

‘‘સ વર્ષકે ગ્રાહકોંકો હિંદી-ગુજરાતી ૧૦ પુસ્તકેં ઉપહારમેં મિલેગીં ।

॥ શ્રી વીતરાગાય નમઃ ॥

શેઠ પ્રેમચંદ મોતીચંદ દિગંબર જૈન બોર્ડિંગ તરફથી પ્રકટ થતું માસિક

❀ દિગંબર જૈન. ❀

THE DIGAMBER JAIN.

૧

નમઃ શ્રી વર્દમાનાય નિર્દૂતકલિલાત્મને ।

સાલોકાનાં તિલોકાનાં ચદિયા દર્પણાયતે ॥

૧૬૬

વર્ષ ૭ મું.] વીર સંવત ૨૪૪૦. જ્યેષ્ઠ. વિક્રમ સં. ૧૯૭૦. [અંક ૮ મો.

સંપાદકીય વક્તવ્ય.

જોત જોતામાં એક વર્ષ વીતી ગયું છે

અને ફરી એક વાર

શ્રુતપંચમી પર્વ “શ્રુત પંચમી પ-

આચ્યો છે. વર્ષ” આ જે સુદ પ

ને દીને આવી પહોં-

ચો છે આ તેજ દીવસ છે કે જે દીવસે

૨૦૦૦ વર્ષ ઉપર આ પુષ્પદંત અને

ભૂતમણી આચાર્યોએ શ્રી જ્યેષ્ઠવસ વગેરે

મહાસિદ્ધાંત શાસ્ત્રોને ડિપેન્ડ લખીને

તેની સર્વ સધ સન્મૂર્ષ રૂપે સિદ્ધિ પૂજા

કરી હતી અને સારથીજ આ દિવસ “શ્રુત

પંચમી” તરીકે પ્રસિદ્ધ થયો હતો, પણ

કાળક્રમે કરીને અને સુસહમાની જુવમી

રાત્રીમાં શાસ્ત્રો લૂંટાઈ જવાની બીડને લીધે

આ પર્વ મનાતો બંધ થઈ ગયો હતો, પરંતુ

હવે એક સદીથી તે ન્યાયી બીડીશ રા-

ધર્મ વિના દરકતે પાળી શકે છે માટે આવા

શાંતિમય સમયમાં આપણે આપણા

ધર્મ શાસ્ત્રોનું રક્ષણ કેવી રીતે થાય તેના

ઉપાયો યોજતા રહેવાની જરૂર છે. આપણા

આજસને લીધે કેટલાંક વર્ષો સુધી તે આ

પર્વ મનાતો નહોતો પણ આજ બ્રહ્મચારી

બંધીતા પં. ખનાલાલજી બારડીવાલે

“જૈન હિતૈથી” વગેરેમાં આ પર્વ ઉત્તવ-

વાની દિલચાલ ૮-૧૦ વર્ષ ઉપર ઉપાડી હતી

સરથી આ પર્વ ધણે સ્થળે મનાવા લાગ્યો છે

અને તેમાં દર વર્ષે વધારો થતોજ જાય છે.

* * *

જૈન યથો ઉપરજ જૈન ધર્મનું

અસ્તિત્વ અવલબેનું છે તે શાસ્ત્રમંડ-

રોનો જીર્ણોદ્ધાર કરવો એ આપણું પરમ

કર્તવ્ય શું નથી ? જે શાસ્ત્રો કપારો, પેટા-

રામો કે ભોંરાઓમાં પડ્યા પડ્યા સડી

જતા હોય, ઉધાછથી ખર્ચાઈ જતા હોય

તથા સાર સંભાળ વગર રહેકેકે થઈ જતા

હોય તેની સંભાળ રાખવાની શું જરૂર

નથી ? વહાવા વાંચકો ! નિમિત્ત વગર કાપા,રી

પણ કાપી ચતું નથી, તો આ “શ્રુત પંચમી”

પર્વ નિમિત્તે વર્ષમાં એક વખત ના-

અમે ગયા અંકમાં પ્રકટ કરી ગયા
છીએ, જેથી વાંચકા
સુરતની જુની ગાદીપર સારી રીતે ગણતા
વે મહારક ! હશેજ કે સુરતની
જુની ગાદીના એક

વૃદ્ધ બહારક નામે શ્રી ગુણચંદ્રજી મહારાજ
હયાત છે. અને તેમની હયાતિમાંજ એ ગાદીપર
તેમના શિષ્ય અને કહેવાતા પંડિતચર્ય
સુરેલાલજીનો બહારક તરીકે પટ્ટાલિપેક
સોજનામાં હાથાજણવાળા મણીખાઈ
એકલા-પોતેજ કરી દેવાતાં હતાં જે માટે
જુદી જુદી તરફથી અનેક પ્રકારના વિરોધ-
તાતા લેખો અને પત્રો પ્રકટ થયા હતા
તેમજ મુખાધારી શેઠ માણેકચંદ્રજી વગેરેએ
એ હામ અટકાવવા ખાસ રજીસ્ટર્ડ નોટીસ
મેલવી હતી તેમજ રાયકવાસની સમસ્ત
પંચીએ કાર્ય તરફ સખત નાપસંદગી
અતાવી તમા બીજકુલ લાગ ન શેવાનો અને
એ કાર્ય થાય તો તેમને ન માનવાનો
પાકો બંદોબસ્ત કરેલો છે તેમજ સુરત-
માંથી પણ કેટલાક પ્રહરણી તરફથી જાહેર
નોટીસ પ્રકટ થઈ હતી એટલે સુરતમાં
જે ચાર ધરો નિવાય બધાજ તર્ફન
વિરોધનાં જવાબ હતા છતાંપણ આ કાર્ય
મણીખાઈએ વૈલાય નદરને હાને-સોજનામાં
કરી નાંખ્યું છે એટલે પં. સુરેલાલજી
પટ્ટાલિપેક (રાજ્યાસિપેક) થઈ ગયો
છે અને સુરેલાલજી નામ સુરેદ્રાતિજી
પાડી દેવામાં આવ્યું છે.

જરીની ચળકતી કિંમતી પીછોડી પ્રથમ
આવડી દીર્ઘ હતી તથા બીજી પંથુ મારપાંચ
ઉંચી-હલકી પીછોડીઓ તથા રોકડા ૩ ૧૦૦-
૧૫૦) એ પ્રસંગે પીછોડીના નવીન કહેવાતાં
બહારકને ઉપજ્યા હતા, એટલે સાંમળવા
મુજબ પીછોડી નિમિતે ૩. ૩૦૦)ની ઉપજ
તેમને થયલી અડસટમાં આવે છે. તેમજ
આ પ્રસંગે એતણ જમણો પણ થયાં હતાં.
હવે યુગળ વિરોધતા છતાં પણ આ કાર્ય
મણીખાઈ દ્વારા સર્વની સંમતિ, વગર
એકદમ કરી દેવામાં આવ્યું છે. જેથી
ભવિષ્યમાં હવે એ ગાદીને માનનારાઓ
વચ્ચે શું શું બનાવો બનવો પામે છે અને
કોણ કોણ આ નવીન કહેવાતા બહારકને
માનપાન વગેરે આપે છે તે જોવાનું છે,
પણ એટલું જ નહીં છે કે આમાં કાર્યોથી
સંપને બદલે કુસંપનાં બીજાં આ ગાદીના
માનનારા વચ્ચે રોપાવા વધી છે, અને તેથી અનેક
ધાર્મિક કાર્યોમાં વખતો વખત અતારાપ આવે
એ બનતા જોઈ છે.

* * * *

આપણામાં ઇટલાં થયાં મહત્વનાં સંસ્કૃત
માર્ચીન ગ્રંથો છે. કે જે,
સનાતન જૈન- જો છાપીને પ્રકટ કરવામાં
ગ્રંથમાલને આવે, તોજ તેનો લાભ
રક્તજનનો જરૂર. સુલભ રીતે સર્વને મઠી
શકે કેમકે લલાવાતાં તો
પગોજ સર્ચ થઈ જાય, વઠી આપણાં કેટલાંક
સંસ્કૃત જૈન ગ્રંથો-કલકત્તા-યુનીવર્સિટીના
કોર્સમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા છે-જેથી
તે વધા ગ્રંથો જો છાપેલાં હોય તો ત્યાં તે
ચલાવી-શકાય. આ માટે વાલ્મીકી-ચારી
જાણીતા હસ્તાહી પંડિત પન્નાલાલની-વા-

આ પ્રસંગે ત્યાં કેટલાક મેસાડા વગેરે
લાઇબ્રેરેસ લોગ લીધેલ હતા તથા સુરતથી આવ
એક એ જણે જાણે આ કાર્યમાં તાબા રાખે તો
તરફથી કે પછી પંચના નામથી સુરેદ્રાતિજીનો

કાંઠીવાલ રાત્રિદિન અથાંગ પરિશ્રમ કરી સંસ્કૃત ગ્રંથો પ્રકટ કરી રહ્યા છે, જેનું નામ 'સનાતન જૈન ગ્રંથમાલા' રાખવામાં આવેલું છે અને તેની વાર્ષિક ફી રૂ. ૮) છે. એટલે દર માસે એકેક ગ્રંથ બહાર પડે છે તેમાંથી ૭ પુસ્તકો નામે આસપરીક્ષા, સમય પ્રાપ્ત, રાજવાર્તિકાની વગેરે પ્રકટ થઈ ગયા છે તથા ૮ મું અને ૯ મું જૈનેન્દ્રવ્યાકરણ અને સમયસાર તૈયાર છે, ૧૨મું જૈનેન્દ્રપ્રક્રિયા તૈયાર થાય છે તેમ ૧૧-૧૨-૧૩ માં રાજવાર્તિકાની પૂર્ણ થાય તેમ છે.

* * * *

હવે આ ગ્રંથમાલાની આર્થિક સ્થિતિ સંબંધી પં. પ્રજ્ઞાલાલજી સાથે ચાલેલા પત્ર વ્યવહારથી જણાય છે કે એવા રૂ. ૮) ભરવાવાળા માત્ર ૬૦ ગ્રાહક છે, તેમ રૂ. ૧૦૦) આપી ૧૫-૧૫ પ્રતો લેવાવાળા માત્ર શ્રવણ ગ્રાહક છે તેમ ૧૦૦ પ્રતો વંગાળા, ફ્રાન્સ, જર્મની વગેરે સ્થળે મફત જાય છે એટલે બહાર પડેલા સાતજ ગ્રંથમાં રૂ. ૨૬૦૦) સ્વર્ચાઈ ગયા છે અને આવક જો જોઈએ, તો રૂ. ૨૦૦૦) શેઠ નેમચંદ વાલચંદ ધારાસીવાલાએ આપેલા છે તથા ગ્રાહકોના આશરે રૂ. ૮૦૦) મઝી રૂ. ૨૮૦૦) ડપગ્યા છે જેથી હવે રૂ. ૨૦૦) જ સંતુલ છે તે વઝી મીઝા ૨૦૦-૨૬૦) શેઠ નેમચંદજી આપનાર છે જેથી જેમ તેમ ૧૨ અંકો તો કદાત પૂર્ણ થશે, પણ પછીની મદદ ન મળે તો આ ગ્રંથમાલા ધંપ થવા

સંભવ છે, જેથી આ ઉત્તમ ગ્રંથમાલા કે જે દ્વારા પ્રાચીન જૈન સંસ્કૃત ગ્રંથોનો સદ્દાર થઈ રહ્યો છે, તે અટકી જશે, માટે તે ધંધ ન થવાના ઉપાયો યોજવાની જરૂર છે અને તે માટે અમો ઇંદોર નિવાસી શેઠ હુકમચંદજી, શેઠ કલ્યાણમલજી, શેઠ કસ્તૂરચંદજી તેમજ સોલાપુર વગેરેના શેઠી-આઓને આ ગ્રંથમાલામાં વની શક્તી મદદ કરવાને આગ્રહ કરીએ છીએ. તેમજ આ ગ્રંથમાલાને સર્વે મદદ કરવાનો સૌથી સહેલો ઉપાય એ છે કે, દરેક ગામ કે શહેરના મંદિર દીઠ આ ગ્રંથમાલાના ગ્રાહક થવું જોઈએ એટલે તે દ્વારા રૂ. ૮)-૮)ની મદદ મળવાથી એવા જો ૨૦૦-૩૦૦ ગ્રાહક નોંધાઈ જશે તો આ ગ્રંથમાલાનું કાર્ય ચાલુ રહેતાં કંઈ પણ અડચણ આવશે નહિ. દરેક મંદિર (વહેરાસર)માં કંઈને કંઈ રકમ મંડારવાતાની હોયજ છે, તો કોઈના ધરનાં નાળાંથી નહિ, તો મંડારના નાળાંથી આ ગ્રંથમાલાના ગ્રાહક થવાનાં નામો આ શ્રુત-પંચમી પર્વ મસંગે નોંધાવવાને અમો દરેક શહેરનાં પંચોને સ્વાસ આપ્રહ કરીએ છીએ. નીચેને સ્થળે પત્ર લલવાથી આ ગ્રંથમાલાનાં પુસ્તકો જે બહાર પડ્યાં ગયાં છે તે વી. પી. થી ઘેર મેટાં મઝી જશેજ. પં. પ્રજ્ઞાલાલ જૈન, વ્યવસ્થાપક 'ભારતીય જૈન સિદ્ધાંત પ્રકાશીની સંસ્થા'-વનારસ સીટી.

* * * *

‘આ અંક સાથે ‘ખોરાક અને તંદુરસ્તી’ નામે પુસ્તક
 સોરાક અને તંદુરસ્તી કે જે મુખ્યનાં છત્રે.
 દયા માન પ્રસારક
 ફંડના ઉત્સાહી સેક્રટરી શેક લક્ષુભાઈ મુલામચંદ
 તરફથી મલ્યું છે તે ગ્રાહકોને ભેટ તરીકે વેંચ-
 વાગાં આવેલું છે જે વાંચી જોતાં વાંચકોને લાગશે
 કે આપણે માંસાહારી નથી, પણ શળાહારી
 છીએ જેથી એ પુસ્તક વાંચવાની શું જરૂર
 છે? પરંતુ એ જોતામાં પણ વેંચવાનું એજ
 કારણ છે કે જેઓ આ પુસ્તક વાંચે
 તેઓ માંસાહાર વિરૂદ્ધ વિજ્ઞાનશાસ્ત્રની રૂએ
 દલીલ કરી શકે અને તેથી એકેક
 વાંચનાર ઉપદેશક તરીકે સેવા બજાવી જન-
 મરોને રક્ષણ આપવા પોતાથી બનતું કરી
 શકે. આ પુસ્તકમાં માંસાહારથી થતા
 ગેરફાયદા અને વનસ્પત્યાહારથી થતા
 ફાયદાઓ સામોક્ષ દાખલા દલીલો સાથે
 વળવેલા હોવાથી આ પુસ્તક પ્રયમથી છેવટ
 સુધી એક વખત અવલોકન કરી જવાને
 દરેક વાંચકને આગ્રહ કરીએ છીએ.

ક્રમાં દુંકી દુંકી ૧૯ વાર્તાઓ રૂપે આપેલા
 છે જે અવશ્ય વાંચવા અને મનન કરવા
 જેવા છે. જન સમાજમાં આવા પુસ્તકોના
 ફેલાવાની ધણીજ જરૂર છે. અને તે જરૂર
 આ ખાતાએ કંઈક અંશે પુરી પાડી છે.
 આવા નીતિ શિક્ષણ તેમજ ધાર્મિક ઉપદેશ
 કરતાં સરતાં પુસ્તકો પ્રકટ કરવાનું એક
 ખાતું જોતામાં અવશ્ય ખોલવા જેવું છે, જેથી
 અનેકતા ગૃહ સંસાર મુઘરી, અનેક વીટ-
 બનાઓથી બચી સુખી બનવા ભાગ્યશાળી
 બને. જોછએ છીએ કે હવે કયો જન બહુ
 આવી ઉપયોગી બાબત ખ્યાનમાં લે છે ?

An album of the Atank Nigrah
 Pharmacy:—જેમનગરવાળા વૈદ્યશાસ્ત્રી
 મણીશંકર ગોવિંદજીના આતંકનિગ્રહ
 ઔષધાલયથી સર્વ વાંચકો જાણીતા
 છે, તેજ ઔષધાલય મહેરખમરમાં
 પુષ્કળ પૈસો ખર્ચવાથી ફેટલા બધા મોટા
 પાયા ઉપર આવ્યું છે તેનો ખ્યાલ આ સને
 ૧૯૧૪નું આલ્બમ કે જેમાં એ ખાતાની
 જુદી જુદી ઓફીસો તથા કારખાનાઓ વગેરેના
 ૩૭ ૨૨૨૭ ફોટાઓ આપેલા છે, તે જોવાથી
 ખાત્રી થાય છે.

સ્વીકાર-સમાલોચના.

દુંકી વાર્તાઓ:—સરતું સાહિત્ય વ-
 ધેક કાર્યાલય (મુખ્ય અને અમદાવાદ) તર-
 ફથી પ્રકટ થતા વિવિધ ગ્રંથમાળાના --૪૪
 વર્ષનું ૪૧, ૪૨, ૪૩ મું પુસ્તક, પૃષ્ઠ ૩૦૮
 કિમત ૦૮-૧૮૩ લેનારને ગાંજ ગૃહ સંસાર
 મુખારવા માટે સ્ત્રી કેળવણીની જરૂર છે અને
 તે કેળવણીમાં ધાર્મિક, નિતીગવવહાર આ-
 દિ-શિક્ષણ શીખવવાની જરૂર છે. સ્ત્રી કેળ-
 વણીથી થતા ફાયદા અને ખીન કેળવણી
 સ્ત્રીઓથી ગૃહની દુર્દશાનો ચિતાર આ પુસ્ત-

દક્ષિણ મહારાષ્ટ્ર. જૈન સભાના
 રિપોર્ટ:—આ સભાનો આ ૧૯૧૩નો રિપોર્ટ
 જોતાં જણાય છે કે આ સભા દિનપ્રતિદિન વધુ
 ને વધુ કાર્યો કરતી જાય છે. ત્રણ બોર્ડિંગો,
 પાઠશાળા, આવિકાગ્રમ, ટ્રેકટમાળા, એ પંચે
 વગેરે અનેક ખાતાઓ સારી રીતે ચાલી રહેલા
 છે. મીલકતો સહીત આસરે એક લાખનું
 ફંડ છે. એના સંચાલકો મી. મોચુલે વડીલ
 (મંત્રી), પ્રો. મી. એ. બી. લલુ વગેરે કેળવણી
 અને ઉત્સાહી હોવાથી દરેક કાર્ય નિયમીત રીતે
 થાય છે જે બીજી સભાઓએ અનુકરણ કરવા
 જેવું છે.

ઈશ્વરાસ્તિત્વ અને દૃઢ વિશ્વાસ:- આ ના-
મની ૨૩ અને ૨૧ મી ટ્રેક્ટો જૈન તત્વ પ્રકા-
શીની સમા (ઈટાવા) ના મંત્રી ચંદ્રસેન
જૈને પ્રકટ કરી છે તેની દેરેકની કિં. માત્ર
અઢધો આનો છે. પ્રથમ ટ્રેક્ટ પં. પુતુલાલ
જી (ઈટાવા) દ્વારા લખાયેલી છે. ડ્યારે
વીજો એક સામાજીક ઉપન્યાસ છે. આ
ટ્રેક્ટો, એ સમાના મેમ્બરોને (જેની વાર્ષિક
ફી રૂ. ૧૦ છે) તેમને પ્રકટ મળે છે.

હસ્તીનાપુર તીર્થનો રિપોર્ટ:- આ તીર્થ-
ક્ષેત્રનો આ ૧૯૧૩ નો વાર્ષિક રિપોર્ટ
ઉપમંત્રી લાલા બંદીદાસ વકીલે (વીજનોર)
પ્રકટ કરેલો છે જે જોતાં જણાય છે કે આ
તીર્થના પ્રબંધ માટે જુદી કમીટી નીમાયા
પડી આ તીર્થની નાણાં સંબંધી સ્થિતિ સુધ-
રતી જાય છે.

બનવાસિની:- પ્રકાશક-પં. ઉદયલાલ
ફાસલીવાલ જૈન, મુંબાદ. યદ્યપુસ્તક એક
સામાજિક આલ્પ્યાયિકા છે, જો 'રુપિદત્તા'
નામની શ્રીયુત વાઢીલાલ મોતીલાલ શાહકી
એક ગુજરાતી પુસ્તકના પરિવર્તિત રૂપાંતર
છે. વિવાદ કિસ ઉદેશ્યસે ક્રિયા-જાતા
છે? પ્રેમ કિસે કહતે છે? પતિ-ઔર પત્નીમાં
કિસ પ્રકારના પ્રેમ હોના ચાહિયે? યેહી
માટે હસમે મનોરંજક આલ્પ્યાયિકા કે દ્વારા
મતલાઈ ગર્દે છે. ઔર 'સત્યવાદી' પત્રકે
પ્રાદર્શકો ઉપહારમેં લી ગર્દે છે. અરુમ
મૂલ્ય ૦૧ છે.

સ્વામી શિશ્ય સંવાદ:- આ એક
નાનું મુદ્રિત પુસ્તક છે, જેમાં સ્વામી
વિરજાદ સમયેના વાર્તાલાપ છે, જે મુદ્રિત

બાણીતો જૈન. શુક્રસેલર લખ મેધછ હીરછએ
ગત. માત્રમાં પોતાના જનની પ્રશાસીમાં
૧૦૦૦ પ્રતો નવીન છપાવી બેટ વહેંચી હતી.

જુની ગુજરાતી ભાષા અને જૈન
સાહિત્ય:- લેખક અને પ્રકાશક-મણીલાલ
બેરબાઈ બાસ નાગરશીઆ-મુરત. કિં. ૦૧
'વિમલ પ્રબંધ' નામે ૧૬મી સદીની જુની
ગુજરાતી ભાષાના નમૂના તરીકે એક પુસ્તક
મણીલાલબાઈ તરફથી પ્રકટ થયું છે તેની
જુડી વિસ્તૃત પ્રસ્તાવના આ પુસ્તકમાં
પ્રકટ કરી છે જે વાંચવાથી-ગુજરાતી ભાષાની
ઉત્પત્તિ ડ્યારે અને કેવી રીતે થય તે દાખલા
દેવીભાષી વ્યુત્પત્તિ છે. સાહિત્યના શાળાનાંએ
આ પુસ્તક વાંચવા જેવું છે.

તત્ત્વાર્થ રાજવાર્તિકમ્:- પં. પન્નાલાલ
વાકલીવાલ જૈન (વનારસ) દ્વારા પ્રકાશિત
સનાતન જૈન ગ્રંથમાળા (સંસ્કૃત માસિક
પુસ્તક) કા યદ્ય ૮ વાં પુણ્ય છે, જિસમેં
શ્રીમદ્ મહાકલંક દેવ વિરચિત તત્ત્વાર્થ
રાજવાર્તિકજી કે ૧૬૧- સે ૨૪૦
તકકે પ્રકટ છે. છપાઈ સફાઈ બહુત ચડીયાં
ઔર ફાગજ ઉત્તમ છે.

જૈન સમાચાર સંગ્રહ

પુત્ર જન્મના દર્પમેં અનુકરણીયદાન:-
લાલા રામલાલ જૈની (મંત્રી, પંજાબ વિ.
જૈન મોર્દિંગ-લાહોર) જાલંધર છાવનીકે
યદ્ય ધેનાલ શુક્ર ૧ કો પુત્ર જન્મ હુયા.
આવને ઉસ દિન ગૃહસ્થ ધર્મકે અનુસાર
પૂત્રન વિધાન થ હવન આદિ સર્વ જૈન તમા

अजैन बन्धुबोंकी उपस्थितिमें : उत्साहपूर्वक कराया और याचकोंको दान तथा सज्जनोंकी सन्मान देकर संतोषित किया और (५३५) निम्न लिखित प्रकार धर्मार्थ दान किया—

जालंधर छावनी, नन्नफगढ और अंबाला छावणीके मंदिरोंमें प्रत्येकको रु. ५१); लाहौर बोर्डिंग ४१); स्कालर्शिप एक गरीब विद्यार्थीके लिये (४५); लाहौर जैन मंदिर, आदिकाश्रम बम्बई, सिद्धांत पाठशाला मोरेना, ब्रह्मचर्याश्रम हास्तिनापुर, स्यादवाद महा विद्यालय काशी, और इटावा जैन तत्व प्रकाशीनि सभा (टेक्ट प्रकाशित करने के लिये); प्रत्येकको रु. २१); मुरादाबाद आदिकाश्रम, भारत जैन महा मंडल (जीवदया की टेक्टके लिये) प्रत्येकको रु. २५); शिमला जैन मंदिर, सरस्वती भवन आरा और महाविद्यालय मुंजरा प्रत्येकको रु. ११); बीजनोर बोर्डिंग, मेरठ बोर्डिंग, दिल्ली अनाथाश्रम, तीर्थक्षेत्र क्रमैटी बम्बई, प्रत्येकको रु. १०); जालंधर लायब्रेरी और गौशाला रु. १०); जैन हिद्वैपी, जैन मित्र और जैन गेष्ट प्रत्येकको रु. ४); हिन्दी जैन गेष्ट, दिगंबर जैन, सत्यवादी, जैन प्रदीप और जैन प्रचारक, प्रत्येकको रु. ३). विनीत—मुरारीलाल जैन ।

जाहेर व्याख्यानो:—पं० कस्तुरचंदजी उपदेशके गौतमपुराणां गढ़ ता. १०-११ मीए पधारी कुरिती निषेध अने पंचअणु-

ग्रन्थ उपर जाहेर व्याख्यानो आप्पां हता जैनो लाभ जैन अजैन सर्वेए लीधो हतो अने बंध पाठशाला चालु करवा खटपट करी हती.

केशलोच:—श्रीमान त्यागीजी ऐलक पं० जालालजी महाराजे झालरापाटनथी २० माइलपर आवेला सारोला गाममां वैशाख सुद १५ ने दीने केशलोच कयो हतो, जेना उत्सवमां ३०० जैनो उपस्थित हता.

झालरापाटनमां पुस्तकालय:—श्रुत, पंचमीने दीने झालरापाटनमां ऐलक पं० जालालजी दि. जैन पुस्तकालयनी स्थापना यनार छे.

यात्रीओ लूटाया:—झालरापाटननिवासी शेठ, मेरदानजी अने किशनलालजी तथा पं० लीओ चांदखेडी अतिशय क्षेत्रनी यात्राप्रजतां रस्तामां वे घाड़-पाड़ुओथी खंटाइ गया छे जेथी रु. १०९७॥ नो माल गयो छे.

त्यागीजी ज्ञानकीलालजी—हाल झालरापाटनमां बिराजे छे.

जैन विधिथी लग्न:—घाटोलमां थयेलालयो पैकी कोठारी मंगलजीतनी पुत्रीनां लग्न विधिपूर्वक जैन विधिथी मास्टर दीपचंदजी अने पं० गोवचंदजी द्वारा थयां हता. वागड़, मांतमां जैन विधिथी आ अथमज लग्न थयुं छे जेनुं अनुकरण हवे बीजा माइओए फरवुं जोइए.

झांसीमां पाठशाला अने संप-श्रीमान त्यागीजी ऐलक चंद्रसागरजीना पधारवाथी झांसीमां कुसंप इतो तेजुं समाधान थई गयुं छे अने पाठशाला खोलवाने मासिक रु. ३५) नी टीप थवाथी वैशाख सुद ३ ने दीने त्या पाठशालानी स्थापना थई छे जेना प्रमुख सिंघइ गोविंददासजी अने मंत्री हरप्रसादजी नीमाया छे.

भ्रमणमें लाभ:-श्रीलकुमारजी सुचित करते हैं कि मेरेको कार्यवशात् मुंगावली (गवालियर) से सिरोज जाना पड़ा। वहां पर ५ जैन मंदिर और ५० जैनी ग्रह है लगभग २००० के जिनबिंब हैं परंतु प्रक्षाल पुजनका प्रबंध अच्छा न होनेसे सर्व जिनबिंब स्याह रंग हो रहे हैं। यहांसे १५ मील करहला ग्राम है वहां २१ जिनबिंब और मंदिर जीर्ण है। यहांसे ११ मील सराय है यहां १ मंदिर आधा गिर पड़ा है। यहांसे ९ मील बरही ग्राम उंचे पर्वतपर है जहां जैन घर एकभी नहि और २ जिन मंदिर जीर्ण है। ६ जिनबिंब अति मनोज्ञ ५ हाथ उंचे हैं। इन मंदिरोंका जीर्णोद्धार होना आवश्यक है। धर्मात्मा भाईओंको इसपर अवश्य ध्यान देना चाहिये।

जैन विधिसे विवाह-मुरारिया (सिराँज) से भूराठाव लैंटेटी लिखते है कि यहां भाई पूरनचंद लेखराजजी के कन्याका विवाह पैताल मासमें जैन विधिपूर्वक हुआ जिसमें श्री तेरह टीपका मंडल पूजनविधान बड़े आनंदसे हुआ और मंदिरमें आयत

३५१) की हुई। रात्रि सभामें कई पुरुषोंने प्रतिज्ञा ली। पं. ठाकुरप्रसादजी के पधारने से यहां जैनविधि संस्कारका बड़ा प्रभाव पड़ा। सब भाईओंसे निवेदन है कि इसी तरह हरएक संस्कार जैन विधिसे करावे तो जैनका बड़ा भारी प्रभाव हो।

शास्रदान मोटेनो उत्साह:-बडोदरानिवासी शा. केशवलाल त्रीभोवनदासे पोता-नी मातुश्री, केजेने मृत्यु पामवाने १६ वर्ष थई गयां छे, तेमना स्मरणार्थे 'दिगंबर जैन'ना ग्राहकोने कोई पुस्तक भेट बेंचवा रु. २५) आपवा इच्छा दर्शावी छे.

हिंदुस्तानमां इटालीयन विद्वान:-संस्कृत, प्राकृत, हिंदी, गुजराती, ग्रीक, लेटीन, फ्रेंच, इंग्लीश वगैरे ९ भाषा सारी रीते लखी बांची जाणता अने जैन साहित्यना अभ्यासी इटालीयन युवक विद्वान डॉ. एल. पी. टेसीटोरी, रोयल एशीयाटीक सोसायटी (कलकत्ता) तरफथी गुजराती, मारवाडी अने हुंदारी भाषामां लखेला हस्त लिखित ग्रंथेने संपादन करवा सरकार तरफथी निमावाथी आ विद्वान नर गई. तां. ११ मी एमिले कलकत्ते आवी पहोंच्या छे अने जुन सुधी कलकत्ते रखा पछी गुजरातना केटलाफ प्राचीन स्थळोनी मुलाकात लेनार छे. आ विद्वान जैन साहित्यनी बनी शक्ती सेवा यज्ञववा पण तत्पर छे माटे जेनोण आ विद्वान नर साथे पत्रव्यवहार करवानी जरूर छे. सरनामुं निचे मुजब छे:-डॉ. एल. पी. टेसीटोरी, C/o Dr. Rocca, S Esplanade, Calcutta.

ઉદાસીનાશ્રમના સ્થાપના:—ઉદાસીન શ્રાવક શ્રીયુત્ત ગોકુલચંદ્રજીએ પ્રયાસ કરી રૂ. ૮૦૦૦) નું ફંડ એકત્ર કરી કુંડલપુર (દમોહ) માં “મહાવીર ઉદાસીન આશ્રમ” ની સ્થાપના વૈશાખ સુદ ૧૩ ને દીને મારે ઠાઠથી કરી છે, જેના મંત્રી કરંજુલાલ સીંઘઈ નિમાયા છે.

સમાધિમરણ:—ઈસાગઢ (ગ્વાલિયર) સે જાનકીલાલ વૈદ્ય લિખતે હૈં કિં ઇધર સ્ત્રીચીવાઢા પ્રાં. સમા કે ઉપદેશક મો-જીલાલજીકે માર્દે ઇયામલાલજી જો વાલત્ર-હચારી ઔર ધર્મ ધ્યાનમેં વડે લીન થે ડનકાં સમાધિમરણ વિધિ સહિત માત્ર ૩૦ વર્ષ કી આયુમેં ગત્ માસમેં હુવા હૈ. આપ વહુત વ્રત નિયમાદિ વિધિપૂર્વક આ-સ્તિર તક પાલન કરતે થે.

ત્રીજો જન્મોત્સવ:—હસ્તીનાપુરના શ્રી રુપમ વ્રહ્મચર્યાશ્રમનો ત્રીજો જન્મોત્સવ વૈશાખ સુદ ૩ ને દીને મારે ઠાઠથી થયો હતો અને સભા થઈ અનેક વ્યાખ્યાનો થયાં હતાં જેમાં અધિષ્ઠાતા વ્ર. મગવાન-દીનજીએ જન્મોત્સવ કરવાથી થતા અનેક ફાયદાઓ વર્ણવ્યા હતા. આ વ્રહ્મચર્યાશ્રમ હાલ ઉત્તમ કાર્ય કરી રહેલું છે અને એનો લાભ લગભગ ૧૦ વ્રહ્મચારીઓ લઈ રહેલા છે, પણ પુનઃ ફંડ ન હોવાથી દરેક માઈએ વસ્તોવસ્ત આ આશ્રમને મદદ મોકલતા રહેવાની જરૂર છે. આશ્રમનું સરનામું નિચે મુજબ છે:—અધિષ્ઠાતા, શ્રી રુપમ વ્રહ્મ-ચર્યાશ્રમ, હસ્તીનાપુર (પો. વહસુમા, જી. મીરત.)

ઓરાણુમાં પાઠશાળા:—ઓરાણુ (ખીતિજ)માં વૈશાખ વદ પને દીને નાંચુડી-વાળાં મહેતા કચરાલાઇ પદમધીના પ્રમુખ-પણા નીચે સભા થઈ ઓરાણુ દિ. જૈન પાઠશાળાની સ્થાપના થઇ હતી, જે પ્રસંગે સેનાસજીવાળા શા. દાથીબાઇ માણેકજી દે પાઠશા-ળા તથા સ્નાત્યાયથી થતા ફાયદાઓ એ વિષયના બાપણો આપવાથી કેટલાક નિયમો લેવા-યા હતા તથા પાઠશાળાના ફંડમાં રૂ. ૧૩૦૦) હતા અને રૂ. ૮૦૦ વધુ ભરાયા છે. તથા ૨૫ વિદ્યાર્થીઓ દાખલ થયા છે. વળી આ પ્રસંગે વરધેડો કાઢી અભિષેક થયો હતો તથા પ્રભાવનાઓ પણ થઇ હતી.

બચાવ કરવાની જરૂર:—જૈન કોમને જીવન અર્પણ કરનાર પં. અર્જુન-લાલજી શેઠી તથા તેમના ગ્રંથુ વિદ્યાર્થીઓને એક મહાંતનું જીન થવાના સંબંધમાં પકડેલા છે અને તેનો કેસ હાલ બીહારની કોર્ટમાં ચાલી રહેલો છે. ન્યાયી બ્રીટીશ સરકારનું રાજ્ય એવું છે કે જે કાયદાસર બચાવ કરવામાં ન આવે તો કેટલેક વખતે બીન-શુદ્ધેગાર પણ શુદ્ધેગાર સાબીન થઇ જાય, માટે પં. અર્જુનલાલજીનો બચાવ કર-વાને જૈન કોમના અગ્રેસરોએ સારા વકીલો રોકવાની જરૂર છે. કેસ પુરો થયા વગર એ સંબંધી ખરી હકીકત શું છે તે કાંઇ કબી ચકાવું નથી પણ આપણે એટલું તો ઇચ્છીશું કે જૈન જેવી વફાદાર કોમ આવા કલંકમાંથી બચવા પામે.

ઈસરીપર ધર્મશાળા:—શ્રી સમેદશિલ્લરજીની યાત્રાએ જવાના ઈસરી સ્ટેશને ગુંજોટીવાઢા ચેઠ ધનજી સ્વેમચંદ્રજી તરફથી ધર્મશાળા વંચાઈ છે અને તે વપરાશ માટે સુઢી મુ-કાઈ છે, આથી હવે ઈસરી સ્ટેશનથી શી-લ્લરની યાત્રાએ જનારને કશી તકલીફ પડશે નહિ.

ભટ્ટારક સંબંધી “સત્યવાદી”ના

અભિપ્રાય:—મુરતની ગાદીએ નવીન ભટ્ટારક એસવાના સંબંધમાં વીસપંચી પં. ઉદ્દેશક કાશીવાલ પાતાના “સત્યવાદી” પત્રના એપ્રીલના અંકમાં “ક્યા છતેછ સંન્યાસ લેજે ?” એ મથાળા હેઠળ લખે છે કે:—

“મુરતમે” ભટ્ટારકોંટી ગદી દે ! ભટ્ટારક શુભચંદ્રજી દ્વાયમે ઉસકા રાજ્ય દે ! ને અલી છન્દા દે ! પર મુનનેમે આપા દે કિ એક શુજરાતી મદિયાને બડી દિમ્મત આર બદાહરોકે સાથ પદ્મલે છુકે ભટ્ટારકો કિન્દા રહતે હી ઉનકે ચટપોલે... નરયુવક પં. મુદ્દરલાલજીકે ગાદીપર બેકા દેનેકા નિશ્ચય કર સિયા દે આર પંડિતજીકે રાજ્યાભિષેકકા મૂદ્દરતબી નિકાલ દિયા દે ! તખ બૂટે ભટ્ટારક ક્યા છતેછ હી સંન્યાસ લેજે ? હસકે સિયા ઉક્ત મદિયાને કિસીકો પિના કુછ પૂછેતાછ એસા સાદસ ક્યો કિયા હસકા કુછ ગુમ રદરપલી અવરય હોના ચાહિયે । આશા દે શુજરાતી બાઈ હસ તિરાકા પિના પૂરા શોધ લગાયે મણ્યાબાઈની આશા પૂરી ન હોનેદેજે.”

પુનામાં સ્વે. ટેલ બોર્ડિંગ:—મહારાજ શ્રી વલ્લભવિજયજીના ઉપદેશથી પુનામાં મદારીર જૈન વિદ્યાત્રય બોલવાને મુંબાઈમાં રૂ. ૫૦૦૦૦)ના વચને મળ્યા છે. આ બોર્ડિંગમાં મેટ્રિક પછીને અભ્યાસ કરતા ૫૦ વિદ્યાર્થીઓ સુધી રાખવામાં આવનાર છે.

આ વર્ષની મેટો (ઉપહારો) સંબંધી
 સુલાસો:—આ વર્ષના ગ્રાહકોને ૧૦ પુસ્તકો મેટ આપવામાં આવનાર છે તે પૈકી ‘શ્રી-વિકા વોધ સ્તવનાવલી’ નામે એક મેટ ગયા (વૈશાલના) અંક સાથે મોકલવામાં આવી છે અને બીજી મેટ નામે “સ્વોરાક અને તન્દુરસ્તી” આ અંક સાથે મોકલવામાં આવી છે તેમજ ત્રીજી મેટો નામે “શ્રી-પાલ ચરિત્ર (હિંદી), જંતૂસ્વામી ચરિત્ર, કુંદકુંદાચાર્યચરિત્ર અને આપણે આપણી સ્થિતિમાં શું સંતોષ રાખવો જોઈએ” આ ચારે પુસ્તકો છપાવેને તૈયાર છે, પણ માત્ર શ્રીપાલ ચરિત્રની વાઈન્ડીંગ થતી હોવાથી હજુ મોકલ્યાં નથી, પણ જેટ સુદ ૧૫ સુધીમાં આ ચાર પુસ્તકો વુક પોસ્ટ-દ્વારા વધાં ગ્રાહકોને મોકલવામાં આવશે, તે મલ્લેથી સર્વે ગ્રાહકોએ સંભાળી લેવાં અને બાકીની મેટો પણ હવે પછીના દરેક અંક સાથે એકેક તૈયાર કરીને રવાના કરવામાં આવશેજ મોટે હવે સુજ ગ્રાહકોએ મેટનાં પુસ્તકો માટે વારંવાર ઉપરાણી ! કરવાની તત્ત્વી લેવી નહિ. વર્ષની આખર સુધીમાં ૧૦ પુસ્તકો મેટ તરીકે જરૂર આપવામાં આવશેજ.

श्रुतपंचमी के बारेमें

मित्र सम्वाद.

(गतांकसे आगे)

विद्यानन्दि-भाई टेकचंदजी, अब इस समय हमारा यह कर्तव्य है कि जैसे कुछ समय पहिले देवालय बनानेकी आवश्यकता थी और तदनुसार बने और बनते भी जाते हैं। इसी प्रकार अब सरस्वती आलय (पुस्तकालय) बने, उनमें सर्व साधारणको समान प्रकारसे पढ़नेका अधिकार दिया जावे। जैन धर्मके इतिहासिक, तात्विक, भूगोलिक, वैद्यक, व्याकरण, न्याय, छन्द, अलंकार, आचरण आदि सब विषयोंके ग्रन्थ समूल सटीक छपाकर प्रकाशित किये जाय, छोटे २ टेकटोंमें, मोटी बातों पर निबन्ध लिखकर विनामूल्य सर्व साधारणमें छपाकर वितरण किये जाय। उपदेशकोंकी संख्या बढ़ाई जाय और ग्रामों ग्राम चाहे वहां पदधारी जैन हो व न हो, भेजकर खिस्ती लोगोंके समान जन साधारणको उपदेश कराया जाय, सरकारी नियमानुकूल एंग्लो बरनेक्यूलर (देशभाषा) और राजभाषा, तथा शिल्पादि विषयोंकी शालायें, और उनके साथ छात्राश्रम खोले जाय, जिनमें लौकिक विद्याको मुख्य करके धार्मिक शिक्षण गौणतासे आवश्यक विषय

रखा जाय, अर्थात् प्रत्येक विद्यार्थीको धर्म शिक्षण लेना जरूरी किया जावे, अन्यवर्गोंको भी बालकोंके समान सब प्रकारकी उनके योग्य शिक्षा दी जावे और धर्म-शिक्षण उनको भी मुख्य रहे। बड़े २ ग्रन्थ सरकारी (Public) पुस्तकालयोंमें भेंट किये जाय व अन्य बड़े २ पुस्तकालयोंमें भेंट किये जाय। सब यूनीवर्सिटीयोंमें व कालेजोंमें जैन ग्रन्थ भर्ची कराये जाय, दर्शन, इतिहास, अध्यात्म आदि ग्रन्थोंका उल्था कई भाषाओंमें विशेष कर इंग्रेजी भाषामें कराया जाय। इसके लिये आरा निवासी कुमार देवेन्द्रप्रसादजी जैन सीक्रेटरी युवस के नामसे प्रकाशित करना चाहते हैं। उन्हें द्रव्य द्वारा तथा और प्रकारसे सहायता दी जाय, बहुतसे ऐसे विद्वान तैयार किये जाय, जो पाश्चात्य विद्या के डिग्री प्राप्त हों, साइन्सादि के जानकार हों और धर्ममें भी जैन सिद्धांतके पूर्ण मर्मज्ञ हों, ताकि वे अर्वाचीन विद्यासे प्राचीन विद्याकी तुलना करके नवीन शैलीसे प्राचीन ग्रन्थों को लिखें, और शास्त्रोंकी प्रत्येक बात, साइन्ससे तथा युक्ति अनुमान प्रमाण आदिसे सिद्ध करके लोगोंका पवित्र धर्मसे मिथ्या भ्रम दूर करें, इत्यादि और भी बहुतसी बातें हैं, जैसे समाचार पत्रोंकी संख्या बढ़ाना, उन पत्रोंमें इतिहासिक, सामाजिक, धार्मिक सब प्रकार उत्तमोत्तम लेख प्रसिद्ध २ पुरखों द्वारा लिखाये जाय। भाई,

कहाँ तक कहें ? ये सब बातें कहना बिल्कुल श्रेष्ठचिह्नोंके ख्यालोंके समान (स्वप्नवत्) हैं।

जयचन्द०—हैं स्वप्नवत् कैसी ?

विद्या०—और क्या तो “जैसा मन मेरा, वैसा परोसनेवालेका होता तो हाड़ी लगे खाते” बाबाजी “छूछाको किसने पूछा” उक्त काम सब द्रव्याभावसे ही तो रुक रहे हैं। और धनी लोग भला ऐसी बातें सुनेंगे ही क्यों ? वे कुछ मुंह देखे पंडितोंको अमसर करके झट विनयका बंडा लेकर मुंह बंद कर देंगे।

जय०—नहीं भाई, यह आपकी भूल है। “दुनिया झुत्की है, झुकानेवाला चाहिये” क्या सेठ माणिकचंद हीराचंद जे. पी. बम्बई, सेठ तिलोकचंद कल्याण-मल, सेठ स्वरूपचंद हुबनचंद १२ और सेठ नाथारंगजी गांधी आदि १५ नुभावोंकी उदारताका हाल नहीं सुना है ? ये लोग लाखोंकी फचूलत बातकी बातमें कर देते हैं। अभी सेठ कल्याणमलजीने दो छात्र दिये थे, उनके बड़े भाईने चार छात्र दे दिये। वस, मैं तो यही कह सकता हूं कि काम करनेवालोंकी कमी है।

टेक०—बहुत ठीक है। काम करनेवाले हैं ही नहीं और जो कोई है भी, तो लोग उसे बुरा मला फटकर उल्टा विमुक्त कर देते हैं। भाई जयचन्द, मुझे आपके कारण बड़ा लाम हुआ, क्योंकि

मौजीलालजीको सिवाय हंसी दिलगीके कुछ भाता ही नहीं। देखिये ना, ज्योंही अपनी बातें छिड़ी कि वे ९ और २ (रवानः) हो गये।

जय०—भाई, हर्ष तो यह है कि मौजीलाल मले ही आपके इन कार्योंमें कुछ सहायता न देवे, किन्तु विरुद्ध तो नहीं है। और फिर यदि अवसर आता है तो वह अपनी लम्बी चौड़ी बातोंमेंही लोगोंको बना लेते हैं। कभी२ ऐसे लोगोंसे बहुत काम निकल जाता है। हां, यह निसन्देह है कि ऐसे लोग किसी कार्यमें अपने आपको बांधना नहीं चाहते हैं।

टेक०—जी हां, यह ठीक है। परन्तु यदि सभी लोग ऐसे मौजी बन जाय तो कार्य कैसे चलेगा ?

विद्या०—भाई, यह तो संसार है। ऊंह, इन बातोंको जाने दो। कुछ और काम की बात करो।

टेक०—हां, एक बात और याद आई। ठीक है आपने छपनेकी बात कही, वह तो अच्छी है। परंतु ग्रन्थ छपने और कम मूल्य पर विक्रनेसे कुछ भी आदरभाव नहीं रह जाता है। जैसा कि हस्त लिखित बहुमूल्य ग्रन्थोंका।

जय०—भाई, आखिर तो तुम टेकचंद ही न हो। भला, कोई हस्त लिखितकी ज्यों छपे हुओंकी विनय व आदर करे तो

क्या नहीं कर सकता है ? यदि कहो कि अल्प मूल्य होनेसे आदर कम होता है । तो हम समझ गये, कि यह तुम्हारी विनयका झूठ पुछला है । अर्थात् तुम जिनवाणीकी विनय नहीं करते हो किन्तु दामों (रुपयों) की करते हो । विनयी जनोंके लिये तो छपे लिखे दोनों प्रकारके ग्रन्थोंमें जिनवाणी भरी है । और वे समान प्रकारसे दोनोंकी विनय करते हैं ।

टेक०—एक बात और सुन लिजीये । यह तो समझ गये कि जब घरों घर नीच ऊंच सबके पास धर्मशास्त्र पहुंचेंगे, तो वे सोते बैठते, खाते पीते, चाहे जिस अवस्थामें, चाहे जिस प्रकार पुस्तकोंको रखकर पढ़ेंगे तब क्या यह अविनय नहीं कहलायगी ?

जय०—जी, यह अविनय नहीं है । कारण विनय कुछ कागजोंकी व स्याही व वेष्टन आदिकी थोड़े ही करना है । विनय तो करना है जिनवाणीकी, आर्पणवाक्योंकी । और वह जमी हो सकेगी, जब कि हम लोग उसे खूब पढ़ेंगे, समझेंगे, समझायेंगे । देखो ना, खिस्ती वा दयादन्दीय पुस्तकोंकी कैसी भरमार है कि बड़ीर सुन्दर गचे वेष्टनोंसे सुसज्जित सुन्दर डिब्बोंमें रख रखकर लोगोंको भेंट स्वरूप किंवा अल्प मूल्य पर बेची जाती है । तब क्या सभी लोग उन्हें पढ़ते हैं ? नहीं, कभी नहीं । लोग कितने ही उन्हें इधर डाल देते हैं ।

तब भी प्रति हजारों खिरती व समाजी बढ रहे हैं । किसी भी धर्मके अनुयायियोंकी संख्याका बढ़ना ही उस धर्मकी विनय व आदर कहा जाता है । यह सब पुस्तकोंके प्रचारका प्रभाव है । यदि तुम्हारी कोई धर्म पुस्तक हाथसे नीचे गिर गई वा भूलसे या कारणवश रख दी गई तो क्या तुम्हारे चित्तसे भी गिर गयी ? नहीं, कभी नहीं । वस्, वही चित्तसे न गिरना व अंतःकरणसे उसपर पूज्य भावका रहना यही सच्ची विनय है ।

टेक०—अच्छा माई ठीक है । श्रवण रात्रि बहुत हुई है, चलना चाहिये । बस आजके प्रस्ताधानुसार अपन सब श्रुतधर्मोंके दिन मंदिरजीमें इकत्र होवे और प्राचीन शास्त्रमंडारकी संहाल करके उसकी सूची तैयार करें । प्राचीन शास्त्रोंको जिनके पत्र फट गये हों, अक्षर बिगड़ (मिट) गये हों वा पत्र कम हो गये हों, उन्हें और दूसरी प्रतियोंसे मिलान करके ठीक करें । गत्ते वेष्टन बदले, धूप दिखावे, चन्दा करके कुछ नये ग्रन्थ मंगावे, व टूट निकालनेका प्रयत्न करें, पूजा उत्सव मनावें, लोगोंको श्रुतप्रहात्म्य कथा सुनावें, तथा माई विद्यानंदजी व आपका व्याख्यान करावें । सामां तो मौजीलालजी भी आवेंगे ।

जय०—अजी, वे तो पाहिले । उनके बिना तो श्रोता सोतावाँकी संख्या बढ़ा देंगे, इस लिये सुट किला छोड़नेके लिये वे

ठीक हैं। परंतु यह सब काम एक ही दिनमें न होगा, हम लोगोंको चार आठ दिन पहिलेसे करना चाहिये। आज गमीकी छुट्टियां भी हैं। इस लिये विद्यार्थी और अध्यापकोंको भी अवकाश है, और दीवानी अदालती भी फुरसतमें हैं, सो इनहीं लोगोंसे काम लेना चाहिये। शास्त्रोंकी सम्हाल तो पहिलेसे घर रखें। पूजा महोत्सव पंचमीको प्रातःकाल और सभा व्याख्यान सांझको, पश्चात् सभा व्याख्यानोंके जागरण करें।

विद्या०—भाई, उस दिन शामके पांच बजेसे यदि नगर कीर्तिन हो, तो बहुत अच्छा हो।

जय०—हां बहुत अच्छा है। क्यों भाई टेकचंदजी ?

टेक०—जी हां, बहुत अच्छा है। अच्छा, तो अब सब तय हो गया। सवेरे भाई मौजीलालकी राय मिला लंगा। अच्छा (घड़ी देखकर) ओह ! दश बज गये। लेवो भाई, जुहार में तो जाता हूं।

विद्या०—जुहार, भाई जुहार, पर स्मरण रखना, कहीं मौजीलालके मौजमें भूल नहीं जाना। अच्छा जाइये, जुहार।

जय०—भाई, मैं भी जाऊंगा। जुहार।

विद्या०—जुहार भाई, आजका इतना समय कैसा शुभ सम्वादमें फटा ! भाई, जयचन्दजी, कमीर जाया करो, तो कमसे कम अपने विचारोंको तो उल्लत करनेका अवसर मिलेगा। आजकल

अपनी जातिकी बड़ी शोचनीय अवस्था है। मान लो अपन कुछ न कर सके, तो भी शुभ भावोंसे पुण्य बन्ध तो अवश्य ही होगा। और फिर यदि अपने विचारके कुछ और भी लोग तैयार हो गये, तो अवश्य ही प्रयत्न सिद्ध होगा। देखो ना, टेकचंदजी कितने हठी थे पर रास्तेमें आ गये। मौजीलाल भी अपनमें सहमत हैं ही। काम तो सब सहज होता है।

जय०—हां भाई, बहुत ठीक (जंभाई लेकर) अच्छा भाई, क्षमा करो, फिर मिलंगा। जुहार।

विद्यानन्द—जुहार।

तात्पर्य—बन्धुगणोंको उक्त मित्रोंकी वातचित्से विदित हुआ होगा कि हमारा क्या कर्तव्य है ? और हमें किस बातकी आवश्यकता है ? मेरी तुच्छ बुद्धि अनुसार कार्य करनेवालोंकी आवश्यकता है। और जिनवाणी (जैनधर्म) का प्रचार करना हमारा कर्तव्य है। और श्रुतपंचमीका पर्वका भी प्रयोजन जिनवाणी प्रचार (जैनधर्मका प्रचार) ही है। इस लिये यथातथा शास्त्रोंकी सम्हाल करते हुवे, उनकी संस्था शुद्धि रक्षा करते हुवे, सर्वोपरि प्रचार कर देना चाहिये, यही मेरी नम्र प्रार्थना है। यह सर्वोत्तम दिन हमको एक वर्षमें मिलता है। इस लिये शक्ति अनुसार यथा संभव सबको तन, मन, धनसे मात्राकी सेवा करना चाहिये।

मातृमक्त

मा. दीपचन्द परवार—(नरसिंहपुर.)

॥ जैन धर्म सर्वोत्कृष्टः

क्यों है ? ॥

पाठकगण,

यह नियम है-कि, जो जितना उदार होता है वह उतनाही अधिक मान्य समझा जाता है। इसी नियमानुसार जैनधर्म इतर धर्मोंसे विशेष उदार होनेके कारण सर्वोत्कृष्ट है। आप कहेंगे कि ऐसा क्यों? उसका उत्तर यह है कि देखिये, कोई भी धर्म हमको इतनी स्वतंत्रता जितनी कि जैन धर्मने प्रदान की है नहीं देता, प्रत्युत अपने नियमोंद्वारा बांधनेका प्रयत्न करता है। जैसे कि वैद्यक धर्मका प्रख्यात वाक्य है कि "नास्तिको वेद निन्दकः" कारण कि वह रुक्-यजुः साम, अथर्व, इन चार पुस्तकोंकी स्तुति ही परम धर्म मानता है।

इसी प्रकार ईसा और मुहम्मद हजरतका प्रचलित धर्म भी हमें, यही सिखाता है कि जब तक हम इन महात्माओंपर विश्वास न लावें मुक्ति कदापी नहीं पा सके। परंतु जैन धर्म बतलाता है कि सम्पददर्शन ज्ञान चारित्र्याणि मोक्ष मार्गः बस, यहां जैन धर्मने कहीं भी हमें इसके लिये बाध्य नहीं किया है कि हम २४ विधंकरोंपर भरोसा अवश्य ही करें ना इनके उपदेशों अथवा वर्तमान जैन शास्त्रोंपर अवश्यही विश्वास कर उनकी स्तुति करें। प्रत्युत हमें बतलाया गया है कि यह आस की स्तुति और उसके उपदेशको ग्रहण करें

और आसका लक्षण भी दर्शा दिया है कि जो सर्वज्ञ, हितोपदेशक, वीतराग है, वही आस है। चाहे ऐसा व्यक्ति महादेव हो, चाहे हजरत मुहम्मद साहेब हो, चाहे कोई अन्य विशेष पुरुष हो, जिसमें उपरोक्त आसपना पाया जाय, वही हमारा इष्ट देव है। अब आप लोग विचारिये कि सर्व धर्मोंमें हम ऐसे निष्पक्षीको यदि गुरुता प्रदान न करें तो और किसको इस महत्कीर्तिका भागी समझे ?

उच्चता प्राप्त करनेका यह भी लक्षण है, जो दूसरोंका पुरुषार्थ बढ़ानेमें जितना प्रयत्नशील होता है उतनाही वह लोकमान्य गिना जाता है और इसी नियमानुसार आजतक संसारमें जिन्होंने आदर पाया है उन्होंने अपनेमें पूर्व इस गूणका संचार अवश्यमेव किया है। इसी प्रकार हमारा जैन धर्म इस नियमानुसार भी उच्च कोटीमेंही गणनाको प्राप्त होता है, क्यों कि अन्य धर्म जो पीर, पैगम्बर व इश्वरावतार को मानते हैं, उनसे पूछा जावे कि क्यों महाशय ! हम तो यह चाहते हैं कि हम भी निज पुरुषार्थद्वारा अपनी गणना इश्वरावतारमें करावें वा पैगम्बर समझे जावें, तो शंङ्कसे उच्च मिलेगा कि नहीं, ऐसा विचार भी मत करो, तुम ऐसे नहीं हो सके। परंतु जैन धर्म पुरुषार्थीको समझाता है कि इस आत्मामें अनन्त शक्ति है। यदि अपनेपर पड़े हुए आवरणको निज शुभ कर्मों

द्वारा छिन्नभिन्न कर दे तो इश्वरावतार क्या स्वयं इश्वरही हो जावे। क्योंकि ऐश्वर्य प्राप्तः सः इश्वरः ऐसा इश्वर शब्द ही सिद्ध होता है। अब कहिये कि पुरुषार्थ-वर्द्धक शिक्षायें हमें किस धर्ममें विशेष रूपसे मिलती हैं ? मेरा दृढ विश्वास है कि जैन धर्मेतर किसी भी धर्ममें ऐसे पुरुषार्थोपदेश की प्राप्ति सर्वथा दुर्लभ है।

प्रिय बन्धुवर्गों ! जैन धर्मके जगत्प्रसिद्धिमान यह युगल विशेषण दिखाकर ही मैं अपने लेखको समाप्त करता हूँ। यदि आपको इस जैन धर्मका विशेष रहस्य जानना हो, तो जैन ग्रंथोंका अवलोकन कीजिये। फिर तो आप स्वयंही जान जावेंगे कि अन्य धर्मोंमें थोड़ी बहुत जो जगमगाहट है वह सब इसी कल्पवृक्षसे ली गई है। मेरा यह भी दृढ विश्वास है कि जो सज्जन एकवार इस कल्पवृक्षके भले प्रकार दर्शन कर लेंगे वे कदापि इसे छोड़कर अन्यत्र भटकने न जावेंगे। जैसे कि जिस समय सूर्यका प्रकाश हो जाता है उस वक्त कोई भी प्राणी दीपककी आश नहीं करता। अतः आशा है कि आप लोग अवश्यमेव स्वपर कल्याणार्थ एकवार पवित्र भावसे जैन ग्रंथोंका अनुशीलन करें, करावेंगे।

जैन तत्वमोदी,

कृष्णाधिपति शर्मा,

मालका प्रा० सभाकी विज्ञप्ति।

जो बड़वानी वार्षिकोत्सवपर प्रस्ताव पास किये गये हैं, उनके प्रचारार्थ इन्दौर नै० अधिवेशन पर प्रस्ताव नं० १ पास हुआ है। उसके अनुसार यह सभा विद्वानोंसे प्रार्थना करती है, कि निम्न लिखित विषयों पर अपने उदार भाव पूरित सर्व साधारणके लाभार्थ छोटे-टूटे रचकर इस सभाको प्रदान करें। ताकि यह सभा उनका बड़ा आभार मानती हुई देवदत्त प्रकाशित कर आम लोगोंमें प्रचार करें।

(१) जैन पद्धति अनुसार विवाह संस्कार-विधि और उससे लाभ, वर्तमान रीति से विवाह होनेमें हानि, विवाहमें वेश्या नृत्यादि कुरीतियोंसे घृणा हो।

(२) अनाथ रक्षा और उनकी शिक्षादिसे लाभ।

(३) नुफ्ता (फारज), तथा मरने पर लेण (नगदी रु. व मोजनादि) मृत्यु पर तीजा, गौरव्याकी पंगत (लड़कोंके मरनेपर बापके पर रसोई) इत्यादि कुप्रथाओं और किजूल खर्चोंके निषेधक।

(४) स्त्री शिक्षासे लाभ और अशिक्षित स्त्रियोंसे हानि।

(५) बाल्य तथा वृद्ध विवाह, और कन्या विक्रयसे हानियां, इत्यादि।

नोट:-विद्यार्थीगण भी उक्त विषयोंपर ट्रैक्ट रचकर भेजें जिस छात्रोंके ट्रैक्ट सवसे उत्तम समझे जायेंगे उन्हें ५) रुपया पारितोषक (इनाम) मिलेगा।

जैनी भाइयोंका हितेच्छु,

लाला भगवानदास, महामंत्री,

मालवा प्रा० सभा कार्यालय-बड़नगर.

चार लाखका दानकी सुव्यवस्था।

प्रिय सज्जनो ! श्रीमान् दानवीर सेठ हुक्मचंदजी सा. इन्दौर और आपकी श्रीमती धर्मपत्नीने जो पालीतानेमें अपने उदार हृदयसे चार लाख रु. के दानकी इन्दौरमें जैन संस्था खोलनेके लिये धोषणा की थी और यह भी कहा था कि संस्था खोलनेके संबंधमें सर्वकी सम्मति ली जायगी, इसके लिये जैन पत्रोंमें विज्ञप्ति की गई, तदनुसार बहुतसे सज्जनोंकी सम्मतियां मालवा प्रां. सभाके दफ्तरमें और कितनी ही खास सेठजीके पास आई तथा कितनेही जैन पत्रोंमें भी प्रकाशित हुई थी।

इन सब सम्मतियोंके प्राप्त होनेपर सेठ सा. ने कार्यको शीघ्रही निश्चित करना उचित समझा, और प्रायः दूरस्थ सब विद्वानोंकी सम्मतियां आई चुकी हैं, इस

लिये पुनः गर्मीमें तकलीफ देकर उनको बुलाना ठीक नहीं है। ऐसा समझ स्थानीय भाईयोंकी ता. २२।४।१४ को रात्रिके नौ बजेसे एक कमैटी श्रीमान् रा. व. सेठ कस्तुरचंदजी सा. के सभापतित्वमें की गई। इसमें बड़वानी, सुसारी, फतिहाबाद, बड़नगर, आदिकेभी सज्जन उपस्थित थे।

प्रथम प्रां. सभाके दफ्तरमें आई हुई सम्मतियां पढ़ी गईं, पश्चात् सेठजीके पास आई हुई तथा जैन पत्रोंमें प्रकाशित सम्मतियां सुनाई गईं। पुनः उपस्थित भाईयोंकी सम्मतियां ली गईं। पश्चात् बादानुवाद होनेके हर्ष है कि चारलाखसे निम्न लिखित बातें होना निश्चित हुईं।

१. २५०००) नशियांजीकी धर्मशाला में लगाये ही गये हैं।

२. १००००) तुफोगंजमें उदासीन श्रावकाश्रममें लगाये जावें।

३. २६५०००) नशियां जो निर्मल स्थान शहर बछावनीके बीचमें है वहांपर एक 'स्वरूपचंद हुक्मचंद दि० जैन महाविद्यालय' खोला जावे; जिसमें १०० विद्यार्थियोंके योग्य बोर्डिंग भी रहेगी, जिसके दो विभाग रहेंगे-एक संस्कृत विभाग, एक इंग्रेजी विभाग। संस्कृत के विद्यार्थियोंको व्यवहारिक शिक्षा, मुनीमी आदि और इंग्रेजीके विद्यार्थियोंको २ घंटा धर्म विद्या पढ़ाई जावेगी। ६५०००) हजारके अंदाजसे विद्यालयका स्थान बनाया जावे, और

दो लाखके व्याजसे इसका कार्य चलाया जावे । "हुकमचंद दि. जैन बो. स्कूल" भी इसीमें मिला दिया जावे ।

४. १०००००) श्रीमती - कंचनवाई धर्मपत्नी दानवीर सेठ हुकमचंदजी सा० की तरफसे दिये हुये एक लाख रुपयेसे इंदौर शहरमें एक "कंचनवाई दि. जैन आश्रम" खोला जावे और इसके आधीनस्थ एक औपचार्य रहेगा । पंद्रह हजारके अंदाजसे आश्रमका स्थान बनाया जावे और पचासी हजारके व्याजसे इसका कार्य चलाया जावे ।

उपर्युक्त संस्थायें एक ट्रस्ट कमेटी, और एक प्रबंधकारिणी कमेटीके आधीन रहेंगी, जिसका चुनाव शीघ्र होगा और मकानों के बनानेका कार्य प्रारंभ कर दिया गया है । दानवीर सेठ साहबकी इच्छा है कि जहां तक हो सके शीघ्र ये संस्थायें उन्नति स्वरूप होकर जाति और धर्मको लाभकारी बने ।

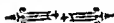
अब मेरी आप सर्व सज्जनोंसे सादर निवेदन है कि हालमें कोई योग्य मंत्री न मिलनेसे मुझ अयोग्यको योग्यता प्रदान करके इतने बड़े (मंत्रीके) कार्यका भार सौंपा गया है, और मैंने सिर्फ आप सज्जनों के भरोसे ही यह सेवा स्वीकार की है । अतएव आप सज्जनगण इस महत् कार्यमें मेरेको हस्तायत्न देकर तन, मनसे योग्य शिक्षा द्वारा सहायता पहुंचाके

कार्य संपादनमें सदैव प्रेरक रहेंगे, और समयोचित पत्र व्यवहार रखेंगे तो अतीव अनुग्रह होगा, और मैं आप सज्जनों का अतिशय आभारी होकर शक्यनुसार जाति सेवा कर सकूंगा ।

निवेदक:—

हजारीलाल, जैनाग्रवाल,
मंत्री "श्री हुकमचंद दि. जैन बो. स्कूल"
नाशिया, इंदौर Indore.

कोई पण जैनने मफत !

येनांभर तेमअ दिगंबर शीरशाना पनअरोअने अने विद्वानेअने ने लभाओने निपसपानी, असरअरअने विद्याग दृष्टिपी लभापत्रा होवानुं सर्वशेष्ठ आपेअने छे, जेवां लभाओ दूर भदिने ७२ ५४मां प्रगत अरु "वेनं दुतेअने" भासिअपनं तदन भइत भगवानी अके तक इमअं दाय लागी छे. जे तकने लाभ सेवा अने जैन लाभओनी भरअनी वान छे. (१) वेनता डोअ प्रथु शीरशाना विद्याप्रेमी मुनिअन के सुअरयित वेन लाभवेरीने "वेनं दुतेअने" लाभा वभत सुधी भइत भगवानी छुट छे. (२) आनु अयां-आरोअ-भक्ति-समाजसेवा-आभा देवता समाचार छेपादि अरुअर १७५ ५४ने अश्रीस भासने अं अरुअर वेन शीरशाना अज्युअने के अरु अज्युअने भइत भगवानी वेवाने दइ छे. (३) वेन समाजभां विद्याप्रेमी विद्वाने अने भरी अरुअनेअने कान विद्वान अरुअने आचरपी आनु अे भावनी आभरमा अके अंअनी

૩૫૧ ૪ હજાર પ્રત વધારે છપવીને કોષ્ટ પશુ જૈન શીરકાના (વાંચનનો શોખ ધરાવતા) બંધુ પોતાનું નામ હામ લખી મોઢલશી હોમને એક પ્રત વિના મુદ્દે મોકલવાનું ફરાવ્યું છે. એક પત્રમાં વધુ નામો, ઠેકાણાં સાથે લખ્યાં હશે, તો તે સર્વને અદેક પ્રત મોકલવામાં આવશે, પરંતુ નામો લખનાર સજ્જનોએ કૃપા કરીને એટલું ધ્યાનમાં રાખવું કે વાંચનનો સારો શોખ ધરાવતા હોય એવા મુરદુશોનાજી નામ આપના, જેથી અરોગ્ય સ્થળે માસિક નકામું પડ્યું રહે એમ ન બનવા પામે. (૪) જીવલક્ષમાં પર્યૂપણનો ખાસ અંક ૨૦૦થી ૨૧૦ પૃથો. અતિ ઉપયોગી અને વ્યવહાર સજ્જનોએ બરપૂર બહાર પાડી રહેતી ઝોઝામાં ઝોઝી ૧૦૦ પ્રત ૬૬૫૧ માટે મગાવનારને માત્ર અદેક અને અદેક પ્રતના હિપ્રાણે આપવાનું ફરાવ્યું છે, જ્યારે ૧ પ્રતની પડતર હિપત ચાર આના થતા જાય છે.

લેખો કેવા હોય છે?—ત્રણે શીરકામાં સંપ, તાંતિ, આરોગ્ય, શુદ્ધ ભક્તિ, અનુન વગરનો સાચો ધર્મપ્રેમ, વિપાર રતાતંગ્ય, કંજાણીનો પ્રચાર, અખ્યાત રહસ્ય, ઉપદેશી કૃપા હંસાદિ વિષયો સાથે, આખા હિંદમાં બનતા બહુવાળેગ સમાચારનો સાર આ માસિકમાં છપાય છે. 'જૈન ગેઝીટ' નામના અંગ્રેજી પત્રના અનિપતિ બાજુ અછતપ્રસાદ એમ. એ. એલ. એલ. બી. (સરકારી વકીલ, લખનૌ), 'દિગંધર જૈન', 'હિંદી જૈન રિતેલી', 'સત્યાગ્રહી', 'વિનાયક જૈન' વગેરે જૈન ધર્મનાં પત્રોએ જૈનહિતેશ્વરને સર્વોત્તમ જૈન માસિક તરીકે બહેર થયું છે. આર્યપ્રકાશ, કેળવણી, વિવેચક, બુદ્ધિપ્રભા, કોન્કરન્સ હેરન્સ વગેરે પત્રોએ 'જૈન હિતેશ્વર'ની મુક્ત કંઠે તારીફ કરી છે. વિદ્વાન જૈન મુનિઓએ રહેતી પ્રશંસા કરી છે.

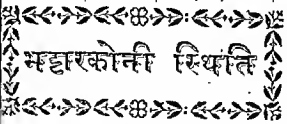
બેટ—આલુ સાધનાં એ માસિકના આહોકાને, જૈન સમાજની ધાર્મિક તેમજ વ્યવહારિક ઉન્નતિ સૂચવતા 'મુદ્દર્શન' નામના નોવેલના એ ભાગ બેટ આપવાના છે. બેટનું પોસ્ટેજ તથા માસિકનું લવાજમ, પોસ્ટેજ, વી. પી. ખર્ચ વગેરે મળીને કુલ રૂ. ૨)માં 'જૈન હિતેશ્વર' મળે છે. 'ઉત્તમ ખાતર કાઢીએ આહક થયું નહિ. કોમને કે પોતાને દિનકર જણાય એમણેજ આહક થયું.

આમંત્રણ—ત્રણે શીરકાના વિદ્વાન જૈનો તથા તત્ત્વસિક મુનિવરોને ખાસ અંકમાં લેખ મોકલવા સાદર આમંત્રણ છે. સ્વદેશ પ્રેમી જૈનેતર સજ્જનોને પશુ ગુજરાતી, હિંદી કે અંગ્રેજી લેખો માટે સાદર આમંત્રણ છે.

૫૬ થક, 'જૈન હિતેશ્વર'

૨૫૩ નાગરેવી રીટ-સુંબઘ.

નોટ—સાચા સમાજ સેવક શ્રીયુત વાડીલાલ મોતીલાલ શાહ, કે જેઓ જૈનોના ત્રણે શિરમાં પ્રત્યે સરળો પ્રેમ ધરાવે છે અને પોતાના માસિકમાં ત્રણે કોમને ઉપયોગી વિષયો ધણીજ યોગ્યતાપૂર્વક ગચ્છે છે તેમણે બારે ખર્ચ કરી 'જૈનહિતેશ્વર'નો એ માસનો અંક હરકોઈ જૈનને મફત આપવા નોંસાહસ ઉપાડ્યું છે તે અતિ આવકારદાયક છે. અને તેનો લાભ લેતા અમારા વાંચકોને અમે આમદ કરીએ છીએ. સંપાદક.

સંસ્કારકોની સ્થિતિ

એક વખત એવો દતો કે આ ભરત-શેરમાં જૈન ધર્મના એક અંગરૂપ કહેવાતા આપણા લક્ષ્મણ અને શહેરમાં બમણ

અમે શિક્ષાવૃત્તિ ઉપર નિર્વાહ કરનાર મંડ-
લોનાં ટોળે ટોળાં આ રક ભારતવાસીઓ-
માં ઉભરઈ જાય છે જેની ગણતરી આવન
લાખ ૫૨૦૦૦૦૦ ઉપરની થઈ છે એ શું
ભારતને અને જન સમાજને થેડું શરમાવ-
નારું અને હાનીકર્તા છે? આર્યવર્તના
ગામે ગામ આવનવીન આગણીના પોકારો
કરનાર શિક્ષાવૃત્તિવાળા મનુષ્યોથી છલકાઇ
જાય છે. જ્યાં જુવો ત્યાં કલુષાદેને કન્યા
પ્રાપ્તિ દેવું છે એવો પોકાર કરનાર એક
મનુષ્ય હોય છે; તો પાછળ ખીજે
વલ્લો પ્યારે તો સેવા કરનાર સંઘ
હોયોજી છે; વળી તેની પાછળ
વ્યં અવાજ નહિ સુનતા હૈ, પક્ષા સંધા નહી
દેતા હૈ ! દેવતા નહી, મેં કવકા સહા હું !
એવા પશુ સમુપદનું શુભાન રાખનાર
દાંતિકો મળક જાયાં રાધ કરી રહ્યા હોય
છે અને તેની પાછળ તાલ-કીર્તનનો નાદ કરતો
લાંકુબદ જાવ.ઇ ભજવીજ રહ્યો હોય છે.
ઉલોગરીય પુરોહીતી પ્રાપ્તિ પા—લગભગ
તેનીશ કરોડની વસ્તીમાં આવન લાખ
તેનાં રૂપ આ નિરોગી અજસુઓનાં સુમુદ
તેનાં કેળવણી નથી ?
ઉપદેશી કયા હતાંદેગા અને રાજ્ય અંધા-
હિંદમાં બનતા જાણવાનેમ પોકારી કહે છે
આ મસિકમાં જાણ છે. એકજ વરસના
નામના અંગ્રેજ પત્રના જો પશુ પાંચ
અજતપ્રસાદ એમ. એ. એલ.રસ નિરૂધમે
(સરકારી વકીલ, લખના), 'દિગ્વિજય અધ્યમે
'દિગ્વિજય દિગ્વિજી', 'સંત્યવાદી', ૩૨ અને
'જૈન' વગેરે જૈન ધર્મનાં પત્રોએ તે કારણ
અજુને સર્વેતિમ જૈન મસિક તરીકે રજ નથી
કર્યું છે. આપણે પ્રકાશ, કેળવણી કેળવવા અને
બુદ્ધિપ્રમા, કો-વરસ રે અનેક સંસ્થાઓ
'જૈન દિગ્વિજય' અધ્યમ પ્રજાવીપર આવતા
વિદ્યાના અધ્યમ પ્રજાવીપર આવતા
અટકાવી રહે ?

હવે ભાગ્ય જૈનોના, કે આજે આ રીત
અનુસાર વહન કરનાર એક સમુદ્ધ આગણીના
વેદા ઉપર ગણી શકાય તેટલો છે તે પશુ
સમાજને કલ્પિત યુક્તિપ્રયુક્તિથી છીન્ન બિન્ન
કરી રહ્યો છે.

વહાલા વાંચકટંદ ! તમને વિદિત
હશે કે તે કોઇ નહિ પરંતુ આપણા ધર્મ-
ગુરુ કહેવાતા ભટ્ટારકોજ છે. એ ભટ્ટારકો
માટે આપણા વડીલો કહે છે કે એતો પર-
પૂર્વથી ચાલ્યા આવે છે, અને તે સાંભળી
એટલું તો હું કણ્ણ કરીશ કે અત્યારે
પશુ જે કંઈ સ્વરૂપમાં જૈન ધર્મ ઉગતા
સર્પની પેઠે પ્રકાશી રહ્યો છે તે પશુ એ
ભટ્ટારકોનાજ પ્રતાપ છે ! અર્થાત્ એમનેજ
આભારી છી ! પરંતુ જેણે આ માસિક તરફ-
થી અપાયેલ બેટ નામે "ભટ્ટારક મીમાં-
સા" નામનું પુસ્તક વાંચ્યું હશે તેઓએ
જાણ્યું હશે કે ભટ્ટારકોની ઉત્પત્તિ વીર
સંવત ૧૪૦૭ થી ૧૪૪૪ સુધીમાં થઇ છે,
એવા રિવાદે નકામો વખત અને જગા
રોકવા મારી ઇચ્છા નથી, પશુ આપણે
હાલના ભટ્ટારકોની રીતભાતોને માટે
હાલનો વખત વિચારી "સમય વરને
સમય"ની રીત અનુસાર વર્તવાનું છે;
કારણ કે જે વખતે રૂપીઆનું આઠ શેરનું
ધી, સાતરૂપીયે ગાલ્લી જુવાર, નવ રૂપીયે
ગાલ્લી ઘઉં, સવા રૂપીયે મધુ તેલ,
તેમજ ઘાસચારો હત્યારી વસ્તુઓ ધણીજ
સસ્તી કીમતે મળતી હતી અને ઘાસ, દુધ,
દહીં, સરપશુ વિગેરે ચીજો તો વિના મુલ્યે
પ્રાપ્ત થતી ત્યારે આજે રૂપીઆનું દોઢ શેરનું
ધી, સીતેર એસી રૂપીયે ગાલ્લી ઘઉં
પચાસ સાંદરૂપીયે ગાલ્લી જુવાર, દશ રૂપીયે
મધુ તેલ, દોઢ આને શેર દુધ (તે પશુ પાણી
જેવું) એમ દરેક ખાદ્ય વસ્તુઓના ભાવ દીન.
પ્રતિદીન અને પાકયાજીતી આપણે માથે
સદાની મોંપવાની ચોટી છે અને જે ચીજોના

બાવ વધ્યા હોય તેના બાવ ઉતરવાની બાએજ આશા રહે છે.

હતભાગ્ય હિંદીઓ ! આપણે માયેથી આ અવસ્થા ક્યારે ઉતરશે ? તેની ખિચારા શ્રીમંત અને બાવિક બહારક લગતોને ખજર ક્યાંથી હોય ? તો હજો વીર પુત્રો ! પંદર વીસ માણસ, પાંચ દશ ધોડા, મેના, પાલખી, મોટી મોટી સંપુજો, આ ફલાણુનું ડાણું અને આ દીકણાનું ડાણું દત્તાદિના ખરચો આજના કેટલા વેતનો ઉપાડી શકે તેમ છે ? આટલા આટલા ખરચોના ખોળા ઉપાડવા છતાંયે તેઓ આપણું, આપણા જૈન ધર્મનું શ્રેય વા ઉન્નતિ શું કરે છે ? આજે સમાજમાં કાણુ પુન્ય છે ? એક કાણુ પાછની પણુ આશા નહિ રાખનારા ત્યાગીઓ, ઘસઘસાંઓ, મુનીઓ, વિગેરે અપરિગ્રહના ધારકો જ્યાં જુઓ ત્યાં માન પામે છે, અને પુન્ય છે તેમજ સમાજ પણુ દેશિથી વ્યાખાનાદિ કાર્યોમાં પોતાના અમુલ્ય વખતનો, લક્ષ્મીનો અને બનતી મદદનો ભોગ આપે છે અને જ્યાં કુસંપરૂપી કાળા વાવડાઓ ચડેલા હોય છે, ત્યાં પણુ એકય સાધી અનદદ માન સાથે બંધુગણો લેવા મુકરા નય છે. ત્યારે બાપડા બહારકોને ગામમાં આવ્યા મહી પણુ કોઇ કોઇ રથે પચિસાત દિવસ ગાંધિના ગોપીચંદન કરવા પડે છે અને વખતે પચાસન પણુ કરવું પડે છે. આ શું આપણા બહારકોને થોડું સરમાવનારું છે ? અહા ! જે બહારક રજા સભિગતાં હૃદયમાં ધર્મની મનોહર મૂર્તિ ઝાલવાતી હતી તેજ અતઃકરણમાં તેને બદલે આજે મૂર્તિમાન કળીશાળની કપાલક મુક્ત જેઠા આ નાશવંત રેઢ પણુ એક વખત કંપી ઉઠે છે. આસોસ રહેને એટલા મારેજ છુરે છે કે જે છે તેમનાજ ખરમાઓ બોળ ૨૫ જ.સે છે, ત્યારે આ જંસાર.ખીમાં મમણ કરી રહેલા.

અહાતાની, માંત્ર કહેવામાંજ ધર્મચુસ્ત, અર્ધદગ્ધ સ્થિતિમાં પડેલા એવા નવા સુકાનીઓ, સમાજના વિચરો જરૂરયા વગર એનામ ધારણુ કરવા ઉત્સુકયાય અને તેઓ કેટલાકોને પોતાની તરફેણમાં લઈ સમાજમાં કુસંપરૂપી સડો દાખલ કરે એ કેટલું બેઠું છે ? ખરેખર ! એ સમાજની અવનતિ થવાનું એક કારણ છે. પણુ બંધુઓ ! શાસ્ત્રકારો શું કહે છે તે જોઈશું તો મારુમ પડે છે અને તે સાચજ છે ?—

તકવિહ્નો વિજ્ઞો લક્ષણ હીનોય પંડિઓ
લોણ ।
માઘવિહ્નો ધમ્મો તિન્નિ વિગુરુ
વિહંપણયા ॥

અર્થ—તક વિનાનો પેવ, વ્યાકરણુ શાસ્ત્ર ભણ્યા વિનાનો પડિત અને બાવ વિનાનો ધર્મ, આ ત્રણે પણુ લોકમાં મહાનુ વિહંબના સમાન છે.

બહારકોના કર્તવ્યની કંઈ રૂપરેખા
આચાર્ય શ્રી ધર્મનંદીકૃત નીતિસારમાં
બહારકનું લક્ષણ કહ્યું છે ?—

સર્વ શાસ્ત્ર કલાધિજ્ઞો નાના ગચ્છામિ વર્દક
માહામનાઃ પ્રમામાયી મદ્ધારક इतिप्यते
॥ ૧૮ ॥

અર્થ—જે સર્વ શાસ્ત્રો અને કળાઓના લક્ષુવાવાળા હોય, અનેક ગચ્છોને ચલાવવાવાળા અથવા વધારવાવાળા હોય, ઉદાર હૃદયના હોય, પ્રભાવશાળી અને પ્રભાવનાના કૃત્ય કરતા હોય તેને બહારક કહે છે.

મહાવીર તનુને ! આ તો એક મહાજન છે, પરંતુ જેમને વધારે નજીવાની છટાસા દોષ તેમને “બહારક મીમાંસા” વાંચવાની

ખાસ ભલામણ કરે છું અને તેમાં 'પહેલાના અને હાલના ભટ્ટારકો' નામક ફરો વાંચવા દરેક સમાજ દિતૈથી બંધુને મહારી ભલામણ છે. (અઘા આનાની ટીકીટ ખીડવાથી એ પુસ્તક દિ. જૈન પુસ્તકાલય સુર. તથા મફત મળે છે). ઉપરુકત શ્લોક અનુસાર આજના કેટલાક ભટ્ટારકો વર્તે છે તે જે બાબત હોય તેઓ આ "દિગંધર જૈન" માસિક દ્વારા વિદિત કરશે તો સમાજ ઉપર ધણે ઉપકાર થશે. હવે જુઓ 'સદગુરુ'ના લક્ષણ દેવેન્દ્રસુરી કૃત સુદર્શનામાં કહ્યું છે કે,

શુદ્ધ, સ્ત્રી, પુત્ર, ધન, પરિવારાર્થિ બાલ્ય મંથનિતા (પરિશ્રુતો) લાગ કરનાર, સુખ દુઃખને સમદૃષ્ટિથી જોનાર, જીવજીવાદિ તત્ત્વોના લાગ, મદ્યસાદિ પરમાર્થને બંધુનાર, કુર્ષર પાંચ મહાવતના ભારને વહન કરનાર, અદાર દગ્ધર શીર્ષાગરમને ધારણ કરનાર, દુઃસહ બાવીસ પરિવદ્ધ સહન કરવામાં ઉચ્ચ કરવાવાળો, મહા સત્વાનુ કેષાગ્નિને. જીજ્ઞાસુનાર, મન, વચન, કાયાના અશુભ માર્ગને નિરોધ કરનાર, સત્યાય ધ્યાનમાં આરાજા, વિવિધ પ્રકારનાં નિયમ ધારનાર, શમ, ધંદિયદમન અને સંતોષમાં તત્પર, તૃપ્ત અને મણી, મિત્ર અને શત્રુમાં સમદૃષ્ટિ રાખનાર, જે જીવની કાયાનું રક્ષણ કરનાર, મધુરર પિત્તિએ નિરોધ આહાર મદ્ય કરનાર, સંયમ રૂપ પાર્શ્વથી પૂર્ણ, દયા રૂપ તરંગાવળી, મનની પરિવ્રતતા અને શીથળ રૂપ કિનારાવાળી, સસ-તપ-ધંદિયનિમ્મલ અને કચ્છારૂપ ચાર મવાદવાળી, અતમ રૂપ તદીમાં રતાન કરી, પાપ રૂપ મળને ધોનારા, ઉપશમ-વિવેક અને સંવર રૂપ ત્રણ પરિવ્રત કુંડો બનાવી, માન રૂપ ઘી હોમી, ખ્યાન રૂપ અગ્નિ સળગાવી, કેલ-માન-માયા-શોક-ક્રમ-રાગ અને દેવ રૂપ હોમવા લાયક પશુઓને હોમી દામા રૂપ 'પુરોહિત' (હવ્ય પદાધિ) નું ઝોજન કરનારા,

શ્રદ્ધાચર્ય અને મહાવત રૂપ પરિવ્રત શાંતિ-જગથી પાપ પંકની શાંતિ કરનારા, સવ જીવને અમય આપનારા અને સ્વ-પરને તારનારા ધણાદિ અનેક ગુણગણોથી ભરપૂર ગુરુઓ હોય છે.

ગુણશાલક બંધુઓ! ઉપરુકત ગુણોથી વિશુષીત હોય તેમનેજ ગુરુ, ભટ્ટારક, પંડીત, સાગી, શ્રદ્ધાચારી, મુનીગણો વગેરે કહી શકાય. હવે આજના ગુરુપદનું શુભાન રાખનાર ભટ્ટારકોની રીતભાત કેવી છે તેનું આખું કંઈક દિગંધરન કરાવીશ.

તમે એ તમારે ઘેર આવના કરવાનું આમ-ત્રણ કર્યું હોય તો આનાકાની કર્યા વગર રાતક'શે લેશે, પરંતુ જ્યારે પૂજા આદિથી નિશ્ચિત થયા એટલે કહેશે કે બેભો, કેટલા રૂપીયા આપશો? સારે ભટ્ટારક ભકતો અસ્તે રડીને, માંદાની માફક કહેશે કે, બાપજી આટલા રૂપીયા આપીશ, સારે આપણા ગુરુજી કહેશે કે તમારી સંવત-રથીતિ તો સારી છે, તમારા ડોસાઓએ તો અમો, ફક્ત વરસે આવ્યા હતા, સારે આટલા રૂપીયા આપ્યા હતા-આટલા દહાણુઓ આપ્યા હતા, અને તે વખતે ફક્તજીએ દહાણુ આપવા ના કહી હતી તો પંચમાં મારામારી થઈ હતી. તે વખતે તમે તો નાદાન હતા, પુછો આ ફક્તજીને (જે પાસે બેઠા હોય તેમને) તે વખતે તેઓ પણ ગિચારા 'રેવડીવાળાના મરેરીવાળા સાક્ષી'ની માફક, જતણે કાઢતો આપ ન માર્યા હોય તેવી રથીતિએ માથું ખજવાળતા બોલશે કે હા! આપણા હા! પણ તેવારે તો એમનો વખત હતો. આ બોલતાની સાથે તો આપણા હૃદયચિંતક ભટ્ટારકોના નેત્ર આશમાન ઉપર ચરી જશે, અને શબ્દો પણ મુખ દ્વારા એવા બહાર નીકળે છે કે આ લેખકની સખતાં પણ શરમ પાવે છે, રકચક આનાકાની કરતાં જાણે

આપણે કોઈ વેપારી પ્રાસેથી માલ લીધો હોય અને તેમાં તકરાર ન પડી હોય અને જાણે એક પક્ષવાળાને ખોટ ન જતી હોય તે પ્રમાણે ચિતાર દૃષ્ટિગોચર થાય છે. આખરે ભાવના કરે કે ના કરે, પણ ભાવના કરાવનારનું મન તો અવશ્ય કરીને દુઃખાય છે. તો બતાવો ! વિચારો તો ખરા કે ભાવના કરાવનાર અને કરનાર એ બન્નેને કેટલું પુણ્ય પ્રાપ્ત થતું હશે ? કે પાપના ભાગિ થતા હશે તેનો ન્યૂન અને વિચાર તો વધિક તમારી નુલતા ઉપર યુક્ત છે. જ્યારે અનહદ માયાકેસ કરતાં “સરાહ ન ચ પોય” સારે ખોટરો કે ચણા, હમે તો આજે અપવાસ કરીશું; આ બોલતાની સાથે તો, અધશ્વજી ભગત નારે ખાપલા ના કરી, દાખ જેવી એકદમ સરકતી માથે થેરો ધાલી દેશે, જાણે કેલ જડજ કે મેહરટ્ટેની સામું સાદી આપતા કેદી-મતીની આકાંક્ષા ન રાખતો હોય તેવાજ દર્શન અને યથા સંભવ હોય છે. અને તે ટેકાજીને દ્રઢ મનનો હોય તો તો કીક છે, નહી તો યાતિ બંધુઓ, ભારના કરાવનારને સમજાવશે કે ભાઈ, જવાદે ! વળી ખીલી ખીલી હોટરો અને કમંડળ ઉંકુ મારશે તો ખોટું થશે—સલાનાય જશે.

અહો! આ આપણી કેટલી નિર્જનતા ! સસ કનું છે કે “સતિ આપ કે નહિ અને શંખણીનો લાગે નહિ” એ શું અસલ હશે? અને એવા દાખલાઓ આપું તો અધિપતિ મહાશય હેખને જગ્યા પણ નહિ આપે; અહિંસા પરમે ધર્મનું મહાન કેન્દ્રધાન જે જન મત અને તેનાજ અનુયાયીઓમાં જ્યારે આવા કથાઓ રહિત ગ્રામોજ ન હોય તો પછી જનિબટ, સમાજજટ, અને ધર્મજટ, યથાજ એમાં શું આધર્મ ! વીર ! વીર ! ! વીર ! ! ! આ કેટલા અન્યાય ! !

હવે મહાવીર તનુજો ! આજસ, કુમુંપ, અને કુંભકજીની નિદ્રાને તિલાંજલી આપી આવા અન્યાયી, સ્વાર્થી અને મદાંધ, દાંભિક પુરુષોથી સાવચેત રહો ! નિઃસ્વાર્થી મુની-ગણે, ભટ્ટારકે, સાગીજીઓ, બ્રહ્મચારીઓ, વિદ્વાનો અને સમાજ દિતૈયીઓને ચોતાની શક્તિ અનુસાર તન, મન અને ધનનો ભોગ આપી આ ભારતવર્ષને પાછા એક વખત “જૈન ધર્મામૃતવું” પાન કરાવો તેમજ સમાજમાં રિજાતા બાળકો, વિધવાઓ, ગરીબ વર્ગ તેમજ જાંતી કેળવણી મેળવવા આદતા આપણા પુવાન વર્ગને માટે સ્કોલરશીપો અને એર્લ્ડે જો તેમજ અનાથાશ્રમો, વિવધાલયો, ક-યાશાળાઓ, પાઠશાળાઓ, સસ્તા પુસ્તકાલયો, મારીકો, અસ્વારીકપત્રો, અને ફ્રી પુસ્તકો વહેચાય તેથી (આ ‘દિનંબર જૈન’ આપે છે તેમ) યોજનાઓ કરી અહિંસા પરમે ધર્મનો જે મહાન ઉપાસક “જૈન ધર્મ” તેની પવનઓ આ દિંદુ-રજાનમાં એક વખત પાછી ફરકાવો.

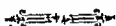
દીધગીરી સાથે જણાવવું પડે છે કે મુંબાઈ અને અમદાવાદ છંદાના આપણા બંધુઓમાં ફક્ત એક નર રતન ચોતાના તન, મન અને ધનનો ભોગ આપી આપણી સમાજનું હિત સાધી રહ્યા છે અને તે કોઈ નહિ પણ દાનવીર જૈન કુલબૂપણ શેઠ આણેકચંદ હીરાચંદ જે. પી. જ છે ! તેઓ ચિત્રાપ કેટલાક ચૂદરયો શીમંત દેવા છતાં એક પણ બંધુ આવા પરાપકારી કામોમાં હજી સુધી પોતાની સહમતો સદા ઉપયોગ કરી ચકવા નથી, જ્યારે એક કહેવાતા પંડીતવર્ષે, સમાજમાં શું કાંઈ થય છે, કંઈ કંઈ સંસ્થાઓ ખુલી છે, અથવા : આપણી સમાજને શેની જરૂર છે વિગેરેના પણ જે જાણનાર નથી. અરે ! સમાજ દિત માટે એક શાણી પાઈ પણ કોઈ વખત આપી

नथी, तेनी ओक व्यक्तिने दान-नीर, शाति
भूयसु, धसादि महत्तःओशी देदीपमान कथा
छे । हा । लाछि हा । आ पयमःशभां
ने न थाय ते थोडुं, परंतु ओ धज्जा ओहरी
वात छे । लक्ष्मीवान भाटे कपी श्री सविता-
नारायणे कछुं छे के—

करि कइछा हरीये दीधुं, ले छे जमछे हाथ;
ते भरयो परमार्थभां, लेथी रीजे नाथ, १
रंक जेनो आशिप दिथे, ले वारंवार;
ओवा परमाथ करे, लोभी लज मोआर, २
भासी हाथे आवा, लपुं भासी हाथ;
हाथे तेसाथे करे, ओश आपथे साथ, ३
प्रिय पाठकजग !

आज कुसंप रूपा कणा पापदाने उभे-
डी नांभीं पूछीमाना प्रकाशमान थोता पूछं
शशीना शीतल प्रकाशप शपने अदधु
करी, आपना पवित्र हाथे तभारा नति
प-धुओनी उन्नति अर्थे सभावे के पछी
सर्वदा आनंद आनंद थाय. असतु.

सरैया (सुरत)

* जैनधर्म और ज्ञातिकी

उन्नतिके उपाय ।

१—व्याख्याताको उचित है कि निर्मय
होकर अपने व्याख्यानमें अपने स्वतंत्र वि-
चार श्रोताओंके लिये प्रकट करें । श्रोताओं

* सारांश व्याख्यान, जो इन्दौरमें ता० १
अप्रैलको जैनधर्म-भाग्यसूत्रादि शीलउपदेशाद्वारा
दिया गया ।

का कर्तव्य है कि जिस विचारमें अपनी
सम्मति न मिलती हो उसमें वक्तासे द्वेष न
करें, किन्तु जो विचार उनके हृदयमें संत्य
प्रतीत हों उसको गृहण करें, और जिसमें
सम्मति न मिलती हो उसपर विचार करें ।

२—यह जैन धर्म अनादि है, क्योंकि
यह आत्माका धर्म अर्थात् स्वभाव है । यह
जगत् जीवादि छह द्रव्योंका समुदाय है,
जो सदासे है और सदा रहेंगे । नवीन कोई
उत्पन्न होता नहीं । जो है उसका नाश होता
नहीं, किन्तु केवल अवस्थाएं ही बदलती रहती
हैं । इससे आत्मद्रव्य भी अनादि है । अत-
एव उसका स्वभाव भी अनादि है ।

यह जैनधर्म राष्ट्रीय, सामाजिक और
लौकिक उन्नतिमें बाधक नहीं, किन्तु सहा-
यक है । इस पंचमकालमें भी इस भूमिपर
राजा चंद्रगुप्तने मगधदेशमें प्रशंसनीय शासन
किया था व दक्षिणमें राजा चासुंडरायकी
कीर्ति प्रगट है । नीति, निपुणता व सम्यक्-
विचार सिखानेके लिये जैन धर्मकी शिक्षा
अन्य धर्माभासोंसे कहीं बढ़ चढ़कर है ।

३—इसकी उन्नति स्व और पर दोनोंमें
करनी योग्य है । अपनी आत्मामें सम्यग्द-
र्शन ज्ञान-चारित्र-तप इन चार आराधना-
ओंका उद्योत करना, उद्यम करना, निभाना,
साधना व आजन्म पालते चले जाना ।
इनसे जैनधर्मकी उन्नति अपने आत्मामें
करनेके लिये आवश्यक है । अपने सिवाय
दूसरे जीवोंमें जैनधर्मका प्रकाश करनेके लिये

उपदेश और ग्रंथउद्धार व पुस्तक प्रचारकी जरूरत है। जैन और अजैन दोनोंमें उपदेश देनेके लिये अनेक जैनधर्मके मर्म विद्वान् व्याख्याताओंकी आवश्यकता है। जैनधर्मका प्राचीन ग्रंथ-मंडार अपूर्व है, परंतु अब तक गुप्त पड़ा हुआ है। जोधपुरमें जैन साहित्यसम्मेलनके समय महामहोपाध्याय डॉक्टर सतीशचंद्र विद्याभूषण एम्. ए. प्रिन्सिपाल संस्कृत कालेज कलकत्ताने यथार्थ कहा है कि “जैन साहित्य बहुत बड़ा और भिन्न २ प्रकारका है; इसमें तत्त्वज्ञान, इतिहास, काव्य, ज्योतिष, व्याकरण आदि विद्याओंकी बहुमूल्य पुस्तकें हैं। भारतीय विचारोंके बहुतसे गुप्त मंडारोंको प्रगट करके इसने जगत्को अचम्भित कर दिया है।” प्राकृत व संस्कृतके प्रायः सर्व अमूल्य आचार्योंकी कृतियोंको प्रकाशमें लाना चाहिये। श्रीगुरु पं० पन्नालाल बकशी-वाटने काशीमें इन ग्रन्थोंके उद्धारका काम हाथमें लिया है। राजवांसिक, आप्तपरीक्षा, समयसार आदि ग्रंथ प्रकाशित हो रहे हैं। इस उत्साहीने सर्व प्राचीन साहित्यके उद्धारका बीड़ा उठाया है। धनवानोंको धनसे मदद करनी चाहिये, नहीं तो इनका जीवन श्रेय होनेपर फिर ऐसा उत्साही मिलना कठिन होगा। यदि समाज दो चार हजारकी भी सहायता कर दे तो दो चार वर्षोंमें ही बहुतसे प्राचीन ग्रन्थोंका उद्धार हो जाय।

धर्मप्रचारके लिये दुनियांकी सर्व भाषाओंमें जैनधर्मके उपदेशोंको प्रकट करना चाहिये। दुनियांमें सत्यकी खोज हो रही है। जैनधर्मका तत्त्वज्ञान सुगम और परम कल्याणकारी है। विदेशोंमें धर्मप्रचारके लिये जैन बोर्डिंग व जैनाश्रम खुलने चाहिये, जिनमें धर्मसे अधिरुद्ध भोजनपान रहन सहनका प्रबन्ध हो, ताकि धर्मप्रचारक यहां टहर कर धर्मप्रचारका उद्योग कर सकें। इन आश्रमोंसे उन छात्रोंको भी आराम मिलेगा जो विदेशोंमें नाना प्रकारकी लौकिक विद्याओंको सीखनेके लिये जाते व जाना चाहते हैं, तथा वे व्यापारी भी आराम पायेंगे जो व्यापारके अर्थ जाते व जाना चाहते हैं। यदि हम आश्रमोंका प्रबन्ध न करेंगे तो धर्म प्रचार होना कठिन है तथा लौकिक कार्यवश जानेवाले अति फट पावेंगे। यदि हम विदेशोंमें किसीको जाने न दें तो यह बात असंभव है, दूसरे उचित भी नहीं है। कारण अनेक लौकिक विद्याओंका उच्च ज्ञान विदेशों ही में हो सक्ता है। जैनसमाजको इस ज्ञानसे वञ्चित रखना उनके गृहस्थधर्मकी उन्नतिमें बाधक होगा।

सन् १९१५ में अमेरिकाके युक्तप्रदेशके पनामा स्थानमें सर्व धर्मोंकी एकत्रित सभा होनेवाली है, जिसको आठ या दस मास ही बाकी हैं। “अइयार बुलेटिन” पर लिखता है कि, “Jainism and Sikhism

should each have something to say" जैन और सिक्खधर्मको भी अपना २ मत कहना चाहिये । यदि हम दुनियामें जैनमतके गौरवको प्रगट करना चाहते हैं तो यह बड़ा ही अमूल्य अवसर है । गांधी वीरचन्द्र राघवजी समान किसी विद्वान्को भेजनेका उपाय जैनसमाजको उचित है ।

४—धर्मप्रचारके लिये विद्यालयोंके द्वारा अनेक विद्वान् व्याख्याता, ग्रंथ प्रकाशक और अनुवादक तयार करनेकी आवश्यकता है । इसलिये जो २ विद्यालय इस समय जैन समाजमें हैं उनको धुवकर देना चाहिये, ताकि उनके उत्सङ्ग जानेका कभी किसी तरहका भय न रहे । स्याद्वर्द्ध महाविद्यालय काशी, ऋषभ ब्रह्मचर्याश्रम हस्तिनापुर व जैनसिद्धान्त पाठशाला मोरैना बहुत ही नाजुक दशामें हैं—द्रव्यकी चिन्तासे प्रतिदिन गुसित हैं । इनके खर्चके योग्य चिरस्थायी रकम करके इनकी आकुलताओंको भेटना चाहिये तब और नवीन विद्यालय स्थापन करना चाहिये । पंडित गोपालदासजीने जैन सिद्धान्त सिखानेका अपूर्व प्रयत्न किया है, अब आप अतिशय निर्बल और रुम हैं । इनकी संस्था सदा फायम रहे और इनके मरण पछि इनके कार्यको करती रहे ऐसा आश्वासन पंडितजीके जीवनमें ही कर देना समाजका धर्म

है, अर्थात् अति शीघ्र इसको चिरस्थायी कर देना चाहिये । ग्रेजुएटोंको जैनतत्त्वज्ञान जैन सिद्धान्त पाठशाला मोरैनासे प्राप्तकर विदेशोंमें धर्मप्रचार करना चाहिये ।

५—जैन जाति उन मनुष्योंके समुदायको कहते हैं जो जैनधर्मको पाले और जो बिना किसी रोक टोकके धार्मिक व समाजिक विषयोंमें सब तरह हिल मिलकर रह सकें । वर्तमानमें कुल जैनजातिके भीतर यह लक्षण नहीं घटता । बीचमें मतभेद होनेके कारण इस जातिमें दिगम्बर, श्वेताम्बर, स्थानकवासी ऐसे तीन भेद इस किस्मके मौजूद हैं कि जिनके देव, गुरु और शास्त्र व धर्म क्रियाएं भिन्न २ हैं । अतएव इन सर्वका एक जैन जातिके ऊपर लिखित लक्षणमें मिल जाना बिल्कुल असम्भव है । तथापि इस सर्वसंघमें जैनत्वकी समानता है, इसलिये लौकिक उन्नति करने व समान धार्मिक हकोंकी रक्षा हिन्दू और मुसलमानोंकी अपेक्षा करने व एक साथ लौकिकशिक्षा लेने व एक साथ जीवदयाकी पुकार करने के लिये सर्व जैन संघको अपना एक बल बांधना चाहिये । और जैसे भिन्न २ भेद होने पर भी हिन्दू, मुसलमान, पारसी आदि अलग २ नेशन (जाति) हैं वैसे ही सर्व जैन समूहको एक Nation के सूत्रमें बांधना चाहिये । इस कार्यके लिये एक

“Central Jain College” सेन्ट्रल जैन कॉलेज स्थापित होना चाहिये। एक कालेजमें एक साथ शिक्षा लेकर निकले हुए ही दिगम्बर, श्वेताम्बर व स्थानकवासी छात्र परस्पर प्रेम रख सकेंगे और परस्परके तीर्थ आदि संबंधी उन सुच्छ २ झगड़ोंको जिनमें जैन समाजका लाखों रुपया अदालतोंमें पानीकी तरह व्यर्थ खर्च हो रहा है बातकी बातमें भेट सकेंगे। अविद्या और वृथा अभिमानके कारण ही इस समय श्रीशिखरजी मुकद्दमोंका अजुा बन गया है। दोनों ओरके कुछ दूरदर्शी लोग इन झगड़ोंको आपसमें मिटाना चाहते भी हैं, परन्तु कोई उद्योग नहीं करते हैं। ये सब झगड़े उच्च विद्याके प्रचार हाने ही उसी तरह मिट जायेंगे जैसे पहले मुसलमानोंके शिया मुनियोंमें होनेवाले झगड़े अलीगढ़ मोहम्मडन कालेजके स्थापन होनेसे मिट गये हैं। आज इस कालेजका ही प्रभाव है, जिससे मुसलमानोंकी एकता वर्तमानमें मुसलमानोंकी तरफ़ी करने व उनका गौरव हिन्दुओंकी अपेक्षा भी उच्च बढ़ानेमें समर्थ हुई है।

६-यदि दिगम्बर जैन समाजकी उत्तमिके उपायोंकी ओर ध्यान दिया जाय तो उसको निचे लिखे कार्य शीघ्र करना चाहिये:—

(क) प्रत्येक नगर, कस्बा व ग्राममें बालक बालिकाओंके लिये जैन पाठशाला

और कन्याशाला खुलनी चाहिए और एक ऐसी सभा स्थापित होनी चाहिये जो अच्छा काम करनेवाली शालाओंको व असमर्थ शालाओंको मासिक मदद देकर विद्या-साधनमें उत्तेजित करती रहे। अध्यापकोंके लिये प्रत्येक बड़े २ नगरमें जैन विद्यालय व शिक्षकशाला व जैन हाईस्कूल खुलने चाहिये। इनके साथ २ छात्राश्रम भी रहें। उनमें जो विना स्वखर्चके पढ़ें उनके लिये यह नियम होना चाहिये कि वे पढ़नेके बाद ३ वर्ष उस संस्थाकी आज्ञानुसार उचित भेट लेकर काम करें। इसी तरह आश्रम व कन्यामहाविद्यालय भी खुलने चाहिये।

(ख) जबतक यथा आवश्यक जैन शिक्षक तय्यार न हों तब तक अजैन शिक्षक व शिक्षिकाओंसे जैन समाजद्वारा निर्धारित पुस्तकोंके द्वारा शिक्षका प्रचार कराना चाहिये।

इन्दौरमें एक योग्य कन्याविद्यालय और आश्रमकी आवश्यकता है। यहांकी जैन कन्याएं ईसाइयोंकी कन्याशालाओंमें जाती हैं और स्वधर्म विपरीत शिक्षा लेती हैं।

(ग) जन्म, मरण, विवाह सम्बन्धी खर्च घटा देना चाहिये। देखो, बंगाल निवासी दयाचिन्ता झेदलताने अपने गरीब पिताको विवाह खर्चके लिये दुखी होकर अपना एक महान गिरवी रखते हुए दे-

खकर हालमें अपना यह जीवन ही समाप्त कर डाला। कर्ज आकुलताका घर है। कर्जकी वेड़ियोंमें न पड़ कर एक २०) व २५) मासिक कमानेवाला गृहस्थ अपने सन्तानका सम्बन्ध कर सके ऐसे खर्चके नियम बनने चाहिये। मरणके पीछे विरादरीका नुकता न करना चाहिये। केवल १० व १२ सुपात्रोंको आहार दान करना चाहिये। वेश्यानृत्य करके द्रव्यको मांसाहारियोंमें फेक अपनी सन्तानोंको अनीतिकी शिक्षा न देनी चाहिये। विवाहमें विरादरीका केवल एक जीमन अगर शक्ति हो तो करना चाहिये; शक्ति न हो तो केवल निकट सम्बन्धियोंको बुलाकर काम निकालना चाहिये और आतशवाजी, आरायश, लुटाना आदि आ-छन्दसोंसे अपनेको बचाना चाहिये।

(घ) एकताकी शुद्धिकरने व सन्तानोंके योग्य सम्बन्धकी प्राप्ति के लिये दि० जैन-धर्म माननेवाली सर्व शुद्ध जातियोंको एक दूसरेकी लुई कच्ची व पक्की रसोई खानेमें परहेज न करना चाहिये, तथा परस्पर अपने बालक बालिकाओंका सम्बन्ध करना चाहिये, जैसा कि पहले भिन्न २ वंशोंमें होता था। सूर्यवंश, चंद्रवंश, हरिवंश आदि अपने २ वंशोंको कायम रखते हुए भी परस्पर सम्बन्ध कर योग्य सम्बन्ध मिलाते और एकताको बढ़ाते थे।

(ङ) गरीब कुटुम्बियोंको उद्योग धन्देमें

लगानेके लिये मूल पूंजीकी सहायता करने व अन्य उद्योगमें जोड़नेके लिये प्रत्येक जिलेमें एक जैन निराश्रित सहायकफंड होना चाहिये। इसके द्वारा परिश्रमी जैनियोंको व्याजपर रुपया दिया जासक्ता व बसूल भी किया जासक्ता है।

जैनियोंमें गरीबी बढ़ गई है। ग्रामीण जैनी अपने बालकोंको पढ़ा नहीं सके, परन्तु पढ़ानेके लिये तरसते हैं। हम अभी सतना होकर आते हैं—वहांकी जैन पाठशालामें भरती होकर पढ़नेके लिये वहांके निकटवर्ती ग्रामोंकी अनेक चिट्ठियां आती हैं, परन्तु भोजन व रहनेके अर्थ बोर्डिंग न होनेसे सतनावाले उनका कुछ भी संतोष नहीं कर सके। थोड़ी असली चिट्ठियां हम लाए हैं, जिनमेंसे दो प्रगट की जाती हैं। ये चिट्ठियां दयाप्रेमी भाइयोंके चिट्ठोंको द्रवीभूत करनेवाली हैं और साथमें यह भी प्रगट करनेवाली है कि हमारे ग्रामवासी माई कैसे अनपढ़ और गरीब हैं ?

नकल पत्र नं० १.

“सिध श्री सतना... दुलीचंदजी... जोग करहटीसे सिंगई परमलालकी श्री जिनेन्दकी—हमारे ईहा तीन चार लरका चास्ते पडवेके आवि तो क्या आप रक्ष सकते है। हमारे ईहापर कोई पडानेवाला नहीं है नाहम सधमें इतनी गुजाइस है

કો માસ્ટર રાપસકે હમલોગ સવ ગરીબ
હેં કોઈ ર્હા પર ચૈસા ઘનાડ નહીં હૈ
જો ર્હન ગરીબ લરકૌકી મદત કરે તૈસે
આપ ર્હનકી પરવરસ કરે-ફ. મીતી
અસાહ વદી ૧ સં ૧૯૭૦॥”

પત્ર નં ૨.

“જોગ પડરિયાસે માગ ચંદ્રકી જુહાર
વંચને....હમકો દો લઢકા પડનેકે વાસ્તે
પઠેવેંતો આપ લિપના હમ પઠે દેવેંગે ઓર
પર્ચ વગૈરા હમ નહીં દૈ સકે. આપ અનેકે પેવે
પૌવેકો દે સકોતો લિખના-માદો સુદી ૧૫
સં ૧૯૭૦”

હર જગદ ગરીબ લઢકોંકી શિક્ષાકે
લિયે છાત્રાશ્રમસહિત શાલાએ પ્રતિ જિલેકે
નગરમેં હોની ચાહિયે. ઇસકે લિયે હમકો
આફ્રિકા વાસી મિ. કરમચંદ્ર ગાંધીકે
ભાંતિ, ડીયોગશીલ હોના ચાહિયે. અવ
ધનકે પ્રવાહકો વિદ્યાપ્રચારમેં હી લગાના
ચાહિયો. ર્હન્દોરકી જૈન સમાજકી અનૈક્ય-
તાકો મિટાના ચાહિયે.

સારાંશ-અપને આત્મામેં જિનધર્મકી રક્ષ-
તિકે લિયે ધ્યાનકા અભ્યાસ વ પરમેં જિ-
નધર્મ પ્રચારકે લિયે ઉપદેશકા પ્રચાર
કરના ચાહિયે. ધર્મકી રક્ષતિકા યહી
બીજ મંત્ર હૈ તથા અપની સન્તાનોંકો સુખ
પદાકર ફિર ગૃહ કંદેમેં ઢાલના ચાહિયે-
યહી જાતિકી રક્ષતિકા બીજ મંત્ર હૈ.

“જૈન મિત્ર.”

—

જૈન ધર્મ શું માંગે છે ?

દૈન ધર્મ શું માંગે છે ?—દૈન ધર્મ

વધારે પ્રયત્નથી થાને હાથ કયા સાધનની
જરૂર છે, એ આખર ધણાખરા વિદ્વાન; તેમજ
સુધારકો જણાવી સૂચ્યા છે, પરંતુ તેને અંગે
સુધારા વધારા સાથે હું મારા સ્વતંત્ર વિચાર
જણાવીશ.

હાલના જમાનામાં દહેરાસરે જોઈતા
પ્રમાણ કરતાં વધારે, આંધવાની આંધરપક્ષ
નથી, વધારે પ્રમાણમાં વરખોડા કદી પેસા
અર્થ કરવાની જરૂર જણાતી નથી, તેમજ
સાધુ—મુનીરાજે દદથી જાહેર વધારવાથી
ધર્મની જગતિ થાય એવી જાનની
અગત્ય નથી.

કેટલાક મદાદપોને આશ્ચર્ય લાગશે કે
દેસાસર, વરખોડા અને સાધુ ચિરાય ધર્મનો
ફેલાવો કેવી રીતે થઈ શકશે ? યજ્ઞ કેટલાક
એવું પણ ધારે છે કે જો એવા વિચાર
(આધુ જમાનાને અનુસરતા)નાં છે તેઓ
નાસ્તિક છે અને ધર્મને નામે એક પેસો
પણ નહિ કદવાના ખદાના કાદનારા છે.
પૂજા વિગેરેથી મનોનિમગ્ન થાય છે તેનું બાન
નથી, વરખોડામાં ધર્મનો કેવો પ્રભાવ થાય
છે તેનો ખ્યાલ નથી, સાધુ—મુનીરાજેથી થતા
ધર્મના ફેલાવાથી અજાત છે અને તેથી તેઓ
સાધુ—મુનીરાજ (I)ના દુરગત યર્થ વધારે
સાધુ ઉપલબ્ધ કરવા ના પાડે છે. તેમની
આધુનિક કેળવણીએ હાહાકારાપાત્ર, કચરતા,
કોર હલવા અને હતરે શોડાના ભમાઓથી
ભરિત થઈ ગયા છે; માટે તેઓ સામે આપણે
કાંઈપણ લાભ આપવું નહીં અને આપણું
આચરણ આંધુ છે તેજ પ્રમાણે કરનાં રહેવું.

... છુના વિચારના મહાશયો :- ઉપર દર્શવિલા કારણથી વિરૂદ્ધ કોઈએ નથી અને અમે પણ નથી છતાં જ્યારે તે વધુ પ્રમાણમાં થાય છે ત્યારે તે કેવું રચાય. પડે છે તે બાબત જરા મારી વાત સાંભળો, અને જો યોગ્ય લાગે તોજ તેને હૃદયમાં રચાવે આપો, નહિતર એક કાને સાંભળી બીજા કાને કાઢી નાંખશો !

પ્રથમ અમને નાસ્તિક । કહો છો તે શું ઉપરથી ? શાસ્ત્રમાં જે શ્રાવકોચર દર્શવ્યો છે તેજ પ્રમાણ જે જૈન વર્તે તેમજ શાસ્ત્રમાં શ્રદ્ધા રાખે તેજ આસ્તિક કહેવાય છે અને તે વાત કોઇપણ સાચા જૈનનો દિલ-બંધાર નહીં જાય. પરંતુ સાચો જૈન (આધુનિક વિચારવાળો) ધર્મનો ખરો ઉદ્ધોત કેવી રીતે થાય અને તેને જંગમહેર કેવી રીતે કરી ચકાવે એજ વિચારમાં પોતાનું જીવન ગુજારે છે અને તેને અંગે શાસ્ત્રોદ્ધાર જેવું યોગ્ય દર્શન મન અને ધનથી બંધવવાં તેજાંજ રહે છે. આ બાબત વિદ્યાપ્રસન્નક સલા, અધ્યાત્મસાન પ્રસારક મંડળ, જૈન મંથ રત્નાકર કાર્યાલયાર્થિ ધણા સારો ખાનાએ જેનોમાં નીકળ્યો છે અને નીકળશે પણ જરા, જેથી જૈન ધર્મના અનેક પ્રયોજનાર બંધાર પકશે અને દરેક ધર્મવાળાએને જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતો ખરા છે એમ સાબીત કરી આપશે.

હવે તમે (છુના વિચારના) શાસ્ત્રોદ્ધાર માટે કેવા પ્રયત્ન કરો છો તે તપસો. સારા રેશમી કપડામાં લપેટી, ડુલ વિગેરેથી પૂજા કરી, મજબુત પેટી-પેટામાં મૂકી છો કે જેનો ઉપયોગ હંદર અને ઉષ્ણ સિવાય કોઇ કરી ચકવું નથી. કહો આથી કેટલો ધર્મનો ઉદ્ધોત થયો !

અમે જ્યારે વધારે પ્રમાણમાં મંદીરોની આવશ્યકતા જોતા નથી ત્યારે તમે અમારી

પાસે મનોનિવહની દલીલ રજુ કરો છો તો તે સાચી વાત છે, પરંતુ વિચારો કે જ્યાં પાંચ દહેરાસરની જરૂર હોય ત્યાં પૈસાસ કરી મૂકો તો તેની પ્રકાશ-પૂર્ણ વિગેરે નિત્ય કર્મની કિયાના કેવા ફાલ થાય ? અને તેથી જે અશાંતના થાય તેના દેવ કાને માથે ? અગર ધારો કે દરેક દહેરાસરની વ્યવસ્થા ઉત્તમ પ્રકારે છે તો તેમાં જે ખર્ચ જોઇએ તે કરતાં વધારે થાય છે તે શા ઉપયોગનો ? આરા અનેક કારણોથી અમે એમ કહીએ છીએ કે જૂના દહેરાસરોની વ્યવસ્થા શાસ્ત્રોદ્ધાર કરો અને નવા માટે જે ઉમંગ ધરાવતા હોય તેઓએ પોતાના પૈસાનો સુવ્યય વિદ્યાદાન વગેરે બીજા રસ્તે કરવો કે જેથી દરેક મંદિરમાં નિત્યકર્મ સારી રીતે થાય, અશાંતનાનો ભય ન રહે તેમજ ખર્ચ ખર્ચે એટલા માટે અમે વધારે પ્રમાણમાં દેરાસરની અગત્ય જોતા નથી.

વધારે પ્રમાણમાં વરઘોડા કાઢી તેમાં જે નાહકનો જંગી ખર્ચ કરવામાં આવે છે તેનો અટકાવ કરી તેનો ઉપયોગ કોઇ ધાર્મિક કાર્યોમાં કરવો કે જેથી અનેકને તેનો લાભ મળે અને આશિષ આપે.

હવે સાધુના બાબતમાં આપ જ્યારે અમારા લાનાથનો અવળો ખર્ચ કરી બેઠા છો ત્યારે કહેવું જોઇએ છે કે જ્યારે વધુ પ્રમાણમાં સાધુ યાંથી તેમાંના ધણાખરાને શિષ્ય વૃદ્ધિના લોભમાં ! અમે તેવા મૂઢ, અશાંત, કિયાલીન મનુષ્યને પોતાનો શિષ્ય બનાવી પોતાનો વંશ વધારવા લલચાય છે અને તેથીજ વધારે છે, પણ પછી તેના માઈ ફળ આવકમજુતે ભોગવના પડે છે તેમજ ધર્મની પણ નિંદા-શિવાય ઉત્પત્તિ થતી નથી. આટલો માટે જોવા સાધુ દરો તો

તેની દરકાર નહિ, પરંતુ તેઓ પૂર્વ શ્રદ્ધાવાન, સાસ્ત્રપ્રેમી, જ્ઞાનવાન, ક્રિયાવાન હોવા જોઈએ કે જેથી તેઓ ધર્મનો કોઈક ફેલાવો કરી શકે, સૌ મૂર્ખ હતાં એક વિદ્વાન ધણુજ કાર્ય કરી શકે છે.

હાલમાં અપાતી કેળવણી જો કે તમારા ધારવા પ્રમાણે દશે પરંતુ તેમાંથી તેઓને એક એ શક્તિ મળે છે કે જે અધુનિક કાળમાં જોઈતા સાધનોની જોર પૂરી પાડે છે અને તે સ્વતંત્ર વિચારશક્તિ છે. યાદ રાખો કે સ્વતંત્ર વિચાર શિવાય કે.કપણ નવું કાર્ય થઈ શકતું નથી. આપા સમયમાં જો તે શક્તિ ન આવી હોત તો અમે પણ તમારા (ગાડરીયા પ્રવાહ) માફક વર્તત, અને જૈન ધર્મને ત્યાં અધોગતિએ પહોંચાડત.

આથી તમને એમનું થતું દશે અને તે યોગ્ય છે કે હાલમાં જ્ઞાની જરૂર છે? જ્ઞાત્રમાં જ્ઞાનની.

જ્ઞાન મેળવવા માટે શાસ્ત્ર વાંચો એટલે જ્ઞાન થશેજ.

પરંતુ તે શાસ્ત્ર વાંચતા નેટલી સક્તિ કેવી છે? કે તે વાંચી તેના અર્થ સમજી શકાયે? ત્યારે શું કરવું જોઈએ?

સાંભળો! વીરબ્રાતાઓ સાંભળો! એકામચિત્તથી મારું હુંક વિવેચન સાંભળો! જેથી તમારો સંસાર દૂર થશે. આજના વિદ્વાતાની દરીદ્રતા સમયમાં જેનું જ્ઞાન વધારે પ્રમાણમાં પ્રસરેલું હોય છે તેજ ધર્મ વધારે પ્રચલિતમાં આવી શકે છે.

પ્રથમ આપણે જ્ઞાન મેળવવા શું કરવું તે જણાવીશ. જે આપણે રહ્યાન મેળવવું હોય તો તેનોના વિદ્યાર્થીઓમાં અભ્યાસ કરવો કે જેમાં સંસ્કૃત, માતૃભાષી, વર્તમાનકાળ, અને હાલના સ્થાન ધર્મજગમાં આવે છે, આથી

વધુ રાજસાધનાને અભ્યાસ કરવો હોય તેમજ જૈન-દાહરકુલમાં અભ્યાસ કરવો, જેથી શાસ્ત્રો વાંચી સકારો તેમજ અર્થ પણ સમજી સકારી જીવને તેનો લાભ આપી શકારો.

આથી રીતે પોતાની જીવગી સુખમય-પવિત્ર ગુમરી સકારો અને પરલોકમાં પણ સુખની પ્રાપ્તિ યગ સંભવ છે. હવે સાધુ યનારા સુમુલુએ ઉપર પ્રમાણે અભ્યાસ કરી ન્દપભદ્રસ્યપર્યાશ્રમ જેવા આશ્રમમાં પેતાની મનની ખાતરી કરી તેમાં ઉત્તીર્ણ થવાય, તોજ ત્યાગી બનવું, નદિતર યુલ્લસ્ય ધર્મમાં રહી પેતાથી બની શકે તેટલાં તન-મન અને ધનથી જનસમાજના લાભાર્થ કાર્યો કરવા.

આદલાજ માટે ચાલુ જમાનાને અનુસરતા સાધનો જેવા કે, પાઠશાળા, મહા-વિદ્યાલય, બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, ઉદાસીનાશ્રમ, દાહરકુલ, જૈન ટ્રેનીંગ કોલેજ, બેડિંગ, શ્રવિકાશ્રમ, વિષ્ણુશ્રમ, અન્યાશ્રમ, ગરીબ સહાયક મંડળ, શાસ્ત્રોદાર કોર્પોરેશન, સરતુ જૈન સાહિત્ય કોર્પોરેશન, જૈન કન્યાશાળા, વિગેરે સ્થપાવાની જરૂર છે અને તે સર્વને જાહેરમાં લાવનાર રોજી પત્ર, અઠગારીક પત્ર, મારીક પત્ર, ત્રીમાસિક પત્ર, વિગેરે પેપરોની અમલ છે. જેમાંનું કાર્ય થોડું અંશે ફળીયૂન થવું જાય છે, એ જ્ઞાનદની વાત છે અને આણ છે કે એક વખતે ફરીથી જૈન ધર્મ સાવંલિખ થશેજ.

આવાં સહાયો માટે—

દાની મહસ્થા

તમે પણ ચાલુ જમાનાને અનુસરતા આપતા કાર્યોને ઉત્તેજન આપેના તમાગ શિવાય આ જમાનામાં ધર્મનો ફેલાવો કરી શકાય તેમ નથી, માટે જરૂર તમારા પવિત્ર

હસ્તને ધમરૂપી અમૃતમાં લ'આપશે. કે જેથી તે અમૃતરૂપ એકાએક હાથમાં આવી જશે. જૈન ધર્મ એક પ્રજાનો નહિ-એક દેશનો નહિ-એક કોમનો નહિ પરંતુ સર્વ પ્રજાનો-સર્વ દેશનો તેમજ દરેક કોમનો છે અને તેથીજ તેને આપણે વધારે પ્રમાણમાં ફેલાવાની જરૂર છે, અને તે ફેલાવવાના રસ્તા આપુ જમાનામાં નીકળેલી સંસ્થાઓ છે. જેથી તેવી અગત્યની સંસ્થાને જરૂર આશ્રય આપો અને અધિનાયી સત્ય ધર્મના અનુયાયી તરીકે માન ખાટો.

વિદ્વાનો!!

તમારા અનેક વખતના પરિચયથી લોકોમાં અધ્રમદ્વાનો અસ્ત થશે અને સત્ય ધર્મના દ્વિતકારી બની ધર્મની ઉન્નતિ કરશે, માટે તમે તમારા કરતાં ઉતરતા (જ્ઞાનમાં) વળેના લોકોમાં શિક્ષાનો પ્રચાર કેમ વધે એ ખ્યાલ તન-મન અને ધનથી મહેનત કરો, જેથી તમારી અવિચળ કીર્તિ જગજહૈર થશે.

ત્યાગી મહારાજ.

તમે પ્રજા સત્ય ધર્મના રસ્તાઓ જાહેર પ્રજા સમક્ષ મુકી તેમાં લોકમત કેળવો કે જેથી તેઓ શુદ્ધ ક્રિયાવાન બની પોતાની અર્નત શક્તિ ઉભય પક્ષને ખતાવી શકે.

હાલમાં જૈન કે.મર્મા વાંચનનો શોખ ધીમે ધીમે વધવા લાગ્યો છે, પરંતુ જોષએ તેવો રસ-રેસ હજુ પડ્યો નથી કે જેથી તેઓ કીમતી પુસ્તકો ખરીદી વાંચવાનો લાભ લે, એટલા માટે હાલમાં એવી જરૂર છે કે પુસ્તકોનો મેંટા પ્રમણમાં મફત ફેલાવો કરવો કે જેથી દરેક ગરીબ-તરબર, વિદ્વાન-મૂર્ખ, ત્યાગી-ગૃહસ્થ સર્વ વાંચી તેનો લાભ લે અને તેનો સ્વાદ ચાખના તેનું બંધન (વસન) પડે કે મોઝીથી તેઓ અનેક પ્રથો ખરીદી વાંચના હવેસુ બને. આ ખ્યાલ—

“ વિગવર જૈન ”

માસીક પત્રે બે ત્રણ વર્ષથી ધણેજ સ્મૃતિ-પાત્ર પ્રયાસ આરંભેલો છે, જેથી અનેક તેનો લાભ લે છે અને લેશેજ. આવર્ષે ૧૭૦૦૦ પુસ્તકોનો મફત ફેલાવો કરવાનું સાહસ એજ પત્રે ઉપાડ્યું છે, જેથી દરેક તેના કાર્યને ઉત્તેજન આપવાની જરૂર છે. જૈનોમાં આવી રીતના કાર્યો કરવાની દરેક સુત મહાશયને અરજ કરવામાં આવે છે. કવચમ.

સુધારકોનો સાથી

આ. અ. શાહ—મુરત.

જીવકોર વહેને કરેલી વ્યવસ્થા.

રૂ. ૧૫૦૦૦)ની મીલકતનો સદુપયોગ.

મરહૂમ બહેન જીવકોરબહેન, તે જાણ સરનિવાસી શ.૦ પ્રાણલાલ હરેભોયનની વિધવા જે તા. ૧૨-૪-૧૪ના રોજ પોતાની હાણીક ધનસંપત્તિનો ત્યાગ કરી મનુષ્ય જન્મ ત્યાગી પદ્ધતિ ગયા છે, તે વીરધુત્રી સારી રીતે પોતાના ધનનું જ્ઞાન સંપાદન કરી, તે જ્ઞાનનો સદુપયોગ કરી, પોતાનું નામ અમર કરી ગયા છે, તેની નોંધ સવિસ્તર નીચે પ્રમાણે છે.

તેઓ એમ સમજતા હતા કે મદારે એક વખતે કોલકાતાના પંજીમાં ફેલાવું પડશે, એમ સમજી પોતાની મિલકતનો સદુપયોગ કરતાં હતા અને અંતે પણ જ્યારે મરણ પથારીએ સુતા ત્યારે પોતાની સાવચેતીમાં પોતાનું વીલ (વસીયતનામું) નું ઘણી અચ્છ-હોશી આરોગી કર્યું છે, તેમાં પોતાની રૂ.૫૦૦૦)ની

સ્થાવર જંગમ મિલકત નોંધાવી દઇ પોતાના
ધર્મ તરફ અને સંગાસંબંધી તરફ નીચે
મુજબ ઉદાર લાગણી દેખાડી આપી છે,
તે સર્વે બહેનને અનુકરણ કરવા જેવું છે.

૧૦૦૧) શ્રાવિકાશ્રમ, મુંબાઈ

૫૦૦) અર્થ પ્રકાશીકા (તત્વાર્થ સુત્ર) ની
દીકા હાવાવા.

૫૦૦) જંબુસરની સંસ્કૃત પાઠશાળામાં

૩૦૦) વેડચમાં દાસા વાડકા મુકયાને

૩૦૦) મેવાકા ન્યાતમાં દહાણું કરયાને

૧૦૦) ધર્મ પુસ્તકો મુકવા ભુદે ભુદે સ્થળે
જાડખાટો માટે.

૧૦૦) શ્રાવકવનિતા બોધીનીનું ગુજરાતી
કરી 'દિગંધર જૈન' ના આદેશને

જોડે આપવા સાર

૨૦૧) પાવાગઢ તીર્થપર

૧૦૦) વેડચના રહેરામાં આદીનો બાજક

૧૦૦) ગરીબ-દરદીઓને દવા માટે

૧૪૭) પરચુરણ રહેરાં તથા તીર્થોમાં બંધાર તરીકે

૫૦) હસ્તીનાપુર પ્રજ્ઞચર્ચાશ્રમને

૫૦) જૈન ધર્મના પુસ્તકો રહેરામાં
મુકવા માટે

૫૦) શ્રાવિકાશ્રમ, મુંબઈમાં કપડાં તથા
જોજન માટે

૨૫) સોજીના જૈન પાઠશાળામાં

૨૫) કરમસદ જૈન પાઠશાળામાં

૧૫) નેપુર શિક્ષા પ્રચારક સમિતીને

૧૫) બનારસ સ્વાદવાદ પાઠશાળા

૧૫) રૂણકર કન્યાશાળા-પુરત

૧૫) વનિતા શ્રિમ-પુરત

૧૫) અમદાવાદ દિ જૈન બોર્ડિંગ

૧૫) રતલામ દિ. જૈન બોર્ડિંગ

૧૫) જૈન સિદ્ધાંત પાઠશાળા-મેરેના

૨૬૫૪)

આ રકમ તેમજ નીમેલા દરદીઓએ
સર્વે રોકણે રોકડી મોકલી આપી છે અને

તેની વ્યવસ્થા સારી રીતે થઇ છે તેમજ
૧૦૮૯) પોતાના સંગાસંબંધીઓને બહેની
આપ્યા છે અને સ્થાવર મિલકત હતી તેમાંથી
જંબુસરમાં અને વેડચમાં ૨૦૦૦) નાં કેટલાક
ખેતરો બહેની આપ્યા છે તથા ત્રણ ધર હતાં
તેમાંથી રૂ. ૪૦૦૦) નું એક ધર પોતાની મરણ
નિધિને દિવસે પૂજા પ્રભાવનાં અને ન્યાતીમાં
જમણ કરવા આપ્યું છે, રૂ. ૨૦૦૦) નું
એક ધર તથા દુકાન પોતાની ભત્રીજાના દીક-
રાને આપી છે અને દુકાનવાળા ધરનો ઉપસો
બાગ પાઠશાળા માટે જંબુસરના મહાશય
ને ભેટ આપ્યા છે જે રૂ. ૨૦૦૦ નો છે,
અને આશરે રૂ. ૧૦૦૦) મરણ પછીની કિ-
યામાં વપરાયા હતાં આ પ્રમાણે મરનાર
બાપએ પોતાનું મરણ સુધારી પોતાનું જીવન
સાર્થક કર્યું છે. આ મુજબ અમારી કેટલીક
વિધવા બહેનો હાલોરની મિલકતવાળી હોય
છે, છતાં અકાર શુન્ન હોવાથી પોતાનું જીવન
અને ધન જાનને અપોગ્ય માર્ગે શુભાવી
જમતને બાર રૂપ થઇ, હોતે પૈસે જેમ તેમ
જાંદગી શુભરે છે અને પાછળથી સમસિંબ-
ધીઓ મીલકત પચાવી પાંડે છે તેમજ આ
બાંધવ અનુકરણ કરી શ્રાવિકાશ્રમ કે
સત્સમાગમ કરી જ્ઞાન-પરાયણ ગ્રંથ કરવાને
પાત્ર બનવું જોઇએ.

સમાજ સેવિકા,

મગનબહેન (મુંબઈ).

વાંચો અને અવશ્ય લાભ લો !

સંસ્કારમાં શ્રેષ્ઠ શું ? મોજશોખ કે
પરમાર્થ ?

જો તમારે જ્ઞાન સાથે ગમત મેળવતી
દોષ તો ઉપસા નામનું અતીવ ઉપયોગી પુસ્તક,
જે રસીથી વાતારૂપે ગુજરાતી ભાષામાં છે. તે
અવશ્ય ખરીદો કિં. માત્ર ૭ આના પો. સહિત.
એનેજર, 'દિગંધર જૈન પુસ્તકાલય'
સુરત.

इस वर्षके ग्राहकोंको हिंदी-गुजराती २० पुस्तकें उपहारमें मिलती है ।

॥ श्री वीतरगाय नमः ॥

शेठ प्रेमचंद मोतीचंद दिगंबर जैन ब्रौडिंग तरफथी प्रकट थतुं म्मासिक

❀ दिगंबर जैन ❀

THE DIGAMBER JAIN.

नमः श्री वरदमानाय निवेदितकलिलात्मने ।

सालोकानां तिलोकानां युद्धिया दर्पणायते ॥

वर्ष ७ मुं.] वीर संवत् २४४०, आपद. विक्रम सं. १९७०, अंक १ मी.

संपादकीय वक्तव्य.

वर्षनी त्रणे ऋतुओ शिवाळो उन्हाळो
अने चोमास पैकी
चातुर्मासतुं कर्तव्य. वर्षाऋतुना चार म-
हिना एवा छे के जे
दिवसोमां दरेकने घणु करीने फुरसद होय छे
कमक आ ऋतुमां जळवायेने लोपे पृथ्वी
नरम धंवाधी जीवमयी थई जाय छे तेथी
आ महिनामां लग्न, प्रतिष्ठा, रथोत्सव वगैरे
कार्यो थतां नथी, जेथी व्यापार धंधाथी पण
दरेकने फुरसद होय छे. वळी आपणां घणां
व्रतो जेवां के अष्टानिकां, दशलक्षणिकं,
रत्नत्रय, वगैरे व्रणं ऋतुमां पाळवाने शाल-
कारोए फरमावेछे छे, छतां पण ते मानवानो
खास रिवाज आ ऋतुमां पडी जवानुं कारण.

पण चोमासानां फुरसदना दिवसो दोवोने
लोपेज छे. दरेक आऋतुमां सापणां त्यागी,
मुनि, ब्रह्मचरीन भट्टारको, वगैरे विद्वानां
करतां चार मास एकज स्थळे निवास करे
छे, जेमां ज्यां त्यां ब्रह्मचारीओ मुनिओ
वृद्धे, त्यागीओ चानुमांसां करेलो होय छे
त्यां तो श्रावकोने सांज सव्वार भजपदेक
आयत छे पण त्यापणां माथ्यां मांथ्यां
आधुनिक भट्टारको द्वारा चानुमांसां कण
पुरेपुरे उपदेश अपातो होय. इमं इमं अमारा
जाणवामां नथी, जे अति शोचनीय बीना छे.

हवेथो महिनाओमां फुरसद होवाधी
दरेक आ दिवसो एशआराममां निरर्थक
न गोजतां जेटलो वसंत वनी दरेक सेटलो
धर्मध्यानमां गळिवो जोइए त्यागी मुनि तो
मार्ति गणजी के स्थानोए हशे, अने त्यातो
उपदेश मळवानुं साधन छे पण ज्यां त्यागी.

સ્થાવર જંગમ મિલકત તોંધાવી દઇ પોતાના
ધર્મ તરફ અને સંગાસંબંધી તરફ નીચે
મુજબ ઉદાર લાગણી દેખાડી આપી છે,
તે સર્વે બહેનોએ અનુકરણ કરવા નેવું છે.

૧૦૦૧) શ્રાવિકાશ્રમ, મુંબાઈ

૫૦૦) અર્થ પ્રકાશીકા (તત્ત્વાર્થ સુત્ર) ની
દીકા છપાવવા.

૫૦૦) જંબુસરની સંસ્કૃત પાઠશાળામાં

૩૦૦) વેડચર્ચા દાસા વાઙ્કા મુકવાને

૩૦૦) મેવાઝા નાતમાં દહાણું કરવાને

૧૦૦) ધર્મ પુસ્તકો મુકવા જુદે જુદે સ્થળે

૪. કબાટો માટે.

૧૦૦) શ્રાવક-વનિતા બોધીનીનું ગુજરાતી
કરી 'દિગંધર જૈન' ના આદેશને

જોડે આપવા સાર.

૨૦૧) પાવાગઢ તીર્થપર

૧૦૦) વેડચર્ચા રહેરામાં અદિનો બાજઢ

૧૦૦) ગરીબ-દરદીઓને દવા માટે

૧૪૭) પરચુરણ રહેરા તથા તીર્થોમાં ભંડાર તરીકે

૫૦) દસ્તીનાપુર પ્રત્યક્ષપ્રમને

૫૦) જૈન ધર્મના પુસ્તકો રહેરામાં
મુકવા માટે

૫૦) અવિશ્રામ, મુંબઈમાં કપડાં તથા
બોજન માટે

૨૫) સોજીના જૈન પાઠશાળામાં

૨૫) કરમસદ જૈન પાઠશાળામાં

૧૫) નેપુર ચિખા પ્રચારક સમિતીને

૧૫) બનારસ સ્વાદવાદ પાઠશાળા

૧૫) ફૂલકોર કન્યાશાળા-મુરત

૧૫) વનિતા શ્રમ-મુરત

૧૫) અમદાવાદ દિ. જૈન બોર્ડિંગ

૧૫) રતલામ દિ. જૈન બોર્ડિંગ

૧૫) જૈન સિદ્ધાંત પાઠશાળા-મોરેના

તેની વ્યવસ્થા સારી રીતે થઈ છે. તેમજ
૧૦૮૯) પોતાના સંગાસંબંધીઓને બહેની
આપ્યા છે અને સ્થાવર મિલકત હંતી તેમાંથી
જંબુસરમાં અને વેડચર્ચામાં (૨૦૦૦) નાં કેટલાક
જેતરા બહેની આપ્યા છે તથા ત્રણ ધર હંતી
તેમાંથી રૂ. ૪૦૦૦ નું એક ધર પોતાની મંરણ
નિયિને દિવસે પૂજા પ્રભાવનાં અને ન્યાતીમાં
જમણ કરવા આપ્યું છે, રૂ. ૨૦૦૦ નું
એક ધર તથા દુકાન પોતાની બનીજના દીક-
રાને આપી છે અને દુકાનવાળા ધરનો ઉપસો
બામ પાઠશાળા માટે જંબુસરના મહાજન
ને ભેટ આપ્યા છે જે રૂ. ૨૦૦૦ નો છે,
અને આશરે રૂ. ૧૦૦૦) મંરણ પછીની કિ-
યામાં વપરાવા હંતા આ પ્રમાણે મરનાર
બાઈએ પોતાનું મંરણ સુધારી પોતાનું જીવન
સાર્થક કર્યું છે. આ મુજબ અમારી કેટલીક
વિધવા બહેનો દબારોની મિલકતવાળા હોય
છે, જતાં અકાર ગુન્મ હોવાથી પોતાનું જીવન
અને ધન બનતેને અયોગ્ય માર્ગે ગુમાંવી
જમતને બાર રૂપ થઈ, જો તે પૈસે જમ તેમ
જાંદગી ગુમારે છે અને પાછળથી સંગાસં-
બંધીઓ મીલકત વચાવી પાડે છે તેમણે આ
બાઈનું અનુકરણ કરી અવિકાશ્રમ કે
સત્સમાગમ કરી જાન-વૈરાગ્ય મદ્ય કરવાને
પાત્ર બનવું જોઈએ.

સમાજ સેવિકા,

મગનબહેન (મુંબાઈ).

વાંચો અને અવશ્ય લોક લો !

સંસારમાં શ્રેષ્ઠ શું ? મોજશોખ કે
પરમાર્થ ?

જો તમારે જ્ઞાન સાથે ગમત મેળવી
દેખ તો ઉપવાસામનું અતીવ ઉપયોગી પુસ્તક,
જે રસીદી વાર્તારૂપે ગુજરાતી ભાષામાં છે. તે
અવરજ અરિદા કિં. માત્ર ૭ આના પેા. સહિત.
મેનેજર, 'દિગંધર જૈન પુસ્તકાલય'

મુરત.

૨૬૫૪)

આ રૂપ તેમણે નીમેલા દરદીઓએ
સર્વે દેશલે રોહડી મોહરી આપી છે અને

રોની રોકડ સીલક હોવા છતાં 'જોઈતાં' શાસ્ત્રો હોતાંજ નથી અને 'કોઈ' મફતમાં મુકી જાય તોજ સંગ્રહ કરવાનું શીર્ષી બેઠા છે. આવી અનેક મંદિરોની સ્થિતિ અમે નજરોનજર જોયેલી છે. જો જૈન ધર્મને જાળવવાવાળા હશે, તોજ મંદિરોનો ઉપયોગ થયો, માટે જિનવાણી માતાનો લાભ થાવકોને આપવા માટે મંદીરના મંડારના નાનાંનો ઉપયોગ જેટલો વધુ થઈ શકે તેટલો કરવાની જરૂર છે. સામટી આવક ફક્ત કરી વપાજ વધાર્યાંજ કરવું, તેથી કાંઈ મંડારના નાનાંનો સદુપયોગ કર્યો કહેવાય નહિ, પણ મુઠી કાચમ રાણી તેની આવક દરવેળે મંદીરના સુધારા વધારામાં તથા શાસ્ત્રમંડાર વધારવાને સર્ચવામાં આવે, તોજ તે નાનાં આપનારનાં નાનાંનો સદુપયોગ થયો કહેવાય. વઝી આપણું સદ્માન્ય છે કે જે મંથ સો-પચાસ રૂપ્યા સરચતાં મળતો નહોતો તે આજે જે પાંચ રૂપ્યામાં મળી શકે છે, તે યંત્રવલ્લનીજ વલ્લીહારી છે (અને જેઓ યંત્રવલ્લની વિરુદ્ધ પડી શાસ્ત્રો છપાવવાની મના કરવાનો નાહકનો મમત લઈ બેઠા છે, તેઓ તદ્દન ભૂલે છે અને તેમનાથી જૈનધર્મની ઉન્નતિ કદી પણ થવાની નથી.) માટે દરેકને સ્વાધ્યાય કરવાની સમવલ્લ કરવાને જે જે મંદીરોમાં જે જે શાસ્ત્રો ન હોય તે ધરનાં નાનાંથી નહિ, તો મંડારના નાનાંથી બહાર પડેલા દરેક મંથની પૈકેક પ્રત અવ-

શ્યે મંગાવીને સંગ્રહ કરવો જોઈએ. શાંસ કરીને 'સનાતન જૈન ગ્રંથમાલા' અને 'આદી પુરાણ' ના ગ્રાહક તો દરેક વહેરાસર તરફથી થવાની જરૂરજ છે.

* * * *

વઝી પટલું તો નક્કી છે કે દરેક કાર્ય નિયમ વગર ચરાચર થઈ શકતું નથી, માટે જૈને સ્વાધ્યાય (રોજ શાસ્ત્ર વાંચવા) નો નિયમ ન હોય, તેમણે તે લેવાની જરૂર છે. જો રોજ પાંચ દશ મીનીટ કે ૦) કલાક નિયમપૂર્વક શાસ્ત્ર સ્વાધ્યાય કરવામાં આવે, તો ધીમે ધીમે મંથાંજ શાસ્ત્રો વાંચી શકાશે, જેથી સ્વાધ્યાયનો નિયમ લેવાની અતીવ આવશ્યકતા છે અને અમો અનુમતિપૂર્વક સ્વાધ્યાય કહીએ છીએ.

* * * *

આ વર્ષના ગ્રાહકોને હિંદી તેમજ ગુજરાતી ભાષાના આ વર્ષની મેટો. ૧૦ પુસ્તકો મેટ. અપનાર છે, તેમાંનાં જે મોટા હિંદી મંથો ગ્રાહકોને મોકલાઈ ચુક્યા છે જે જોવાથી વાંચકોને જણાયું હશે કે 'શ્રી શ્રીપાલ ચરિત્ર'-મંથ સ્વર્ગસ્થ શેઠ પ્રેમચંદ મોતીચંદના સ્વર્ગવાસી માતૃશ્રી રૂપાવાઈના સ્મરણાર્થે તેમનાં પુત્રવધૂ ચંપાવાઈ તરફથી વેંચાયો છે, તેમજ જંબૂસ્વામી-ચરિત્ર-મંથ અમારી સ્વર્ગવાસી વહેન નાની-વહેનના સ્મરણાર્થે અમારા પિતાશ્રી તેમજ નાનીવહેનનાં સાસરીયાંની સંયુક્ત મદદથી

વચવામાં આવેલો છે. આ વસ્ત્રે મંથો કેવા
 રિસીલા, નોધદાયક અને શાસ્ત્રીય છે તે
 અથર્થી. હિતિ સુધી વાંચી જવાથી વાંચકોને
 જળાશોજ ઇટલે તે સંવેધી વિધુ લક્ષવાની
 અલે જરૂર નથી, પણ ઇટલે જળાવવાની
 આ સ્વલે જરૂર જણાય છે કે હવે અમારા
 ગુજરાતના માઈઓને લક્ષ શાસ્ત્રદાન તરફ
 ત્રધુ ને વધુ દોરવાતું જાય છે, જેથી આજ
 સુધીમાં અમારો શાસ્ત્રદાનનો જેટલો લાભ
 આપી શક્યા છીએ તેથી પણ ઘણો મોટો
 લાભ મવિષ્યમાં આપવાને શક્તિવાન થઈશું,
 પણ તેમાં હવે વધુ સમયક વધવાની
 જરૂર છે. કે “દિગંવર જૈન” ની
 માહક સંસ્થા દિન પ્રતિદિન વધતી જ જાય
 છે, જેથી મેટના મંથોની સંસ્થા લગભગ
 ૨૦૦૦ કદાવથી પહોંતી હોવાથી હવે
 નાનું પુસ્તક પણ (૧૦૦-૧૦) રૂપ્યા
 સિવાય થઈ શકતું નથી, તેમ ગુજરાતી
 કરતાં હિંદી વાંચકોની સંસ્થા તો ઇટલી
 વધતી જાય છે કે હિંદી ભાષાના લેસો
 તેમજ હિંદી ભાષાના મેટના મંથો વધુ
 પ્રમાણમાં આપવાની હવે જરૂર છે, પણ
 અમારે એક તરફથી ગુરૂની જળાવવી પડે
 છે કે ગુજરાતના માઈઓ તરફથી જ શાસ્ત્ર
 દાન માટેની રકમો આજ સુધીમાં મળતી
 રહી છે, ત્યારે દિલ્હીની સાથે જળાવવું પડે
 છે કે હિંદી વાંચકો તરફથી શાસ્ત્રદાન
 માટેની રકમ પણ મળતી જ નથી, માટે
 હવે જમો હિંદી વાંચકોનું એ તરફ લક્ષ
 સેવી મંથોના કરીને કુટિર કે મુસુના
 સરળાથે કે શુભકાર્યોનાં મુસાલીમાં કદાની

રકમોનો શાસ્ત્રદાન તરીકે ઉપયોગ કરવા
 માટે તે રકમ “દિગંવર જૈન” આંકિસે
 મોકલવી જોઈએ, જેથી ઘર વેટાં વગર
 મહેનતે અને વગર પોસ્ટેજે આજો હિંદુ-
 સ્તાનમાં ગામે ગામે હજારો ધર્મપુસ્તકોનો
 ફેલાવો થઈ શકશે.

પાલીતાણામાં યશ મેથેશી આપણી કાનૂની
 રસમો એક એવા
 આનરરી ઉપદેશકોની હાજરી થયો છે કે
 આપણે કદા... ને કાઠ-કાઠ મળે.
 નરરી ઉપદેશક તરફ
 રીકે કાંઈ કરવા તૈયાર થયા, તેમને કે. રસ
 તરફથી ગાડીલકું વગેરે આપ્યું. એ
 હવેથી એક રીતની સમગ્ર ધધ છે, પણ
 તેનો લાભ હું કાઠએ લીધેલો જણાવો નથી.
 હવે તો ચોખાસાના દિવસો આવી લાગ્યા છે,
 જેથી ધંધા ભોંઠાએને વ્યાપાર ધંધાથી પુરમં
 હશે તેમાંથી ધર્મના મળ્યાર તથા ભાવણો-
 દારા ઉપદેશ આપી શકે તેવા ભાવણોએ
 આજળ આપી, આ આનરરી ઉપદેશક મંત્રીકે
 જનનવિતની સેવા બનવાવાની જરૂર છે. બંધારથી
 ઉપદેશક ખાતું અંધ પાતું છે અને નાણીતા ઉપ-
 દેશક મરતર દીપચંદ્રના ઉપદેશનો લાભ
 ખંધ થયો છે, ત્યારથી ગુજરાતમાં ઉપદેશના
 વાખા પડે છે, કેમકે ત્યાગી, અલચારી તો કાઠખ-
 વખતે આવે છે અને મળ્યારી કદારેક તો માંમ
 સી સિવાય ખીન બધા સંસારીકે બરીમદને
 લીધે પુરુષ ન મળવાથી ભાવેગર ઉપદેશ
 આપના હશે, તેથી ગુજરાતમાં વધુ નહિતો
 એવધુ આનરરી ઉપદેશક કરવાની જરૂર છે
 અને એ તરફ ગુજરાતના એક ઉત્સાહી બંધુ
 તારીખાધ માજેચંદ્ર એવો ખામ લક્ષ
 બનાવે બાબ.

જૈન સમાચાર સંપદા

અઘાનિકાની શરૂઆત:-આ વર્ષે અઘાનિકામાં એક દિવસ ઓછો આવે છે, જેથી અઘાનિકાની શરૂઆત સુદ, ૮ થી નહિ, પણ અઘાદ સુદ ૭ (મંગલવાર) થી કરવાની છે.

..... વ્રતરૂપીશ્રમના થનારા શ્રમણને લગતો આ અંકમાં અવાયલો હિંદી લેસ દરેકને વાંચવા માટે મહામુખ કરવામાં આવે છે.

ત્યાગી આનંદાલાલભીનું ચાતુર્માસ:-શ્રીમાન્ત ત્યાગીજી આનંદીલાલજી મહારાજ હાલ એક માસ થયાં પાદરા (વડોદરા) માં છે અને ચોમાસું અગ્રેજ કરવાનું નક્કી થયું છે, જેથી વડોદરા પ્રાંતના માઈઓને ત્યાગીજીના દર્શન અને ઉપદેશનો લાભ લેવા અમો સ્વાસ્ આગ્રહ કરીએ છીએ.

પાઠશાળા સ્થપાઈ:મહુવા (કાઠીયાવાડ) માં જેઠ વદ ૪ ને દીને રાજકોટવાળા જેન્દ્રમાઈ મોપાલજી વગેરે તરફથી શ્રે. સ્થા. પાઠશાળાની સ્થાપના, ન્યાયાધીશ કેશવજી હરીમાદના પ્રમુખપદે થઈ હતી.

જૈનવિધિથી લગ્ન અને અનુકરણીય ઠરાવો:-બોધેગાંવનિવાસી વઢવંત વાપૂરાવ કારસાગરના પ્રયાસથી જેઠ સુદ ૯ ને દીને કર્જતચોડે (અહમદનગર) માં મીરજગાંવકર શાંતિનાથ ઘોંગડેના "પુત્રના લગ્ન જૈનવિધિથી થવા ઉપરાંત તેમણે રૂ.

૧૭) બોધેગાંવના મંદીરમાં મેટ આપ્યા હતા. આ પ્રસંગે ૧૭૩ સેતવાઠ માઈઓ હાજર હતા તેમણે જૈનવિધિથી લગ્ન કરવાનો, કન્યાવિક્રય ન કરવાનો અને જો કોઈ કરે તો કન્યાના પૈસા આપનાર અને લેનાર વત્તેનો જ્ઞાતિવ્યવહાર બંધ કરવાનો તથા લગ્ન સમયે વરની ઉંમર ઓછામાં ઓછી ૧૭ અને વધુની ઉંમર ઓછામાં ઓછી ૧૦ ની રાખવાનો પાકો ઠરાવ થયો હતો. વઢી સુદ ૧૨ ને દીને શેવગાંવમાં પણ એક લગ્ન જૈનવિધિથી થતું હતું.

‘જૈન પ્રદીપ’ કો જમાનત વાપીસ:-દેવવંદ (સહારનપુર) સે પ્રકટ થતા હતા પાશ્વિક પત્ર “જૈન પ્રદીપ” કો જમાનતકા ૬૦૦) સમ્પાદક, વાવુ જ્યોતિર્મસાદજીકી દરલાસ્તસે વાપીસ મિલ ગયા હૈ. વઢી સુશીકી વાત હૈ.

મોપાલમાં નાથૂરામજી કઠનેરાણ પોતાને ત્યાં લગ્ન પ્રસંગે કુદેવપૂજન, ફટાણા મીતો, ચૈ. ર્યાનૃત્ય, આતશબાજી, ફુલવાડી વગેરે સર્વે મિથ્યારિવાજોને તિલાંજલી આપી જૈનવિધિથી લગ્ન કરી મંદિરમાં પંચકલ્યાણક પૂજન કર્યું હતું.

લલિતપુરની પાઠશાળાની ઉદ્ભવિ:-અભિનંદન દિ. જૈન પાઠશાળા (લલિતપુર) ને વર્ષ થયાં સ્થપાયલી છે, જેમાં સંસ્કૃત સાથે અંગ્રેજી અને હિંદીનું શિક્ષણ ૨૪ વિદ્યાર્થીઓ ઉત્તમ રીતે લઈ રહેલા છે. આ

વર્ષે એમાંથી વનારસની સંસ્કૃત કોલેજમાં પ્રથમ પરીક્ષામાં બેઠેલા ૬ વિદ્યાર્થીમાંથી ૪ પાસ થયા છે, આ જિલ્લાના વિદ્યાર્થીઓએ આ પાઠશાળાનો લાભ અવશ્ય લેવો જોઈએ. મંત્રી વાવૂ દયાચંદજી ગોયલીય બી. એ. છે.

મુંગાવલીમાં ગીરવરદાસજીના બે પુત્રોના નામકર્મ સંસ્કારવિધિ અને વહિયાંનું ક્રિયા ગયા માસમાં જૈનવિધિથી થઈ હતી જેમાં ૨૦૦) સ્ત્રી પુરુષો એકત્રિત થયાં હતાં.

પંડિતજીની આવશ્યકતા:-ગોમટસારજી તત્કાલ પદ્ધતિ સફળ, એસા સંસ્કૃતકા જ્ઞાનદાર પંડિતજીની આવશ્યકતા હોઈ વેતન ૬૦) માસિક તથા ૧ દરવાજા નિમ્ન પતેર મેજના-નેમીદાસ વકીલ, હાઈકોર્ટ, સદારનપુર.

રાજગૃહીમાં ધર્મશાળા:-શેઠ વિનોદીરામ ચાલચંદજી (જ્ઞાલરાપાટણ)એ રાજગૃહીમાં ધર્મશાળા વાંધવા રૂ. ૮૦૦)ની જમીન લઈ આપેલી છે તેને તેપર વાંધકામ કરવા હાલ રૂ. ૨૦૦૦) સંત્રિયક્ષેત્ર કમીટીને મોકલી આપ્યા છે, જેથી ધર્મશાળાનું કાર્ય શરૂ થયું છે. અને વધુ સર્ચ થશે તે પછી આ શેઠ તરફથી આપવામાં આવનાર છે. વકીલ આ શેઠ તરફથી મોરેનાની જૈન સિદ્ધાંત પાઠશાળામાં એક ફોટોનો સર્ચ અને તેના આગળા ભાગ માટે વધુ રૂ. ૧૦૦) મોકલવામાં આવ્યા છે.

ભારામનગરમાં અસાદ મુદ ૮ ને દીને પંચકલ્યાણક ઉત્સવ સુદિત વિવિધ પ્રતિષ્ઠા થનાર છે.

અધ્યાપિકાકી આવશ્યકતા:-જૈન કન્યાશાળાકે લિયે સુશીલ, અચ્છી પંદી લિખી અધ્યાપિકાકી આવશ્યકતા હૈ. વેતન માસિક ૧૬ સે ૧૮ તક. ૧ પત્રવ્યવહાર-મંત્રી જૈન કન્યાશાળા, ફિગોજપુર છાવણી.

જૈનવિધિથી લગ્ન અને દાન:-કુચામન (જોધપુર)થી મોહનલાલ વડજાત્યા જળાને છે કે અત્રે મુન્દ્રી ગોવિંદરામજીના પુત્રના લગ્ન જેઠ મુદ ૭ ને દીને મારે ઠાઠથી પં. જીનેશ્વરદાસજી દ્વારા જૈનવિધિથી થયા હતા, જે પ્રસંગે વેશ્યાનૃત્ય, આતશવાજી વગેરે દાનિકારક રિવાજોને તિલાંજલી આપવામાં આવી હતી અને રૂ. ૪૨૨) મંદિરમાં, રૂ. ૬૧) તેરાંધથી મંદિરમાં તથા રૂ. ૧૦૦) અત્રેની જૈન પાઠશાળામાં ગોવિંદરામજીએ આપ્યા હતા. વકીલ આ પ્રસંગે પં. ગોપાલદાસજી, કુંવર દિગ્વિજયસિંહજી વગેરેને વ્યાખ્યાનો આપવાને તેહાવ્યા હતા, પણ તેઓ પધારી ન શક્યાથી તેમ વર્ના શક્યું નહોતું. ગોવિંદરામજીને જૈનવિધિથી લગ્ન કરવાનો ઇટલો દૃઢ વિચાર હતો કે આ અગાઉ પોતાના પ્રથમ પુત્રના લગ્ન જૈનવિધિથી કરવા માટે જોધપુરથી પરવાનગી લાવવી પડી હતી તેમાં પ્રમણે રૂ. ૧૦૦૦) સર્ચ થયો હતો, પણ આ વગર તે તો આનંદથી કાર્ય થયું હતું.

દ્રાંસીમાં પેલકુ ચંદ્રસાગરજી અને ધર્મ પ્રમાવના:-ચૈત્ર માસમાં દ્રાંસીમાં શ્રીમાન

त्यागीजी ऐलकचन्द्रसागरजीना पधारवाथी अनेक समाओ अने पूजन-उत्तर थरां हतां जेथी त्यां पंचमां जे कजीयो हतो, तेनुं समाधान थयुं छे तथा पाठशाला खोलवा माटे रु. ३५) मासिकनी टीप सात वर्ष माटे थइ छे. आ प्रसंगे झांसीना भाइओनो उत्साह घणोज सारो हतो.

• कोसीकल्लांमां व्र० शीतलप्रसादजी अने सुधारो-कोसीकल्लां (मथुरा)मां गत मासमां ब्रह्मचारी शीतलप्रसादजीना पधारवाथी अनेक समाओ थइ हती जेथी त्यां लग्न प्रसंगना केटलाक कुरिवाजो, बंध करवानो ठराव थयो हतो. स्त्री सभा थइ हती जेमां स्त्रीओए स्वाध्याय अने नित्य पूजनना नियमो लीधा हता तेमज वे जाहेरसभाओ थइ हती, जेमां जैन अजैन मळो ५०० नी संख्या हाजर हती तथा स्यादवाद महा-विद्यालय (बनारस) माटे रु. २००) नी टीप थइ हती.

विना मूल्य औपशः-जाड़े के सुखार और खांसीको शर्तिया एक दिनमें दूर करनेवाली स्वदेशी दवा पोस्टेज आदि के लिये चार आनेभी टिकट भेजनेसे फसल भरके लिये मुफ्त बांटनेवालोंको भेजते है। जैन पाठशाला, बोर्डिंगहाउस तथा जैन तीर्थोंकी मांग आनेपर अपने पाससे पोस्ट खर्च करेंगे किन्तु सबको फसलके अंतमें आराम होनेवालोंकी संख्या भेजना पड़ेगी। मिलनेका पता-मुंशी

लट्टारमल जैनाग्रवाल, आरोग्यरक्षक कार्यालय, कोसीकल्लां (मथुरा) । .

बोर्डिंगो अने तीर्थोना कार्यवाहकोने सूचना:-जे जे बोर्डिंग अने तीर्थ उपर ' दिगंबर जैन ' विना मूल्ये मोकलवामां आवे छे, तेना कार्यकर्ताओए बहार पड़ेली तण भेटो (श्रीपालचरित्र, जंबूस्वामी चरित्र अने कुंदकुंदाचार्य चरित्र) पोस्टेज खर्च माटे दोढ़ आनानी टिकीटो बीडीने तरत भंगावी लेवी, नहि तो पछी सीलकमां न रहेवाथी मळी शकशे नहि.

पारितोषिक विवरण उत्सव:-कलकताकी जैन धर्म प्रबोधिनी पाठशालाके छात्रोंको पारितोषिक विवरण करनेके लिये बड़ी भारी सभा श्रीमान् रायबहादुर पं. शेठ भैवाराजजीके सभापतित्वमें हुई थी, जिसमें शेठ परमेशीदासजी, रायसाहब द्वारकाप्रसादजी, पं. बलदेवदासजी, बाबू छेदीलालजी, बाबू दयाचंदजी, बाबू विरधीचंदजी, बाबू रामजीबनदासजी के अतिरिक्त अन्य धर्माविलंबी प्रतिष्ठित विद्वानोंभी उपस्थित थे। सभापति शेठ भैवाराजजीने विद्यार्थीओंको क्षत्रचूडामणी, सुक्तमुक्तावली, ग्रहस्थधर्म आदि (छपी) पुस्तकें वितरण की थी। फिर सभापतिने १॥ घंटे तक प्रभावशाली व्याख्यान दिया था, जिसमें कहा कि-जैन धर्म निष्पक्ष धर्म है। इसके जितने आचार्य हुए हैं उन सबने इसही निष्पक्षताको बढ़ाया है और

અપને ઉત્તમ વિચારોસે કરોડો ગ્રંથ લિખે
 હૈ, પરન્તુ શોક હૈ ! હમારે વે સર્વ ગ્રંથ
 કોઠામે પડે પડે સંઘ ગયે—ગલ ગયેં ઔર
 દીમકાકે મક્ષ્ય હો ગયેં, પરન્તુ હમ લોગો-
 નેં ડનકાં ઉદ્ધાર કરનેકા કુછમી ઉપાય
 નહિ ક્રિયા । કરે કેસે! અવિદ્યા મહારાણીસે
 તો સમાજ પૂર્ણ અસિત હૈ । યહી કારણ હૈ
 ક્રિ હમ સર્વે એક હોતે હુએ મી અનેક્ય
 હૈ ઔર એક્ય હોનેકા કુછમી કોશિશ
 નહીં કર રહે હૈ । જૈનિયો ! યહ
 વડે શોકમી વાત હૈ । અર્થ મી કુછ ચેતો
 ઔર સર્વે મિલકર જિનવાણી માતાકે
 સાંહિત્યકો સર્વ સાચારણકે સંપત્તિ વાંહુઅ-
 તોસે પ્રજ્ઞાશિત કર દો દત્તાદિ ।

હિન્દવાડામાં સર્વ ધર્મોની સમા-
 હિન્દવાડાના ધર્મ સંમેલનનો ત્રીજો
 વાર્ષિકોત્સવ તા. ૧૦ થી ૧૪ મી મે
 હેપ્પુર કમીશનર શંકરરાયના પ્રમુખપણા
 નીચે થયો હતો, જેમાં ત્રણ ધર્મોના પંડિ-
 તો પધારી જુદા જુદા ધર્મો ઉપર અપૂર્વ
 વ્યાખ્યાનો આપ્યાં હતાં તેમાં જૈનો તરફથી
 શ્રીમાન્ કુંવર દિગ્વિજયસિંહજી તથા પં.
 મહારાજાલજીએ 'જૈન ધર્મ' અને 'સ્પાદવાદ'
 ઉપર વે વે પ્રણ પ્રણ કલાકો સુધી વ્યાખ્યાનો
 આપ્યાં હતાં. વેદમાર્ગી, શ્વેતી, મુસલ-
 માન વિદ્વાનોનાં પણ ભાષણો દારદાર
 દર્શાવે સાથે લંબાણથી થયાં હતાં. આ
 મુજબ દરેક સ્થળે સર્વ ધર્મોની ભેગી સમા-
 ઓ મરાવાની જરૂર છે.

શ્રીગજપંથાની તીર્થના પ્રવંધ માટે ૧૧
 ગ્રહસ્થાની મેનેજીંગ કમીટી નોમાઈ છે,
 જેમાં પ્રમુખ શેઠ રાવજી નાનચંદ સોલાપુર
 અને મંત્રી શેઠ હીરાચંદ અમીચંદ શાહ
 નોમાયા છે, આ કમીટીમાં દાનવીર શેઠ
 માળેકજી, વ્ર. શીતલપ્રસાદજી, શેઠ
 વાલચંદ રામચંદ વગેરેનાં નામો પણ જોવામાં
 આવે છે.

લગ્ન અને દાન:—ગુજરાતીવાળાં શેઠ
 ગુલાવચંદ રેવચંદ પોતાનાં પુત્રનાં લગ્ન
 વૈશાલ માસમાં જૈનવિધિથી કરી રૂ.
 ૨૦૦) ઔપચાલ્ય, શ્રાવિકાશ્રમ, વોડિંગ,
 પાઠશાળા વગેરેમાં દાન તરીકે મોકલી
 આપ્યાં હતાં.

વધીના (શાંતી) માં 'જૈન' પાઠશાળા
 સ્થપાઈ છે.

પરીક્ષાલય તરફની પરીક્ષા:—મુંબઈ
 દિ. જૈન પરીક્ષાલય તરફની પરીક્ષા
 શ્રાવણ વદ ૮ ને દિને લેવામાં આવનાર
 છે માટે આ પરીક્ષામાં વેસનાર વિદ્યાર્થીઓએ
 નીચેને સ્થળેથી ફોર્મ મંગાવવું. તે: તરત
 મળીને મોકલી આપવાં:—શ્રીયુત્. રાવજી
 સહારામ દોડી, મંત્રી-દિ. જૈન પરીક્ષાલય-
 સોલાપુર.

'દિગંબર જૈન' ની છ મેટો:—

આ વર્ષના ગ્રાહકોને અપાનારી ૧૦ મેટો
 પૈકી ૬ મેટો સર્વ ગ્રાહકોને નીચે મુજબ
 મોકલ્યા જુદી છે અને વાકીની ચાર મેટો
 હવે પડીના અંકોમાં આમો નામ સુધીનાં
 અવશ્ય રવાના થશે.

पहेली भेट-श्री कुंदकुंदाचार्य चरित्र,
चोथी भेट-श्री श्रीपाल चरित्र (हिंदी),
अने छठ्ठी भेट-जम्बूस्वामी चरित्र (हिंदी)
जेठ वंद २. उपर सर्वे ग्राहकोने जुदा
बुकपोष्टी रवाना करचामां आवी छे.

धीजी भेट-श्राधिकाधोध स्तवनावली
वैशाख मासना अंक साथे मोकली छे.
त्रीजी भेट-आपणे आपणी स्त्रीतिमां गुं संतोष
राखवो जोइए ? ए भेट आ अंक साथे
मोकलवामां आवी छे. पांचमी भेट-
'खोराक अने तंदुरस्ती' जेठना अंक साथे
मोकलवामां आवी छे, जे सर्व ग्राहकोए
संभाळी लेवी अने बेसमजने लीधे भेटो
संधंधी वारंवार उघराणीना पत्रो लखवाने
तस्दी लेवी नहि. आसो मास सुधीमां बधी
१० भेटो अवश्य मळशेज.

पंचांग मफत:- 'दिगंबर जैन' नुं घोर
सं. २४४० नुं साचित्र जैन पंचांग थोडीक
प्रतो सीलंकमां छे माटे पाठशाला, बोर्डिंगो,
तीर्थो, लायब्रेरीओ, जाहेर संस्थाओ वगैरे
जे कोई पोस्टेज माटे अडधा आनानी
दीकीट मोकले तेमने मफत मोकलवामां
आवे छे, माटे जरूर होय तेमणे सत्वर
मंगावी लेवुं.

केशलोच:- त्यागीजी ऐलक चंद्रसागर-
जी अषाढ सुद २ ने दीने सोनागीरीमां
केशलोच करनार हता.

जैन हुन्नरउद्योगशाळा:- अजमेरमां
स्थानकवासी जैन भाईओ तरफ्ती हुन्नर

उद्योगशाळानी स्थापना थई छे, जेमां घणा
घंधा अने हुन्नरोनुं ज्ञान आपवामां आवनार
छे तथा रहेवानी पण सगवड करवामां
आवी छे.

विवाह समय दान:- लश्करसे शाह फ़-
लचंदजी सूचित करते हैं कि इधर शेठ
सूरजमलजी गोधाके पौत्रका विवाह गत
वैशाख मासमें हुआ शेठ साहबने वेश्या-
नृत्य आदि फिजूल खर्च बंद करके नीचे
मुजब दान किया । बरात बड़ोदा
(अलवर) में शेठ चन्दूलालजीके यहां
गई थी । ४०१) जैन मंदिर बड़ोदा, ५०)
लश्कर जैन मन्दिर और शेष जीवदया
विभाग, लायब्रेरी, श्राधिकाश्रम, सिद्धांत
पाठशाला आदिमें मिलकर रु. ५००) दान
किया । इस हर्षमें लश्करके जैन भाईओंसे
आवश्यक्रीय प्रार्थना यह है कि उक्त शेठ
साहब लश्करके दि. जैनीयोंमें सुखीया
पंच है इस लिये अब आगेसे सर्व भाईयों-
को उचित है कि अपने यहांके हरेक वि-
वाहमें शेठ साहबका अनुकरण कर वेश्या-
नृत्यादि फिजूल खर्च बंद करके अपनी २
शक्ति अनुसार विद्यादानादि कार्योंमें रुप्या
व्यय करें ताकि यश और पुण्यके भागी
हो । श्रुतपंचमी महोत्सव भी इधर अच्छी
तौरसे हुआ था और ता. १३ जूनको
सभा हुई थी जिसमें पं. गीरधारीलालजी,
बाबू मोहनलालजी और मेरा विद्याप्रचार,
सप्तव्यसन त्याग, जिनेन्द्रभक्ति आदि विष-
योपर व्याख्यान हुआ था ।

સ્વીકાર-સમાલોચના.

રુપિણી:—લેખક અને પ્રકાશક દત્તાત્રય ભિમાજી રણદિવે, વર્ધા. કિં. છ. આના. આ મરાઠી ભાષાના પુસ્તકમાં શ્રેણિક પુરાણના એક ભાગનું આપાંતર કરેલું છે, જેમાં રુપિણી નામની એક સ્વરૂપાન પરંતુ અનાચારી સ્ત્રીના ગૃહસંસારની દુર્દશા, આજકાલના મિશ્રુક લોકોની વૃત્તિ અને તેથીજ તેમના સંતાનો પર થતી અસર, સંત સમાગમથી વ્યભિચારી રુપિણીને થયેલો બોધ, શીલવ્રત પાલ્લતા આવર્તી અસિમ વિટંબના, વે પતિના પાસમાં સપડાયેલી રુપિણી, અમયકુમારનો ન્યાય અને રુપિણીનો છૂટકારો વિગેરે વાસ્તવનો ચિત્તાર ઘણી સરલ અને માધુર્ય ભાષામાં વર્ણવેલો છે જે વાંચવા જેવું છે. મરાઠી વાંચી શંકનારે પ્રકાશકને લખવાથી મઝી શકે છે.

વંદે જિનવરમ્:—નિપાળી(વેલગામ) થી પ્રકટ થતું મરાઠી માસિક પત્ર. વર્ષ ૬ અં. ૧૦ વાર્ષિક ફી રૂ. ૨) દિ. જૈનોમાં મરાઠી ભાષાનું આ એક જ માસિક છે, જેને મરાઠી વાંચકોએ રુચેજન આપવાની જરૂર છે, તેમ જ સંપાદકે પણ માસિકને નિયમિત ફરી લવાજમના પ્રમાણમાં વધુ લાભ આપવાની જરૂર છે. હવે જુના સંપાદક તેમજ પ્રકાશક મી. લાટકરજ મયેલા જણાય છે.

આ અંકમાંના લેખો સારા છે, પણ હવે પછી લેખો સાથે થોડા થોડા સમાચારો પણ આપતા રહેવાની જરૂર છે.

‘શ્રાવિકાશ્રમ’નો રિપોર્ટ:—મુંબઈમાં શ્રીમતી મગનવ્હેનના તન, મન અને ધનના મોગથી ચાલતા શ્રાવિકાશ્રમનો આ ૧૯૧૩ નો રિપોર્ટ છે, જે જોતાં જણાય છે કે એ વર્ષમાં કુલ આવક રૂ. ૪૩૪૪) થઈ જ્યારે સર્વ રૂ. ૩૩૩૫) થયો છે. સ્થાયી ફંડ માત્ર રૂ. ૯૬૮૨) છે, તેમાંથી સ્પીશી વેંક-ભાંગવાથી રૂ. ૩૬૧૩) આશ્રમના ગયેલા જણાય છે, જેથી આશ્રમની આર્થિક સ્થિતિને મોટો ધોકો પહોંચ્યો છે. ગુજરાતી, મરાઠી, હિંદુસ્તાની મઝી વહારની ૩૦ અને સ્થાનિક ૧૭ મલી ૪૭ શ્રાવિકાઓએ એનો લાભ લીધો હતો. આ આશ્રમમાં રહેવાનો, ભોજનનો, મળવાનો વગેરે વધો પ્રવંધ ઉત્તમ રીતે છે. એકંદર આ સંસ્થાનું કાર્ય શ્રીમતી મગનવ્હેન જાતિમોગ આપી ઉત્તમ રીતે ચલાવી રહ્યા છે અને તેને શ્રીમતી લલિતાવ્હેન અને ફંકુવ્હેન પણ મદદ ફરી રહેલા છે. આ સંસ્થા પગમર કરવાને, એને માટે સારા સ્થાયી ફંડની અત્યંત જરૂર છે. જેને આ રિપોર્ટ જોવાની જરૂર હોય તેમણે (મંત્રી, શ્રાવિકાશ્રમ, જુબીલી વાગ તારદેવ-મુંબઈ) લખવાથી મફત મઝી શકશે.

“માસિક મનોરંજન” સ્વાસ અંક:—મરાઠી ભાષાનું જો કોઈ જુનું, જાણીતું અને જગ-જાદર લોકપ્રિય નિયમિત માસિક પત્ર

होय, तो ते भुवाईथी प्रकट थतुं आ
 “मनोरंजन” मासिक छे, जेनो आ
 ‘वसंत’ खास अंक छे. आ अंकनुं टाइटल
 वसंत. रत्तुनी शोभा दर्शावतुं अति सुंदर
 छे तेम चित्रो, छपाई, कागळ बगैरे उत्तम
 होवाथी आ अंक अति रमणीय लागे छे.
 कुछे २२५ पृष्ठनो अने ५०-६० रंगबेरंगी
 चित्रोवाळो अने खीचोखीच लखाणोथी
 भरपुर आ खास अंक छे. लेखो वांचवा
 लायक छे. बे वार्ताओ पैकी एक तो १००
 पानांनी छे। खास अंकमां आठली वणी
 लंबाण वार्ता न होवानी जरूर छे केमके
 लेखो जेम वने तेम टुंका होय तो ते वांच-
 नारने बहु पसंद पड़े छे. आ पत्रनी बधा
 मासिको करता, वणी बहु एटले १००००
 मतो प्रकट थाय छे ए जाणी अमोने आनंद
 थयो छे. दरेक मासिके मनोरंजननुं अनुक-
 रण करवानुं छे तेम मराठी भाषा जाणनार
 दरेक वांचके आ साचित्र मासिकना ग्राहक
 थवानी जरूर छे. वार्षिक मूल्य रु. ३) ज छे.

चौबेका चिट्ठा:-प्रकाशक, हिन्दी ग्रन्थ
 रत्नाकर कार्यालय, हीराबाग-मुंबाई. पृष्ठ
 १७०. मूल्य ०।।= ‘जैन हितैषी’ के
 सुप्रसिद्ध संपादक श्रीधुत् नाथूरामजी प्रेमीने
 हिन्दी सार्वजनिक ग्रन्थों प्रकट करनेके
 लिये एक ‘हिन्दी ग्रंथ रत्नाकर सीरीज’
 निकालना शुरु की है, जिसका यह छठवाँ
 ग्रंथ है. १ प्रथम ०।। डिपोजीट रखनेसे
 यह ग्रंथमालाके सभी ग्रंथ पौनी कीमतसे

मिल सकते हैं। स्वर्गीय बंगाली वांछु
 बंकिमचन्द्र चट्टोपाध्यायके “कमलाकान्तेर
 दफ्तर” नामक बंगीय पुस्तकका यह हिन्दी
 अनुवाद श्रीधुत् पं. रूपनारायणने किया है।
 हँसी, दिलगी और मनोरंजन के साथ इस-
 में उंचे उंचे दर्जेकी शिक्षा दी है। देशकी
 सामाजिक, धार्मिक और राजनैतिक बातों-
 की इसमें बड़ीही मर्मभेदी आलोचना
 है। एकबार पढ़ना शुरु करके पूर्ण किये
 बिना नहीं रहा जाता। इसमें संदेह नहि
 कि इस पुस्तककी रचना-शैली अच्छी है
 और हरएक जैन अजैन पाठकोंको पढ़ने
 योग्य है। प्रकाशकसे और हमारे पुस्तकाल-
 यसे भी यह पुस्तक मिल सकती है।

सम्राट् अशोक:-लेखक, बालचंद नान-
 चंद शाह वकील अने प्रकाशक “सुरस ग्रंथ
 प्रकाशक मंडळी” गीरगांव, मुंबाई. पृष्ठ
 ३५० मूल्य रु. १।। आ मंडळ तरफथी
 मराठी भाषाना सार्वजनिक ग्रंथो सुलभ रीते
 मळी बहोळो फेलावो थवा भाटे ग्रंथमाला
 प्रकट थाय छे तेनो आ चोथो ग्रंथ छे. ०।।
 डिपोजीट राखवाथी ए तरफथी प्रकट थतां
 पुस्तको पोणी किंमते मळे छे. आ ग्रंथमां
 सम्राट् अशोकनुं उत्तम उपदेशोथी भरपुर
 अने वांचवा लायके जीवन चरित्र बोर्ता रूपे
 चार चित्रो संहित छे, जे वांचवाथी अनेक
 ऐतिहासिक विषयो तेमज हिंदु अने बौद्ध
 धर्मनी अनेक बिगतो मळो आवे छे. भाषा
 सरळ अने समुजी छे. ऐतिहासिक होवा

છતાં વાંચતાં કંટાળો આપે તેવું નથી. આ સંસ્થાના મંત્રી શ્રીયુત્ તાત્યા નેમીનાથ પાંગલ હોવાથી આ સ્થાતા તરફથી અનેક મરાઠી સાર્વજનિક પુસ્તકો નિયમિત પ્રકટ થઈ રહ્યાં છે જે જાણી આનંદ થાય છે. મરાઠી ભાષા જાણનારને આ પુસ્તક અવશ્ય સ્વીકાર્યા અમારી મલામળ છે. પ્રકાશકની પાસેથી મળી શકે છે.

શ્રી આદીપુરાણજી:-શ્રીમાન ચાલવ્રહ્મ-ચારી પં. પન્નાલાલજી વાકલીવાલના અદ્વૈત પરિથમથી આપણો મહાન ગ્રંથ શ્રી આદીપુરાણજી યાને મહાપુરાણ કટકે કટકે છપાઈ રહેલો છે, તેનાં આ ૨૯૭ થી ૧૦૦ સુધીનાં પૃષ્ઠો છે. આ આજના ગ્રંથની કિં. ૧૪) થનાર છે, પણ તે બે વ્રણ કપડે મરવાથી પૂર્ણ ગ્રંથ લગભગ એક દોઢ વર્ષની અંદર પૂર્ણ મળનાર છે. પ્રથમ રૂ. ૫) મરવાથી આ ગ્રંથના ગ્રાહક થઈ શકાય છે. વર્ષો થયાં 'આદીપુરાણ' માટે લોકો તરસતા હતા, પણ હવે તે સરલ હિંદી ભાષામાં અને મૂલ સંસ્કૃત શ્લોકો સહિત મોટા અક્ષરે છપાઈ રહેલો છે માટે તેના ગ્રાહકો દરેક ગામ દીઠ અને મંદીર દીઠ થવાની જરૂર છે. આ સાક્ષીય ગ્રંથ દરેક સ્થળે હોવાની જરૂર છે. એનું સંપાદનકાર્ય હાલ પં. લાલારામજી ઉચ્ચમ રાંતે કરી રહેલા છે. ગ્રાહક થનારને ચંદાર પટેલ ૫૦૦૦૫ થી ૫)ના થી. પી. થી મળી શકે છે. આ ગ્રંથ મંગાવવાનું ટેકાણું નોંધે મુજબ છે-પં. લાલારામ જૈન, મંત્રી, ગ્રંથ પ્રકાશક કાર્યાલય-કોરદાપુર સીટી.

શોક ! શોક !! મહાશોક !!!

અત્યંત સ્વેદકા સમય હૈ કિ દિનોંદિનં
 इस जैन जाति पर अनेकानेक शोकजनक
 आपत्तियां गिर रही हैं । लिखनेको हृदय
 कंपता है और लेखनी भ्रुजती है कि आज
 वह सुशीला जातिभूषणा धर्मनिष्ठा श्रीमती
 अनोपकुंवर साहेबा कुल २६ वर्षकी वयके
 होते हुवे अपाड वदि १२ के सायंकाल
 ६ बजे इस असार संसारसे निर्धृत्य होकर
 स्वर्गमें विहार कर गईं! हाय, हाय! आज
 उनके गुणोंका विरहसंताप लेखनी द्वारा
 उल्लेख नहि हो सकता । आप श्रीमान
 राय बहादूर सेठ कस्तूरचंदजी साहबकी
 धर्मपात्रि थी और श्रीमान सेठ विनोदी-
 राम बालचंदजी साहब (झालरापाटण)
 की सुपुत्री थी । आपने समाधि मरणके
 समय रु. ३१०००) का दान किया
 है । और सेठ कस्तूरचंदजीने रु.
 २५०००) "अनोपाधम" खोलने के लिये
 देना निश्चय किया है । चाई साहेबाकी
 आरोग्यताके लिये अनेक उपचारार्थ सेठ-
 जीने २ लक्ष रुपया खर्च किया था ! धन्य
 है ऐसे योग्य पुरुषोंको कि जिन्होंने इस
 चला लक्ष्मीको वृणवन् समझकर अपनी
 कीर्ति अचल की । यह मेरी आभिलाषा है कि
 सेठ कस्तूरचंदजीको धैर्य और श्रीमती अनो-
 पाचाई के आत्माको शांति प्राप्त हो ।

बालचन्द अनमेरा-इन्दौर ।

વાઠકોનાં વધતાં જતાં મરણ.*

લંડનના એક વિદ્વાન ડૉક્ટર લેખકે પચીસ વર્ષ થયાં ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા (Times of India) માં આ વિષય તરફ લોકોનું ધ્યાન ટેંચવા ઘણા લેખો લખ્યા છે પરંતુ તે વલતે આ વધતા જતા મરણની ખ્યાલ કરતા પુરી રીતે માલુમ ન પડવાથી લોકોએ તે તરફ ધ્યાન આપ્યું નહોતું.

પાપનું ફલ મરણ મૃત્યુ છે. પુણ્યવાન જીવ પળ મહા પાતકી જીવોના સહવાસથી દુઃખ ભોગવે છે. પાપનું મૂલ અજ્ઞાન છે:—

અજ્ઞાનમેવાસ્ય દિ મૂલકારણ ।
તદ્વાનમેવાત્ર વિધૌ વિધીયતે ॥
વિધૈવ તજ્ઞાશ વિધૌ પટીયસી ।
ન કર્મ તજ્ઞં સવિરોધમીરિતમ્ ॥

અજ્ઞાની માતા પિતાના અપક્વ વીર્યના વાઠકો જોઈએ તેવી સારી રીતે પચાતા ન હોવાથી, કવલતે તેઓ વાઠકના પંજામાં આવી જાય છે અગર કેટલોક વલત અનેક રોગોથી પીડા પામી, દુઃખ ભોગવી, વીજાઓને પળ સંતાપ ઉપજાવી, પોતાની ઐહિક લીલા સમાપ્ત કરે છે, એમાં કાંઈ અચરજ પામવા જેવું નથી.

જ્યારે ભારતવર્ષની પ્રજામાં અલ્પાયુષ્ય અને આકાલમૃત્યુ આટલી હદે થાય છે તો ત્યાં વાઠકો વધારે પ્રમાણમાં મરણ પામે, એ સ્વાભાવિકજ છે. વાઠકોની વધતાં જતાં મરણનાં કારણ આ છે—

- (૧) ગર્ભવતી સ્ત્રીઓની શરીરરક્ષા તરફ વેદરકારી અને એ વિષયનું અજ્ઞાન.
- (૨) પ્રતી વલતે સ્ત્રી અને વાઠકની સંભાલ વાલતમાં દાયણ અને ડૉક્ટરની ભૂલ.
- (૩) પ્રસવ થઈ ગયા પછી સ્ત્રી અને વાઠકના સ્નાનપાનની અવ્યવસ્થા.
- (૪) વાઠકોના દરેક જાતના રોગનો હલાજ કરવામાં માતા-પિતાનું અજ્ઞાન અને ડૉક્ટર, વૈધ, હકીમનું આલસ.

ગર્ભિણી સ્ત્રીઓની શરીરરક્ષા.

ભારતવર્ષના કેટલાક પ્રાંતમાં એવી રીત છે કે, ગર્ભવતી સ્ત્રીઓને તેના માતાપને ઘેર મોકલી દેવામાં આવે છે કારણ કે, ગર્ભવતી સ્ત્રી જો પતિ પાસે રહે, તો ગર્ભ-વિકૃતિ થવા સંભવ છે. આના સિવાય સાસરામાં ચાલતા રિવાજોથી, તે ઘણી પરતંત્ર રહે છે, જેથી શક્તિ નહીં છતાં ઘર-કામ કરવું પડે છે, ઇચ્છા વિરુદ્ધ મોજન મળે છે અને કદાપિ સાસરીયાંઓના વ્યવહારથી દુઃખી પળ શ્રવું પડે છે, જેથી ગર્ભમાં રહેલા વાઠકના મગજ ઉપર વહુજ સ્ત્રાવ

અસર પડે છે. આ કારણથી આવી રીતની જરૂર છે, કે જેથી ગર્ભવતીને સ્વચ્છ હવા મળી શકે; એનું મન હમેશાં આનન્દિત રહે, એના પર ધરકામનો બોજો વધારે ન પડવા પામે, એની પાસે ઋતુઓમાં માફક આવતા ઓઢવા પાથરવા અને પહેરવાનાં વસ્ત્ર રહે, અને પુષ્ટીકારક હલકો સ્વચ્છ મળે.

જે ઘરમાં સાસુ-વહુના ઝગડા ચાલતા હોય, જે ઘરમાં દેરાણી-જેઠાણીમાં સંપ ન હોય, અને જે કુટુંબ ધરક્લેશમાં પૂર્ણ હોય તેવા ઘરમાં જન્મ લેનાર બાલક કદિપણ વીર્ણાયુ, દુષ્ટ-પુષ્ટ અને પ્રતિભાશાળી થઈ શકતું નથી. આટલાં કારણોથી જે માગમાં ગર્ભવતીને પીયર મોકલવાનો રિવાજ છે, ત્યાં કાંઈક આરામ મળે છે અને ત્યાં આ સર્વં દોષોથી તે રક્ષી જાય છે.

પ્રસૂતી ચલતે સ્ત્રી અને બાલકની રક્ષા.

કોઈ ચલત પ્રસવ વેદના પ્રસૂતી કાલથી આઠ આઠ, દશ દશ દિવસ પહેલેથી થવા માંડે છે. આ વેદના સાચી અને જુઠી પદ્ધતિને પ્રકારની થાય છે. ઘણા સ્ત્રી ડૉક્ટર અને દાયણો સાચી અને જુઠી વેદનાને ઓઢવા શિવાય, જુઠી વેદનાને સાચી સમજીને અપૂર્ણ સમયમાં પ્રસવ ક્રિયા કરી બેસે છે, કેટલાક પોતાની દોષીયારી ચતાવવા માટે હથીઆર સુધી કામ લે છે.

(આ માગતમાં કેસક મહાશય અજાય છે કે, 'મને-ડૉક્ટરી ધંધો કરતાં ૨૫

વર્ષ થઈ ગયા છે, યુરોપ અને અમેરિકામાં મેં ૧૩ વર્ષ સુધી આ ધંધો ચલાવ્યો છે. મ્હને હજુ સુધી હથીઆરથી પ્રસવ કરાવવાનો પ્રસંગ મળ્યો નથી. મ્હને યાદ છે કે હથીઆરનો ઉપયોગ ન કરતા અને અપૂર્ણ સમયે પ્રસવ ક્રિયા ન કરવાથી મારો કોઈપણ કેસ વગડ્યો નથી.'")

ચક્રી, ગાય, ખેસ, વાંદરી, હરણી, ચિલાડી અને કુતરી વિગેરે અવાંચાલ પશુઓમાં અપૂર્ણ પ્રસવકાર્ય કદાચિત્તજ જોવામાં આવે છે, એવી રીતે મનુષ્યોમાં જો ધૈર્યથી કુદરત અનુસાર પ્રસવ થવા દે, તો આ માગતમાં કાંઈપણ લલવા જેવું રહેત નહીં, આવી રીતથી પ્રસૂતી-જવર (પ્રસવ થયા પછીનો સ્ત્રી) પણ આવતો નથી. પ્રસવ થઈ ગયા પછી એક 'કલાકમાં' ડૉક્ટર, ઘેઘ અગર દાયણે પોતાનું કામ કરી લેવું જોઈએ. આ ચલતે બે કામ અતી જરૂરી છે:-(૧) નાઝ છેદન. (૨) પ્રસવ થયેલા બાલકની શરીરરક્ષા.

નાઝ છેદન થઈ રહ્યા પછી બાલકના પેટ પર પાતળા કપડાંનો કકડો બાંધી દેવો જોઈએ અને એને નહવરાવતી ચલતે સાવ-પેત રહેવાની જરૂર છે કે, નાઝ બાંધી અઘડી સ્વેચ્છા જાય નહિ, કેમકે એની ધનીસરી પિનારી અયોગ્ય રીતે નાઝ સ્વેચ્છાથી જ ઉતરત થાય છે.

પ્રસવ થઈ ગયા પછી સ્ત્રીના ચપાં કપડાં અને વિછાનું બે વ્રણ કલાક પછી ચઢવી

નાસ્ત્રવું જોઈએ. પ્રસૂતિની જગ્યાએ સુખ શાંત રહેવા દો; તેને સુવા દો; એની ડંધમાં કોઈ પ્રકારની મુલતી પણ અડચણ ન કરો.

સ્ત્રી અને બાળકનો સ્ત્રોત્રાક.

સ્ત્રી અને બાળકના સ્નાનપાનમાં જો બહુ જવરાઈ રાસવામાં આવે, તો હોનિકર્તા છે. પ્રસવ થઈ ગયા પછી ૨૪ કલાક બાદ એને નિર્વિકાર સ્ત્રોત્રાક સાથે હલકું બલ-જેવું કે બાજરીનો રોટલો આપી શકાય છે. ૬ દિવસ વિતી ગયા પછી દુધ આપવાને હરકત નથી. યુરોપવાળાઓમાં વધારે પરેજી જણાતી નથી અને આથી ત્યાં પ્રસૂતા સ્ત્રીને કાંઈ પણ હાની થતી નથી. ૬ દિવસ સુધી હલકો સ્ત્રોત્રાક આપવાનો હેતુ એ છે કે ત્રીજા-ચોથા દિવસે સ્ત્રીના સ્તનોમાં દુધ સતરવાથી એને તાવ આવી જાય છે; આથી જો સ્ત્રોત્રાક હલકો ન હોય તો નુકશાન થવા સંભવ છે. આ તાવ છઠ્ઠે-સાતમે દિવસે જતો રહે છે.

બાળકને માતાનું દુધ જ સર્વથી શ્રેષ્ઠ સ્ત્રોત્રાક છે, પરંતુ બહુ દિવસના અનુભવથી સિદ્ધ થયું છે કે અહીં સ્ત્રીઓનું સ્વાસ્થ્ય સારી રીતે નથી હોતું, એટલા માટે એનું દુધ પણ જોઈએ તેવું નિર્વિકાર ન જ હોય. તે માટે જન્મેલા બાળકને પહેલાં ગાયનું દુધ પીવરાવવું જોઈએ. વચ્ચમાં વચ્ચમાં માતાનું અને ગાયનું દુધ એમ અંદલબદલ કરતા રહેવું; પરંતુ યાદ રાખવું કે બાળકને

ગાયનું દુધ પાતાં કદીપણ શીશીનો ઉપયોગ કરવો નહીં. એના બંદલે ચાંદીના ચમચાથી દુધ પાવું એજ શ્રેષ્ઠ છે. નવ માસ સુધી બાળકને જેટલું દુધ હોય તેટલું જ ગરમ પાણી નાંસી પાવું જોઈએ. એમાં થોડુંક મીઠું નાંસવાથી એનો સ્વાદ માતાના દુધને મઠી જાય છે.

જ્યારથી માતાને ફરી રજોદર્શન શરૂ થાય, ત્યારથી જ બાળકને માતાનું દુધ પાવું બંધ કરી દેવું જોઈએ. ગર્ભવર્તી સ્ત્રીનું દુધ તો મૂલે ચુકે પણ પાવું નહીં. જ્યાં સુધી બાળક દુધ પીતું રહે ત્યાં સુધી સ્ત્રીએ પુરુષથી દૂર રહેવું જોઈએ.

બાળકોના મરણ રોકવા માટે ગાયનું દુધ પાવું એજ શ્રેયસ્કર છે. જન્મતાં જ એને માતાના દુધનો સંસર્ગ થવા દેવો નહિ. ચમચાથી ગાયનું દુધ પાડ, વચ્ચમાં વચ્ચમાં માતાનું દુધ પાવું. જેના બાળકો જીવતા ન હોય, જે સદા પુત્રના સુલાનુભવ કરવા માટે તરસતા હોય, એઓએ આ વાત મૂલવી ન જોઈએ કે ગાયના દુધમાં અઢધું ગરમ પાણી મેલવી પીવડાવવામાં આવે, તો કદીપણ તે વિકાર કરી શકતું નથી.

બાળકોના દરેક જાતના રોગના ઇલાજ કરવામાં માતાપિતાનું અને ડૉક્ટર-વૈદ્ય-હકીમનું આલસ.

બાળકોના રોગની ખરિયા કરી તેનો ઇલાજ કરવો તે વૈદ્યકમાં સૌથી કઠળ

काम छे. बाळकनी बधी बिमारीओ पेटे अने आंतरडामां गरबड थवाथीज धाय छे, माताना खानपानपर पण बाळकनी आ-रोग्यता अवलंबीत छे, गरम अंग्रेजी दवाओ भूलथी पण बाळकने आपवी न जोड़ए. केलोमल, जालप, सेंटोनाइन अने ब्रोमाइड्स आ चार दवाने छोडी कोइ पण अंग्रेजी दवा त्रण वर्षनुं बाळक यतां सुधी आपवी नहीं जोड़ए. हिंदुस्तानी दवामां सनाय, फाळं मीठुं, नानी पीपळ, आंवळा, गंधक आदि फेटलीक दवाओ बाळकने हितकारक छे.

एक वैद्य बाळक माटे लख्युं छे के—

“दश वैद्यसमो बहिः दश माता हरीतकी।”

अर्थात्—बाळकना पेटपर वनस्पतिना पानथी शेक करवो ते दश वैद्य बरोबर छे, अने नानी हरडेनुं सेवन कराववुं ए दश माताओनी सेवा—सुश्रुषा बराबर छे.

आ. अ. शाह. (सुरत.)

संस्कृत भाषाकी अवनति

क्यों हुई ?

(लेखकः—मा. दीपचंदनी उपदेशक.)

आजकल हमारे बहुतसे धर्मप्रेमी भाई धर्मावति होनेकी आशासे संस्कृत विद्याके प्रचार व उत्थतिके लिये यथासंभव प्रयत्न कर रहे हैं, कारण धर्मशास्त्र प्रायः

संस्कृत, प्राकृत आदि भाषाओंमें हैं, इस लिये धर्मका मर्म जाननेके लिये शास्त्रावलोकन करना आवश्यक है और शांख संस्कृतमें हैं, इसलिये संस्कृत जानना भी आवश्यक है। यदि कोई कहे कि शास्त्रोंका उत्था देश भाषामें भी हो गया है, तब क्या आवश्यक है कि इतनी कठिन भाषा पढ़नेमें अपना मस्तिष्क रीता किया जाय ? तो उत्तर यह है कि वक्ताका सच्चा मन्तव्य उसकी ही भाषामें जाना जा सकता है। उसका उत्था चाहे कितना ही सगृहलकर किया जाय तो भी वह भाव नहीं भासता है। दूसरे संभव यह है कि शास्त्रकारोंका अभिप्राय टीकाकारों (भाषांतर करनेवालों) के ध्यानमें और तरह आया हो और वह यथार्थ न हो, तो इसका निर्णय बिना मूल ग्रन्थकी भाषा जाने हो नहीं सकता है, इस लिये मूल भाषा (संस्कृत) जानना धर्मावति चाहनेवालोंके लिये अत्यावश्यक है, अस्तु।

अब यहां यह विचारना है कि जब यह भाषा आवश्यक भी है और लोग इसकी उत्थतिमें दत्तचित्त भी हैं तो भी क्यों दिनोंदिन यह अधोगति होती जाती है ? यहां तब कि लोगोंने इसका नाम Dead language (मृतभाषा) रख दिया है। क्या यथार्थमें यह मृतभाषा है ? नहीं, कदापि नहीं, कारण मृतभाषा वही हो सकती है, जिसका साहित्य कम हो व विरस

हो, परन्तु ये दोष इस भाषामें बिल्कुल नहीं है। इसका साहित्य-संसारकी सब भाषाओंसे बड़ा चढ़ा है। इसमें नीति, श्रृंगार, वैराग्य, वीर, करुणा, भक्ति, हास्य आदि सभी रस भरे हैं। न्याय, व्याकरण, छन्द, अलंकार, चम्पू, ज्योतिष, वैद्यक, सामुद्रिक, धनुर्वेद आदि सब विषय पाये जाते हैं और प्रायः सभी विषयोंके ग्रन्थ उपलब्ध भी हैं तो भी अधोमुख हो रही है, इसका क्या कारण है? लोग कहेंगे फलिकाल है। इसमें लोगोंको धर्मरुचि कम होती है, इसीसे लोग इसे नहीं पढ़ते और यह भाषा उन्नति नहीं पाती, परन्तु हमारे विचारसे यह बात बिल्कुल निर्मूल है, क्योंकि कालवस्तुओंकी अवस्थान्तर होनेमें उदासीन निमित्त कारण है। वही किसीको बलात्कार प्रेरक नहीं होता है।

पदार्थोंका स्वभाव अपने आप परिवर्तनशील है। इसमें कालका क्या दोष है? हमारे ध्यानसे तो इसकी अवनतिके दो कारण हो सके हैं। एक तो भाषाके अन्दर कुछ त्रुटिका होना, अथवा उसके साधनों (प्राप्त करनेके उपायों) में त्रुटिका होना। सो प्रथम कारण तो हो नहीं सका है। जैसा कि ऊपर बता चुके हैं। अब दूसरे कारण पर विचार करना चाहिये।

प्रिय बन्धुवो! “शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनम्” इस उक्तिके अनुसार यदि हम विचार करते हैं, तो हमको इस भाषाकी

उन्नतिके वर्तमान साधक विद्यालय व पाठशालाओंमें बहुत ही अधिक त्रुटियां, द्रष्टिगत होती हैं। उनमेंसे मुख्य तो यह है, कि इन विद्यालयों व पाठशालाओंसे विद्या प्राप्त निकले हुये छात्र प्रायः लोकव्यवहार-शून्य देखे जाते हैं। उन्हें द्रव्य क्षेत्र काल भावकी कुछ भी खबर नहीं होती है। कहना पड़ता है कि वे एक प्रकारसे कूप-मन्दूक (पुस्तकोंके कीड़े) जैसे होते हैं। उन्हें सिवाय न्याय, व्याकरण व साहित्य-शास्त्रोंके सूत्रोंके और कुछ भी नहीं आता है। जहां कहीं कुछ बाचने, समझाने व उपदेश (व्याख्यान) का अवसर आया कि बस धड़ा धड़ (सन्दूकमें भरे हुये रूप्यों के सदृश) सूत्रोच्चारण करने लगे। चाहे कोई समझे या न समझे। यदि कोई शब्दोंका खुलासा करनेका कहे, तो टंकासा उत्तर दे दें कि जब शब्दार्थ ही नहीं जानते हो तो प्रश्न क्या कर सके हो? जावो, अभी पहिले कुछ दिन पढ़ो। (प्रश्न करना सीखो) तब प्रश्न करना।

भला, यह कैसी आपत्ति कि यदि एक शब्द न समझे तो उसका मतलब पंडितजी न बतावेंगे, किन्तु शब्दकोप पढ़ना होगा। यदि किसीने शास्त्र प्रमाणके सिवाय युक्ति प्रमाण मांगा तो कह देंगे नास्तिक है। इसे ऋषिवाक्योंपर कुछ भी श्रद्धा नहीं है, तुव ऐसे लोगों के साथ माथापच्ची करनेसे क्या लाभ है? ये

कृष्टान हैं इत्यादि, परंतु युक्तिपूर्वक न समझायेंगे। पुनः पूछनेपर क्रोधित हो जायेंगे ताकि जिज्ञासु फिर आगे पूछनेका साहस न करे। इनके कथनानुसार “वावा वाक्यम् प्रमाणम्” नहीं, नहीं “तेषाम् वाक्यम् प्रमाणम्” करके हां कहता जाय, तो आस्तिक धर्मात्मा कहा जावे इत्यादि।

अब थोड़ी देरके लिये मान लीजिये कि इनके वाक्य बिल्कुल ही सत्य हैं, परन्तु जब तक वेही वाक्य युक्तिपूर्वक न समझाये जावेंगे, तबतक अंध परम्परासे कैसे माने जा सकेंगे? शरीफ (चौकसी) के पास सोना बिलकुल सोलावानी (आंच) का तपाया हुआ सो टांचका है, परन्तु खरीददार केवल उसके कहनेपर विश्वास करके न खरीद लेगा, वह अवश्य ही उसे कसौटी पर कसके वा तपाके जांच करेगा, तब लेगा और ठीक है। करना भी चाहिये क्योंकि सभी दूकानदार सत्यवादी नहीं होते हैं। परीक्षा बिना संभव है कि ठग-या जावे जैसा कि देखा जाता है कि बहुत-से आज्ञाप्रधानी भाई बिलकुल आलस बन्द किये हुये लकीरके फकीर बन रहे हैं, और बहुतसे डाबांडोल हो जाते हैं, परन्तु परीक्षाप्रधानी कर्मी अपने श्रद्धानसे च्युत नहीं होता है, क्योंकि उसने तो खूब जांचकर लिया है।

यह तो हुई समझानेकी आदिकी बात, अब और चंलिये तो यह देखा जाता है

कि प्रायः ये (संस्कृतके निरे अभ्यासी) केवल संस्कृत-पढ़कर ही अपने आपको धर्माचार्य समझ बैठते हैं। यह भी बड़ी भारी भूल है, क्योंकि केवल कोई किसी भी भाषाको पढ़कर धर्माचार्य नहीं हो सकता है। हां, यह अवश्य है कि जैसे इंग्रेजी पढ़ा लिखा इंग्रेजीका पंडित है, उर्दूवाला उर्दूका, अरबीवाला अरबीका; उ सी प्रकार येभी संस्कृतके पंडित हैं। फिर यह समझमें नहीं आता है, कि केवल संस्कृत भाषा पढ़कर ही पंडित व धर्माचार्य-पनाका अभिमान कैसे आजाता है? ये चाहे स्वयं कैसा ही आचरण रखें व श्रद्धान रखें किन्तु अन्य भाषावालोंको तो धर्मशून्य ही समझने लगते हैं, यह आश्चर्य है।

तीसरे ये अपने आप सर्वोच्च मानकर अन्यको तुच्छ समझने लगते हैं, इत्यादि कारणोंसे ये लोग जन साधारण या यों कहिये कि पादचात्य विद्याभ्यासियोंकी दृष्टिसे उतर जाते हैं और फिर वे लोग इनकी सच्ची बातका भी आदर नहीं करते हैं, तब इन दोनोंमें परस्पर द्वेषभाव उत्पन्न हो जाता है, और फिर किसीको किसीसे लाम नहीं पहंचता है। इन सब भावोंका कारण क्या है? इन निचारोंका कुछ भी दोष नहीं है, किन्तु इनको शिक्षा ही ऐसी मिलती है तब ये क्या करें? इन्हें न तो कोई समाचार पत्र पढ़ने मि-

लते, न पढ़ाये ही जाते, न सिवाय न्याय व्याकरण के सूत्र रटने के कोई बुद्धिवर्द्धक व्यवहारोपयोगी पुस्तकें ही पढ़नेको मिलती है। तीसरी बात यह भी है, क्षमा चाहते हैं कि आजकल प्रायः इस (संस्कृत) भाषाको गरीब स्थितिके बालक ही छात्रवृत्ति पाकर पढ़ते हैं और छात्रवृत्ति (स्कालरशिप) भी इतनीही कि जिसमें भोजन वस्त्र भी कठिनतासे मिलते हैं—पाते हैं, तब अन्त्या-न्य पुस्तकें पढ़नेके लिये कहासे खरीदें ? रहा यह कि पब्लिक लायब्रेरी (सर्व साधारण पुस्तकालय) की बात, सो ऐसे पुस्तकालय एक तो सब जगह हैं ही नहीं और जहां हैं भी तो इनको इतना अवकाश नहीं कि ये जाकर देख सकें। इनको तो सूत्र रटनेमें भोरसे सांझ और सांझसे भोर हो जाता है। तसरे इनकी ऐसी संगति भी नहीं रहती है, जो इस ओरको उत्साह दिलावे। जो सार्था होंगे वे सब प्रायः इन्हीं के समान माई बन्धु, और शिक्षक महाशय भी ऐसे ही।

यह तो इनके शिक्षाकी बात हुई। अब चलिए, तो आगे देखते हैं कि संसारमें जीव मातृ को विषय और कषायोंकी इतनी तीव्रता है, कि यदि तीन लोककी सम्पत्ति एक जीवको मिल जाय तो भी उसकी आशानृष्णारूपा गर्त (गड्ढे) का असंख्यतर्वाँ भाग भी न भरे और मिलता है क्षयोपशमानुसार कर्मके, सो यहां यह बात है कि जितने धनी है वे तो

अपने लडकोंको इंग्रेजी पढ़ाते हैं। वे इस भाषाको ही भिक्षुकभाषा या पंडितोंकी भाषा कहकर दूसरेसे हाथ जोड़ते हैं, क्यों कि वर्तमान राज्यकी भाषा अंग्रेजी है और अंग्रेजी जाने बिना व्यवहार (व्यापार) आजीवकादिमें गड़बड़ मचती है। इस लिये इसका पढ़ाना आवश्यक भी है, क्योंकि “भूखे भक्ति नहीं होती है”। इंग्रेजीकी उच्च शिक्षा प्राप्त करनेके लिये द्रव्यकी आवश्यकता है, क्योंकि कमसे कम ९०) पंचास रुपया मासिक तो भी चाहिये और यहां पचासका शून्य निकालकर मात्र इकाईकी भी कठिनता है, तब येक (गरीब) कैसे इंग्रेजी पढ़े ? थोड़ी इंग्रेजी पढ़ना लाभदायक नहीं है, क्योंकि ये ए. बी. सी. डी. मात्र के जाननेवाले उसका असली मर्म न जानकर एबी सीडी होजाते हैं। वहांतो द्रव्यभावसे आगे पढ़ न सके और यहां बाबू (मिस्टर) बननेकी गंध समा गई, तब दोनों ओरसे गये “धोबीका कुत्ता घरका न घाटका”। रहा संस्कृत, सो उसकी अवस्था उपर कह ही चुके हैं। ये संस्कृतज्ञ पंडितगण, न्यायाचार्य, वैयाकरणाचार्य और काव्यतीर्थ होनेपर भी अपनी आयुके अंत तक कठिनतासे ४०) या ९०) रु. मासिक प्राप्त कर लें तो भाग्य समाझिये और नहीं तो फिर गज्रटोंके नोटोंको देखे ही है, कि लिखा जाता है—आवश्यकता, एक ऐसे पंडित की है, जो पंडितपरीक्षा पास हो, धर्मका मुर्ज हो, भाषामें भले प्रकार समझा सके, शास्त्र बांच सके, व्या-

ख्यान सभामें दे सके, महाजनी हिसाब-लेखां जान्ता हो, आवश्यकता पड़नेपर पूजा प्रक्षालनी कर लिया करे, बेतन योग्यतानुसार (१५) से २०) रुपया तक दिया जायगा। चालचलनका सर्टिफिकेट अर्जोंके साथ आना चाहिये इत्यादि।" जब पंडित परीक्षा की यह दशा, तो नीचेवालेको तो पूछे ही कौन ?

अब कहो, जिन्होंने पढ़नेमें जीवन व्यतीत किया, तो भी ४०) या ५०) रु. भी बड़े खुशामदसे मिले और इंग्रेजी विद्याभ्यासी बी. ए. आदि इकदम ६०) रु. (१००) रुपया २००) रु. की जगह पाजाते हैं, और बुद्धि चातुर्यसे हजारों तक पहुंच जाते हैं, तब मला कौन ऐसा आदमी है, जो अपने बच्चोंको पराधीन बनानेवाली संस्कृत विद्या पढ़ावेगा, और इंग्रेजी न पढ़ावेगा, जिससे लोकमें मान्यता (आदर) और आजीवका दोनोंका साधन होता है। मान लिया कि इंग्रेजी भाषासे आत्मोन्नति नहीं हो सकती है, तो भी लौकिक जीवन सानन्द कटता है, और संसारीजन पहिले ऐदिक सुखोंका साधन करते हैं। तब कहीं पारमार्थिक बात मूझती है। किसी ओशा यह ठीक भी है, कि जो ऐदिक सुखोंके साधनमें असमर्थ हैं वे पारलौकिक साधन नहीं कर सकते हैं, कारण पुरुषार्थहीन पुरुष जीवित ही मृतक तुल्य हैं।

त्यागी दो प्रकारके होते हैं, एक तो निर्धन होने और न्यो पुत्रों के अभावसे, और दूसरे सम्पत्ति और संतानिसे विरक्त

होकरके। इन दोनोंमें बहुत बड़ा अन्तर है। बाह्य भेष ही एकसा दिखेगा, परंतु प्रथम तो अंतरंग मोही और द्वितीय अंतरंग वैरागी, कारण प्रथमने तो भोगादि पदार्थोंकी प्राप्तिके अभावमें (यह समझकर कि भोगनेको मिलते तो है ही नहीं तब त्याग करदेना ठीक है) एक प्रकारसे बलात्कार त्यागते हैं, दूसरे उन विषयोंको असारता समझकर त्यागते हैं, और इसलिये सचेत्यागी यही हो सकते हैं। तात्पर्य यह है जो पुरुष पुरुषार्थमें गृहस्थाश्रममें धर्मके द्वारा अर्थ उपार्जन कर काम (न्यायपूर्वक कर्मानुसार प्राप्त हुवे विषयों) का सेवन कर सकते हैं, वेही मोक्षके साधक हो सकते हैं और जो कायर पुत्र, फलत्र, बान्धवों आदिके पोषणकरनेमें असमर्थ होनेसे घ पर द्रव्यके लोलपी केवल उदरपोषणार्थ भेष बनाते हैं, वे औरोंकोतो ठगते ही हैं, किन्तु तीव्र मोहके उदय अपने आपको संसार गर्तमें गहरे डुबोते हैं। वे अपने भावोंको स्थिर नहीं रख सकते हैं। "नार मुई घा सम्पत्ति नाशी, मूंड मूंडाय भये सन्पासी" इत्यादि। सो हम अपने पंडित कहलानेवाले भाइयोंकी आजीवका (अर्थ पुरुषार्थ साधन) की बाततो कह चुके हैं, कि यदि वे जीवन पर्यन्त भी पढ़ें तो भी ४०) या ५०) से अधिक की योग्यता नहीं प्राप्त कर सकते हैं। (अपूर्ण.)

વગટેલી ધાતુને શુદ્ધ અને પુષ્ટ કરવાનાં તથા વ્દનમાં તાકાત લાવનારો

*→①

શાલમમીશ્રીનો મુરઘ્વો.

②←*

આ અપૂર્વ મુરઘ્વાની વધુ તારીફ કરવી થસ છે, કેમકે સર્વે બાલગોપાલ એના ગુ-
ણોને જાણે છે, કે શાલમમીશ્રી સમાન પ્રમેહનાશક અને અપૂર્વ ધાતુબલ્લવર્ધક દવા
સંસારમાં ધીજી. છેજ નહિ આ મુરઘ્વાના સેવનથી નવો અથવા જુનો પ્રમેહ, ધાતુક્ષીણ
નિર્બલતા, સ્વાનદોષ, મગજની કમજોરી, જાડો સાફ ન આવવો વગેરે ધાતુક્ષીણથી
ઉત્પન્ન થતા સર્વે રોગો દુર નાશી જાય છે અને શરીરને પુષ્ટ બનાવે છે. આ મુજબ ગુણો
ન થાય તો પૈસા પાછા આપીશું. ત્રીસ વચત્રાવાના બોક્સની કિં. માત્ર રૂ. ૧૥ પો.
૦૧= બે બોક્સના રૂ. ૩૦ પો. માફ. વાપરવાની રીત બોક્સની સાથે જણાવેલી હોય છે.
વગર તકલીફે પાંચઞ મીનીટમાં (*)

(*) સફાવટ કરવાનો: શુશ્વોદાર

(*) વાલ ઉઠાવવાનો સાલુ (*)

આ સાલુ વાલ ઉપર લગાડવાથી કંઈ
પણ તકલીફ વગર ચાર પાંચ મીનીટમાં વાલ
સૂરી પડે છે ને ચામડો સાફ અને સુંદર
થાય છે. કેવડો, ગુલાબ, હોનો વગેરેની જુદી
જુદી શુશ્વોવાલ્લી ગોટી તૈયાર છે. કિં. ૧
હબ્બીના ૦૧ ટણના ૦૥= હજનના ૨૧)
પોસ્ટેજ જુદું.

નહાવા ધોવા માટે શુશ્વોદાર પવિત્ર

❦ દેશી સાલુ. ❦

આ સાલુ અમારે ત્યાં ઘણીજ પવિત્રતા-
થી નાલીયેરના તેલમાંથી તૈયાર કરી તેમાં
અનેક પ્રકારની સુગંધી અને રંગોની મેલવળી

કરવામાં આવે છે. નહાવામાં આ સાલુ વાપર-
વાથી ચામડોના અનેક રોગો, જેવા કે દરાંજ,
લસ, શુજલી વગેરે આરામ થાય છે. કિં ૧
બોક્સના ૦૧ હજનના રૂ. ૨૧) પો. જુદું.

અસલી નમક મુલેમાની.

આ નમક મુલેમાની લાવાંથી પાંચઞ-
શક્તિ તીવ્ર હોવા સાથ પેટના અનેક રોગો
જેવાકે મૂલ ન લાગવી, જાડો સાફ ન આ
વવો, પેટમાં ડુઃખવું, લાઠા હોડકાર આવવા
વગેરે આરામ થાય છે. કિં. એક શીશીના
૦૧ હજનના ૨૥) પોસ્ટેજ જુદું.

દન્ત મુધારક મંજન ૦૧

દમની દવા. ૧૧

મુજાફકે અનમોલ દવા ૧૥

સંતેનવટી ૨૦ ગોઢી. ૦૥

દવા મલ્લવાનું સ્થલ:—

શાલુ મદનલાલ જૈન વૈદ્ય કાલપુરા નં. ૩૨ રૂઢીવા સીધી Etawah

पवित्र असली आजमूदा
 २० वर्षका
 मेकडों प्रशंसापत्र प्राप्त
 लाजिमेक्की
 प्रसिद्ध अक्सोन देवा
 नामक सुलमाना
 प्रथमा न करे तो दाम वापस
 मिलनेका पन्ना
 कि॥ सी
 एक दर्शन शुरु
 राखतग
 चन्द्रसेन जैन वैद्य
 इटावा

ડૉ. બી. કે. શાહની સર્વોત્તમ
જીલ્લાબાની ગોળાઓ * તાવની ગોળાઓ.
ઘણીજ સુઠર. અકસીર તેમજ ચંદલી વાપરીને બાત્રી કુદો.
દરેક રૂબરૂ સાસા બેળડો લોઢલો; કમીથન સારૂ મળશે.
સી. ને. શાહ, કરમસદ (બેડા) Karamsad (Kaira)

तीर्थक्षेत्रोंके बड़े रंगीन नक्शे.

निम्न लिखित तथ्यक्षेत्रों के चढ़े रंगीन नक्शों का वर्णन जड़वाने योग्य तैयार है- आवदयत्ता हाँ, शीघ्रही भगाइए ।

श्री सम्भेद शिखरजी तीर्थ. ०।

श्री पावापुरीजी

श्री चंपापुरीजी

श्री मुक्तांगीरिजी

तीर्थंकरकी माताके सोलह स्वप्न....

ज्ञानवाजी रंगीन (खेलने योग्य)

मिलनेका यता,

मैनजर, दिगंबर जैन पुस्तकालय-सुरत.

સમ્યાધ અને ફતેહ

ફતેહ.

જે તમારે શરીરે મજબુત અને ઉત્તમ સ્મરણશક્તિવાળા થઈ વિદ્યાભ્યાસ તેમજ દરેક કાર્યમાં ફતેહ મેળવવી હોય તો—

પ્રખ્યાત

આતંકનિગ્રહ ગાળીઓ

પાપરો, આહુ, બગીસ વર્ષો થયાં આખી દુનીયામાં તેની ફતેહ જાણીતી છે. અખુટ શક્તિ આપનારી દવાઓમાં તે સર્વથી પહેલા નંબર પર આવે છે, કિંમત ગાળી ૩૨ ની કપી ૧ તો રૂપીઓ ૧ એક. વધારે વીગત જાણવા માટે પ્રાઇસ લિસ્ટ મંગાવો.

અપૂર્વ સોહિય

મુક્તા.

સંસ્કૃત કાદંબરીનું સ્મરણ કરાવનારી વર્ણનશૈલીથી સુશોભિત, રસ, ચમત્કાર અને વાર્તાની અપૂર્વ ગોઠવણથી અસૌકિક આનંદ આપનાર તથા બનેક ઉપયોગી વિષયોનું જ્ઞાન આપનાર એક સુંદર નોવેલ.

કદ કેમી આઠપેઠ પછ દ્વાર્મ કિંમત રૂ. ૩ ત્રણ.

ગયેલા પુરુષવને પાછું લાવી આપનાર

વાજકરણ તેલ.

આ તેલ લગાવવાથી ગયેલી પુરુષશક્તિ પાછી મળે છે. અપૂર્વ ચમત્કારિક પ્રલાજ પહેલેજ દિવસે પોતાનો હાથ દેખાડે છે કે જે હાથ રમેલ માટે ૨૧ રહે છે.

સુખ અને સંતાતથી નિરાશ થયેલા એને માટે તે એક મોહોટા આશીર્વાદ સમાન છે. કિંમત-તોલા ૮૫ ની બાટલી ૧ ના રૂપિયા ૫ પાંચ.

આ બંને ઔષધોએ અપૂર્વ ફતેહ

સમ્યાધથી પ્રાપ્ત કરી લાખો સર્વિ-

શીકરો મેળવ્યાં છે. તેમાંથી

એકનો નમૂનો.

(ધ્રેણ ઉપરથી)

પ્રિય વૈદ્ય,

મને આપની આતંકનિગ્રહ ગાળીઓ તથા વાજકરણ તેલની શીશી ૧ મળી. તે બન્ને દવાઓ મેં મારા દરદીઓ ઉપર અજમાવી. ખરેખર આ દવાઓ જાદુ જેવી ચમત્કારિક અને એક જિંદગી જાતના અસાધારણ હીરા જેવી કિંમતી છે. તેઓનાં વખાણ લખવાને માટે મારી કલમ અશક્ત છે. મેઢેરખાની કરીને બને તેટલી ત્વરાથી વાજકરણ તેલની શીશી ૧ તથા તેની બેટમાં આતંકનિગ્રહ કપી ૧ પી. પી. થી મોકલશો.

હમામસિંહ,

સબ એસિસ્ટન્ટ સર્જન,

ટેપાલ. ડી. અક્ષીગઢ.

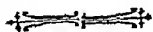
લયંકર જૂલોથી બચાવનાર

શરીરરક્ષાનો માર્ગ બતાવનાર

કામશાસ્ત્ર.

જે કામ મંગાવે તેને ચક્ત ચોખેજી લીધા વિના મોકલી આપવામાં આવે છે. લખો-વૈદ્યશાસ્ત્રી મણીશંકર ગોવિંદજી. જામનગર-(કાશીવાવા)

અમત્કાર એજ કે જેની અમર સત્વર અને સંગીન થાય.

એવો અમત્કાર મહાત્માઓની પ્રસાદીથીજ પ્રાપ્ત થાય છે.

જુઓ.

મુકદ્દાલતા તનમનને તુરતજ તાકાત આપી તંદુરસ્ત બનાવનાર આ દુનિ-
આમાં આ એકજ ઔષધી છે અને તે અમારી—

આનંદવટી

એક વખત વાપરી જોવાથી દરેક કષુલ કરશે કે તેમાં વીજળીક અંડપથી
અસર કરે એવો અદ્દલુત અમત્કાર સમાયલો છે.

આનંદવટીથી વીર્યની વૃદ્ધિ થાય છે, પાચનશક્તિ સતેજ કરે છે, દસ્ત
સાફ આવે છે, અને દુઃખમાં ધાતુવીકારના અને બીજાં સર્વ રોગો નાબુદ કરી
છી અને પુરુષ એ સર્વને તંદુરસ્તીમાં એવો સુધારો કરે છે કે જેને અન્ય
રોગનો ભવિષ્યમાં ભયજ રહેતો નથી અને વાપરનારની ખાત્રી થાય છે કે બીજી
બધી પંપાળ પડી મુઠ્ઠી એક આનંદવટીનોજ ઉપયોગ કરેવો એજ સુખકર
અને શ્રેયસ્કર છે. કી. ગોળી ૩૨ ની ચીશી ૧ ના રૂ. ૨-૦-૦.

આનંદવટી સિવાય શાસ્ત્રોક્ત વિધિથી તૈયાર કરેલી બીજી સર્વ પ્રકારની
દવાઓ જ્વરાંકુશ, વસંતમાલતી, સુવર્ણભસ્મ, રૂપ્યભસ્મ, લોહભસ્મ, બંગ-ધત્ત્યાદિ.
અમારે ત્યાંથી ખાત્રીલાયક મળશે.

મળવાનું ઠેકાણું—

લકૃ મયારામ તુલજીરામ.

કાવસજી પટેલનું તળાવ-ગીરગામ—મુંબઈ.

અથવા સુલભ ઔષધાલય

ઈદર (મદીકાંઠા, ગુજરાત.) IDAR.

શ્રી સંઘને વિનંતી.

(રાગ—મન માને નહિ, સો ફેરા સમજાવું તો શું થાએ.)

ઓ સંઘ જ્ઞેનો, વિનંતી કરું છું જરા સાંભળો (૨) ટેક.

તમે કેરું કન્યાપર કરો છો,	પૈસા લઈને પેટ ભરો છો;	
ક્યાં ધર્મ શાસ્ત્રથી કરો છો,	ઓ સંઘ.	૧
શીદ નાની વયમાં પરણાવો,	કરી કળેડાં લ્યો છો લ્હાવો;	
દાપ ક્યાં જઈને કરવો દાવો,	ઓ સંઘ.	૨
તમે પૈસાની લેવા શેલી,	આપો ઘરડાને કન્યા પેલી;	
નાની વયમાં રૂંડાશે પેલી,	ઓ સંઘ.	૩
પછી છાછ્યાં તમારા લેશે,	આપ માથાપોને તે દેશે;	
વળી સો થોડો ફૂટ ફૂટ કહેશે,	ઓ સંઘ.	૪
શીદ પરણો નારી એ સાથે,	ભાર ઉપાડો ડખત માથે;	
નિત્ય લઈશે એ બંને બાથે,	ઓ સંઘ.	૫
એક ઘરેણું લેવા માગે,	લાં ખીછ લઈવાડે લાગે;	
વચ્ચે લઈતા લાકડીઓ વાગે,	ઓ સંઘ.	૬
ગીત ફેરાણું ગાએ નારી,	બને નરનારી વ્યભિચારી;	
શું કુટવામાં છે હેંશીઆરી,	ઓ સંઘ.	૭
તમે કુંભ નિદ્રામાંથી જાગો,	શીદ લીખ વરા કરી માગો;	
જૈન ધર્મ ઉદય કરવા લાગો,	ઓ સંઘ.	૮
જરા લેવા ન્યાત જમાડો છો,	લવાયા ભાટ રમાડો છો;	
દારમાં લલિત લગાડો છો,	ઓ સંઘ.	૯
શીદ કીર્તિમાં ખરચી નાંખો,	રૂપીઆ ઉડાવો છો લાખો;	
પણ કેળવણી ફળ નવ ચાખો,	ઓ સંઘ.	૧૦
તમે ફેરા છો ઘોડા ગાડી,	સફરમાં સાથે લ્યો લાડી;	
લાં ખરચો છો નોટો આડી,	ઓ સંઘ.	૧૧
શીદ હોટલમાં ખરચો નાણાં,	નીચ બનવામાં મળ માણાં;	
એ વટલવાનાં છે ઠેકાણાં,	ઓ સંઘ.	૧૨
તમે ફેરાનની ફીંશીઆરીમાં	ખરચો છો પૈસા જારીમાં;	
લાગે કલક છીનાળીમાં રે.	ઓ સંઘ.	૧૩
જેની પોશાકી છે અહુસારી,	તેને સુવા મળે છે ગાદી;	
રહે કુડંગ તેનું આપ્પાદી,	ઓ સંઘ.	૧૪
સફત કામે નાણાં જાએ,	ચાર આના આપતાં મુંઝાએ;	
ગલ્લા તે દીવાનો થાએ,	ઓ સંઘ.	૧૫
ગરીબ જૈનોની દયા રાખો,	મુકૂત લઈડારે નાણાં નાંખે;	
આશીસ આપે આળડાલાએ,	ઓ સંઘ.	૧૬

सुकृतमां पावधुं आपे छे,	दुःखी नैनोना दुःख कपि छे;	
गामे गामे शीति व्यापे छे,	ओ संध.	१७
तमो पाध पाध बेगी करशो,	धन निराश्रीतोमां भरशो;	
तो वेगे शीवपदने वणशो,	ओ संध.	१८
तमो कन्या देणवखी आपो,	दुःख निराश्रीतोनां कपो;	
सो गामे पाठशाणा स्थापो,	ओ संध.	१९
सो : गामतण्णा आगेवानो,	पुंलसाल कहे छे ते मानो;	
करो संध उन्नति करवानो,	ओ संध.	२०

श्री संधनो सेवक-पुंलसाल प्रेमचंद,—२६. जैन उपदेशक—भानपुर.

जमानेकी खुकी ।

(गज़ल ।)

उठाके आस अब देखो, जमाना कैसा आया है ।
संभालो देशकी हालत, अन्धेरा कैसा छाया है ॥
मेरे प्यारे विचारो अब, दरिद्री हो गया भारत ।
गई विद्या कला कौशल, धर्म भी सब भुलाया है ॥
धर्म घटता ही जाता है, पाप बढ़ता ही जाता है ।
कुरीति सब तरफ फैली, अन्धेरा घोर छाया है ॥
मुनि और अर्जिका मीलते नहीं दर्शनको भी भाई ।
रंडी भांदोंने हर घरमें, अब डेरा जमाया है ॥
कला कौशल सभी भूले, समय गपसपमें खोते हैं ।
इंटे शतरंज चोपड ताशमें, सब दिन बीताया है ॥
जहां रहते थे ब्रह्मचारी, बने अब सब व्यभिचारी ।
जहां थी एकता तहां तो डेरा फूटने जमाया है ॥
मिटा दो अब कुरीतिको, प्रदाकर विद्या सबही को ।
बिना विद्याके भारतमें, अंधेरा घोर छाया है ॥
फरो कर्तव्य अपनेका, न भूलो धर्म अपनेका ।
दुःखोंसे पार दें चोहो. धर्म जिसने कमाया है ॥

यात्रीबाल जैन.—शालरापाटण सीटी.

इन्दौरमें उदासीन आश्रम ।

मालवा प्रां. समाके नैमित्तिक अधिवेशन तथा मंदिर प्रतिष्ठोत्सवके समय इन्दौरमें श्रीमान् रायबहादुर दानवीर शेट कल्याणमलजीके उत्साहसे तथा तीनों भाईयोंके दश २ हजार और अन्य महाशयोंके भिलाकर अनुमान ३२०००) रु. के द्रव्यदानसे “उदासीन आश्रम” की स्थापना हो गई । इसके अधिष्ठाता मास्टर दर्याबसिंहजी सोधिपा नियत हुए हैं । आश्रमके लिये स्थान तुकगाँवमें बनाया जायगा जो कि शहरसे २ मील दूर सुन्दर और हवादार है । स्थान बनने तक यह कार्य श्रीमान् शेट हुक्मचंदजीकी नसियाँजीमें चलाया जायगा । ऐसा सुअवसर और स्थान प्राप्त होनेके लिये हमारी समाजके बहुतसे उदासीन सज्जन बहुत दिनोंसे उत्कंठित हो रहे थे । अस्तु, अब विलम्ब न करते हुए ‘शुभस्य शीघ्रं’ इस न्यायके अनुसार है सम्पूर्ण आत्महितेच्छुओं ! त्यागीयों ! उदासीन श्रावकों ! अब आपको उक्त निराकुल स्थानमें रहकर प्रतिमावद्ध, शास्त्रानुकूल धर्म साधन करना चाहिये, जिससे दानवीरोंका उत्साह दिन प्रति शुद्धिताको प्राप्त हो, और उनके सम्मुख यह संस्था चिरकाल पर्यंत चलनेके लिये एक आदर्श पूर्ण बन जावे ।

कविवर दौलतरामजीने ऐसे उत्तम अवसर होनेके लिये कविता द्वारा संसारसे उदासीन होनेके क्या ही उत्तम भाव दर्शाये हैं ।

यथा:—

मेरे कब है है वा दिनकी सुधरी ॥टेका॥
तन विन वसन असन विन वनमें,
निवसो नासा दृष्टि धरी ॥१॥

पुण्य पाप परसों कब पिरचों,
परचों निज निधि चिर विसरी ।
तज उपाधि सज सहज समाधी,
सहों धाम, हिम, मेघ झरी ॥२॥

कब थिर जोग धरों ऐसो मुहि,
उपल जान मृग खाज हरी ।
ध्यान कमान तान अनुभवसर,
छेदों किहू दिन दिन मोह अरी ॥३॥

कब तृन कंचन एक गनों अह
मनि जड़ताल्य शैल दरी ।
(दौलत) सत गुरु चरण सेवनो,
पुरनो आश य है हमरी ॥४॥

उक्त वाक्य अत्यंत कल्याणकारी समझकर शक्त्यानुसार संसारिक कार्योंसे मोह त्याग, निज अनुभव जो आकुलता रहित सुखका मूल है, प्राप्त कीजिए । बस, यही निवेदन है ।

हमारी रायमें आश्रमके लिये निम्न लिखित व्यवस्था होनी चाहिये ।

(१) आश्रमका स्थान चारों तरफ १ विशाल हाता वनवाया जाय, जिसमें नीमादि सघन वृक्ष लगाकर प्रत्येक झाड़के नीचे ध्यान करनेको पक्का चबूतरा हो, परन्तु पुष्प वाटिक न लगाई जाय, उसके बीचमें कूर्सादान मकान जिसके भीतर चारों तरफ खुले दहलान और बीचमें वैराग्यदर्शक व्याख्यान भवन बनाया जावे। दहलानोंमें सामान पुस्तकादि रखनेको अलमारियां बना दी जावे। प्रकाश व हवा आनेके लिये खिड़कियां व दहलानोंके ऊपर चांदनी रखी जावे। रसोईघर तथा स्नानपानादिका स्थान हातासे बाहिर रक्खा जावे और शौच्यादि किया जंगलमें की जावे।

(२) समय विभाग:-४ बजेसे ६ बजे सुबह तक सामायिक व भौतिक पाठ, ६ से ७ तक शौच्या, स्नानादि, ७ से १० तक पूजन, शास्त्र स्वाध्याय व शास्त्रसभा, १० से ११ तक भोजन, ११ से १ तक तत्व चर्चा, १ से ४ तक उपाध्यायके पाठ पठन व शिक्षा प्राप्त करना, ४ से ५ तक जलपान और भोजनेच्छुकोंको भोजन, ५ से ७ तक सामायिक व पाठ, ७ से ९ बजे रात तक शास्त्रसभा, ९ से ११ तक व्याख्यानादि और ११ से ४ तक शयन करना, अष्टमी चतुर्दशीको जागरण करना।

(३) सौम्यप्रीका प्रबंध:-प्रत्येक श्रावकके पास नित्य पाठ करने योग्य पुस्तकें, १

ढक्कनदार लोटा, व कोमल बुहारी व घौर पिच्छिका, १ चटाई बैठनेको, पुस्तकें रखनेको काष्ठकी चौकी, बस्तादि परिमित होना चाहिये।

(४) रसोईघर व सामग्री:-रसोई व स्नानपानका स्थान, पक्का स्वच्छ, प्रकाशवान व हवादार हो, जिसमें भोजनादिका प्रबंध श्रावकोंकी संख्यानुसार रक्खा जावे, जिससे कि सम्पूर्ण श्रावक एकही समय आहार कर सके, पानी मर्यादासे बाहिर कार्यमें न लाया जावे, छत्ता दृढ़ स्वच्छ ३६ अंगुल लम्बा २४ अंगुल चौड़ा, और बड़े वर्तनके मुँदसे तिगुना, किंचित भी छिद्रादि न होनेपर, कार्यमें लाया जावे, कुदा या भावड़ीसे पानी छानकर फरलाना, कुन्देदार लोटेद्वारा जीवानी जलमें छोड़ना, हस्त पादादि तथा पीने आदि के लिये सुबह ८ महरकी म्यादबाला गरम जल कर लिया जाय करे, यदि मासुख न किया जाय तो पोने दो घड़ी व्यतीत होनेपर पुनः छानकर उपयोगमें लाया जाय और जीवानी जलस्थानमें पहुंचाई जाय, रसोईकी सामग्री अमध्य रदित, स्वच्छ सोपी हुई, आटा, दाल, घी, दुग्धादि मर्यादके, उपयोगमें लाये जायें, रसोई बनने तथा जीमनेके स्थानपर फण्टेकी छत लगाई जाय, चुल्हा, चौका जलादिफसे नित्य स्वच्छ किये जायें दो रसोईया दि० जैन सदाचारी दो वे स्वच्छ पोती

પહિનકર રસોઈ વનાવે, વ વર્તન સાફ કરનેવાલા હો, વહ વર્તન હરરોજ કીટ વ સર્દાં રહિત સૂઝી રાલસે સાફ કિયા કરે. "મિટૈ ન સર્દાં કટૈ ન ફાઈ, સો અપવિત્ર જિનાગમ ગાઈ," લકડી વ કોયલો જીવ રહિત કાર્યમેં લાયા જાવે.

(૫) શ્રાવક:—વાતસલ્ય, ઉપગૂહન, આદિ ગુણોંકે ધારક, સદાંચારી, ગૃહત્યાગી ઔર ગૃહસ્થી દોનોં પ્રકારકે હો, કિન્તુ ગૃહસ્થી અપને વાલવચ્ચોંકો આશ્રમમેં ન રલ્લે, યે અપના આત્મકલ્યાણ કરનેકે સાથહી સાથ અવકાશાનુસાર, સ્થાન ૨ પર ઝમગનકર ઉપદેશાદિ દ્વારા દુસરોંકો મી ધર્મલાભ પહુંચાવે, ઔર પ્રતિમાવદ્ધ ધર્મ-સાધન કરનેકે લિયે ઉત્સુકે રહેં.

(૬) કાર્ય કર્તા હસ પ્રકાર હોના ચાહિયે—

ઉપાધ્યાય:—ઁઁઁ શ્રાવકોંમેંસે વિ-દ્વાન્ જો કિ કિયોંકો શંકાઓંકા સમા-ધાન કર સકે, મહત્વશાલી ઔર સહનશીલ સૂક્ષ્મતત્ત્વચર્ચા કે વિષયકો વિસ્તાર-પૂર્વકે કહનેવાલા હો, વનાયા જાવે.

અધિષ્ઠાતા—શ્રાવકોંકો નિયમાનુસાર વર્તાવે, ઔર પ્રત્યેક કાર્ય કી દેલરેલ રલ્લે.

સુપરિટેંડેંટ—સાનપાન, વલ્લ, માજનાદિ સામગ્રીકા પ્રવંચ રલ્લે, આશ્રમકી સફાઈ-પર ધ્યાન દે, રસોઈયા આદિ કાર્યકર્તા-ઓંસે વરાવર કાર્ય કરાતા રહે, તથા શ્રાવ-

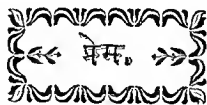
કોંકો આવશ્યકાનુસાર શાલાદિ વસ્તુઓંકી પૂર્તિ કરતા રહે. હિસાબ કિતાબ દુરુસ્ત રલ્લે, પ્રતિ માસકી રિપોર્ટ મૈનેજિંગ ક-મેટીમેં પેશ કરે.

(૭) એક મૈનેજિંગ કમેટી હો જિસમેં નિમ્ન લિખિત કાર્યકર્તા રહે.

સમાપતિ, ઉપસમાપતિ, સેક્રેટરી, કોપાધ્યક્ષ, મેમ્બર. હસ પ્રકાર મૈને અપની લુચ્છ લુદ્ધિ અનુસાર સમ્મતિ નિવેદન કી. વિદ્વાનોંકો ચાહિયે કિ હસી પ્રકાર અપની ૨ સમ્મતિયાં પ્રકાશિત કરે. તાકે આ-શ્રમકી વ્યવસ્થામેં કિસી પ્રકારકી ઝુટિ ન રહે.

સ્વજાતિ સેવક,

લાલા મગવાનદાસ, મહામંત્રી,
માલવા પ્રાં. સમા કાર્યાલય—વંદનગર.

લે.—સંઘવી વાઠીલાલ મૂળજીલાલ—લીંબડી

અહા! પ્રેમ! પ્રેમ! પ્રેમ! તારી શક્તિ અજ્ઞ છે! તું કોઈ દિવસ કે અલૌકિક મીજ છે! તારું સામર્થ્ય અમાધ અને અનંત છે! તારી શક્તિ અજ્ઞાનને અને આચરવાને જે ભાગ્યશાળી થયો છે, તેનું જ જીવન સાદૃશ્ય છે, એમ કહેતાં કોઈ અતિશયોક્તિ થતી નથી, પણ તથ્યોક્તિ થાય છે. "પ્રેમ" જો મેં શબ્દોમાં રચ્યો હો, પણ તારી કીમત મેં કોઈ શબ્દો કરતાં અધિક છે. અર્જુન શબ્દની ઉત્પત્તિ કે શેષ કથા મહાપુરુષે કરી હશે! ! !

પ્રેમ એ આત્માઓનો સંયોગ છે. પ્રેમ દુઃખનાત્મક અથવા તો ક્યોં કરાય એવો હોતો નથી, પણ પોતે જાંતે જાંતે છે, અને તેથી તે એટલો બધો કીમતી છે કે, એની કીમત પ્રેમ શિવાય બીજું કોઈ જાણી શકેલું નથી. જીવનમાં તેજ ક્ષણ ધન્ય છે જે ક્ષણે હૃદય પ્રેમને સમર્પણ થાય છે. પ્રેમના રસ તો અગમ્ય છે અને તે અતિ રસદ્રષ્ટિ વિના જાણી શકાતો નથી.

સાચો પ્રેમ શુદ્ધ હોય, જે અને સ્વાભાવિક દુઃખરતી હોય છે, કૃત્રીમ-ખતાવડી ઉપર ઉપરનો હોતો નથી. એટલા હૃદયપ્રેમના ઝરાનું મૂળ સ્વર્ગમાં છે અર્થાત્ એ ઘીન સ્વર્ગીય છે. સ્વર્ગમાંથી નીકળીને આ ઝરા આ મનુષ્ય લોકમાં જ્યાં જ્યાં, જે જે ઘરોમાં, જે જે હૃદયોમાં વિરામે છે તે ત્યાં ત્યાં બીજું સ્વર્ગ બની રહે છે. શુદ્ધ પ્રેમમાં વિષયવાસનાનો સમાવેશ બિલકુલ નથી. પ્રેમના સર્વ કાંઈ અધિકારી છે. પ્રેમમાં સહુ આત્મીય છે. પ્રેમજન સર્વની પરાક્રાંત છે. સર્વદા સર્વથી પ્રેમ પોષાય છે. એ રંગીલા પ્રેમજ પોતાની અજ્ઞાન ચટક સા જતાવી રહ્યો છે.

વસ્તુ વચમાં આવી તો ખેંચાણ અટકી પડશે, પણ પ્રેમને ખાળવાને કોઈ જ સમર્થ નથી. ધર્મ કિંવા કર્તવ્યનું જ્ઞાન અને પ્રવૃત્તિ એ પ્રેમજન કરાવે છે. પ્રેમરહિતો કર્તવ્ય-જ્ઞ, ધર્મજ્ઞ, વિવેકજ્ઞ નોવામાં આવે છે.

કવિ મિલ્ટન પોતાના પેરેડાઇઝ લોસ્ટ (Paradise Lost) માં લે છે કે—In loving thou dost well, in passion not, where in true love consists not, love refines the thought and heart enlarges; hath his seat in reason; and is judicious is the scale by which to heavenly love thou mayest ascend, not sunk in carol pleasure, for which cause among the beasts no mate for thee was found.

અર્થાત્:—જે તું પ્રેમ સમજે તો તો સાફ કરે છે, પરંતુ વિકારરૂપ માયિક મોહ, જ્યાં સત્ય પ્રેમ રહ્યો નથી, તે કરવામાં તો ખોટું કરે છે. પ્રેમ તો વિચારને નિર્મળ કરે છે, અને અંતઃકરણને ઉદાર બનાવે છે. પ્રેમમાં વિવેક છે, અત્યંતે પ્રત્યક્ષ વિવેકી કરે છે. પ્રેમ તો હૃદય પહોંચાડનાર પરમ સાધન છે. જે હૃદય તૃપ્તિને અર્થે પ્રેમ હોય તો તે લોકોમાં લોક છે. જે મનુષ્ય થઈ તું ન સમજે તો પછી પશુપર્ગમાં પણ તારી જોડ મળશે નહિ.

સંસારનો સકળ મુલ્યવસ્થિત વ્યવહાર પ્રેમવડે જ ચાલે છે. જેટલો અંશે પ્રેમનો અભાવ તેટલો અંશે પિતા, પુત્ર, રાગ, પ્રાણ, સમાજ, સમાજના નાણક વિગેરેમાં કુસંપ-કંકાલ અને અન્યવસ્થા નજરે પડે છે. પ્રેમવંતુથી જ આખા જગતનો કૌટિક અને લોકોનાર અવહાર ચાલી રહે છે.

પતિ સ્ત્રી પ્રત્યે, સ્ત્રી પતિ પ્રત્યે વફા-
દાર કાનાથી રહે છે? પતિ એક પત્નિવ્રત,
સ્ત્રી પાતિવ્રત શાથી પાળે છે? એ પ્રેમજ
તે પળાવે છે. જો પ્રેમ નથી તો પતિને
ઈંદ્રિયોના વિકારોને પોષવા સ્ત્રીઓ બહુ છે,
સ્ત્રીને જારો ધણા છે. ઉત્તમ ધરસંસાર-ગૃહ-
સ્થાનમને અવકાશજ નથી. સત્યને આપણે
ચાહીએ છીએ, અસત્યને ધિક્કારીએ છીએ,
જ્ઞાને માટે? સંતપ્ત ઉપર આપણને પ્રેમ છે તે
માટે. આ સંધ્યું જોતાં આપણે કહી શકીએ
કે, “પ્રેમ પરમો ધર્મ.” અર્થાત્ પ્રેમ એજ પરમ
ધર્મ છે, પ્રેમથીજ સર્વ મંડિત છે. પ્રેમથી
અતિરિક્ત કાષ્ટજ નથી. પ્રેમમાં સહુ ઓત-
પ્રોત છે, પ્રેમજ સહુની પરાકાષ્ટા છે, પ્રેમથી
સહુની હયાતિ-અસ્તિત્વ છે. મૂળધાર શ્રુષ્ટિ
પડતી હોય તો આપણા કાર્ણના વેગને રોકી,
લક્ષિત રથજે જવાની પ્રવૃત્તિને અટકાવી આ-
પણે કાણેક ઉભા રહીએ છીએ. ક્યાંક પ્રયાણ
કરવું હોય તો મેષત્રી, તમરાં ઇત્યદિના શોર-
જોરથી ગાજી રહેલી અને હડીને ખરા આ-
વતી રાત્રીમાં આપણે તે કરતા નથી, દિવસ
યતાં સુધી મુગ્ધતરી રાખીએ. હીએ, પ્રેમીઓ
તેમ કરી શકતા નથી. તેઓ નથી ગણુતા
શ્રુષ્ટિને, નથી ગણુતા ટાઢ તડકાને, ભુખ, તૃષ્ણા
કિંવા ઉંઘને, નથી ગંણુતા રાત્રીના ચોર,
શત્રુના કે કાનાના હાથને, વ્યાધિ, સર્પ, વિંહીઓના
ઉપર પગ મુકતા એ મરતો સર્વ લાનશત્રુ
એક પોતાના લક્ષ્ય તરફ પ્રધાવન કરે છે.
જો પ્રેમ આત્મિક છે, અંતરંગ છે, એક-
દેશીય છે તે આદર્શ પ્રેમ કહેવાય છે. આ-
વા પ્રેમીઓ, આદર્શ પ્રેમીઓ, આદર્શ યુગ-
લો, આદર્શ દંપતિઓ ઇત્યાદિ નામોથી
ઓળખાય છે. નળ અને દમયંતી, રામ
અને સીતા, તેમનાથ અને રાગુલ ઇત્યાદિ
યુગલોનો આદર્શ યુગલોમાં સમાવેશ થાય છે.
એ આદર્શ યુગલોનો પ્રેમ એકજ સતત અ-

સ્થાવિત પોતાની પ્રિયા-પ્રિયતમની તરફજ
વહે છે, પ્રિયા પ્રિયતમને, પ્રિયતમ પ્રિયાને
આત્માના-હૃદયના અસાધારણ પ્રેમથી ચાહે
છે. એક બીજાના સુખે સુખી અને દુઃખે
દુઃખી રહે છે. એક બીજાથી વિખુટા પડ્યે,
પ્રાણો તળવાની અણી ઉપર આવી જાય છે
અને અવરજ વિચ્છેદ નથી મટતો, સંયોગ
નથી સંધાતો તો મરી પણ જાય છે. જેની
હૃદય અને મનની સાથે ગાંઠ પડી નથી જતી
તે પ્રેમજ નથી, ખરા પ્રેમી તો જુરાફ
પક્ષિની જોડી છે કે જીવતાં સુધી સંગ છોડતાં
નથી, હલય એકજ સાથે (સંલગ્ન) ભૂમિ
ઉપર જન્મે છે અને સાથેજ મરી જાય છે;
પુરા પ્રેમ સુરદાસ અને ત્યંતામણી જેવા
જારો તરી ગયા. આજના આવા પ્રેમ રહીત
પાણી શુદ્ધિત યુગલો તરી પાર જશે કે? પ્રે-
મની શુદ્ધ ભાવના વિના તેજનવું અશક્યજ છે.

આજે જ્યાં જોઈએ ત્યાં પ્રેમની ખામી.
પ્રેમનો અસાવજ દંપતીઓમાં દષ્ટિગોચર
થાય છે. પ્રેમ રહિતોએજ યુનલ્લગ્ન,
પ્રેમ રહિતોએજ નાતરાના રીવાજો
પેદા કર્યા છે, એ પ્રેમની ખામીજન્ય
કનિષ્ઠ જનાવો છે. હૃદયમાં વસેલી એક વ-
સ્તુ નાશ પામતા-ખોવાઈ જતાં આખી ઉમ્મર
ખટકે છે; તેના અભાવે ખીજ વસ્તુ વડે પ-
ણુ હૃદયથી સંતોષ સેવાતો નથી. આખી ઉ-
મ્મર તેના વિના ચલાવી લેવાય છે, અને
વિધવા અને વિધુરો પતિ કિંવા પત્નિ મરી
ગયે તેના સ્નેહને જુલો જઈ અન્ય પતિની,
અન્ય પત્નિની ઇચ્છા કરે તે શું પ્રેમને
પુરવાર કરે છે?

દમયંતિને વનમાં છોડી નળ ચાલ્યો
ગયો, તે બિચારીને અરણ્યમાં મહા કંથોની
પરપરા સવી પડી, પારધીનો યોગ થયો,
તેનાથી મહા મહાકંથે છુટવું પડ્યું, એ કંથો
તે નળની પ્રેમી પત્નિ દમયંતિએ સલાં, પણ

નળનો પ્રેમ નહિ હોયો. સીતા દુર્મતિઓના—દુર્જનોના હાથમાં જવાં છતાં, મૃત્યુ ભય આપવા છતાં તે અનન્ય પ્રેમથી ડગી નહોતી, પરંતુ આખર સુધી હૃદય રામમયજ્ઞ રહ્યું. આતું કંઠેથી તપાસીએ, તો પ્રેમ વિના અન્ય કશુંજ નથી.

પ્રેમ એ આ જગતના સર્વ સંબંધોને રસમય તથા નિત્ય બનાવનાર એક અમુદ્ય સાધન છે. તે અનેક કડિન હૃદયોને આદે બ નાવી શુભકર્મોમાં પ્રેરે છે. તે મનુષ્યના સર્વ અંગ ઉપાંગો ઉપર કાણુ મેળવી ઉંડા કોતરમાં છુપાઈ રહેલી શિવતાને પણ દુર કરે છે. વિચારની અંકુશતા તેને આધીન છે, કુસંપ તેનાથી દુરજ નાસે છે. તે અનેક પ્રકારના સુદૃઢ મતભેદોનો નાશ કરી કોઇ ઉત્તમ કાર્યને મુન્ધપરિચય બનાવે છે.

પ્રેમ માત્ર બ્રહ્મા શબ્દોમાં, વિષય સેવનમાંજ નથી. પ્રેમ બહુ ઉચ્ચ છે. મારે કહેવું જાણ્યું કે પ્રેમ સમજનાર બહુ થોડા નીકળે છે. જેને આપણે પ્રીતિ કહીએ છીએ તે પ્રેમ નથી. તે તો સ્વાર્થને અનુમંધીનેજ રહેલી છે. જો સ્ત્રી સાથે ખરો શુદ્ધ પ્રેમ અનુભવાય તો તે પરમાત્મા તરફના પ્રેમનું એક પગથીયું છે. તે ખાત વીરસજ્જ હોય છે. પ્રેમ કુદરતી, હૃદયઆકર્ષક અને અવાન્ય છે તે માત્ર દૃઢ્યની લાગણીજ છે.

કાર્યવાહકો કેવા જોડાઈ ?

મયા અંકમાં જૈન ધર્મ શું માગે છે? એ મયાગાવાગોલેખમાં સ્પષ્ટ જણાવવામાં આવ્યું છે કે, માત્ર જમાનામાં દેવધર્મ ફેલાવવા માટે પ્રથમ જ્ઞાન મેળવવું જોઈએ અને તે સદ્ગત મેળવજ્ઞ માટે પાંચશાખા મહાવિધાય, અલ્પચાર્યમ, ઉપાસીનાયમ,

હાથકુદ્ધ, દેવીંગ કોલેજ, બોર્ડિંગ, આધિકાર્યમ, વિધવાયમ, અનાયાયમ, ગરીબ સહાયક મંડળ, શાઓદાર કાર્યાલય, સરજુ જૈન સાહિત્ય કાર્યાલય, જૈન કન્યાશાળા વિગેરે સ્થપાવા જોઈએ; તેમજ તેમની વ્યવસ્થા લોકમંત પ્રમાણે ઉત્તમ રીતે કરવા રોજીંદુ પત્ર, અવાસિક પત્ર, પાક્ષીક પત્ર, માસિક પત્ર, ત્રિ-માસિક પત્ર ઇત્યાદિ સલાહ અને ઉત્સાહ પ્રેરતા પત્રોની આવશ્યકતા છે.

હવે આવા પરોપકાર્યો કદાતાં ઉત્તમ ખાતાંઓ ચલાવવા કેવા સંસ્થાલોકો જોઈએ તે બાબતપર વિચારીએ. પારમાર્થિક કાર્યો માટેજ કદાતાં ખાતાંઓ ઉપર પગારદાર-લાહુત સંસ્થાલોક આ જમાનાને લાયક નથી; કારણ કે કેટલાક પગારદાર માણસ માત્ર પોતાના સ્વાર્થ પુરવુંજ કાર્ય કરે છે અને તે પણ એક વેલ ઉતારવા જોઈએ. જ્યારે તે જગ્યાએ કોઇ આત્મચીર સંજ્ઞાન પોતાની જાંઘણી જનસમાજને અર્પણ કરનાર આવે છે તો તે પોતાથી જુનતી મહેનતે તે સંસ્થાને ઉચ્ચ ઠાટીએ કેમ લાવી શકાય તેજ ચિંતામાં રહે છે. તેવા આત્મજોષી નરોત્ત્વ આધિપત્ય જોગવતી ધણીજ સંસ્થાઓની આ જમાનામાં જરૂર છે અને તેવી સંસ્થાથી દેશનું, ધર્મનું, જનનું અને પોતાનું કલ્યાણ કેવું થાય છે તેનો દાખલો દાઢ આપણી સામેજ ખડો છે, તે બીજો કોઇ નહીં પણ મુક્તિદેહજના સ્થાપક જનરલ બુધજ છે. જેમણે ન્હાનપણથીજ અત્યંત કષ્ટ વેદી અનેક દુસદા નિરસકાર સાંભળી, અનેક વિટંબનાઓમાંથી પસાર થઈ, પોતાના આત્મ-વિશ્વાસમાં ટક રહી પોતાનું આદર્શનું કાર્ય ક્ષેત્રમંદીથી પાર ઉઠાવું કે જે કાર્ય આજે દિંદુરયાનમંતા રૂંધેરે રહેર, મામેશામ, કર્ણે કરજામાં પણ ખ્રિસ્તિ-ફિજીયનનું નામ જમાનદેર મર્ધ રહ્યું છે અને તેથી તે

વીરપુરુષ જનરલ યુધના નિસ્તાર્થી કર્યો માટે ચોતરફ પ્રથમ સા ફેલ ધ રહી છે. હવે વિચારો કે તે જગ્યાએ એક પગારદાર-ભાડુતી કાર્ય-વાહક હોત તો તે કેવું કાર્ય કરી શકત ? ભાગ્યેજ તે સ્વતંત્ર વિચારથી લોભવિચાર વિરૂદ્ધ વર્તન કરી શકત, તેમજ અગાઉના બધાયલા ધોરણોથી વિરૂદ્ધ વર્તી અને હાલના જમાનાને જોઇતા સાધનોની ખોટ પુરી પાડી શકત, ભાગ્યેજ આટલા બધા નિસ્તાર્થી ઉપરેશક પેદા કરી શકત, ભાગ્યેજ તે આટલું જમરજસ્ત ફંડ એકઠું કરી શકત કારણ તે પોતેજ સ્તાર્થી હોતો, જેથી જનસમાજ ઉપર તેની છાપ પડી શકત નહીં. આથી દરેક ધાર્મિક સંસ્થાઓ માટે તો આત્મભોગી, નિસ્તાર્થી, ગ્રેમી અને વિશાળ દષ્ટિવાળાજ સંસ્થાસકો જોઈએ.

આવા સંસ્થાસકો ન્યાંસુધી જોઈએ તેટલા ન મળે ત્યાંસુધી તેની કાંઈ નવી સંસ્થા ખેલવાની જરૂર નથી, કારણ સંસ્થા ચાલુ થયા પછી બધે પડે તેના કરતાં ન કાઢી એજ ઉત્તમ છે. તેમ છતાં જે સંસ્થા 'હમણાં કાઢો, પછીથી મળી રહેશે' એવા વિચારથી અને સ્થાયી ફંડ વગર કાઢવામાં આવે છે તે માત્ર થોડા વખત (અને તે પણ માંદગીમાં) છતી આખરે મરણને શરણ થાય છે. તેના દાખલાઓ જૈનના ત્રણે શીરકામાં ધણીજ છે, જે ગણતાં નાહકના કંટાળા શિવાય કંઈ પણ હાંસલ પ્રાપ્ત થતું નથી.

આવાં ઉપયોગી ખાતાંઓ માટે પ્રથમ તેના કાર્યવાહકો કેળવાયલા અને ઉમંગી હોવા જોઈએ, પછી જો પહેલેથી સાફ ફંડ ન હોય, તો તેને વધારવા તેમજ સંસ્થાના કારોઆરની હકીકત જનસમાજ સમક્ષ રજુ કરવા પત્રોની મદદ લેવી જોઈએ અને તેમાં વારંવાર એવા વિગતના લેખો આવવા જોઈએ

એ કે તેવી સંસ્થાઓ તરફ લોકસાગણી ખેંચાય અને તેના લાભ પણ જનસમાજ હો. આવા ઉત્તમ લેખો લખવા માટે વિદ્વાન લેખકોની મદદ ગેળવવી જોઈએ અને તેમાં મુખ્યત્વે ત્યાગી મહારાજ આદિ હોય તો તેમને કાંઈક વધારે પ્રમાણ પડે અને તે કાર્ય જલદીથી સફળતા પામે.

જનસમાજમાં આવા લેખકોના ધણોજ અભાવ છે, તેથી તેવા ઉત્તમ લેખો માટે પારિતોષિક (ધનામ) આપવા જોઈએ અને તેવા લેખો સંસ્થાના નામથી પ્રસિદ્ધ કરી, તે સાથે જનસમાજને પોતાનાં કાર્યથી સંતોષ પેદા કરાવવો કે જેથી તેઓની લાગણી અહોનિરા તે તરફજ રહે. આવા ધનામ આપવાની જૈન સમાજમાંના કેટલાક ઉમંગી યુવકો-કે જે આવા કાર્ય માટે ઉત્સાહ ધરાવે છે તેઓ બહાર પડશે અને પોતાનાથી બનતી મદદ કરી શકશે, આથી વળી જૈન લેખકો, જનસમાજમાંના લેખકોની ગણતરીમાં આવશે એ ઓછા આનંદની વાત નથી.

ન્યારે આવા લેખકો તૈયાર થશે એટલે આપોઆપ દરેકમાં સ્વધર્મ માટે લાગણી ઉત્પન્ન થશે અને તેથીજ તેઓ નિસ્તાર્થપણે પણ કેટલુંક કાર્ય બજાવી શકશે.

હવે પત્રો તરફ નિદાણીયું તો તે પત્રો કેવાં જોઈએ ? તે જનસમાજમાં શાંતિ, ઉલ્લાસ અને ધાર્મિક કેળવણી ખીલવનારાં હોવાં જોઈએ. તેના અધિપતિઓ અને કાર્યવાહકો સ્વતંત્ર વિચારના, દીર્ઘદષ્ટિવાળા તેમજ ધાર્મિક રહસ્યથી પોકેશગાર હોવા જોઈએ, જેથી અન્ય દશનીઓ સામે કેમ વખત ઉઠેલી અચાને દાખલા-દીક્ષીભાઈ દયાવી શકે. કોઈપણ પત્ર અમુકતું વછંત્ર હોતું જોઈએ નહિ (આથી એમ સમજ્યાતું નથી કે કાંઈની પ્રસંસાજ કરવી નહીં) પરંતુ ન્યાયદષ્ટિએ,

बालकोंको श्री ऋषभ ब्रह्मचर्याश्रममें शिक्षा दी जाती है। और आश्रमका लक्ष्य यह है कि वह बालकोंको सर्वोपयोगी आदर्श मनुष्य बनावे।

इस कारण कि देशाटन भी शिक्षा प्राप्तिका एक बड़ा साधन है। अतः आश्रमका एक नियम यह भी है कि वह प्रतिवर्ष ब्रह्मचारियोंको देशान्तरमें भ्रमण कराकर नवीन स्थानों, वस्तुओं और पुरुषोंका निरीक्षण करा उनके ज्ञानकी वृद्धि, हार्दिक संकीर्णताका त्याग और जीव मात्र पर प्रेमकी बाहुल्यता करावे।

इस भ्रमणसे ब्रह्मचारियोंको केवल उपरि उक्त लाभ ही नहीं होते वरन जल-वायुके परिवर्तने हो जानेसे उनका स्वास्थ्य भी ठीक हो जाता है। और वे नवीन स्फूर्ति और कर्तव्यपरायणतासे अपने विद्याभ्यासके क्रमको जारी रख सके हैं। इस पर्याटनसे ब्रह्मचारियोंके सिवाय जिन जिन स्थानोंमें ब्रह्मचारियोंका भ्रमण होता है उन २ स्थानोंके सर्व मनुष्यों (विशेषकर जैन भाइयों) को बड़ा लाभ पहुंचता है। इससे उनको इस बातके जाननेका साधन मिल जाता है कि आदर्शशिक्षा किसे कहते हैं और उससे दीक्षित मनुष्य कैसा सदाचारी और योग्य बन जाता है। इसके सिवाय ब्रह्मचारीयों और उनके साथ दौरेमें रहनेवाले सज्जनोंके धर्म सम्बन्धी और समयोपयोगी व्याख्या-

नोंसे सर्वसाधारणको बड़ा ही लाभ पहुंचता है और उनको अनायासही धर्मप्रभावना और धर्मध्यानका सुअवसर हाथ लग जाता है। संक्षेपमें ब्रह्मचारियोंका पर्यटन ब्रह्मचारी और सर्वसाधारण दोनोंके ही अर्थ बड़ा लाभदायक है और उससे जैनधर्म और जैनसमाजका बड़ा महत्व प्रगट होता है।

गत वर्ष आश्रमका दौरा मेरठ, दिल्ली, चौरासी-मथुरा, गुरुकुल वृन्दावन, आगरा, मोरैना, भिण्ड, लखर (दरबार प्रेस अवलोकनार्थ), झांसी, सोनागिरि, बरुवासागर, ललितपुर, भोपाल, उज्जैन, इन्दौर, बड़नगर और भेलसा इन स्थानोंमें हुआ, जहांपर कि प्रायः सब ही स्थानोंके भाई-ओंने बड़े प्रेम और उत्साहसे आश्रमका स्वागत करनेके साथ ही निज शक्त्यानुसार उसकी आर्थिक सहायता भी की। भ्रमण के स्थानोंमें जो धर्मप्रभावना आदि हुई वह अवर्णनीय है।

इस वर्ष भी आश्रमका वही प्रभावशाली और लाभदायक भ्रमण श्रावण शुक्ला दशमी (१ आगस्त) से प्रारम्भ होगा और प्रायः दो महीने तक रहेगा। इस बार बड़वाहेके पास श्री सिद्धवरकूटजीकी यात्रा होगी जिसके अर्थ मेरठसे इलाहाबाद, जबलपुर और इटारसीका रेलमार्ग पसन्द किया गया है औट लौटतीवार बहुत कर रत्तलाम, अजमेर और जयपुरका रास्ता होगा।

गत वर्ष अपने २ स्थानोंमें ब्रह्मचारियोंको अमण करानेकी प्रार्थनाएं हमारे पास ऐनवस्तु पर बहुत देरसे आधी जिससे कि दौरेका ठीक २ प्रोग्राम नहीं बनाया जा सका, और लोगोंको बड़ी उत्कंठ और प्रतीक्षा करनी पड़ी और बहुतोंको तो बड़े दुःखसे बिलकुल निराशही हो जाना पड़ा, जिसका कि उलाहना हमको अभीतक मिलता है।

हम चाहते हैं कि इस वर्ष दौरे सम्बन्धी कार्यवाही भी ठीक नियमपूर्वक हो जिससे कि न तो आश्रमको ही कष्ट हो और न लोगोंको ही प्रतीक्षा व उत्कंठामें अपना समय बिताना पड़े। अतः प्रार्थना है कि जिस स्थानके जैन भाई आश्रमके द्वारा लाभ उठाकर धर्म और जातिप्रभावना कराना चाहते हों उनको अति शीघ्रही (विना विलम्ब) हमें सूचित कर देना चाहिये, जिससे कि दौरेकी प्रोग्राममें उनके स्थानका नाम सम्मिलित करा लिया जावे और उसकी स्वीकृति उनको दी जा सके।

जो ऐसा न करेंगे सम्भव है कि उन्हें निराश होना पड़े और उनके अर्थ हम ठीक समय पर कुछ न कर सकें। इस कारण सब भाईओंको पटिलेसे ही अपना अपना निमन्त्रण भेजनेकी कृपा करना चाहिये।

इसवार आश्रमके साथ अनेक जाति व धर्महिंसेपी विद्वान् भी होंगे, जिनके

उत्तमोत्तम सारगर्भित व्याख्यानोंसे धर्म-प्रभावना होनेके साथ ही सब भाईओंको बड़ा भारी लाभ पहुंचेगा।

अन्तमें हमको पूर्ण आशा तथा दृढ़ विश्वास है कि हमारे जैन भाई इस अमूल्य अवसरको योंही न जाने देंगे वरन उससे लाभ उठाकर स्वपर कल्याण करेंगे।

विनीत-भगवानदीन,

अभिष्ठाता, श्री कृपामन्नचर्याश्रम,

हस्तीनापुर-(मेरठ.)

—❧❧❧❧—

हवे सहु भिन्नता टालो.

(१०५३०.)

स्थिनी लुओतभासी आ, हवे सहु भिन्नता टालो;
उरोने औअयता लावे, हवे सहु भिन्नता टालो.
रखा शुं गर्भमां गाओ, न थाओ धर्मापी राओ;
उरो पुर् रीतिओ ताओ; हवे सहु भिन्नता टालो.
हवुं शुं पुर्वपुं जाय, हवुं शुं पुर्वपुं औअय;
हवुं ते सईशुभावपुं, हवे सहु भिन्नता टालो.
ऐगयवा जातिना आओ, सो भाओ हाय संभावो;
हवाडी पासागाओ, हवे सहु भिन्नता टालो.
उरो निज जातिनी सेवा, जेथी पाओ मधुर मेवा;
नदि न्दओ आइय सेवा, हवे सहु भिन्नता टालो.
परपर रुदापना आओ, हवुं भां रनेहने रयाओ;
हुओ निज भांधुना ओओ, हवे सहु भिन्नता टालो.
छोये सहु पीरनला आओ, जेवा राइलावनने पाओ;
रही संपे छानन आओ, हवे सहु भिन्नता टालो.

सभाज दिनेरी—सईया (मुद्रत.)

श्रुतपंचमी पर्व।

आ पर्वे गंत न्हं सुद पने दिने "श्रुत पंचमी पर्व" नीयेना स्थळांमे उत्साहणी उत्सवाणा सभायाने भव्या छः—

नरसांहपुरः—ज्येष्ठ शुक्ल पंचमीके दिन प्रातःकाल पूजन विधान, हवन आदि हुवा। दोपहरको शास्त्रोंकी समझाल की गई। शामको आरती हो जाने बाद मा. दीपचंदजीने शास्त्र बाँचा तत्पश्चात् बाबु का. छरामजीने सभाका मंगलाचरण किया और सि. मौजीलालजीने सभाका हेतु बताया, फिर मास्टर दीपचंदजीने 'श्रुतपंचमी और श्रावकोंके कर्तव्य' पर अनुमान एक घंटे तक बहुत उत्तेजक व्याख्यान दिया, जिसका सारांश सि. मौजीलालजीने समझाया और समा विसर्जन की। रात्रिके ११ बजेसे नृत्य, भजन, जागरण हुवा। इस उत्सवमें श्री दिगंबर जैन हितैषणी सभाके निमंत्रणद्वारा अन्यमतके भाई भी पधारे थे। एक भाईने अपने साधर्मी भाईओंका तान्त्रिक और मिष्टान आदिसे सत्कार किया था।

सहडोलः—प्रातःकाल यहाँकी मंडळीने उत्सवके साथ पूजन की पश्चात् नगर कीर्तन हुवा। गलीओंमें "जिन बाणी माताकी पुकार", गुलाबचंदजी मलचं-

दजी ललीत शब्दोंमें गाते हुये गये। पश्चात् १० बजे जिनभवनमें 'श्रुतावतार' के विषयमें व्याख्यान हुवे। यहाँ हस्त लिखित और छापा ग्रंथ ८० हैं। जैनी-ओंका विमानोत्सव पहिला न होता था मग महाराजा श्री रीवा नरेशकी न्याय परायणतासे होता है।

इन्दौर—यहाँ शेठ स्व. हु. दि. जैन धर्मशाला प्रहस्थान बहुत ही रमणीय है। यहाँ मुसाफिर रह आराम पाते हैं। और उसमें बहुत ही चित्ताकर्षक चित्र भी हैं, जिससे आराममें संतोष होता है। इसी जिनभवनमें श्री स्वाध्याय भवनके साम्हने एक बहुत ही रमणीक सव्य मंडप्प तैयार करके श्री मातेश्वरी जिनबानीको नूतन वस्त्रोंमें उत्तम बंधन सहित विराजमान करके १२ से ३ तक बहुत आनंदके साथ श्रुतसंघ विधान और मातेश्वरीकी पूजन सब प्रकारके प्राप्ति फूल और अष्ट द्रव्यसे की गई। बाद उपस्थित सज्जनोंको 'व्याख्यान निबंध' और 'पुरुषार्थ निबंध' प्रभावनार्थ भेंट स्वरूप देकर जलसा सा-आनंद समाप्त किया।

बदामीलाल जैन।

राणापुरः—यहाँपर श्रुतपंचमीके दिन श्रीयुत् भाई हुक्मीचन्दजीने राणापुरकी पाठशालाके छात्रोंकी, प्रबंधकर्ताओं तथा पंचोंके समक्ष परीक्षा लेकर ७) रुपयोंकी पुस्तक पारितोषिकमें बांटी गई।

कोपली:—श्रुतपंचमीके दिन सवेरे ही समारोहके साथ नदीके जलसे अभिषेक होकर श्रुतविधान किया गया। शामको सभा की गई। सभामें सांगली वगैरहसे अनेक महाशय तथा कोल्हापुरसे रा. सा. मि. लठ्ठे, सावर्देकर, पं. पन्नालालजी बाकलीवाल आदि पधारे थे। सभापतिका स्थान पं. पन्नालालजीको दिया गया था। प्रथम ही पं. लालाराम जैनने संक्षेपसे श्रुतपंचमी पर्वकी उत्पत्तिकी कथा सुनाई और फिर इसका उत्सव विद्यावृद्धि और स्वाध्याय आदिसे मनानेकी प्रेरणा की। अनंतर भावराम गोंडा पाटील, तबनप्पा इंगडे सांगली, बाबगोंडा पाटील समडोली आदि लोगोंने 'विद्यावृद्धि ही सुखका मार्ग है' इस विषयपर कहा। तदनंतर मि० लठ्ठेने कहा कि, कुरीतियां भेटकर विद्यावृद्धि करना ही वास्तविक श्रुतपंचमीका उत्सवक है आदि ठीकर विवेचन किया था। सभा समाप्त होनेपर दो घंटे तक श्रापुत् चोपडेका किर्त्तन हुआ जिसमें कन्याविक्रय निषेध और दान देनेका उपदेश वही जोशीली भाषामें दिया गया।

लालाराम जैन।

प्राचारापाटन:—सुन्दरलालजी बैनाडा लिखते हैं कि, जेष्ठ शुक्ल ५ शुक्लवारको यहां सदैवकी भांति श्रुतस्कन्ध विधानकी पूजन सर्व मंदिरोंमें कराई गई। श्री शास्त्रिनाथ स्वामीके विशाल मंदिरमें अनुमान

१३०० ग्रन्थ अति प्राचीन हैं (जिसका सुचीपत्र तैयार हो रहा है) सो अच्छी तरहसे अलमारीयोंमें विराजमान किये गये और पाठशालाके सर्व विद्यार्थियोंने मिलकर एक स्वरसे सरस्वती पूजन तथा श्रुतस्कन्धविधान और सरस्वतीकी स्तुति पढ़ी। रात्रीको भजन व जागरन किया। जेष्ठ शुक्ल ५ शनिवारको प्रभात ही श्री अदिलकजी महाराज श्री पन्नालालजीके ग्रन्थ एक नवीन सरस्वतीभवनमें महोत्सव सहीत विराजमान किये गये, जिस जलसेमें अदिलकजी महाराज श्री पन्नालालजी और त्यागीजी श्री जानकीलालजी भी थे। सरस्वतीभवनमें श्रुतस्कन्ध मण्डलकी पूजन और रात्रीको शास्त्रसभा, उपदेश सभा हुई जिसमें सुन्दरलाल बैनाडाने मंगलाचरण पूर्वक श्रुतपंचमी महात्म्य दर्शाया। पश्चात् पं. सुन्दरलाल गोपा, और पं. हीरालालजी विलालाने श्रुतज्ञानका भिन्न विवेचन किया। पश्चात् विद्यार्थियोंने भजन गान कर जागरन किया। सरस्वतीभवनका नाम 'पेलक पन्नालाल सरस्वती भवन शालरापाटन' है। नसीराभादसे जेठ राजगलजी हीरालालजीने दो लाखमारी काष्टकी शास्त्रक्षा निमित्त भेजी है। भाई श्री प्यारचंदजी टोंग्याने सर्व शास्त्रोंके पुष्टेपत्र और घेष्टन तैयार कर लगाये हैं।

ओराणु—शा. लक्ष्मभाष रायचंद
लक्ष्मी नृणावे छे के, श्रुतपंचमीने द्विमे
सारा हाठमाइथी अभिषेक साथे सरस्वती पू-
जन तथा प्रभावना यध हुती. तेभज रात्रीमे
सत्ता करी श्रुतावतार उथा वांथी संलग्नावी
हुती. तयार पाह शा. लक्ष्मभाषमे विवेचन
करवाथी सर्वे स्त्रीमेमे इराणुभीत नहीं आ-
वानी प्रतिष्ठा दीधी हुती अने इसीथी
प्रभावना यध हुती.

आगरा—इस वर्ष मोती कटराके बड़े
मंदिरजीमें श्रुतपंचमी महोत्सव बड़े समा-
रोहके साथ विधिपूर्वक मनाया गया।
पहिले दिन सरस्वती भंडार खोलकर
सर्व संस्कृत, प्राकृत और और भाषाके
ग्रन्थोंको श्री संभवनाथ स्वामीकी मूल
वेदिकाके आगे उच्चासन पर सुशोभित
किया गया। इसमें संस्कृत प्राकृत ग्रन्थोंके
गचे-चेष्टनोंसे सुसज्जित बंडल २५१ और
अनुमान इतने ही भाषाके थे। ज्येष्ठ सुदी
५के प्रातःकाल सर्व नरनारियोंके सन्मुख
श्रुतस्कंध विधानका संस्कृत पूजन विधि
सहित कराया गया। फिर श्री सरस्वतीकी
भाषा पूजन पढ़कर आगराके प्रसिद्ध कवि
चनारसीदासकृत जिनवाणीकी प्रार्थना
पढ़ी गई—बड़ा ही आनंद रहा। फिर
श्रुतपंचमीकी कथा श्रवण कराकर माइयोंसे
यह प्रेरणा की गई कि सर्व नरनारी शास्त्र-
दान करें, और जो द्रव्य आवे उसमेंसे १
लिखित शास्त्र इस भंडारमें बढ़ाया जावे
और शेष रकमको जैन सिद्धान्त पाठशाला
(मोरैना) और स्याद्वाद महाविद्यालय

(काशी) के लिये दान किया जावे। इस
पर सर्व नरनारियोंने अनुमान ७५) का
चंदा किया और लाला गोपीनाथजी
वजाजने ५) मासिक स्याद्वाद महाविद्या-
लयको देना स्वीकार किया तथा २५)
नगद श्रीमती रामप्यारीबाई और ५)
अन्य एक दानीने दिये।

आ सिवाय कोल्हापुर, सहारानपुर,
श्रवणबेलगोला, झांसी, करमसंद, बडोदरा,
वांच, लडकर, बोधेगांव विगेरे स्थळे भारे
ठाठथी श्रुतपंचमी महोत्सव उजवायो हुतो.

विविध समाचार.

अंध श्रद्धा—पंजाबमां ओक आठ-
ण पोतानी स्त्री साथे यत करतो हुनो. पसनी
पूछाहुति समये ते कुंडमां कुटी पडयो अने
तेरीज रीते तेनी स्त्री पछु पडी. शुं आरा
आपधतथी स्वर्ग प्राप्त थाय. छे ?

-काणा भाधानो मानवी शुं न करे ?
सन १८१५मां पनामाभां प्रदर्शन बरानारे
छे, तेना कल्पकताओमे ओवी मतझगनी ना-
दीस काडी छे के 'जे' मनुष्य आ वत्तमान
पृथ्वीनी परिक्रमा ६० दिवसमां हुनाछ विमा-
नद्वारा पूरी करी शके तेने २०००० पैड
(३ लाख इरीआ) धनाम आपवांमां आवशे.
आ साटे केप्टन पैसडिवन तैयार यथा छे.
जेओ कहे छे के आ मुसादरी मात्र २८०००
माधननीज छे.

क्युआनी साकरे—आ वपनी सा-
करनी पेतयनुं जे अनुमान यधुं छे ते पर-

થી માણુમ પડે છે કે, ક્યુઆમાં ૨૫ લાખ
ટન સાકર આ વર્ષે પેદા થશે !

દાગરૂપી હાથી—મુઝાઈ નજીક એક
હાથી મરત થઈ ગયો હતો જેને ૩૩ માણુ-
સો મારી નાખ્યા છે. દાગરૂ કર્મના કરનારા-
ઓ ! પ્લાનમાં રાખજો કે આવીજ રીતે કેઈ
દિવસ મૃત્યુ ન થાય !

દોરેનાં વધુ મરણ—આખા હરિયા-
માં સને ૧૯૧૩-૧૪ની સાલમાં કુલે
૧,૫૦,૦૦૦ દોરેનું મરણ થયું હતું જે
આખા ભારતના દોરેનો ત્રીજો ભાગ છે.

નવી શોધ—અમેરીકન સરકારના પ્રી-
ટીંગ ખાતાવાળા, મી. બેનગતમીન સ્ટીકનીએ
એક નવું યંત્ર શોધી કાઢ્યું છે કે જે વડે
એક મીનીટમાં બાર હજાર સેટેમ્પ છપાઈ
તેમાં પોતાની મેળે ગુદર લગાડી અને મુ-
દ્રાકર્તેજ બહાર નીકળે છે. આ યંત્રથી ૧૯
ક્રોડો એકી વખતે થાય છે અને ખર્ચમાં
૫૭ ટકાનો બચાવ થાય છે.

હૃદયવિદારક હોનારત—સ્ટીમર ટી-
ટેનીકની ગંગાવર હોનારતને બે વર્ષ પછી
નથી વીત્યાં એટલામાં મધા માસમાં અમેરી-
કાથી દેશમાં તરફ જતી એક ગંગાવર સ્ટીમર
નામે 'એન્ડ્રેસ બોલ આલ્ફાંડ' મધરાત્રે
કાલસાની સ્ટીમર સાથે ઓર્થોટી અથાણને
દસ મીનીટમાં ડુબી જવાથી ૧૦૦૦ ઉપર
માણુસ એકદમ ડુબી ગયા છે. સાત ૩૫૦
આદમીજ બચવા પામ્યા છે. બધા આદમીને
ખંભાની ચકાવ એવાં સાધનો હોવા છતાં પણ
ઓર્થોટી એકદમ ડુબી જવાથી બચાવના સા-
ધનો નકામા થઈ પડ્યા હતા. આ બનાવથી
આખી ડુનીયામાં હાહાકાર વર્તાઈ રહ્યો છે.

શીયુત તીલકનો પુરુષો—મધના. ૧૭મીએ
શીયુત બાજુજાપર તીલકને ઉઘાડ્યામાં આવ્યા
છે. આથી લોકોમાં વિજ્ઞાન ઉત્સાહ દેખાય
છે. તેમની તબીબત કાંઈક ઠીક છે.

અમૂલ્ય વચનો.

(૧) સમાજસુધારામાં બે દર્શદા થાય-
છે. એક તો તેનાથી આપણા જ્ઞાનમાં વધારો
થાય છે અને બીજો સંપાદન કરેલું જ્ઞાન
બીજાને આપવાથી એનું લાભ થાય છે. 'લોકે'

(૨) જુરી સમાજમાં બેસવા કરતાં બહે-
તર છે કે એકાન્તવાસ કરવો, કારણકે એકા-
ન્તવાસ ઠીક કદી. ઉત્તમ સમાજનું કાર્ય
કરે છે. 'મિચન'

(૩) જે વખતે હું કોઈ નવું પુસ્તક
પહેલ પહેલું વાંચું છું તો મને એનાથી એક
નવા મિત્ર મળ્યા જેટલો આનંદ થાય છે-
અને જ્યારે કોઈ વાંચેલું પુસ્તક ફરીથી
વાંચવાનું થાય છે તો હું બહુ છું કે મારા
એક જુના મિત્રની મુલાકાત થઈ છે. 'ગોલ્ડ રિમ્સ'

(૪) ઉત્સાહ વિનાના સંસારમાં એક
પણ કાર્ય પૂર્ણ થઈ શકતું નથી. 'ઈમ્પલ્સન'

(૫) જે માણુસ મન અને શુદ્ધિને પોતા-
ના કબજામાં રાખી શકતો નથી તે સંસારમાં
ભારે કામ કરવા લાયક નથી. 'કારલ્લાન'

(૬) જ્યાં સુધી બની શકે ત્યાં સુધી
સુપ રહો, સુપથી ઉત્તમ બીજી કોઈવાત નથી.
'જાતાગોસ્ત'

(૭) સાચી વાત કહો તો સુપ રહો.
'જાર્ન હરટ્'

(૮) જે માણુસ પોતાની શુદ્ધિને,
પોતાનો રસ્તો દેખાડનાર બનાવે છે, જે
સ્વતઃ મારે વિચાર કરે છે અને જેના મનમાં
સ્વતઃ સીધો અને સાચો વિચાર ઉત્પન્ન થાય
છે તેની પાસે એક એવો ઉત્તમ મંત્ર છે
કે જેની સદાપનાથી તે સીધો ચાલી શકે છે.
'સાંપનદાત'

॥ श्री वीतरागाय नमः ॥

शेठ प्रेमचंद मोतीचंद दिगंबर जैन वोडिंग तरफથી પ્રકટ થતું માસિક

❧ દિગંબર જૈન. ❧

THE DIGAMBER JAIN.

નમઃ શ્રી વર્દમાનાય નિર્દૂતકલિલાત્મને ।

સાલોકાનાં તિલોકાનાં યદિદ્યા દર્ષણાયતે ॥

વર્ષ ૭ મું.] • વીર સંવત ૨૪૪૦. શ્રાવણ. વિક્રમ સં. ૧૯૭૦. [અંક ૧૦ મો.

સંપાદકનિઃ ક્તવ્ય.

આ પરિવર્તનશીલ સંસારમાં જીવવું અને મરવું સર્વેની સાથે દિગંબરીનો દીવો લાગેલું છે. જે મરે ઘુસાઈ ગયો ! છે તે પુનર્જન્મ લે છે અને જે જન્મે છે તે નિશ્ચય એક દિવસ મરશેજ, પણ જે પુરુષના જન્મથી દેશ, ધર્મ, જાતિ અને કુળની ઉન્નતિ થાય તેવાજ પુરુષનું જીવવું સાર્થક છે અને તેજ પુરુષ-ઈતિહાસમાં અમર નામ ફરી જાય છે.

આ અંકનો દેશાંત્ર જોતાંજ દરેક યાંચકને જણાશે કે 'દિગંબર જૈન' કંદ મહાન શોકસાગરમાં નિમગ્ન થયું હોય એમ લાગે છે, તો તે શું હશે ? એ શોક સમાચાર લક્ષતાં 'કલમ' કંપે છે, હાય થરથર ધ્રુજે છે અને હૈયું મરાઈ આવે છે કે જેમ

પાળીનો પરપોટો 'છે છે ને નથી નથી' થઈ જાય છે, અને જેમ દીવો ફૂંક મારીને ને ડહો જાય છે તેમ હિંદનો દિગંબરીનો દીવો જોતજોતામાં ઓર્ચીતો હોલવાઈ જવાથી આજા હિંદના જૈનોમાં હાહાકાર ઘર્તીઈ ગયો છે અને સર્વેની દીલગીરીનો પારાંવાર નથી. આજા હિંદના દિ. જૈનોના મહાન નેતા, ઉદાર, સરલ સ્વભાવી, અને જ્ઞાનગતા હીરા, શ્રીમાન્ દાનવીર જૈન કુલભૂષણ શેઠ માણેકચંદ હીરાચંદજી જે.પી. એ ગત અપાઠ વદ ૨ને દીને સવારથી રાત્રે દશ વાગતા સુધી પોતાનું રોજનું નિયમિત કાર્ય કર્યું હતું અને છેક ૧૧ વાગતે નિદ્રાધિન થયા હતા અને કશી પણ બીમારી નહોતી, છતાં લગભગ સાઠા વારને સુમારે એકદમ હૃદય ધંધ થઈ જવાથી પંચત્વને પામવાની સ્વર અમને વાંજે દીને સવારે તારદ્વારા મલવાથી અમો અંચંવામાં અને દિલગીરીમાં મરકાવ થઈ ગયા હતા. આ શેઠના આવા અકસ્માત અવસાનથી

कोई स्नेहीओ तथा वधा कुटुंबीओ मळी
 शक्या पण नहोता अने कोईनी साथे शेटें
 वात पण करी शक्या नहोता. सवार पडतां
 चीजळीनी झडपे आ खबर मुंबईमां फेळाता
 ३००-४०० जैन अजैन जाणीता पुरुषो
 चोपाटीने बंगले हाजर थई गया हता अने
 आ पुण्यात्मा नरना प्रेतने भारे शांतिनी
 वचमां अभिदाह करवा लई जवागां
 आव्युं हतुं, जेमां शेट हुकमचंदजी, शेट
 सुखानंदजी, शेट जुहारमल मूलचंदवाळा
 वगेरे सर्व-स्पन्नाजमां अभिसंस्कार करती
 वखते हाजर हता अने ते वखते सर्वेए
 "शेट माणेकचंदजीनी जय"!

एवो ध्वनि एके अवाने कयों हतो, ते
 जाणे एमज लागतुं हतुं के जाणे देशेएज
 तेमनीं सद्गति जाहेर करवा सारु आ
 जयध्वनि कयों होय ! एज दीने आखा
 हिंदुस्तानमां मुख्य-मुख्य स्थळे विजळीनी
 झडपे आ खबर मळतां आखा हिंदना
 जैनोमां हाहाकार वर्ताई गयो-अने पणे
 स्थळे व्यापार थंयो बंध करी हडताळ
 पाड्यामां आबी हती; अने वे दिवसनी अंदर
 मुंबईमां आ गेठना भाई शेट नवलनन्दजी
 उपर सेंफडो दिसगोरीदर्शक तारो अने
 पत्रो आबी पड्या हता तेमज अनेक स्थ-
 ले शोकमभाओ थई हती अने हजु थये
 जाय छे ते आ अंक वांचयाथी वांचकोने
 जणाचेच. फेटलाक द्वांचकोनी एवी फरी-
 यारी वाववा लागीं के आवा दुःखरायक

समाचार अमने तमे कागळथी
 केम नथी जणावता, तेथी पछी अमोए
 २५०-३०० गामोमां खास काडों छपा-
 वी खबर आपो हती, जे खबर दरेकने
 अचंबा जेवीज लागी हती, पण बनवा काळ
 कंई मिथ्या थतुं नथी अने जोतजोतामां
 शेट माणेकचंदजी हता न हता थई गया छे!

ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ

आ दानवीर शेटथी आखा हिंदनो एक
 पण जैन अजाण्यो
 दिगंबरीना राजा ! नहि होय, केमके
 एमनी दानवीरता
 अने आखा हिंदना जैनो प्रत्येनी एकतरखीं
 प्रिय लागणीथी शेट माणेकचंदजीनुं
 नाम सर्व स्थळे घरगुज हतुं. दिगंबरीमां
 एमना करतां विद्या अने समृद्धिमां बीजां
 घणाए पुरुषो छे, पण शेट माणेकचंदजी,
 स्वभाव, उदारता अने जातिभांगादिने
 लीपे आखा हिंदना दिगंबर जैनोना
 एक राजा याने वायसरॉय जेवा हता,
 केमके ए जे कहेता, ते सर्व मान्य करता
 हता, तेम भारतवर्षीय दिगंबर जैन महा-
 सभाना प्रमुख पण आ महान पुरुषज
 हता, तेथी दि. जैनोना राजा कहेवा ए
 योग्यज लागे छे. एमणे जीदगी दरम्यान
 दान पूणपनां शुं शुं महान कार्यो करेलां
 छे ते आ अंकमां आपेशा जीवनचरितमां-
 थी वांचकोने मळो आवगेत, पण एटुं
 तो अत्रे जणावीए छीए के धा महान

नरना वियोगथी दिगंबर जैन कोमे एक महान संचालक गुमाव्यो छे अने तेनी खोट कदी पण पुराई शकवानी नथी. गुजरात, मुंबाइमां दिगंबरी कोण, ए कोई जाहेरमां जाणतुं नहोतुं अने जैनो ते मात्र थे. जैनोज छे एम भासतुं हतुं, पण लगभग २५ वर्ष थयां गुजरातमां अने आखा हिंदमां जे धर्मजागृति आ शेठे फेलावी छे, तेथी जैनोमां दिगंबरी जैनो पण एक मोटो विभाग छे, एवं जगजाहेर थई गयुं छे.

कोई तनथी कार्य करे छे, कोई मनथी कार्य करे छे अने तन, मन अने धननो कोई धनथी कार्य भोग. करे छे पण तन, मन अने धन तणेने एक सरखी रीते रोकनार जो कोई वीरनर जैनोमां थयो होय तो ते आ शेठ माणेकचंदजीज हता, के जेओ दश पंदर वर्ष थयां व्यापार धंधाथी फारेग थई रात्रिदिन पोतानो समय जैन कोमनी उन्नति थाय एवां धार्मिक कार्योमांज जातिभोग आपीने रोकता हता; अने लगभग ६२ वर्षनी उमर थवा छतां एक युवान माणसनी माफक दरेक कार्य उमंगथी करता हता. मकानो बांधवा संबंधीनी माहिती अने अनुभव एमनो एटलो विशाल हतो के कईपण संस्था के मकान बांधवाना प्लान माटे सैंकडो लोको एमनी सलाह लेता. ए शेठ तीर्थक्षेत्र

कभीटीना महामंत्री तेम अनेक सभा, बोर्डिंगो, पाठशालाओ वगैरेना प्रमुख तथा दूरटी हता तेथी ते दरेक खाताने एमना अणधारेला ओर्चिता स्वर्गवासथी दणीज अगवडो पडशे अने ते खोट पुरावी मुश्केलज छे. मईमने कुटुंब संबंधी अनेक आफतो स्वेवी पडी हती, छतांपण धर्मकार्यमां पाछा न हत्तां वधु ने वधु धार्मिक कार्यो ठेठ सुधी करता हता. एमना भत्रीजा शेठ प्रेमचंद मोर्तीचंद तथा भाणेज शेठ चुनीलाल श्वेरचंदना अकाळ वियोगथी तेमने असह्य आफत पडेली अने आ बे पुरुषो एवा धीरल हता के तेओ जो आजि होत, तो दानवीर शेठ माणेकचंदजीनुं दरेक कार्य सहेलाईथी उपाडी लेत. आ शेठने बीजी आफत पोतानी एक मोटी अने मोळी पुत्री फुलकोर मृत्यु पामवानी अने बीजी पुत्री मगनब्देनने २० वर्षनी वयमां वैधव्य प्राप्त थवानी हती, पण जेवुं पुरुषोमां माणेकचंद शेठे नाम मेळव्युं छे, तेवुंज नाम हिंदना तमाम स्त्री वर्गमां श्रीमती मगनब्देन मेळववा भाग्यशाली थया छे, तेना प्रताप तेमना पुण्यशाली पिताज हतां. वळी आ अल्पज्ञ सेवक उपर शेठ माणेकचंदजी, एक पुत्र करतां पण वधु स्नेह राखता हता अने आजि अमो समाजनी जे कई अल्पसेवा बजावी रखा छीए, तेनुं मूळ कारण तेमज्जा " दिगंबर जैन "

પત્ર શરૂ થવાનો મૂઠ પાયો આ શેઠથીજ રચાયો હતો. ધર્મા ધર્મા સ્થળોએ સમાજો-માં, મેઝાવડા વગેરેમાં અમો આ શેઠ સાથે જતા, જેઓ અમને ઘડિયાળ જાણવાનું અને જોવાનું મળ્યું છે, જે પાઠ કદીપણ વિસરી જવાય તેવો નથી.

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

ચોર પ્રકારના દાનો પૈકી મુખ્યત્વે કરીને

દાનવીર શેઠ માણેક-

ચિદાદાનનો મહાન ચંદ્રજી ચિદાદાન પાઠ. માટેનાં જે મહાન

કાર્યો કરી ગયા છે

તેનો પાઠ દરેક વ્યક્તિએ શીખવાનો છે. જે પારસી કોમ આજે એક લાક્ષણિક સંસ્કૃતિમાં છે તે કેન્દ્રવર્ણીને લંધેજ હિંદમાં અમગ્ન્ય ગણાય છે; તેથી રીતે શેઠ માણેકચંદ્રજી કેન્દ્રવર્ણીના જે મહાન કાર્યોનો આરંભ એવી શુક્તિ પુરઃસર કરી ગયા છે કે તે, જો

જનામાં હાહાકાર વર્તાઈ ગયો અને ધર્મ સ્થળે વ્યાપાર ધંધો ધંધ કરી હડતાલ પાડવામાં આવી હતી; અને એ દિવસની અંદર મુંબઈમાં આ શેઠના મહિ શેઠ નરહરચંદ્રજી ઉપર સેકડો દિલ્હીરીફાઈ તારો અને પત્રો આવી પહોંચતા તેમજ અનેક સ્થ-લે શોકસમાજો થઈ હતી અને હજુ ધ્યે જાય છે તે આ અંક વાંચવાથી વાંચકોને જણાશે. કેટલાક જાનકોની એવી કરી-યાદો આવવા લાગી કે આવા હુમલાયક

કરી છે કે જે માટે જૈન ઇતિહાસમાં આ વીર-નાનું નામ સોનેરી અક્ષરે કોતરાયું રહેશે; તેમજ આવા હિંદના દિગંબર જૈનોનો અને તીર્થોનો પૂર્ણ ઇતિહાસ, અર્થાત્ પરિશ્રમ અને સ્વર્ચથી તૈયાર કરાવી જે "દિગંબર જૈન ટ્રિબ્યુન" આ શેઠ પ્રકટ કરાવી ગયા છે, તેથી આવા હિંદના દિગંબર જૈનો-ની માહિતિ સર્વેને ઘેર બેટાં મળી શકે એમ છે અને એ સ્વકારં કંઈ જેવો તેવો નથી.

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

મુબાઈમાં એક સાર્વજનિક મહાન કાર્ય

જો દાનવીર શેઠ

હીરાવાગ ધર્મશાળા. માણેકચંદ્રજી કરી

ગયા, હોય તો તે

'હીરાવાગ' યાને હીરાચંદ્ર ગુપ્તાની ધર્મ-શાળાજ છે, જે હાલ સર્વ લાલના સરને

એવી તો મહાન સમગ્ર અને વ્યવસ્થાપત્રી

બંધાવી છે કે દરેક વાત્રીને તેમાં ધર કરતાં

પણ એક મહાન મંદિર છે, તેમ તેનાં

કેમકે એ જે કહેતા હોય તેની વ્યાખ્યાન

હતા, તેમ ભારતવર્ષીય આસી હિંદ. એમ માટેની

સમાના પ્રમુખ પળ આ મહાન પુરુષોને

દતા, તેથી દિ. જૈનોના રાજા કહેવા

યોગ્યજ લાગે છે. એમણે જીવંતી દરમ્યાન

દાન પૂણ્યનાં શું શું મહાન કાર્યો કરેલાં

છે તે આ અંકમાં આપેલા જીવનચરિત્રમાં

થી વાંચકોને મળી આવશે, પણ એટલું

તો અગ્રે જણાવી દીધું કે આ મહાન

જાય છે કે જેવું મહાન ગંજાવર દાન સમય જૈનોમાં આજ સુધીમાં કોઈપણ કર્યું હોય, તો તે આ શેઠજ કરી ગયા છે અને તેનો ઘડો આજીવ જૈન કોમને લેવાનો છે. લાલોપતિઓ અને કરોડાપતિઓનો જૈનોમાં ટોટો નથી, પણ આવા મહાન દાનાઓનોજ ટોટો છે, તે જ્યારે પુરાય ત્યારે એક સમય એવો આવે કે જૈન કોમ, દુનીયાના વધા ઘર્ષોમાં સર્વોપરી ગણાય.

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

દુનિયામાં જ્યારે કાષ્ઠ વીરનરનો ત્રિયોગ થાય છે ત્યારે તેનું નામ ગંજાવર સ્પારક અને કીર્તિ અમર રાખના ફંડની સ્થાપના. ને તેના નામના સ્મારક ફંડો થાય છે એટલે

કે તે મહાન નરતી યાદગીરી હંમેશા કામ રાખવાને એક ફંડ (મોટી ટીપ) લગાવવામાં આવે છે અને પછી જે રકમ થાય તે સ્થાપી રાખી તેની ઉપજમાંથી તે વીરનરના નામની એક અથવા વધુ સંસ્થાઓ ખોલવામાં આવે છે, તેમજ તેના શુભો અહર્નિશ યાદ આવે તે માટે તે પુણ્યના વ્યાવસાયો સ્થળે સ્થળે ઉભા કરવામાં આવે છે, તે પ્રમાણે દાનવીર શેઠ માણેકચંદની યાદગીરી હરહમેશ કામ રહેવાને સ્મારક ફંડખોલવાની જરૂર છે, જેથી મુખ્યાલમાં એક સ્મારક ફંડ - ખોલવા માં આવ્યું છે, તેમ જત્રે (સુરતમાં) પણ “દાનવીર શેઠ માણેકચંદ હીરાચંદ સ્મારક ફંડ” ખોલવામાં આવ્યું છે અને તેમાં દિનપરદિન રકમો ભરાતી જાય છે અને આ વતી જાય છે, તેથી આ ફંડ ગંજાવર યવાની આશા બંધાય છે, માટે “દિગંબર જૈન”ના વહાલા વાંચકો! માણેકચંદ શેઠે આપણે માટે ઘણું જ કર્યું છે, તેનો યદ્દો આપવા કાષ્ઠપણું રાખવું નથી, છતાં પણ કૃતજ નહિ

અને કુલની પાંખડીની ઉચિત મુજબ તે મણે કંદેલા કાર્યોના યદ્દો તરીકે આ સ્મારક ફંડમાં કંઈને કંઈ રકમ ભરીને તરતજ અત્રે (મનીઓડરથી) મોકલો, કેમકે તરત દાન તે જ મહાન પુણ્ય છે અને આના કાર્યમાં ઉદ્યોગ રાણી! કરવાનું કે ઉધાર! રાખવાનું હોય નહિ.

‘દિગંબર જૈન’ના ૧૬૦૦ ગ્રાનુકેથી જોખમાં જોણું તેનો લાભ ૧૭૦૦૦ જેનો તો લેતા હશેજ, તેઓ જો માત્ર એક એક રૂપિયો પણ આ ફંડમાં મોકલી આપશે, તો તે એકેક રૂપિયાથી પણ રૂ. ૧૭૦૦૦ જેટલી રકમ મેળી થતા વાર લાગશે નહિ. વળી અત્રે ઉધા-ડકા આ સ્મારક ફંડની વ્યવસ્થા પણ દિગંબર જૈનના વાંચકોની સંમતિ લઇનેજ કરવામાં આવશે અને તેમાં મુખ્યત્વે કરીને આ સ્મારક ફંડનો લાભ આપ્યા હિંદના જૈનોને એક સરખો મળે એવી રીતે વ્યવસ્થા કરવાનો અમારો વિચાર છે. અમેને આશા છે કે ફંડ સમયમાં આ ફંડમાં ભારે રકમો એકઠી થશેજ.

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

દાનવીર શેઠ માણેકચંદની ત્રણ વર્ષ થયાં અમને કહેતા હતા કે મારું જીવન-ચરિત્ર તમે મારી હયાં-જીવનચરિત્રની જરૂર. તિમાં બહાર પાડો, પણ અમારે પારાવાર દિલ ગીરી સાથે જળાવવું પડે છે કે અમો દાનવીર શેઠની આ સુચના અમલમાં લાવી શક્યા નથી, પણ હવે અમનું ગંજાવર જીવન-ચરિત્ર ૨૧ થી ૫૦ ચિત્રોસહિત જન્મથી સ્વર્ગવાસ સુધીના લંબાણ ઇતિહાસ સાથે બહાર પાડવાનો પ્રયાસ કરવાનો અમારો હિસાબ છે અને તે પક્ષીભૂત કરવા અમો માગ્યશા-લી થઈએ પણ અમારી આંતરિક ઇચ્છા છે!

મહુમ શેઠ માલેકચંદણનાં કુટુંબમાં હવે કુટુંબીઓને વિનાતિ મોટામાં જોઈએ તો એ મના કનિષ્ઠ બ્રાતા શેઠ નવલચંદણ છે અને આખા કુટુંબની સારસંભાળ લેવાની ફરજ તેમના ઉપર આવી પડેલી છે, તેતા તેઓ જનવશેજ, પશુ ને સાથે શેઠ નવલચંદણને અંભારી આગ્રહપૂર્વક પ્રાર્થના છે કે આપ પશુ શેઠ માલેકચંદણએ આરભેલા કાર્યને હવે હાથમાં લેશે અને આપના પુત્રો તારાચંદ-રતનચંદ તથા બાણેજના બાણેજ બાણ હરિદેવદાસ ભગવાનદાસને તેમાં દોરરી શેઠ માલેકચંદણની માફક જન સમાજની ઉત્તરિનાં કાર્ય કરશે.

✽ ✽ ✽ ✽ ✽

‘દિગંધર જૈન’ કે હિંદી પાઠકો !

શ્રીમાન દાનવીર શેઠ માણેકચંદજીને સારે હિંદુસ્તાનકે જૈનોકે હિંદી પાઠકોકો લિયે જોર ઉપકારી નિવેદન। કાર્યો કિયે હૈં, વહ

આપકો વિદિત હી હૈ, ઇસલિયે એસે મહાન દાનવીરકા નાંવ સદૈવ અપર રચને કે લિયે ‘દિગંધર જૈન’ પત્ર દ્વારા જો “દાનવીર શેઠ માણેકચંદ હીરાચંદ સ્મારક ફંડ” ચોલ દિયા ગયા હૈ વત્તમેં આપકી શક્ત્યનુસાર કુલ ન કુલ દ્રવ્ય ફક્ત ફરકે મનીઓઈરસે મેજકર હમારે ઉત્સાહકો ચઢાઈયે। કમસે કમ એક રુપ્યા મેજનેવાલેકી સ્વીકારતા મી નાંવ ગાંવ સહિત ‘દિગંધર જૈન’ મેં છપેગી, ઝીર ઇસ સ્મારક ફંડકી વ્યવસ્થા મી “દિગંધર જૈન” કે પાઠકોંકી સંમતિ પૂર્વક ઝીર સારે હિંદુસ્તાનકે જૈનોકો ઇસકા લાભ મિલ સકે, ઇસ તરિહસે હોગી।

આજ અંકમાં મારે પરિશ્રમ અને સ્વર્ચ કરીને એકદમ ત્વરા- મોટું ચિત્તાકર્ષક થી તે દાનવીર ચિત્ત. પુણ્યાત્મા પુરુષનો મોટો ફોટો સર્વે

ગ્રાહકોને કાલજીર્ણવૃક્ષ છુટો મોકલવાનાં આવ્યો છે, તે દરેક ગ્રાહકે સંભાળી લઈ તેને તરતજ તસ્તામાં મઢાવી હરહંમેશને માટે સાચવી રાસવા અમો મલામળ કરીએ છીએ. પોસ્ટીંગ કરતી વચ્ચે જો અંકનું વજન વધી જશે, તો આ અંક સાથે વેંચવામાં આવનારી એક મેટ ‘પ્રાતઃસરણ મંગલપ્રાઠ’ મોકલી શકાશે નહીં; માટે તે જો ન મળે તો વાંચકોએ અધીરા થવું નહીં.

✽ ✽ ✽ ✽ ✽

જૈનોથીજ શરુ થયેલો, પણ હાલ સાર્વ- જનિક દેવદાર તરીકે રક્ષા વંધનનો પવિત્ર ગણાતો “રક્ષા વંધન” દિવસ. નો પવિત્ર દિવસ (ચલેવ) આ ધાવળ

સુદ ૧૫ ઉપર આવી પહોંચ્યો છે. આ તીથીએ શ્રી અંકપનાચાર્યાદિ ૭૦૦ મુનિને ચઢીરાજાએ કરેલો ધોર ઉપસર્ગ શ્રી વિ- પ્ણુકુમાર મહામુનિદ્વારા કેવી રીતે દૂર કરાયેલો, તેની કથા (રક્ષા વંધન કથા) અમે ગત વર્ષમાં ‘સત્જના પૂજન’ સહિત મેટ તરીકે વેંચેલી છે, તે આ વર્ષને દિવસે સર્વે સન્મૂલ્ય વાંચી સંમઝાવી ૫ દિને ‘સત્જના પૂજન’ કરવાને, તેમજ આ વર્ષ કેવી રીતે પઝાયો, તેના સમાચાર અત્રે મોકલવાને અમો દરેક વાંચકને આમદ્ કરીએ છીએ.

સ્વર્ગીય શ્રીમાન્ દાનવીર જૈનકુલભૂષણ

શ્રેષ્ઠ માણેકચંદ્રજીનું સંક્ષિપ્ત જીવનચરિત્ર.

દેશમાં જ્યારે કોઈ મહાન ઉપકારી અને દેશની કે કોમની સેવા તન, મન, ધનથી વજાવનાર નરનો આ પાત્રી દુનિયામાંથી વિયોગ થાય છે, ત્યારે આજીવ દેશમાં દાહાકાર વર્તાઈ રહે છે અને પછી શહેરે શહેર તે વીરનરના ઉમદા ગુણો ગવાઈ તેનું અનુકરણ કરવાની સર્વેને સૂચનાઓ થાય છે, તથા તેવા નરનું નામ અને કીર્તિ અમર રહેવા માટે તેના નામનાં સારક કંઠો થાય છે, તેવે પ્રસંગે તે વીર પુરુષ કેવી સ્થિતિથી કેવી સ્થિતિ સુધી કેવી રીતે પહોંચ્યો હતો તે જાણવા માટે પત્રકારો તેવા વીરનરનું સંક્ષિપ્ત જીવનચરિત્ર પ્રકટ કરે છે, તેજ મુજબ જૈન કોમના સુપ્રસિદ્ધ મહાન નેતા, ઉદારચિત્ત, ધર્માત્મા અને દાનવીર, દિગંધર જૈનસમૂહના સ્તંભરૂપ ગણાતા દાનવીર જૈન કુલભૂષણ શ્રેષ્ઠ માણેકચંદ્ર હીરાચંદ્રજી જે. પી. ગત અવાહ વદ ૯ ની કાલરાત્રિએ ઓર્ચીતા સ્વર્ગવાસી થવાથી તે પુણ્યાત્મા વીરનરનું સંક્ષિપ્ત જીવનવૃત્તાંત, તે પુણ્ય પુરુષના ચિત્તાકર્પક ચિત્ર (ફોટો) સહિત પ્રકટ કરવું અત્રે ઉચિત ધારીએ છીએ.

વંશ પરિચય.

ઉદ્દેપુરની પાસે હીંડર નામે નાનું ગામડું છે, ત્યાં પીમા હુમડ દિગંધર જૈન શાંતિમાં મંત્રધર ગોત્રી શા. શુભાનંદ લાલજી નામે થઈ થયેલા, જેમનો વ્યાપાર અશીષુનો હતો અને તેઓ પ્રશીજન ર. સ્થિતિમાં હતા; તે સમયે સુરતથી વહાણોદાર અશીષુ સ્ત્રીન તરફ ચલ્યા હતા, તેથી તેઓ આ વ્યાપાર માટે લગભગ સંવત ૧૮૪૦માં સુરત આવીને વસ્યા હતા અને એ વ્યાપારથી અપ બેથું પેદા કરી શકતા હતા. લગભગ ૧૮૬૭ થી ૭૦ના અરસામાં શેઠ શુભાનંદ હીરાચંદ્ર અને વખતચંદ્ર નામે બે પુત્રો થયેલા, જેમાંના શેઠ હીરાચંદ્ર આપણા ચરિત્રના પિતાશ્રી હતા. પિતાના મરણ પછી આ બંને પુત્રો થોડો સમય તો અશીષુનો વ્યાપાર એકઠોજ કરતા, પણ પછી ન અનયાથી લુદો લુદો વ્યાપાર કરવા લાગ્યા હતા. હવે શેઠ હીરાચંદ્રના લગ્ન વીજળીબાઈ સાથે થયેલા અને તેમનાથી સં. ૧૮૬૩થી ૧૯૧૨ સુધીમાં બે પુત્રીઓ હેમકોર અને, મંડા તેમજ ચાર પુત્રો ભોતીચંદ્ર, પાનાચંદ્ર, માણેકચંદ્ર અને નવલચંદ્ર જન્મ્યા હતા.

જન્મ અને વંશસ્થિતિ.

આપણા ચરિત્રના પિતાશ્રી જન્મ વિક્રમ સંવત ૧૯૦૮માં કાર્તિક વદ ૧૩ને દીને સુરતમાં થયો હતો. ઉપલા ચારે ભાઈઓને ગુજરાતી સ.ધ રજુ લખતાં વાંચતાં આવડે એટલુંજ શિક્ષણ મળી શક્યું હતું અને માતા

અરુપ વપમાં ગુજરી જવાથી તે સમયે શેઠ માણેકચંદની માત્ર ૮ વર્ષની અને શેઠ નરસચંદની માત્ર ૫ વર્ષનીજ ઉંમર થઇ હતી અને સ્થિતિ ઘણી ગરીબ હોવાથી તેમજ ભાઇ સાથે અશુભનાવ હોવાથી શેઠ હીરાચંદને એકલાનેજ આ ચારે પુત્રોનું પાલણુ કરવાનું હતું, જેથી ચોતેજ ચારે પુત્રોને હાથે રાંધીને જમાડતા તથા વ્યાપાર પણ કરતા હતા.

જેઠ વ્યાપાર લાભ.

જેઠ પત્નીઓ પેટી હેમકેરના જન મુજાઇ અરોબીજી સગન સુરત થયેલા, જેથી હેમકેરે આ બંને સુરત આવીને પિતાને કહ્યું કે આ ચારે ભાઈઓમાંથી એકાદને મુજાઇ મારી સાથે મોકલો, તો હું ત્યાં કંઈ કેમણે પાડું, આથી પિતાએ મોતીચંદને મુજાઇ મોકલ્યા અને ત્યાં તેમને મોતી પેરવાને ધંધો શીખવાને મુકવામાં આવ્યા, જેઓ ચાલક હોવાથી થોડા સમયમાં એ ધંધો શીખી ગયા. જે વર્ષ પછી પાનાચંદને પણ મુજાઇ તેલગા અને તે પણ ત્યાં જઈ એજ ધંધો શીખ્યા ગયા. આ પાનાચંદ એટલા બધા કામેજ, સરળ રચણી, પુણ્યશાળી હતા કે એમને પત્રે પાલખીનું ચિન્હ હતું. જેથી લોકો એમ કહેતા કે આ છેકરો રાજગાદી બોલવે એવો બહુજ ભાગ્યશાળી નીવડશે એમ રજાંટ લાગે છે.

હવે જે ભાઈઓને મુજાઇમાં નીચીમાં જમણું પાડું અને બીજા જે ભાઈઓ મુન્તમાં હતા તેથી શેઠ પાનાચંદ પિતાશ્રીને ૫૩ લખ્યો કે આપ ને વ્યાપાર જઈ કરીને જન્મે લાભ્યોને તેડીને અન્ન આપો તો બધાએ સાથે રહી શકાય અને ચારે ભાઈઓ એક સાથે એક ધંધામાં પડીએ, તો રિક્ત લાભ થય. આથી પછી હીરાચંદ શેઠ માણેકચંદ અને નરસચંદને તેડીને મુજાઇ મળ્યા ત્યાં એ જન્મેને

પણ એજ ધંધો શીખવ ને મુકવામાં આવ્યા, જેથી પછી પિતાજી ચાર પુત્રોને હાથે રાંધીને જમાડતા અને ચારે ભાઈઓ સાથે રહીને મોતી પેરવાનો (પરોણીગરનો) ધંધો કરતા હતા, જેમાં એક સંપ અને કામેજાતને લીધે ઝવેરીઓમાં એટલા બધા પ્રિય થઇ પડ્યા કે એમને પુણ્ડળ કામ ગળણું અને તે તેઓ બહુજ તરાથી આટોપી આવતા, તેથી તે સમયે ઝવેરીઓમાં તેમને 'ભાઈરામ' કહીને બોલાવતા અને હજુસુધી પણ મુખ્યા ધના ઝવેરીઓમાં એમનું કુટુંબ 'ભાઈરામ' ના નામથીજ ઓળખાય છે.

પેતાની અરુણ હોશીઆરીથી ધીમેધીમે આ ચારે ભાઈઓ વ્યાપારમાં આગળ વધ્યા અને પછી મોતીનો વ્યાપાર કરવા માંડ્યો અને તેમાં ફાવવાથી પછી સં. ૧૮૨૭ માં 'માણેકચંદ પાનાચંદ ઝવેરી'ના નમની પેટી સ્થાપી અને તેમાં વધતાં ધંધતાં સંવત ૧૮૩૪માં વિલાયત મોતી ચલાવવાનો વ્યાપાર શરૂ કર્યો, જેમાં પ્રથમ પાર્શ્વમાં 'બોઈ ગયેલી, પણ તેથી દિવંત ન હારવાથી બીલું' પારખત ચલાવ્યું, તેમાં ઘણો સારો નફો મળ્યો, જેથી વિલાયત મોતી ચલાવવાના વ્યાપારમાં સારી રીતે ફાવ્યા અને પછી મુજાઇ માં ઝવેરાતનો વ્યાપાર કરવા સાથે સંવત ૧૮૪૫માં જગીનો વેચના લેવાનો વ્યાપાર કરવા લાગ્યા, તેમાં બહુજ નફો મળવાથી જ્ઞેન જ્ઞેતાનાં પંચે ટકે સુખીચતા ગયા અને આજે એક નામાંકિત ઝવેરી તરીકે ઓળખાય છે.

જેઠ ધર્મમેળ.

જેઠ માણેકંદજીને ૮ વર્ષની ઉંમરથી મંદિરમાં પુજા પ્રદાન કરવાનો રેવ પટી હતી તેમ ૧૬ વર્ષનો ઉંમરથી દરરોજ શ્રાદ્ધગાય કરવાનો નિયમ થયો હતો; તેથી

અમની ધર્મરુચિ ધીમે ધીમે વધતી ગઈ અને મુબાર્કમાં થતી વ્યાખ્યાન સભામાં જવા માંડ્યું, જેથી અમના અંતરંગમાં ધાર્મિક સેવા, ધર્મોન્નતિ અને જાત્યોન્નતિના અંકુરો ફુટવા લાગ્યા અને તે ધીમે ધીમે ઇટલા. પ્રવલ્લ થયા કે અમની યુત્તિ ગમે તે પ્રકારે પરોપકારી કાર્યો કરવા તરફ દોરાઈ અને તે સાથે અમને ધર્મપ્રેમ ઇટલો વધો વધતો ગયો કે હિંદુસ્થાનના અનેક તીર્થોની યાત્રાઓ વચ્ચે વચ્ચે કરી, જેથી હિંદના દિગંવર જૈનોની અને તીર્થોની સ્થિતિ અમના જાણવામાં આવી; જેમાં અનેક દિગંવર જૈન તીર્થોની સ્થિતિ કપોટી થઈ પડી હતી તેને સુધારવા પાછલ આજસુધીમાં આ શેઠે જેવો તન, મન અને ધનનો ભોગ આપ્યો છે, તેવો જાતિ-ભોગ કોઈ પણ જૈને આજ ૧૦૦-૨૦૦ વર્ષોમાં તો આપેલો જણાતો નથી, જેથી જૈન ઇતિહાસમાં આ શેઠ એક અમર નામ કરી ગયા છે.

પારમાર્થિક કાર્યોમાં ધનનો સદુપયોગ.

શેઠ માણેકચંદ્રજીમાં ધર્મસેવા, જાતિ-સેવા, અને ધર્મોન્નતિનાં અંકુરો ઇટલા બધા પ્રફુલ્લિત થયાં હતાં કે આ બીર નર પોતાના તન મન અને ધનના અધાગ ભોગે એવી રીતનાં અનેક ધાર્મિક કાર્યો કરી ગયા છે કે જેવાં કાર્યો જૈનોમાં આજસુધીમાં કોઈ પણ કરી શક્યું નહોતું. અમને કરેલી સ-સ્વાવતોની જાણીતી અને મોટી નોંધ નીચે મુજબ છે:-

ૐ મોટી સસ્વાવતો. ૐ

સં. ૧૯૩૯માં સુરતમાં રૂ. ૮૦૦૦) સરચી. જુના જૈન મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરવામાં અમભાગ લીધો હતો.

સં. ૧૯૪૮માં સુરતમાં રૂ. ૨૫૦૦૦) સરચી ચંદ્રાવાડી (ચંદ્રપ્રભુ વાડી) નામે ધર્મશાળા બંધાવી.

સં. ૧૯૪૯માં મુબાર્કમાં ચૌપાટી રત્નાકર પેલેસ બંધાવી તેમાં સુંદર ચૈત્યાલય નિર્માણ કરાવ્યું.

સં. ૧૯૫૧માં પાલીતાણામાં રૂ. ૩૧૦૦) સરચી મંદીર-ધર્મશાળામાં મદદ આપી પ્રતિષ્ઠા કાર્ય આગલ પડીને કરાવ્યું.

સં. ૧૯૫૫માં મુબાર્કમાં “ હીરાચંદ્ર ગુમાનજી જૈન બોર્ડિંગ ” જૈનોના ત્રણે ફીરકાના ઉપયોગ માટે રૂ. ૮૦૦૦૦) સરચી જૈનોમાં સૌથી પ્રથમ ખુલી મુકી.

સં. ૧૯૬૧ માં કોલ્હાપુરમાં દિગંવર જૈન બોર્ડિંગનું મકાન રૂ. ૨૨૦૦૦) સરચીને બંધાવ્યું. રૂ. ૪૦૦૦૦) સરચી અમદાવાદ-માં પોતાના મત્રીજા પ્રેમચંદ મોતીચંદના નામની દિ૦ જૈન બોર્ડિંગ સ્થાપન કરી, તેમજ રૂ. ૧૨૫૦૦૦) (સવાલસ ૧) સરચી મુબાર્કમાં હીરાવાગ (હીરાચંદ ગુ-માનજી ધર્મશાળા) નામે રાજમહેલ જેવી જંગી ધર્મશાળા બંધાવીને આંખી હિંદુ કોમ માટે ખુલી મુકી.

સં. ૧૯૬૨માં જવલપુરમાં બોર્ડિંગ સ્થાપન કરી રૂ. ૪૦૦૦૦) ની મદદ આપી.

સં. ૧૯૬૩માં હદેપુરમાં પ્રેમચંદ મો-
તીચંદ દિ. જૈન પાઠશાળા રૂ. ૬૦૦૦)
સ્થાપન કરી.

સં. ૧૯૬૪માં સમેશિલરજીની રક્ષા
માટે રૂ. ત્રણ ચાર લાખનું ફંડ પુષ્કળ પરિશ્રમ
કરી કયું, તેમાં રૂ. ૧૦૦૦૦) પોતે ભર્યા.

સં. ૧૯૬૪માં સુરતમાં પોતાની પુત્રી
ફુલકોરના નામની કન્યાશાળા રૂ. ૬૦૦૦)
સ્થાપન કરી, અને એજ વર્ષમાં
દિગંધર જૈન ડિરેક્ટરી તૈયાર કરવાનું કામ
રૂ. ૫૦૦૦)થી આરંભ્યું અને તેમાં આજ
સુધીમાં રૂ. ૨૦૦૦૦) સ્વર્ચ કરી તથા
રાત્રિદિન અથાગ પરિશ્રમ લઈ દિ. જૈન
ડિરેક્ટરી તૈયાર કરી ગયા છે.

સં. ૧૯૬૫માં આગરામાં બોર્ડિંગ વાંપવા
રૂ. ૪૦૦૦)ની જમીન લઈ આપી અને રૂ.
૪૦૦૦) સ્થાપન કરી પોતાની સ્વર્ગીય
પત્ની ચતુરબાઈના નામનો 'લેફ્ચર હોલ'
બંધાવ્યો.

સં. ૧૯૬૬ માં અમદાવાદમાં રૂ.
૨૦૦૦) ની યશસ્વતી શ્રાવિકાશ્રમ
સ્થાપ્યું, જે હાલ મુંબઈમાં સારી સ્થિતિએ
ચાલે છે. તેમજ પોતાની જીવંતીના વીમાની
રૂ. ૧૦૦૦૦) ની રકમ દક્ષિણ મહારાષ્ટ્ર
કોન્કરસને અર્પણ કરી દીધી.

સં. ૧૯૬૮માં રતજામમાં 'માણેશ્વર
પાનાચંદ' ના નામની દિ. જૈન બોર્ડિંગ
લગમગ રૂ. ૫૫૦૦૦) સ્થાપન કરી.

સં. ૧૯૬૯ માં રૂ. ૧૧૦૦૦) સ્થાપી

અમદાવાદમાં રૂપામાજીના નામનું દેશી
ઔપચારિક સ્થાપન કયું.

ઉપર મુજબ મોટી મોટી સલાહતો ઉપ-
રાંત અનેક સ્થળે પાઠશાળા, સ્કોલરશીપો,
તૌથોદ્ધાર, જીર્ણોદ્ધાર, ગ્રંથોદ્ધાર, શાસ્ત્ર-
દાન વગેરેમાં મળી આજ સુધીમાં લગભગ રૂપા
આઠથી દશ લાખ સુધી વિદ્યાદાન તેમજ
ધાર્મિક અને સામાજિક કાર્યોમાં શેઠ મા-
ણેશ્વરજી સ્થાપી જઈ, જૈન ઇતિહાસમાં પો-
તાનું નામ સોનેરી અક્ષરે કોતરાવી ગયા છે.
તેમજ એમના પ્રયાસથીજ મુંબઈ, અમદાવાદ,
જમલપુર, ફોલ્હાપુર, રતલામ ઉપરાંત
હુવલી, સાંગલી, લાહોર, બેલગામ, બલા-
હાવાદ, મૈસુર, બેંગલોર, વર્ધા, મેરઠ,
ઈન્દોર, સોલાપુર, વડવાળી, અકોલા વગેરે
સ્થળે જૈન બોર્ડિંગો, તેમજ કાર્યાલયો સ્થાપ-
વાદ મહાવિદ્યાલય પણ એમના પ્રયાસ અને
ઓછી વધતી મદદથીજ સ્થાપાયાં છે.

યોગ્યને યોગ્ય માન

એમણે કરેલાં ધાર્મિક કાર્યોની કદર
ભુતીને દિ. જૈન કામ તરફથી એમને 'દાન-
વીર જૈનકુલભૂપાલુની' પદવી અપાવલી
હતી તથા નામદાર સરકાર તરફથી અપૂર્વ
પ્રમાણીકાના લાભે જે. પી. (વૃત્તીસ ઓફ
ધી પીસ) ની પદવી મળી હતી તેમજ એઓ
ભારત. દિ. જૈન મહાસભાના પ્રમુખ, તેમ
અનેક પ્રતિષ્ઠિત કોન્કરસોના પ્રમુખ, ભારત.
દિ. જૈન તૌથોદ્ધાર કમીટીના મદામંત્રી
તેમજ અનેક સંસ્થાઓના મેમ્બર તથા
કર્મી હતા.

સ્વભાવ પરીચય,

આ દાનવીર શેઠ સ્વભાવે શાંત, સરળ પરીણામી, નિરાભિમાની અને સંપત્તિ ચાહનાર હતા તેમ નાના બચ્ચાંથી ધરડા સુધી અને ગમે તેવા ગરીબથી. ગમે તેવા તવંગર સાથે એક સરખા પુન્યભાવથી વર્તતા હતા અને સર્વે સાથે સાદાઈથી વાતો કરતા હતા તેમજ જોઈતી સલાહો વખતે વખત આપતા હતા.

સ્વાર્થ ત્યાગ અને જાતિભોગ.

લગભગ ૧૦-૧૫ વર્ષ થયાં મહુમ દાનવીર શેઠ વ્યાપારમાંથી ફારેગ થઈ રાત્રિદિન પોતાનો સમય દિ. જૈન સમાજની ધાર્મિક તેમજ સામાજિક ઉન્નતિ કરવાના કાર્યોમાં, તીર્થરક્ષાના કાર્યોમાં તન, મન અને ધન ત્રણેના ભોગે પોતાનો અમુક વખત રોકી પોતાની જીંદગીનું સાધક કરી રહ્યા હતા, જેનો ઓચિંતો વિયોગ થવાથી દિગંધર જૈન સમાજ ઉપર અણધારેલી ઓચીંતી આફત આવી પડી છે.

આંતરીકેં ઇચ્છાઓ અને ઉપદેશ.

મરહુમ દાનવીર શેઠ બ્રહ્મદેશ અને કાશ્મીરની મુસાફરી કરી આવ્યા હતા અને એક વખત નિશ્ચયત જવાની અને ત્યાં જૈન બોડિંગ સ્થાપવાની તેમજ મુખ્યમાં મસાહારી માટે વેણેટઅસ હાઉસો સ્થાપવાની એમની ઇચ્છાઓ હતી, તે પુરી પડી શકી નથી. આ શેઠ દરેકને એવીજ શીખામણ આપતા કે તમે જાહેરકામોમાં લાગ લો કેમકે જાહેરકામોમાં પડવાથી અનેક ઓળખાણપીઝાન, માન મરતબો, આડકંટી રીતે વ્યાપાર લાભ વગેરે મળી શક્યાનો મારો જાતિ અનુભવ છે. વળી દરેકને એમનો મુખ્ય ઉપદેશ એ હતો કે બીજાના અવશ્ય કદીપણ પ્રકટ કરવા નહિ, પણ ચુલુનેજ નાનાથી મોટા પ્રમાણમાં પ્રગટ કરવાથી ઘણું જ લાભ થાય છે.

કુટુંબ પરીચય.

મારે લાઇઓમાં મોટા લાઇ શેઠ મોતીચંદ સં. ૧૯૩૪માં સ્વર્ગવાસી થયેલા, તેમના એકના એક પુત્ર પ્રેમચંદલાઇ ધણાજ કાબેલ હતા, તે પછુ સં. ૧૯૫૮માં સ્વર્ગવાસી થયા હતા, બીજા લાઇ પાનાચંદ શેઠ સં. ૧૯૫૮માં સ્વર્ગવાસી થયેલા, જેમને એક પુત્ર હકીરલાઇ અને પુત્રી હઈયાત છે. ત્રીજા લાઇ આપણા ચરિતનામકને બે પત્નિ થયેલાં, તેમાં પ્રથમ પત્નિ શ્રીમતી ચતુરબાઈથી ૩ પુત્રી અને ૪ પુત્રો થયેલા, જેમાં માત્ર બે પુત્રીઓ મગનબહેન અને તારાબહેન હઈયાત છે. બીજી પત્નિ શ્રીમતી નવીબાઈને બે પુત્રો થયેલા તેમના એક પુત્ર નામે પુનમચંદ આશરે ૬ વર્ષનો હઈયાત છે. તેમ ચોથા લાઇ શેઠ નવલચંદજીને બે પુત્રો તારાચંદ-રતનચંદ અને એક પુત્રી હમાન છે. વળી મહુમતી મોટી બહેન હેમકોરનો સારો પરિવાર છે તથા મંજીબહેનને સુતીલાલ અવેરચંદ નામે પુત્ર હતા, તે સંવત ૧૯૬૩માં ૪૯ વર્ષની વયે સ્વર્ગવાસી થવાથી આ કુટુંબને જગરો ફટકો લાગ્યો હતો કેમકે સુતીલાલલાઇ પોતાના મામા માણેકચંદજીના દરેક સામાજિક અને ધાર્મિક કાર્યમાં સહાયક હતા.

છેવટમાં અમો એટલુંજ ઇચ્છીશું કે દાનવીર શેઠ માણેકચંદજીના પુણ્યશીળ આત્માને અખંડ શાંતિ અને સુખ મળે, તથા એકનો એક પુત્ર પુનમચંદ દીર્ઘાયુષી થઈ દાનવીર શેઠના જેવો દાનવીર થવા લાગેરાળી થાઓ તથા શેઠ નવલચંદજી, લાઈ તારાચંદ તથા લાઇ હકીરદાસ લગતનદાસ. (દાનવીર શેઠના લાણેજના લાણેજ), દાનવીર શેઠ માણેકચંદજીને પચસે ચાલી તેમણે સ્થાપેલી અને સંસ્થાએની સારસંભાળ કરવા તથા ધર્મકાર્યોમાં અગ્રગણ્ય લાગ એ શેઠની માફક લેવા ઉત્તેજિત થાઓ. અસ્તુ !

સંપાદક.

रंज ! शत्रु रंज !! सहस्र रंज !!!

मर गये जगमें मनुष्य, जो मर गये अपने लिये ।
 पर वे अमर जगमें हुये, जो मर गये जगके लिये ॥१॥
 जो उपजता सो बिनशता, यह तो जगत् व्यवहार है ।
 पर देश, जाती, धर्महित, मरना यही जग सार है ॥२॥
 श्रीमान् अरु धीमान् राज्यसह लोकमान अनेक हैं ।
 पर सेठ माणिकचन्द सा, दिखता मुझे नहीं एक है ॥३॥
 वह सेठ माणिकचन्द हीराचंद जे. पी. है नहीं ।
 वह वीर दानी जैन कुलभूषण कहीं दिखता नहीं ॥४॥
 चववीससौ चालीस श्रावण कृष्ण नवमी दुःखमई ।
 जिस रैन माणिकचन्द बिछुड़े हा । दियो क्या दुःख दर्द ॥५॥
 वह अंधकी थी लाकड़ी अरु रंककी पूंजी हुती ।
 धर्म जाती उन्नतीके कुलुपकी कुंजी हुती ॥६॥
 घाटा अरब दीनारका श्रीमान् कुछ गिनते नहीं ।
 पर एक कौड़ी रंक खोकर दुःख सह सक्ते नहीं ॥७॥
 वे शिर उठा देखें जहां दिखता वही अंधयार है ।
 अंध खोई लाकड़ी हा दुःखका क्या पार है ॥८॥
 शोक भू फटती नहीं जाते समा उसमें कहीं ।
 दुर्देव भेरित जनों अब आश्रय दिखता नहीं ॥९॥
 आश्रय जिसका जहां जब दीन जैनोंने लिया ।
 तब काल निर्दमीने वहां ही आनकर पीछा किया ॥१०॥
 उन्नती जात्यसह धर्मके कुल कार्य जिसको सौंपकर ।
 सो रहे थे जैन सारे हिन्दके हो बेफिकर ॥११॥
 तब काल रक्षक पुरुषको ले गया इकल पायकर ।
 सोते हुये ये लुट गये हे नाथ इनहि सहाय कर ॥१२॥
 यह यज्ञपात हुवा अचानक हाथ मनु अब क्या करें ।
 सधा हितैषी रतन खोकर किस ताह भीरज पों ॥१३॥

પર રુકે નહીં હોની કમી હોત અન હોની નહીં ।
 યહ જાનકર ધીરજ ધરો જો ઉપજતા વિનશે વહી ॥૧૪॥
 અરુ શોક કયા હૈ સેઠકા વે સુખ શાંતિ પાંચંગે ।
 ઘરઘરકે હમ હો જાંચંગે કહો કૌન હમહિં જગાંચંગે ॥૧૫॥
 કયા મર ગયે હૈ સેઠજી ? નહિં વે અમર મૂવર ગયે ।
 અટક્ય ઉનકો દેલકર હી લોગ કહતે મર ગયે ॥૧૬॥
 મહિમા ઉન્હોંકે દાન પુણ્યરુ શાંતિ સરલ સ્વભાવકી ।
 ઘરઘરમેં ગાયી જા રહી હૈ ઉન્નતીકે ચાવકી ॥૧૭॥
 યે સમા બોડિંગ આશ્રમ ચટશાલ જો હૈ દિલ રહે ।
 સો સવ ઉન્હીં કી સૌમ્ય દષ્ટિસે અજહું લડરા રહે ॥૧૮॥
 અવ નાથ ! એસે નરતનકે આત્માકો શાંતિ દે ।
 અરુ કર સનાથ હમહિં પ્રમો ! ઉત્સાહ અરુ સદ્બુદ્ધિ દે ॥૧૯॥
 દુઃખિત કુટુમ્બી જનોં અરુ જૈનોંકો હે પ્રમુ ! ધૈર્ય દે ।
 દીપં શાંતિઃ દે પ્રમુ ! નિત શાંતિ દે, નિત શાંતિ દે ॥૨૦॥

શોકમસિત—માસ્ટર દીપચંદ્રજી પરવાર નરસિંહપુર (C. P.)

સ્વર્ગીય શ્રીમાન્ દાનકીર જૈન કુલમૂળજી
 શેઠ માણેકચંદ્રજી તરફથી થયેલી

રૂ. ૨૫૦૦૦૦) અઢીલાખની નવી સલાવત.

પરીણાલય, ઉપદેશક સ્વામી, તીર્થરક્ષા કમીટી, સ્કોલરશીપ ફંડ વગેરેની સ્થાયી ગોઠવણ.

સ્વર્ગીય શ્રીમાન્ દાનકીર જૈનકુલમૂળજી જેની વાંધિંક આચરક આશરે રૂ. ૧૩૨૦૦) શેઠ માણેકચંદ્રજી વિદ્યાદાન વગેરેમાં આઠ આંચે છે, તે આખી મીલકતનીચેના ૫ ટ્રસ્ટીઃ દશ લાખ રૂપિયાનું દાન તો કરી ગયા છે, એને સ્વાધીન કરી ટ્રસ્ટીઠ રહસ્ટર કરાવી પણ તે ઉપરાંત પોતાની હયાતિ બાદ નીચે મુજબ દાન કરવાનું ટ્રસ્ટીઠ કરી ગયા છે, જેની વીગત નીચે મુજબ છે. આ ટ્રસ્ટીઠ બે વર્ષ થયાં કરી મુક્યું હતું, તે હાલ પ્રકાશમાં આવે છે. મુખ્યાલમાં તારદેવપર "લુખીસીમાગ" નામે ગંબવર મીલકત આશરે રૂ. અઢીલાખની એ શેઠની છે, ટ્રસ્ટીઓનાં નામ:—૧ શેઠ નવલચંદ હીરાચંદ મુખ્યાલ. ૨ શેઠ તારાચંદ નવલચંદ મુખ્યાલ. ૩ શેઠ હીરાચંદ નેમચંદ દોશી, સોલાપુર. ૪ શેઠ લક્ષ્મીભાઈ પ્રેમાનંદદાસ એલ. સી. ઇ. મુખ્યાલ અને ૫ શેઠ દાકોરદાસ ભગવાનદાસ મુખ્યાલ.

૩. અહીં લાખના કાનની વ્યવસ્થા

ઉપલી મીઝકતની જે આવક આવશે, તેમાંથી માસિક રૂ. ૫૦) રિઝર્વ ફંડ ખાતે જમે રાખવા કે જેથી 'મીઝકતનું' રક્ષણ થઈ શકે અને પછી જે રહે તેમાંથી—

૭ ટકા:—મુંબાઈ દિ. જૈન પ્રાતિક સભાના 'દિગંબર જૈન પરીક્ષાલય' નું કાર્ય ચલાવવા માટે આપવા અને પરીક્ષાલયનું નામ માણુકચંદ હીરાચંદ દિ. જૈન પરીક્ષાલય રાખવું. કલ્પ્ય પરીક્ષાલય બંધ થાય, તો ઉપલી રકમ હીંદના બીજા દિ. જૈન પરીક્ષાલયને ખર્ચ માટે આપવી. જે પરીક્ષાલયનું કામ નહિ થશે, તો કાંઈ પણ દિ. જૈન પાઠશાળામાં મદદ આપવાને અધિકાર આપાશે છે.

૧૪ ટકા:—શેઠ હીરાચંદ યુમાનજીનાં સર્વે ધર્મશા ખાતાંઓની દેખરેખ રાખવાને એક થોડા સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ યા સુપર-વાઈઝર નીમવા માટે.

૭ ટકા:—સારતવર્ષીય તીર્થરક્ષા ખાતામાં તીર્થોની રસાને માટે મેનેજર, પર એક ફા. — ખર્ચ સાર વે શિર ડટા દેલે. જ્યાં પ્રતી રકમ બંધ, સોઈ લાકડી હા ડુ:લેકો શોક મૂ ફટતી નહીં જાતે સમા દુર્લભ પ્રેરિત જનો ભવ આશ્રય આશ્રય જિસકા જ્યાં જવ દીન

તવ કાલ નિર્દયને વહાં દી બાનકર ઉત્તરી જાત્યક ધર્મકે કુલ કાર્ય જિસકો સો રહે થે જૈન સારે હિન્દકે હો તવ કાલ રક્ષક પુરુષકો લે ગયા ફક્કા સોતે હુવે યે હુટ ગયે હે નામ ફનદિં યદ વજ્રપાત હુવા અચાનક હાય પ્રમુ અ સથા દિવેપી-રતન લોકર કિસ તરદ

૧૨ ટકા:—મુંબાઈ દિ. જૈન પ્રાતિક સભાના ઉપદેશક ખાતામાં આપવા, જેથી હિંદમાં જ્યાં જ્યાં દિ. જૈનોની વસ્તી હોય ત્યાં વિદ્વાનોદ્વારા જૈનધર્મનો ઉપદેશ આપવા.

૫૦ ટકા:—આ રકમમાંથી "શેઠ માણુકચંદ હીરાચંદ સ્કોલરશીપ ફંડ" સ્થાપી તેમાં નીચે મુજબ ખર્ચ કરવો. ૩૩ ટકા વાગડ પ્રાંતના દિ. જૈન હુમડ વિધાર્થીઓને સ્કોલરશીપ તથા ૩૦ ટકા મધ્ય પ્રાંતના દિ. જૈન વિધાર્થીઓને સ્કોલરશીપ, તેમજ ૩૭ ટકા બીજા દિ. જૈન વિધાર્થીઓને ટ્રસ્ટીઓની ઇચ્છાનુસાર સ્કોલરશીપ આપવી. આ સ્કોલરશીપ લેનાર વિધાર્થીએ વ્યવહારીક શિક્ષણની સાથે ધાર્મિક શિક્ષણ અવશ્ય લેવું જોઈએ.

૧૦ ટકા:—ઉપરનાં ખાતાંઓમાં ધરાગ પડે અથવા હીરાચંદ યુમાનજીના કુટુંબીદાર કાંઈ તેવાં ખાતાં ખોલવામાં આવે, તો તેમાં મદદ આપવી અથવા હિંદુસ્તાનના દિ. જૈનોના કાંઈ પણ કામમાં ખર્ચ કરવો.

નોટ:—આ અંક તૈયાર થઈ જ્યાં પછી ઉપલી નકલ મળી હતી, તોપણ ખાસદાખત કરી છે. એ સંબંધી વધુ વિગત અને અમારા પેચારો આવતા અંક માટે મુશતવી.

સંપાદક.

- ३) शा. तलक्य'द दलीय'द
- २) शा. वल्लेय'द लभभीय'द
- २) शा. भूणय'द गोपाणदास
- २) शा. आत्माराम वीरय'द
- १) शा. रीभवय'द मोतीय'द
- १) शा. शीवदास पहालय'द

करमसद रु. ६-०-०

- २) शा. रणुछोडास प्रेमान'द
- १) शा. लीभाभाध प्रेमान'द
- १) शा. हरीलाभ प्रेमान'द
- १) शा. शीवदास प्रेमान'द
- १) शा. भकनदास प्रेमान'द

चडु रु. २१-८-०

- २) शेड लीभाभाध धेनाभाध
- २) शा. देवय'द लासय'द
- २) शा. भंगणदास रामदास
- २) शा. हलपतभाध धेनाभाध
- २) शा. तलक्य'द न'दनास
- २) शा. तणशीदास न'दनास
- १॥ शा. हरगोवनदास रामदास
- १॥ शा. कल्याणुदास रामदास
- २) शा. अ'अर्धदास पीतांबर
- १) शा. कूलय'द पीतांबर
- १) शा. हलोय'द न'दनास
- १) शा. नारणुदास रणुछोडास
- १) शा. मोतीदास दागोदर
- ०॥ परसुरणु

वलासण रु. ४-०-०

- १) शा. धरदास आपुछ
- १) शा. जवेरदास आपुछ
- १) शा. काशीदास आपुछ
- १) शा. भाधछभाध जडेय'दास

डयका रु. ६-०-०

- २) शा. काशीदास अभयाभाध
- २) शा. त्रीभे वनदास अभयाभाध
- २) शा. वीरदास हरीदास

अकलेवर रु. ८२-४-०

- २५) शा. छोटादास धेनाभाध
- १५) शा. नाथुभाध प्राणुछवनदास योङ्गसी
- ५) शा. रीभवदास जवेरय'द
- ३) शा. दलीय'द मोतीय'द
- ३) शा. लासय'द जगणुवनदास
- ३) शा. नेमय'द लासय'द हा. नाथुभाध
- २) शा. लासय'द रामय'द संधवी
- २) शा. कल्याणुय'द लासय'द पारेभ
- २) शा. नाथुभाध कसनदास
- २) शा. उत्तमय'द रीभवय'द कान्द्राकटर
- २) शा. भुभय'द धरभय'द
- २) शा. रामय'द जवेरय'द हा. छोटादास
- २) शा. मोतीय'द जवेरय'द हा. भाध जतन
- १) शा. रतनय'द दलीय'द पारेभ
- १) शा. नाथुभाध भाणुक्य'द
- १) शा. नाथुभाध वीजलुभणुदास
- १) शा. हकिरदास नगीनदास
- १) शा. मोतीय'द छवणुदास
- १) शा. नेमय'द हरीदास भास्तर
- १) शा. नगीनदास लभवानदास
- १) शा. रीभवय'द कपुरय'द
- १) शा. प्रेमय'द धेनाभाध
- १) शा. नाथुभाध लासय'द पारेभ
- १) शा. सुनालास जवेरय'द
- १) सुनीदास कस्तुरय'द हा. भाध भणु
- १) शा. नगीनदास दीपय'द
- १) शा. छवाशा हरीदास

झाबुआ रु. २०-०-०

- २०) दोशी गेभीदास कस्तुरय'द भाईत
- समस्त दिगंबर जैन प'य

श. ३४५॥

नोट—आ मुजब उपला स्मारक फं-
दमां कुले रु. ३४६-१३-० रोकडा अत्रे
आवी चुक्या छे अने आ अंक, रवाना यतां
सुधीमां बीजी-घणीरकमो मनीजोहरथी

મઝી છે તેની તેમજ અનેક ગામોની ટીપો ભરાઈને આવતી જાય છે, તે રોકડા મઝતા જશે તેમ તેની પહોંચ પ્રકટ કરવામાં આવશે. વધુમાં વધુ ગમે તેટલા અને ઓછામાં ઓછો રૂ. ૧) ભરનારની પહોંચ નામ ગામ સાથે પ્રકટ કરવામાં આવે છે. સુસારીવાળા શેઠ રોડમલજી મેઘરાજજીના આ ફંડમાં રૂ. ૧૦૧) આપવા તારદ્વારા ઇચ્છા દર્શાવી છે તથા બીજી અનેક સારી રંકમો ભરાઈ આવવા વકી છે. પર્યુષણ પર્વને લીધે આવતો અંક વરાવર વસ્તવસર ચહાર પડશે, માટે આ સ્પારક ફંડમાં મોકલવાના રૂપ્યા જે શ્રાવણ વદ ૧૦ સુધીમાં મઝી જશે, તેનીજ પહોંચ આવતા અંકમાં પ્રકટ થશે, માટે આઠસ ન રાખતાં આ સ્મારક ફંડમાં સર્વે પોતપોતાની શક્તિ મુજબ ઓછી વધારે રકમો ભરીને તે સત્વર અત્રે મોકલી આપવાની તસ્દી લેવી. ભરાઈ આવેલી ટીપ અને પહોંચ વચ્ચે પ્રકટ કરતાં ઘણીજ જગ્યા રોકાય, જેથી રોકડા રૂપ્યા આવતા જશે, તેમ તેમ તેની પહોંચ વરાવર વીગતવાર પ્રકટ કરવામાં આવશે.

સંપાદક "દિગંબર જૈન"—સુરત.

સાવધ રહેજો.

પેલક નામધારી ટગારાઓથી સાવધ રહેજો:—અત્રે નવાપરામાં શ્રાવણ સુદ ૨ ઉપર માત્ર પીંછી ફમંડા અને લંગોટધારી આગરે ૩૦ વર્ષનાં એક સાધુ પોતાની

સાથે એક આશરે ૨૬ વર્ષના માણસ સાથે વે દિવસ બાબ્યો હતો અને પોતાને ૧૧ પ્રતિમાધારી રામચંદ્ર નામે ત્યાગી પેલક જેવો વધો ઢોલ રાખતો હતો, તથા રાત્રિ દિવસ બીલકુલ મૌનજ. રહેતો હતો તેથી અમને શંકા પડવાથી તેની પાસે જઈ કાગઝ પર લખીને પુષ્કળ સવાલ પૂછતાં તેણે લખીને કહ્યું કે હું તો ચોમાસામાં ચાર મહીના બીલકુલ મૌન રહું છું. પંદર વર્ષ થયા દીક્ષા લીધી છે. શિશ્વરજીમાં શ્વેતાંબરી સાથે જગડો થયો છે. કોઈ દિગંબરીને ધર્મશાળામાં ઉતરવા દેતા નથી તથા શીશ્વરજીમાં એક મહીનો થયાં ૧૭૨ મુનિઓ!! એકઠા થયા છે!! ને મારે પણ ત્યાં જવું છે. ત્યાગી પન્નાલ-લજી, ત્યાગી મનાલાલજી, વ્રતચારી શીતલનાથ-જી, ત્યાગી આસરચારી વગેરે ત્યાં પહોંચી ગયા છે. શીશ્વરજીને માટેજ મારે ચોમાસામાં અમળ કરવું પડ્યું છે. મારું જન્મસ્થાન જૈનપુરી છે તે પારસનાથ પ્રાંતમાં આવેલી છે. પાર-સનાથ પ્રાંત ફલકચાની પાસે છે વોરે વોરે દૃઢદૃઢતા જુઠા જુવાણો મઝવાથી તે ચોક્કસ ટગારો માલમ પડ્યો છે, તેમજ તેને ધર્મનું જ્ઞાન પણ બીલકુલ નથી માટે કોઈપણ સ્થળે આ પેલક નામધારી પૂતારો આવે, તો તેનાથી સાવધ રહેવા સર્વેને મલામળ ફેરી દીપ. સુરતમાં તો કેટલાક મોઝા ભાદજોનું થોડું ઘણું પાણી અને ચેતા-વ્યા છતાં યદ ગયું છે! અને ૧ ની રાત્રે તે જુગુર વિદાય થયો હતો.

સ્વર્ગીય શેઠ માળેકચંદજીના મૃત્યુ માટે મળેલી શોક સભાઓ.

મુંવાઈમાં ગંજાવર શોક સભા.

સ્થપાયલું સ્મારક. પંડ.

શ્રીમાત, દાનવીર જૈન કુલબૂંધેશ્વર શેઠ માળેકચંદ હીરાચંદ ઝવેરી જે. પી. ના અ-કસ્માત મૃત્યુ માટે દીક્ષગીરી દર્શાવવા સમસ્ત જૈનોની ગંજાવર સભા મુખ્યાલય-હીરાબાગમાં તા. ૧૬-૭-૧૪ બપોરે ઇંદારનિવાસી શ્રીમાત દાનવીર શેઠ હુકમચંદજીના પ્રમુખ-પણા નીચે મળી હતી, જેમાં દિગંબરી, સ્વેતાંબરી, સ્થાનકવાસી ત્રણે શ્રીરક્ષાના જૈનોથી હોદ્દા ખીચોખીચ ભરાઈ ગયો હતો, તેમાં બ્રહ્મશીતલપ્રસાદજી, સંઘપતી રતનચંદ ખમચંદ, શેઠ સુખાનંદજી, શેઠ લલ્લુભાઈ ગુલાબચંદ ઝવેરી, પં. લાલન, શેઠ સુલીલાલ હેમચંદ, પં માળેકચંદજી, ડૉ. મોદી, મી. ઉદાની એમ. એ., શેઠ હીરાચંદ નેમચંદ વગેરે તેમજ બહાર ગામના ઘણા અંગ્રેસરાએ ભાગ લીધો હતો.

પ્રથમ મહુમંતા ગાદા મિત્ર શેઠ હીરા-ચંદ નેમચંદ દોશીએ જણાવ્યું કે જે કોર્તિવંત મહાન નરના મરણની દીક્ષગીરી ખતાવવા અત્રે મળ્યા છીએ તે મહાન નરના મરણથી આ મુખ્યાલયને નહિ, આપણી દિગંબર જૈન કામનેજ નહિ, પણ આખી જૈન આલમને મોટું અને અસહ્ય નુકશાન પુચ્છું છે. આ નરનું નામ આખા હિંદમાં દરો દિ-શાએ જાણીતું છે. એમના મરણથી દિ. જૈન કામે દાનેશ્વરી રત્ન ગુમાવ્યું છે. અત્રે દેશદેશના સંખ્યાબંધ તારો અને કાગળો બે દીવસમાં ફરી વળ્યા છે તેજ એનો પુરાવો છે, વગેરે કહી આ શેઠનું સંક્ષિપ્ત જીવનચરિત જણાવી તેમણે આજ સુધી વિદ્યાદાન વગેરે માટે

કરેલી લગભગ રૂપિયા દસ લાખની સખા-વતોનું વર્ણન કરી વધુ જણાવ્યું કે ધનવાનો ઘણા હોય છે, પણ તેના સૌથી સરસ ઉપયોગ પરમાર્થને માટે કરનાર જુગ્ છે. મહુમંતી પાસેથી કાંઈ નિરાશ થઈ પાછું જતું નહિ. મહુમંતી નિરાશિમાની, સાદા, પરમાર્થ કામમાં ઉંડો ભાગ લેનારા અને અનેક મંડળોના મુખ્ય આધાર-રૂપ હતા, એમની મરણની ખોટ પુરાય તેવી નથી. દર વર્ષની વય થવા છતાં પણ એઓ રાત્રિ દિન મુવાન માણસની માફક ખર્તથી કાર્યો કરતાં હતાં. તેમણે હાથ ધરેલી યોજનાઓ હવે આપણે પૂર્ણ કરવી જોઈએ અને તેમના સર્વોત્તમ ગુણોનું અનુકરણ કરવું જોઈએ, વગેરે.

અક્ષયારી શીતલપ્રસાદજીએ જણા-વ્યું કે આ શેઠ પોતાની જાંઘળી દરમ્યાન ઉચ્ચ અને ઉમદા જીવનનો નમુનેદાર આદર્શ જૈન તેમજ જૈનેતરોને પુરો પાડ્યો છે. તેમના ગુણોનું ઉમદા લક્ષણ કેળવણીનો શાખ છે. અંગ્રેજ ભણેલા યુવકોને ધાર્મિક કેળવણીનું જ્ઞાન ન રહેતું હોવાથી એમણે બોર્ડિંગો ખાંધવી શરૂ કરી હતી, જેથી ૧૫-૨૦ બોર્ડિંગો સ્થપાઈ છે. તેમની શાંતમુદ્રા, શાંત શબ્દો અને શાંત બોલથી દરેકને અસર થતી હતી. તેઓ જેવટ સુધી ધર્મમાં રોકાયા હતા તે તેમની હેઠલી ભાવનાઓ પણ સારીજ હતી અને અવશ્ય તેઓ દેવલોકમાં ગયા હોવા જોઈએ.

પં. લાલને જણાવ્યું કે દુનિયામાં દરેક માણસ જન્મે છે, પરંતુ જે પરમાર્થ જન્મે છે તે માણસજ જન્મે છે. તેઓનો ઉદ્દેશ જ્ઞાન અને દયાનો હતો, જે તેમણે સફળ

કર્ષો છે. એમના મરણથી આખી જૈન કોમને થોડો પહોંચ્યો છે. આ શેઠનું આપણું કે આઈલ પેન્ટીંગ તસ્વીર એમની દરેક સ્થાનાં મુકામી જોઈએ, તેમજ એમનું લંબાણ (સચિત) જીવન ચરિત્ર પ્રકટ કરી વેચવું જોઈએ, વગેરે.

શેઠ લલ્લુભાઈ ગુલાબચંદ ઝવેરીએ જાણવું કે મહુમની જીવદયા માટે ધણી સારી લાગણી હતી. અમારા જીવદયા ફંડ માટે ધણી સલાહ અને મદદ આપતા હતા. એમના મરણથી દરેક પરમાર્થી જૈન ખાતાને મોટી ખોટ મળે છે.

સંઘપતી રતનચંદ ખીમચંદ જાણવું કે ધનવાનો ધણા પૈસા ખરચે છે, પરંતુ છેલ્લી દળ (કેળવણી) ની સંખાવતોની પહેલ શેઠ માણેકચંદજીએ જ શરૂ કરી હતી. એમની સંખાવતોના દાખલાનું અનુદરણ શ્રીમંતોએ કરવું જોઈએ.

મી. મણીલાલ ઉદાની એમ. એ. એ જાણવું કે મહુમની યાદગીરી શરૂ થઈ ન જતાવતાં તેમની યાદગીરી માટે સ્મારક ફંડ ઉઠું કરવું જોઈએ. જો તેમ ન કરીએ તો આપણે કૃતન ગણાઈએ. એમના મરણથી માત્ર જોનોનેજ નહિ, પણ આખા હિંદને મોટી ખોટ મળે છે. એઓ ધણી ઉંચી પુરજાએ ધરાવતા હતા. એમનો વિચાર મંબાઈમાં માંસાદારીની સમય માટે વે મરેડોરા, તેમજ લંડનમાં જૈન યજમાન સંખાવતો હતો વગેરે.

પ્રમુખ શેઠ દુકમચંદે. જાણવું કે કેટલેક વખતે રૂપિયા ખાતર ૧૧ મોટા લોખાના મરણની દિલગીરી જતાવાય છે, પણ શેઠ માણેકચંદજીના મરણથી આપણને ખરેખરી આંતરિક દિલગીરી થાય છે. બીજા કોમમાં આવા મહાન નરો જીવ પામે છે, ત્યારે

તેની ખોટ પૂરવા ખીજા ઉભા થાય છે, પરંતુ આપણી કોમમાં તેમની ખોટ પુરી પાડી શકે એવા માણસો નથી, આથી આપણી કોમને મોટો ફટકો લાગ્યો છે. અત્રે સલામાં તેમનું સ્મારક ફંડ ખોલવાની સૂચના થઈ છે, તેમ હું સહમત છું અને તે માટે હું રૂ. ૧૦૦૦ ભરું છું ને તે ઉપરાંત રૂ. ૫૦૦૦ ના ખર્ચે ઈદારની બોર્ડિંગમાં આ શેઠની તખ્તી મુકીને ઓરડાઓ બાંધીશ કે જ્યાં મહુમની યાદગીરી જળવાઈ રહે અને મારા કુટુંબીઓ તેમનો દાખલો લે, વગેરે વગેરે.

એ પછી ત્રીયે મુજબનો હિસાસાપત્ર પ્રમુખની સહીથી મહુમના લાઈ શેઠ નવલચંદ હીરાચંદજી ઉપર મોકલવાનો હિસાસાપત્રની વચમાં થયો હતો—

શોકજનક પત્ર ।

શ્રીયુક્ત શેઠ નવલચંદજી હીરાચંદજી
જાંહરી-વર્ગ ।

સ્વર્ગીય સ્વનામ ધન્ય દાંતવીર સેઠ શાળિકચંદજીકા અસમય વિયોગકા જો અસહ્ય શોક આપ પર જૌર આપકે પરિવાર પર આકર પડા હૈ વહુ એસા નહીં હૈ કિ શબ્દોંકે દ્વારા પ્રગટ કિયા જા સકે । હમકો સજ્જ નહીં પડતા કિ હમ આપ જોગોંકે શોક સન્તસ હૃદયકો કિન શબ્દોંસે શાન્ત કરેં જૌર આપકો ધીરજ ધંપાવેં ।

હસ શોકકા આપકે હી સમાન પ્રત્યેક સહૃદય જૈની અપને હૃદયમેં અતિશયતાકે સાથ અનુમનન કર રહા હૈ, ક્યોંકિ

स्वर्गाय सेठजीने अपने कृत्योंसे प्रत्येक व्यक्तिके हृदयमें सदाके लिये स्थान बना लिया है। उन्होंने जैन समाज पर जो २ उपकार किये हैं वे बहुत बड़े और चिर-स्थायी हैं। जैन समाज उनके उपकारोंके एक अंशका बदला देनेको भी समर्थ नहीं है। इसलिये उनके वियोगका शोक होना हमें लोगोंके लिये भी बिल्कुल स्वाभाविक है। हमें नहीं समझ पड़ता कि हम आपके प्रति सहानुभूति प्रगट करें या अपने शोक प्रति औरोंकी सहानुभूतिकी आशा करें। इस समय सेठजीके दुःखमें हम और आप सम दुःखी हैं। इस समय शोकसे मुक्त होनेका इसके सिवा और कोई उपाय नहीं है कि हम संसारके स्वरूपका चिन्तन करें। इसका यह नियम ही है कि जिसका जन्म होता है, उसकी मृत्यु भी होती। मरणः प्रकृतिः शरीरिणाम्। मृत्यु होना प्राणी मात्रके लिये स्वामाविक है। इसका विचार करके आप लोग शोकका परित्याग करें और सेठजी जो कीर्तिका मार्ग बना गये हैं उस परसे उन्हींके पद चिन्हों परसे आप अपनी सन्तानके सहित चलें, जिससे आपके परिवारमें स्वर्गाय सेठजीके ही समान अनेक दानवीर सेठजी पाकर हम लोग भी इस शोकको मूल जावें।

श्रीजीकी कृपासे सेठजीके आत्माको शान्ति लाभ हो और आप लोग इस

शोकको विस्मरण करनेकी शक्ति प्राप्त करें। विज्ञेष्वालमति विस्तरेण।

समस्त दि. जैन समाज बम्बईकी तरफसे
हुकमचन्द-सभापति।

अ पछी २२२३ ५३ जोलवानो द्वाव ययो
होतो अने तेने माटे अ. शीतलप्रसादछ, शेठ
हुकमचंदछ, शेठ कल्याणमलछ, शेठ करपूर-
चंदछ, शेठ सुभानंदछ, शेठ दीरायंद नेमचंद,
शेठ रतनचंद भीमचंद, शेठ नाथा रंगछ,
शेठ सुनीलास हेमचंद वगैरे २६ अदरबोनी
कभीडी नीमवामां आवी अने नीयेनी २३भो
बाराछ हत्ती. १००१) शेठ हुकमचंदछ, ५०१)
शेठ सुभानंदछ, २५१) शेठ नीलाचंदछ,
२५१) शेठ नाथा रंगछ, २०१) शेठ अणुप-
चंद भाषेचंद, १०१) भेमचंद मोतीचंद
(रतनाम), १०१) शेठ दीरायंद नेमचंद
दोशी, १०१) शेठ देवचंद धनछ
गुजोरीकर, १०१), छीकाभाछ कसनदास अवेरी
(सुरत), १०१) सुरजमल मलुभाछ अवेरी,
तेमण सुनीलास हेमचंद, प्रेमानंद
नारायणदास (भारसद), छोडारदास भगवानदास,
देवाथंकर गगणवन, लक्ष्मभाछ लण्णीचंद,
अनूदपाणछ, शेठ पदमचंद भूराभलछ,
आलाभाछ प्रेमचंद, शेठ देवछ रायछ,
नेचंद मानचंद (पूना) अ दरेडे जे.
५३), जैन जोडिंग मुआछ ३ ५०) तेमण
जगत धनछ (भावनगर), भाषेचंद लाभचंद,
ताराचंद दामोदर अवेरी, मुक्तागिर नारायण
पेंटर, मुनिम अमथादास, अ दरेडे ३ २५)
तथा भीछ परसुरथ २३भो तेजधरीअ बाराछ,
कुद्वे ३ ३८७२) बाराछ हत्ती अने परी.
लक्ष्मभाछ प्रेमानंददासे सवेनी उपकार मानवा
पछी सला विसर्जित थछ हत्ती.

सुरतभां शोक सला:-अत्रेना समस्त
नेनेनी गहरे सभा आपरा, पुलवाडीभां

તા. ૧૯ મીની રાત્રે મળી હતી, જેમાં અમોએ શેઠ માણેકચંદ્રજી. છવનચરિત્ર અથવા ઇતિ મુખી લખાણથી દર્શાવ્યું હતું (જે ખાસ જુદું પ્રગટ કરેલું હોવાથી અને દર્શાવતા નથી.) તેમ જગનનાથ સરેયાએ આ શેઠના ગુણોનું વર્ણન કરી ખાસ બનાવેલી કવિતાઓ ગાઈ હતી તથા રતનચંદ ખીમચંદ કાપડીઆએ પણ મહામના ગુણોનો દાખલો સર્વેને દેવા સંબંધી વિવેચન કર્યું હતું અને શેઠ નવલચંદ હીરાચંદ ઉપર દીલાસાપત્ર મોકલવાનો દરાવ થયો હતો તથા એ પ્રસંગે અમોએ જણાવ્યું હતું કે આ શેઠની યાદગીરી હંમેશા માટે કાયમ રહે તે માટે અમોએ “દિગંબર જૈન” પત્ર દ્વારા શેઠ માણેકચંદ હીરાચંદના નામનું એક મોટું સ્મારક ફંડ ખોલ્યું છે તે તેમાં અમારા તરફથી રૂ. ૫૧) તેમ રૂ. ૫૧) “દિગંબર જૈન” ઓરીસ તરફથી લખ્યા છે અને દિગંબર જૈનના સર્વે વચિકરને તે માટે ખાસ જલામણ કરવામાં આવનાર છે, વગેરે કહેતાં રૂ. ૨૫) ચા. જગનનાથ પેલાજા-ધં તાસવાળા તથા રૂ. ૨૫) કાલામાધરીખવ-દાસ તરફથી ભરાયા હતા અને વધુ દીપ માટે પ્રયાસ કરવાનો દરાવ થયો હતો.

શ્રીમાન્ દામ્ભીર જૈનકુલમૂષ્ણ શેઠ માણેકચંદ હીરાચંદ જલેરી, જે. પી. નો સ્વર્ગસ્થ.

(કાળને ૪૫કા.)

એવોતી આશ્વિન મુ. આ. ૨૧૫૫માં શુદ્ધિમાં મુ. ૧ માં “માણેક” માટે, મુ. ૬મ દાખથી? કાળ. વિકરાળ તને, સજ્જત જતી આવી નહિ; દિવંતના હીરાનો તન, કાળો કેમ જાણીયો? સંવન મીતર એજાણીય, કેરી સાલમાં મુ. ૧ અપાઝ અધારી નવજીએ. કેમ આવીઓ?

અંકલેશ્વરમાં શેઠ સલા યજ્ઞ હતી અને રૂ. ૮૨૧ સ્મારક ફંડમાં ભરાયા છે. વડોદરામાં નવી પોળ અને વાડીના મંદીરે જુદી જુદી શેઠ સલાઓ યજ્ઞ દીલાસાપત્ર મોકલાયા છે, અને નવી પોળની સલા તરફથી રૂ. ૪૦) સ્મારક ફંડમાં ભરાયા છે તે વાડીના મંદીરની સલાની દીપ ભરાય છે. વધારામાં શેઠ સલા યજ્ઞ, દિલાસાપત્ર મોકલાયો અને સ્મારક ફંડમાં રૂ. ૫૪૧) - ભરાય તે અને આવી ગયા છે. આ મુજબ, પ્રાંતિજ, પાવાગઢ, પાદરા, સોહજા, ખોરસદ, સોનાસણ, આમોદ, બાકેરાળ, અમદાવાદ (રૂ. ૧૫૦) ભરાયા છે), સાયમા, સોલાપુર, કોલ્હાપુર, દાહોદ, લાવનગર, ઇડર, ધુળીયા (રૂ. ૫૧) શેઠ ગુલાબચંદલાઈ છે), માંડવી, કરમસદ, વેડચ, વલાંસણ, (રૂ. ૪), ડાંગ (રૂ. ૬), વડુ (રૂ. ૨૧૧), મખીખાવ (રૂ. ૫૧), ઇંદોર, નાંદગાંવ, મહુવા (રૂ. ૨૫), અણાદાવાદ.

વગેરે અનેક સ્થળોએ શેઠ સલાઓ યજ્ઞ દીલાસાપત્રો મુજાઇ મોકલાયાના સમ-ચારો દરરોજ ભારે સંખ્યામાં મળ્યા જાય છે. તેમ અનેક ગામોમાં ડુકાનો બંધ રાખી હડતાળો પાડ્યામાં આવી હતી, તથા દરેક સ્થળેથી સ્મારક ફંડમાં નાની મોટી રકમો ભરાયાના સમાચાર અને આવતા જાય છે, જે મળતા જશે, તેમ તેની યદોચ પ્રગટ કરીશું.

જૈન કુલ જાનિ કુલ, દાનવીર જે. પી. દરી: દીપક જુગાઓ જૈન ગામ રાતી કરી. ૧ (યજ્ઞદેવે કહેલી આગાહી.)
જેનમાં અજાણ્યું મન મંથિરે માણેકચિતા, પર્ણપણ પેલેલાં જા, સ્વર્ગમાં મીધારણી! જન મેલો માન્યું નહિ, ખોરા આ આજ્ઞાસ યાવઃ આવું યાદ લાગી રાત્રે, દીપને દુઆવું?

બીજવાર કાંધી વાત, જાણી મઠ નહિ રાત;
પત્ર તે લખાપ કેમ ? કુરુ તન તાપથી,
ભાદ્રવે બૂઝાવી વાત, પ્રીતિમાંથી કાંધી વાત;
દેવ યક્ષરાજ તીથિ, આપવામાં શું કર્યો? ૨
(સુપ્રસિદ્ધ કાર્યો.)

બોડિંગને હીરાબાગ, મુખામમાં ભાવે કર્પા,
જુએલી, મંદીર, શ્રાવિકાશ્રમ ન્યાં શોભતા;
ચંદાવાડી સુરતમાં, કન્યાશાળા, પાઠશાળા;
કોલ્હાપુર, કાશી, ઉદેપૂર માંડી આપતા;
“રાજનગર” બોડિંગને, દવાશાળા, ધર્મશાળા;
પક્ષપાત વીણુ નરનારી, બહુ શોભતા;
કથે હાથીચંદ્ર જૈન, જાતિના મુગટમણી,
રૂઢન કરે છે હિંદ, વિયોગના તાપથી. ૩
કંકર સમાન દ્રવ્ય, લક્ષ દશ દીધા દાને,
હિંદના હાકેમોમાં, પ્રસિદ્ધી બહુ પામીઆ;
મારવાડ, મેવાડ ને ગુજરાત, દક્ષિણ દેશે,
કેન્દ્રેસ સભામાંથી, જાણે ઝટ આવીઆ;
પાઠશાળા, જ્ઞાનશાળા, ભૂવન ને આશ્રમોમાં,
લલિમનું દેખ દાન, સજ્જનોને ભાવીઆ;
કથે હાથીચંદ્ર મારા, તુરંગોને આપી માન,
હાડીસંધ કહી મને, પ્રેમથી બોલાવતા. ૪
જૈનોના પ્રમુખ પ્યારા, બોડિંગના પિતા બહાલા,
કમિટી મીટીંગ મહિ, ક્યારે દવે ગ્વાવશે ?
કુધારાઓ તોડવાને, સુધારાઓ બેડવાને,
કેશરી સમાન કરી, ક્યારે શીખ આપશે;
ધર્મ, અર્થ, કામ માટ, ધારી કર્પા ઘાટકાં,
સ્વર્ગ સીધાવ્યા નાથ, અસાર સંસારથી;
કથે હાથીચંદ્ર મારા, શીરોમણી શાણા શેઠ
દાનની ઉચ્ચારી વાત, ક્યારે દીઠે લાવશે ? ૫
હીરાબાગ બેઠકમાં, મીટીંગ ભરેલી રહે,
દેશ ને વિદેશના, ભાવે પધારે બેટવા;
રીક્ષિમાં કુખેર સમ, દાન કણુ રાય સમ,
બુધ્ધમાં અભયકુમાર, પ્રેમથી પધારતા;
પડિતોના સુશી પાક, પક્ષ પૂછે પ્રેમે કરી,
સમાધાન થાએ પછી, શાન્તિએ સીધાવતા;
કથે હાથીચંદ્ર મને, ગતાવે માણેક પિતા,
જૈન જાતિ ઉજાતિના, રસતા બતાવતા. ૬
શાન્તિ સમ દયાવાન, હુકાળમાં દીધા દાન,
સમકામ ગામગામ, ધાસ ધન મોકલ્યા;
કમીટી સભાઓ સ્થાપી, દેશદેશ જાન આપી.

ઉઘથી જગાડી કોમ, આલી રૂઠા હાથથી;
શ્રામતોને સ્થાન આપ્યાં, પડિતોને માન આપ્યાં
દરિદ્રનાં કુખ કાપ્યાં, ખરી ધરી ખતથી;
કથે હાથીચંદ્ર યજુ, વિયોગે વિશેષ દુઃખ,
મેળાપ થયો ન મને, પૂરવના પાપથી. ૭
મંદિરની અંદરમાં, ભાવે જનરાજ ભગ્ને,
પાસ આવે તેને બહુ, પ્યારથી બોલાવતા;
દેખને સુપાત્ર દાન, મનુષ્ય માત્ર દેખ માન;
વાણિજ્ય વિદ્યા તણેરી, નીતિને બતાવતા;
યુતીવ્રષ્ટિ જૈન ગ્રંથ પ્રીતે ત્યાં પડાવા પંચ,
જૈનના તહેવાર માટે, પ્રયત્ન કર્યો પ્રેમથી;
ડિરેક્ટરી, ધવલજ્ય, ધાર્મિક નૈતિક ગ્રંથ,
ભંડારો ખૂલાવીને, છપાવ્યા રૂઠી છાપથી. ૮
ઉચ્ચી ડીગ્રી આપવાને, બાળ કુખ કાપવાને,
સ્કોલરશીપ સ્થાપવાને, કોણ બ્હારે આવશે?
ગ્રેજ્યુએટ ગણવામાં, વિદેશે યદ્યવંવામાં,
દામ દામ કામ આપી, કોણ કુખો કાપશે?
તીર્થોના તોફાન પુરાં, આપ વિના કોણ પુરાં;
દાસ રહ્યાં જે અધુરા, સદસાહ કોણ સ્થાપશે?
કથે હાથીચંદ્ર સદા, શાન્તિ, અવિનાશી સુખ,
પ્રેમે પરમ આનંદ, જનરાજ બહુ આપશે; ૯
સમેદ, પાવન, ચંપા, પાવા, ગજ, તારંગાને,
તુંગી, માંગી, બદોજૈન; આદિનેક બેટીઆ;
દાન તણું દેખ દાન, તીર્થોનાં સુધાર્યાં સ્થાન,
આપી માન બોલી દાન, વેગે બેઠલા આવીઆ;
જ્ઞાન રૂઠું આપવાને, તિમિરને કાપવાને,
ઉપદેશકો ઘેર ઘેર, ખતે બહુ ફેરવ્યા;
માસિક, પાસિક, વર્તમાન પત્રો ભાવે કઢાવ્યા,
સ્ત્રી સીધાવી બહુ, શાન્તિ જાન પામીઆ. ૧૦
લલુઆત, નવલસાઈ, કે પુત્ર પુનેમચંદ્ર,
તારા, રાન, ઠાકોરને શાન્તિ સદા આપજો;
બહેન મગન, તારા બહેન, કેશરકે શેઠાણીને
દિવાસો દેખને પ્રભુ, કુખ પડ્યું કાપજો;
શીરોમણી શેઠાણી, અંતરમાં યાચ વાદ,
પરમેષ્ઠી ઉચ્ચારે પંચ એવી શુદ્ધિ આપજો.
કથે હાથીચંદ્ર બ્રહ્મા, “સ્મારક બોલી રૂઠું”
નામના અમર કરી, કીર્તિને દીપાવજો. ૧૧
વિયોગી—હાથીચંદ્ર મોણિકચંદ—સોનાસજ્જ

શોકજનક અવસાન.

અમૂલ્ય હીરા રત્નને, માળેકના મંડાર,
માળેકચંદ્ર ઉઢી ગયા, નમ છાયો અંધાર !

x

x

x

x

x

ગુણાનુકાદ.

પાનાની ખાણમાંથી, માણેક ઉત્પન્ન થયા;
માણેકના યત્ને, બહુ રત્નો ઉભરાયાં છે,
પૂર્વજનાં નામેને, તાર્પાં ધન ધામેને;
પુણ્યમય કામે, પૃથ્વીમાં યથરાયાં છે.
ધર્મ ધ્વજ ફરે છે, યશ કીર્તિ ચળે છે;
રંકે મુખ ચાતક, રસદાને મલકાયાં છે,
તમચિત્ત દાર્પાં, બહુ દુષ્ટીયાં ઉગાર્યાં ને;
નિર્ધનનાં દ્વારે, ધન ધાન્યે ઇક્ષકાયાં છે,
અનાયાસયો, દેવાસયો અને વિદ્યાસયો;
આનંદારોઆસયો, આંધનાર ક્યાં ગયો ?
જનસેવા, દેવસેવા, રાજ્ય અને દેશસેવા,
સેનાના મેળા ચખાડનાર ક્યાં ગયો ?
સસાઓ ગળવનાર, શાન્તિ રેલાવનાર,
રાંધના સીતારત્નો એ સંધનાર ક્યાં ગયો ?
ધર્મવૃત્તિ ધાતનાર, કયા ત્રેમ પાળનાર,
અધમને કાપનાર અસિધાર ક્યાં ગયો ?

સ્વભાવ પરિચય.

કલિ કાલ કરાવતી નવજ મદિ, સવ વ્યાકુળ ભારત બરત થયો;
સુધ વતેા અસ્તાચળ લાં, સશીને નિરખી મન મરત થયો.
એ તાપ પ્રતાપ જતાં દહ્યે, સદ્ભાગી સશીનો દરત રહેા;
મણિ માણેક મંદિર શુન્ય કરી, ઝી માણેકચંદ્ર શું અરત થયો ?
વીર દત્તા વીર ચાસનના, અનિ ધીર ગંબીર સુધીર દત્તા;
નરવીર ઉદાર પવિત્ર છતાં, અભિમાની ન તેજ લગીર દત્તા,
રસાર્થ લજ્જ, પરમાર્થ લજ્જ, નિજ માર્ગને મોજ સુધારી શકે ?
અદિ અણેકચંદ્ર જતાં ગિન શમન, આસન આચ ન પારી શકે ?

दुःखता दुःख दुःखना आरा विरे, हती ओकर आश तुं शासनने;
 लक्ष पाभती धर्म प्रवृत्ति टकावी, शिखावी दया जिन सज्जनने.
 करी कार्य अनेक प्रज्ज हितना, नही आरा गंधर्वा तन के धनने;
 जन्मा जन्मा ते लक्ष जन्मा, उरुं सार्थक उन्नत जवनने.

शान्तिर्काव्य

गुमान्युं श्रेष्ठ धन आजे, हमारुं रत्न रोळायुं,
 शशी परलोकमां राजे, सुधानुं जाम दोळायुं;
 गयो नरवीर ए शूरो, दया धर्मे हतो पूरो,
 करी दुःख दर्दनो चुरो, जीवननुं सत्व चोळायुं ? !
 पताका कीर्तिनी राजे, जगतमां नामना गाजे,
 सुखेयी स्वर्गमां साजे, सुधा सर्वस्व घोळायुं;
 धयो तुं देवमां आदि, पढावी इन्द्रनी गादी,
 नमी तुंज धर्मनी डांडी, हशे ज्यां पुण्य तोळायुं !

निवेदकः—शोकनिमग्न सूरैया (सुरत)

शेष्ठ माणिक्यचंद्रजीनो किरह.

हरिगीत.

गंभीर दरियामां डुवातुं व्हाण “ दिगम्बर ” हतुं,
 पण दैवयोगेथी बची खडकोमहिं सपडायुं तुं;
 रस्ते च्छंढावी तारवानो यत्न हें कीधो खरो,
 पण व्हाण भरदरिये मुकी तुं चतुर नाविक कयां गयो ? १
 नामाक्षरो जेनी ध्वजाना नष्टप्राय थया हता,
 अंगो शीथील थई अने जे भागवा मांडया हता;
 ऐक्य हें करी गगनमां सोनेरी ध्वज चोड्यो खरो,
 पण व्हाण भरदरिये मुकी तुं चतुर नाविक कयां गयो ? २
 हें मुक्त करवा व्हाणने फरी डुववाना भय थकी,
 कुशळ नाविको बनावा संस्था स्थापी धणी;
 आ कार्य कुशळता वडे बहु त्हारो यश वाड्यो खरो,
 पण व्हाण भरदरिये मुकी तुं चतुर नाविक कयां गयो ? ३

વિકટ માર્ગોમાં કસોટી છે સ્ત્રી નાવિક તળી,
 તે માર્ગમાંથી હાથ વિણ છે ચાલવા હિંમત ધરી;
 છે ધન્ય ત્હારા ધૈર્યને પળ માર્ગ પુરો ના કર્યો,
 તો વ્હાળ ભર દરિયે મુકી તું ચતુર નાવિક ક્યાં ગયો? ૪

તું મધ્યદરિયે એકલાં ચાલ્યો ગયો જમને મુકી,
 લાગ્યું સરું તે તેં કેયું પળ ઝર વિષે ન દયા ધરી;
 છે તારવા ત્હારી પંછી કમ્પાન કુશલ ના મુક્યો;
 તો વ્હાળ ભરદરિયે મુકી તું ચતુર નાવિક ક્યાં ગયો? ૫

હે વ્હાળના માળેક નાવિક રત્ન અરજ ઝર ધરો,
 શાશ્વત સુખો વહુ મોગવો શાન્તિ સદા તુંપે રહો;
 અમ ઝર વિષે વત્સાહ આદિ સદગુણો ભરપુર ભરો, ૬
 આ વ્હાળ પાર ઉતારવા અદૃશ્ય રહી સ્થાયી વનો.

Shah. P. C.

શ્લોકદર્શક સંદેશો

(સ્થનાર:—જેઠાલાલ ભાઈલાલ શાહ, પાદરા)

(રાગ સૈંદાનો)

માણેક પું સ્વર્ગે સિધાવ્યોરે! દયાનદિ દીલમાં લાવ્યોરે,
 ચીદ લક્ષ તારા સાથીને ઊડી, ગયો પ્રભુ કેરે દાર;
 તેથી રૂવે તારા સાથી સર્વે, નોંધ વગ મુણ અપાર—માણેક ૧

માણેક પું ખરે માણેક હવું, વગ વીન સુખાકાર:
 જન કેમે એક રત્ન ગુમાવ્યું, તેથી થયો અધંકાર—માણેક ૨

એકએક કાળ બળે આવી, ઉચ્ચડી લીધો અંત પાર;
 જુલમ વર્તાવ્યો જગમાંદી, ઠીધા સર્વે નિરાશ—માણેક ૩

ધર્મ કાપે અને વિધા માર્ગે, ધન ખરવે અપાર:
 ધર્મ માર્ગમાં પાછી પાની, કારે નવ પું લગાર—માણેક ૪

સર્ગ સંહાર સાથીને ઊડી, ગયો પું સ્વર્ગ મોહાર;
 હાથ ! હાથ ! થયો બૂનગ વિગે, દેખી દીનકર અસ્ત—માણેક ૫

અને એજણી ચાલી સારે, જુલમ છે માસ;
 તારીખ મેળની કાળી રાત્રે, દીરિા ગયો પ્રભુ પાસ—માણેક ૬

પાયે જેઠાલાલ પ્રભુ પાસે, આપ સુગતિ તારાગ;
 દીર્ઘાયુની કર પૂર તેવાને કરવાને ધર્મ કાળ—માણેક ૭

છપકર તૈયાર હો ગઈ !

શીઘ્રહી મંગાઈએ !

➤ ❁ ભારતવર્ષીય દિગંવર જૈન ડિરૅક્ટરી ❁ ➤

જિસકે લિયે હમારે હાઈઓ વર્ષોસે તરસ રહે થે વ્રહ્મગ્રંથ-દિગંવર જૈન ડિરૅક્ટરી (બંદો ભારી કાંદો) અનુમાન ૨૦૦૦૦) રૂ. ફા લર્ચ હોનપર ઇવ છપકર તૈયાર હો ગઈ હૈ ।
 હિસસે તમામ ભારતવર્ષકે 'દિગંવર જૈનોકી' જાતિવાર ઔર ગ્રામવાર સંલ્યા, મંદિરો, તીર્થસેત્રો, સિદ્ધસેત્રો, અતિશયસેત્રો આદિકી સંલ્યા; પ્રસિદ્ધ ૨ શહરો ઔર પુરુષોકી નામવાર-ગ્રામવાર સંલ્યા (ભારતકા નકશા સહિત) સ્પષ્ટ બતલાઈ ગઈ હૈ । જ્ઞાતિ ઉન્નતિ ઔર વ્યાપાર ઉન્નતિકે લિયે યહ ગ્રંથ અવશ્ય પડેને ઔર સંગ્રહ કરને યોગ્ય હૈ ।
 પ્રત્યેક ગ્રામમેં હિસ ડિરૅક્ટરીકી એક ૨ પ્રત તો અવશ્ય હોનીં ચાહિયે ।

બડી સાઈઝ, પૃષ્ઠ ૧૪૩૧ । કપડેકી પકી જિલ્દ ઔર મૂલ્ય સિર્ફ રૂ. ૮)

મૈનેજર, દિગંવર જૈન પુસ્તકાલય-સુરત SURAT.

— મું અ ઇ ની મ જા માં મા ની તું —

દુનીઆ હેર ઓઈલ.

અડધા આનાનો સ્ટોપ

મોઢાવાથી સેમ્પલ ફી

મોઢલી આપવામાં આવશે.

દુનીઆ હેર ઓઈલ

ખાનુઓ, પુરુષો તેમજ વિ-

દ્યાર્થીઓને એક સરખું

ઉપયોગી છે.

દરેક વેપારીને ત્યાંથી

મલશે, અથવા નીચલે

સરનામેથી મંગાવી લેવું.

દુનીઆ હેર ઓઈલ

ખાનુઓના ડ્રેસ સાથેની

ખુબસુરતીને વધારી માયાને

ચંડક પહેાંચાડે છે.

ખાટલી ૧ ના

૧૨ આના પોસ્ટ ખર્ચ

૪ આના.

એકલા ખનાવનાર—

દુનીઆ હેર ઓઈલ

મધુર અને સુવાસીક

હોવાથી લોકપ્રીય થય

પડેલું છે.

એ. ઇ. પાટનવાલા, ભાલપાલા લેન—મુંબઇ.

વગદેલી ધાતુને શુદ્ધ અને પુષ્ટ કરવાવાળો તથા વદનમાં તાકાત લાવનારો

✻ शालममीश्रीको मुखो. ✻

આ અપૂર્વ મુરઘાની વધુ તારીફ કરવી વસ છે, કેમકે સર્વે બાલગોપાલ્લણના ગુણોને જાણે છે, કે સાલમમીશ્રી સમાન પ્રમેહનાશક અને અપૂર્વ ધાતુવલ્લવર્દક દવા સંસારમાં બીજી છેજ નહિ. આ મુરઘાના સેવનથી નવો અથવા જુનો પ્રમેહ, ધાતુક્ષીણ, નિર્વલ્લતા, સ્વાનદોષ, મગજની કંમજોરી, જ્ઞાહો સાફ ન આવવો-વગેરે ધાતુક્ષીણથી ઉત્પન્ન થતા સર્વ રોગો દુર નાશી જાય છે અને શરીરને પુષ્ટ બનાવે છે. આ મુજબ ગુણ ન થાય તો પૈસા પાછા આપીશું. ત્રીસ વચ્ચત્રે લેવાના બૉક્સની કિંમત રૂ. ૧૧ પ્રો. ૦૮= બે બૉક્સના રૂ. ૨૧ પ્રો. માફ. વાપરવાની રીત બૉક્સની સાથે જણાવેલી હોય છે.

चगर तकलीफे पांचज मीनीटपां (*)

(५) सफाचट करवानो खुशबोदार

(=) बाल उद्भवानो साधुन(○):

આ સાચુ વાઠ ઉપર લગાડવાથી કંઈ
પણ તકલીફ ઘર ચાર પાંચ મીનીટમાં વાઠ
સરી પડે છે ને ચામડી સાફ અને મુંદર
થાય છે કે. વઢો, ગુલાચ, હીનો ઘોરેન્ની જુદી
જુદી યુશ્મોવાઢી ગોટી તૈયાર છે. કિં ?
ઢર્વના ૦। વ્રણના ૦। = ઢજનના ૨।)
મોસ્ટેજ જુદું.

नहावा धोवा माटे खुशबोदार पावित्र

देशी साबु.

આ સાવુ અમારે ત્યાં ધણીજ પવિત્રતા-
થી નારીયેરના તેહમાંથી તૈયાર કરી તેમાં
અનેક મકારની ડુંગધી અને રંગોની મેઢવણી

કરવામાં આવે છે. ન્હાવામાં આ સાવુ વાપરવાથી ચામડીનીં અનેક રોગી, જેવા કે દરાજ, યક્ષ્મ, ખુજલી વગેરે આરામ થાય છે. કિં ૧ વૉક્સના ૦.૧ ડ્રગ્મના સં. ૨) પો. જુદં.

असळी नमक सुळेपानी.

આ નમક મુલેમાની સ્વાધાર્થી પાચન-
શક્તિ તીવ્ર થવા સાથે પેટના અનેક રોગો
જેવાકે મૂલ્સ ન લાગવી, ઝાઝો સાફ ન આ-
વવો, પેટમાં દુઃસ્વચ્છ, સ્વાદા હોઢકાર આવવા
યોગે આરામ થાય છે. કિં. એક શીંડીના
૦૧ દક્ષનના ૨૥) પોસ્ટેજ જુદું.

दंत सुधारक मंजन ०।

दमनी दवा. २१

सुजाकर्क षनमोल द्वा. १॥

स्वभनवटी २० गोळी. •॥

दया मन्त्रपानुं स्रष्टः—

शायु मदनचाल जैन वैद्य छात्रपुरा नं. ३२ इत्यादि मीटिंग-*Etawah*.

सर्वकडों प्रशंसापत्र प्राप्त

राजासिंहजी

प्रसिद्ध अक्सीर दवा

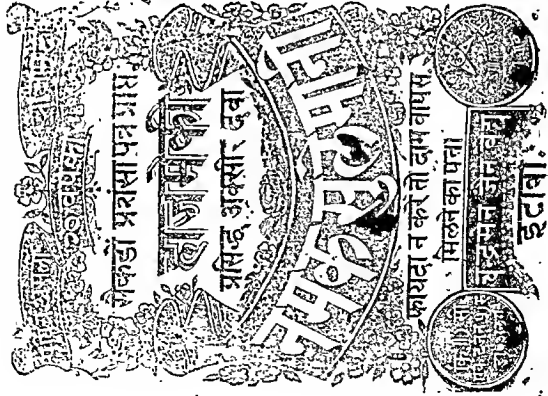
नमकसुल्मान

फायदा न करे तो दाम वापस

मिलने का पत्रा

वाटसेन जमना

इटावा

७८. श्री. डे. शाहनी सचोत्तम
 जुलायनी गोणीया * तावनी गोणीया.
 धलीज सुंदर, अउसीर तेमज संसती वापसीने आनी कुरो.
 हरेक स्थाने सारा जेजुंटा जेधजो; कमीशन साइ' यणशे.
 सी. जे. शाह, करसभ (जोडा) Karasad (Kaira)

तीर्थक्षेत्रोंके वड्डे रंगीन नकशे ।

निम्न लिखित तीर्थक्षेत्रोंके बड़े रंगीन नकशे कांचमें लडवाने योग्य तैयार हैं । आवश्यकता हो, दीप्रदी मंगाईए ।

श्री सम्मेश्वरजी तीर्थ				०।
श्री पावापुरीजी	"			०।
श्री चंपापुरीजी	"			०।
श्री मुक्तागरीजी	"			०।
तीर्थकरकी माताके सोलह स्वप्न...				०।
ज्ञानवाजी रंगीन (खिलने योग्य)				०।
समेद शिखरजी-चंपापुरी-पावापुरी-मुक्तागरीके छोटे नकशे				०।

प्रत्येकका मूल्य
 मिलनेका पत्रा- ०।

मैनेजर, दिगंबर जैन पुस्तकालय-सुरत ।

चार नवीन ग्रंथोंका प्रकाश।

श्री दशलक्षणजीके पर्वमें स्वाध्याय करनेके लिये

“ श्री दशलक्षण धर्म संग्रह । ”

प्रायः प्रत्येक नगर व ग्रामोंमें दशलक्षण-
णजीके पर्वमें दशलक्षण धर्मका व्याख्यान
होता है, परन्तु दशलक्षण धर्म संग्रह ना-
मक कोई अलहिदा ग्रंथका प्रकाश न होनेसे
वहोतसे भाई दशलक्षण धर्मका व्याख्यान
पढ़ने सुननेसे वञ्चित रह जाते थे, इस-
लिये श्रीरत्नकरंदा आचकाचारजीमें पंडित-
प्रवर सदासुखदासजीने दशलक्षण धर्मका
“व्याख्यान” किया है, उसका आधार
पर तथा श्रीमद्रघु कवि विरचित प्राकृत
भाषाकी दशलक्षण जयमालाका प्रत्येक
पदका अर्थ लिखकर बड़े आकारके ७०
पृष्ठोंपर व्याख्यान लिखा गया है। छपाई,
सफाई और कागज बढ़ीया है।

मूल्य ॥= डा. व्यय सह।

श्री जिनन्द्र दर्शन पाठ (अर्थविधि सहित)

इस पुस्तकमें श्री जिन मंदिरजीमें प्रवेश
करनेकी विधि, अर्हन्त स्तोत्र, संस्कृत दर्शन
पाठ, पं. दौलतरामजीकृत भाषा दर्शन-

स्तोत्र, तथा कोनर द्रव्य लेकर दर्शन
करना चाहिये, प्रत्येक द्रव्यका श्लोक मंत्र-
विधान, प्राकृत भाषामें पञ्चपरमेष्ठी स्तोत्र,
जिनवाणीकी स्तुति, आरती पाठ आदि
संग्रह किया गया है। निर्णय सागर प्रेसमें
छपाई है। मूल्य द्वाई आना।

समवशरण दर्पण।

इस पुस्तकमें पं. मेधावि विरचित संस्कृत
के ८० छंदोंमें भाषा अर्थ सहितमें श्री
अर्हन्त परमात्माकी अन्तरंग-बाह्य विभूति,
अनन्त चतुष्टयादि समवशरण सभाका
वर्णन सरलतासे किया है जिसके पढ़नेसे
जिनेपूजनादिमें अपूर्व आनंद उत्पन्न हो-
नेके साथर महान पुण्यबंध होता है।

मूल्य चार आना।

चैत्र्य कोमकी हालतका फोट।

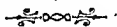
जैन कवि वा० ज्योतीषदादजी रचित
उर्दू लिपिकी कविताओं हिन्दी लिपिमें
छपाया है। मूल्य एक आना।

मंगानेका पचा—

पं० मुन्नीलाल जैन, सुपरिन्टेन्डेन्ट जैन बोर्डिंग—वर्धा. (C.P.)

संस्कृत भाषाकी अवनति

क्यों हुई ?

(लेखक:-मा. दीपचंदजी उपदेशक.)

(गतांके आगे)

दूसरे शब्दोंमें चाहे यह कहिये कि इस विद्याकी ओर लोगोंकी रुचि कम है, क्योंकि यह वर्तमान व्यवहारका साधन और राज्यकी भाषा नहीं है और इसी लिये कदाचित्त लोग इसका व इसके जान-नेवालोंका सम्मान कम करते होंगे, परन्तु सर्वथा यह बात नहीं है। आज भी सम्मान तो है, परन्तु किनका ? जो इस (संस्कृत) भाषाको पूर्ण रूपसे जानते हुये राज्यभाषाको भी जानते हैं, और वर्तमान द्रव्य क्षेत्र काल भावसे परिचित हैं, वे केवल किताबी पंडित नहीं, किन्तु अनुभवी और परीक्षाप्रयत्नी तथा प्रत्येक बातको युक्तिपूर्वक समझानेवाले हैं। उन्हींका और केवल छूछा आदर ही क्यों, द्रव्यका भी उनके पास अभाव नहीं रहता। उदाहरणको लीजिये। पंडित गंगानाथ एम. ए. पी.एच. डी, डाक्टर शतीशचन्द्र विद्याभूषण एम. ए, पी.एच. डी. सिद्धान्त महोदधि इत्यादि।

हम पहिले लिख चुके हैं कि हमारे यहांके वर्तमान संस्कृत विद्याभ्यासी प्रायः इक्ष्वा पंडित हैं। वे केवल संस्कृत ही यथा तथा जानते हैं। लौकिक विद्यासे तो

कोरे ही रहते हैं। उन्हें देशभाषा नागरी व राज्यभाषा और गणितादि तथा व्यापार विद्या तो मालूम ही नहीं रहती है, तब लाचार होकर अन्य गृहस्थोंकी ओर टक्-टकी लगाकर देखने लगते हैं। उनकी हां में हां मिलते हैं। उनको घर बैठे आशीर्वाद देने पहुंच जाते हैं। उन्हें फंसानेके लिये कुछका कुछ अर्थ कर बताते और किसी प्रकार उनसे द्रव्य प्राप्तिकी इच्छा रखते हैं। व्यापार करना नहीं जानते और सरकारी पाठशालाओं, स्कूलों, कालेजोंमें इन्हें नौकरी मिल नहीं सकती है, क्योंकि उनकी सनद (सर्टिफिकेट) इनके पास कोई नहीं होती है। तब दूसरेके मुँह ताकने और निरंतर कलदार देवके मजन करनेके सिवाय विचारे और कर ही क्या सकते हैं ?

ये लोग चाहे जितनी माया लगावें, द्रव्य कमानेका प्रयत्न करें, तो भी एक भ्रज्युष्ट तो क्या अन्धर भ्रज्युष्टके चौथाई भागमें भी द्रव्य इकट्ठा नहीं कर सकते, न भोग ही सकते हैं। यदि कहिये कि इन्हें खर्च जितना ही द्रव्य चाहिये, अधिक तृष्णा नहीं रखते, तो इसके लिये खुलाशा शब्दोंमें कहनेकी आवश्यकता नहीं है। पुराणोंकी कथाओं, इतिहासोंके लेखों और उनके वर्तमान आचरणोंसे ही तृष्णा व विरक्तताका पता लग सकता है।

इन सब बातोंका सारांश यह है कि इस समय हमारी जितनी देशी पाठशालाएं

व विद्यालय हैं, उनकी शिक्षा का ढंग (तरीका) अच्छा नहीं है, इसीसे उनके द्वारा निकले हुये शिक्षाप्राप्त पंडितोंकी यह दशा होती है। जब इन पंडितोंकी ऐसी दशा देखी जाती है, तब लोग अपनी सन्तानको संस्कृत पढ़ाना ही बुरा (पापका फल) समझने लगते हैं और संस्कृत अभ्यासियोंको पढ़े, भिक्षु आदि घृणित शब्दोंमें कहकर समा-लोचना करने लग जाते हैं। यही कारण है कि संस्कृत भाषाकी इतनी अवनति हुई, परन्तु यह भूल है। इसमें भाषाका कोई दोष नहीं है। दोष है शिक्षाकी प्रणालीका कि जिसके कारण इसके शिक्षित लोग अपने स्वभावसे लोगोंको इस भाषासे विरक्त कर देते हैं, तब कर्तव्य क्या है? कि जिससे इस देववाणीकी पुनः उन्नति हो और इसके अभ्यासी सन्मान पावें तथा वर्तमानमें भाषा और उसके अभ्यासियोंपर आये हुये आक्षेपोंको निर्मूल तथा झूठे कर दिखावें। इस पवित्र भाषाको पढ़कर सर्वत्र सत्य धर्मका डंका बजा दें इत्यादि।

इस विषयमें मेरी राय तो यह है कि जैसे आजकल इंग्रेजी पढ़नेवाले विद्यार्थियोंके मुर्तितेके लिये चढ़े-चढ़ाये हुए हाईस्कूलों और कॉलेजोंसे मिले हुये बोर्डिंग हाउसेज (छात्राश्रम) खुले व खुलते जा रहे हैं, उसी प्रकार जहां-वहां संस्कृत कॉलेज गवर्नमेन्टों औरसे स्थापित हैं,

उनसे मिले हुये उन-उन स्थानों संस्कृत छात्राश्रम भी बनाये जाय अथवा इंग्रेजी छात्राश्रममें ही एक विभाग संस्कृतका भी रहे और विद्यार्थीगण इंग्रेजीवाले विद्यार्थियोंकी भांति स्कूलों व कॉलेजोंमें जाकर पढ़ा करें। अलग अध्यापक रखने की कोई आवश्यकता नहीं है। अध्यापकों के वेतनसे जो बचत होवे उससे गरीब विद्यार्थियोंको छात्रवृत्ति व फीस पुस्तकों आदिका प्रबन्ध कर दिया जाय। जैसे इंग्रेजी पढ़ने-वालोंके लिये इंग्रेजी मुख्य है, वैसे ही इनके लिये संस्कृत मुख्य रहे, और दोनों प्रकारके विद्यार्थियोंको छात्राश्रममें योग्य विद्वान धर्मके मर्मज्ञ पंडितसे नित्य अनुमान एक घंटे धर्मशिक्षा दिलाई जावे। संस्कृत की मुख्यता रखनेवालेको दूसरी भाषा आवश्यक रूपसे अंग्रेजी रखनी जावे; और अंग्रेजीकी मुख्यतावालोंको संस्कृत व साइन्स, फिलासफी, इकनॉमी, हिस्ट्री (इतिहास) आदि विषय उनकी रुचि और योग्यतानुसार आवश्यक रखते जाय। आज कल बहुतसे लोग परसियन (फारसी) भाषा लेकर बी. ए. एम. ए. आदिकी डिग्रियों प्राप्त कर लेते हैं, इससे सिवाय इसके कि उनको डिप्लोमा मिल जाय और कुछ विशेष लाभ नहीं हो सकता है। भोजन प्राप्ति मात्र साधन अवश्य हो जाता है परन्तु न तो ये नई-नई गोज कर सकते हैं, और न प्राचीन धर्मग्रन्थों आदिको ही पांच व समझ सकते हैं। यहां तक कि

धर्मके नामसे एक प्रकारसे कोरे ही रह जाते हैं। न उसका कोई साहित्य ही ऐसा बढ़िया है, न राज्य व लौकिक कार्योंमें उससे सहायता मिल सकती है, इसलिये इस भाषाको लेकर परीक्षा पास करनेसे विशेष लाभ नहीं है।

मनुष्यका मनुष्यत्व वही है कि जो वह स्वयम् उदरपूरणा करते हुवे भी परोपकार तथा स्वात्मोपकार करता रहे। अंग्रेजी भाषा सबको आवश्यक हो रही है, कारण प्रथम तो यह राज्यभाषा है, इसलिये इसके बिना व्यवहार ठीक ठीक नहीं चल सकता है, जिसका अनुभव बिना इंग्रेजी पढ़े हुवे जन साधारणको भले प्रकारसे है। दूसरे आजकल इसका साहित्य बड़ा चढ़ा है, इसलिये भी बिना इसके जाने वर्तमान द्रव्य क्षेत्र काल भावकी आवश्यकताओं तथा उनकी पूर्ति के उपाय नहीं सूझ पड़ते हैं और न अनुभविक ज्ञान ही होता है। तात्पर्य यह है कि संस्कृत साहित्य बड़ा हुवा होने परभी आज हमको केवल धर्मतत्वोंका ही यथावत् ज्ञान करा सकता है, किन्तु उसके समझने के लिये भी वर्तमान प्रणालीके न्यायके जाननेकी आवश्यकता है। बिना अनुमान प्रमाणके पदार्थोंका ज्ञान न अपने आपको होता है न औरोंको ही करा सकते हैं, इसलिये युक्ति प्रमाण सीखनेको भी अंग्रेजीकी आवश्यकता है, कारण आगम प्रमाण हरकोई नहीं मान सकता है।

अब रहा सामाजिक विषय, तो उन ग्रन्थोंमें उसी समयकी आवश्यकताओंके अनुसार लिखा है जबकि वे रचे गये हैं, और सामाजिक नियम सदा बदलते रहते हैं, इसलिये रुढ़िको एकदुन्नेसे काम चल नहीं सकता है। इस बात (आवश्यकता)को जानने समझनेके लिये इंग्रेजीकी आवश्यकता है, सामाजिक नियम बदलते समय केवल यह देख लेना आवश्यक है, कि हमारे इस बदलावमें कहीं धर्मतत्वोंका बदलाव तो नहीं हुवा जाता है? अर्थात् धर्मके अवि-रुद्ध है कि नहीं? और इस बातको जाननेके लिये संस्कृत भाषा (जिसमें मूल ग्रन्थ हैं) जानना आवश्यक है। यद्यपि भाषा (हिन्दी, मराठी, गुजराती आदि) में भी कई ग्रन्थोंकी टीका हो गई हैं, तो भी सन्देह रहना संभव है। कदाचित् टीकाकारोंने कुछ अपना अभिप्राय (जैसा उन्होंने समझा हो) भर दिया हो। मनुष्य की समझ और अभिप्राय एकसे नहीं होते हैं, इसलिये मूलका ही सहारा लेना चाहिए। संस्कृत न जाननेवालोंको “रविको जहां प्रकाश नहीं, दीप प्रकाशित होय” की कहावतानुसार भाषा टीका लाभकारी हो सकती है। जैसे इस प्रकार अंग्रेजी और संस्कृत आवश्यक हैं वैसे देशभाषा (हिन्दी) जिसमें सर्व साधारण अपने स्वजन परजनों समझते हों जानना भी आवश्यक है, नहीं तो फिर:-

धिक न हों। क्योंकि जो सम्बन्ध आत्मा का शरीर से है, वही सम्बन्ध मनुष्यों के जीवनका सचरित्रता और पवित्र व्यवहारों से है।

बुरे और भले दोनों तरहके आदमियोंका मनुष्यसमाज पर असर पड़ा करता है। धर्मके प्रचारका प्रभाव जब ही जन समुदाय पर पड़ सकता है जब वह स्वयं सच्चा धार्मिक और पवित्र हृदय-वाला हो। हमारे प्राचीन ऋषि मुनियोंके उपदेशामृतका प्रभाव आज भी हम पर क्यों पड़ता है? बात यह है कि वह पवित्रता और सचरित्रताके आदर्श थे, जो स्वयं किसी कष्टकाकी दशाको देखकर रोता है, वह दूसरोंको अपनी बातोंसे रुला सकता है। इसी प्रकार जो कोई भी सदाचार और पवित्रताको थोड़ा समझकर उसे ग्रहण करता है वह अपने बचनोंमें जनसमूहकी सदाचारी बनानेकी शक्ति रखता है।

“जयाजी प्रताप” (ग्वालियर।)

पं. अर्जुनलालजी शेटीके वारेमें
अत्यवश्यक निवेदन!

जैन समाजके नेता, शिक्षाके अनन्य प्रेमी, श्रीमान् पं. अर्जुनलालजी शेटी जी. ए. के पकड़े जानेके समाचार जैन समाजको विदित हो है। फरीब २ माससे जब कि आप दुसरीबार पकड़े गये थे,

इन्दौर स्टेटकी हवालातमें थे। हमारे अनेक पाठकोंको यह सन्देह था कि इनपर दिल्ली, आरा, बगैरह संबंधी कोई राजनैतिक मुकदमा चलाया जा रहा है, परन्तु यह केवल भ्रम था। उनपर कोईभी अभियोग नहीं चलाया गया और न कोई राज-विद्रोह या राजनैतिक अपराध ही लगाया गया है। जब मैंने ‘जैनमित्र’ में खूनके अभियोगका समाचार पढ़ा, तब मैं अपनी शक्तयानुसार सेटीजीकी सेवा करना उचित समझकर इन्दौर पहुँचा। इन्दौरमें ३-४ वकील बैरिस्टर भी किये करीब २०० रु. के उनकी फीस बगैरहमें भी व्यय किये गये, परन्तु जिस वकीलके पास जाते थे, वह पहिले तो यह आशा दिलाता था, परन्तु न माफ़म क्यों स्वयं डर कर या और कुछ समझकर टालटूल कर देता था। अन्तमें हमने जो दो वकील किये उन्होंने पुलिस अफसरसे स्वयं मिलकर तथा पत्र द्वारा पूछकर यह निश्चय किया कि सेटीजी राजनैतिक अपराधी नहीं हैं, किन्तु उनपर जयपुर स्टेटमें कोई दूसरा ही मुकदमा चलाया है।

हमारे अपनी शक्तिके अनुसार बहुत कुछ प्रयत्न (यहां तक कि सेटीजीके इन्दौरसे जयपुर जानेके १ घंटा पहिले तक भी वकील हवालातमें बहालात नामे-पर दस्तखत लेने गये) करने पर भी कुछ लाभ नहीं हुआ और सेटीजी ता. २२

जूनको इन्दौरसे जयपुर भेज दिये गये । सन्तोष है कि आपके साथ रास्तेमें अच्छा व्यवहार किया गया है अर्थात् उन्हें सैकिन्ड क्लासमें खुले ले गये हैं। वे जिस गाड़ीमें गये हैं, उसके पीछे दो सैकंडक्लास लगाये गये थे, जिसमें पीछेवाली गाड़ी शायद खाली थी और दूसरीमें आप बैठाय गये थे । आपके बाद एक थर्डक्लासकी गाड़ी थी, जिसमें कई कांस्टेबिल बगैरह थे । सुना है कि आपके ऊपर जयपुर स्टेशन. पुराने रिवाजोंके तोड़नेका जुर्म लगाया है ।

अतएव जैन समाज ! अब तेरा कर्तव्य है कि तू अपने निःस्वार्थी निरपराधी सेवककी निःशंक होकर सहायता कर । दिगम्बारियों, श्वेताम्बारियों, स्थानकवासियों, तेरहपंथियों, बीसपंथियों, अग्रवालों, खंडेलवालों, परवारों ! सेठीजी आप सभीके उपकारी हैं । उन्होंने आप सभीकी सेवा की है । आपके लिये उन्होंने अपने स्वार्थकी आहूति दे डाली है और अपने सर्वस्व तकको अर्पण कर दिया है । अब आप लोगोंका धर्म है कि अपने कर्तव्यका पालन करो और उनके उपकारोंका बदला दो । यह समय आपकी परीक्षाका है । देखें, आपमें कहां तक वात्सल्य है ? कहां तक अपने उपकारियोंका उपकार माननेकी शक्ति है ? बस, समाजकी स्थिति इसी बातपर

निर्भर है । यदि समाजने अपने पुरुषार्थसे इस समय अपना तन, मन, धन, सेठीजी पर न्योछावर कर दिया, तो इस समाजका नाम जीवित समाजोंमें गिना जाने लगेगा, अन्यथा समाज ! तू याद रख कि सेठीजी जैसे निःस्वार्थी वीर अब तुझमें उत्पन्न न होंगे और तेरे मरनेमें कुछ देरी न लगेगी ।

इस समय यह प्रश्न नहीं है कि तू उन्नति कर रही है वा अवनति, किन्तु यह प्रश्न है कि तू जिन्दा है वा मुर्दा । पाठकों ! समाजके हितैषियों ! इस प्रकाशके समयमें इतिहासके पन्ने उलटकर पढ़ो, समाचार पत्रोंको खोलकर देखो, उसी समाजने उन्नति की है जिसने अपने उपकारियों और निःस्वार्थ सेवकोंकी मरते २ भी सहायता की है । बस, अब तुम उठो, अब आलस्य और निद्राका समय नहीं है । प्रत्येक स्थान पर पंचायत करके अपने वीरनेता अर्जुनलाल सेठीकी सहायताके लिये रुपया इकट्ठा करो और उसे मैनेजर, "जैन मित्र" ऑफिस, हीराबाग, गिरगाँव बम्बई के पते पर भेजकर रसीद हासिल करो और शीघ्र प्रत्येक नगरकी पंचायतसे (१) जयपुरके महाराज (२) रेसीडेन्ट साहेब, जयपुर तथा (३) एजेन्ट टू दी गवर्नर जनरल आवू (Agent to the Governor General—Abu.) के पास निम्न लिखित जवाबी तार भिजवाओ और जो कुछ जवाब इन तारोंका आवै उनकी नकल शीघ्र हमारे पास (हरदा) भेजनेकी कृपा करो ।

धिक न हों। क्योंकि जो सम्बन्ध आत्मा का शरीर से है, वही सम्बन्ध मनुष्यों के जीवनका सचरितता और पवित्र व्यवहार से है।

बुरे और भले दोनों तरहके आदमियोंका मनुष्यसमाज पर असर पड़ा करता है। धर्मके प्रचारका प्रभाव जब ही जन समुदाय पर पड़ सकता है जब वह स्वयं सच्चा धार्मिक और पवित्र हृदय-वाला हो। हमारे प्राचीन ऋषि मुनियोंके उपदेशाश्रितका प्रभाव आज भी हम पर क्यों पड़ता है? बात यह है कि वह पवित्रता और सचरित्रताके आदर्श थे, जो स्वयं किसी करुणाकी दशाको देखकर रोता है, वह दूसरोंको अपनी बातोंसे रूला सकता है। इसी प्रकार जो कोई भी सदाचार और पवित्रताको श्रेष्ठ समझकर उसे ग्रहण करता है वह अपने बचनोंमें जनसमुदायकी सदाचारी बनानेकी शक्ति रखता है।

“जयाजी प्रताप” (ग्वालियर।)

पं. अर्जुनलालजी शेटीके बारेमें
अत्यवश्यक निवेदन!

जैन समाजके नेता, शिक्षाके अनन्य प्रेमी, श्रीमान् पं. अर्जुनलालजी सेठी बा. ए. के पकड़े जानेके समाचार जैन समाजको विदित ही है। करीब ३ माससे जब कि आप दुसराबार पकड़े गये थे,

इन्दौर स्टेटकी हवालातमें थे। हमारे अनेक पाठकोंको यह सन्देह था कि इनपर दिल्ली, आरा, बगैरह संबंधी कोई राजनैतिक मुकद्दमा चलाया जा रहा है, परन्तु यह केवल भ्रम था। उनपर कोईभी अभियोग नहीं चलाया गया और न कोई राज-विद्रोह या राजनैतिक अपराध ही लगाया गया है। जब मैंने ‘जैनमित्र’ में खूनके अभियोगका समाचार पढ़ा, तब मैं अपनी शक्तानुसार सेठीजीकी सेवा करना उचित समझकर इन्दौर पहुँचा। इन्दौरमें ३-४ वकील बैरिस्टर भी किये करीब २०० रु. के उनकी फीस बगैरहमें भी व्यय किये गये, परन्तु जिस वकीलके पास जाते थे, वह पहिले तो यह आशा दिलाता था, परन्तु न मालूम क्यों स्वयं डर कर या और कुछ समझकर टालटूल कर देता था। अन्तमें हमने जो दो वकील किये, उन्होंने पुलिस अफसरसे स्वयं मिलकर तथा पत्र द्वारा पूछकर यह निश्चय किया कि सेठीजी राजनैतिक अपराधी नहीं हैं, किन्तु उनपर जयपुर स्टेटने कोई दूसरा ही मुकद्दमा चलाया है।

हमारे अपनी शक्तिके अनुसार बहुत कुछ प्रयत्न (यहां तक कि सेठीजीके इन्दौरसे जयपुर जानेके ? पंटा पहिले तक भी वकील हवालातमें बकालात नामे-पर दस्तखत लेने गये) करने पर भी कुछ लाभ नहीं हुआ और सेठीजी ता. २२

जूनको इन्दौरसे जयपुर भेज दिये गये । सन्तोष है कि आपके साथ रास्तेमें अच्छा व्यवहार किया गया है अर्थात् उन्हें सैकिण्ड क्लासमें खुले ले गये हैं। वे जिस गाड़ीमें गये हैं, उसके पीछे दो सैकंडक्लास लगाये गये थे, जिसमें पीछेवाली गाड़ी शायद खाली थी और दूसरीमें आप बैठाये गये थे । आपके बाद एक थर्डक्लासकी गाड़ी थी, जिसमें कई कांस्टेबिल वगैरह थे । सुना है कि आपके ऊपर जयपुर स्टेशन पुराने रिवाजोंके तोड़नेका जुर्माना लगाया है ।

अतएव जैन समाज ! अब तेरा कर्तव्य है कि तू अपने निःस्वार्थी निरपराधी सेवककी निःशंक होकर सहायता कर । दिगम्बरियों, श्वेताम्बरियों, स्थानकवासियों, तेरहपंथियों, बीसपंथियों, अग्रवालों, खंडेलवालों, परवारों ! सेठीजी आप सभीके उपकारी हैं । उन्होंने आप सभीकी सेवा की है । आपके लिये उन्होंने अपने स्वार्थकी आहूति दे डाली है और अपने सर्वस्व तकको अर्पण कर दिया है । अब आप लोगोंका धर्म है कि अपने कर्तव्यका पालन करो और उनके उपकारोंका बदला दो । यह समय आपकी परीक्षाका है । देखें, आपमें कहां तक वात्सल्य है ? कहां तक अपने उपकारियोंका उपकार माननेकी शक्ति है ? वस, समाजकी स्थिति इसी बातपर

निर्भर है । यदि समाजने अपने पुरुषार्थसे इस समय अपना तन, मन, धन, सेठीजी पर न्योछावर कर दिया, तो इस समाजका नाम जीवित समाजोंमें गिना जाने लगेगा, अन्यथा समाज । तू याद रख कि सेठीजी जैसे निःस्वार्थी वीर अब तुझमें उत्पन्न न होंगे और तेरे मरनेमें कुछ देरी न लगेगी ।

इस समय यह प्रश्न नहीं है कि तू उन्नति कर रही है वा अवनति, किन्तु यह प्रश्न है कि तू जिन्दा है वा मुर्दा । पाठकों ! समाजके हितैषियों ! इस प्रकाशके समयमें इतिहासके पन्ने उलटकर पढ़ो, समाचार पत्रोंको खोलकर देखो, उसी समाजने उन्नति की है जिसने अपने उपकारियों और निःस्वार्थ सेवकोंकी मरते २ भी सहायता की है । वस, अब तुम उठो, अब आलस्य और निद्राका समय नहीं है । प्रत्येक स्थान पर पंचायत करके अपने वीरनेता अर्जुनलाल सेठीकी सहायताके लिये रुपया इकट्ठा करो और उसे मैनेजर, "जैन मित्र" ऑफिस, हीराबाग, गिरगाँव चम्बई के पते पर भेजकर रसीद हासिल करो और शीघ्र प्रत्येक नगरकी पंचायतसे (१) जयपुरके महाराज (२) रेसीडेण्ट साहेब, जयपुर तथा (३) एजेण्ट टू दी गवर्नर जेनरल आवू (Agent to the Governor General-Abu.) के पास निम्न लिखित जवाबी तार भिजवाओ और जो कुछ जवाब इन तारोंका आवै उनकी नकल शीघ्र हमारे पास (हरदा) भेजनेकी कृपा करो ।

"Jains of.....in meeting assembled, express their extreme regret at the unmerited long confinement of Arjun Lal Sethi by Indore Police and his extradition to Jaipore on mere suspicion. They pray that Jaipore Raj may sue the wounded feelings of a large and loyal class of subjects of the Raj and British Government by dropping all further proceedings and releasing him for which the whole community shall for ever remain highly indebted to the Raj."

इसका आशय यह है कि—“इन्दौर पुलिसने जो तीन महीने तक केवल शंका पर अर्जुनलाल सेठीको हवालातमें रक्खा तथा अब जो वे इन्दौरसे जयपुर ले जाए गये हैं, इसपर हम.....स्थानके जैनियोंको बड़ा खेद है। हम जयपुर राजसे प्रार्थना करते हैं कि अर्जुनलालजीको छोड़कर, तथा उनके विरुद्ध आगामीमें कोई कार्रवाई न करके ब्रिटिश गवर्नमेंट तथा जयपुर राज्यकी एक बड़ी और राज-भक्त जातिके दुःखिया दिलोंको शान्ति दें, जिसके लिये सम्पूर्ण जैन समाज राज्यका विरुद्ध रहेगा” ऐसा करनेसे आशा है कि सेठीजी शीघ्र छूट जायेंगे।

समाज सेवक,

सूरजमल जैन—हरदा। Harda.

नोट—जब ऐसा निश्चय होता है कि जैन समाजसेवक श्रीपुत्र याचू अर्जुनलालजी सेठी राजनैतिक अपराधी नहीं हैं, तो उनके अति शीघ्र ही छुड़ानेका दरमकारसे प्रयत्न करना जैन समानता कर्तव्य है,

इस लिये उपरोक्त सूचनानुसार सब जगह सभा करके निम्न लिखित प्रस्ताव जैपुरके महाराज आदि तीनों ठिकानों पर जवाबी तार अति शीघ्र ही भेजना चाहिये और इस कार्यकी सहायता के लिये कुछ रुपये एकत्रित करके बम्बई भेजना चाहिये।

संपादक

❖ हमारा कर्तव्य ❖

—>>&&<<—

छेदना होगा हमें इस मृत्युके भय-जालकी; पुज-पुजीमूल जड़ता के जटिल जङ्गलकी। जागना होगा हमें इस दीप्त प्रातःकालमें; इस सु-जागृत जगतमें—इस कर्म धाम विशालमें।

अन्ध बन कर है नहीं बाधा कहाँ संसारमें? धर्ममें, सत्कर्ममें, आचार और विचारमें? दूर कर संसारकी ये विषम बाधाएँ सभी; मुक्त स्वर्गका उच्च स्व धरना हमें होगा अभी। देसना होगा हमें विच्छिन्न कर तम-तापको; विश्वमें उस पूर्व ज्योतिर्मय तथा निष्पापकी।

अमर हो पुण्य-पथमें कर अपोंकी शोषणा; हृदयसे करनी हमें होगी यही अब धोषणा:- “दे सरो। हम भी तुम्हारे,

ही समान महान हैं;

दीन हम कुछ भी नहीं,

हम भी अमृत-सन्तान हैं”॥

‘सर्वस्वो’

❖❖❖❖❖

विधवाओंकी वाढ़ और समाजका कर्तव्य ।

श्रीमानों और धीमानों !

कालके कुचक्रसे इस परिवर्तनशील संसारमें नित्य नये परिवर्तन होते जाते हैं । जैन समाज भी संसारका एक अंग है, अतएव समयानुसार इसमें भी परिवर्तन होना आवश्यकीय है । एक समय वह था कि समाजको अपने सुधारके लिये विशेष चिन्तातुर न होना पड़ता था । आज भी समय है कि वर्तमान और भविष्यकी स्थितिको सुधारनेके लिये उसे चिन्ता ही नहीं, किन्तु अनेक यातनाएँ भी सहन करना पड़ती है ।

प्रकृतिका प्रवाह हमें उन्नतिकी ओर ले जाना चाहता है । आज चारों ओर उन्नतिर की पुकार मची हुई है । यद्यपि हम वास्तविक उन्नतिके मार्गसे अभी कोसों दूर हैं, किन्तु प्रवाहके साथ हमें बहनाही पड़ता है ।

अब प्रश्न यह उपस्थित होता है कि 'क्या हमें इस प्रकार बहनाही होगा या कुछ सम्हलकर वास्तविक मार्गकी खोज करना होगी?' इसके लिये हम अपनी अल्प सम्मति से कह सकते हैं कि बहनेके पहले हमें सम्हलना होगा और प्रवाहके साथमें नहीं,

किन्तु अपने नैतिक बलके द्वारा उन्नतिकी ओर गमन करना होगा । इस प्रवाहसे और हमारी उन्नतिका कोई सम्बन्ध नहीं है । हमारा धर्म वीतरागमय है । वह संसार बदानेके लिये न्यायसे विलुद्ध उपदेश नहीं देता, तब बतलाओ कि इससे हमारा क्या सम्बन्ध ? उन्नतिके मदान्ध कोई कहते है कि 'पुनर्विवाह करो ।' कोई कहते है 'वर्णाश्रमको तोड़मोड़कर एकाकार करो !' कोई क्या और कोई क्या ? यहाँ हम इस सम्बन्धमें कुछ लिखना नहीं चाहते । हमारा तात्पर्य यही है कि पहले हमें बलिष्ठ होकर आगेकी ओर बढ़ना चाहिये । अभी हमारा शरीर बहुत जर्जरित है । बढ़नेके पहले फीसल न जाय इसका प्रयत्न करना ही होगा । हमारे इस शरीरको जर्जरित करनेका मार्ग ही खुला पड़ा है ।

यद्यपि अब हमारे नेताओंका ध्यान इस ओर आकर्षित हुवा है और हम सम्हालनेका कार्य उन्होंने अपने हस्तगत करना चाहा है, यह एक शुभ चिन्ह है (इसके लिये इन्दौरके श्रीमानोंका एक आदर्श उदाहरण है) । किन्तु हमारे शरीरको (समाज के अंगको) बलिष्ठ करनेका कोई प्रयत्न अभी नहीं किया गया है । इसके जर्जरित होनेके अनेक कारण हैं किन्तु उनमें एक प्रबल कारण 'विधवाओंकी वृद्धि भी है' ।

आज हम अपने नेताओंका ध्यान इस ओर आकर्षित करना चाहते हैं क्योंकि

हमारे समाचार पत्रोंमें कुछ संवाद ऐसे प्रकाशित हुवे हैं कि जिससे हमारे मूल सिद्धान्तोंमें ही आघात पहुंचता है। कुछ दिन पहले एक संवाद प्रकाशित हुआ था कि वागड़ प्रान्तके दि. जैनियोंकी हुम्नड़ जातिमें २५-३० घर विधवा विवाहके कारण जातिच्युत किये गये हैं। और अभी 'जैनमित्र'के आपाद कृष्णके अंकमें "जै-सवाल जैनियोंमें पुनर्विवाह" नामक बाबु सुन्दरलालजीका लेख बड़ाही भयंकर संवाद है। यदि इस ओर शीघ्र ध्यान न दिया जायगा, तो याद रखना कि यह विधवाओंकी अग्नि हमें शीघ्रही भस्मीभूत कर डालेगी। कहाँ तो हमारा यह सिद्धान्त कि 'अन्य विवाह न कराना' अर्थात् दूसरोंका विवाह करानेमें ही हमें अतिचार लगता है और कहाँ यह निचकृत्य धन्योरे पंचमकाला धन्युओं, जैन समाजमें विधवाओंकी याद बराबर बढ़ रही है। बालविवाह और वृद्धविवाह जैसी राक्षसी प्रथाके कारण बालविधवाओंकी वृष्टि निरन्तर वृद्धिगत हो रही है और इन्हें रोकनेका प्रयत्न नहीं किया जायगा तो शीघ्रही अनाचारोंका और अत्याचारोंका प्रचल वेग समाजको धकेल डालेगा। बाल विधवाओंकी दशा नहीं सोचनीय है उनमें कुचारित्रताकी मात्रा प्रतिदिन अपना अधिकार जमाती जा रही है। अशिक्षित होनेके कारण वे अपने मदनराशिके प्रचल धर्मोंकी किसी प्रकार

रोकनेमें समर्थ नहीं होती। बाह्य कारण मिला कि शीघ्रही वे अपने जीवनको सदाके लिये भृष्ट बना डालती है—और अपने सत्संगसे अन्य स्त्रियोंको भी अपनी साधिन बनानेका प्रयत्न करती है। इस प्रकार समाज व्याभिचारकी ओर बढ़ता जा रहा है।

सज्जनों! आपने इस बढ़ती हुई कुचारित्रतापर भी विचार किया है? यदि आपने आज पर्यंत विचार नहीं किया तो क्यों? यदि इन बहिनोंकी यही दशा बनी रही, तो एक दिन यह अपने साथ समाजको भी ले डुबेगी। आख फेर लेनेसे और छुप चापसे अब काम नहीं चल सकता। आज नहीं तो कल आपको कोई न कोई प्रयत्न अवश्य करना पड़ेगा। जम करना ही पड़ेगा तो पहलेही क्यों न सचेत हो जावे? क्या आपको ध्यान है कि जातिमें कितनी विधवाएँ हैं? मन्दिरजीमें पुजन वं शास्त्र-जीके समय देखिये। विवाह, नुक्ता, मृत्यु-के समय वगैरहमें देखिये, मुहागणोंकी अपेक्षा विधवाएँ कितनी दृष्टिगोचर होती हैं? तीन घर पीछे? ही विधवा रख लिये, तो भी इस छोटीसी जातिमें कितनी संख्या होगी? क्या आप समझ सकते हैं कि इन विधवाओंमेंसे सचारित्रोंकी आद और कुचारित्रोंका पाप समाजको भस्मीभूत करनेके लिये काफी नहीं है?

भिक्षवरो! टालमटोलका समय अब नहीं है। विधवाओंकी संख्याका उबार अब

बढ़ताही चला आता है और प्रतिदिन इस प्रश्नकी भीषणता और आवश्यकता बढ़ती जा रही है। शीघ्र चेतिये और सचेत हुजिये, नहीं तो इस पवित्र समाजको एक दिन अवश्य कलंकके भारसे दबना पड़ेगा और देखते २ रसातलकी ओर दुलक जायगी।

अब हमें इस प्रश्न पर विचारना है कि 'विधवाओंकी संख्यामें कैसे कमी हो? व्यवहारका मार्ग कैसे रूके? और 'कुचारित्वताके स्थान पर पुचारित्वता कैसे आवे? इत्यादि।

किसी बातको सुधारनेके लिये दो कारन होते हैं। एकतो यह कि हो जानेपर उसकी बुराईयोंको रोकनेवाला (Preventive) और 'दूसरा भविष्यमें उसे यथेष्ट मार्गपर रूकानेवाला'। विधवाओंका होना नहोना हमारी शक्तिके बाहर है, किन्तु उसकी संख्याकी वृद्धिके कारणोंको रोकना हमारे बायें हाथका खेल है। यद्यपि हम यह जानते हैं कि हमारा समाज निर्जीव और निर्बल मनुष्योंका समुह है, किन्तु इस पर विचार करनेकी कोई आवश्यकता नहीं है कि हम निर्बल क्यों है? सब समझते है कि बाल विधवाओंकी वृद्धिका कारण बाल्य-विवाह और दृढविवाह है। इन अनमेल विवाहोंके द्वाराही विधवाओंका परिवार मंडल उन्नत हुवा है। इन सर्वनाशक विवाहोंसे ही हम रसातलकी ओर झुक है,

पर ऐसा जानते हुवेभी हम रूढ़ियोंका गुलाम बन कर इन हानीकारक रस्मोंमें तनिकभी फेरफार नहीं कर सकते, इससे स्वयं सिद्ध होता है कि हमारा समाज निर्बल और निर्जीव है।

क्या बाल्यविवाहकी बुराईयोंको समाज नहीं जानता? यदि जानता है तो उन्हें क्यों बाहर नहीं करता? परिपक्व और योग्य होनेपर विवाह किये जाय तो कमसे कम उतनी विधवाएँ कम हो सकती है, जो बाल विधवाएँ है, इसलिये परमावश्यक है कि हमारी वैवाहिक अवस्था बढ़ाई जाय। जो लोग यह समझते है कि 'बड़ी अवस्थापर विवाहकी प्रथा होनेसे अनाचारकी सृष्टि होगी।' किन्तु ऐसा समझना उनकी भूल है। निर्बलताही के कारण ठीक २ ब्रह्मचर्य पालन नहीं होता। निर्बलों पर ही अनाचार अपना अधिकार प्राप्त कर सकता है। सम्भव है कि कुछ समयके लिये अनाचार भी शुरु हो, पर वह चिरस्थायी नहीं हो सकता।

स्त्री शिक्षाका हमारे यहाँ बहुत कम प्रचार है और लड़कियोंको शुरुहीसे गालियाँ व संसारिक बातें बतलाई जाती हैं, इससे वे छोटी २ उम्रमें ही सब कुछ जानने लग जाती हैं। इसका भी उनके हृदयपर घुरा प्रभाव पड़ता है, इसलिये उनकी शिक्षामें भी रई बढ़ल करना होगा। जिस उम्रमें उन्हें संसारिक बातें बतलाई

जाती है। उस उम्रमें उन्हें ऐसी बातें सिखलाना होगी, जो भविष्यमें उन्हें सचारीत्रवान बनावें। इसमें सन्देह नहीं कि विवाहकी अवस्थापर अधिक होनेपर विधवाओंकी संख्यामें अवश्य कमी होगी। राज्यविवाहको भेड़कर यदि हम इन आठ २ दस २ वर्षकी विधवाएँ होनेका मार्ग बन्द कर दे, तो भी समाज और देशका बहुत कुछ उपकार और अपना हित सम्पादन कर सकते हैं।

अब हमें दुसरे उपायकी ओर ध्यान देना चाहिये। विधवाओंकी दशा सुधारनेके लिये उनका जीवन आदर्श धर्ममय और सचारीत्रवान बनानेके लिये और समाजको व्यभिचारके दोषोंसे रहित करनेके लिये विधवाधर्मोंकी आवश्यकता है। प्रत्येक प्रान्त और बड़े २ प्रत्येक नगर (जहाँ जैनीओंका निवासस्थान विशेष है) में होना चाहिये। इन आश्रमोंका प्रबन्ध सुशिक्षित और चारित्रवान स्त्रियोंके ही हस्तगत हो और उनमें धार्मिक और व्यवहारोपयोगी सीना, परिरोना, फसीदा काटना आदि शिक्षा दी जाय। जहाँ तक हो सके इन आश्रमोंमें पुरुषोंका प्रवेश न होना चाहिये और उसकी दूसरेलक्ष प्रबन्ध जीस २ प्रान्तमें आधम २ उम्र २ प्रान्तकी समाके मुष २ रस्ता जाय-१ समा उनपर पूर्ण निगरानी रखें। यद्यपि हमारा समाज बहुत भागमें धनिक है, इसलिये

वह अपनी बहु-बेटियों (विधवाओं) को इन आश्रमोंमें भेजना स्वीकार न करेगा, इसका कारण यह है कि आश्रमका द्रव्य वह धर्मार्थका द्रव्य समझता है। यद्यपि वे चाहे तो मासिक खर्चके लिये सहायता देकर रख सकते हैं, किन्तु उनको यह भी अयोग्य मालूम होता है, इसके लिये यह प्रबन्ध हो सकता है कि जिस नगरमें आश्रम हो उस नगरकी बहिर्न भोजनके समय अपने यहाँ जाकर भोजन कर ले और अन्य समय आश्रममें व्यतीत करें। आसपासके छोटे २ ग्रामोंकी बहिर्न मासिक सहायता देकर रह सकती है। जो बहिर्न सहायता देनेमें असमर्थ हो, उनका प्रबन्ध आश्रमोंकी ओरसे होना चाहिये। हमारे फहनेका तात्पर्य यह है कि इन बहिर्नोंका समय विशेष कर आश्रमोंमें ही व्यतीत होना चाहिये, क्योंकि बाह्य कारण बड़ा बलवान होता है। हमारे घरोंमें ऐसा कोई प्रबन्ध नहीं है कि जिससे उनका चित्त, वैराग्य और धर्मकी ओर आकर्षित हो। शिक्षासे हम उन्हें पहले ही वंचित रखते हैं, इसलिये हमको परमावश्यक है कि हम स्थान २ पर ऐसे आश्रमोंकी स्थापना करें और हमारे भाईयों और भाईयोंकी आश्रमोंका महत्व बतला उसमें उन्हें योग देनेके लिये उद्योजित करें। आश्रममें उन्हें ऐसा समयनी न मिलेगा, जहाँ वे अयोग्य

वातोंकी चर्चा करें अलावा वहाँ वैसी संगति नहि मिलेगी कि जो उन्हें अनुचित मार्गका अवलम्बन करानेवाली हो। इस प्रकार आश्रमोंका प्रबन्ध करनेसे कुचरित्रकी और अनाचारकी मात्रा बहुत कुछ कम हो सकती है। इस समय विधवाओंकी प्राण प्रत्येक-के घरमें सुलग रही है, इससे इनकी हाल-तसे कोई अनभिज्ञ नहीं है, अतएव विधवा-ओंका जीवन सुधारनेको और उन्हें कुचारि-त्वकी अग्निसे बचानेको यह अत्यवश्यक है कि हम स्थान पर ऐसे आश्रमोंकी स्थापना करें और जहाँ तक हो सम्बन्ध-के 'आश्रम' को हर प्रकारसे सहायता करें।

यह सम्भव है कि विधवाश्रम ही विधवा-ओंकी दशा सुधारनेका सर्वोपरी उपाय न हो, किन्तु इससे बहुत कुछ सुधारनेकी आशा है। उन्की संख्याका प्रश्न, सो बालविवाह, वृद्धविवाहकी प्रथाको मिटानेसे भविष्यमें उनकी वृद्धिमें बहुत कुछ कमी हो सकती है। अतएव, इस प्रकारके प्रयत्नसे हमारी स्थिति अवश्य सुधरेगी। आशा है कि समाज-के शुभचिन्तक अग्रगण्यनेता श्रीमान् और धीमान्, इस ओर अवश्य ध्यान देंगे। विज्ञेयलम्।

शुभेच्छु-जवरचन्द सेठी-गौतमपुरा।

शतावधानि श्रीमद् रायचन्द्र अने कर्मवीर
श्रीयुत् मोहनलाल गांधीना
ज्ञानमय प्रश्नोत्तरो.

—०००—

(निवेदक-सरैया-सुरत.)

प्र० (१) आत्मा शुं छ? ते कंछ
करछ. अने तेने कर्म नछे छे के नहीं?

ઉં જેમ ઘટપટ્ટાદિ જડ વસ્તુઓ છે, તેમ આત્મા જ્ઞાન સ્વરૂપ વસ્તુ છે. ઘટપટ્ટાદિ 'અનિત્ય' છે, ત્રિકાળ એક સ્વરૂપે સ્થિતિ કરી રહી શકે એવાં નથી. આત્મા એક સ્વરૂપે ત્રિકાળ સ્થિતિ કરી શકે એવાં 'નિત્ય પદાર્થ' છે. જે પદાર્થની ઉત્પત્તિ કોઇપણ સંયોગથી થઇ શકી ન હોય, તે પદાર્થ નિત્ય હોય છે. આત્મા કોઇપણ સંયોગથી બની શકે એમ જણાતું નથી, કેમકે જડના દુર્ભ-રે અને તેટલા સંયોગો કરીએ, તોપણ ચેતનની ઉત્પત્તિ નહિ થઇ શકવા યોગ્ય છે. જે ધર્મ પદાર્થમાં હોય નહીં, તેવા ધણા પદાર્થો બેળા કરવાથી પણ તેમાં જે ધર્મ નથી તે ઉત્પન્ન થઇ શકે નહીં એવા સૌને અનુભવ થઇ શકે એમ છે. જે ઘટપટ્ટાદિ પદાર્થો છે, તેને વિષે જ્ઞાનસ્વરૂપતા બેવામાં આવતી નથી. તેવા પદાર્થોના, પરિણામોત્તર કરી, સંયોગ કર્યો હોય, અથવા થયા હોય, તોપણ તેવીજ જા-તિના યાપ અર્થાત્ જડ સ્વરૂપ યાપ, પણ જ્ઞાન સ્વરૂપ ન થાય, તો પછી તેવા પદાર્થોના સં-યોગે આત્મા, કે જેને જ્ઞાની પુરૂષો મુખ્ય જ્ઞાન સ્વરૂપ લક્ષણવાળો કહે છે, તે તેવા ઘટપટ્ટાદિ (પૃથ્વી, જળ, વાયુ, આકાશ) પદાર્થો ઉત્પન્ન, કોઇ રીતે થઇ શકવા યોગ્ય નથી. જ્ઞાને સ્વરૂપપણું એ આત્માનું મુખ્ય લક્ષણ છે, તેના અભાવવાળું મુખ્ય લક્ષણ જડનું છે. તે જાનેના અનાદિ સદજ

શોકોદ્ગર.

અહા દૈવ ! તું છેકજ નિદ્રિય, કેરું કારમો ગજજ્ય કર્યો;
 અપટ મારીને અડપી લીધો, લેશ નેહિં તું હૃદય કર્યો.
 હતો હીરલો નાયક નૃપસભા, તેરું લક્ષ જૈનોમાં જે;
 ખોળી ખોળીને લીધો ખુચરી, જડ્યો નહિં શું ખીજે કે ?
 દિગંધરીમાં દીપક સરખો, હતો વીર એ માણેકચંદ;
 કામ હુખેલી તારી લાવવા, ધાર્યો હૃદયે રૂડો છંદ.
 દેખવણી દમ કંઈક તોરવ્યા, બાંધી 'ખોડિંગો' બેસ કર્યું;
 દયા લાવીને દિલમાં અનહદ, દીન દુઃખી દુઃખ દુર કર્યું.
 વિધવા અર્થળા બાળક કેરાં, કષ્ટ નિહાળી દાંખો જે;
 તેવા પરદુઃખલજન નરને, જતો મુકયો દુઃખજન તે.
 દાનવીર દિમતપુરણ જે, કાળ ખરે તેં કર્યો ગુલામ;
 કાળ સુણી કંપે અમ દિલડાં, શું સરીયું યમ તારું કામ ?
 પછુ એમાં શું વાંક તાહરો, ખુટ્યું તેલ દીપ અસ્ત થયો;
 ગયો ગયો પછુ રહી મુકીર્તિ, અવન સુવધ અળકાવી ગયો.

છંદ કંઠ કાપડીઆ-મુરત.

શેઠ માણેકચંદજીનો વિરહ

શાહુલ ચિકીડીત છંદ.

આ સંસાર અમાર ગદાવ ભરતી ને આટ દીધા ધણા;
 જેણે દારૂ વિશાદને સમ ગવ્યા એવું ન જેને દુષ્ણ.
 સાદા ધાંત દયાળ દાન ગુણથી દીપ્યા બધા દેશમાં;
 તે પંધી માણેકચંદ ચંદ અથગ્યો જો દા ધયો લેશમાં.

(બેટા બાપુ શુભો તારો રે અમે સંધ પાર ઉતારો-એ રાત્ર.)
 ગયો વીરરાત્ર સેવધામે રે, શેઠ માણેકચંદબાપુ નામે રે.
 વિશ્વ સંવન એળખીને, સીતેર રેરી માત્ર;
 અપક વહી-તેમને દી, શેઠ ગયા કરી કાળ-ગયો ૧

તારથી માઠી ખબર ન્યાં પહોંચી, ગામ સુરત શહેર;
 હાહાકાર પડી હડતાલોં, વરતાયો બહુ કેર-ગયો ૨
 હોહ કહે ગયો ગરીબનો બેલી, નિરાધાર આધાર;
 ધર્મનો ધોરી ગયો. અહીંથી, હા રહ્યો કીરતાર-ગયો ૩
 શાંત સરળ સાદા સોભાગી, મંભીર નિર્મળચંદ;
 વિદ્યા વિનય વિવેકી યુરો કોષ, વિરલા માણેકચંદ-ગયો ૪
 સત્ય ક્ષમા શીલ સત્વથી, શોભિત, કાયા કંચનવાન;
 લક્ષણુ લક્ષીત અંગ સુકોમળ, લેશ નહિ અભિમાન-ગયો ૫
 ભુંગળ સમ કર દીવ્ય સુધી, રેખા સુકત વિશાળ;
 શરદ શશિસમ મૂખની શોભા, તેજે તેપે શુભ ભાળ-ગયો ૬
 તાશિકા કર્ણ ને નેત્ર, અનોખમ, કોમળ હૃદય વિશાળ;
 ભાગ્યશાળીનાં ચિન્હ હતાં સૌ, સફળ થયાં તત્કાળ-ગયો ૭
 ગજગતિ ગેલે ચાલ હતી જસ, વાણી અમીરસ પુર;
 વદન સરોવરથી ફૂલ ખરતાં, બોલતા બોલ મધુર-ગયો ૮
 ગરિબ કુટુંબમાં સુરત ગામે, જન્મ્યા હતા મહાભાગ્ય;
 પડતી ને ચઢતી દીદી આ લવમાં, ધિરજ ન કરી લાગ-ગયો ૯
 ભાગ્ય ઉદયથી વધી સંપત્તિ, વધ્યો ક્ષમા પર ભાવ
 સન્નન સંગથી દુર્પ શોકમાં, રહ્યો સદા સમભાવ-ગયો ૧૦
 રાજ્ય પ્રજાનો મિત્ર શુભેચ્છક, દેશ સ્વજાતિનો મિત્ર
 ક્યાં ગયો જૈન જવાહીરમાંથી, હીરો અમુલ્ય પત્રિત્ર-ગયો ૧૧
 અકરમાત એ પુરુષના મરણે, વસ્યો બધે હા-હા-કાર
 સ્વજન ને પરજન રૂદન કરે બહુ, ક્યાં ગયો દીનદાતા-ગયો ૧૨.

લક્ષીત છંદ.

અરર દૈવ તેં, કાપ શો કર્યો, ગરિબનો ખરો આશરો હર્યો;
 સફળ સંગનો મિત્ર ક્યાં ગયો, અરર ચંદ તું ચાલનો થયો. ૧
 વિકટ આ સમે ક્યાં ગયો અરે, પરમ મિત્ર તું પ્રાણુ સંહરે;
 ધરમ ધામનાં કામ ક્યાં ચરો, તીરથ વાળવા કાણુ દોકરો. ૨
 વિરહ તાહરો ના ખમાવરે, તુજ વિયોગથી ખેદ થાય રે;
 પલક એકમાં પ્રાણુ નોંધ રે, ધરમ પ્યાનમાં મૌન થાય રે. ૩
 અમર આતમા કલેષથી નિશ્ચયો, શરીર ધર્મથી ભિન્નય રમ્યો;
 નિયમ કાળનો ના કદી કરે, જનમતાર તે પ્રાણીયો મરે. ૪
 સફળ જન્મ તો તેહનો ખરો, સુકૃત પંથમાં જેહ સંચર્યો;
 જગતમાં રહ્યો જીવતો ખરે, વિજય વાવડો વિશ્વમાં ફરે. ૫

કિરહ વિલાપ

રાગ મરઘીઓ

રેહાય! કેમ, આજ રહેશે જૈનો આ રંગપો!

રહેશે, જૈનો આ રંગપો,

પ્રભુ શાન્તિ માલેકને આપો-રેહાય ૧

માનવતા મુ'આદમાં ગણાય,

ચહેર સુરતના વનની જણાય;

કહેતાં હો છે અંતરમાં ક્ષાય-રેહાય ૨

અચાચ કૃષ્ણ નવમી ફેરી રાત્રે,

બાર ઉપર કસાક એક ભવે;

વાર ચુર સીતેરની રાત્રે-રેહાય ૩

ક્રોધો શાન્તિથી સ્વર્ગે જઈ વાસ,

પડ્યો ભારતમાં ભારે આ ત્રાય;

કાત્રે ક્રોધો કોહીનૂર નરા-રેહાય ૪

આશ્રમ, શાગાજનો કુખી ભારી,

સુણી મોખ્યા છેડી દેધ વારી.

ત્રાકે ત્રાકે કરે નર નારી.-રેહાય ૫

મિત્રો સજધી કુટુંબ રહે,

આંખ મેધાતા આંસુજ મુવે;

જૈન શાન્તી મુખે નર મુવે-રેહાય ૬

પાછળ પુત્ર છવલચંદ મેણી,

પૂત્રો મગન, તારા દૂર ફેણી;

જૈન શાન્તિનો કોણ હવે બેસી-રેહાય ૭

જૈન સંધના સ્વર્ગભાષ સ્વામી,

શિક્ષણ સંસ્થા પિતા ગીરનામી;

ભારત પ્રભુ વિરોધે કુખ પામી-રેહાય ૮

જૈન શાન્તન શાન્તિ સદા આપો,

ભારી ભારત દીક્ષાધી કાપો;

કરો દૂર પ્રભુ પરિતોષ-રેહાય ૯

હાથીચંદુ હાથ મળે છે,

રેમારક ફેંટની અપીલ કરે છે;

ભારી જનતા કાળે મળે છે,

રેહાય કેમ આજ રહેશે જૈનો આ રંગપો!

નિવેણી-હાથીચંદ માલેકચંદ-સોનાસણ

નિર્દય કાલને ઢપકો.

ગઝલ-કવાલી.

અરે ન શુભા! અરે નિર્દય !

અદેખા કાળ શું કીધું ?

અમે ભૂખ્યા તણું ભાણું;

ભરેલું તેં લઈ લીધું.-અરે ૧

સાખી-ગાર દધ ખાસેને, લેવા બેઠો હાથ;

પાટુ મારી પતિતને, જરી ન આવી વ્હાલ.

રતન આ રંગના કરી;

અચાનક છીનવી લીધું.-અરે ૨

સાખી-અભાગીઓ આ દેશ છે,

અભાગજી આ કોમ;

હીરો હસે થકી મેયો,

ઉઠે રહે રોમ.

હતા મગર ને નરથી;

છડી નધ તે બધી બાદા-અરે ૩

સાખી-ખાસતાં પહેલ કાંધર કળો,

પવન કપાટા સાથ;

હજો પડી પડી પડે,

છ ન રંગપો કો હાથ.

હવે એ પુષ્પની સુરમી,

મને ક્યાંથી અમેને તે-અરે ૪

સાખી-પુનર્જન્મ સદને અરો,

કરમે પરમ્બ અટ;

ત્યાં હો ત્યાં મુખ પ.મળે,

વ્હાલા માલેકચંદ.

હવે જૈનની પદા.

પડ્યા અવતા બધા પાદા-અરે ૫

આતીલાલ ત્રી. માળવી-આરોગ.

जैन समाचार संग्रह

विद्यार्थीओनी धर्म शिक्षणुनी परिक्षा गध
दा. १६ मीअे लेवध हती.

वालंटीअरना आंदा तैयार छे—

पानागठ छपर थयेसी डेअरंस वभतना वा-
लंटीअरने आपवाना मेडला तैयार थया छे,
माटे लां थयेला हरेक वालंटीअरे भराअर
आपी साथे अभने पत्र सभी आंदा
भंगायी देना.

“ जैन विधिथी लग्न अने दान:—गया
जेट मासमां, दिल्लीमां लाल किशोरीलाल-
जीए पोताने त्यां पुत्रीना लग्न जैन विधिथी
करी वेश्यानुत्य, आंतशवाजी फुलवाडी
वगेरेने 'तिलांजली' आपी हती अने आ
लग्नी खुशालीमां मंदिरो, तीर्थो, पाठ-
शालाओ, बोडिंगो वगेरेमां रु. ५०३॥ नुं
दान मोकल्युं हतुं तेम वरपक्ष तरफथी
लाला महेरचंदजीए पण रु. १२१) नुं दान
कयुं हतुं तेमज कीशोरीलालजीए दिल्लीनी
त्रण पाठशालाना विद्यार्थीओने जमण पण
आप्युं हतुं.

तीर्थयात्रानी खुशाली:—दिल्लीमां
लाल मोतीरामजीए तीर्थक्षेत्रोनी यात्रा
करवानी खुशालीमां त्यांनी पाठशालाना
३५० विद्यार्थीओने जमण आपी रु.
१७२) विद्यादानमां मर्या हता.

कुशलगठथी आशु धूलयध धनराज अशुवे
छे के अत्रेथी ओ माछन पर वागोलमां ओक
आनीन मंदिरछे तेमां पूजन वगेरेनी व्यवस्था
भराअर नथी तेम द्रव्य पशु नथी 'माटे' आ
मंदिरनी मंदिर मधुधारवानी अर. छे. वणी
अत्रे कुशलगठमां शक्तिसरण पूजन ओक मास
सुधी लारे डांभाथी ययुं हतुं.

आवश्यक निवेदन:—मारत. दि. जैन
तीर्थक्षेत्र कमीटीके सहायक महामंत्री
लाला प्रमूदयालजी सुचित करते हैं कि-
कई एक घोखेवाज ठग किसी भी मंदिरक
या मंदिर आदिकी चपरास या रसीदबुक
वगैरह लेकर गांव २ फिरकर धर्मके नामसे
चंदा कराते फिरते हैं ऐसा समाचार
सोनागिरसे आये है, इसलिये जबतक
तीर्थक्षेत्र कमीटीके मंत्री द्वारा 'जैनमित्र,
'दिगंबर जैन', 'जैन गजट' आदि पत्रोंमें आप
यह बांच न लेवे कि अमुक आदमी अमुक
जगहके वास्ते चंदा करनेको निकला है तब
तक एक पाई भी किसीको न दें वरिक्त ऐसे
आदमीको पुलिसके सुपुर्द कर हमको सूचना
देना । हमारे यहांसे श्री आवूजी क्षेत्रकी
सहायताके लिये बुधसेन मुनिम निकले
हैं इसलिये जहां २ वे आवें वहांके भाई
आवूजी क्षेत्रकी सहायतार्थ उनको अवश्य
२ कुछ द्रव्य प्रदान करें, क्योंकि वहां पर
आमदनी कम होनेसे घाटा हो रहा है
उसकी पूर्ति करना समाजका कर्तव्य है ।

संज्ञाना पूजन:—आ वर्षे भजेरने दाने
पडादरा, आराधु, रानकुवा, पानपुर, वगेरे स्थले
संज्ञाना पूजन करवामां आब्युं हतुं. अने
रक्षा-अधन कथा वचनमां आपी हती.

सु'आर्धनी दी. अ. जैन गोपगना

જાલરપાટનના શાંતિવિદ્યાલય અને ઔપધાલયની મુલાકાત અલવર સ્ટેના દિવાન છમનલાલજી ગોધાણે ગયા માસમાં લઈ પોતાનો અતિ સંતોષ જાહેર કરી સર્વે વિદ્યાર્થી તેમજ અધ્યાપકોને મિષ્ટ ભોજન કરાવી રૂ. ૩૩૧૧ નું દાનમ વેચ્યું હતું.

વોલન્ટીયરે માટે માંગણી:—શ્રી નિજ દિ. જૈન વર્ધક સભાની વાર્ષિક બેઠક આસો માસમાં પાટનાકુવામાં શા. છમનલાલ જેડીદાસના પ્રમુખપણા નીચે ચનાર છે, તેમાં વોલન્ટીયરે થવા ઇચ્છનારાએ સ્વાગત કમીટીના પ્રમુખ શ્રી: વેણીચંદ દાધીચંદને લોકરેડામાં અરજ કરવી.

લોકરેડામાં સ્વર્ગીય શેઠ માણેચંદના નામનું પુસ્તકાલય ખોલવાની હિતચાલ ચાલે છે.

હયાતિમાં રૂ. ૬૦૦) નું વિદ્યાદાન અને શાસ્ત્રદાન:—ધરણગામથી શેઠ જુની-લાલ અંબુસા ગાંધી જળાવે છે કે અલેના શેઠ મુમકરામસા ભગવાનસાણે પોતાની હયાતિમાંજ ઉદાર અંતઃકરણ અને ધાર્મિક લાગણીને લીધે રૂ. ૬૦૦) નું નીચે મુજબ વિદ્યાદાન કર્યું છે:—૧૦૦) 'દિગંવર જૈન' ના ગ્રાહકોને એક પુસ્તક ભેટ વેંચવા માટે, ૧૦૦) કોલહાપુરના જૈન સ્પાદ્વાદ મંચ પ્રકાશક કાર્યાલય, ૫૦) અકોલા બોર્ડિંગ, ૫૦) દિલ્હી અનાથાશ્રમ, ૫૦) દિસાર અનાથાશ્રમ, ૫૦) જૈન સિદ્ધાંત પાઠશાળા-મોરેના, ૫૦) કાશી-સ્પાદ્વાદ મહાવિદ્યાલય, ૫૦) શ્રાવિકાશ્રમ-મુંબઈ, ૫૦) જૈન સિદ્ધાંત ભવન-ઝાંઝાર અને ૫૦) રમ

વ્રહ્મચર્યાશ્રમ-હસ્તીનાપુર. ઉપર મૂજવના રૂ. ૬૦૦) દાન કરીને તે તરતજ સર્વે સ્થળે મનીઓર્ડરથી મોકલી આપ્યા છે, જેમાંના અમોને પણ રૂ. ૧૦૦) મળી ગયા છે, જેથી આવંતા વર્ષમાં એક પુસ્તક આ પતના ગ્રાહકોને ભેટ તરીકે વેંચી શકાશે. હાથે તેજ સાથે અને તરત દાન તેજ મહાન પુણ્ય છે માટે દરેકે પોતપોતાની હયાતિમાં દાન પુણ્ય કરવાની અને તે પણ મોંઢે કહીને બેસી ન રહેતાં તરતજ જે સંકલ્પ કર્યો હોય તે તે રકમો તે સ્વાતાંઓને તેજ વસતે મોકલી આપવાની જરૂર છે. શેઠ મુમકરાણે ફર્દપણ નિમિત્ત વગર આયું જે મહાન વિદ્યાદાન કર્યું છે તે માટે તેઓ આતિ ધન્યવાદને પાત્ર છે અને તેમનું અનુકરણ વીજા શ્રીમાનોએ કર્યું જોઈએ.

અર્જુનદાસની જરૂર:—કાણીસાથી મ. યુરદાસ કોલાભાઈ જીવાણે છે કે અંભાતમાં દિગંબરી પ્રાચીન મંદિર છે ત્યાં દિગંબરીની વસ્તી નથી તેમ મંદિર અર્જુનદાસમાં છે માટે તીર્થક્ષેત્ર કમીટીએ આ મંદિરના અર્જુનદાસની બંધવસ્થા કરવાની જરૂર છે.

વનારસમે ધર્મસન્મેલન:—ગત તા. ૨૪ સે ૨૭ જુલાઈ તક આર્યસમાજ-વનારસકા ધાર્મિક ઉત્સવ વડી ધૂમધામકે સાથે હુઆ થા, जिसमें एक दिन धर्मसन्मेलन हुआ था, और उसमें 'मुक्ति' के विषयपर सभी धर्मवालोंको व्याख्यान देनेकी प्रार्थना की गई थी, जिससे एक पादरीने ईसाई धर्मानुसार, एक मोलवीने मुसलमानી धर्मा-

नुसार, एक बौद्धगुरु धर्मपालने और जैनोंकी तर्फसे पं. गजाधरलाल जैन शास्त्रीने 'मुक्ति' के विषय पर व्याख्यान दिया था, जिसमें पं. गजाधरलालजीने जैन धर्मानुसार सविस्तर आश्रव, वंघ, संवर, निर्जरा तथा कर्मोंके भेद प्रभेदपूर्वक बहुत ही सरलतासे 'मुक्ति' का स्वरूप सुनाया था, जिसको सुनकर सब लोग बहुत प्रसन्न हुए थे। इस उत्सवमें १००० आदमी सामिल होते थे।

साप्ताहिक सभा:—सहरानपुरमें दि. जैन बालबोधिनी समा करीब १० माहसे स्थापित है, जो कि प्रति रविवार मंदिर-जीमें होती है और धार्मिक व्याख्यान होते हैं, जिससे धर्मकी बहुत कुछ उन्नति हो रही है।

त्यागीओनो चातुर्मास:—त्यागीजी ऐलक पन्नालालजीए अजमेरमां, झुल्लक मन्नालालजीए रतलाममां, त्यागी आनंदीलालजीए दाहोदमां, मट्टारक देवेंद्रकिर्तीजीए कारंजामां, ब्र. हेमसागरजीए फरमसदमां, ब्र. शांतिदासजीए अल्कापुरमां, ब्र. शीतलप्रसादजीए मुबारमां तेमज वे नवीन कहेवाता मट्टारकोए ईडर—सोजीत्रामां चातुर्मास कर्यो छे.

गतांकनो मुधारो:—गया अंशमां स्वर्णवासी दानवीर शैक भावुक्य'दल्लु' छपन यरिन अपायु छे तेमां शैकना हयात पुत्र' नाम पुनेमय'द लपशमां आयु छे, तेम नथी, पयु दान ने अंक - पुत्र शैक

भावुक्य'दल्लु सुडी गया छे 'तेनु' नाम भाई छपयु'द छे अने तेनी डिमर हल प चर्चती छे. पुनेमय'द नामे तो अंक पुत्र प्रथम थयो हनो अने ते सवा चर्चनो यध कलकरी गयेला हतो.

स्मारक शुं धनुं ज्येथो ?—दानवीर शैक भावुक्य'दल्लुना स्मारक:भाटे शुं यनुं ज्येथो अने आजतना डेटलाक लेपो अभोने भत्या छे, पयु ते दान प्रकट न करतां स्मारक इ'उमां सारी रूकम कराना पछी अ संभधी दुरेकना तथा अभास विचारो प्रकट करवामां आवशे.

स्थानाभायने/दीधि मुलतवी:—आ आपो अंक शैक भावुक्य'दल्लु संभधी शा-डेहगारना लेपो अने कविताओधी शैकना छनो हल डेटलाक लेपो अने कविताओ प्रकट यध शैकना नथी, पयु ते समयानुकुल प्रकट करवामां आवशे.

अध्यापकोंकी आवश्यकता:—खीचीवाडा दि. जैन प्रांतिक समांकी तर्फसे पाठशालाएं खुल रही हैं जिसके लिये १० अध्यापकोंकी आवश्यकता है। इस बारेमें पत्रव्यवहार शैक हीरालालजी, महामंती, राधोगढ (गुना छावणी) से करे।

जबलपुरनी जैन बोर्डिंगने शैक डालचंद नारायणदासजीनुं नाम जोडवामां आयुं छे. आ बोर्डिंगनुं नवीन मकान खुल्ल मुकवानो मेलावडो ता. इजी जुलाईए भारे ठाठथी थयो हतो. शैक नारायणदासजी अने बने विधवाओए रु. ४००००) खरची बोर्डिंगनुं मकान बंधावी आयुं छे तथा एक बंगलो भेट आयुं छे जैनी मासिक

ઉપજ રૂ. ૧૪૦) આવે છે. આથી આ બોર્ડિંગ સ્થાયી થઈ છે.

ઓનરરી ઉપદેશક—પાલીતાણા કોન્ડેન્સમાં થયેલા ઠરાવની અસરથી સાગર નિવાસી પં. મુલચંદ્ર ઝાંસી પ્રાંતમાં કંઈ-પણ ખર્ચ લીધા વગર ઓનરરી ઉપદેશક તરીકે જમણ કરી રહ્યા છે.

एक वधु विपोगः—સ્વર્ગવાસી શેઠ માળે-કર્ચંદજીના વિયોગને મહીનોજ થયો છે. ઇટલામાં એક વધુ વિયોગના અત્યંત શોક-જનક સમાચાર મળ્યા છે કે કલકત્તા નિવાસી શાંત સ્વમાવી વાવૂ ધનૂલાલ અગ્રવાલ અટાર્ની સોલીસીટર કે જેઓ શીશ્વરજી તીર્થ માટે તન, મન અને ધન દ્વારા અયાગ પરિશ્રમ કરી રહ્યા હતા તેઓ આ-વળ સુદ ૧૧ ને દીને માત્ર વેજ દિવસની માંદગીમાં બોર્ચીતાં સ્વર્ગવાસી થવાથી દિ. જૈન કોમને એક મહાન કાર્ય કર્તોની વધુ સોટ પડી છે.

મુખ્યાઈમાં ગણાઓ—સ્વર્ગીય શેઠ મોરેચંદ્રજીના નરીન રૂ. અટીતાખના દાન માટે તેમના કુટુંબીઓને અભિવંદન આપવા ને મુખ્યાઈમાં પં. ગોપાલદાસજી નરેયાના પ્રમુખપણા નીચે તા. ૩૦ મી જુલાઈએ તથા દાસમાં સ્થાયી લગ્નને લીધે શ્રીદીસ તાજ તરફ વેદાદારી દર્શાવતે દિ જેનો ની જાહેર સભા રીઃ નવચંદ્ર દીસચંદના પ્રમુખપણા નીચે તા. ૨૦ મીએ દીના બાગમાં મળી હતી.

મરણ સમયે અનુસરણીય દાન—દાંતા (જેપુર) નિવાસી સ્વર્ગીય રીસવંદજીની પર્વ પત્ની ૭૦ વર્ષની વયે સમાધિ મરણ

સહિત મૃત્યુ પામ્યા છે જેમની પાછલ તેમના પુત્ર કેશરીમલજીએ તીર્થો, મંદિરો તથા વિદ્યાદાનમાં રૂ. ૧૭૦૧) કાઢ્યા છે.

નવા જૈન—માનચેસ્ટર (ઈંગ્લાંડ) પાસે પેન્ટલટનનિવાસી મી. આર મીલીયને જૈન ધર્મ સ્વીકાર્યો છે અને તેઓ લંડનના મહાધીર વ્રધરહુડમાં જોડાયા છે.

સીમલામાં જૈન મંદિર અને ધર્મશાળા—નાચવા માટે રૂ. ૪૦૦૦૦) ની જરૂર છે જે માટે રૂ. ૭૫૦૦) ભરાયા છે તેમાં રૂ. ૧૨૫૨) તો ઈંદોરનિવાસી શેઠ કલ્યાણમલજીએ ભર્યા છે.

કલકત્તામાં શ્રીમાન્ જાણીતા પં. લક્ષ્મીચંદજી લડકરનિવાસીએ પધારી ૧૧ દીવસમાં ૨૧ વચ્ચે સમાઓ મરી ઉપદેશ આપ્યો હતો જેથી અનેક નિયમો લેવાયા છે તેથી કલકત્તાના જૈનો તરફથી એક માનપત્ર પં. લક્ષ્મીચંદજીને અપાયું હતું.

મરાઠી માસિક—‘લૅન બોધક’ નામનું મરાઠી માસિક ફરી ગાધુ દરવાની સોસાયટીમાં દિતચાસ થાસી રહેતી છે.

યુરોપમાં ભયંકર લગ્ન—દાસ યુરોપમાં ભયંકર લગ્ન આજીવની છે, જેમાં એક તરફ નર્મની અને એકાંતિયા છે ને બીજી તરફ સર્પાયા, રૂઝીયા, ઇસ્કંડ, ક્રાન્સ, બેસ્ટપમ વગેરે છે. આ મહાભારત લગ્નથી આખી દુનિયાના વેપાર ઉપર તથા દરેક રાજ્યમાં ભારે ઉચ્ચપાયે ચર્ચ રહી છે. આપણા શ્રીદીસ રાજ્યકર્તાને પણ આ લગ્ન ૧૧માં સંકેતપૂર્ણ પડ્યું છે, તેથી એક ગમતમન પ્રજા તરફ દરેક રચના નેત્રેએ કાજા ભરી શ્રીદીસ રાજ્ય તરફ બેદર વફાદારી દર્શાવી દેશે.

યુરોપીઅન પંડિતનો પ્રવાસ:—
જૈન શાસ્ત્રોના અધ્યાસી અને નવ ભાષાના
અનુકાર તેમજ પ્રાચીન શોધખોળ કર્તા
ડૉ. એલ. પી. ટેસીટોરી જેઓ રાયલ એશી-
યાટીક સોસાયટી એક બંગાળમાં પ્રાચીન
મારવાડી ભાષાના અધ્યયન સંશોધન અને
અનુવાદ કરી રહેલા છે તેઓ દાહ રજપૂતાનાના
પ્રવાસે નીકળેલા છે, જે દરમિયાન ગયા, માસમાં
શીવગંજમાં શ્વે. મુનિ વિજયધર્મચુરીની
તેમજે મુલાકાત લીધી હતી અને સાં દિંદી
ભાષામાં વ્યાખ્યાનો આપ્યાં હતાં.

જૈન લેફ્ટેનન્ટ ડોક્ટર—ભાવનગરનિ-
વાસી ડૉ. નાનાલાલ મગનલાલ મહેતા આચ.
એમ. એસ. (લેફ્ટેનન્ટ)ની પરીક્ષા વિલાપતમાં
પસાર કરી દિંદમાં આવી પહોંચ્યા છે. આ
પરીક્ષા પસાર કરનાર આ પ્રથમ જૈનજ છે.

શોક સલામો:—દાનવીર શોક માણે
કચ્છના સ્વર્ગવાસ માટે શોક દર્શાવનારી
સભાઓ આખા દિંદમાં ધણેજ સ્થળે યજ્ઞ
હતી જેના કેટલાક ગામોના નામો ગયા અ-
કમાં પ્રકટ કર્યાં હતા અને વધુમાં મધુવન,
માલાવાડા, વસો, ખંડવા, રણાસણ, માંડવી,
ગોટેગાવ, આબુઆ, હોસુર, રાણાપુર, ધસાગઢ,
ખનારસ, સોનાસણ, લાકેરોડા, જખસપુર,
બોધિગાવ, ધામજ, આલરાપાટન, કુશળજઢ,
દીશ્લી, ભાવનગર, વેડય; દાહોદ, લાહોર,
કાંદલાપુર, પ્રાંતિજ, એરાણ, અસાદખાદ,
સતના, ગયા, અજમેર, મહેસુર, સીવની, બી-
જનેર, બરોલ, લક્ષ્મીપુર, દ્વજટણ, વડવાણી
વગેરે અનેક સ્થળે શોકસલામો યજ્ઞ હતી
અને દહમગીરીના તારો અને પેત્રો મુખાઇ
મોકલાયા હતા તથા કેટલાક સ્થળેએ વેપાર
ધંધો અંધ કરી હડતાલો, ખાડવામાં આવી
હતી તેમજ મંદિરમાં પુજનો દર્શનવામાં
આયાં હતાં.

“દિગંબર જૈન” ની ૧૦ મેટો.

‘દિગંબર જૈન’ પત્રના આ વર્ષના ગ્રા-
હકોને ૧૦ મેટો અપાનાર છે તે વૈકી
છ મેટો મોકલાઈ ચુકાઈ છે અને સાતમી
મેટ “શ્રી પ્રાતઃસ્મરણ મંગલ પાઠ,”

આટમી મેટ “અપદેશ માલા,” અને નવમી
મેટ “શ્રી દશદક્ષણધર્મ” આ ત્રણ પુસ્તકો
સ્વાસ વધારા તરીકે આ અંક સાથે વેંચવા-
માં આવેલાં છે તે સર્વે ગ્રાહકોએ સંભાળી
લઈ તેનો ઘટતો ઉપયોગ અવશ્ય કરવો.
‘અપદેશમાલા’ વઢોદરામાં હિંદી ભાષાના
મીનજાળકારને હાથે છપાયેલી હોવાથી
તેમાં ઘણી અશુદ્ધિ રહી ગયેલી છે તે તરફ
દૃષ્ટિ ન કરતાં તે પુસ્તકનો સારજ ગ્રહણ
કરવાની સર્વેને સૂચના કરીએ છીએ.

મુસ્તતપુરમાં પં. કર્ણરાયદેવ ઉપદેશકે
વધારી જૈન અંગેનો વચ્ચે અનેક વ્યાખ્યાનો
આપવાથી ત્યાં જૈનધર્મની સારી ઉત્પતિ થઈ
છે. વળી ત્યાંના જૈનો તરફથી પં. કર્ણરા-
યદેવને માનવત્ર આપવામાં આવ્યું હતું.

ખારાં (કોટા)થી એક માધવ ઉપર,
નસીમાંજમાં કુંદકુંદાચાર્યજીની મોક્ષભૂમિ છે
અને ત્યાં કુંદકુંદાચાર્ય વૈનાં પગલાંની છત્રી પણ છે.

કાનપુરના જૈન આપદાસજી સારાં
પાયા ઉપર આસિ છે અને તેનો સાક્ષ
સાવર્નનિકમાં ધણેજ લેવાય છે.

મુસ્તવી:—સ્વીકાર અને સમાહોયના
સ્થાનાભાવને લીધે મુસ્તવી.

• બાલ ઉદ્ધાન કા સાવુન-ત ના
કિસો તરહ કે કષ્ટ કં બાલોં કા
૫ મિનટ મેં ડહાકર સાફ કર
દેતા હૈ કોમત કી વક્સ ૧) અને
૨૨ વક્સ એકસાથ લેને સે ૧
રાસ્કાપસિદમ લોવર ઘડી સાથ
મેં મુક્ત મેંજોં / મંગાને કા પતા-
શર્મનુપેંડ કં. સતઘડામથુરા

ॐ. श्री. के. शाहनी सर्वोत्तम
जुलायनी गोणीया * तावनी गोणीया।

धर्मीय सुंदर, अक्षीर तेमज सस्ती वायरीने थात्री कदे।
हरेक स्थले सारा जोन'टा लेख्यो; कमीशन साइ' भणशे।

सी. जे. शाह, इरसभद (जेडा) Karamsad (Kaira)

तीर्थक्षेत्रोंके वड्डे रंगिनि नकशे ।

निज लिखित तीर्थक्षेत्रोंके बड़े रंगीन नकशे कांचमें जड़वाने
योग्य तैयार हैं । आवश्यकता हो, सीप्रीही मंगाईए ।

श्री संमेट्टदिलखजी तीर्थ " ० ।

श्री पावापुरीजी ; " ० ।

श्री चंपापुरीजी " ० ।

श्री मुक्तागिरीजी " ० ।

तीर्थकरकी माताके सोलह स्वप्न.... ० ।

ज्ञानवाजी रंगीन (खिलने योग्य) ० ।

समेद दिलखजी-चंपापुरी-पावापुरी-मुक्तागिरिके छोटे नकशे

प्रत्येकका मूल्य ०/-

मिलनेका पता-

मैनेजर, दिगंबर बैन पुस्तकालय-सुरत ।

मेकडों प्रासापत्र प्राप्त

हाजिमेकी

प्रसिद्ध अक्सीर दवा

नामकसुलेमान

फायदा न करे तो दामवायस

मिलनेका पता

इटावा

शोक समाधान ।

संसारकी अधिरता ।

(१) यदि किसी देहधारीको एक दिन भोजन न मिले, या रातको किसी तरह नींद न आवे तो यह शरीर इस तरह श्रृंखला जाता है कि जिस तरह अमिके निकट रखा हुआ कमलका पुष्प और यह नरदेही रोगसे, पवनसे, पानीसे, आगसे, शूलसे, जहरसे, विषधारी जन्तुओंसे एक पलभरमें नष्ट हो जाती है ऐसा विचारकर हे प्रिय आताओ ! इसके नाश होनेमें आश्चर्य क्यों करते हो ? ऐसी अवस्थामें यदि तुम इसको स्थिर समझते हो, तो तुमारी भूल है ।

(२) यह शरीररूपी घर दुर्गन्धित और अपवित्र पदार्थोंसे बना हुआ है । लुधा, तृषा, रोगादिसे भिरा हुआ है । मल, मूत्र, कफ, रुधिर, राध, वगैरहसे पूरित है । अपने आप ही जरारूप अमि-कुण्डकी ओर जा रहा है । यह सबको मालूम है, परन्तु खेदका विषय है कि ऐसा होते हुए भी मोहीं जीव इसको पवित्र और स्थिर समझता है ।

(३) पानीके बुबुदसम तो शरीर है, इन्द्रजाल सी माया (पूंजी) है और प्रचण्ड पवनसे तत्काल उड़ जानेवाले मेघ क्षणिकी तरह विघटनेवाले गृहादि हैं । विजलीकी दमक जैसे विषय सुख हैं,

फिर ऐसी सामग्रीके संयोग-वियोगमें हर्ष-शोक करते हैं । हम उनको क्या समझावें ?

(४) यह शरीर जन्म जरा मृत्युका ठिकाना है । समय समय में इसका स्वरूप पलटता है । जीवात्मा इससे भिन्न है । आत्माका इससे निकल जाना ही मृत्यु कहाता है, तो ऐसे निकल जानेपर ज्ञानवानों-को शोक करना अनुचित है । ऐसे समय परतो अपने आत्मस्वरूपके चिन्तनमें उपयोग लगाना चाहिये, जिससे फिर ऐसा नाशवान शरीर धारण न करना पड़े ।

(५) यदि अपने पाप कर्मके उदयसे इष्ट मित्र पुत्र कलत्रादिका वियोग हो जाय तो उसके विरह दुःखसे शोकित होकर रोने, विलाप करने और रात्रि दिन उदास रहनेसे हम आगेके वास्ते सिर्फ अपने ही धर्म अर्थ काम और मोक्ष इन चारों पुरुषार्थोंकी हानि करते हैं और मोक्ष की वृद्धी करते हैं जिससे फिर भविष्यमें भी असाता कर्म उदय होगा ।

(६) सूर्य जैसे प्रभातमें उदय होकर शायं-कालको अस्त हो जाता है ऐसे ही हर एक प्राणीका शरीर उत्पन्न होता है और विला जाता है । संसारमें सब प्राणियोंके इष्ट मित्रादि उत्पन्न होते हैं और मरते हैं, फिर उनका शोक करना कदांतक उचित है ? हरेकको विचार करना चाहिये ।

(७) वृक्षोंमें कौपल पत्ते पुष्प फल लग कर समय पर झड़ पड़ते हैं, ऐसी ही हालत

कुटम्बोंकी है, मानों यह प्रकृतिका अनिवार्य नियम है। फिर उत्पन्न होनेमें हर्ष और मृत्यु होनेमें शोक काहेका? उचित है कि संसारकी हरेक सामग्री पर विचार कर सन्तोष धारण करें।

(८) जो कोई अपने इष्ट वियोगका शोक करता है, मानों वह अन्धकारमई गहरी गुफामें नृत्य करता है। यदि वह बुद्धि और विवेकसे प्रवर्तें और संसारकी अवस्थाको विचार कर धर्मका शरण ग्रहण करे, तो उसके दुःखोंका तुरन्तही अन्त आ जाता है।

(९) संसारमें जितनी वस्तु हैं उन सबकी स्थिति बन्धी हुई है, सो अपने-२ फरार माफिक रहती हैं। हम अधिक रखना चाहें तो नहीं रह सकती हैं ऐसा निश्चय समझकर इष्ट वियोगका शोक तजना उचित है क्योंकि सांप निकल जानेपर लकीर पीटना किजूल है।

(१०) संसारकी मायाजालमें फंसे हुए मोही जीव इष्ट वियोगका शोक मनाता है और विलाप करता है सो मूर्खोंका शिरोमणि है क्योंकि विलाप करनेसे दुःख दूर होनेकी बजाय दूना बढ़ता है एक तो इष्ट वियोगका दुःख और दूसरा शोक और विलापका दुःख, यह डबल दुःख फिर आगामी अनुभवोंका बन्ध, ऐसे दुःखोंकी परम्पराको विस्तारनेवाला ही मूर्खशिरोमणि होता है।

(११) हे भ्रात! क्या तू नहीं जानता? क्या तू नहीं सुनता, क्या तू नहीं देखता कि यह संसारकी सामग्री केलेके स्थंभ समान निःसार है, कपूरकी तरह उड़ने-वाली हैं। ऐसी दशामें अपने इष्टके वियोगका इतना शोक क्यों करता है? तेरा शरीर जो तुझे प्रिय है इसकाभी तो अन्त होगा। तुझे उचित है कि धर्मका स्वरूप विचार।

(१२) जो संसारमें उत्पन्न हुआ है वह अवश्य मृत्युकी ओर जा रहा है और एक दिन उसका अवश्य अन्त होगा, फिर तेरे इष्ट मित्रोंके लिये तेरा रोना, मानों जनशून्य अरण्यमें रोनेके सदृश है। वहां कौन सुनेगा! मरने-वाला पीछा आकर अपने प्यारोंको दादस घंघाता आजतक : नहीं सुना न देखा, तो फिर रोना बृथा है।

(१३) इष्ट वियोग और अनिष्ट संयोग अपने २ पूर्वकृत कर्मोंका फल है। रो कर भोगो, चाहे सन्तोषसे भोगो। रो मत और सन्तोष पकड़, जिससे आगेको आराम मिले। और कभी फिर इस दुविधामें न फंसे।

(१४) इष्ट वियोगका शोक करना उस समय तो उचित भी है कि जब कुछ का-यदा होता हो या कीर्ति या यश होता हो, या सुख होता हो, या धर्म होता हो और यदि इनमेंसे एककी भी प्राप्ति नदी होती है, तो तेरा विलाप करना मानों मुस

कूटकर आटा निकालना या बांशके नपुंसक पुत्रके आकाशके पुष्पोंका सेहरा बांधकर पत्थरकी पुतलीसे विवाह करके उसकी सन्तान देखनेके सदृश निःसार है। उलटी तेरी अज्ञानता प्रगट करनेके सिवाय कुछ नहीं।

(१५) जैसे शायंकालको वृक्षपर चिड़ियोंने वसेरा लिया और प्रभात ही चुगेके वास्ते चहुं दिशिको उड़ गई यही हालत तेरे कुटम्बीजनोंकी है, फिर गम करनेसे फायदा क्या ?

(१६) संसाररूपी महा अरण्यमें अज्ञान रूपी अन्धकार छाया हुआ है जिसमें अनेक संकटरूपी विकट हाथी स्वच्छन्द विचर रहे हैं, चिन्ता रूपी सर्प मुंह फाड़े बैठे हैं। नरकरूपी गहरे गढ़में पड़जानेका बड़ा डर है ऐसे भयानक जंगलमें कहीं कहीं श्री गुरुके ज्ञानरूप किरणोंका उजेला मिलता है इस लिये उचित है कि उनके प्रकाशसे जंगलसे निकलने (मोक्ष) का रस्ता तलाश कर सब प्रकारके रंज गम शोक चिन्तासे वच कर धर्म सेवन कर जिससे इस जंगलके अन्तमें मुक्तिपुरीका स्वराज्य प्राप्त हो।

(१७) आयु कर्म जितना पूर्व बांधा है, उसीके अनुसार यहां जीवन मरण है उसमें एक पलभी कोई घटा बढ़ा सकता नहीं, इतना जानते हुए भी शोक मनाता है सो बड़ी लज्जाकी बात है।

(१८) धानके कोठेमें या थैलीमें जितने फन या मुद्रा भरी हैं उतनी ही निकलेंगी, कोई बढ़ा नहीं सकता, तो फिर अपना इष्ट अधिक कैसे ठहर सकता है ऐसा समझकर शोक तज।

(१९) जैसे अमर एक पुष्पसे दूसरे पुष्प पर मधु ग्रहण करनेको उड़ता फिरता है, यही स्वभाव व कर्म जनित उपाधि इस जीवको लग रही है कि यह जन्म मरण करता फिरता है ऐसी दशामें ज्ञानी पुरुष हर्ष शोक न करें।

(क्रमशः)

विनोद-वाण.

मारी दिलगीरी.

मिय बांचको ? हुं तमारी सामे घणे समये हाजर थाउं छुं. मारी गेरहाजरीथी तमो मनमां फफडता तो हशोज के ए गप्पीदास विनोदी क्या छट्टे खुणे भराई गयो ? एनां धीचोपड, दीलखुश अने मीठी झाटकणीवाळां रसुजी लखान विना एकलां लुल्लां बांचनथी केम चाले ? पण माफ करजो भाईओ । तमारो सेवक कोई अणधारी संसारी आफतमां सपडाव-वाथी तमारी सेवामां नियमांत हाजर थई शक्यो नथी, ते बदल बहु दिलगीर छुं अने हवे दर महिने दोढतो तमारी सन्मुख हाजर थवानी आशा आपुं छुं !!!

ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ

ચિંતામણી રત્ન ગયું !

માઈઓ ! ગયા માસનો ગંદરીના કકડા
જેવો અને વઢી વેહદ કાઝા લીટા લેંચેલો
“ દિગંધર જૈન ” નો અંક જોઈ હું તો
આશ્ચર્યમાંજ ગોથાં સ્તાવાં લાગ્યો કે આ
વઢી શી આફત ! કાઝાં લીશોટા તો
શોકદર્શક ગણાય, તો ‘ દિગંધર જૈન ’ ને
એવો શું જમરો શોક પડી ગયો હશે કે
ઠામ ઠામ લીશોટાજ લીશોટા ! લેંચી
માર્ચા છે, પણ ઉપર લપેટેલી દાર્નનાં સાગર
માળેકચંદનીની છવી જોઈ બંદો વ્હેમાયો
કે આ મોટી છવી વઢી શું કામ ! વિચાર
થયો કે અંદર વાંચું તો સરો, શી મયંકર
સર છે ! વાંચું શું મારું કપાઝ ! પહેલે
પાનેજ “ દિગંધરીનો દીવો યુજાઈ ગયો ”
શગસગતા હીરાવુલ્ય ધીરપુત્ર માળેકચંદનું
જાદુઈ રીતે મરણ હાય ! શું તે વસતની
મારા હૃદયની સ્થિતિ ! ચોપાનીયું પણ
હાયમાંથી પડી ગયું. એક પછી એક અનેક
તર્ક વિતર્ક દોઢી આવે કે હાય, હાય !
આ શું સ્વપ્ન કે સાચી વાત ! પણ લોટું
શું હોય ! આપણાં દિગંધરીઓનાં નશીબજ
ટુંકાં ત્યાં કાઝનો શું વાંક ! ગયું ! ગયું !
ચિંતામણી રત્ન હાથથી ગયું ! ! !

~ ~ ~ ~ ~

સ્મારક ફંડ માટે સ્વાર્પત્યાગની જલ્લ.

જે નરવચ્ચાપ પોતાની કોમને માટે
દયા છાલ રૂપીઆ ફાંફરા માફક સરની
વિષાદાનનો અમુલ્ય સ્તંભ રોપ્યો ! ડંપટી
દિગંધરી કોમમાં જાગૃતિ વેદ્ય કરી, અસં-

લ્ય અમળ વાઝકોને વિદ્વાન વનાવ્યા,
અનેક અનહદ દુઃખી વિધવાઓને સુમાર્ગે
લગાડી, અનેક તીર્થોનું રક્ષણ કર્યું, અનેક
ટંટા વલેહા પતાવ્યા, તે મહાન્ નરનો
ચાલી અફસોસ કરી બેસી રહેવું એ શું
આપણે માટે યોગ્ય ગણાય ? નહિ, કદી
નહિજ. ત્યારે શું કરવું ? સ્મારક ફંડ
ચોલેલું છે તેમાં નાણાં મોકલવાં કે ફંડ
ગંજાવર થાય તો તેમની યાદગીરી કાયમ
રહે. રૂપીયા બે રૂપીયા કે પાંચ દશ રૂપીયા
તો વસતે ક્યાંએ મોજશોખમાં ઉઢાવી
દહાઈ દીધાં કે જે તદન નકામા જાય છે,
પણ આ તો ઉપકારનો વડલો અને પરમાર્થી
પુરુષની કદર કે લાગણી સ્વાતર ફક્ત
થોડાજ પૈસાનો સ્વાર્થ ત્યાગ કરવાની
મારી સુચના છે. કોંઈ હજાર બે હજાર તો
તમો આપો એ નહિ, ને હું કહું પણ નહિ,
માટે મન મોકલું ફરી વેહેલા વેહેલા
ફાંદને ફાંદ મોકલો. હું પણ એ માટે મીસા
માગું છું. ધર્મને સ્વાતર શીલ માંગવામાં
કંઈ શરમ નથી, માટે જરા સમજીને આજે-
જ મનીઓર્ડર ફરી મોકલી આપો. એવો
વિચાર મનમાંથી કાઢી નાંચજો કે રૂપીયાનું
કે વેનું આટલું ધી જતું રહેશે ! તેઓએ
લાલોનું ધી કોમને માટે પોતાને પેટેથી
ગુમાચું છે તે જરા મગજમાં ડગારજો, પછી
મોકલવા વિચાર કરજો. સમજ્યા કે માઈઓ !

~ ~ ~ ~ ~

શુદ્ધ વાવાની ધમપઝાડ.

આપની પેટી જુની સમ ! મહાસમાના

પાટવી કુંવર 'જૈન ગજટ' માઈ તો હમણાં
હમણાં કાંઈ વહુ પહોઝા ચોડા ચિતરવા
મંડી પડયા છે ! કંઈ પીત્ત વિકાર તો નહિ
થયો હોય ? કેમકે પીતવાઝાને વધું પીહુંજ
દેસાય, તેમ તેને પળ વધી દુન્યા જે કરે તે
સોટું દેસાય છે; પળ હોય, તે તો વુંડા
વાવા છે ! હાલ તો એક પતિ ચંપતરા પ
ગયા અને બીજા મોટા પતિ માળેકચંદની
ગયા એટલે વાયુના ડહાઝામાં વકરો
કરતું હશે. વાકી માઈ તો આચકા ઢચકા
સાતા વહાર પડે છે. જાણે સો દહાડાના
માંદા હોય! અનિયમિત અને અડધી સાઈફ
વસાળ તો ગાઢાં મરીને કરે છે કે મારાં
જેવું દુન્યામાં કોઈ છેજ નહિ. લસાળ પળ
તારીફ વગરનાં! હોય ના હોય, પળ જોજે
હવે વધારે માંડુ નહીં થઈ જતું કેમકે
મોટા પતિનો અફસોસ તાજો છે, અને વલતે
ઢાગઝી ચસ્કી જાય તો ! લાંબી માંડગી
નહિ મોગવવી પડે !

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

“દિગંબર જૈન”ના મોટા માઈનો લસારો!

મલા 'ગજટ' માઈને 'દિગંબર જૈન'ના લે-
સો અને ચઢતા કાર્ય માટે પળ સુગ આવે છે,
પળ આવેજ તો. નાનું થઈ આગઝ વધે તે
કેમ સમાય? કંઈને કંઈ સોઢ કાઢી હલકું
પાડે, તો ધરાક ધટે કેની, પળ તેના
ચઝાપામાં 'દિગંબર જૈન' ના ગ્રાહકો
વધતાજ જાય છે, અને દીવાઝી લગી
પુરા થે હજાર થશે, પછી તો કોળ જાળે

મોટામાઈ શું શું ચઝાપો કરશે તે પ્રમુ જાણે!
સાવોચીયામાંજ સમુદ્ર જોઈ રહ્યા છે એટલે
એમજ હોય તો ! 'દિગંબર જૈન' તો વહોઝે
હાથે સમુદ્ર તરવા માંગે છે, ત્યારે મોટામાઈ
સાવોચીયામાંજ ફુલાયા કરે, એ પળ તેમની
વહોઝી બકલનો નમુનો ! 'દિગંબર જૈન'
તેમને હલકા લેસોનો જવાબ પળ નહિ
આપે, તોપણ મોટામાઈ લલલસારો કરી
પોતાની દોઢ ચતુરાઈ દુન્યાને દેસાડે, એ
પળ તારીફ જેવું ! ને મોટામાઈની સુખી !!

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

ચોમાસામાં લગ્નસરા જેવી ધમાક.

સારાં સારાં મીઠાન જમવા હોય તો
જરા ઇડરમાં પધારજો. હાલમાં શ્રી શ્રી શ્રી
વિજયકિર્તીંજી મોટા મહારાજ ત્યાં ધીરાજે
છે! સાસી ધરી ભાવનાઓ થાય છે! નહિ,
લગ્નસરાની લગ્નસરા ચોમાસામાં નીકઝી
છે, અને જમળવારની ધમાલ પડે છે, પળ
ધમાલ કેમ નહિ પડે ? કેટલે વધે વરસે
આવા મહારાજ પધાર્યા અને કેટલો વધો ઉપ-
દેશ આપે છે તે લોકો માંડોધેલા થઈ
કંસાર ધી ને લાઢ ગાંઠીયા જમે જમાડે તેમાં
સોટું શું ? ઉત્સાહમાં પેટપૂજા પહેલીજ
હોય તો ! વાકી મહારાજનો કાંઈ લાંબો
પહોઝો સરચ નથી ! ફક્ત પાંચ પચીશ
રૂપિયાજ ! કેમકે શ્રણ ચાર ઘોડા, આઠ
દશ માળસ મહારાજને ઉપાડવા ને બંદુકઢી
જાલવા વધારે કાંઈ નથી ! વાકી રાજા
મહારાજા તો સો સો વેસો માળસ રાસે
અને આ તો જૈનના રાજાને ફક્ત આટલુંજ,
તે કાંઈ વધારે છે ? ~ વિનોદી.

हाय! दुर्भाग्य!

न जाने जैन समाजका कैसा दुर्भाग्य है कि यह सदा किसी न किसी विपत्तिमें ही फंसी रहती है। इसके जीवनका एक एक पल शोक और दुःखमें ही बीतता है। इसके दुर्भाग्यसे प्रथम तो इसके जीर्ण रोगके दूर करनेवाले वैद्योंका ही अभाव है, यदि दैवयोगसे भिल भी जाते हैं तो इसके तीन अशुभ कर्मोंके उदयसे स्वयं वैद्यराज ही यम देवकी भेंट हो जाते हैं। कितने ही महापुरुषोंने हृदय संकल्प किया कि हम इस जातिको शीघ्र दुःखावस्थासे निकालकर रोगसे मुक्त करेंगे, परंतु शोक है कि वे शीघ्र अकाल मृत्युके प्राप्त बन गए। अभी हम बाबू देकुमारजी आदि महापुरुषोंका शोक न भूले थे और समाजमें उनकी त्रुटि पूरी न हुई थी कि यकायक एक दूसरी आपत्ति हम पर टूट पड़ी, जिसने सर्वत्र भारतमें—जैनसमाजमें खलबली मिचा दी। उधरसे दक्षिण तक, पूर्वसे पश्चिम तक जैन संसारमें शायद ही ऐसा कोई व्यक्ति होगा जो श्रीमान् दानवीर जैनकुलभूषण सेठ पानिकचन्द्र हीराचन्द्रजी जे. पी. बम्बईनिवासीका पशुस्त्री नाम न जानता हो। नही २ जैन समाजका बच्चा-२ आपके नामसे

परिचित है। आपके उदारता दयालुता आदि गुणोंसे सम्पूर्ण भारतभूमि गूंज रही है।

शोक, महा शोक! कि आज आपकी दिव्यमूर्ति इस संसारमें हमारे नेत्रोंसे अदृश्य हो गई॥ हा! दुष्ट काल, तुझे किंचित भी दया न आई? क्या तुझे किंचितभी दया न आई? क्या तुझे अपने पापी पेटकी क्षुधा मिटानेके लिए और कोई न मिला? क्या तुझे जैन समाजको ही दुःखी करना अभीष्ट था? निर्दई, पापी, तूने १२ लाख जैनियोंके दिलोंको दुखाकर अपने वज्र हृदयको शांत किया। अरे दुष्ट पापी! शेटजी जैसे सरल स्वभावी, शांतचित्त मनुष्यने तेरा क्या बिगाड़ा था? वे स्वयंमें किसीका बुरा न विचारते थे, किंतु सदा इसी चिन्तामें रहते थे कि किसी तरह जैन समाज जिसकी चढ़ी हीन अवस्था हो रही है उन्नति करे और अन्य समाजोंकी समान उच्चावस्थाको प्राप्त हो।

उनके जीवनका एक मात्र यही उद्देश्य था। बहुत दिनोंसे व्यापारादिका काम भी छोड़ दिया था और केवल धर्मावति व समाजोन्नतिके कार्योंमें ही अपना सम्पूर्ण समय व्यय करते थे। एक प्रतिष्ठित धन्ना होनेपर भी आप स्वार्थ और अभिमानको तिलांजलि देकर शारीरिक कष्टोंको सहते हुए चतुर् ओर भ्रमण करते थे और नए

जिस चीजकी कमी देखते थे तत्काल उसे दूर कर देते थे। आज समाजमें जितनी संस्थाएं हैं, जितने आंदोलन हैं, उन सब के नेता आप ही थे। ऐसा कोई भी उन्नत्तिका काम समाजमें नहीं हुआ, जिसमें आपने अग्र भाग न लिया हो और तब मन धनसे सहायता न की हो। आपने जैन समाजका जितना उपकार किया उसके प्रगट करनेके लिए हमारी लेखनीमें सामर्थ्य नहीं। हम केवल इतना ही कह कर संतोष करते हैं कि वर्तमानमें आपकी समान सज्जन, धर्मात्मा, निस्वार्थी, समाज हितैषी, परोपकारी इस समाजमें न कोई था और न कोई है। आपने अपना तमाम जीवन जैन समाजके हितार्थ अर्पण कर दिया था और आपके ही प्रभावसे आपका सम्पूर्ण कुल आपके समान उदार और दयालु हो गया था। आपके आश्रयसे कितने ही निर्धन धनवान हो गए और कितने ही मूर्ख विद्वान हो गए।

अतएव जैन समाजका कर्तव्य है कि आप जैसे महापुरुषका एक स्मारक चिन्ह बनावें, जिससे सदैवके लिए उनका नाम चिरस्मरणीय रहे और आपकी आपके उपकारियोंके प्रति भक्ति, प्रेम, वात्सल्य और कृतज्ञताका प्रकाश हो। हमें आशा है कि जैन समाज शीघ्र रुपया इकठित करके एक स्मारक चिन्ह बनाएगी। स्मारक क्या होना चाहिए इसका पीछेसे वि-

चार किया जायेगा। अभी केवल प्रत्येक ग्राम और नगरमें जितना हो सके रुपया इकठा करके सूरतमें 'दिगंबर जैन' ऑफिसको भेज देना चाहिये। दातारोंकी सूची भी 'दिगम्बर जैन'में प्रकाशित होती है। अंतमें हम श्री सर्वज्ञ देवसे प्रार्थना करते हैं कि सेठजीकी पवित्रात्माको भवरमें शांति मिले और उसके द्वारा सदा जैनधर्म और जैनसमाजका कल्याण होता रहे। हम स्वर्गीय सेठजीकी धर्मपत्नी, पुत्री तथा अन्य कुटुम्बीजनोंसे विनयपूर्वक निवेदन करते हैं कि इस संसारकी असारता पर विचार करके शोकको त्याग करें और धैर्य धारण करें।

सेठजीके वियोगसे दुःखी—

दयाचन्द्र गोयलीय—लेखनः।

—>>&&<<—
अब क्या करें ?

बन्धुओं ! हमारा अग्रेसर तथा जैन मात्रका सच्चा हितैषी धर्मवीर दानी जैन कुलभूषण तो लोगोंसे सदाके लिये मोह छोड़कर अमरपुर (स्वर्ग) को प्रस्थानकर गया। चारों ओर करुणाजनक ध्वनि सुननेमें आ रही है। जैनों ही के नहीं, किन्तु उक्त महानुभावसे परिचित स्वदेशी तथा विदेशी अजैनोंके भी बेहरे पर शोक चिन्ह दृष्टिगत होते हैं; सो क्यों ! इसका

कारण यह है कि उक्त सेठजी (माणिकचन्द्र हीराचन्द्र) ने अपने सरल स्वभाव, कार्यकुशलता, मिष्टभाषण, परोपकार, दान, शील, उत्साह, उद्योग, प्रेम आदि सद्गुणों द्वारा हम सब पर ऐसा प्रभाव डाल रक्खा था, जिससे कि बार बार भुलाने पर भी वह गंभीर मूर्ति हमारे नेत्रोंसे अलग नहीं होती है। यही कारण है, कि चहु ओरसे यह ध्वनि ध्वनित हो रही है—अब क्या करें ? हाय ! अब क्या करें ? इत्यादि सो ठीक है।

शोकाकुल और निराधार मनुष्योंके मुंहसे ही ऐसे वाक्य निकलते हैं। यथार्थमें जैन समाज इस समय बिल्कुल ऐसी ही निराधार हो रही है। वह शोकग्रस्त है। उसे इस समय और कुछ सिवाय “अब क्या करें” के नहीं दिखता है, भला, जब रामचन्द्रजी, बलदास जैसे महान नररत्न भी भाईके शोकसे बिह्वल हुवे छःमाह तक भटकते फिरे थे तो हमारे मन्त्रकका क्षत्र उतरे अभी ६ सप्ताह भी नहीं हुवे हैं, सो भला बिह्वल क्यों न होंगे ? परन्तु भाइयों, यह अनादिका नियम है कि प्रायः ज्यों ज्यों दिन बीतते जाते हैं, त्यों त्यों जीव अपने विषय क्षपायोंमें फँसकर शोकसे शांति पाते जाते हैं। यहाँ तक कि स्त्री अपने सर्वस्व पतिको स्नान पान शृंगार भूषणादिको नहीं त्याग

सक्ती और कुछ दिन रड़ (रो) कूटकर हाय हाय हईरे के गीत गाकर फिर अपने रागमें मस्त हो जाती हैं। आजकल कितनी तो पतिको यहाँ तक भूल जाती हैं “कि वे फिरसे सुहागिन बन बैठती हैं” इसी प्रकार ज्यों ज्यों दिन बीतते जायेंगे, त्यों त्यों इधर उधरकी चिंताओंमें पड़कर भाइयों, आप लोगोंको शोक तो क्या शायद सेठजीकी याद तक भी भूल जायगी।

थोड़ी देरके लिये हम यह मान भी लें कि जिन्होंने सेठजी साहेबको देखा है व जिनको परिचय है वे कदाचित् न भी भूलें तो भी उनकी भावी (होनहार) सन्तानको तो नाम भी सुनना एक तरह कठिनसा हो जायगा। यों तो सेठ साहेबका नाम दुनियाँके इतिहासमें चिरकाल तक स्थान पावेगा, परन्तु उससे लाभ बहुत कम लोगों (स्वार्थियोंके सिवाय) को मिलेगा। ऐसी अवस्थामें हमारा क्या कर्तव्य है कि जिससे हमारे सेठजीका नाम और उनके गुण सदा तक हमें और हमारी परम्परा सन्तानके उत्साहोंको वर्णनार्थ चिरकाल स्मरण रहे। और हम लोग उनका अनुकरण करनेके लिये उत्साहित होते रहें। यों तो सेठजी साहेबने अपनी अवस्थितिमें ही ऐसे स्मारक कार्य किये हैं, कि जिससे उनका नाम कल्याण तक अमर रहेगा, तो भी हम लोगोंपर जो उनका असीम उपकार है, उसका

परिचय यद्यपि हमारा आत्मा उनके आत्माके प्रति दे रहा है, किन्तु व्यवहारपेक्षा अब प्रत्यक्ष भी कुछ (परिचय) देना आवश्यक है। यह परिचय देना भी उनके लिये कुछ नहीं है, किन्तु हमारी वर्तमान व भावी जातिके लिये एक प्रधान गौरवकी बात होगी। यह बात आगे चलकर बतावेगी, कि जैनियोंमें ऐसे आदर्श पुरुष हो गये हैं, कि जिनकी कीर्ति चिरकाल तक चल रही है। उनका इतिहास हम लोगोंके मुँदें दिलोंमें जीवत्व शक्ति पैदा कर देगा, इसलिये भाइयों, शोकको छोड़ो, अब क्या करें? अब क्या करें? ही मत करते रहो, किन्तु क्या करें का उत्तर भी सुनो—

यह पुरुषोंकी सन्तान अपने पूर्वजोंके मरने पर 'हायहाय हृद्रे' का पाठ नहीं पढ़ती है। न क्या करें क्या करें, इत्यादि कार्यों कैसे शब्द मुँहसे निकालती है, किन्तु अपने पूर्वजोंकी कीर्ति सदा स्मिर रखके उनका स्मारक (यादगार) बनाती है। उनके उत्तम गुणोंका अनुसरण करके केवल उनके कुलकी स्याति ही नहीं फैलाती है, किन्तु अपना स्वार्थ भी साधन करती है, अर्थात् पुरुषत्व पैदा करके महत्वंता प्राप्त करती है। ऐसा समझकर भाइयों! आपका कर्तव्य है। यदि आपको सेठजीके वियोगका दुःख है, यदि आपके मनमें कुछ भी कृतज्ञताका अंश है, तो स्वर्गवासी सेठ साहबके चिरस्मरणार्थ उनका एक बड़ा भारी स्मारक बना डालो। जैसे रायचन्द्रजी आदिके नामसे “रायचन्द्र जैन

शास्त्रमाला” निकल रही है इत्यादि। इस स्मारक बनानेके लिये बम्बई व सुरतमें एक ‘दानवीर सेठ माणिकचन्द हीराचन्द स्मारक फंड’ खोला गया है, और अनुमान ५-६ हजारके चंदा भी भरा गया है, परन्तु इतनेसे अभी कुछ कार्य न चलेगा। क्योंकि कोई बृहत् कार्य होना चाहिये और उसके लिये लाखों रुपयोंकी आवश्यकता है, और हमारी कृतज्ञ समाजके लिये यह कुछ (चंदा करके भेजना) कठिन कार्य नहीं है। सहजमें ही हो सकता है इसलिये इस दिशालक्षण (पर्युषण) पर्वमें प्रत्येक ब्राम्हणके भाइयोंकी स्वशक्ति अनुसार रुपया इकत्र करके-संग्रहक, “दिगम्बर जैन”—सुरतके पते पर सेठ माणिकचन्द हीराचन्द स्मारक फंडके नामसे भेजना चाहिये और सेठ साहबके गुणोंका अनुकरण करके उनके बोये हुये अंकुरोंकी सेवा करना व और भी नवीन बीज बोना चाहिये। देखें, कौन कौन सज्जन अपनी कृतज्ञता व दिलीशोकका परिचय देते हैं? वस बन्धुओं, अब क्या करें? का उत्तर मिला, कि स्मारक बनावो, (उसके लिये द्रव्य इकत्र करके भेजो) और उनके गुणोंका अनुकरण करो, तथा सेठजीके अनुसार आप भी अपने गुणोंसे संसारको मोहित करके स्वर्ग मोक्षका मार्ग पकड़ो। यही करो, अब यही करो, अब यही करो।

आपका-रूपाभिलाषी—

भा. दीपचन्द्र पंचार-नरसिंहपुर (सी. पी.)

श्लोक सप्तकं ।

न्यपतत्किमु हाशनिर्गिरीशे चपला स्फाटिकमन्दिरेऽमले वा ।

अथवा हिमसंहतिर्विकाले फलसंपादकमृतलेऽनुकूले ॥१॥

जनताशमतोपकोऽमृतांशुर्यदि चार्कस्तिमिरापहा गृहीतः ।

नियतोऽदमराहुण यमेन ग्रहतो माणिक्यचन्द्र एष मेशः ॥२॥

निहन्ता यमनाथ मूरिबोधाः शुभसंपन्निधयः पुरा प्रभूताः ।

अतृप्य संयापि रे खलेयं विहिता जात्रिषि त्वयाद्य दीना ॥३॥

प्रचुरानवबोधसौरभासा चिरसंतापित एष जैनलोकः ।

परिशांतिमियाय यस्य मूले क्षितितजं त्वा परिलोचयामहे कः ॥४॥

शुणमांल ! विनम्रमालजातिर्न हि चक्रे परिभूषणं परं त्वा ।

शुणमानवभारतीयराज्यं पद.जे. पि. प्रतिदानतोऽपि भूयः ॥५॥

समतोपि सुदर्शनं यदीयं विधिषेहाकुलितेक्षणान्मनुष्यान् ।

शुणपत्रविलम्बि बाहुशाखं शुभ कल्पद्रुममाम्नुमः कुतस्त्वाम् ॥६॥

धनविग्रहमानसेषु केचिद्भुवि जाता विकलेन कार्यकाः प्राक् ।

सकलेन बलेन किंतु धीमत्तजनि त्वां परिलोचयामहे कः ॥७॥

अनिघसंपन्निधनाकुलं त्वत्कर्यचनायोपि मनः परत्र ।

स्वमेहि शांतिं तव यांतु वंश्याः शुभाभिष्टुद्धि-ननु कामना नः ॥८॥

कार्त्तस्य विद्यार्थिसप्तक ।

परन्तु ... । क्या यह पर्वतपर वज्र गिरा ? या निर्मल स्फटिक-मन्दिरपर नियम है कि प्रायः ... । वृक्षोंके फलनेका अनुकूल समय आनेपर उनपर हिम समूहने जाते हैं, त्यों त्यों जीव ? ॥१॥

कपायोंमें फंसकर शोकसे शांति ... । लोगोंको सुख-शान्ति देनेवाले चन्द्रमाकी या अन्यकार नष्ट हैं । यहां तक कि तूरी अपने ... । उसी तरह सेठ मानिकचन्द्रजी निर्दय काल द्वारा मरे गये ॥२॥
लोकर विषवावस्थामें भी ... । हले बड़े बड़े ज्ञानी और बुद्धिमानोंको अपना मास बना चुका खान पान भृंगार भूषणादि ... । नहीं हुआ, जो आज तूने सेठ मानिकचन्द्रजीको हरकर सारी ... बना दिया ! ॥३॥

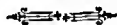
જૈનસંસાર વહુત સમયસે અજ્ઞાનરૂપી ભયંકર ગર્ભાસે સંતપ્ત હો રહ્યા થા। માગ્યહાસે
 ઉસે સેઠ માણિકચન્દ્રજી સરીસે શીતલ-વૃક્ષકે નીચે આકર શાન્તિ મિલી થી। હાથ !
 ઉસે અવ હમ કહાઉં દેલેંગે ? ॥૪॥

હે ગુણાકર, ઇસ વિનીત જાતિહીને આપકો અપના મૂળ નહીં બનાયા, પર
 ગુણિયોંકા આદર કરનેવાંલી ભારત સરકારને મી. જે. પી. કા પદ પ્રદાન કર આપકા
 ઉચિત સમ્માન કિયા। ॥૫॥

અનેક પ્રકારકી વસ્તુઓંકો દેલેનેકોઈંચ્છાસે અસન્તુષ્ટ નેત્રોંકો જિસકા સુન્દર
 દર્શન સન્તુષ્ટ કરતા થા, ઉસ ઐષ્ટ કલ્પવૃક્ષકોં અવ હમ કહાઉં પ્રાપ્ત કરેંગે ? જિસકે
 પત્રકી જગહ તો આપકે ગુણ થે ઔર લિંગલિયોંકી જગહ હાથ ॥૬॥

સેઠ સાહબ ! એસે તો વહુત લોગ હો ચુકે હૈં, જો કિસીને ધનકો, કિસીને
 શરીરકો ઔર કિસીને મનકો સમાજકે હિત લગાંયો, પર ઉન સર્વેં આપ એક હી
 હુણ જો આપને અપના તન, મન ઔર ધન સમાજકે લિયે અર્પણ કિયા। હાથ !
 આપ જૈસે પુરુષ રત્નકે અવ હમ કહાઉં દેલ પાવેંગે ? ॥૭॥

હે દયાસાગર, આપકી મૃત્યુસે હમારે અશાન્ત મનકો કિસી તરહ સમજાના
 હી પડેગા। (ક્યોંકિ ઉસકે લિયે સિવા ઇસકે કુંછ ગતિ હી નહીં હૈ) અન્તરેં હમ પાહવે
 હૈં કિ આપકા પવિત્ર આત્મા શાન્તિ લામ કરે ઔર આપકા કુટુમ્બવર્ગ મી સુલી હો।

શોકોદ્ગર.

આજે આપણી આસપાસ જે ગ્યાનિ
 તથા શોકની છાયા પ્રસરી રહી છે તે ચાની
 છે ! સર્વ કોઈ આ દુનિયાના દિગંબર જૈન
 નાનાથી તે મોટા સુધી ગળગળીત કંઠે કહી
 શકે છે કે આ અસહ્ય ગ્યાનિ તે આપણા અબેદ
 માર્ગપ્રવાસી, અજ્ઞાનિષ્ટ સરલોકમાં વિરહનાર,
 તત્ત્વવિદ્ તથા માનવકૂળમાં મનુષ્યાકૃતિથી
 શિરસ્તાના રૂપમાં આવેલા દિગંબર કોમને
 આખા યુગરાતમાં ઓળખાવનાર અમગવ્ય
 દાનવીર જૈન કુલભૂષણ શ્રીમાન શેઠ માણિકચંદ
 હીરાચંદ જે. પી. ના અવસાનને લીધે

છે. અવસાન સમય વ્યતીત થયો, તોપણ તે
 વિષેના વિચાર કરીએ છીએ, તો આપણું
 હૃદય એકાએક વિદીલું થાય છે. સંખ્યાકાળ
 પછી રાત્રી પડવાના સમયે જ્યારે એકાએક
 મેઘધૂપ વેદહી આવવાંથી તેજપુજ નહીં થાય
 છે અને બધે શૂન્ય નિરવ અને શમ્ભુભાકોર
 લાગે છે, તેમ આજે પણ જૈન કોમના આજે-
 વાન શ્રીના સ્વર્ગપન્થ તરફ રવાના થતાં
 જે શેઠે આપણા હૃદયને ઘેરી લીધો છે તેથી
 અરેખર આનન્દ રૂપ તેજપુજ આજે આપ-
 ÷ણમાંથી નહીં થયું છે. હા ! આજે તે પુણ્યા-
 ત્મા અને પરોપકારીના શુભ સ્મરણ થઇ
 આવતા હું ઓલવા કંઈ પ્રયાસ કરું છું કે
 તરતજ હૃદય એકાએક કેમપવા લાગે છે. મન
 જાણે કે બેશુદ્ધિમાં પડ્યું ન હોય એમ લાગે

છે. અને કણ પલુ બાધ્ય કલ્પિત થઇ ગય
છે. હા! આ બનાવે આપણા હૃદયકાશને
ઘેરી લઇ જે આપણા મનના તરંગોમાં વિઘ્નિત
ઉત્પન્ન કરી છે, તે હવે આપણા ઉદ્ધાર રૂપે
કોના આગળ ડોળીશું? હા, પ્રભો. આ
હૃદય સ્વાર્થને લીધે એટલું બધું કંઠાયું થઈ ગયું.
છે તે ફાટીને ચુરા થઇ જતું નથી.

અહા મહાત્મનું! આખરે એ મધુર,
એ દયાની ખાંધ પરોપકારી જીવડો! અનન્ત
વિશ્વની અંપરિમિત લીલામાં જીવનનું, હુંકું
પ્રયાણ આદરી આપજોતિ રૂપે સુખ લોક-
ના પક્ષા બેઠી પરમપૂરાણુ વિશુદ્ધા અલૌ-
કિક ધામમાં વિરજો છે. પ્રેમાળ સાત્વીક
તેજથી ભર્યા નયનો આ ફાટી હુનીયામાંથી
હંમેશને માટે ઉઠી ગયાં. આ વિચાર હૃદય
બેઠે છે. હે કુળભૂષણુ! આપ આ ક્ષણનો
ત્યાગ કરી દિવ્ય પ્રદેશમાં સીધાવ્યા, પણ
આપણી પાછળ રહેલા દિગંબર જૈનગણની શી
અવસ્થા થશે? હોડવાએની દરકાર રાખનાર
ખરો માણી આવ્યો ગયો, પત્રીથી ઉવાળ
ચોલા કેવી રીતે નવપદ્મવ કુસુમવાસિત
યાય? પ્રમત્તક આ દયાશીળ જૈનનો શો
અપરાધ હતો કે તે બળકપટ કરી તેમના
પરોપકારી જીવડાને તારી પાસે બોલાવી
લીધાં. અરે જનાપકારિન પ્રમત્તક! ખ-
રેખર મનુષ્યોને ફસાવવાને હું કંઈ કંઈ ઉપાય
કરી રહ્યો છે.

અરે વિધિ! હું જાણું છું કે હું તો આ
જન્મમાં એક જાનની કીડા કરું છું પણ
"કાગધનું બેસવું અને તાડનું પડવું" એ
પ્રભાણુ ખરેખર અમારું તો આથી વિપરીત
થયું છે. અરો આ સમયે જો, કાંઈ મૃત્યુ
બ્રહ્માના માણસે આવો બળકપટ કોઈ ઠોલ
તો અમે ન્યાયમંદિરમાં જઈને તેની સામે
લડત, પણ હવે હે દુર વિધિ! તારી સામે
અમે ક્યા ન્યાયમંદિરમાં જઈને ઠાવો કરીએ

અને ત્યાં અમારો પક્ષ કરનાર ક્યા વકીલ
યા બેરીસ્ટરને શોધવો? અમારે નસીબે તો
હવે હંમેશને માટે રોહણાં રડવાનાં રણાં અને
અમે તે પ્રભાણુ રોહણાં રડીશું.

X . . X . . X . . X . . X

હા. મહાત્મનું! સર્વ સામગ્રીથી ભરેલા
વૃદ્ધાશ્રુના જેવી તમારી માનસિક સમૃદ્ધિની રિય-
તિ હતી તેથી જો ખંદરે આ વહાણુ ઉતારતું
ત્યાં યશ દાખવતું અને વિજયી પ્રકાશતું. આ-
પે આપતું જીવન જીવનતત્વનો એ ગંભિર
અર્થ કરી ગાળ્યું હતું. આપના હૃદય-ગિરિ-
માંથી અનુકમ્પા, સ્નેહ, ઉત્સાહ, પ્રશમ, સં-
વેગ, આસ્તિક્ય અને આદર્શના વિમળ અરણ્ય
દર્શનાં વણાં કરતાં હતાં. જીવનની ગાંભિરતાનાં
વિચારે-આપના હૃદય ઉપર એટલી ઉંડી
અસર કરી હતી કે તેથી આપે જીવનશૈલીની
કંઈ દિશામાં વિચાંગ અને રમણીય ઉચ્ચ
ભૂમિકા આવી છે તે વિષે સાદું સંશોધન કરી
જીવનસાત્રાને તે પથે સ્વીકારી હતી. આથીજ
દિન પ્રતિદિન ઉદ્ધર પ્રયાણ કરતાં એમના
આત્માએ દેહરૂપી મૃતપિંડની અવગણના
કરી હતી.

પ્રેમની સાંકળો તૂટી ગઇ, સંસારની
સ્વપ્ન વસ્તુ અદશ્ય થઈ પરોપકારનો અખૂટ
બંડાર, દયાનિધાન હંમેશને માટે વિરોધ
થયો! હા! અરેરે મનોહર મૂર્તિ... પરોપકારી
જીવડો અદશ્ય થયો! શું હવે તે આ સ્વપ્ન
માયાતરક પ્રયાણ કરશે? હે બોડીંગ વત્સલા
શું તારી ઉંચ આઘાઓ ફળીભૂત કરશે?

રે કોન્ડ્રેન્સ! શું તારો નેતા
ફરીથી તને બેલાવવાને મોટા સદે દાંક મા-
રશે? ના, ના. અસત્યના તિમિરો બેઠા, સ-
ત્યના દારે પે! અને સ્વર્ગીય સુખો અનુભવવા
લાગ્યા, સંસારનું તુલ્ય ગળ્યો, માવાથી અજાત
થયા અને અમરત્વમાં એકાકાર થઇ ગયા.
કાંઈની બીના પ્રદિપ્ત કરી અને કાંઈનું ય-

રીરને અગ્નિ જળમાં પ્રવેશ કરાવે, પંચ તત્વો પંચમહાભુતમાં મેળી ગયા અને સ્થુલ મૂર્તિ સર્વને માટે અદ્રશ્ય થઇ.

આહાહા! સર્વનો સંબંધ તૂટ્યો, સંરિતાના નિર્મળ જળમાં સ્નાન કરી પ્રેમનો પ્રભાવ, પરોપકારનો અંખૂટ બંડાર હમેશને માટે તરતો મુક્યો અને તે અંતીમ મૂર્તિને છેલ્લા નમસ્કાર કરી દુનીયાના સ્વકાર્યમાં લક્ષ આપ્યું.

હે વિનો! અમારા આ પરોપકારી જીવને અને સર્વના મિત્રના આત્માને શાન્તિ આપી સુખમય કાષ્ઠમાં પ્રવેશ કરાવ અને સ્વખવત્ દુનિયામાં વિખુટા પડેલા આત્માઓને આધાસન આપ.

હે પ્રભો! જે અનુપમ શુશુનિધાન પવિત્ર આત્માના પ્રકાશથી દિગંબર નૈન કામ અળદળી રહી તે અત્યારે અમારા હૃતભાગ્ય ને લીધે સદાને માટે ચાલ્યા ગયા છે. અન્તિમમાં હે પ્રભુ! અમારી એટલી વિતાપના છે કે તે પુણ્યાત્માને હમેશાં શાન્તિ આપો.

મનમુખ કાલીદાસ-બેરસદ.

કર્મકીરિ માળેકચંદ.

ચલં વિત્તં ચલં ચિત્તં ચલે જીવિત યૌવને ॥

ચલાચલમિદં સર્વં કીર્તિર્યસ્ય સ જીવતિ ॥

ભાવાર્થ—ધન ચંચળ છે, ચિત્ત ચંચળ છે, જીવિત ચંચળ છે, યૌવન ચંચળ છે, અને બધું ચળાચળ છે, તેથી જેની સારી કીર્તિ છે તે પુણ્યજી જીવે છે.

પ્રિય વાંચક! સૂર્ય ઉગે છે અને આંધમે છે, નદીમાં પૂર આવે છે અને નય છે, આ વણુ માંસે વરસાદના આપડા પડે છે અને

ઘડીમાં તિરોધાન થઇ જાય છે, વીજ ચમકારા કરી આપણા ચક્ષુઓને આશ્ચર્યમાં ગરકાવ કરી છેતરી અદ્રશ્ય થઇ જાય છે, ઘડાની રેંટમાળ ફરી કરીને પાછી ત્યાંની ત્યાંજ આવે છે, તેમજ પાણીના પરપોટા જેવો અને લો આ નાશવંત દેહધારી મનુષ્ય જન્મે છે અને મરે છે, સારે આવા અનિયમીત જાતના કાર્યો માટે મનુષ્યે શોક અને હર્ષ શામાટે ધારણ કરેવો જોઇએ?

ખરેખરા જે સૂર્ય સદેવ પોતાના કીરણો દ્વારા પ્રકાશ આપી આપણને તેજોમય બનાવી રહેા હોય, જે નદી નિશ્ચિતપણે મ્હોડું પેટ રાખી આવતા પૂરને ચાલી આપી રહી હોય અથવા તૃષાતુર દુઃખી પુરુષને તહેની તૃષાને શાન્ત કરી આધાસન આપતી હોય, જે વરસાદ ધીમેધીમે વર્ષા જમીનમાં પાણી પચાવી કૃષિકારોના મન રંજન કરતો હોય, જેને વીજને આકર્ષી, પોતાને સ્વાધીન બનાવી જગતની વિશાળ દૃષ્ટિ સમક્ષ મૂકી હોય, જે જીવાત્મા પોતાના જીવનને અલ્પ ગણી પોતાના સહચારી બંધુઓ માટે, પોતાના પ્રાંતના બાળકો માટે કે તેઓની દશા શોકજનક દેખી તેઓને ઉગારવા માટે કે દુનિયાની દરીદ્રોમાં આગળ વધારવા માટે જેને અનેક સંસ્થાઓ ખોલવા ખોલાવવા અતલદ પરિશ્રમ લીધો હોય, એવા સૂર્ય જેવા પ્રકાશમાન, સરિતા જેવો સમભાવ રાખનારા, આસ્તે આસ્તે દરેક કાર્યો ઉત્સાદપૂર્વક કરી બતાવનારા, જેને વીજળીક જળ આપી આપણને નવું જીવન પ્રાપ્ત કરાવ્યું હોય, જે મનુષ્યે પોતાનું જીવન સમાજના ઉત્કર્ષ માટેજ અર્પણ કર્યું હોય, જેઓએ આપણે માટે લક્ષમીના ભોગ આપી અગણીત પ્રમાણે આદર્યા હોય તેમજ આલોક અને પરલોક બંનેને સુધારનાર જે સરસ્વતી, તેનો જેને ઉદ્ધાર કર્યો હોય, તેમના શુશુનુવાદ દેશદેશ ગવાય, તેઓને માટે તેમનો સમજ,

અખાળવદ્ધ. શોકામસ્ત, નિસ્તેજ અને વિહિલ્ય
થયો હૃદયોચર થાય; તેમજ તેઓને માટે
પવિત્ર પ્રેમીઓ અનેક રાત્રી રાગણીમાં ગુણ-
ગુણોના યુગલો પુકે, પત્રકારો શોક પ્રદર્શિત
કરવા પોતાના હૃદય પટરખી પત્રોપર વિરહ
ભાવનાઓ રૂપી કાળો બોડરની મર્યાદા બાંધી,
હૃદયકર્ષક લખાણો લખી કાલો ભરે એટલું જ
નહિ, અણુ તેઓની જખી પ્રેમી હૃદયોમાં
કાતરાધ રહે એમાં શું આશ્ચર્ય?

વદનં પ્રસાદસદનં સદયં હૃદયં સુધામુચો વાનઃ
કરણં પરોપકારણં યેવાં કેવોં ન તે વૃન્દ્યાઃ

ભાવાર્થ—જેઓનું મુખ પ્રસન્નતાનું જ
ધર છે, જેઓનું હૃદય દયાવંત છે, જેઓની
વાણી અમૃતને વરસાવનારી છે અને જેઓનું
પરોપકાર (પારકાને માટે ઉપકાર કરવો)
જેજ કર્તવ્ય છે, તેવા પુરોહિતને વંદન કરવા
ચોખ્ખું નથી? જ્યારે એમ છે ત્યારે તેવા
સર્વ સદ્ગુણમયિતને નેતાઓનો સમાવેશ
દર થતાં ક્યો સહ ધર્માનુરાગી તેમના ગુણ-
ગુણો ગાવાની ઇચ્છા નહિ કરે? ક્યો કઠોર
હૃદયનો પુરુષ તેઓના સમારકમાં નાણા બર-
વા ઇચ્છા નહિ કરશે? અલખત કરશે?

નિશ્ચય પ્રેમીઓ! આવા એક કર્મવીર
સમાજનેતા, હિંદુસ્તાનના એક સુમસિદ્ધ, શ્રીમા-
ન, ઉદારચિત્ત ધર્મીમા અને દાનવીર, બોડિંગ
હાઉસ અને સિદ્ધાજી સંસ્થાઓના પિતા, દિ-
ગંધર જૈન સંપ્રદાયના એક અગ્રણી કોલીપુર,
તેમજ સમગ્ર જૈન સંપ્રદાય સ્તંભરૂપ ગણાતા
અને ઉત્સાહી અમેસર જૈનકુલબુપત્ર
દાનવીર શેઠ માણેકચંદ હીરાચંદ જે-
થી. ના અચાનક સ્વર્ગવાસથી હૃદયજન
પુરાણ એવી ને ભારે ખોટ આપજોને પડી
છે તે માટે આ લેખીતી, આ હૃદયની અવ-
સ્થાઓ પ્રગટ કરવા અરમ્ભ છે, તેનું જ્ઞાન
મદારે ત્યા શબ્દોમાં દરજી!

અરે! હાય! માણેક મોત લખતાં,
દર્દ દિલમાં થાય છે;
લખતાં અચાનક મોતને,

મુજ કલમ મુજ જાય છે.

હે ગુણિયલ સમાજ! એક વખત
આપણે ધર્માનુરાગ છોડી મિથ્યાત્વના ખાડામાં
પડ્યા હતા, એક વખત આપણા પુત્રોને કેવી
કેળવણી આપવી તેની આપણને ખબર પડી
નહોતી અથવા કેળવણી એટલે શું તેથી
પણ આપણે અજ્ઞાત હતા, એક વખત આ-
પણી બાળાઓને કેવી કેળવણી આપવી કે
જેથી ખરી સાધવી, સન્મારી કે શ્રદ્ધાથી
ઉદ્ભવી શકે વિગેરે અનેકાનેક બાબતોથી
આપણને વાકેફ કરનાર જો કાંઈ હોય તો
એક ધીસૂત માણેકચંદ જ હતા. તેઓના
અને તેમના કુટુંબીઓના ભેગા બળથી પરંતુ
વીરવર માણેકચંદના ઉપદેશાનુસારથી આપણા
આગણા પાસે, (ગુજરાતમાં) અને એઓથીનું
અનુકરણ કરી આજે આપણા સમાજમાં
લાખોના દાન થવા માંડ્યાં છે, તેમજ મળે
ભાગે એમનાજ પ્રપાસથી સંભરત ભારતમાં
દિગંધર સંપ્રદાયમાં બોડિંગો, આવિકાશ્ર-
મો, પાકેશાળાઓ, કન્યાશાળાઓ, પુસ્તકાલ-
યો, એલપાલયો વિગેરે સંસ્થાઓ પુર નહો-
તલાવીમાં આસતી દ્રષ્ટીગોચર થાય છે.
તેમજ આપણા ગુજરાતમાં એમનેજ સ્થાપેલી
બોડિંગમંથાળી બી. એ. સુધીની ઉચ્ચ
શીક્ષા સંપાદન કરી જેટલા રત્નો
બંદાર પડ્યા છે અને જેટલાકે એવી
શીક્ષાઓ મેળવવા બાંચસાળા થયો એમાં
સંશય છેજ નહિ, પરંતુ દિલગીરી સાથે મદારે
રહેવું પડે છે કે એ બી. એ.ની શીક્ષા સંપા-
દન કરનારાઓ નહોતે બી. એ. ના અભ્યાસમાં
બાંધા હોય તેમ અથવા તો બી. એ. નો
અભ્યાસ કરતાં મગજ કંટાળી ગયા હોય
અથવા પરીચેસ અમથી રાખી તેવા હોય

તેમ ગુજરાતમાં એક પણ વ્યક્તિ અગ્રગણ્ય લાગ લેવા અથવા સમાજ હિતાર્થે આ પત્ર દ્વારા બે શબ્દ લખવા ઉત્સુક થઇ નથી, એ કેટલું શોચનીય છે? આપણા પર અગણિત ઉપકારોમાંથી એ તરત તના એક મહદ ઉપકારનો ઉદ્દેશ્ય કરે તે તે અસ્થાને નહિ ગણાય.

ગુજરાતના મશહૂર શહેર સુરતના વૈત્તી રા. કેશવલાલ ડાહ્યાલાલ કોલેજમાં અભ્યાસ કરવા મુંબાઇ ગયા હતા, તે વખતે લાંબો જીવનદાસ તેજપાળની એક હિન્દુ બોર્ડિંગ હયાત હતી, તે બોર્ડિંગનાં કાર્યવાહકોએ જન જાણીને રા. કેશવલાલને રહેવા દેવા ના પાડી હતી ત્યારે ત્રિશરા, લાચાર અને ઉદાસિન એકે રા. કેશવલાલ ધર્મપ્રેમી શેઠ માણેકચંદ પાસે ગયા અને બોર્ડિંગમાં જો બીના બની હતી તે સર્વે વિદિત કરી. સાંભળતા શ્રીમાન માણેકચંદનું હૃદય અસંત, શોકનિમગ્ન થયું, પરંતુ જૈનધર્મના મહાન ઉપાસકે, સ્વધર્મી યુવકોની આખી આપત્તિ દૂર કરવા, એ ઉદ્દેશને હૃદયસ્થ કરી વિદ્યાવિધારી માણેકચંદ તત્કાળ મુંબાઇમાં બોર્ડિંગ ખોલી હતી. પ્રિય ગુર્જરીના વીર તન્યો! શું આપણા પર આ જેવો તેવો ઉપકાર? વીરતા એ વીર પુત્રે આપણા માટે સ્વસ્થ મેળધી આપ્યું છે, પરંતુ તેનો ઉપભોગ કરી વીતરાગી મહાવીર પિતાની કીર્તિ-ધર્મધ્વજ પૃથ્વી તલપર ફેલાવવી એજ કર્તવ્ય છે.

આ ન વિસરી શકાય, ન જૂલી શકાય કે આ માનવ હૃદયમાંથી ન નીકળી શકે, એવા મહદ ઉપકારનો બદલો આપણે અને એઓશ્રીના આશ્રયથી ઉચ્ચ કેળવણી પામેલા તેમજ તે કેળવણી દ્વારા પોતાના કુળની કીર્તિ દીપાવી રહેલા આપણા ગુજરાતના વિદ્યાર્થીય યુવકો ક્યારે પાડ વાળી ચક્રી શું. મહારી માન્યતા પ્રમાણે એ પાડ, એ કંઈ પણ અને એ ઉપકારનો બદલો વાળવાનો ખરેખરો

વખત આપણને હમણાં પ્રાપ્ત થયો છે, તે એજ કે આ પત્રદ્વારા શ્રીયુત માણેકચંદનું સ્મારક ફેંડ ઉઘાડવામાં આવ્યું છે, તેમાં સમાજહિતેથી વર્ગે ગુજરાતમાં તેમજ હિન્દુસ્તાનમાં આપણા દિગંધર સંપ્રદાયની જ્યાં જ્યાં વસતી હોય તે તે ગામ ફરી લાગવગથી કે શરમમાં નાખી આ ફંડમાં નાણાં ભરાવવા દરજ પાડવી જોઇએ, તેમજ દરેક ગામોની પાંચે ફેંડ મેળ કરી જલદીથી આ પત્રના અધીપતિના સરનામે સ્થાપના કરવું જોઇએ. આ ફંડ આપણને કેવો લાભ આપશે એ કહેવું આસ્થાને 'સોનાપર ઘાળ ચઢાવવા' જેવું છે, કારણ કે સમાજની સેવા આ પત્ર કેવી રીતે બળવે છે તે સર્વને વિદિતજ છે, માટે આજસ અને નિંદ્રામાં ન પડી રહેતાં સત્વર સુર બંધુઓએ આ કામ ઉપાડી લેવું જોઇએ. શું કહું? આવા વીરતરના ધર્મોગાન ગાઇ સમાજના હિતને માટે ઉભા થયેલા ફંડને માટે સમાજ પાસે બીજા માંગતા પણ સમ્બતાને કે આપણને ખામી આવે તેમ નથી.

ઉપર કહેવાઈ ગયું છે કે આ બદલો વાળવાનો ખરેખરો વખત આપણને હમણાં મળ્યો છે, તે સર્વ કોઇ બાધમંથ ગુજરાતીઓને માન્ય હોય તો ગુજરાતની દરેક પાંચે ધર દીઠ, કે પોતપોતાની સંપત્તિ અનુસાર પરંતુ દરેક ગુજરાતી બંધુઓએ આ ફંડમાં રકમો ભરવીજ જોઇએ અને તે લાંબી સુધી કે એક પણ ધર ખાલી રહેવું નહિ જોઇએ, તેમજ જો આપણામાં એ ઉપકારનો બદલો વાળવાની ભાવના અને હિંમત હોય તો ગુજરાતના સુરત, અમદાવાદ આદિ સ્થળોનાં શ્રીમત ઉત્સાહી અને લાગવગ ધરાવનાર એક મંડળ-કમિટી તરીકે ગુજરાતના ગામેગામ ભ્રમણ કરી સગાસ્તેહી કે આત્મજન પૈકીએને, સરસ પારસ કે શરમમાં નાખીને આ ફંડમાં સારી રકમો ભરાવી આપવી જોઇએ, તેમજ આપ

શ્રી ક્રીમંતં નેતાઓના બહેણા વેપારના દબાણથી ન બંની શકે, તો વિદ્યાવિદ્યાસી શ્રીયુત્ત્વ માણેક્યંદભાષના આશ્રયથી કે એઓ શ્રીએ સ્થાપન કરેલી બોર્ડિંગમાંથી વિદ્યાનું અધ્યયન કરી કરાગત થયેલા બન્ધુઓએ ચોલ-ન્દીયંસંતી માફક સેવા બાળવી બનતી કોશિષે આ કુંડમાં નાણાં ભરાવવા બોધ્યે, સારેજ આપણું ભૂખણ; સારેજ આપણાપર કરેલા ઉપકારનો બદલો વાળ્યો કહેવાશે અને સારેજ આપણે કૃતા-ર્થ થયેલા કહેવાઈશું. એશઆરામમાં મગ્નહ માની પડી રહી આ અમુક્ય વંખર્તને દાયથી શુભાવી દેવાનો નથી. માટે લાઇઓ! સત્વર આ પત્રના અધિપતી મહાદાયપર મનીઓડરો રવાના કરો. અસારે તો એટલુંજ હજી બસ છે. દુરેષ કિંહના.

જે ગુજરાતીઓ અને દિગંબર સંપ્રદાય નેવો કે એક વખત હસ્તીમાંજ નહોતો. જે ગુજરાતીઓને ઘેરઘેર શાસ્ત્ર શું છે, જૈનધર્મના વતં નિયમો કેવાં છે, જૈનધર્મમાં આદારનિહાર કેવાં છે તેનું શિક્ષણ આપનાર જે જૈન દેશસરોમાં કે ભંડારોમાં હાથામતી ભોગ થયેલા શાસ્ત્રો, તેનો ઉદાર કરી આધુનિક પદતી પુરસ્કર લખાવી, હાવાથી આપણી સમક્ષ મુકનાર, જે શાસ્ત્રોના અધ્યયનથી યથ ગયેલા પવિત્ર મુતીગણોના સલ શબ્દોનું પાન કરી-ભાવી મુધારવા ઉત્સુક બન્યા હીએ. વિદેશમાં જોને પ્રતાપે આપણે કેળવણી પામ્યા છે. આપણને તેમજ આપણા દિગંબર સંપ્રદાયને દુનિયામાં જોગબાન્યો છે, તેમજ આપણા દિગંબર જૈનો માટે અનેક વિધાસંયો ઉમા ક્યાં છે, કરાવ્યા છે અને તેથીજ અજો જૈનોના ત્રણે શીરકામાં દિગંબર સંપ્રદાયને મુખ્ય નંબરે મુકવા બામ્પદાગ્યો થયા હીએ, એવા એટ પુરપતે માટે પોતાની સમાજ જે કરે તે પોણું છે. દે મહાસીર પ્રત્નો! એ પવિત્ર આત્માને અદોનિષ્ટ યાન્તી

બક્ષ એટલી હમારી અન્ય ભાવે પ્રાર્થના છે, તેમજ આપણે “ગોહસ્તિમથ” ના શબ્દોમાં કહી શું કે—

મહારી રમતગમતના મિત્ર, પુરાણ શૌ પ્રીત,
સદા સુખી રહેજે;
તુજ ધરતી ચોક્ષો પ્રતિપ્રાણ કરા,
સ્થળો દેવ જે જે તે.
ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

(લઘુભાત સંસ્થા-સુરત.)

અનુકરણીય પુરુષનું

અવરસનું

પ્રિય જૈન બંધુઓ, મહાત્મા કબીરનું

વાક્ય છે કે—

“જય તુમ આયે જગતમેં, સવ હસે તુમ રોય;
પસી કરણી કર ચલો, તુમ હસે સવ રોય.”

અર્થ—હે પુરુષ ! જ્યારે તારો જન્મ આ દુનિયામાં થયો હતો, તે વખતે તું તો રોતો હતો, પણ તારા માતાપિતા તથા અન્ય સર્ગાસંબંધી તારા જન્મ (પુત્રપ્રાપ્તિ) ના સમાચાર જાણીને હસતા હતા; હવે તું એવી કરણી કરીને દુનિયામાંથી જન્મે કે જેથી મરતે સમયે તું હસે ને તારા મરણથી અન્ય સપળા રહે.

બાવાર્થ—એ છે કે જ્યારે અમુક્ય સૂત્ર કરીને આ દુનિયામાંથી જન્ય છે, સારે તેને એમજ લાગે છે કે આ દુનિયામાં આવીને મેં તો મારું કર્મન્ય બગાડ્યું છે, પણ તેવા માણસના વિયોગથી સપળા આપતજનો રહન કરે છે.

આજે આપણે તેવા એક નરરતને આ સંસારમાંથી વિદાય થઇ અએલ જોઇએ હીએ. દિગંબર જૈન સમાજમાં એવો બાએજ કોઇ માણસ હશે કે જે જાનતીર જૈનકુસમીણ

શેઠ માણેકચંદણ જે. પી. ના નામથી અપરિચિત હશે. તા. ૧૯મી જુલાઈના દિવસ દિગંબર જૈન સમાજને વાસ્તે ધણેજ કમનસીબ લેખાશે કે જે દીવસે ઉપરોક્ત શેઠ સાહેબ તેમના કુટુંબીઓ તથા અન્ય આત્મજનોને બદલે આખા દિગંબર જૈન સમાજને શોક-સાગરમાં ઊડી હરહંમેશને માટે આ દુનિયામાંથી ચાલી ગયા છે.

જે મહાન પુરૂષે નિદ્રામાં પડેલી જૈન સમાજને જગાવી પોતાના કર્તવ્યનું ભાન કરાવ્યું છે એટલું જ નહીં, પણ ખુદ પોતે તન, મન અને ધનથી લગીરથ પ્રયત્ન, આદરી ઠામ ઠામ સભા, સોસાયટીઓ, શાળાઓ, ખોડીંગો-સ્કૂલો સ્થાપી છે. આવા એક મહાન નરને લાઇ લેવામાં ફવને પણ કેમ દયા નહીં આવી ? અભારે તેના વિના સારી સમાજ સુની પડી છે. સામાજિક નાવને ભરદરિયે ઊડી સુકાની અતર્ગત થયો છે. હવે સદરહુ નાવને કયો વીરપુરૂષ (સુકાની) કયે કિનારે લાઇને ઊડશે, તેજ જોવાનું રહ્યું છે.

વાંચકો, મરણ બધાને છે, મરણ કોઇને ઊડનાર નથી, પણ જન્મનું અને મરણનું તેનું જ સાર્થક છે કે જેણે પોતાનું જીવન પરાપકાર અર્થે ખર્ચ્યું છે. તેવા માણસો મરવા જતાં પણ તેમની કીર્તિ તો અચળ રહે છે. શેઠ માણેકચંદણ આજ આ દુનિયામાં નથી, પણ તેમણે જે કૃત્ય કર્યાં છે, તેથી તેમનું નામ હરહંમેશને માટે અમર રહેવાનું.

દિગંબર જૈન સમાજની અવનત દશા ચવાનું મૂળકારણ જે અવિદ્યા હતી તેને દુર કરવાને માટે શેઠ સાહેબે જે જે સ્વત્ય પગલાં ભર્યાં છે તે વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવાને માટે જે જે સાધનો તેમણે પુરાં પાડ્યાં છે, તે સર્વને જાહેર છે. આજથી વીસ વર્ષ પર ગુજરા-

તમાં અગ્રેજી લાજુનાર વિદ્યાર્થીઓને કેટલું ખર્ચ કરવું પડતું, તેમ અમદાવાદ તથા મુંબાઈ શહેરમાં કે જ્યાં ખાવાનું મળે પણ રહેવાનું ન મળે તેવે રથાને રહેવામાં કેટલી અગવડો વેઠવી પડતી તેના અનુભવ જોને છે તે અભારે શેઠ સાહેબનો અતઃકરણપૂર્વક આભાર માને છે.

પૈસા કમાવા તો સૌ કોઇ જાણે છે, પણ તેને સદરસ્તે લગાવી જાણનાર થોડાજ છે. પોતાની નામનાને ખાતર પૈસા ખર્ચનારની જૈનસમાજમાં ખોટ નથી, પણ જમાનાને અનુસરી કયે રસ્તે પૈસા ખર્ચવાની જરૂર છે તે સમજનાર તો શેઠ માણેકચંદણ પ્રથમ હતા.

કોઇ પોતાના કુટુંબનાજ શ્રેયને ખાતર, તો કોઇ પોતાની જ્ઞાતિના હિત ખાતર, તો કોઇ પોતાના ગામની લલાઇને વાસ્તે, તો કોઇ ખાસ પોતાના પ્રાંતમાં રહેનારા લાઇઓના લાઇની ખાતર નાણાં ખર્ચે છે, પણ સદરહુ શેઠ સાહેબે જ્ઞાતિ કે કુળનો ભેદ રાખ્યા સિવાય જૈન સમાજને વસુધૈવ કુટુંબકમ ગણીને ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને જે સહાય કરી છે તે બદલ જૈનસમાજ શેઠ સાહેબનો જેટલો આભાર માને તેટલો જોછો છે; આવા એક પરાપકારી નરના મરણને લીધે શું ગુજરાત, શું પંજાબ, શું દક્ષિણ અને શું હિંદુસ્થાન સારા ભારતવર્ષના જૈનસમાજે એક અવાજે દિગંબરી જાહેર કરી છે.

શેઠ માણેકચંદણને મહાત્માની ઉપમા આપવામાં જરા પણ અતિશયોક્તિ નથી; કોઇપણ દષ્ટિથી તપાસતાં ગાંભીર પડશે કે એક મિત્ર તરીકે, સમાજ તથા તીર્થના ઉદ્ધારક તરીકે, શૂર તરીકે, નિરાભિમાની પુરૂષ તરીકે પૈસાનો સહલ્ય કરનાર તરીકે તથા સલાહકારક તરીકેના હરેક ગુણ તેઓનામાં હતા; આટલા ગુણો એકો વખતે એક પુરૂષમાં હોય એવો નર

દિગંબર જૈન સમાજમાં તો હાલ છેજ નહીં અને ભવિષ્યમાં કોઈ વિરલજ પેદા થશે.

જે જે માણસો શેઠ સાહેબના સમાજમાં આવ્યા હશે તેમને માણસજ હશે કે તેઓ કેવા સાદા મિત્રજના તેમ નિરાશિભાવી પુરૂષ હતા; ચાહે ગરીબ, ચાહે અમીર, ચાહે હોરો, ચાહે ખડો કોઇ માણસ તેમની પાસે જતો તો તેઓની સાથે તે ઘણી છુટ્ટી વાત કરતા હતા; ગરીબ આદમીઓને ધંધે વળગાડવાની સલાહ આપવામાં તથા વિદ્યાર્થીઓનો ઉત્સાહ વધારવામાં તે એણાજ હતા.

કહેવું અને કરવું એ બેમાં ઘણું તફાવત છે. જૂન કાંઠી સહેજ છે. પરાપદેશે પાંડિત્યમ્ દર્શાવનારા તો ઘણા મળી આવશે, પણ પેતે કહેવા મુજબ કરી બતાવનારા તો ઘણા યોગ્યજ હશે. તીર્થો ઉપર જૈન સમાજના હજારો રૂપીઆ હરસાથ ગય છે તેનો ગેરવ્યય થતો દેખી તથા તીર્થના હકકોને નુકસાન થતું દેખી શેઠજના દિલમાં જે લાગણી વૃદ્ધિભવેલી તેના પરીણામે તીર્થ-લેખ કમીટીની સ્થાપના કરાવી તીર્થની ઉત્તતિ માટે શેઠ સાહેબે જે જે ફરજ અદા કરી છે તે આજાગવૃદ્ધ જૈનથી અજાણ્યું નથી અને તેનેજ પરિણામે આજે શેઠ સાહેબ તું નામ ધરધર જાણીતું થયું છે.

શીખરજનો પદાડ અપવિત્ર થતો અટકાવામાં, ગોમટૃસ્વામી, ગિરનાર, પાલીનાથા, ગજપથા, તારંગા તથા ઘણાં નીધેનિા વડી વટ મુધારી તેને ઉત્તન દશાએ પદોચ્છવામાં દેહાએ પહેલ કરી દેવ તો તે એક શેઠ સાહેબજ છે, અને તીર્થોના ઉત્તમ નમુના રૂપે જે લોકો શીખરજ તથા પાલીનાથા વીગેરે સ્થળે ગયા હશે તે લોકોએ જોવું દશે કે ત્રીસ વર્ષ પહેલાંના તે દાવના વડીવટ માં કેટલો તફાવત છે. યાત્રીઓને આરામ પદોચ્છવા કેટલી તમનીને કરવામાં આવે

છે? પૈસાનો કેવી રીતે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે તથા તે તીર્થોના દિસાથ જે આજ લાગી અધારામાં રહેલા તે પ્રગટ કરી તીર્થની હાલતથી સમાજને કેવી વાકેફ કરી છે ?

લાંબા દીલાં ટપકાં કરીને હાથમાં માળા અલવાથીજ ભગતની વ્યાખ્યાની સમાપ્તિ થતી નથી, તેમ હાથમાં માળા ને પેટમાં લાળા, સમાજને અવનત દશાએ પહોંચતી જોઇને જેને જરા પણ દયા આવતી નથી એવા માણસો ખરા ભગત નહીં પણ બગભગતોજ છે. ખરો ભગત તો તેનાં કૃત્ય પરથીજ જણાઇ આવે છે. પુન્ય શું ચીજ છે તથા શું કાર્ય કરે પુન્યની પ્રાપ્તિ થાય છે, તે શેઠજના તીર્થ સંબંધીના કાર્યથીજ જણાઈ આવે છે; હજારો માણસ તરફથી જલી છુરી સુણીને પણ કામ થયાંના કંઈ પણ બદલો મેળવવાની આશા વિના નિસ્વાર્થપણે પોતાના કર્તવ્યમાં મરતા સુધી દત્તચિત્ત રહેનાર પુરૂષને મહાત્મા નહીં તો બીજો શું કહેવાય ? ધન્ય છે તેજા પુરૂષને અને ધન્ય છે તેની જનનીને કે જેણે આવા મહાત્માને પોતાની કુખે અવતાર આપ્યો. કહ્યું છે કે-

“ જનની જળુજો ભકત જન,
કાં દાતા કાં શૂર;
નહીં તો રહેજે વાંઝણી,
ન ગમાવીશ ફાકટ નર ”

મહાસયો, આ એક મહાત્માનું મરણ સાંભળીને એવો કોણ દલીલ દલવેનો પુરૂષ દશે કે જેનું દલય પીમળ્યા વિના રહેશે? નિદામાં પડેલી તથા કર્તવ્યનું જ્ઞાન જુલેલી સમાજને જગાડવી એ વીરપુરૂષ સિવજ બીજો કોણ કરી શકે? તીર્થ પ્રાપ્તિની ખરી જાણને સમાજના દુઃખે દુઃખી તે એક જાજ નહીં તો બીજો શું કહેવાય ?

સ્વાર્થને અંગે તો સઘળા દુનિયા કામ કરે છે, પણ નિઃસ્વાર્થપણે અને તે પણ બીજાના એવને માટે મહેનત કરનારજ મહાત્મા ગણાય છે. એવી કાણ સલા ને સોસાયટી, કમીટી કે મીટીંગ હતી કે જેમાં શેઠ માણેકચંદ્રએ હાજરી નહીં આપી હોય. જીંદગીનો ઘણો ભાગ જેણે પરોપકાર, અર્થેજ ગાળ્યો હતો એવા મહાત્માને, તો હાલની પ્રજાએ જાતે નિહાળ્યો છે, અને તેવો એક નર પોતાની કામમાં હોવાનું જે અભિમાન આપણને હતું, તે મહાત્માનું નામ લવિષ્યની પ્રજા પણ યાદ કરે અને તેના ગુણનું અનુકરણ કરે તેને માટે એક સમારક ફંડ ઉભું કરી હરેક આદમી પોતાની શક્તિ તથા ભાવ મુજબ તે ફંડમાં પૈસા ભરી પોતાના ઉપર કરેલા ઉપકારનો જલ્દો ફૂલ નહીં અને ફૂલની પાંખડી રૂપે વાળશે એમ લાંબક ઇચ્છે છે. આનું ફંડ સુરતમાં જોડાયેલું છે અને તેમાં હું રૂ. ૨૫) મોકલી આપું છું અને એજ મુજબ બીજા વાંચકોને એ ફંડમાં રકમો મોકલવાને આગ્રહ કરું છું. આવી રીતે ઉપકારી પુરવનો વત્ત કિંચિત જલ્દો વાળવામાં ન્યારે જૈનસમાજ પાછી પાની કરશે તો એમજ સમજવું કે સમાજ સ્વાર્થનીજ સગી છે, તેમ તેની દશા મુધરવાની હતુ ઘણીવાર છે. આવા સમારક ફંડમાં પણ અગર કોઇનું એવ હોય તો તે પણ સમાજનું; ન કે મરનારનું. ફક્ત શેઠજની યાદગારી રૂપમાંજ આ પોતાનાજ ફાવવાને માટે કરવાનું છે. આવા સમારક ફંડમાંથી વિદ્યાદાન તથા વિદ્યાવૃદ્ધિ કે જે મરનારનો મુજ મંત્ર હતો, તેને સાફ કોઇ સંસ્થા સ્થાપી અગર જે છે તેમાંથી લાયક ગણી તેને ઉન્નત દશાએ પહોંચાડવામાં આવશે, તો મરનારનો આત્મા સ્વર્ગમાં રહે રહે પણ સંતોષ પામશે કે તેના આહવાસ-આએ તેના ઉદ્દેશની પુષ્ટિ કરી છે.

પ્રિય વાંચકો, શેઠ માણેકચંદ્ર એક ખાનગી ગૃહસ્થ તરીકે, કુટુંબ વત્કુલ પિતા તરીકે, જાહેરમાં સમાજ ઉદ્ધારક તરીકે, સર્વના શુભેચ્છક તરીકે, ઉદાર મુજબ તરીકે, ક્ષમા, નિરાશિમાન ને આરિત્રની મૂર્તિ તરીકે પોતાનું જીવન સુવાસમય, આનંદમય, પ્રજાન્ત-મય કરી ગયા છે.

સુખનિદ્રામાં શાન્ત હૃદયે કાંઈ પણ મંદવાડ વેઠ્યા સિવાય એમનો આત્મા નિજ સ્વરૂપમાં સમાધ ગયો, એજ ખતાવી આપે છે કે “આનું” નામ તે મરણ. ” એમના જવાથી, એમના નામથી જાણનાર એવા પ્રત્યેક જને કાંઈને કાંઈ ખોયું છે. કુટુંબીઆએ અનુકરણીય મહાત્મ્ય દ્રષ્ટીમાંથી જનું જોયું છે, મિત્રોએ હૃદયનો વિશ્રામ જોયો છે, લોકોએ આરિત્રનો ઉત્તમ નમુનો જોયો છે, પ્રિય વાંચક, મરનારના આરિત્ર પરથી તને મહણ કરવા યોગ્ય કંઈપણ શિક્ષણ મળ્યું હોય અને તે પ્રમાણે ચાલી સમાજની સેવા કરવામાં ત્રં શક્યનુસાર બહુ નહીં તો ઘોડો પણ ભાગ લેશે, તો સદરકુ લેખની સાચકતા ગણાશે.

શેઠજના મરણથી જે શોક થાય છે તે કરતાં તેમની જગ્યા પુરનાર કોઇ પુરૂષ નજરે નહીં આવવાથી વિશેષ શોક થાય છે.

ધર્મર તેમના આત્માને શાંતિ આપે અને તેમના કુટુંબમાં તેમનાથી પણ વિશેષ ઉજવલ કર્તિ પ્રાપ્ત કરનાર પુરૂષ પેદા થાઓ, એજ હૃદયની પ્રાર્થના છે.

શાંતિ ! શાંતિ ! ! શાંતિ ! ! !

D. S. Shah. (ગીરીડી, બંગાલ)

ઉપદેશકના ભ્રમણનો રિપોર્ટ:

મુંબાઇ દિગંબર જૈન પ્રાંતિક સભા તરફથી હાલ પં. પીતામહેદાસજી ઉપદેશક તરીકે ગુજરાત પ્રાંતમાં ભ્રમણ કરી રહેલા છે, જેમના ભ્રમણનો સંક્ષિપ્ત રિપોર્ટ નીચે મુજબ મળ્યો છે-

તા. ૨૪-૬-૧૪ના રોજ મુખાધ્યાનીકૃષ્ણ અંકલેચર આવ્યો. અને દિ. જૈનોના ૫૦ ઘર, વસ્તી ૧૨૫ મનુષ્યની છે. રાતના ૭ા વાગ્યાથી મહાવીરસ્વામીના મંદીરમાં શેઠ અમરચંદ ખૂબચંદના પ્રમુખપણા નીચે સભા કરી, જેમાં પ્રથમ શા. છોટાલાલ ધેસાભાઈએ મહારા પારચય કરાવ્યો. ત્યાર પછી ગૃહસ્થનાં 'પદ નિત્યકર્મ' વિષય ઉપર મહે. વ્યાખ્યાન કર્યું. ચાર ભાઈઓએ સ્વાધ્યાય અને એક ભાઈએ મહિના મુધી જનપુજન કરવાનો નિયમ લીધો.

તા. ૨૭ મીએ અમદાવાદ આવ્યો અને શેઠ પ્રેમચંદ મોતીચંદ બોડિંગની ધર્મ-શાળામાં ઉતર્યો. ૫૨ સંખ્યા ૧૨, મનુષ્ય સંખ્યા ૪૬ છે. રાત્રે બોડિંગના સેક્રટરી શાં. ચીમનલાલભાઈના પ્રમુખપણા નીચે મિથ્યાત્વ, અન્યાય, અભક્ષના સાગર વ્યાખ્યાન આપ્યું, જેથી કેટલાક વિદ્યાર્થીઓએ પરત્વેત્યાગ તથા શાસ્ત્ર સ્વાધ્યાય અને અષ્ટ દ્રવ્યથી પુજન કરવાના નિયમ લીધા. ચીમનલાલભાઈએ ઉપદેશક ભંડારમાં ૩. ૨) આપ્યા. તા. ૨૮ મીએ બોડિંગના વિદ્યાર્થીઓની પરીક્ષા લીધી. પરીક્ષાનું પરિણામ સાધારણ રૂપમાં ફીક છે. એમને કંઈમ કરવા વિષે કહેવામાં આવ્યું.

તા. ૨૯મીએ નરોડા આવ્યો. ૫૨ સંખ્યા ૨૦, મનુષ્ય સંખ્યા ૮૦ છે. રાત્રે શેઠ તારચંદના પ્રમુખપણા નીચે જનપુજન, અને શાસ્ત્રસ્વાધ્યાયના વિષયમાં વ્યાખ્યાન કર્યું, જેથી ચાર માસ માટે એક ભાઈએ શાસ્ત્ર પાંચતું અને ૬૫ ભાઈઓએ સાંમળવાનું સ્વીકાર કર્યું. શ. ૪ા ઉપદેશક ભંડારમાં આવ્યા. મંદિર એક છે. ભોડેમાં અનાનના અને ફૂટનો પ્રમાણ વધારે છે. અહીં એક જાળજી પામે જીવંદેવનો અભિરેક કરાવતા

જેવામાં આવ્યું, જેથી ખીજા બે રાત્ર સભાઓ કરી, ૫૨-નુ કોઈ પણ ભાઈએ પ્રકાશ અને અષ્ટ દ્રવ્યથી પુજન કરવાનું સ્વીકાર્યું નહીં !

તા. ૨ જુલાઈએ રખીયાળા આવ્યો. ૫૨ સંખ્યા ૧૮ છે. તા. ૪-૭-૧૪ના દિવસે એક વ્યાખ્યાન મિથ્યાત્વત્યાગ અને સ્વાધ્યાય પ્રચાર ઉપર કર્યું, જેથી ૪ મહિના માટે પાંચ ભાઈઓએ સ્વાધ્યાય કરવાનું અને બે સ્ત્રીઓએ કુચર, કુદેવ, કુધર્મપૂજનો સાગ કર્યો તથા ન્હાઈને, જનદર્શન કર્યા પછી જ રસોઈ આદિ કરવાનું સ્વીકાર્યું.

તા. ૫મીએ પ્રાંતિજ આવ્યો. મંદિર એક, ૫૨ સંખ્યા ૧૦, મનુષ્ય સંખ્યા ૨૫ છે. રાત્રે આવિકાશ્રમમાં એક શાસ્ત્રસભા કરી. તા. ૬ મીએ શેઠ માણેચંદ ગુલાબચંદના પ્રમુખપણા નીચે 'સાયો ધર્મ' એ વિષય પર વ્યાખ્યાન થયું, જેથી ચાર ભાઈ ઓએ સ્વાધ્યાય કરવા અને કેટલીક સ્ત્રીઓએ ન્હાઈ, જનદર્શન કર્યા પછી રાધિવાનું સ્વીકાર્યું. ૫૨ તરફથી ૩. ૧) ઉપદેશક ભંડારમાં મળ્યો. અહિંના આવિકાશ્રમમાં બહારગામની ૭ શ્રાવિકાઓ, ૫ કન્યાઓ ધર્મશાસ્ત્ર ભણે છે તથા ત્રણ નાના છોકરા ભણે છે. અધ્યાપિકા છાર નિવાસી ઉગરીખાઈ છે. આવિકાઓ અષ્ટદ્રવ્યથી જનપુજન કરે છે, ૫૨નુ રોકા છે કે અભિરેક કરનાર એક વિધર્મી જાળજી છે. અહીંના ભાઈઓએ પ્રસાદ છોડવો જોઈએ. તાં ૭મીએ એક શાસ્ત્રસભા કરી તથા આવિકાશ્રમમાં ભજનારી આવિકાઓની પરીક્ષા લીધી. પતિશાસ્ત્ર સંતોષગ્નનકે છે અન્યાસ જદાતા, પુજન, આશ્રયના પાઠ અને બાળબોધ જેન ધર્મનો પાલ છે.

તા. ૮ મીએ ઓરાણ આવ્યો. મંદિર એક, ૫૨ ૫૦, મનુષ્ય સંખ્યા ૧૫૦ છે. રાતના ૮ વાગ્યાથી શેઠ રાવચંદ રતેદયંદના પ્રમુખ-

પણા નાચે મિથ્યાતા, અન્યાય અને અભક્ષ
લાગપર વ્યાખ્યાન થયું, જેથી ૩૦ સ્ત્રીઓએ
સ્નાન અને જીવદર્શન કરી રસોઇ કરવાનું
સ્વીકાર્યું તથા ૧૨ સ્ત્રી પુરુષોએ શીશવન લીધું.
તા. ૯ મીએ રાત્રે શાસ્ત્રસભા થયા પછી
એક વ્યાખ્યાન પર નિત્યકર્મ પર થયું,
જેથી ૬ ભાઇઓએ શાસ્ત્રસ્વાધ્યાય અને
૨ ભાઇઓએ ૪ મહોના માટે જીવપૂજન કરી
સ્નાના નિયમ લીધા. પંચ તરફથી ૩.૫) ઉપ-
દેશક ભંડારમાં આપ્યા. અહીં એક જૈન
પાઠશાળા બે મહિનાથી સ્થપાઇ છે. રહસ્યારે
૭ થી ૯ સુધી ૨૫ વિદ્યાર્થી બહુ છે અને
દિવસના બે થી ૫ સુધી ૧૨ સ્ત્રીઓ તથા
કન્યાઓ ભણે છે. અધ્યાપક લક્ષ્મીભાઇ છે.

તા. ૧૧મીએ સોનાસણ આગ્યો.
મંદિર ૧, ધર ૨૫, મનુષ્ય સંખ્યા ૧૦૦ છે.
આજે વરસાદ વધારે હોવાથી સભા યથ શક્તિ
નહી. તા. ૧૨ મીએ રાત્રે ગાંધી જીવરાજ
ઉગરચંદના પ્રમુખપણા નીચે 'શાસ્ત્રસ્વાધ્યાય'
વિષયપર વ્યાખ્યાન આપ્યું જેથી એક ભાઇએ
શાસ્ત્ર વાંચવા અને દસ ભાઇઓએ તથા ૪ સ્ત્રી-
ઓએ સાંભળવાનું સ્વીકાર કર્યું. અહીં ૫-
હેલા જૈન પાઠશાળા સ્થપાઇ હતી, પરંતુ
અધ્યાપક યોગ્ય ન મળવાથી હુટી ગઇ. પંચ
માસીક રૂ. ૨૦)ના પગારથી બીજો શિક્ષક
ધર છે, આથી પ્રાતિક સભાએ શિક્ષક શા-
ધી તરારાએ મોકલી આપવો જોઇએ. શીખવા
લાયક ૨૫ છોકરા તથા ૧૦ સ્ત્રીઓ અને
કન્યાઓ પણ છે.

તા. ૧૩ મીએ નનાનપુર આગ્યો.
મંદિર ૧, ધર ૧૫, મનુષ્ય સંખ્યા ૬૦ છે.
રાત્રે શેઠ મોતીચંદ વેણીચંદના પ્રમુખપણા
નીચે એક વ્યાખ્યાન 'ગૃહસ્થના પદ નિત્યકર્મ'
વિષયપર કર્યું, જેથી એક ભાઇએ શાસ્ત્ર વાંચ-
વાનું અને ૧૪ ભાઇઓએ સાંભળવાના
નિયમ લીધા.

તા ૧૫ મીએ ફતેહપુર આગ્યો.
મંદિર ૧, ધર ૨૬, મનુષ્ય સંખ્યા ૭૫ છે.
રાત્રે મહેતા રેવચંદ વીરચંદના પ્રમુખપણા
નીચે મિથ્યાત્વ, અન્યાય, અભક્ષ ત્યાગ વિષય
પર વ્યાખ્યાન આપ્યું. તા. ૧૬ ની રાત્રે
બીજી વ્યાખ્યાન 'સ્વાધ્યાય પ્રચાર અને
જીવપૂજન' પર આપ્યું, જેથી ૧૦ ભાઇઓએ
સ્વાધ્યાય કરવાનું તથા પ્રતિદીન રાત્રે એક
ભાઇએ શાસ્ત્ર વાંચવું અને ૫ ભાઇઓએ
સાંભળવાનું સ્વીકાર્યું. ત્રણ વર્ષથી સ્થપાયેલી
જૈન પાઠશાળાનું શિક્ષક ન મળવાથી બંધ
પડી છે. રૂ. ૧૫) ના પગારથી પંચ
એક શિક્ષક ધર છે. આથી પ્રાતિક
સભાએ તજવીજ કરી જલદી મોક-
લવો જોઇએ. અહીંના ભાઇઓ તથા સ્ત્રીઓ-
ની ધર્મરૂચી બીજા સ્થાન કરતાં વિશેષ છે.
આથી બીજા બે શાસ્ત્રસભાઓ વધારે
કરી, જેથી દરેક ધરના ભાઇએ પંદર પંદર
દિવસના વારે એક વર્ષ માટે અષ્ટ દ્રવ્યથી
જીવપૂજન કરવા સ્વીકાર્યું. મહેતા ભાઈચંદ
જીવનલાલે પ્રાતિક સભાના સભાસદ થવા કમ્પ-
લું છે અને પંચ તરફથી રૂ. ૫) ઉપદેશક
ભંડારમાં આપ્યા.

તા. ૨ જુએ ઇડર આગ્યો. ભટ્ટારક
વિજયકિર્તીજીથી હૃદયદ્રાવક ખબર સાંભળ-
વામાં આવી કે, જગપ્રસિદ્ધ અને જૈન સમા-
જોદ્ધારક શ્રીમાન શેઠ માણિકચંદજીના
સ્વર્ગવાસ ! હાથે થોડાજ સમયમાં કેટલાક
લોક મારી પાસે આવ્યા અને શેઠની બિમારી
આદિની વાતો પૂછતા લાગ્યા, પરંતુ મને
ખબર નહોતી કે શેઠજી મૃત્યુને ધાર્મિક
જોયના પગ વડે ઉભો કરી કદીપણ
દર્દન નહીં કરાવે. રાત્રે ભટ્ટારકજીના પ્રમુખ-
પણા નીચે શોકસભા કરી અને તે નામ
કુટુંબીઓ ઉપર શોકદર્શક તાર મોકલવાનો
કાર્ય કર્યો.

તા. ૨૨મી એ વડાલી અતિસયક્ષેન પહેાંચેા. અહીં દિગંબર જૈનનું એક પણ ઘર નથી, પરંતુ પાર્શ્વનાથ સ્વામીનું મોટું દિગંબર મંદીર છે. બધી વ્યવસ્થા રવેતાંબરીના હાથમાં છે. કદી કદી આંગી પચ ચક્રાવે છે અને દિગંબરી આગ્નાય પ્રમાણે હમેશાં પૂજન પણ થતું નથી. તીર્થક્ષેત્ર કમીડી અને ઇડરના ભટ્ટારકે વિશેષ ધ્યાન આપવું જોઈએ. તા. ૨૩ મીએ માણેકગાંધ ઈન પાંદશાણાની પરીક્ષા લીધી, જેમાં વિદ્યાર્થી ૨૦ અને કન્યાઓ ૨૫ હતી, પરીક્ષાર્ણ સંતોષજનક છે. અખ્યાસક્રમ ઉત્તમ છે. શિક્ષક લાંબા માધ્યાવાસ છે અને અખ્યાપિક્ષા. મેનાગાંધ ઉદ્ધસીન યતિવાળા છે.

તા. ૨૪ મીએ ભટ્ટારકજીના પ્રમુખપણા નીચે સમ વ્યસન ત્યાગપર એક વ્યાખ્યાન થયું, પરંતુ કુટને લીધે કાંઈ સફળતા થઈ નહીં.

તા. ૨૬ મીએ તલોદ આગ્યો. મંદિર ૧ જીજીવરયામાં છે, ઘર ૧૨, મનુષ્ય સંખ્યા ૩૫ છે. મિથ્યાત્વ ત્યાગ અને જનપૂજન માટે કહ્યું તો એક વર્ષ માટે પોતપોતાના વારે અષ્ટ દ્રવ્યથી પૂજન કરવા રિવાજી.

તા. ૨૭ મીએ ઉજેડીઆ આગ્યો, રાત્રે શાસ્ત્રસભા કરી અને તા. ૨૮ મીએ 'સ્વાધ્યાય પ્રચાર' પર એક વ્યાખ્યાન આપ્યું. મંદિર ૧, ઘર ૨૫, મનુષ્ય સંખ્યા ૮૦ છે. બીજી સભા તા. ૨૯મી રાત્રે 'મિથ્યાત્વત્યાગ અને જનપૂજન' વિષયપર કહ્યું તો ચાર ભાષ્યોએ પોતપોતાના વારે એક વરસ માટે અષ્ટ દ્રવ્યથી પૂજન કરવા અને રાત્રે મંદિરમાં શાસ્ત્ર વાંચવા તથા સાંભળવાનું સ્વીકાર્યું. શેઠ કાળીદાસ સાહજગદે રા. ૧) અને પંચ તરફથી રા. ૨) ઉપદેશક ભંડારમાં આવ્યા.

તા. ૩૦ મીએ અમદાવાદ આગ્યો અને તમીલન રીક ન હોવાથી રપામાજી આ-

પધાવપમાંથી દવા લીધી અને બે દિવસ રહ્યો. રાત્રે જોડિંગના વિદ્યાર્થીઓનું ધર્મશિક્ષણ તપાસ્યું. અખ્યાપક પં. કાશીભાઈની શિક્ષણ પદ્ધતિ અતુલરણીય છે, પરંતુ જેગ્ય રીતે ધ્યાન આપવું એ વિદ્યાર્થીની કુરજ છે.

તા. ૨૮ મીએ કલોલ પહેાંચ્યો. મંદિર ૧, ઘર રાખ્યા ૫૦, જૈન સંખ્યા ૩૦૦ છે. રાત્રે શાસ્ત્રસભા તથા તા. ૩ જી એ જાહેર સભા શેઠ કેવળદાસના પ્રમુખપણા નીચે કરી શુદ્ધચના પદ્ધતિ કમંપર વ્યાખ્યાન આપ્યું, જેથી ૨૦ ભાષ્યોએ ૧૫ દિવસના વારાથી અષ્ટ દ્રવ્ય પૂજન નિલ કરવાના નિયમ લીધા. ૨૦ જન સ્વાધ્યાય કરે છે. અત્રે, ભણવા લાયક ૩૭ છોકરાઓ છે તે તથા સ્ત્રીઓ પણ ભણવાને ઉત્તારી છે, માટે શેઠ પ્રાણવાદજી વગેરે ખટખટ કરી પંચસદારા પાંદશાલા ખેલે તો કેવું સારું. શેઠ અમયાલાલે રા. ૩) ઉપદેશક ભંડારમાં આપ્યા.

તા. ૫ મીએ અલુવા આગ્યો. મંદિર ૧, ઘર સંખ્યા ૧૫ અને જન સંખ્યા ૪૦૦ છે. મંદિર બહાર બેહેર સભા કરી, તેમાં અન્યમતી ભાષ પણ હાજર હતા. મહેતા મગનલાલના પ્રમુખપણા નીચે 'મનુષ્ય જન્મની સફળતા' ઉપર વ્યાખ્યાન કયું જેથી ૧૫ ભાષ્યોએ બે વર્ષ મુખી ૧૫ દિવસના વારાથી અષ્ટદ્રવ્ય પૂજન કરવાનું સ્વીકાર્યું. પંચ તરફથી રા. ૫) ઉપદેશક ભંડારમાં આવ્યા. રા. નેમચંદ વેણીચંદ સભા સદ થયા. પીતામહદાસ ઉપદેશક.

નોંદ—આ પ્રાંતમાં જનપૂજન અષ્ટદ્રવ્યથી રોજ થતું નથી નથા રાત્રે શાસ્ત્રસભા થતી નથી, જેથી દરેક ગામની પંચે ખાસ દવા કરી પુજન અને શાસ્ત્રસભાને દિવાન હમેશ માટે ચાલુ કરી પોતાના આત્માનું કલ્યાણ કરવું જોઈએ. વ્યવહાર મંબેજ, નિશય મંબેજ પ્રાંત કરવાનું મુખ્ય કારણ છે. જે કે

अद्वितीयता ७ निरय कर्म अने नामधों प्रसिद्ध
छे, परंतु हात्र गुजरातमां अद्विस्थाने धेर
जुधने पुछीये छीये तो परकर्म शु ? तेमां
प्रथम देवपूजने पछु तेमनामां सद्भाव नथी.
नानी नानी उमरनां नहि, पछु ५० वर्षथी
पछु मोटी उमरना, पछु वर्षभरमां लागेज.
ऐकाद वषत अर्धभत्र यदारता हसे । वडाका
नैन पंधुआ । जहदी येतो अने कंधपछु न
करी शके तो देवपूजने तो कहीपछु न भुझे
ऐज तमारा 'जैन' नामनी सार्यता छे,
डाडोरदास लगयानदास अयेरी,
भंत्री, उपदेशक विभाग-भुंभाध.

सनातनजैन ग्रंथमालाका छपना वंद !

करनाही पड़ा, क्यों कि हमारे प-
वित्र जैन धर्मका प्रचार करनेवाले विद्वान्
वा धर्मप्रचारके लिए लाखों रुपये खर्च
करनेवाले दानवीर महाशय इस ग्रंथमालाके
छपते रहनेमें कोई भी लाम नहीं समझते।
न तो इस ग्रंथमालासे संस्कृत पाठशाला-
ओंमें पढ़नेवाले विद्यार्थियोंको ही विद्याध्य-
यनमें ग्रंथप्राप्तिकी सुगमता होती है, न इसके
जैन धर्मकी प्रभावना ही होती है और
न इसमें प्राचीन संस्कृत प्राकृत ग्रंथोंके
छपनेसे इतिहासादि कार्योंमें ही सहायता
पहुंचती है तथा न कलकत्तेकी यूनिवर्सिटीमें
दिगंबर जैनाचार्यकृत जैनैन्द्र शाकटायन
व्याकरणकी ६ टीकायें और आक्षेप-परी-

क्षादि न्याय ग्रंथोंके भरती होनेसे वहांकी
परीक्षा देनेवाले विद्यार्थियोंको भी इन
ग्रंथोंके पढ़ने पढ़ानेकी ही जरूरत है,
क्योंकि कलकत्ता यूनिवर्सिटीमें अन्यमती
विद्यार्थी तो इन ग्रंथोंको सुगम समझ
पढ़ेंगे ही क्यों ? रहे जैनी विद्यार्थी सो वे
हाथसे लिख २ करही इन ग्रंथोंको पढ़
लेंगे और परीक्षा दे लेंगे, अर्थात् इस ग्रंथ-
मालाके छपनेसे, कोई भी प्रतीन नहीं होता!!
यही कारण है कि २२ महिने तक इस
संस्थासे हजारों नोटिस बॉटनेपर व जैन-
हितैषी, जैनमित्र, सत्यवादी, दिगंबर जै-
नादि पत्रोंमें अनेकवार प्रार्थना, प्रेरणा,
उत्तेजना छपनेपर तथा अनेक धनपात्रों
सभा सोसाइटियोंके समक्ष वा पत्रद्वारा
वार२ प्रार्थना करनेपर भी किसीभी दान-
वीर व मर्दके लालने इस ग्रंथमालाको
द्रव्यसहायता नहीं दी है। यह हमारी
बड़ी भारी गल्ती और अदूरदर्शिताका
विचार था, जो हमने उसनावादिनिवासी
एक मात्र श्रीमान् श्रेष्ठिवर्य्य गांधी नेमिचंद
वहालचंदजी वकीलकी २०००) मात्रकी
सहायता पाकर ही इस महान् कार्यको
प्रारंभ कर दिया तथा कमसेकम २००
ग्राहक ८) देने वाले और १५ ग्राहक
सौ २ रुपये देकर पंद्रह२ प्रतिके दानी
ग्राहक तो अवश्यही बन जायगा, ऐसा
अनुमान और आशा करनाभी हमारा
सर्वथा मूलभरा था क्योंकि आजतक

२१ महिनोसैं वारंवार रोने पुकारनेपर भी आठ २ रुपयेके कुल ६० तथा सौ रुपयेके तीन ही महाशयोंको दानी ग्राहक बना पायें। हमें अत्यंत दुःख है कि इन ग्राहकोंसे प्राप्त हुए ९००) रुपये और, मूल्य-संस्थापक महाशयसे प्राप्त हुए २०००) रुपये लगाकर केवल १० दश अंक ही छपाकर जैनैन्द्र प्रक्रिया उत्तरार्ध-ग्रन्थ टीका सहित, जैनैन्द्र व्याकरण चिन्तामणि टीका सहित, शाकटायन स्मृति और राजवार्तिक जो अधूरे ही रखेंकर इस ग्रंथमालाको छपना बंद कर देना पड़ा।

पाठक महाशयों ! इस समय हमारे पास इतनाभी द्रव्य नहीं है कि आठवां अंक तैयार है वह तथा नववें दशवें अंकमें दो२ फारम छपने बाकी है वे छपाकर और पोष्टेज लगाकर ग्राहकोंके पास भेज दें। यदि कमसे कम दो हजार रुपयोंकी सहायता किसी भूलेभटके जिनवाणी-मत्त धर्मात्मा महाशयसे इस भादो मासमें मिल जायगी तो उक्त अधूरे ग्रंथ (८ अंक छपाकर) तो अवश्य ही पूरे कर देना हमारा कर्तव्य है परंतु उसके पश्चात् फिर तो जैनी धनाढ्य महाशयोंकी सहायता मिल जानेकी आशापर ऐसे दुःसाहसका कार्य कदापि नहीं किया जायगा। क्योंकि हमने आजतक बहुत कुछ साहस और आशा की है और की भी परंतु जहां तक विचारते हैं हम किसीभी कार्यमें

सफल नहीं हुये तौ अब इस अतिशय महान् कार्यमें, जिसमें कि एक२ अंक ३००) रुपयोंकी लागतसे कममें तैयार नहीं होता, कैसे सफलभूत हो सकते हैं !

इस ग्रंथमालाका वा इस धार्मिक संस्थाका हिसाब २०००) देकर कार्य प्रारंभ किरानेवाले महाशयके पास तौ भेज दिया गया है। उनसे और भी सहायता मांगी गई है, यदि मिल गई तौ शेष अंक पूर्ण करके इस संस्थाकी सविस्तर रिपोर्ट छपाकर प्रकट कर दी जायगी। इस बीचमें कोई महाशय हिसाब देखना चाहें तौ उन्हें लिखकर भेज सकते हैं।

जैन समाजका दास—

पन्नालाल बालकीवाल

मंत्री-मारतवर्षीय जैन सिद्धान्त प्रकाशिनी संस्था।

टि, मदागिनी जैन मंदिर—धनारस सीटी।

नोट—उपला लेखत्री एम जणाय छे के बालब्रह्मचारी जैनसमाजसेवक पं. पन्नालालजी बाकलीवाल जे 'सनातन जैन ग्रंथमाला' द्वारा संस्कृत जैन शास्त्रों प्रकट करी रखा छे ते हवे मदद न मळबाथी तथा जोईता ग्राहक न बचाथी बंध धवानी नैयारीमां छे। आ. सामंजसी कया जैन बंधुने खेद नहि थाय ? अगो वारंवार हमारा बांचकोने जणावी गया छीण के गांठना पैताथी न बने, तो मंदिरना भंडा रना पैताथी पण ए 'ग्रंथमाला'ना ग्राह

॥ श्री वीतरागाय नमः ॥

शेठ प्रेमचंद मोतीचंद दिगंबर जैन बोर्डिंग तरफथी प्रकट थतुं मासिक

❧ दिगंबर जैन. ❧

THE DIGAMBER JAIN.

नमः श्री वर्द्धमानाय निर्द्धूतकलिलात्मने ।

सायोकानां त्रिलोकानां यद्विद्या दर्पणापते ॥

वर्ष ७ मुं. | वीर संवत् २४४०. भाद्रपद. विक्रम सं. १९७०. | अंक ११ मो.

संपादकीय कृतव्य.

जोतजोतामां एक वर्ष वीती गयुं छे
अने एकवार करीथी
पर्युपण पर्वतुं कर्तव्य. आपणो महान पर्व
श्री दशलक्षणीक
पर्व याने पर्युपण पर्व आवी पहुँच्यो छे.
जैनोमां आखा वर्षमां पवित्रमां पवित्र
दिवसो जो कोई आवता होय, तो ते आ
पर्युपण पर्वना दिवसोज छे. वली आ दश-
लक्षणीक पर्वना दशे दिवसोमां अनेक व्रतो
जेवां के दशलक्षणीकव्रत, षोडशकारण,
आकाशपंचमी, मुकुट सप्तमी, सुगंध
दशमी, रत्नत्रय, अनंत व्रत, त्रण चोवी-
सी व्रत वगैरे व्रतो करवानां होय छे,
तेथी आ वधाज दिवसोए जेटलो समय
धर्मध्यानमां गळाय तेठलो थोडोज छे,
जेथी दरेक श्रावक, श्राविकाए आपणा

आ महान पर्वना दिवसोमां पोतपोतानी
शक्ति मुजव व्रतो आदरवानी जरूर छे तथा
दरेक मंदिरमां दररोज सवारे व्रतोनुं पूजन
(अर्थ साथे), तत्त्वार्थ-भक्तामर पाठ,
पंचपूजा, सहस्रनाम, अभिषेक वगैरे थई
तत्त्वार्थमूलना दशे अध्यायमांथी एकेक
अध्यायनो अर्थ सवें सन्मुख कोई भाईए,
करी वतावी जे जे दिवसे जे जे व्रतो
आवतां होय तेनी कथा संभळाववी जोईए
तेमज दररोज सामायिक, प्रतिक्रमण त्रण
काळ के बे काळ अवश्य करवानी जरूर
छे. ए उपरांत दररोज सांजे सर्वेए एकत्र
मली त्यागी, ब्रह्मचारी, भट्टारक होय तो
तेमनी पासे, नहि तो विद्वान श्रावक पासे
उत्तम क्षमा, मार्व, आर्जवादि दश धर्मो-
माना एकेक धर्मनुं विवेचन दाखला दलीलो
साथे विस्तारथी कस्मा उपरांत कोई पुराण
अथवा चरित्र बंचावयुं जोईए. दशे धर्मनुं

વિવેચન સર્વેને સહેલાઈથી પ્રાપ્ત થવા માટે આજ અંક સાથે 'દશલક્ષણ ધર્મ' નામે એક થેટ વેંચવામાં આવી છે તેમાંથીજ દરરોજ એકેક ધર્મનું વિવેચન નિરાંતે વાંચવા કે વંચાવવાથી દશલક્ષણધર્મનું સ્વરૂપ સર્વેના સમજવામાં સહેલાઈથી સારી રીતે આવી શકશેજ.

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

વઝી આ ઉત્તમ દિવસોમાં સર્વેણ શીલવ્રત અવશ્ય પાઠ્યો વની શકે તેટલો ઓછો પરિહ રાખવાની જરૂર છે, તેમાં વિશેષ કરીને ચામડાનાં બુટ, પાકીટ, લોલોત્રી, ગાડીપોડા વગેરેનો તો વીલકુલ ઉપયોગ નજ કરવો જોઈએ અને જેમ વને તેમ જીવહિંસા અટકાવવા પુરતી કાઝર્જી રાખવાની જરૂર છે, તેમજ આપણા શાસ્ત્રકારોનું પુજન-પ્રભાવના વગેરેમાં શુદ્ધ દ્રવ્યજ વાપરવાને ફરમાવેલું છે, તોપણ હજુ ઘણા સ્થલે આપણા મોઝા ભાઈઓ હાડકાં, લોહી વગેરેથી સાફ થતી વિલાયતી ખ્રુટાં, રાંડ, હાડકાંના મૂકા વગેરેની મેઝવણી-વાણું અશુદ્ધ કેશર જાણો જોડીને વાપરવાનું હજુ વંધ કરતાં નથી એ જ્ઞાતનીય છે, માટે તેમ ન કરતાં પુજન પ્રભાવના, સ્વામી-વત્સલ વગેરેમાં શુદ્ધ સ્વદેશી રાંડનાંજ ઉપયોગ થવાની જરૂર છે. તેમાં વિશેષ કરીને પ્રભાવનામાં તો પનાસાંને વડે વશમ, નાઝીયર, સોપારી વગેરે ચુકાં પડ્યો કે નાનાં નાનાં મુસ્ટરો જેવાં કે દર્શન-પાટ, સામાયિકપાટ, આલોચનાપાટ,

પંચકલ્યાણકપાટ, નિયમપોથી, નિર્વાણ કાંડ, વગેરે પ્રભાવના તરીકે વેંચવાથી એકને વડેલે અનેક ફાયદાઓ છે; તેમજ વિલાયતી કેશર કરતાં સ્વદેશી કાશ્મીરી કેશર સસ્તું અને શુદ્ધ મઠ્ઠું હોવાથી તેજ વાપરવાની આવશ્યકતા છે.

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

હવે આ પર્વના દિવસોમાં ઘણા ભાઈઓ અને બ્હેનો અનેક કઠીન વ્રતો જેવાં કે દશ અપવાસ, પાંચ અપવાસ વગેરે આદરે છે, તેમાં માત્ર લાંબણોજ ન કરતાં દરરોજ થયેલી ક્રિયાઓ પાઠ્યો વ્રતના અંતમાં વ્રત નિમિત્તે ફેરું ને ફેરું રકમ વિદ્યાદાન માટે કાઢવી જોઈએ, અને તે સાથે એક જુદીજ રકમ શાસ્ત્રદાન માટે કાઢીને તેમાંથી કોઈ પુસ્તક નવીન તૈયાર કરાવી તે વ્રત કરવાની યાદગીરી કાયમ રાખવાને સર્વેમાં શાસ્ત્રદાન તરીકે અવશ્ય વેંચી જ્ઞાનનો ફેલાવો કરવાની જરૂર છે. વઝી આ ઉપરાંત આ પર્વના દિવસોમાં દરેક મંદિરમાં એકેક વંધ પેટી મુકાવી જોઈએ અને તેમાં સર્વેણ પોતપોતાની શક્તિ મુજબ ફેરું પણ નાણું તેમાં નાંખવું અને આ પર્વ પૂર્ણ થવા પછી તેને સર્વ સમક્ષ સોલીને જ નાણું એકટું થાય તે આપણા વિદ્યાદાનના સ્તાતાંઓ જેવાં કે-સ્વાદ્વાદ મહાવિદ્યાલય (બનારસ), સિદ્ધાંત પાટશાળા (મોરેના), વ્રજચર્યા-શ્રમ (હસ્તીનાપુર), શ્રાવિકાશ્રમ (મુંબઈ), મહાવિદ્યાલય (મધુરા) વગેરેમાં ભાગે પડતું કે ઓટું વપતું તરતજ મનીઓટરથી મોકલી દેવું જોઈએ.

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

वली आ पर्वना दिवसोमां भादरवा
सुद १४ नो दिवस एटलो बघो माननीय
अने पवित्र छे के ए दिने लगभग बघाज
भाईयो व्यापार धंधेथी फारेग थई अपवा-
स करीने आखो दिवस धर्मध्यानमांज
गाळे छे, जेथी ए दिवसे बपोरे दरेक मंदि-
रमांन शास्त्रो जोई तपासी साफसुफ करी,
जीर्ण बांधणो बदली जो शास्त्रोनुं लीस्ट
याने सुचीपत्र न होय, तो ते तेज बखते
करी लेवानी अतीव आवश्यकता छे तथा
जे जे शास्त्रो मंदिरमां न होय ते मंगाववा-
नो ओर्डर तेज दीने मोकलवो जोईए, तेमां
विशेष करीने आदीनाथपुराण (हिंदी)
अने सनातन जैन ग्रंथमाला (संस्कृत) तो
दरेक मंदिरमां कोईना द्रव्यथी के दहेरा-
सरना भंडारना द्रव्यमांथी अवश्य खरीद-
वानो ओर्डर बनारस मोकलवानी जरूर
छे. हवे जे जे स्थळे अनेक शास्त्रो अव्यव-
स्थित थई बगडतां जाय छे के त्यां
उपयोग करनार के सारसंभाळ राखनारना
बाखा होय छे, तेवां स्थळोनां शास्त्रो
आरानां जैन सिद्धांत भवनमां मोकली
देवा जोईए के जेथी ते त्यां संभाळथी
चीरफाळ सुधी सचवाई रहेशे.

आ पर्वना दिवसोमां सर्वे भाईयोने
बारंबार एकत्र थवानो प्रसंग थाय छे अने
दहेरासरोना हिसाब, पासीनां जमणो बगरे
माटे अनेक स्थळे अनेक प्रकारना कजीयाओ
आ पर्वना पवित्र दिवसोमां थता संभळाय
छे, तेम न करतां सर्वेए उत्तमक्षमा धर्मनो

भाव मनमां राखी दरेक कार्य सलाह संप-
धीज आटोपयुं जोईए. खरं जोतां तो
दरेक वहिवटकर्ताए आगळथीज हिसाब
तैयार करी राखी पंच समक्ष रजु करवो
जोईए अने जे बावत पृष्ठपरछ के सलाह
लेवानी जरूर होय ते पर्युपण पर्व पहेलांज
सर्वेने मेळवी नक्की करी लेंयुं जोईए.

छेवटमां आ पर्व पूर्ण थया पछी वद ?
ने दीने सर्वेए मांझोमांहे वर्ष दरम्यान
थयला अपराधो माटे उत्तमक्षमा मांगवी
अने वहारगाम रहेतां सगांस्नेही अने मित्रो-
ने उत्तमक्षमावणीना पत्रो लखवा जोईए.

आ पर्व सर्वे स्थळे केवी रीते केटला
उत्साहथी पळायो, कोणे केटलां व्रतो करी,
केटली समाओ थइ, शास्त्रोनुं सुचीपत्र
करी केटलां नवीन शास्त्रो मंगाव्यो, शा-
खदान विद्यादानमां केटलुं द्रव्य खरचायुं,
तेमज नवीन शुं शुं कार्यो थयां, ते सर्वे
हकीकत आवता अंकमां प्रकट करवा माटे
दरेक गाम अने शहेरना भाइओए अमोने
भादरवा वद ५ सुधीमां बीगतवार अवश्य
मोकलवानी तस्दी लेवी.

गत मासनो अनहद शोकमय अंक
बांचवाथी बांचकोने
दश लाखना दाननी सारी रीते जणायुं
कंदर करशो के ? हशे के आपणो
दिगंबरीनो झळकतो
तारो याने दानवीरशेठ माणिकचंदजीना
ओचींता स्वर्गवासथी आपणी फोमपर

જરૂરજસ્ત ફટકો પડ્યો છે, કેમકે એવા દાનવીર અને કોમ માટે તન, મન અને ધન ત્રણેનો ભોગ આપનાર શાંત, સાદા અને સરલ સ્વભાવી વીરનર હવે મઠવા મુશ્કેલજ છે. આ દાનવીર નર પોતાની હયાતિમાં રૂપ્યા ૮ થી ૧૦ લાખનું દાન કરી ગયા છે, તે ઉપરાંત રૂપ્યા અઢી લાખનું દાન કરવાનું જે વીલ કરી ગયેલા છે, તે સમાચાર વાંચીને સર્વે વાંચકો આશ્ચર્ય અને આનંદમાં ગરકાવ થયા હશેજ કે આ પુણ્યારમા પુરુષ તો વિદ્યાદાન માટે પ્રવિધ કરી ગયા છે. હવે આ વીર નરના ટીલાત્રી, ફુલાર્દિને સર્વે જૈનોએ નિરતિ ઉપયોગ નજ કરવો. નર્થી, પણ આવા નરે તેમ જીવદિસા અટકાવે. રાસવાની જરૂર છે, તેમજ અનેક ઉપરોળ પુજન-પ્રભાવના વગેરેમાં તેની કદર વાપરવાને ફરમાવેલું છે, તોપણ પળા સ્થલે આપણા મોઝા ભાઈઓ હાડકાં, લોહી વગેરેથી સાફ થતી ચિલાયતી ભ્રૂ સ્વાંડ, હાડકાંના મૂકા વગેરેની મેચવળી-વાડું અશુદ્ધ કેસર જાળી જોઈને વાપરવાનું હજુ વંધ કરતાં નથી ન. ઓચનીય છે, માટે તેમ ન કરતાં પુજન પ્રભાવના, સ્વામી-વક્ત્રવ વગેરેમાં શુદ્ધ સ્વદેશી સાંડનોજ ઉપયોગ થવાની જરૂર છે, તેમાં વિશેષ કરીને પ્રભાવનામાં તો પનાસાંને વદ્દે વદામ, નાર્ડાવર, મોપારી વગેરે સુકાં ફટ્કો કે નાનાં નાનાં પુસ્તકો જેવાં કે દર્ગન-પાટ, સામાયિકપાટ, આલોનનાપાટ.

છે, તેમાં ગંજાવર વધારો કરી આપવાની દરેક જૈનની ફરજ છે. ૧૨ લાખ જૈનોમાં આશરે ૬-૭ લાખ દિગંબરીની વસ્તી છે, તેમાંના જો એક લાખ જૈનો એકેક રૂપ્યો પળ મરે, તો આ ફંડ એક લાખ રૂપ્યાનું થતાં વાર લાગે નહિ.

* * * *

આપણા શ્વેતાંબરી ભાઈઓમાં શેઠો પ્રેમચંદ રાયચંદ, વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. મનસુખભાઈ મગુભાઈ, લાલભાઈ દલપતભાઈ વગેરે જાણીતા થઈ ગયા છે, તેમનાં સ્મારકોમાં હજારો રૂપ્યા ભરાઈ જઈ તેમનાં નામોની સ્થાયી સંસ્થાઓ खुली છે અથવા खुलનાર છેજ, તો દિગંબરી ભાઈઓ-એ તેનું અનુકરણ કરી-

દાનવીર શેઠ માણેકચંદજીનું નામ અમર રાસવાને ગંજાવર સ્મારક ફંડ કરી આપવાની શું જરૂર નથી ?

મુખ્ય ધણે સ્થલે શોકસમાધો થઈ છે અને આસાપત્રો મોકલાયા છે, તેમાંના જુજ સ્થા- અને ધીજ સ્મારક ફંડમાં રકમો ભરાઈને આ-સમજા, અને ધણા સ્થલોએ તો તુરતવા લાડન આપણમાં આવ્યા છે, તેમ ન કરતાં દરેક કે-સ અને ગદેરની પંચે સંપથી પદ્ધત થઈ સિદ્ધાંતમાણેકચંદજીના સ્મારક ફંડની ટીપ થમ થી તે સુરત મોકલવી જોઈએ. આ મહાપ્રત્ય પર્વમાં સર્વેને એકત્ર મઠવાનો પ્રસંગ કે, માટે એક દીવસ એ માટે અવધય રોકી મોવે વાંડાંના ભાઈઓએ સ્મારક ફંડમાં ફંડ

ન મોકલ્યું હોય, તેમણે એક બીજા પાસે
ભરાવી સામટી રકમ એકઠી કરી મોકલી
આપવી જોઈએ. જુદા જુદા મોકલવા કરતાં
સાથે બેસીને ટીપ મરવાથી દેખાદેખીને
લીધે વધુજ રકમ થઈ શકે છે, માટે પર્યુ-
પણ પર જોવો અવસર જવા ન દર્દી આજ
પ્રસંગે સ્મારક ફંડમાં રકમો એકઠી કરી
મોકલવાની જરૂર છે.

જો કે ગુજરાતમાંથી કંઈક સારી રકમો
આવવા લાગી છે, પણ તે હજુ ગુજરાતની
વસ્તીના પ્રમાણમાં જુજજ કહી શકાય,
તેમજ દક્ષિણ, ઉત્તર હિંદુસ્તાન વગેરેની
રકમો નહિં જેવીજ મળી છે, માટે હિંદના
સર્વે વિભાગના શ્રીમાન કે ગરીબ સર્વે જૈનો-
એ પોતપોતાની શક્તિ મુજબ આ સ્મારક
ફંડમાં કંઈને કંઈ ફાલો આપવાની જરૂર
છે. શ્રાવ્યુઆથી એક ગ્રાહકનો પત્ર આવ્યો
છે તેમાં લખે છે કે-આ ફંડ માટે તમો
જો દરેક ગ્રાહક દીઠ રૂ. ૧) ફરજિયાત
રાખી આવતા વર્ષના લવાજમમાં ૧૥૥ તે
વધેલે રૂ. ૨૥૥ મંગાવશે, તો વધાજ
ગ્રાહકો સુધીથી આપશે વગેરે, પણ આવો
ફરજિયાત કર નાંચવાની અમારી ઇચ્છા
નથી. આ કાર્યમાં તો પોતપોતાના મનની
લાગણી અને ઝલટથીજ કરવાનું છે અને
તે માટે હિંદના વિ. જૈનો હજુ આઠસમાં
ન રહેતાં આ કાર્ય તાકીદે આટોપી દેશેજ,
એવી અમોને આશા છે. વધુમાં વધુ ગમે
તેટલા અને ઓછામાં ઓછો રૂ. ૧)ની પહોં-

ચ પણ 'દિગંબર જૈન'માં નામ ગામ સાથે
પ્રકટ કરવામાં આવે છે, માટે આ સ્મારક
ફંડમાં નાળાં મોકલનારે ભાદરવા વદ ૧૦
સુધીમાં અમોને એકઠા કરીને અવશ્ય
મોકલી આપવા કે જેથી તેની પહોંચ આ-
સોના અંકમાં પ્રકટ કરી શકાય. આવા
કામમાં આઠસ કરવાનું, ઉધાર! રાખવાનું
કે ઉપરાણી! કરવાનું હોયજ નહિં. આ
સ્મારક ફંડ જુજ સમયમાં બંધ કરવામાં
આવશે અને તેની કેવી રીતે વ્યવસ્થા કરવી
તેની યોજના બહાર પાડવામાં આવનાર છે,
માટે દાનધીર શેઠ માળેકચંદજીની યાદ-
ગીરી કાયમ રાખવાના આ સ્મારક ફંડમાં
હિંદના તમામ વિ. જૈનોને કંઈને કંઈપણ
ફાલો મોકલી આપવાને એક ઘાર ફરીથી
આમ્રહ કરી બીરમીએ છીએ.

આપણી મુંબઈ વિ. જૈન પ્રાંતિક કોન્ફ-
રંસની છેલ્લી બેઠક
કોન્ફરંસની આવતી પાલીતાણા ક્ષેત્રમાં
બેઠક ક્યાં ભરવી? ગયા માહા માસમાં
થઈ હતી, તેમાં આ-
વતા વર્ષની બેઠક માટે આમંત્રણ થયું નથી,
જેથી આવતી બેઠક ક્યાં થશે, તે માટે
સર્વે માર્દો ઈતેજારીમાં છે. કોન્ફરંસના
સ્થાયી પ્રમુખ દાનવીર શેઠ માળેકચંદજીનો
ધિયોગ થવાથી જેમ પ્રજા રાજા બિનાની
થાય છે કે તરતજ બીજા રાજાને ગાર્દીએ
બેસાડવામાં આવે છે, તેમ કોન્ફરંસના પ્રમુ-

સુનો વિયોગ થવાથી હવે બીજા સ્થાયી પ્રમુખ ઘણીજ તાકીદે નીમવાની જરૂર છે, જેથી કોન્ફરંસની આવતી બેઠક ઘણીજ ત્વરાથી થવાની આવશ્યકતા છે. ગુજરાતના આપણા ઘણાંજ તીર્થોપર કોન્ફરંસની બેઠક થઈ ગઈ છે, જેથી આવતે વર્ષે ગુજરાતના કોઈ તીર્થે ઉપર બેઠક થઈ શકે એમ સંજોગ નથી, પણ અમદાવાદ જેવે સ્થળે મોટો સ્થોત્સવ વગેરે કરી જો

કોન્ફરંસ બોલાવવામાં આવે, તો તે યોગ્ય થઈ પડશે અથવા તો દક્ષિણમાં કુંથલગીરી, દહીમાં વગેરે તીર્થો ઉપર કોન્ફરંસની બેઠક થઈ શકે એમ છે, માટે આ વાત ઉપર અમદાવાદ તેમજ દક્ષિણના ભાઈઓનું અમો લક્ષ લેંચીએ છીએ અને કોન્ફરંસને આમંત્રણ મોકલવાની હિલચાલ ચાલી લેવા આગ્રહ કરીએ છીએ.

સુરતમાં “ દિગંવર જૈન ” પત્રે ઉઘાડેલું દાનકર્મિ શેઠ મણેકચંદ હીરાચંદ સ્મારક ફંડ.

(તા. ૨૨-૮-૧૪ સુધીમાં વસુલ આવેલી રકમોની પહોંચ.)

૩૪૬૧૧/- આગત વસુલ આવેલા.

સુરત રૂ. ૬૯-૦-૦.

- ૨૫) શા. પરશુદાસ હેમચંદ
- ૧૫) શા. ત્રિભોવનદાસ બ્રીજલાલ
- ૫) શા. હનુમાન હેમચંદ સરેયા
- ૫) શા. પરશુદાસ પાનાચંદ સરેયા
- ૫) શા. મંછાલાલ જયજીવનદાસ
- ૩) શા. તલકચંદ સવાઈચંદ દાપડીયા
- ૨) શા. મંછાલાલ મૂળચંદ જલવાળા
- ૨) શા. પ્રેમચંદ દરગોવનદાસ મોતીરખવાળા
- ૨) શા. ડાહ્યાભાઈ રાયચંદ ટોપીવાળા
- ૨) શા. નવલચંદ સોમાજચંદ
- ૧) બાઈ મણી, લક્ષ્મણાઈ અમીચંદની પાતી
- ૧) શા. ખૂળચંદ પરશુદાસ દા. બાઈ ચંદન
- ૧) શા. હરજીવચંદ પરમચંદ

ઉંદેલા રૂ. ૨-૦-૦.

- ૧) શા. ડાહ્યાભાઈ મણીદાસ
- ૧) મદદ મોહનલાલ ડાહ્યાભાઈ તરુપી

લલનડે રૂ. ૨-૦-૦.

- ૧) જનશક્તિલાલ જૈન

મીઠોડા રૂ. ૨-૦-૦.

- ૧) શા. તારાચંદ તલકચંદ
- ૧) શા. લક્ષ્મણાઈ શુભાજીચંદ

ગીરીડીહ રૂ. ૨૫-૦-૦.

- ૨૫) શા. ડાહ્યાભાઈ રતીવલાલ

વસો રૂ. ૭-૦-૦.

- ૧) શા. મનુજલાલ દલોચંદ
- ૧) શા. સામજીદાસ જેસંગદાસ
- ૧) શા. દેવચંદ મૂળજીભાઈ
- ૧) શા. યુનીલાલ રત્નપોટદાસ
- ૧) શા. ડાહ્યાભાઈ દામોદરદાસ
- ૧) શા. કેશવલાલ કૃષ્ણચંદ
- ૧) શા. નારજીદાસ દરગોવન

કાળીસા ૧૫-૪-૦.

- ૧) શા. દરગોવનદાસ છાયાભાઈ
- ૨) શા. નારજીદાસ છાયાભાઈ
- ૩) શા. જેસંગદાસ નાયાભાઈ
- ૨) શા. નારજીદાસ નાયાભાઈ
- ૨) શા. મીઠાભાઈ નરસીદાસ

- २) सा. कुल्य'द क्खानदास
- ११ सा. जगज्जन केडाभाध
- १) सा. वस्ताभाध धरदास
- १) परचुरख

सायमा रु. ९-०-०.

- २) सा. देवय'द उवाभाध
- २) सा. अ'भाधदास उवाभाध
- २) सा. नानाभाध दुस्सजनदास
- १) सा. नीलोवनदास जगज्जनदास
- १) सा. लक्ष्मभाध तणशीदास
- १) सा. कुल्य'द भाधज्जभाध

महुवा रु. २५-०-०.

- २५) समस्त दिगंबर जैन प'य

नार रु. ४-०-०.

- ३) रो. शाधवाव कपुरय'द
- १) सा. कक्ष्याधदास भाधज्जभाध

पंडोली रु. १-०-०.

- १) परचुरख

बोरसद रु. १७-०-०.

- १०) सा. भाधज्जभाध पानाय'द
- ६) सा. जेस'गभाध श्रीशारदास
- १) सा. जदेयरदास नाथाभाध

वांच रु. १५-०-०

- ५) सा. जोगाभाध जदेयरदास
- ५) भाध रामभाध दाधीश'जुवाणा
- ५) परचुरख प'य तरङ्गना

वडोदरा रु. ४१-०-०

- ११) सा. दासय'द क्खानदास
- ११) सा. गीरधरदास नारखुदास
- ५) परदेशी श्रीदास वीरदीय'द
- २) सा. जेस'ग ग'जादास
- २) सा. वस्ताभाध श्रीशारदास
- २) सा. मनोरदास ग'जादास
- २) सा. ताराय'द भगनदास
- २) रामदास जगदेव
- १) सा. मोतीय'द तलकय'द
- ३) परचुरख

महीज रु. १०-०-०.

- १) सा. गीरधनदास गीरधरदास

हुंगरपुर रु. ५-०-०.

- ५) सा. प्रेमछ सवछ वपारीया

मालवाडा रु. ६-०-०.

- २) सा. पु'नभाध दुस्सभदास
- २) सा. जदेयरदास अमरय'द
- १) सा. श्रीदाभाध ताराय'द
- १) सा. लक्ष्मभाध पु'नभाध

दाहोद रु. ३५-४-०

- ५) सराक्ष गेणीवाव सु'दर
- ५) तलाही करतुरय'द रतनय'द
- २) गांधी जेय'द नाथछ
- १) सरीया अ'भासात्र जसरान
- १) सा. नगीनवाव सोभाय'द
- १) सा. धनराज हवीय'द
- १) सा. डाडभय'द नारखुछ
- १) खुता रीवदास इपय'द
- १) तलाही पनावाव मनावाव
- १) सा. लखुछ कुदखुछ
- १) सा. रतनय'द शुराभाध सरीया.
- १) सा. करतुरय'द तलोडय'द
- १) सरीया परथीराज नाथछ
- १) तलाही छवराज नाथछ
- १) गांधी मोतीय'द नववय'द
- १) सा. सांडकय'द कपुरय'द
- १) डाहारी पनावाव हवीय'द
- १) प'जोशी पनावाव वज्जेय'द
- १) जोगला परथीराज म'जलछ
- ५) सा. तलोडय'द रतनछ (हुवाय'द रतनय'द नाणा)
- २) सरीया पनावाव रतनय'द
- ३) परचुरख

कुशलमठ रु. ५-०-०.

- ५) समस्त दिगंबर जैन प'य अटा तड वीतप'थी

जलालपुर रु. १-०-०.

- १) सा. कसनदास धरदास

कुकेरी रु. १-०-०.

- १) सा. वज्जेय'द दासय'द

राणकुचा रु. ६-०-०

५) शा. वनेयंद हरीयंद

१) शा. पेवाभाई हरीयंद

राणापुर रु. १८-०-०.

५८) समरत दिगंबर जैन पंच

तारापुर रु. ८-०-०

८) शा. प्रेमचंद हरीयंद

रुदेव रु. १-०-०.

४) शा. शीतलाव दशकसनदास

१) शा. दशकसनदास आपुछ

जलसण रु. १-०-०

१) शा. रायचंद गीरधर

कुक्कीआ रु. १-०-०

१) शा. लक्ष्मणचंद शुभाचयंद गांधी

परदोल रु. १-०-०

१. शा. आत्माराम बेनीचंद असतालीवाला

मोगरी रु. २-०-०

२) शा. नमोचवन श्यनाथदास

प्रभासपाटण रु. १०-०-०

१०) शा. जेठानभाई शुभाचयंद

सामोडा रु. १-०-०

१) शा. हनुसा सेवदास जैन

मखीआव रु. ९-८-०.

२) शा. नेमचंद हनुमारी

२) शा. रतनचंद भाय्येचंद दा. हनुमारी

२) शा. गोविन्ददास दाचंद

१) शा. हनुमन्दास दुमिदास

१) शा. दुमचंद नमोचवनदास

११) पानुच

टुंग रु. ६-६-०.

२) शा. जेदाराम गोआलाव जैन

१) दुमिदास व जेदाराम जैन

३) पानुच

मुंबई रु. १-०-०.

५) शा. अमृतदास शुभाचयंद पतिगणेशदास

हुळीआ रु. ११-०-०.

५१) शा. शुभाचयंद हरीशदास

चोधेगांव रु. १-०-०.

२) जयचंद आपुछाव हरीशदास जैन

१) शांतीनाथ आन्नाछ मेहुने पाथरीकर

२) परसुराम

वैराग रु. १-०-०.

१) शा. वीरचंद वावचंद

घायज रु. ६-०-०.

२) शा. देवचंद धर्मचंद

२) शा. रायचंद अमथाभाई

१) शा. लुवाभाई अमथाभाई

१) शा. लुवाचयंद कसनदास

करमसद रु. ६-०-०.

४) शा. दुमिदास वर्धमान

१) शा. नाथादास मोतीदास

१) शा. वस्ताभाई दुमचंद

पारोळा रु. १-०-०.

१) शा. शा. भा. ल. जीधरदास दशरामदास

जीणज १-०-०.

१) शा. पानाचंद हनुमन्दास

सोजीवा रु. ६-०-०.

४) शा. जेवरदास लक्ष्मणदास दा. जयचानदास

२) शा. आपुछ हनुमन्दास

खानपुर रु. ५-८-०.

२) शा. जेदारदास दशरामदास

२) शा. नमोचवनदास अमानीदास

११) शा. हनुचंद दुमलदास

जीजका रु. १-०-०.

१) शा. रोमचंद लक्ष्मीचंद

मगरोळ रु. १-०-०.

१) शा. चतुरदास मगरोळ

मरीआरी रु. ४-०-०.

२) शा. जेदारदास मगरोळ

१) शा. लक्ष्मणदास हनुमन्दास

१) शा. मोताभाई लक्ष्मणचंद

बुहारी (सूत) रु. १००-०-०

- १८) शा. भगनवास तथा भल्लीवालनी क'पनी
- १५) शा. मोतीय'द नेमय'द दा. डाडारदास
- ११) शा. नानय'द करतुरय'द
- ११) ताराय'द मोतीय'द दा. भल्लीवाल
- ११) शा. भल्लीवाल ताराय'दनी क'पनी
- ११) शा. प्राणुवनदास भाल्लेक्य'द दा अवेरय'द मोतीय'द

- ६) शा. भीमय'द भगवान
- ६) शा. षडेयरदास भकनदास
- ५) भेसस' अ'वेलास आत्माशमनी क'पनी
- ३) शा. ज्य'द करतुरय'द

टेंमुणी रु. १२-०-०.

- ५) दोभाडा देवय'द छपराल
- ५) शा. मोतीय'द हीराय'द
- २) शा. वीरय'द वेष्टीय'द
- २) कसार दामोदर वीहुभा
- १) कसार अ'हुभा गोवि'द

रणासण रु. २०-८-०.

- १०) दि. जैन य'य
- १) शा. सभभलदास पानाय'द
- १) शा. गुलाबय'द लीलाय'द
- १) शा. लीलाय'द पु'ल्लसभ रमेश
- २) शा. देवय'द हीराय'द
- ३) शा. सांकणय'द शंकरदास
- १) भेता दकभय'द वीरय'द मो'दुडा
- १) शा. पु'ल्लसभ वेष्टीय'द
- ०॥ परसुरक्ष

यांदला रु. १८-०-०.

- १) शेक कयराळ नारक्षुळ
- १) भेता हेमय'द साकरय'द
- १) भेता केशवळ
- १) भेता लुकमलाळ
- १) भीडा अवेरय'द
- १) सीमान नारक्षु
- १) दोरसी करतुरय'द
- १) भेता भगवानवाल
- १) भेता दोकभीय'द
- १) भीडा भ'गणळ
- १) भीडा करतुरय'द
- १) मानडा भल्लीवाल
- १) भेता गेभीवाल

- १) डाडारी करतुरय'द
- १) भीडा मोतीय'द
- १) गवाडा द'सराजळ
- १) शा. वेष्टीय'द वरभय'द
- १) भेता ताराय'द केशवळ

रतलाम रु. १७-८-०

- ५) नाथुराम दीपय'द परवार (नरसीदपुर)
- १) पुनभय'द विद्यार्थी परदाभगद
- १) न'दवाल " "
- १) भीसनवाल " "
- १) हीरावाल " "
- १) सुन्नीवाल " "
- १) अवेरीवाल हीरावाल " रतलाम
- १) जडावय'द सागवाडा
- ५॥ परसुरक्ष विद्यार्थीमोना

वाकरोल

- ५) शा. श्रीकभदास धुरालदास
- २) शा. नाथावाल भक्षक्य'द

देलवाड रु. ६-८-०.

- २) शा. भाल्लेक्य'द अभयावाल
- १) शा. भल्लीवाल नानय'द
- १) शा. दाणीदास षडेयरदास
- १) शा. रामय'द लभभीय'द
- १॥ परसुरक्ष

वेडच रु. १९-८-०.

- २॥ शा. नाथासाई मजवाल
- १॥ शा. परसोतम ग'वादास
- १॥ शा. पानाय'द मनोरदास
- १॥ शा. परसोतम दामोदरदास
- १॥ शा. नारक्षुदास मोतीय'द
- १॥ शा. मोतीवाल वरभय'द
- ३॥ शा. भगनवाल मनोरदास
- १॥ शा. हीराय'द साईछवाई
- १॥ शा. ज्य'द वसनदास
- १) शा. भगनवाल नारक्षुदास
- १) शा. भधुरादास
- १) छवासाई कसीदास

१०८६-३-०

१-७-० पोस्ट अर्चना मोठा आवेला

रु. १०८७-१२-०

તારથી માઠી ખમર ન્યાં પહોંચી, ગામ સુરત શહેર;
 હાહાકાર પડી હડતાશે, વરતાયો બહુ દેર-ગયો ૨
 લોક કહે ગયો ગરીબનો બેલી, નિરાધાર આધાર;
 ધર્મનો ધોરી ગયો અહીંથી, હા રૂક્યો કીરતાર-ગયો ૩
 શાંત સરળ સાદા સોભાગી, ગંભીર નિર્મળચંદ;
 વિદ્યા વિનય વિવેકી યશે કોષ, વિરલા માણેકચંદ-ગયો ૪
 સત્ય ક્ષમા શીલ સત્યથી શોભિત, કાયા કંચનવાન;
 લક્ષણુ લક્ષીત અંગ મુકોમળ, લેશ નહિ અભિમાન-ગયો ૫
 શુંગળ સમ કર દીવ્યશુ મુધી, રેખા મુકત વિશાળ;
 શરદ શશિસમ મૂખની શોભા, તેજે તપે શુભ ભાળ-ગયો ૬
 નાશિકા કર્ણ ને નેત્ર અનોપમ. કોમળ હૃદય વિશાળ;
 ભાગ્યશાળીનાં ચિન્હ હતાં સૌ, સદૃશ થયાં તત્કાળ-ગયો ૭
 ગજગતિ જેલે ચાલ હતી જસ, વાણી અમીરસ પુર;
 વદન સરોવરથી ફૂલ ખરતાં, બોલતા બોલ મધુર-ગયો ૮
 ગરિબ કુટુંબમાં સુરત ગામે, જન્મ્યા હતા મહાભાગ્ય;
 પડતી ને ચઢતી દીદી આ ભવમાં, ધિરજ ન કરી લાગ-ગયો ૯
 ભાગ્ય ઉદયથી વધી સંપત્તિ, વધ્યો ક્ષમા પર ભાવ
 સન્નન સંગથી હર્ષ શોકમાં, રહ્યો સદા સમભાવ-ગયો ૧૦
 રાજ્ય પ્રગ્દનો મિત્ર શુભેચ્છક, દેશ સ્વળતિનો મિત્ર
 ક્યાં ગયો જૈન જવાહીરમાંથી, હીરો અમુલ્ય પવિત્ર-ગયો ૧૧
 અકરમાત એ પુરુષના મરણે, વરત્યો બધે હા-હા-કાર
 સ્વજન ને પરજન રૂદન કરે બહુ, ક્યાં ગયો દીનદાતાર-ગયો ૧૨

લક્ષીત છંદ.

અરર દૈવ તેં, કોપ શો કર્યો, ગરિબનો ખરો આસરો હર્યો;
 સકળ સંગનો મિત્ર ક્યાં ગયો, અરર અંદ તું ચાલતો યયો. ૧
 વિકટ આ સમે ક્યાં ગયો અરે, પરમ મિત્ર તું પ્રાણુ સંહરે;
 ધરમ ધામનાં કામ ક્યાં યશે, તીરથ વાળવા કોણુ દોડશે. ૨
 વિરંદ તાહરો ના ખમાવરે, તુજ વિયોગથી ખેદ થાય રે;
 પક્ષ એકમાં પ્રાણુ જાય રે, ધરમ ધ્યાનમાં મૈન થાય રે. ૩
 અમર આતમા કલેવથી રમ્યો, શરીર ધર્મથી ભિન્નય રમ્યો;
 નિયમ કાળનો ના કદો ફરે, જનમનાર તે પ્રાણીયો મરે. ૪
 સદૃશ જન્મ તો તેહનો ખરો, સકૃત પંથમાં જેહ સંચર્યો;
 જગતમાં રહ્યો જીવતો અરે, વિજય વાવડો વિશ્વમાં ફરે. ૫

શ્લોકોદ્ગાર.

અહા દૈવ ! તું છેકજ નિર્દય, કેર કારભો ગળ્ય કયો;
 અપદ મારીને અડધી લીધો, લેશ નહિં તું હૃદય ડયો.
 હતો દીરજો નાયક નૃપસભ, તેર લક્ષ જૈનોમાં જો;
 જોળી જોળીને લીધો ખુચી, જડ્યો નહિં શું બીજો કે ?
 દિગંબરીમાં દીપક સરજો, હતો વીર એ માણુકચંદ;
 દોમ હુબેલી તારી લાવવા, ધાર્યો હૃદયે રડો છંદ.
 દેખવણી દમ કંઈક તારવ્યા, બાંધી બોલિંગો બેસ ક્યું;
 દયા લાવીને દિલમાં અનહદ, દીન દુઃખી દુઃખ દુર ક્યું.
 વિધવા આજળા બાળક કેરાં, કદ નિહાળી કાંપો જો;
 તેના પરદુઃખલજન નરને, જતો મુક્યો ના જમકા તે.
 દાનર્થે દિગંબરપુરજી જો, કાળ ખરે તે કયો ગુલામ;
 કાળ નુકો કપે અમ દિલડાં, શું સરીયું યમ તાર કામ ?
 પદ એમાં શું વાક તાહરો, ખુરચું તેલ દીપ અસ્ત થયો;
 મર્યા ગયો પણ રહી મુકીર્તિ, છવન મુવચ જળકાવી ગયો.

છગ કગ કાપડીઆ-સુરત.

શ્લોક માળેકચંદ્રજીનો વિરહ

શાહુલ વિદીડીત છંદ.

આ સંસાર અસાર ગદાય ભરતી ને આટ દીસ ધણ;
 જેવો દર્ષિ વિશાદને સમ ગળ્યા ગયો ન જેને દુખ્યા.
 સાદા શાંત દયાળ દાન ગુણથી દીપ્યા બધા દેશમાં;
 તે પંદો માણુકચંદ ચંદ વચચે હા હા થયો લેશમાં.

તારથી માઠી ખજર જ્યાં પહોંચી, ગામ સુરત શહેર;
 હાહાકાર પડી હડતાલો, વરતાયો બહુ ડેર-ગયો ૨
 શોક કહે ગયો ગરીબનો બેલી, નિરાધાર આધાર;
 ધર્મનો ધોરો ગયો અઢીથી, હા રહ્યો દીરતાર.-ગયો ૩
 શાંત સરળ સાદા સોભાગી, ગંભીર નિર્મળચંદ;
 વિદ્યા વિનય વિવેકી યશ કાષ્ઠ, વિરલા માણેકચંદ-ગયો ૪
 સત્ય ક્ષમા શીલ સત્યથી શોભિત, કાયા કંચનવાન;
 લક્ષણ લક્ષીત અંગ મુકોમળ, લેશ નહિ અભિમાન-ગયો ૫
 શુભગ્ન સમ કર દીયણ સુધી, રેખા મુકત વિશાળ;
 શરદ શશિસમ મૂખની શોભા, તેજે તપે શુભ ભાળ-ગયો ૬
 નાશિકા કર્ણુ ને નેત્ર અનોપમ. ક્રોમળ હૃદય વિશાળ;
 ભાગ્યદાણીનાં ચિન્હ હતાં સૌ, સફળ યયાં તાકાળ-ગયો ૭
 ગજગતિ ગેલે ચાલ હતી જસ, વાણી અમીરસ પુર;
 વદન સરોવરથી ફૂલ ખરતાં, બોલતા બોલ મધુર-ગયો ૮
 ગરિષ્ઠ કુટુંબમાં સુરત ગામે, જન્મ્યા હતા મહાભાગ્ય;
 પડતી ને ચઢતી દીદી આ ભવમાં, ધિરજ ન કરી ભાગ-ગયો ૯
 ભાગ્ય ઉદયથી વધી સંપત્તિ, વધ્યો ક્ષમા પર ભાવ
 સત્જનન સંગથી હૃદય શોકમાં, રહ્યો સદા સમભાવ-ગયો ૧૦
 રાજ્ય પ્રજાનો મિત્ર શુભેચ્છક, દેશ સ્વજાતિનો મિત્ર
 કયાં ગયો જૈન જવાહીરમાંથી, હીરો અમુલ્ય પવિત્ર-ગયો ૧૧
 અકરમાત એ પુરુષના મરણે, વરત્યો બધે હા-હા-કાર
 સ્વજન ને પરજન રદન કરે બહુ, કયાં ગયો દીનદાતાર-ગયો ૧૨

સહીત છંદ.

અરર દૈવ તે', કોપ શો કર્યો, ગરિબનો ખરો આશરો હર્યો;
 સફળ સંગનો મિત્ર કયાં ગયો, અરર ચંદ્ર આલ્સો થયો. ૧
 નિકટ આ સમે કયાં ગયો અરે, પરમ મિત્ર તું પ્રાણુ સંહરે;
 ધરમ ધામતાં કામ કયાં યરો, તીરથ વાળવા કોણ દોડરો. ૨
 વિરહ તાહરો ના ખમાવરે, તુજ વિયોગથી ખેદ યાય રે;
 પલક એકમાં પ્રાણુ જાય રે, ધરમ પ્યાનમાં સૌન યાય રે. ૩
 અમર આતમા કલેયથી રમ્યો, શરીર ધર્મથી ભિન્નય રમ્યો;
 નિયમ કાળનો ના કદો ફરે, જનમનાર તે પ્રાણુયો મરે. ૪
 સફળ જન્મ તો તેહનો ખરો, સકૃત પંથમાં જેહ સંચર્યો;
 જગતમાં રહ્યો જીવતો અરે, ધિન્ય વાવટો વિશ્વમાં ફરે. ૫

કિરહ કિલાફ

રામ મરજીઓ

રેહાય! કેમ, આજ સહેશે જોતો આ રંડાયો
 સહેશે, જોતો આ રંડાયો,
 પ્રભુ શાન્તિ માણેકને આપો-રેહાય ૧
 માનવંતા મુંઆઇમો ગણાય,
 ચહેર સુરતના પનની જણાય;
 કહેતાં ઉઠે છે અંતરમાં દહાય-રેહાય ૨
 અચાક કૃષ્ણ નવમી ફેરી રાત્રે,
 બાર ઉપર કલાક એક જાતે;
 પાર ગુરૂ સીતેરની રાત્રે-રેહાય ૩
 કાધી શાન્તિથી સ્વર્ગે જઈ વાસ,
 પડ્યો ભારતમાં ભારે આ ત્રાસ;
 કાળે કીધો કોહીનૂર નાચ-રેહાય ૪
 આશ્રમ, શાળાજનો કુખી બારી,
 સુણી ચોખ્ખા છેડી દેખ વારી.
 ત્રાહે ત્રાહે કરે નર નારી.-રેહાય ૫
 મિત્રો સખી કુટુંબ રહે,
 આંખ ચોધારા આંસુજ મુલે;
 જૈન યાત્રી મુજે નર મુલે-રેહાય ૬
 પાછળ પ્રત્ન છવજીયંદ મેલી,
 પૂત્રો મગન, તારા દૂર ટૂલી;
 જૈન સાતીનો કાલુ હવે બેઠી-રેહાય ૭
 જૈન સંપના 'રથ'ભાષ રચામી,
 શિક્ષણ સંસ્થા પિતા યીરાતમી;
 બારન પ્રભુ ચિયોગે કુખ પામી. રેહાય ૮
 જૈન સાક્ષન શાન્તિ સદા આપે,
 આવી આજ્ઞ દીક્ષાધી કાપે;
 ફરો દૂર પ્રભુ પરિતાપો-રેહાય ૯
 હાથીચંદનું દહ્ય જાણે છે,
 સમારક ફંડની અપીલ કરે છે;
 ભારી જનતા કાળ જાણે છે,
 રેહાય કેમ આજ સહેશે જોતો આ રંડાયો ૧૦
 ચિયોગી-હાથીચંદ માણેકચંદ-સોનાસણ

નિર્દય કાલને ઢપકો.

ગઝલ-કવાલી.

અરે ન ગુણા! અરે નિર્દય !
 અરેખા કાળ શું કીધું ?
 અરે ભૂખ્યા તણું ભાણું,
 ભરેલું તેં લઈ લીધું.-અરે ૧
 સાખી-જાર દધ બાસેકને, તેવા બેઠો હાસ;
 પાડુ મારી પતિતને, જરી ન આવી વ્હાલ.
 રતન આ રંડના કરથી;
 અચાનક બીનવી લીધું.-અરે ૨
 સાખી-અભાગીઓ આ દેશ છે,
 અભાગણી આ કોમ;
 હીરો હસ્ત ધરી ગયો,
 ઉઝળે રોમે રોમ.
 હતા મગરર જે નરથી;
 ઉડી ગઈ તે બધી આશા-અરે ૩
 સાખી-ખાલતો પહેલ ડોલર કળી,
 પવન અપાડા સાય;
 ઢળી પડી પૃથ્વી પરે,
 દષ ન સુસો કો દાય.
 ફરે એ પુનર્પની મુરબી,
 મળે ક્યાંથી અગેને તે-અરે ૪
 સાખી-પુનર્જન્મ લઇને અદો.
 કરને પુરજી આશ;
 જ્યાં હો ત્યાં મુખ પામજો,
 વ્હાલા માણેકચંદ.
 હની એ રતનની પાસા,
 પડ્યા જવજા બધા પાસા-અરે ૫
 માતીલાલ ત્રી. માળવી-આકરોળ.

जैन समाचार संग्रह।

आवश्यक निवेदन:-भारत. दि. जैन तीर्थक्षेत्र कमीटीके सहायक महामंत्री लाल प्रभूदयालजी सुचित करते हैं कि- कई एक घोखेबाज ठग किसी भी भट्टारक या मंदिर आदिकी चपरास या रसीदबुक बगैरह लेकर गांव २ फिरकर धर्मके नामसे चंदा कराते फिरते हैं ऐसा समाचार सोनागिरसे आये है, इसलिये जबतक तीर्थक्षेत्र कमीटीके मंत्री द्वारा 'जैनमित्र', 'दिगंबर जैन', 'जैन गजट' आदि पत्रोंमें आप यह बांच न लेवे कि अमुक आदमी अमुक जगहके वास्ते चंदा करनेको निकला है तब तक एक पाई भी किसीको न दें बल्कि ऐसे आदमीको पुलिसके सुपुर्द कर हमको सूचना देना । हमारे यहांसे श्री आवूजी क्षेत्रकी सहायताके लिये बुधसेन मुनिम निकले हैं इसलिये जहां २ वे आवें वहांके भाई आवूजी क्षेत्रकी सहायतार्थ उनको अवश्य २ कुछ द्रव्य प्रदान करें, क्योंकि वहां पर आमदनी कम होनेसे घाटा हो रहा है उसकी पूर्ति करना समाजका कर्तव्य है ।

संज्ञाना पूजन:-आ. वधे भजेवने दीने पडाइरा, ओराण, रानकुवा, पानपुर, वगेरे स्थाने संज्ञाना पूजन करवाभां आव्युं हवुं: अने रक्षा-मंथन कथा वाच्यवाभां आवीं हतीं.

शु.आर्धनी बी. शु. जैन. गोड जेना

विद्यार्थीओनी धर्म शिक्षणुनी परिक्षा गठ ता. १५ मीजे लेवाछ हती.

वालंटीअरना खांडा तैयार छे—
पावागढ उपर यथेक्षी 'कान्तर'स वषतना वालंटीअरने आपवाना भेडो तैयार यथा छे, भाटे लां यथेला दरेक वालंटीअरे परापर आनी साथे अपने पत्र सभी खांडा भंगायी सेवा..

जैन विधिधी लग्न अने दान:-गया जेठ मासमां दिल्लीमां लाल किशोरीलालजीए पोताने त्यां पुत्रीना लग्न जैन विधिधी करी वेश्यानृत्य, आतशबाजी फुलवाडी बगेरेने तिलांजली आपी हती अने आ लग्ननी खुशालीमां मंदिरो, तीर्थो, पाठशालाओ, बोर्डिंगो बगेरेमां रु. ५०१॥ तुं दान मोकल्युं हतुं तेम वरपक्ष तरफथी लाल महेरचंदजीए पण रु. १२१) तुं दान कर्तुं हतुं तेमज कीशोरीलालजीए दिल्लीनी त्रण पाठशालाना विद्यार्थीओने जमण पण आप्युं हतुं.

तीर्थयात्रानी खुशाली:-दिल्लीमां लाल मोतीरामजीए तीर्थसेतोनी यात्रा करवाना खुशालीमां त्यांनी पाठशाळाना ३५० विद्यार्थीओने जमण आपी रु. १७२) विद्यादानमां भर्वा हता.

कुशलगढधी आशु धूलय'द धनराज जन्मावे छे के अत्रेथी भे माधव पर वागेलभां ओक प्राचीन मंदिरछे तेमां पूजन वगेरेनी व्यवस्था परापर नथी तेम द्रव्य पशु नथी भाटे. आ मंदिरनो पक्षिपट सुधारवादी जरर छे. वणी अत्रे कुशलगढमां शमोसरण पूजन ओक भास सुधी आवे डाढमाथी यथुं हवुं.

જાલરાપાટનના શાંતિવિદ્યાલય અને ઔપચાલયની મુલાકાત અલવર સ્ટેડના દિવાન હગનલલજી ગોધાણ ગયા માસમાં લઈ પોતાનો અતિ સંતોષ જાહેર કરી સર્વે વિદ્યાર્થી તેમજ અધ્યાપકોને મિષ્ટ ભોજન કરાવી રૂ. ૩૫૫ નું ફાનમ વેચ્યું હતું.

વોલન્ટીયરો માટે માંગણી:—પ્રા. નિજ દિ. જૈન વર્ષિક સભાની વાર્ષિક બેઠક આસો માસમાં પાટનાકુવામાં શા. હગનલાલ જેડીદાસના પ્રમુખપણા નીચે યનાર છે, તેમાં વોલન્ટીયરો યથા હિસ્સાનારો સ્વાગત કમીટીના પ્રમુખ શા. વેણીચંદ દાધીચંદને લોકરેડામાં અરજી કરવી.

લોકરેડામાં સ્વર્ગીય શેઠ માણેચંદના નામનું પુસ્તકાલય ખોલવાની દિગ્દર્શના આજ્ઞા છે.

દયાતિમાં રૂ. ૬૦૦) નું વિદ્યાદાન અને શાસ્ત્રદાન:—ધરણગામથી શેઠ ચુનો-લલ અંબુસા ગાંધી જળાવે છે કે અતેના શેઠ શુભકરામસા ભગવાનસાણ પોતાની દયાતિમાંજ ઉદાર અંતઃકરણ અને વાર્ષિક લાગળીને લીધે રૂ. ૬૦૦) નું નીચે મુજબ વિદ્યાદાન કર્યું છે:—૧૦૦) 'દિગંધર જૈન' ના ગ્રાહકોને એક પુસ્તક મેટ વેંચવા માટે, ૧૦૦) કોલ્હાપુરના જૈન સ્વાદ્વાદ ગ્રંથ પ્રકાશક કાર્યાલય, ૫૦) અકોલા ચોર્ડિંગ, ૫૦) દિલ્હી અનાયાશ્રમ, ૫૦) દિસાર અનાયાશ્રમ, ૫૦) જૈન સિદ્ધાંત પાઠશાળા-મોરેના, ૫૦) કાશી-સ્વાદ્વાદ મદાવિષાલય, ૫૦) શ્રવિદ્યાશ્રમ-મુંબઈ, ૫૦) જૈન સિદ્ધાંત મંચન-આરા અને ૫૦) રૂપમ

બ્રહ્મચર્યાશ્રમ--હસ્તીનાપુર. ઉપર મૂજવના રૂ. ૬૦૦) દાન કરીને તે તરતજ સર્વે સ્થળે મનીઓર્ડરથી મોકલી આપ્યા છે, જેમાંના અમોને પણ રૂ. ૧૦૦) મળી ગયા છે, જેથી આવતા વર્ષમાં એક પુસ્તક આ પત્રના ગ્રાહકોને મેટ તરીકે વેંચી શકાશે. હાથે તેજ સાથે અને તરત દાન તેજ મહાન પુણ્ય છે માટે દરેકે પોતપોતાની દયાતિમાં દાન પુણ્ય કરવાની અને તે પણ મોટે કહીને વેંચી ન રહેતાં તરતજ જે સંકલ્પ કર્યો હોય તે તે રક્મો તે સ્વાર્તા: ઓને તેજ વલતે મોકલી આપવાની જરૂર છે. શેઠ શુભકરાણે કંઈપણ નિમિષ વગર વાધું જે મહાન વિદ્યાદાન કર્યું છે તે માટે તેઓ આતિ ધન્યવાદને પાત્ર છે અને તેમનું અનુકરણ બીજા શ્રીમાનોએ કરવું જોઈએ.

હજીરાની જરૂર:—કાશીસાથી મ. યુરદાસ દીલાસાજી જણાવે છે કે ખંભાતમાં દિગંધરી પ્રાચીન મંદિર છે ત્યાં દિગંધરીની વસ્તી નથી તેમ મંદિર હજીરાલતમાં ૭ માટે તીર્થસ્થળ કમીટીએ આ મંદિરના હજીરાની વ્યવસ્થા કરવાની જરૂર છે.

ધનારસમે ધર્મસમેલન:—ગત તા. ૨૪ સે ૨૭ જુલાઈ તક આર્યસમાજ-વનારસકા વાર્ષિક ઉત્સવ વડી પૂમધામકે સાથે હુઆ થા, जिसमें एक दिन धर्मसम्मेलन हुआ था, और उसमें 'मुक्ति' के विषयपर सभी धर्मवालोंको व्याख्यान देनेकी प्रार्थना की गई थी, जिससे एक पादरीने ईसाई धर्मानुसार, एक मोलवाने मुसलमानी धर्मा-

नुसार, एक बौद्धगुरु धर्मपालने और जैनोंकी तरफसे पं. गजाधरलाल जैन शास्त्रीने 'मुक्ति' के विषय पर व्याख्यान दिया था, जिसमें पं. गजाधरलालजीने जैन धर्मानुसार सविस्तर आश्रव, वंघ, संवर, निर्जरा तथा कर्मोंके भेद प्रभेदपूर्वक बहुत ही सरलतासे 'मुक्ति' का स्वरूप सुनाया था, जिसको सुनकर सब लोग बहुत प्रसन्न हुए थे। इस उत्सवमें १००० आदमी सामिल होते थे।

साप्ताहिक सभा:—सहरानपुरमें दि. जैन बालबोधिनी सभा करीब १० माहसे स्थापित है, जो कि प्रति रविवार मंदिर-जीमें होती है और धार्मिक व्याख्यान होते हैं, जिससे धर्मकी बहुत कुछ उन्नति हो रही है।

त्यागीओनो चातुर्मास:—त्यागीजी ऐलक पन्नालालजीए. अजमेरमां, कुलक मन्नालालजीए. रतलाममां, त्यागी आनंदीलालजीए. दाहोदमां, मट्टारक देवेंद्रकिर्तीजीए. कारंजामां, ब्र. हेमसागरजीए. करमसदमां, ब्र. शांतिदासजीए. अल्हापुरमां, ब्र. शीतलप्रसादजीए. मुबारमां तेमज बे नवीन कहेवाता मट्टारकोए ईडर—सोजीत्रामां चातुर्मास कर्यो छे.

गतांकेना सुधाशे:—गया अंशमां स्वर्गवासी - दानवीर शंभू भाषुंयं दंशुं छवन अरिन अपापुं छे तेमां शंभूना द्वापत पुननुं नाम पुनेमयं दंशुं अपापमां आव्युं छे, तेम नथी, पणुं द्वाप न्ने अंश पुन शंभू

भाषुंयं दंशुं भुडी गया छे तेनुं नाम द्वाप छवनयं दंशुं छे अने तेनी उमर द्वाप वर्षनी छे. पुनेमयं दंशुं नामे तो अंश पुन प्रथम थयो हतो अने ते सवा वर्षेना थछ कण्ठिकरी गयेला हतो.

रुमारक शुं थयुं जेधंअ ?—दानवीर शंभू भाषुंयं दंशुं रुमारक:भाटे शुं थयुं जेधंअ अने आगतना डेटलाक जेपो अनेने भन्था छे, पणुं ते द्वाप प्रकट न करीं रुमारक इंडमां सारी रकम भराना पछी अने स'अधी दरेकना तथा अमारा विचारो प्रकट करवामां आवशे.

स्थानालावनने लीधे सुलतनी:—आ आपो अंश शंभू भाषुंयं दंशुं स'अधी शा-केदगारना जेपो अने कपिताओधी शंभूना छती द्वाप डेटलाक जेपो अने कपिताओ प्रकट थछ शंभूना नथी, पणुं ते समयानुकुल प्रकट करवामां आवशे.

अध्यापकोंकी आवश्यकता:—खीचीवाडा दि. जैन प्रांतिक सभाकी तरफसे पाठशालाएं खुल रही हैं जिसके लिये १० अध्यापकोंकी आवश्यकता है। इस बारेमें पत्रव्यवहार शेट हीरालालजी, महामंकी, राघोगढ (गुना छावणी) से करे।

जवलपुरनी जैन बोर्डिंगने शेट डालचंद नारणदासजीनुं नाम जोडवामां आव्युं छे. आ बोर्डिंगनुं नवीन मकान खुल्लं मुकवानो भेलावडो ता. ३जी जुलाईए मारे ठाठथी थयो हतो. शेट नारायणदासजी अने बंने विधवाओए रु. ४००००) खरची बोर्डिंगनुं मकान बंधावी न आव्युं छे तथा एक बंगलो भेट आप्यो छे जेनी मासिक

ઉપજ રૂ. ૧૪૦) આવે છે. આથી આ વોટિંગ સ્થાયી થઈ છે.

ઓનરરી ઉપદેશક—પાણીતાણા કે-ન્દ્રસમાં થયેલા દરબની અસરથી સાગર નિવાસી પં. મુક્યદંડ્ય ઝાંસી પ્રાંતમાં દંડ-પણુ અર્થ લીધા વગર ઓનરરી ઉપદેશક તરીકે પ્રમણ કરી રહ્યા છે.

एक वधु वियोगः—स्वर्गवासी शैठ माणे-कचंदजीना वियोगने महीनोज थयो છે एटलामां एक वधु वियोगना अत्यंत शोक-जनक समाचार मल्या છે કે कलकत्ता निवासी शांत स्वभावी बाबू धनूलाळ अग्रवाल अटानीं सोलीसीटर के जेओ श्रीखरजी तीर्थ माटे तन, मन अने धन द्वारा अभाग परिधम करी रखा हता तेओ था-वण सुद १५ ने दीने मात्र बेज दिवसनी मांदगीमां ओर्चीतां स्वर्गवासी थावाथी दि. जैन कौमने एक महान कार्य कर्तानी वधू सोट पढी છે.

મુખ્યાર્થીમાં સહાયોઃ—સ્વર્ગીય શેઠ મણેચંદ્રના નતીન ર. અદીમાખના દાન માટે તેમના કુટુંબીએને અભિવંદન આપવા ને મુખ્યાર્થીમાં પં. ગોપાળદાસજી ગૌર્યાના પ્રમુખપણા નીચે તા. ૩૦ મી જુલાઈએ તથા દાસમાં આગલી લગ્નને લીધે શ્રીદીય તાજ તરફ વફાદારી દર્શાવતે દિ નેતો ની બહેર સખા કૈઃ નાગચંદ્ર લીયપંદના પ્રમુખપણા નીચે મળ તા. ૨૦ મીએ દીન-બાગમાં મળી હતી.

મરણ સમયે અનુકરણીય દાનઃ—દ્વાંતા (જેપુર) નિવાસી સ્વર્ગીય શીશવચંદનીની ધર્મ પત્ની ૭૦ વર્ષની વયે સનાધિ મરણ

સહિત મૃત્યુ પામ્યા છે જેમની પાછલ તેમના પુત્ર કેશરીમલજીએ તીર્થો, મંદિરો તથા વિદ્યાદાનમાં રૂ. ૧૭૦૧) કાઢ્યા છે.

નવા જૈનઃ—માનચેસ્ટર (ઈંગ્લાંડ) પાસે પેન્ડલટનનિવાસી મી. આર મીલીયને જૈન ધર્મ સ્વીકાર્યો છે અને તેઓ લંડનના મહાવીર વ્રધરહુદમાં જોડાયા છે.

સીમલામાં જૈન મંદિર અને ધર્મશાસ્ત્ર વનાવવા માટે રૂ. ૪૦૦૦૦) ની જરૂર છે જે માટે રૂ. ૭૫૦૦) મરાયા છે તેમાં રૂ. ૧૨૫૨) તો હિંદોરનિવાસી શેઠ કલ્યા-ળમલજીએ મર્યા છે.

કલકત્તામાં શ્રીમાન્ જાણીતા પં. લક્ષ્મીચંદજી લડકરનિવાસીએ પધારી ૧૫ દીવસમાં ૨૧ વસ્ત્ર સમાવે મરી ઉપદેશ આપ્યો હતો જેથી અનેક નિયમો લેવાયા છે તેથી કલકત્તાના જૈનો તરફથી એક માનપત્ર પં. લક્ષ્મીચંદજીને ઓપાયું હતું.

મરાઠી માસિકઃ—‘દેવ બોધક’ નામનું મરાઠી માસિક ફરી આગુ કરવાની સોલાપુરમાં દિવસાસ આવી રહેલી છે.

યુરોપમાં ભયંકર લગ્નઃ—દાસ યુરોપમાં ભયંકર લગ્ન આલીપદી છે, જેમાં એક તરફ જર્મની અને ઓસ્ટ્રીયા છે ને બીજી તરફ સર્વિયા, રશીયા, ઇંગ્લંડ, ફ્રાન્સ, બેલ્જિયમ વગેરે છે. આ મહાભારત લગ્નથી આખી દુનિયાના વેપાર ઉપર તથા દરેક રાજ્યમાં ભારે ઉપસપાસત થઈ રહી છે. આપણા શ્રીદીય રાજ્યકર્તાને પણ આ લગ્ન-દમાં સંડોવનું પડ્યું છે. તેથી એક રાજ્યકર્તા પ્રભુ તરીકે દરેક રથગના નેતોએ કશા ભરી શ્રીદીય રાજ્ય તરફ બેદર વફાદારી દર્શાવવી જોઈએ.

યુરોપીઅન પંડિતનો પ્રવાસ:—
જૈન શાસ્ત્રીના અધ્યાસી અને નવ ભાષાના
બાણકાર તેમજ પ્રાચીન શોધખોળ કર્તા
ડૉ. એચ. પી. ટેરીયેરી જેઓ રાજ્ય એથી-
યારીક સોસાયટી એફ બંગાળમાં પ્રાચીન
મારવાડી ભાષાના ગ્રંથોનું સંશોધન અને
અનુવાદ કરી રહેલા છે તેઓ દાહ રજપુતાનાના
પ્રવાસે નીકળેલા છે, જે દરમ્યાન ગયા માસમાં
શ્રીવગંજમાં શ્રે. મુનિ વિશ્વવર્ધનમુરારીની
તેમણે મુલાકાત લીધી હતી અને ત્યાં દિંદી
ભાષામાં વ્યાખ્યાનો આપ્યાં હતાં.

જૈન લેફ્ટેનન્ટ ડોક્ટર—ભાવનગરનિ-
વાસી ડૉ. નાનાલાલ મગનલાલ મહેતા આદ્ય.
એમ. એસ. (લેફ્ટેનન્ટ)ની પરીક્ષા વિભાગતમાં
પસાર કરી હિંદમાં આવી પહોંચ્યા છે. આ
પરીક્ષા પસાર કરનાર આ પ્રથમ જૈનજ છે.

શૈક્ષક સંહિતાઓ:—દાનવીર શેઠ માણે
કચ્છના સ્વર્ગવાસ માટે શૈક્ષક દર્શાવનારી
સહિતાઓ આખા હિંદમાં ધણેજ સ્થળે યથા
હતી જેના કેટલાક ગામોના નામે ગયા અ-
કમાં પ્રકટ કર્યાં હતા અને વધુમાં મધુવન,
માલાવાડ, વસો, ખંડવા, રણાસણ, માંડવી,
ગોટગાંવ, આણચા, હોસુર, રાણપુર, ઇસાગઢ,
ખનારસ, સોનાસણ, લાકરોડ, જબલપુર,
ઓધેગાંવ, ધાવજ, ઝાલરાપાટન, કુશળગઢ,
દીલ્હી, ભાવનગર, વેડ્ય, દાદોદ, લાહોર,
કાઠલાપુર, પ્રાંતિજ, ઝોરાણ, અલાહાબાદ,
સતના, ગયા, અંજમેર, મહેસુર, સીવની, ખી-
જનોર, ખડોલ, લંચીતપુર, રૂઝલુ, વડવાણી
વગેરે અનેક સ્થળે શૈક્ષકભાઓ યથા હતી
અને દલગીરીના તારો અને પત્રો મુબાઇ
મોકલાયા હતા તથા કેટલાક સ્થળેએ વેપાર
ધંધો બંધ કરી હડતાળો પાડવામાં આવી
હતી તેમજ મંદિરમાં પુજાનો કરારવામાં
આવ્યાં હતાં.

“દિગંબર જૈન” ની ૧૦ મેટો.

‘દિગંબર જૈન’ પત્રના આ વર્ષના પ્રા-
રૂકોને ૧૦ મેટો અપાનાર છે તે પૈકી
છ મેટો મોકલાઈ ચુકાઈ છે અને સાતમી
મેટ “શ્રી પ્રાતઃસ્મરણ મંગલ પાઠ,”

આઠમી મેટ “અપદેશ માલા,” અને નવમી
મેટ “શ્રી દશદક્ષણધર્મ” આ ત્રણ પુસ્તકો
સ્વાસ વધારા તરીકે આ અંક સાથે વેંચવા-
માં આવેલાં છે તે સર્વે ગ્રાહકોએ સંભાળી
લઈ તેનો ધટતો ઉપયોગ અવશ્ય કરવો.
‘અપદેશમાલા’ વડોદરામાં હિંદી ભાષાના
ધીનજાળકારને હાથે છપાયેલી હોવાથી
તેમાં ઘણી અગ્રુદ્ધિ રહી ગયેલી છે તે તરફ
દ્રષ્ટિ ન કરતાં તે પુસ્તકનો સારજ ગ્રહણ
કરવાની સર્વેને સૂચના કરીએ છીએ.

મુખ્યપુસ્તકમાં પં. કસ્તુરચંદ્ર ઉપદેશક
પધારી જૈન અર્જુનો વચ્ચે અનેક વ્યાખ્યાનો
આપવાથી ત્યાં જૈનધર્મની સારી ઉત્ખાનિ થઈ
છે. વળી ત્યાંના જૈનો તરફથી પં. કસ્તુર-
ચંદ્રને માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું.

બારાં (કોરા) થી એક માધ્યમ ઉપર
નસીયાંજમાં કુંદકુદાચાર્યજીની મોક્ષભૂમિ છે
અને ત્યાં કુંદકુદાચાર્યનાં પગલાંની છત્રી પણ છે.

કાનપુરના જૈન ઔપધાય સાચા
પાપા ઉપર આવે છે અને તેનો સાક્ષ
સાંપ્રત્નિકમાં ધણેજ શેવાય છે.

મુસ્તવી:—સ્વીકાર અને સમાજોચના
સ્થાનાભાવને લીધે મુસ્તવી.

ચાલ ઉડાન કા સાચુન-દક્ષા
કિસી તરહ કે કપ કે ચાલોં કા
૫ મિનટ મેં ઉડાકર સાફ કર
દેતા હૈ કોમંત કી વક્સ ૧) આને
૨૨ વક્સ ઇકસાથ લેંને સે ૧
રાસ્કોપ સિદ્ધમ લીવર ઘડી સાથ
મેં મુક્ત મેંજોગે / મંગાને કા પટ્ટા-
શર્મન પેંડે કં. સતઘડામથુરા

डॉ. श्री. डे. शाहनी सर्वोत्तम
 जुलायनी गायत्री * तावनी गायत्री।
 धर्मीय युद्ध, अठसी-तेमन सरती वापरीने आनी कसे.
 हरेक स्थणे सारा कोन-टो लेखके; कमीशन साइ भणये.
 श्री. डे. शाह, करमभट (नेडा) Karamsad (Kaira)

तीर्थक्षेत्रोंके बड़े रंगिन् नकशे ।

निम्न लिखित तीर्थक्षेत्रोंके बड़े रंगीन नकशे कांचमें जड़वाने
 योग्य तैयार हैं । आवश्यकता हो, शीघ्रही मंगाईए ।

श्री सम्मैदशिवरजी तीर्थ				०।
श्री पावापुरीजी	”			०।
श्री चंपापुरीजी	”			०।
श्री मुक्तागिरीजी	”			०।
तीर्थकरकी माताके सोलह स्वप्न				०।
ज्ञानवाजी रंगीन (खिलने योग्य)				०।
समेद शिवरजी-चंपापुरी-पावापुरी-मुक्तागिरीके छोटे नकशे				०।

प्रत्येकका मूल्य
 मिलनेका पता-

मैनेजर, दिगंबर जैन पुस्तकालय-सुरत ।

सैकड़ों प्रशंसापत्र प्राप्त
हाजिमेवली
 प्रसिद्ध अक्सर देवा
जगकसुल्माना
 फायदा न करे तो दामनापस
 मिलने का पता
हाजिमेवली
 इटावा

शोक समाधान ।

संसारकी अधिरता ।

(१) यदि किसी देहधारीको एक दिन भोजन न मिले, या रातको किसी तरह नींद न आवे तो यह शरीर इस तरह सुरक्षा जाता है कि जिस तरह अग्निके निकट रखा हुआ कमलका पुष्प और यह नरदेही रोगसे, पवनसे, पानीसे, आगसे, शस्त्रसे, जहरसे, विषधारी जन्तुओंसे एक पलभरमें नष्ट हो जाती है ऐसा विचारकर हे प्रिय आताओ ! इसके नाश होनेमें आश्चर्य क्यों करते हो ? ऐसी अवस्थामें यदि तुम इसको स्थिर समझते हो, तो तुमारी मूल है ।

(२) यह शरीररूपी घर दुर्गन्धित और अपवित्र पदार्थोंसे बना हुआ है । क्षुधा, तृषा, रोगादिसे घिरा हुआ है । मल, मूत्र, कफ, रुधिर, राध, वगैरहसे पूरित है । अपने आप ही जरारूप अंमि-कुण्डकी ओर जा रहा है । यह सबको मालूम है, परन्तु खेदका विषय है कि ऐसा होते हुए भी मोही जीव इसको पवित्र और स्थिर समझता है ।

(३) पानीके बुद्बुदसम तो शरीर है, इन्द्रजाल सी माया (पूंजी) है और प्रचण्ड पवनसे तरङ्गाल उड़ जानेवाले मेघ खण्डकी तरह विघटनेवाले गृहादि हैं । विजलीकी दगक जैसे विषय सुख हैं,

फिर ऐसी सामग्रीके संयोग-वियोगमें हर्ष-शोक करते हैं । हम उनको क्या समझावें ?

(४) यह शरीर जन्म जरा मृत्युका ठिकाना है । समय समय में इसका स्वरूप पलटता है । जीवात्मा इससे भिन्न है । आत्माका इससे निकल जाना ही मृत्यु कहाता है, तो ऐसे निकल जानेपर ज्ञानवानों-को शोक करना अनुचित है । ऐसे समय परतो अपने आत्मस्वरूपके चिन्तनमें उपयोग लगाना चाहिये, जिससे फिर ऐसा नाशवान शरीर धारण न करना पड़े ।

(५) यदि अपने पाप कर्मके उदयसे इष्ट मित्र पुत्र कलत्रादिका वियोग हो जाय तो उसके विरह दुःखसे शोकित होकर रोने, विलाप करने और रात्रि दिन उदास रहनेसे हम आगेके वास्ते सिर्फ अपने ही धर्म अर्थ काम और मोक्ष इन चारों पुरुषार्थोंकी हानि करते हैं और मोह-की वृद्धी करते हैं जिससे फिर भविष्यमें भी असाता कर्म उदय होगा ।

(६) सूर्य जैसे प्रभातमें उदय होकर शायं-कालको अस्त हो जाता है ऐसे ही हर एक प्राणीका शरीर उत्पन्न होता है और विला जाता है । संसारमें सब प्राणियोंके इष्ट मित्रादि उत्पन्न होते हैं और मरते हैं, फिर उनका शोक करना कहाँतक उचित है ? हरेकको विचार करना चाहिये ।

(७) वृक्षोंमें फौंपल पधे पुष्प फल लग कर समय पर झड़ पड़ते हैं, ऐसी ही हालत

कुटम्बोंकी है, मानों यह प्रकृतिका अनिवार्य नियम है। फिर उत्पन्न होनेमें हर्ष और मृत्यु होनेमें शोक काहेका? उचित है कि संसारकी हरेक सामग्री पर विचार कर सन्तोष धारण करें।

(८) जो कोई अपने इष्ट वियोगका शोक करता है, मानों वह अन्धकारमई गहरी गुफामें नृत्य करता है। यदि वह बुद्धि और विवेकसे प्रवर्तित और संसारकी अवस्थाको विचार कर धर्मका शरण ग्रहण करे, तो उसके दुःखोंका तुरन्तही अन्त आ जाता है।

(९) संसारमें जितनी वस्तु हैं उन सबकी स्थिति बन्धी हुई है, सो अपने-परफार माफिक रहती हैं। हम अधिक रखना चाहे तो नहीं रह सकती हैं ऐसा निश्चय समझकर इष्ट वियोगका शोक तजना उचित है क्योंकि साँप निकल जानेपर लकीर पीटना फिजूल है।

(१०) संसारकी मायाजालमें फंसे हुए मोहो जीव इष्ट वियोगका शोक मनाता है और विलाप करता है सो मूर्खोंका शिरोमणि है क्योंकि विलाप करनेसे दुःख दूर होनेकी वजाय दूता बढ़ता है एक तो इष्ट वियोगका दुःख और दूसरा शोक और विलापका दुःख, यह दबल दुःख फिर आगामी अशुभ कर्मोंका बन्ध, ऐसे दुःखोंकी परम्पराको विस्तारनेवाला ही मूर्खशिरोमणि होता है।

(११) हे आत! क्या तू नहीं जानता! क्या तू नहीं सुनता, क्या तू नहीं देखता कि यह संसारकी सामग्री केलेके स्थंभ समान निःसार है, कपूरकी तरह उड़ने-वाली हैं। ऐसी दशामें अपने इष्टके वियोगका इतना शोक क्यों करता है? तेरा शरीर जो तुझे प्रिय है इसकाभी तो अन्त होगा। तुझे उचित है कि धर्मका स्वरूप विचार।

(१२) जो संसारमें उत्पन्न हुआ है वह अवश्य मृत्युकी ओर जा रहा है और एक दिन उसका अवश्य अन्त होगा, फिर तेरे इष्ट मित्रोंके लिये तेरा रोना, मानों जनशून्य अरण्यमें रोनेके सदृश हैं। वहां कौन सुनेगा! मरने-वाला पीछा आकर अपने प्यारोंको दाइस बंधाता आजतक नहीं सुना न देखा, तो फिर रोना बृथा है।

(१३) इष्ट वियोग और अनिष्ट संयोग अपने २ पूर्वकृत कर्मोंका फल है। रो कर भोगो, चाहे सन्तोषसे भोगो। रो मत और सन्तोष पकड़, जिससे आगेको आराम मिले। और कभी फिर इस दुविधामें न फंसे।

(१४) इष्ट वियोगका शोक करना उस समय तो उचित भी है कि जब कुछ का-यदा होता हो या कीर्ति या यश होता हो, या सुख होता हो, या धर्म होता हो और यदि इनमेंसे एककी भी प्राप्ति नहीं होती है, तो तेरा विलाप करना मानों भुस

कूटकर आटा निकालना या वांझके नपुंसक पुत्रके आकाशके पुष्पोंका सेहरा बांधकर पत्थरकी पुतलीसे विवाह करके उसकी सन्तान देखनेके सदृश निःसार है। उलटी तेरी अज्ञानता प्रगट करनेके सिवाय कुछ नहीं।

(१५) जैसे शायंकालको वृक्षपर चिड़ियोंने बसेरा लिया और प्रभात ही सुगेके वास्ते चहुं दिशिको उड़ गई यही हालत तेरे कुटुम्बीजनोंकी है, फिर गम करनेसे फायदा क्या ?

(१६) संसाररूपी महा अरण्यमें अज्ञान रूपी अन्धकार छाया हुआ है जिसमें अनेक संकटरूपी विकट हाथी स्वच्छन्द विचर रहे हैं, चिन्ता रूपी सर्प मुंह फाड़े बैठे हैं। नरकरूपी गहरे गढ़में पड़जानेका बड़ा डर है ऐसे भयानक जंगलमें कहीं कहीं श्री गुरुके ज्ञानरूप किरणोंका उज्ज्वल मिलता है इस लिये उचित है कि उनके प्रकाशसे जंगलसे निकलने (मोक्ष) का रस्ता तलाश कर सब प्रकारके रंज गम शोक चिन्तासे वच कर धर्म सेवन कर जिससे इस जंगलके अन्तमें मुक्तिपुरीका स्वराज्य प्राप्त हो ।

(१७) आयु कर्म जितना पूर्व बांधा है, उसीके अनुसार यहां जीवन मरण है उसमें एक पलभी कोई घटा बढ़ा सकता नहीं, इतना जानते हुए भी शोक मनाता है सो बड़ी लज्जाकी बात है ।

(१८) धानके कोठेमें या थैलीमें जितने कन या मुद्रा भरी हैं उतनी ही निकलेंगी, कोई बढ़ा नहीं सकता, तो फिर अपना हृष्ट अधिक कैसे ठहर सकता है ऐसा समझकर शोक तज ।

(१९) जैसे अमर एक पुष्पसे दूसरे पुष्प पर मधु ग्रहण करनेको उड़ता फिरता है, यही स्वभाव व कर्म जनित उपाधि इस जीवको लग रही है कि यह जन्म मरण करता फिरता है ऐसी दशामें ज्ञानी पुरुष हर्ष शोक न करें ।

(क्रमशः)

विनोद-काण्ड

मारी दिलगीरी.

प्रिय वांचको ! हुं तमारी सामे धणे समये हाजर थाउं छुं. मारी गेरहाजरीथी तमो मनमां फफडता तो हशोज के ए गप्पीदास विनोदी क्या छटे खुणे भराई गयो ? एनां धीचोपड, दीलखुश अने मीठी झाटकणीवाळां रझुजी लखाण विना एकलां लुल्लां वांचनथी केम चाले ? पण माफ करजो भाईओ । तमारो सेवक कोई अणघारी संसारी आफतमां सपडांवांचाथी तमारी सेवामां नियमीत हाजर थई शक्यो नथी, ते बदल बहु दिलगीर छुं अने हवे दर मदिने दोडतो तमारी सन्मुख हाजर थवानी आशा आयुं छुं ॥

ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ

चिन्तामणी रत्न गयुं !

भाईओ ! गया मासनो गँडरीना ककडा जेवो अने वळी वेहद काळा लीटा खंचेलो " दिगंबर जैन " नो अंक जोई हुं तो आश्चर्यमांज गोथां खावां लाग्यो के आ वळी शी आफत ! काळां लीशोटा तो शोकदर्शक गणाय, तो ' दिगंबर जैन ' ने एवो शुं जवरो शोक पडी गयो हरो के ठाम ठाम लीशोटाज लीशोटा ! खंची मार्या छे, पण उपर लपेटेली दानना सागर माणेकचंदजीनी छवी जोई बंदो जेमाथो के आ मोटी छवी वळी शुं काम ! विचार थयो के अंदर बांचुं तो खरो, शी मयंकर खबर छे ? बांचुं शुं मारुं कपाळ ! पहेले पानेज " दिगंबरीनो दीवो बुझाई गयो " जगजगता हीरातुल्य वीरपुत्र माणेकचंदनुं जादुइ रीते मरण ! हाय ! शुं ते वलतनी मारा हृदयनी स्थिति ! चोपानीयुं पण हाथमांथी पडी गयुं. एक पछी एक अनेक तर्क वितर्क दोही आवे के हाय, हाय ! आ शुं स्वप्नु के साची बात ! पण खोटुं शुं होय ? आपणां दिगंबरीओनां नदीबज टुंकां त्यां काळनो शुं बांक ! गयुं ! गयुं ! चिन्तामणी रत्न हाथयी गयुं ! ! !

स्मारक फंड माटे स्वार्थत्यागनी जरूर.

जे नरबच्चाए पोतानी कोमने माटे दश छात्र रुपीआ कांदरा माफक सरची विष्णुदाननो अमृत्य स्तंभ रोप्यो ! लंपट्टी दिगंबरी कोममां जागृति पेदा करी, असं-

ख्य अमण बाळकोने विद्वान बनाव्या, अनेक अनहद दुःखी विधवाओने सुमागे लगाडी, अनेक तीर्थेनुं रक्षण कर्युं, अनेक टंटा बखेडा पताव्या, ते महान् नरनो खाली अफसोस करी बेसी रहेवुं ए शुं आपणे माटे योग्य गणाय ! नहि, फदी नहिज. त्पारे शुं करवुं ? स्मारक फंड खोलेलुं छे तेमां नाणां मोकलवां के फंड गंजावर थाय तो तेमनी यादगिरी कायम रहे. रुपीया वे रुपीया के पांच दश रुपीया तो वखते क्यांए मोजशोखमां. उडावी दइए छीए के जे तदन नकामा जाय छे, पण आ तो उपकारनो बदलो अने परमार्थी पुरयनी कदर के लागणी खातर ककत थोडाज पैसानो स्वार्थ त्याग करवानी मारी सुचना छे. कैद हजार वे हजार तो तमो आपो ए नहिं, ने हुं कहुं पण नहिं, माटे मन मोकलुं करी वेहेला वेहेला कांइने कांइ मोकलो. हुं पण ए माटे भीसा मागुं छुं. धर्मेने खातर भीख मांगवामां कैद शरम नथी, माटे जरा समजने आज्ञे ज मनीभोर्डर करी मोकली आपो. एवो विचार मनमांथी फाटी नांखजो के रुपीआनुं के वेनुं आटलुं पी जतुं रहेथे ! तेवोए लाखोनुं पी कोमने माटे पोताने पेटेथी गुमान्युं छे से जरा मगजनां उवारजो, पछी मोकलवा विचार करजो. समझा के भाईओ !

बुझा बावानी भवपटाद.

आपनी पेथी जुनी राम ! महासभाना

પાટવી કુંવર 'જૈન ગજટ' ભાઈ તો હમણાં
હમણાં કાંઈ વહુ પહોઝા ચોડા ચિતરવા
મંડી પડ્યા છે ! કંઈ પીતં વિકાર તો નહિ
થયો હોય ? કેમકે પીતવાલાને બધું પીઠુંજ
દેસાય, તેમ તેને પળ વધી દુન્યા જે કરે તે
સોટું દેસાય છે; પળ હોય, તે તો વુઢા
વાવા છે ! હાલ તો એક પતિ ચંપતરાય
ગયા અને બીજા મોટા પતિ માળેકચંદની
ગયા એટલે વાયુના ડછાઝામાં વફારો
કરતું હશે. વાકી ભાઈ તો આચકા ડચકા
ખાતા વહાર પડે છે. જાણે સો દહાડાના
માંદા હોય! અનિયમિત અને અઢધી સાદગી
વ્રત્તાણ તો ગાઢાં ભરીને કરે છે કે મારાં
જેવું દુન્યામાં કોઈ છેજ નહિ. લલાણ પળ
તારીફ વગરનાં! હોય વા હોય, પળ જોજે
હવે વધારે માંદું નહીં થઈ જતું કેમકે
મોટા પતિનો અફસોસ તાજો છે, અને વલતે
ઢાગઢી ચક્કી જાય તો ! લાંબી માંદગી
નહિ મોગવત્રી પડે !

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

“દિગંવર જૈન”ના મોટા ભાઈનો લલ્લારો!

મલાં 'ગજટ'ભાઈને 'દિગંવર જૈન'ના લે-
લો અને ચઢતા કાર્ય માટે પળ સુગ આવે છે,
પળ આવેજ તો. નાનું થઈ આગઝ વધે તે
કેમ સમાય? કંઈને કંઈ સોડ કાઢી હલકું
પાડે, તો ઘરાક ઘટે કેની, પળ તેના
વઝાપામાં 'દિગંવર જૈન'ના ગ્રાહકો
વધતાજ જાય છે, અને દીવાઢી ભગી
પુરા વે હજાર થશે, પછી તો કોળ જાણે

મોટાભાઈ શું શું વઝાપો કરશે તે પ્રમુ જાણે!
સાચોચીયામાંજ સમુદ્ર જોઈ રહ્યા છે એટલે
એમજ હોય તો ! 'દિગંવર જૈન' તો વહોલે
હાથે સમુદ્ર તરવા માંગે છે, ત્યારે મોટાભાઈ
સાચોચીયામાંજ ફુલાયા કરે, એ પળ તેમની
વહોલી અક્કલનો નમુનો ! 'દિગંવર જૈન'
તેમને હલકા લેસોનો જવાબ પળ નહિ
આપે, તોપણ મોટાભાઈ લલલલારો કરી
પોતાની દોઢ ચતુરાઈ દુન્યાને દેસાડે, એ
પળ તારીફ જેવું ! ને મોટાભાઈની સુધી !!

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

ચોમાસામાં લગ્નસરા જેવી ધમાલ.

સારાં સારાં મીઠાન જમવા હોય. તો
જરા ડૂરમાં પધારજો. હાલમાં શ્રી શ્રી શ્રી
વિજયકિર્તીજી મોટા મહારાજ ત્યાં વીરાજે
છે! સ્વાસી ભરી ભાવનાઓ થાય છે! નહિ;
લગ્નસરાની લગ્નસરા ચોમાસામાં નીકળી
છે, અને જમળવારની ધમાલ પડે છે, પળ
ધમાલ કેમ નહિ પડે ? કેટલે વધે વરસે
આવા મહારાજ પધાર્યા અને કેટલો વધો ઉપ-
દેશ આપે છે તે લોકો ગાંઢાધેલા થઈ
કંસાર ધી ને લાઢૂ ગાંઠીયા જમે જમાડે તેમાં
સોટું શું ? 'ઉત્સાહમાં પેટપૂજા પહેલીજ
હોય તો ! વાકી મહારાજનો કાંઈ લાંબો
પહોઝો સરવ નથી ! ફક્ત પાંચ પચીશ
રૂપિયાજ ! કેમકે વ્રણ ચાર ઘોડા, આઠ
દશ માળસ મહારાજને ઉપાડવા ને વંદુકઢી
જાલવા વધારે કાંઈ નથી ! વાકી રાજા
મહારાજા તો સો સો વધેસો માળસ રાલે
અને આ તો જૈનના રાજાને ફક્ત આટલુંજ,
તે કાંઈ વધારે છે ! • વિનોદી.

चिन्तामणी रत्न गयुं !

भाईओ ! गया मासनो गंडेरीना ककड़ा जेवो अने वळी बेहद काळा लीटा खंचेलो " दिगंबर जैन " नो अंक जोई हुं तो आश्चर्यमांज गोथां खावां लाग्यो के आ वळी शी आफत । काळां लीशोटा तो शोकदर्शक गणाय, तो ' दिगंबर जैन ' ने एवो शुं जवरो शोक पडी गयो हशे के ठाम ठाम लीशोटाज लीशोटा । खंची मार्या छे, पण उपर लपेटेली दानना सागर माणेकचंदजींनी छवी जोई बंदो व्हेमाथे के आ मोटी छवी वळी शुं काम ! विचार थयो के अंदर बांचुं तो खरो, शी भयंकर खबर छे ! बांचुं शुं मारुं कपाळ ! पहेले पानेज " दिगंबरीनो दीवो बुझाई गयो " झगझगता हीरातुल्य धीरपुत्र माणेकचंदनुं जादुइ रीते मरण ! हाय ! शुं ते वखतनी मारा हृदयनी स्थिति ! चोपानीयुं पण हाथमांथी पडी गयुं. एक पडी एक अनेक तर्क वितर्क दोडी आवे के हाय, हाय ! आ शुं स्वप्नुं के साची चात ! पण खोटुं शुं होय ! आपणां दिगंबरीओनां नशीबज टुंकां त्यां काळनो शुं बांक ! गयुं ! गयुं ! चिन्तामणी रत्न हाथयी गयुं ! ! !

~ ~ ~ ~ ~

स्मारक फंड माटे स्वार्थत्यागनी जरूर.

जे नरवच्चाए पोतानी कोमने माटे दश लाख रुपीआ कांदरा माफक खरची विद्यादाननो अमूल्य स्तंभ रोप्यो ! टंपती दिगंबरी कोममां जागृति पेश करी, अत्रं-

ख्य अमण बाळकोने विद्वान बनान्या, अनेक अनहद दुःखी विधवाओने सुमार्गे लगाडी, अनेक तीर्थीनुं रक्षण कर्युं, अनेक टंटा वखेडा पताव्या, ते महान् नरनो खाली अफसोस करी बेसी रहेवुं ए शुं आपणे माटे योग्य गणाय ! नहि, कदी नहिज. त्पोरे शुं करवुं ? स्मारक फंड खोलेलुं छे तेमां नाणां मोकलवां के फंड गंजावर थाय तो तेमनी यादगिरी कायम रहे. रुपीया वे रुपीया के पांच दश रुपीया तो बखते क्यांए भोजशेखमां. उडावी दइए छीए के जे तदन नकामा जाय छे, पण आतो उपकारनो बदलो अने परमार्थी पुरुषनी कदर के लागणी खातर फकत थोडाज पैसानो स्वार्थ त्याग करवानी मारी सुचना छे. कांई हजार बे हजार तो तमो आपो ए नहिं, ने हुं कहुं पण नहिं, माटे मन मोकळुं करी बेहेला बेहेला कांइने कांइ मोकलो. हुं पण ए माटे भीक्षा मागुं छुं. धर्मने खातर भीख मांगवामां कांई शरम नथी, माटे जरा समजिने आज्ञे-ज मनीमोडेर करी मोकली आपो. एवो विचार मनमांथी काटी नाखजो के रुपीआनुं के येनुं आटलुं थी जतुं रहेथे ! तेओए लासोनुं थी कोमने माटे पोताने पेटेथी गुमाव्युं छे ते जरा मगजनां उतारजो, पडी मोकलवा विचार करजो. समज्या के भाईओ !

~ ~ ~ ~ ~

बुद्ध बाघानी धम्मदाट.

आपनी पेची जुगी रख ! महासभाना

પાટવી કુંવર 'જૈન ગજટ' માઈ તો હમણાં
હમણાં કાંઈ વહુ પહોઢા ચોડા ચિતરવા
મંડી પડયા છે ! કંઈ પીતં વિકાર તો નહિ
થયો હોય ? કેમકે પીતવાઢાને વધું પીલુંજ
દેસાય, તેમ તેને પળ વધી દુન્યાજે કરે તે
સોટું દેસાય છે; પળ હોય, તે તો બુઢા
બાબા છે ! હાલ તો એક પતિ ચંપતરાય
ગયા અને બીજા મોટા પતિ માળેકચંદની
ગયા એટલે વાયુના ઉછાઢામાં વફારો
કરતું હશે. વાકી માઈ તો આચકા ઢચકા
ખાતા વહાર પડે છે. જાણે સો દહાડાના
માંદા હોય! અનિયમિત અને અઢધી સાડ્ઢા!
ગ્રસાળ તો ગાઢાં ભરીને કરે છે કે મારાં
જેવું દુન્યામાં કોઈ છેજ નહિ. લખાળ પળ
તારીફ ચગરનાં! હોય વા હોય, પળ જોજે
હવે વધારે માંદુ નહીં થઈ જતું કેમકે
મોટા પતિનો અફસોસ તાજો છે, અને વલ્લે
ઢાગઢી ચક્કી જાય તો ! લાંબી માંદગી
નહિં ભોગવત્રી પડે !

“દિગંબર જૈન”ના મોટા માઈનો લલ્લારો!

ભલાં 'ગજટ'માઈને 'દિગંબર જૈન'ના લે-
લો અને ચઢતા કાર્ય માટે પળ સુગ આવે છે,
પળ આવેજ તો. નાનું થઈ આગઢ વધે તે
કેમ સમાય? કંઈને કંઈ સોઢ કાઢી હલકું
પાડે, તો ઘરાક ઘટે કેની, પળ તેના
વઢાપામાં 'દિગંબર જૈન'ના ગ્રાહકો
વધતાજ જાય છે, અને દીવાઢી લગી
પુરા વે હજાર થશે, પછી તો કોળ જાળે

મોટામાઈ શું શું વઢાપો કરશે તે પ્રમુ જાળે!
સાચોચીયામાંજ સંમુદ્ર જોઈ રહ્યા છે એટલે
એમજ હોય તો ! 'દિગંબર જૈન' તો વહોઢે
હાથે સંમુદ્ર તરવા માંગે છે, ત્યારે મોટામાઈ
સાચોચીયામાંજ ફુલાયા કરે, એ પળ તેમની
વહોઢી અકલનો નમુનો ! 'દિગંબર જૈન'
તેમને હલકા લેલોનો જવાબ પળ નહિં
આપે, તોપળ મોટામાઈ લલલલ્લારો કરી
પોતાની દોઢ ચતુરાઈ દુન્યાને દેસાડે, એ
પળ તારીફ જેવું ! ને મોટામાઈની સુધી !!

ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ ૐ

ચોમાસામાં લગ્નસરા જેવી ધમાલ,

સારાં સારાં મીઠાન જમવા હોય, તો
જરા ઇડરમાં પધારજો. હાલમાં શ્રી શ્રી શ્રી
વિજયકીર્તીજી મોટા મહારાજ ત્યાં ધીરાજે
છે! સ્વાસી ભરી ભાવનાઓ થાય છે! નહિં;
લગ્નસરાની લગ્નસરા ચોમાસામાં નીકઢી
છે, અને જમળવારની ધમાલ પડે છે, પળ
ધમાલ કેમ નહિં પડે ? કેટલે વધે વરસે
આવા મહારાજ પધાર્યા અને કેટલો વધો ઉપ-
દેશ આપે છે તે લોકો ગાંઢાધેલા થઈ
કંસાર ધી ને લાઢૂ ગાંઢીયા જમે જમાડે તેમાં
સોટું શું ? ડત્તાહમાં પેટપૂજા પહેલીજ
હોય તો ! વાકી મહારાજનો કાંઈ લાંબો
પહોઢો સ્વરચ નથી ! ફક્ત પાંચ પચીશ
રૂપીયાજ ! કેમકે વ્રળ ચાર ઘોઢા, આઠ
દશ માળસ મહારાજને ઉપાઢવા ને વંદુકઢી
જાલવા વધારે કાંઈ નથી ! વાકી રાજા
મહારાજા તો સો સો વેસો માળસ રાસે
અને આ તો જૈનના રાજાને ફક્ત આટલુંજ,
તે કાંઈ વધારે છે ? •

વિનોદી. ૧૬
હસકા

हाय ! दुर्भाग्य !

न जाने जैन समाजका कैसा दुर्भाग्य है कि यह सदा किसी न किसी विपत्तिमें ही फंसी रहती है। इसके जीवनका एक एक पल शोक और दुःखमें ही बीतता है। इसके दुर्भाग्यसे प्रथम तो इसके जीर्ण रोगके दूर करनेवाले वैद्योंका ही अभाव है, यदि दैवयोगसे मिल भी जाते हैं तो इसके तीव्र अशुभ कर्मोंके उदयसे स्वयं वैद्यराज ही यम देवकी भेंट हो जाते हैं। कितने ही महापुरुषोंने हृदय संकल्प किया कि हम इस जातिको शीघ्र दुःखावस्थासे निकालकर रोगसे मुक्त करेंगे, परंतु शोक है कि वे शीघ्र अकाल मृत्युके ग्रास बन गए। अभी हम बाबू देकुमारजी आदि महापुरुषोंका शोक न भूले थे और समाजमें उनकी छुट्टि पूरी न हुई थी कि यकायक एक दूसरी आपत्ति हम पर टूट पड़ी, जिसने सर्वत्र भारतमें—जैनसमाजमें सलबली मिचा दी। उत्तरसे दक्षिण तक, पूर्वसे पश्चिम तक जैन संसारमें शायद ही ऐसा कोई व्यक्ति होगा जो श्रीमान् दानवीर जैनकुलभूषण सेठ मानिकचन्द्र हीराचन्द्रजी जे. पी. बम्बईनिवासीका यशस्वी नाम न जानता हो। नही २ जैन समाजका बच्चा, २ आपके नामसे

परिचित है। आपके उदारता दयालुता आदि गुणोंसे सम्पूर्ण भारतभूमि गूंज रही है।

शोक, महा शोक ! कि आज आपकी दिव्यमूर्ति इस संसारमें हमारे नेत्रोंसे अदृश्य हो गई ! हा ! दुष्ट काल, तुझे किंचित् भी दया न आई ? क्या तुझे किंचित् भी दया न आई ? क्या तुझे अपने पापी पेटकी क्षुधा मिटानेके लिए और कोई न मिला ? क्या तुझे जैन समाजको ही दुःखी करना अभीष्ट था ? निर्दोष, पापी, तूने १३ लाख जैनियोंके दिलोंको दुखाकर अपने बज्र हृदयको शांत किया ! और दुष्ट पापी ! शेठजी जैसे सरल स्वभावी, शांतचित्त मनुष्यने तेरा क्या बिगाड़ा था ? ये स्वप्नमें किसीका बुरा न विचारते थे, किंतु सदा इसी चिन्तामें रहते थे कि किसी तरह जैन समाज जिसकी बड़ी हीन अवस्था हो रही है उन्नति करे और अन्य समाजोंकी समान उच्चावस्थाको प्राप्त हो।

उनके जीवनका एक मात्र यही उद्देश्य था। बहुत दिनोंसे व्यापारादिका काम भी छोड़ दिया था और केवल धर्मेन्नति व समाजोन्नतिके कार्योंमें ही अपना सम्पूर्ण समय व्यय करते थे। एक प्रतिष्ठित धन्नाद होनेपर भी आप स्वार्थ और अभिमानको तिलांजलि देकर शारीरिक कष्टोंको सहते हुए चतुर् ओर भ्रमण करते थे और नद

जिस चीजकी कमी देखते थे तत्काल उसे दूर कर देते थे। आज समाजमें जितनी संस्थाएं हैं, जितने आंदोलन हैं, उन सब के नेता आप ही थे। ऐसा कोई भी उन्नति का काम समाजमें नहीं हुआ, जिसमें आपने अग्र भाग न लिया हो और तन मन धनसे सहायता न की हो। आपने जैन समाजका जितना उपकार किया उसके प्रगट करनेके लिए हमारी लेखनीमें सामर्थ्य नहीं। हम केवल इतना ही कह कर संतोष करते हैं कि वर्तमानमें आपकी समान संज्ञन, धर्मात्मा, निस्वार्थी, समाज हितैषी, परोपकारी इस समाजमें न कोई था और न कोई है। आपने अपना तमाम जीवन जैन समाजके हितार्थ अर्पण कर दिया था और आपके ही प्रभावसे आपका सम्पूर्ण कुल आपके समान उदार और दयालु हो गया था। आपके आश्रयसे कितने ही निर्धन धनवान हो गए और कितने ही मूर्ख विद्वान हो गए।

अतएव जैन समाजका कर्तव्य है कि आप जैसे महापुरुषका एक स्मारक चिन्ह बनावें, जिससे सदैवके लिए उनका नाम चिरस्मरणीय रहे और आपकी आपके उपकारियोंके प्रति भक्ति, प्रेम, वात्सल्य और कृतज्ञताका प्रकाश हो। हमें आशा है कि जैन समाज शीघ्र रुपया इकठित करके एक स्मारक चिन्ह बनाएगी। स्मारक क्या होना चाहिए इसका पीछेसे वि-

चार किया जायगा। अभी केवल प्रत्येक ग्राम और नगरमें जितना हो सके रुपया इकठ करके सूरतमें 'दिगंबर जैन' ऑफिसको भेज देना चाहिये। दातारोंकी सूचि भी 'दिगम्बर जैन'में प्रकाशित होती है।

अंतमें हम श्री सर्वज्ञ देवसे प्रार्थना करते हैं कि सेठजीकी पवित्रात्माको भवरमें शांति मिले और उसके द्वारा सदा जैनधर्म और जैनसमाजका कल्याण होता रहे। हम स्वर्गीय सेठजीकी धर्मपत्नी, पुत्री तथा अन्य कुटुम्बीजनोंसे विनयपूर्वक निवेदन करते हैं कि इस संसाधन विसारवा पर विचार करके शोकको त्याग करें और धैर्य धारण करें।

सेठजीके वियोगसे दुःखी—

दयाचन्द्र गोपलीय—लेखनेउ।

अक्स कक्षा करें ?

बन्धुओं ! हमारा अग्रेसर तथा जैन मात्रका सच्चा हितैषी धर्मवीर दानी जैन कुलभूषण तो लोगोंसे सदाके लिये मोह छोड़कर अमरपुर (स्वर्ग) को प्रस्थानकर गया। चारों ओर करुणाजनक ध्वनि सुननेमें आ रही है। जैनो ही के नहीं, किन्तु उक्त महानुभावसे परिचित स्वदेशी तथा विदेशी अजैनोके भी चेहरे पर शोक चिन्ह दृष्टिगत होते हैं, सो क्यों ? इसका

कारण यह है कि उक्त सेठजी (माणिकचन्द हीराचन्द) ने अपने सरल स्वभाव, कार्यकुशलता, मिष्टभाषण, परोपकार, दान, शील, उत्साह, उद्योग, प्रेम आदि सद्गुणों द्वारा हम सब पर ऐसा प्रभाव डाल रखा था, जिससे कि बार बार मुलाने पर भी वह गंभीर मूर्ति हमारे नेत्रोंसे अलग नहीं होती है। यही कारण है, कि चहु ओरसे यह ध्वनि ध्वनित हो रही है—अब क्या करें? हाय! अब क्या करें? इत्यादि सो ठीक है।

और निराधार मनुष्योंके मुँहसे ही ऐसे वाक्य निकलते हैं। यथार्थमें जैन समाज इस समय बिल्कुल ऐसी ही निराधार हो रही है। यह शोकप्रसिद्ध है। उसे इस समय और कुछ सिवाय “अब क्या करें” के नहीं दिखता है, भला, जब रामचन्द्रजी, बलदास जैसे महान नररत्न भी भारी शोकसे विह्वल हुये छःमाह तक भटकते फिरे थे तो हमारे मस्तकका क्षत्र उतरे भी ६ सप्ताह भी नहीं हुये हैं, सो भला विद्वत्त्वों ने होंगे! परन्तु भाइयों, यह अनादिका नियम है कि प्रायः ज्यों ज्यों दिन बीतते जाते हैं, त्यों त्यों जीव अपने विषय कषायोंमें फँसकर मोक्षसे शांति पाते जाते हैं। यहां तक कि मी अपने सर्वस्व पतिको सोकर विषयावस्थामें, भी (अधिकतर) खान पान शृंगार भूषणादिको नहीं त्याग

सक्ती और कुछ दिन रड़ (रो) कूटकर हाय हाय हईरे के गीत गाकर फिर अपने रागमें मस्त हो जाती हैं। आजकल कितनी तो पतिको यहां तक भूल जाती हैं “कि वे फिरसे सुहागिन बन बैठती हैं” इसी प्रकार ज्यों ज्यों दिन बीतते जायेंगे, त्यों त्यों इधर उधरकी चिंताओंमें पड़कर भाइयों, आप लोगोंको शोक तो क्या शायद सेठजीकी याद तक भी भूल जायगी।

थोड़ी देरके लिये हम यह मान भी लें कि जिन्होंने सेठजी साहेबको देखा है व जिनको परिचय है वे कदाचित् न भी भूलें तो भी उनकी भावी (होनहार) सन्तानको तो नाम भी सुनना एक तरह कठिनसा हो जायगा। यों तो सेठ साहेबका नाम दुनियाँके इतिहासमें चिरकाल तक स्थान पावेगा, परन्तु उससे लाभ बहुत कम लोगों (स्वजियोंके सिवाय) को मिलेगा। ऐसी अवस्थामें हमारा क्या कर्तव्य है कि जिससे हमारे सेठजीका नाम और उनके गुण सदा तक हमें और हमारी परम्परा सन्तानके उत्साहोंकी वर्धनार्थ चिरकाल स्मरण रहे। और हम लोग उनका अनुकरण करनेके लिये उत्साहित होते रहें। यों तो सेठजी साहेबने अपनी अवस्थितिमें ही ऐसे स्मारक कार्य किये हैं, कि जिससे उनका नाम कलाव तक अमर रहेगा, तो भी हम लोगोंपर जो उनका असीम उपकार है, उसका

परिचय यद्यपि हमारा आत्मा उनके आत्माके प्रति दे रहा है, किन्तु व्यवहारापेक्षा अब प्रत्यक्ष भी कुछ (परिचय) देना आवश्यक है। यह परिचय देना भी उनके लिये कुछ नहीं है, किन्तु हमारी वर्तमान व मावी जातिके लिये एक प्रधान गौरवकी बात होगी। यह बात आगे चलकर बतावेगी, कि जैनियोंमें ऐसे आदर्श पुरुष हो गये हैं, कि जिनकी कीर्ति चिरकाल तक बल रही है। उनका इतिहास हम लोगोंके मुँह दिलोंमें जीवत्व शक्ति पैदा कर देगा, इसलिये भाइयों, शोकको छोड़ो, अब क्या करें? अब क्या करें? ही मत करते रहो, किन्तु क्या करें का उत्तर भी सुनो—

बड़े पुरुषोंकी सन्तान अपने पूर्वजोंके मरने पर 'हायहाय हरे'का पाठ नहीं पढ़ती है। न क्या करें क्या करें, इत्यादि कार्यों कैसे शब्द मुँहसे निकालती है, किन्तु अपने पूर्वजोंकी कीर्ति सदा स्थिर रखके उनका स्मारक (यादगार) बनाती है। उनके उत्तम गुणोंका अनुसरण करके केवल उनके कुलकी स्याति ही नहीं फैलाती है; किन्तु अपना स्वार्थ भी साधन करती है, अर्थात् पुरुषत्व पैदा करके महत्त्वता प्राप्त करती है। ऐसा समझकर भाइयों! आपका कर्तव्य है। यदि आपको सेठजीके वियोगका दुःख है, यदि आपके मनमें कुछ भी कृतज्ञताका अंश है, तो स्वर्गवासी सेठ साहबके चिरस्मरणार्थ उनका एक बड़ा भारी स्मारक बना डालो। जैसे रायचन्द्रजी आदिके नामसे "रायचन्द्र जैन

शास्त्रमाला" निकल रही है इत्यादि। इस स्मारक बनानेके लिये बम्बई व सूरतमें एक 'दानवीर सेठ माणिकचन्द हीराचन्द स्मारक फंड' खोला गया है, और अनुमान ५-६ हजारके चंदा भी भरा गया है, परन्तु इतनेसे अभी कुछ कार्य न चलेगा। क्योंकि कोई बृहत् कार्य होना चाहिये और उसके लिये लाखों रुपयोंकी आवश्यकता है, और हमारी कृतज्ञ समाजके लिये यह कुछ (चंदा करके भेजना) कठिन कार्य नहीं है। सहजमें ही हो सकता है इसलिये इस दशलक्षण (पर्यूपण) पूर्वमें प्रत्येक ग्रामके भाइयोंकी स्वशक्ति अनुसार रुपया इकत्र करके सपादक, "दिगम्बर जैन"—सूरतके पते पर सेठ माणिकचन्द हीराचन्द स्मारक फंडके नामसे भेजना चाहिये और सेठ साहबके गुणोंका अनुकरण करके उनके मोये हुते धंक्रोंकी सेवा करना व और भी नवीन बीज बोना चाहिये। देखें, कौन कौन सज्जन अपनी कृतज्ञता व दिलीश्रीकफा परिचय देते हैं? वस बन्धुओं, अब क्या करें? का उत्तर मिला, कि स्मारक बनावो, (उसके लिये द्रव्य इकत्र करके भेजो) और उनके गुणोंका अनुकरण करो, तथा सेठजीके अनुसार आप भी अपने गुणोंसे संसारको मोहित करके स्वर्ग मोक्षका मार्ग पकड़ो। यही करो, अन्न यही करो, अब यही करो।

आपका बन्धुभािलापी—

मा. दीपचन्द परिवार-नरसिंहपुर (सी. पी.):

श्लोक सप्तकं ।

- न्यपतत्किमु हाशनिर्गिरीशे चपला स्फाटिकमंदिरेऽमले वा ।
 अथवा हिमसंहतिर्विकाले फलसंपादकभूतलेऽनुकूले ॥१॥
- जनताशमतोषकोऽमृतांशुर्यदि चार्कस्तिमिरापहा गृहीतः ।
 नियतोऽदयराहुण यमेन ग्रहतो माणिकचंद्र एष मेशः ॥२॥
- निहता यमनाथ भूरिबोधाः शुभसंपन्निययः पुरा प्रभूताः ।
 अतुपन्न तथापि रे खलेयं विहिता जातिरपि त्वयाद्य दीना ॥३॥
- प्रचुरानवभोषसौरमासा चिरसंतापित एष जैनलोकः ।
 परिशांतिभियाय यस्य मूले क्षितिजं त्वा परिलोचयामहे कः ॥४॥
- गुणमाला विनम्रमालजातिर्न हि चक्रे परिभूषणं परं त्वा ।
 गुणमानदमारतीयराज्यं पद जे. पि. प्रतिदानतोऽपि भूयः ॥५॥
- समतोपि सुदर्शनं यदीयं विविधेहाकुलितेक्षणान्मनुष्यान् ।
 गुणपत्रविलंबि बाहुशास्त्रं शुभं कल्पद्रुममाप्नुमः कुतस्त्वाम् ॥६॥
- धनविग्रहमानसेषु केचिद्भुवि जाता विकलेन कार्यकाः प्राक् ।
 सकलेन घलेन किंतु धीमन्नजनि त्वां परिलोचयामहे कः ॥७॥
- अनिघसंपन्निघनाकुलं स्वत्कयंचनाद्योपि मनः परत्र ।
 त्वमेहि शांतिं तव यांतु वंदयाः शुभाभिष्टुद्धिं ननु कामना नः ॥८॥

कान्तीस्य विद्यार्थिसप्तक ।

भाषार्थ-हाय ! क्या यह पर्वतपर वन गिरा ? या निर्मल स्फटिक-मन्दिरपर बिजली गिरी ! अथवा यक्षोंके फलनेका अनुकूल समय आनेपर उनपर हिम समूहने गिरकर उन्हें जला दिया ? ॥१॥

जैसे मलिनात्मा राहुने लोगोंको मुल-शान्ति देनेवाले चन्द्रमाको या अन्धकार नष्ट करनेवाले सूर्यको मसा हो, उसी तरह सेठ माणिकचन्द्रजी निर्दय काल द्वारा मसे गये ॥२॥

पापीकाल ! तू पहले बड़े बड़े शानी और सुदिमानोंको अपना प्राप्त बना चुका है, तब भी मुझे सन्तोष नहीं हुआ, जो आज तूने सेठ माणिकचन्द्रजीको हरकर सारी जातिको भित्सारिजी बना दिया ? ॥३॥

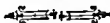
જૈનસંસાર બહુત સમયસે અજ્ઞાનરૂપી ભયંકર ગર્મીસે સંતપ્ત હો રહ્યા થા। ભાગ્યહાસિ ઉસે સેઠ માણિકચન્દ્રજી સરીલે શીતલ-વૃક્ષકે નીચે આકર શાન્તિ મિલી થી । હાય ! ઉસે અવ હમ કહાઉં દેલેંગે ? ॥૪॥

હે ગુણાકર, હસ વિનીત જાતિહીને આપકો અપના ભૂષણ નહીં બનાયા, પર ગુણિયોંકા આદર કરનેવાલી ભારત સરકારને મી જે. પી. કા પદ પ્રદાન કર આપકા ઉચિત સન્માન કિયા । ॥૫॥

અનેક પ્રકારકી વસ્તુઓંકો દેલેનેકી ઇચ્છાસે અસન્તુષ્ટ નેત્રોંકો જિસકા સુન્દર દર્શન સન્તુષ્ટ કરતા થા, ઉસ શ્રેષ્ઠ કલ્પવૃક્ષકો અવ હમ કહાઉં પ્રાપ્ત કરેંગે ? જિસકે પત્રકી જગહ તો આપકે ગુણ થે ઓર ટેંગલિયોંકી જગહ હાથ ॥૬॥

સેઠ સાહબ । એસે તો બહુત લોગ હો ચુકે હૈં, જો કિસીને ધનકો, કિસીને શરીરકો ઓર કિસીને મનકો સમાજકે હિત લગાયા, પર ઉન સર્વેં આપ એક હી હુણ જો આપને અપના તન, મન ઓર ધન સમાજકે લિયે અર્પણ કિયા । હાય ! આપ જૈસે પુરુષ રત્નકે અવ હમ કહાઉં દેલે પાવેંગે ? ॥૭॥

હે દયાસાગર, આપકી મૃત્યુસે હમારે અજ્ઞાન્ત મનકો કિસી તરહ સમજાના હી પડેગા । (ક્યોંકિ ઉસકે લિયે સિવા હસકે કુંઠં ગાતિ હી નહીં હૈ) અન્તરેં હમ ઇચ્છે હૈં કિ આપકા પવિત્ર આત્મા શાન્તિ લામ કરે ઓર આપકા કુટુમ્બવર્ગ મી સુખી હો ।

શ્લોકોદ્ગર.

આજે આપણી આસપાસ જે જ્ઞાનિ તથા શોકની છાયા પ્રસરી રહી છે તે ચાની છે ? સર્વ કોષ આ દુનિયાના દિગંધર જૈન નાનાથી તે મોટા સુધી ગળગળીત કંઠે કહી શકે છે કે આ અસલ જ્ઞાનિ તે આપણા અભેદ માર્ગપ્રવાસી, અક્ષોનિષ્ઠ સુરલોકમાં વિરહનાર, તત્ત્વવિદ્ તથા માનવકૂળમાં મનુષ્યાકૃતિથી ફિરસ્તાના રૂપમાં આવેલા દિગંધર કોમને આખા યુગરાતમાં ઓળખાવનાર અગ્રગણ્ય દાનવીર જૈન કુલભૂષણ શ્રીમાન શેઠ માણેકચંદ હીરાચંદ જે. પી. ના અવસાનને લીધેન

છે. અવસાન સમય વ્યતીત થયે, તોપણ તે વિધેનો વિચાર કરીએ છીએ, તો આપણું હૃદય એકાએક વિદીર્ણ થાય છે. સન્ધ્યાકાળ પછી રાત્રી પડવાના સમયે જ્યારે એકાએક મેઘધૂધ ચઢી આવવાથી તેજઃપુર્ણ નટ ધાપ છે અને બધે શૂન્ય નિરવ અને શમશમાકાર લાગે છે, તેમ આજે પણ જૈન કોમના આજેવાન શ્રીના સ્વર્ગપન્થ તરફ રવાના થતાં જે શોકે આપણા હૃદયને ઘેરી લીધો છે તેથી ખરેખર આતન્દ્ર રૂપ તેજઃપુર્ણ આજે આપણામાંથી નટ ધાપું છે. હા ! આજે તે પુરુષાત્મા અને પરોપકારીના શુભ સ્મરણ થઇ આવતાં હું બોલવા કંઈ પ્રયાસ કરું છું કે તરતજ હૃદય એકાએક કમ્પવા લાગે છે. મન બાણે કે મેશુદિમાં પડ્યું ન હોય એમ લાગે

અખાળજીદ શોકાગ્રસ્ત, નિરતેજ, અને વિદિષ્ઠ થયેલા દુઃખીગાયર થાય, તેમજ તેઓને માટે પવિત્ર પ્રેમીઓ અનેક રાગ રાગણીમાં ગુણ-નુવાદોનાં યુગલો કુકે, પત્રકારો શોક પ્રદર્શિત કરવા પોતાના હૃદય પટરૂપી પત્રોપર વિરહ લાવનારો રૂપી કાળી બોડરની મર્યાદા બાંધી, હૃદયાર્ધકલખાણો લખી કાલમો ભરે એટલું જ નહિ, પણ તેઓની છબી પ્રેમી હૃદયોમાં કોતરાઈ રહે એમાં શું આશ્ચર્ય ?

વદનં પ્રસાદસદનં સદયંહૃદયં સુધામુચો વાચઃ
કરણં પરોપકારણં યેવાં કેવાં ન તે વગ્યાઃ

ભાવાર્થ—જેઓનું મુખ પ્રસન્નતાનું જ ધર છે, જેઓનું હૃદય દયાવંત છે, જેઓની વાણી અમૃતને વરસાવનારી છે અને જેઓનું પરોપકાર (પારકાને માટે ઉપકાર કરવો) એજ કર્તવ્ય છે, તેવા પુરોહિતોને વંદન કરવા યોગ્ય નથી ? જ્યારે એમ છે ત્યારે તેવા સર્વ સદૃશબુદ્ધિપતિને નેતાઓના સમાજમ દરે યતાં કયો સહ ધર્માનુરાગી તેમના ગુણ-નુવાદ ગાવાની છુટ્ટા નહિ કરે ? કયો કઠોર હૃદયનો પુરુષ તેઓના સ્મારકમાં નાણા બરવા છુટ્ટા નહિ કરશે? અલખત કરશેનાં !

વિશુદ્ધ પ્રેમીઓ ! આવા એક કર્મવીર સમાજનેતા, દિગંબરતાનના એક સુપ્રસિદ્ધ, શ્રીમાન, ઉદારચિત્ત ધર્માત્મા અને દાનવીર, બોદિંગ હાઉસ અને શિક્ષણ સંસ્થાઓના પિતા, દિગંબર જૈન સમુદાયના એક અગ્રદળતા ફેલીનુર, તેમજ સમમ જૈન સંપના સ્તંભરૂપ ગણાતા અને ઉત્સાહી અગ્રેસર જૈનકુલબુદ્ધિપતિ દાનવીર શેઠ માણેકચંદ હીરાચંદ જે. પી. ના અચાનક સ્વર્ગવાસથી હીપજી ન પૂરાય એવી ને ભારે ખોટ આપજીને પડી છે તે માટે આ લેખીની, આ હૃદયની અવસ્થાએ પ્રગટ કરવું અરમથ છે, તેનું જ્ઞાન મદારે ક્યા કચ્છોમાં કરવું !

અરે ! હાય ! માણેક મોત લખતાં,
દર્દ દિલમાં થાય છે;
લખતાં અચાનક મોતને,

મુજ કલમ કુછ જાય છે.

હે ગુણિયલ સમાજ ! એક વખત આપણે ધર્માનુરાગ છોડી મિથ્યાત્વના ખાડામાં પડ્યા હતા, એક વખત આપણા પુત્રોને કેવી કેળવણી આપવી તેની આપણને ખબર પણ નહોતી અથવા કેળવણી એટલે શું તેથી પણ આપણે અજાત હતા, એક વખત આપણી બાળાઓને કેવી કેળવણી આપવી કે જેથી ખરી સાક્ષી, સન્નારી કે ગૃહિણીઓ ઉદ્ભવી શકે વિગેરે અનેકાનેક ખાખતોથી આપણને વાકેફ કરનાર જે કાંઈ હોય તે એક શ્રીકૃત માણેકચંદ જ હતા. તેઓના અને તેમના કુટુંબીઓના બેગા બળથી પરંતુ વીરતર માણેકચંદના ઉપદેશાનુસારથી આપણા આંગણ પાસે, (ગુજરાતમાં) અને એઆશ્રીનું અનુકરણ કરી આજે આપણા સમાજમાં લાખોના દાન થવા માંડ્યાં છે, તેમજ ખજાણે એમનાજ પ્રયાસથી સમસ્ત ભારતમાં દિગંબર સંપ્રદાયમાં બોદિંગો, આવિકાશ્રમો, યાદશાળાઓ, કન્યાશાળાઓ, પુસ્તકાલયો, આયોધાલયો વિગેરે સંસ્થાઓ પુર નહોતી સ્થાપીમાં આજની દુઃખીગાયર થાય છે. તેમજ આપણા ગુજરાતમાં એમનેજ સ્થાપેલી બોદિંગમાંથી બી. એ. સુધીની ઉચ્ચ શીકી સંપાદન કરી કેટલાક રત્નો બહાર પડ્યા છે અને કેટલાકો એવી શીકીઓ મેળવવા બાબતમાં યશો એમાં સંશય છેજ નહિ, પરંતુ દિલગીરી સારે મદારે મેળવું પડે છે કે એ બી. એ.ની શીકી સંપાદન કરનારાઓ નહોતી બી. એ. ના અભ્યાસમાં બંધા હોય તેમ અથવા તે બી. એ. નો અભ્યાસ કરતાં મજા કરતાં જવા દેાય અથવા પદોનેલા થમથી શાન્તિ લેના દેાય

તેમ ગુજરાતમાં એક પણ વ્યક્તિ અગ્રગણ્ય ભાગ લેવા અથવા સમાજ હિતાર્થે આ પત્ર દ્વારા બે શબ્દ લખવા ઉત્સુક થઇ નથી, એ કેટલું શોચનીય છે? આપણા પર અગણિત ઉપકારોમાંથી એ નરતનના એક મહદ્ ઉપકારનો ઉલ્લેખ કરું તો તે અરથાને નહિ ગણાય.

ગુજરાતના મહાહુર શહેર સુરતના વતની રા. કેશવલાલ ડાહ્યાલાલ કેલેજમાં અભ્યાસ કરવા મુંબાઇ ગયા હતા, તે વખતે ત્યાં ગોકુળદાસ તેજપાળની એક હિન્દુ બોર્ડિંગ હયાત હતી, તે બોર્ડિંગનાં કાર્યાલયકોએ જૈન ભણીને રા. કેશવલાલને રહેવા દેવા ના પાડી હતી સારે નિરાશ, લાચાર અને ઉદાસિન રહેને રા. કેશવલાલ ધર્મપ્રેમી શેઠ માણેકચંદ પાસે ગયાં અને બોર્ડિંગમાં જે બીના બની હતી તે સર્વે વિદિત કરી. સાંભળતા શ્રીમાન માણેકચંદનું હૃદય અત્યંત શોકનિમગ્ન થયું, પરંતુ જૈનધર્મના મદાન ઉપાસકે, સ્વધર્મી યુવકની આવી આપત્તિ દૂર કરવા, એ ઉદ્દેશને હૃદયસ્થ કરી વિદ્યાવિદ્યાસી માણેકચંદ તત્કાળ મુંબાઇમાં બોર્ડિંગ ખોલી હતી. પ્રિય ગુર્જરીના વીર તન્યા! શું આપણા પર આ જેવો તેવો ઉપકાર? વીરના એ વીર પુત્રે આપણા માટે સ્વસ્થ મેળવી આપ્યું છે, પરંતુ તેનો ઉપભોગ કરી વીતરાગી મહાવીર પિતાની કીર્તિ-ધર્મધ્વજ પૃથ્વી તલપર ફેલાવવી એજ કર્તવ્ય છે.

આ ન વિસરી શકાય, ન ભૂલી શકાય કે આ માનવ હૃદયમાંથી ન નીકળી શકે, એવા મહદ્ ઉપકારનો બદલો આપણે અને એઓશ્રીના આશ્રયથી ઉચ્ચ કેળવણી પામેલા તેમજ તે કેળવણી દ્વારા પોતાના કુળની કીર્તિને દીપાવી રહેલા આપણા ગુજરાતના વિદ્યાર્થ પત્ર મુવકો ક્યારે પાડ વાળી, સફીશું. ગદ્ય માન્યતા પ્રમાણે એ પાડ, એ નક્ષત્ર અને એ ઉપકારનો બદલો વાળવાનો ખરેખરો

વખત આપણને હમણાં પ્રાપ્ત થયો છે, તે એજ કે આ પત્રદ્વારા શ્રીયુત માણેકચંદનું સ્મારક ફૂંડ ઉઘાડવામાં આવ્યું છે, તેમાં સમાજહિતેષી વર્ગે ગુજરાતમાં તેમજ હિન્દુસ્તાનમાં આપણા દિગંધર સંપ્રદાયની જ્યાં જ્યાં વસ્તી હોય તે તે ગામ ફરી લાગવગથી કે શરમમાં નાંખી આ ફંડમાં નાણાં ભરાવવા ફરજ પાડવી નોંધએ, તેમજ દરેક ગામોની પાંચે ફંડ ભેગું કરી જલદીથી આ પત્રના અધીષ્ઠિતા સરનામે સ્થાપના કરવું નોંધએ. આ ફંડ આપણને કેવો લાભ આપશે એ કહેવું આ સ્થાને 'સોનાપર ધોળ ચડાવવા' જેવું છે, કારણ કે સમાજની સેવા આ પત્ર કેવી રીતે બળવે છે તે સર્વને વિદિતજ છે, માટે આજસ અને નિંદામાં ન પડી રહેતાં સત્વર મુગ બંધુઓએ આ કામ ઉપાડી લેવું નોંધએ. શું કહું? આવા વીરનરના યશોગાન ગાઇ સમાજના હિતને માટે ઉભા થયેલા ફંડને માટે સમાજ પાસે બીજા માંગતા પણ સમ્મતતાને કે આપણને ખામી આવે તેમ નથી.

ઉપર કહેવાઈ ગયું છે કે આ બદલો વાળવાનો ખરેખરો વખત આપણને હમણાં મળ્યો છે, તે સર્વ કોઇ બાધબંધ ગુજરાતીઓને માન્ય હોય તો ગુજરાતની દરેક પાંચે ઘર દીઠ, કે પોતપોતાની સંપત્તિ અનુસાર પરંતુ દરેક ગુજરાતી બંધુઓએ આ ફંડમાં રકમો ભરવીજ નોંધએ અને તે ત્યાં સુધી કે એક પણ ઘર ખાલી રહેવું નહિ નોંધએ, તેમજ નોં આપણામાં એ ઉપકારનો બદલો વાળવાની ભાવના અને હિંમત હોય તો ગુજરાતના સુરત, અમદાવાદ આદિ સ્થળોનાં શ્રીમંત ઉત્સાહી અને લાગવગ ધરાવનાર એક મંડળ-કમિટી નીમી ગુજરાતના ગામેગામ ભ્રમણ કરી સગારનેહી કે આત્મજન પૈકીઓને, સરસ પારસ કે શરમમાં નાંખીને આ ફંડમાં સારી રકમો ભરાવી આપવી નોંધએ, તેમજ આપ.

શ્રીમંત નેતાઓના બહેણા વેપારોના દયાશુધી ન બની શકે, તો વિદ્યાવિલાસી શ્રીયુત માણેકચંદલાઇના આશ્રયથી કે એઓ-શ્રીએ સ્થાપન કરેલી બોર્ડિંગમાથી વિદ્યાનું અધ્યયન કરી ફરાગત થયેલા બન્યુંએએ વોલન્ટીયર્સની માફક સેવા બળતી બનતી કારીયેઆ ફંડમાં નાણાં ભરાવવા ભેષ્યે. સારેજ આપણું બૂપણ, સારેજ આપણાપર કરેલા ઉપકારનો બદલો વાળ્યો કહેવાશે અને સારેજ આપણે કૃતાર્થ થયેલા કહેવાઇયું. એશઆરામમાં મનનદ માની પડી રહી આ અમુધ્ય વખતને દાયથી શુભાવી દેવાનો નથી. માટે લાઇઓ ! સત્તર આ પત્રના અધિપતી મહાશયપર મનીઓડરો રવાના કરો. અસારે તો એટલુંજ કહું બસ છે. હાર્દેસ કિન્દુના.

જે શુભશતીઓ અને દિગંબર સંપ્રદાય જેવો કે એક વખત દસ્તીમાંજ નહોતો. જે શુભશતીઓને ઘેરઘેર યાત્રા શું છે, જૈનધર્મના યત્ન નિયમો દેવાં છે, જૈનધર્મમાં આદ્યારવિદ્યાર દેવાં છે તેનું શિક્ષણ આપનાર જે જૈન દેરાસરોમાં કે જાડેરામાં હધાઇતી ભેગ થયેલા યાત્રો, તેનો ઉદ્ધાર કરી આધુનિક પદ્ધતી પુરઃસર લખાવી, જપાવી આપણી સમગ્ર મુક્તિ, જે યાત્રોના અધ્યયનથી થઇ ગયેલા પવિત્ર મુનીગણોના સસ સંબોનું પાન કરી બાવી મુધારવા ઉત્સુક બન્યા છીએ. વિશ્વવર્મા જેને પ્રનાયે આપણે કેળવણી પ્રાપ્ત છે. આપણને તેમજ આપણા દિગંબર સંપ્રદાયને દુનિયામાં ઝોળાખાઓ છે, તેમજ આપણા દિગંબર જૈનો. માટે અનેક વિદ્યાલયો ઉભા કર્યાં છે, કરાવ્યા છે અને તેથીજ અ.જે જૈનોના ત્રણે પ્રીરકામાં દિગંબર સંપ્રદાયને મુખ્ય નજરે મુકવા ભાગ્યદાની થવા છીએ, એક એટ પુરપને માટે પોતાની સમાજ ને કરે તે યોગ્ય છે. જે મદતીરે ને. ને. પવિત્ર આત્માને અન્યેનિય રાન્તી

બદા એટલી હમીરી અભય ભાવે પ્રાર્થના છે, તેમજ આપણે “ગોદરિમથ” ના સંબોમાં કહી શું કે—

મહારી રમતગમતના મિત્ર, પુરાણ શૌ પ્રીત,
સદા સુખી રહેજે;
તુજ ધરની ચોક્કો પ્રતિપ્રાણ કરો,
સ્થળો દેવ જે જે તે.
ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

(લઘુભાત સરંયા-મુરત.)

અનુકરણીય પુરુષનું

અક્ષરસન્ન

પ્રિય જૈન બંધુઓ, મહાત્મા કબીરનું

વાક્ય છે કે—

“જય તુમ આયે જગતમેં, સવ હસે તુમ રોય;
એસી કરણી કર ચલો, તુમ હસે સવ રોય.”

અર્થ—હે પુરુષ ! જ્યારે તારા જન્મ આ દુનિયામાં થયો હતો, તે વખતે તું તો રોતો હતો, પણ તારા માતાપિતા તથા અન્ય સર્ગાસંબંધી તારા જન્મ (પુત્રપ્રાપ્તિ) ના સમાચાર જાણીને દસતાં હતાં; હવે તું એવી કરણી કરીને દુનિયામાંથી જાજે કે જેથી મરતે સમયે તું દસે ને તારા મરણથી અન્ય સપળા રહે.

આપાર્થ—એ છે કે જ્યારે મનુષ્ય સુદૃઢ કરીને આ દુનિયામાંથી જાય છે, સારે તેને એમજ લાગે છે કે આ દુનિયામાં આવીને મેં તો મારું કર્તવ્ય બજાવ્યું છે, પણ તેવા માણસના વિયોગથી સપળા આપજનો રદન કરે છે.

આજે આપણે તેવા એક નરરત્નને આ સંસારમાંથી વિદાય થઇ ગયેલ જોઈએ. દિગંબર જૈન સમાજમાં એવો કાએજ કોઇ માણસ હશે કે જે દાનવીર જૈનપૂત્રમાણ

શેઠ માણેકચંદણ જે. પી. ના નામથી અપરિચિત હશે. તા. ૧૬મી જુલાઈનો દિવસ દિગંવર જૈન સમાજને વાસ્તે ધજોજ કમનસીબ લેખાશે કે જે દીવસે ઉપરોક્ત શેઠ સાહેબ તેમના કુટુંબીઓ તથા અન્ય આત્મજનોને બદ્દે આખા દિગંવર જૈન સમાજને શોક-સાગરમાં છોડી હરહંમેશને માટે આ દુનિયામાંથી ચાલી ગયા છે.

જે મહાન પુરૂષે નિદામાં પડેલી જૈન સમાજને જગાવી પોતાના કર્તવ્યનું ભાન કરાવ્યું છે એટલુંજ નહીં, પણ ખુદ પોતે તન, મન અને ધનથી લગીરથ પ્રયત્ન આદરીશમ શમ સભા, સોસાયટીઓ, શાળાઓ, બોર્ડિંગો-સ્કૂલો રચાવી છે. આવા એક મહાન નરને લઇ લેવામાં દૈવને પણ કેમ દયા નહીં આવી ? અસારે તેના વિના સારી સમાજ સુની પડી છે. સામાજિક નાવને ભરદરિયે છોડી સુકાની અંતર્ગત થયો છે. હવે સદરહુ નાવને કયો વીરપુરૂષ (સુકાની) કયે કિનારે લાઇને છાડશે, તેજ જોવાનું રહ્યું છે.

વાંચકો, મરવું બધાને છે, મરણ કોઇને છોડનાર નથી, પણ જન્મવું અને મરવું તેનુંજ સાર્થક છે કે જેણે પોતાનું જીવન પરોપકાર અર્થે ખર્ચ્યું છે, તેજ માણસો મરવા છતાં પણ તેમની કીર્તિ તો અચળ રહે છે. શેઠ માણેકચંદણ આજ આ દુનિયામાં નથી, પણ તેમણે જે કૃત્ય કર્યાં છે, તેથી તેમનું નામ હરહંમેશને માટે અમરજ રહેવાનું.

દિગંવર જૈન સમાજની અવતત દશા થવાનું મૂળકારણ જે અવિદ્યા હતી તેને દુર કરવાને માટે શેઠ સાહેબે જે જે સ્વૃત્ય પગલાં ભર્યાં છે તે વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવાને માટે જે જે સાધનો તેમણે પુરાં પાડ્યાં છે, તે સર્વને જાહેરજ છે. આજથી વીસ વર્ષ પર ગુજરા-

તમાં અગ્રેજી ભણનાર વિદ્યાર્થીઓને કેટલું ખર્ચ કરવું પડતું, તેમ અમદાવાદ તથા મુંબાઇ શહેરમાં કે જ્યાં ખાવાનું મળે પણ રહેવાનું ન મળે તેવે સ્થાને રહેવામાં કેટલી અગવડો વેઠવી પડતી તેના અનુભવ જેને છે તે અસારે શેઠ સાહેબનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માને છે.

પૈસા કમાવા તો સૌ કોઇ જાણે છે, પણ તેને સદસ્તે લગાવી જાણનાર થોડાજ છે. પોતાની નામનાને ખાતર પૈસા ખર્ચનારની જૈનસમાજમાં ખોટ નથી, પણ જમાનાને અનુસરી કયે રસ્તે પૈસા ખર્ચવાની જરૂર છે તે સમજનાર તો શેઠ માણેકચંદણ પ્રથમ હતા.

કોઇ પોતાના કુટુંબનાજ શ્રેયને ખાતર, તો કોઇ પોતાની જ્ઞાતિના હિત ખાતર, તો કોઇ પોતાના ગામની લલાઇને વાસ્તે, તો કોઇ ખાસ પોતાના પ્રાંતમાં રહેનારા ભાઇઓના લલની ખાતર નાણાં ખર્ચે છે, પણ સદરહુ શેઠ સાહેબે જ્ઞાતિ કે કુળનો લેદ રાખ્યા સિવાય જૈન સમાજને વસુધૈવ કુટુંબમ્ ગણીને ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને જે સહાય કરી છે તે બદલ જૈનસમાજ શેઠ સાહેબનો જેટલો આભાર માને તેટલો ઓછો છે; આવા એક પરોપકારી નરના મરણને લીધે શું ગુજરાત, શું પંજાબ, શું દક્ષિણ અને શું હિંદુસ્થાન સારા ભારતવર્ષના જૈનસમાજે એક અવાજે દિલગીરી જાહેર કરી છે.

શેઠ માણેકચંદણને મહાત્માની ઉપમા આપવામાં જરા પણ અતિશયોક્તિ નથી; કોઇપણ દૃષ્ટિથી તપાસતાં માણૂમ પડશે કે એક મિત્રતરીકે, સમાજ તથા તીર્થના ઉદ્ધારક તરીકે, શરૂ તરીકે, નિરાલિખાની પુરૂષ તરીકે પૈસાનો સહય્ય કરનાર તરીકે તથા સલાહકારક તરીકેના હરેક ગુણ તેઓનામાં હતા; આટલા ગુણો એકી વખતે એક. પુરૂષમાં હોય એવો નર

દિગંબર જૈન સમાજમાં તો હાલ છેજ નહીં અને ભવિષ્યમાં કોઈ વિરલજ્ઞ પેદા થશે.

જે જે માણસો શેઠ સહજતા સમાગમમાં આવ્યા હશે તેમને માલુમજ હશે કે તેઓ કેવા સાદા મિત્તજના તેમ નિરાશિમાની પુરૂષ હતા; ચાહે ગરીબ, ચાહે અમીર, ચાહે છોટો, ચાહે બરો કોઈ માણસ તેમની પાસે જતો તો તેઓની સાથે તે ધણી છુટથી વાત કરતા હતા; ગરીબ આદમીઓને ધંધે વળગાડવાની સલાહ આપવામાં તથા વિદ્યાર્થીઓને ઉત્સાહ વધારવામાં તે એકાગ્ર હતા.

‘મોન્કહેવું’ અને ‘કરવું’ એ બેમાં ધણો તફાવત શુભાવી માદવી સહેજ છે. પરોપદેશે પાંડિત્ય આ પત્રના ધણા મળી આરશે, પણ પોતે રવાના કરો; કરી બતાવનારા તો ધણા બસ છે. હજોતીથો ઉપર જૈન સમાજના

જે શુભદરસાહ બધ છે તેનો ગેરબધ જેવો કે એક વા તીર્થના હકોને શુભરાતીઓને ઘેરો શેઠના દિલમાં જે વત નિપત્રો કેવના પરીણુમે તીર્થ-આદારવિદાર કેવાં જપ્તારી તીર્થની આપનાર જે જૈન દેરાસરોમાં ફરજ અદા હધાઈની બેગ મયેલા શાસ્ત્રો, અભણું કરી આધુનિક પદ્ધતી પુરઃસર

જપ્તારી આપણી સમક્ષ મુક્તાર, જે શાસ્ત્રોના અધ્યયનથી યથ મયેલા પવિત્ર મુનીગણોના સલ સખેદાનું પાન કરી ભાવી સુધારવા ઉત્સુક બન્યા છીએ. વિશેષમાં જેને પ્રતિપે આપણે કેળવણી પ્રાપ્ત છે. આપણને તેમજ આપણા દિગંબર સંપ્રદાયને દુનિયામાં ઝોળખાઓ છે, તેમજ આપણા દિગંબર જૈનો માટે અનેક વિવાલયો ઉભા થઈ છે, કરાવ્યા છે અને તેથીજ અજે જૈનોના ત્રણે શીરકામાં દિગંબર સંપ્રદાયને મુખ્ય નંબરે મુક્યા ભાગ્યદાતા થયા છીએ, એવું કંઈ પુરવને માટે પોતાની સમાજ ને કરે તે ચોટુંજ છે. તે મહાત્મી પ્રભો! એ પવિત્ર આત્માને બટોનિય શાન્તી

છે? પૈસાનો કેવી રીતે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે તથા તે તીર્થના દિસાજ જે આજ લાગી અંધારામાં રહેલા તે પ્રગટ કરી તીર્થની હાલતથી સમાજને કેવી વાકેફ કરી છે?

લાંબા રીલાં ટપકાં કરીને હાથમાં માળા આલવાથીજ ભગતની વ્યાખ્યાની સમાપ્તિ થતી નથી, તેમ હાથમાં માળા ને પેટમાં લાળા, સમાજને અવનત દશાએ પહોંચતી જોઈને જેને જરા પણ દયા આવતી નથી એવા માણસો ખરા ભગત નહીં પણ બગસગતોજ છે. ખરો ભગત તો તેનાં દૃત્ય પરથીજ જણાઈ આવે છે. પુન્ય શું બીજ છે તથા શું કાર્ય કરે પુન્યની પ્રાપ્તિ થાય છે, તે શેઠના તીર્થ સંબંધીના કાર્ય-થીજ જણાઈ આવે છે; હાલરો માણસ તરફથી ભલી છુરી સુશીતે પણ કામ થયેલા કંઈ પણ બદલો મેળવવાની આશા વિના નિસ્વાર્થપણે પોતાના કર્તવ્યમાં મરતા સુધી દત્તમિત રહેનાર પુરૂષને મહાત્મા નહીં તો બીજો શું કહેવાય? ધન્ય છે તેવા પુરૂષને અને ધન્ય છે તેની જનનીને કે જેણે આવા મહાત્માને પોતાની કુબે અવતાર આપ્યો. હવું છે કે-

એ જનની જણાવે ભકત જન,

મરત કાં દાતા કાં શૂર;

સપળા રા તો રહેજે વાંઝણી,

માનીય શકેટ વર;

સૂકત કરીને

આ એક મહાત્માનું મર-તને એમજ એવો કોણ કહીજી હદયનો મેં તો મારું જેવો કોણ કહીજી હદયનો માણસના વિચારધર્મથી પીગળ્યા વિના રહેતો કર્તવ્યનું ભાન બુલેલી કરે છે.

આજે આવે એ વીરપુરૂષ મિત્ર થ સંસારમાંથી વિતાય? તીર્થ પ્રત્યેની ખરી દિગંબર જૈન સમુદાયે દુઃખી તે એક ભક્ત માણસ દરો કે દેવદાસ?

સ્વાર્થને અંગે તો સઘળા દુનિયા કામ કરે છે, પણ નિઃસ્વાર્થપણે અને તે પણ બીજાના ક્ષેપને માટે મહેનત કરનારજ મહાત્મા ગણાય છે. એવી કોણ સલા ને સોસાયટી, કમીટી કે મીટીંગ હતી કે જેમાં શેઠ માણેકચંદ્રએ હાજરી નહીં આપી હોય. જીંદગીનો ધણો ભાગ જેણે પરોપકાર અર્થે જ ગાળ્યો હતો એવા મહાત્માને તો હાલની પ્રજાએ બાતે નિહાળ્યો છે, અને તેણે એક નર પોતાની કામમાં હોવાનું જે અભિમાન આપણને હતું, તે મહાત્માનું નામ લેવિષયની પ્રજા પણ યાદ કરે અને તેના ગુણનું અનુકરણ કરે તેને માટે એક સ્મારક ફંડ ઉઠું કરી દરેક આદમી પોતાની શક્તિ તથા ભાવ મુજબ તે ફંડમાં પૈસા ભરી પોતાના ઉપર કરેલા ઉપકારને બદલો ફૂલ નહીં અને ફૂલની પાંખડી રૂપે વાળશે એમ લેખક ધ્રુવે છે. આપણું ફંડ મુરતમાં જોડાયેલું છે અને તેમાં ફંડ રૂ. ૨૫) મોકલી આપું છું અને એજ મુજબ બીજા વાંચકોને એ ફંડમાં રૂ.૨૦ મોકલવાને આગ્રહ કરું છું. આવી રીતે ઉપકારી પુરવડો યત્ન કિંચિત બદલો વાળવામાં જ્યારે જૈનસમાજ પાછી પાની કરશે તો એમજ સમજવું કે સમાજ સ્વાર્થનીજ સગી છે, તેમ તેની દશા સુધરવાની હલુ ધણીવાર છે. આવા સ્મારક ફંડમાં પણ અગર કોઇનું શ્રેય હોય તો તે પણ સમાજનું; ન કે મરનારનું. ફક્ત શેઠ જીની યાદગારી રૂપમાંજ આ પોતાનાજ કાપડાને માટે કરવાનું છે. આવા સ્મારક ફંડમાંથી વિદ્યાદાન તથા વિદ્યાવૃદ્ધિ કે જે મરનારનો મૂળ મંત્ર હતો, તેને સાફ કોઇ સંસ્થા સ્થાપી અગર જે છે તેમાંથી લાયક ગણી તેને ઉન્નત દશાએ પહોંચાડવામાં આવશે, તો મરનારનો આત્મા સ્વર્ગમાં રહે રહે પણ સતોપ પામશે કે તેના આહવારા-ઓએ તેના ઉદ્દેશની પુષ્ટિ કરી છે.

પ્રિય વાંચકો, શેઠ માણેકચંદ્ર એક ખાનગી ગૃહસ્થ તરીકે, કુટુંબ વતકુલ પિતા તરીકે, બહેનમાં સમાજ ઉદ્ધારક તરીકે, સર્વના શુભેચ્છક તરીકે, ઉદાર મુજબ તરીકે, ક્ષમા, નિરાભિમાન ને ચારિત્રની મૂર્તિ તરીકે પોતાનું જીવન સુવાસમય, આનંદમય, પ્રદાન-મય કરી ગયા છે.

મુખનિદ્રામાં શાન્ત હૃદયે કાંઈ પણ મંદવાડ વેઠ્યા સિવાય એમનો આત્મા નિજ સ્વરૂપમાં સમાધિ ગયો, એજ બતાવી આપે છે કે “આતું” નામ તે મરણ. ” એમના જવાબી, એમના નામથી જાણનાર એવા પ્રત્યેક જને કાંઈને કાંઈ ખોયું છે, કુટુંબીઓએ અનુકરણીય મહાત્મ્ય દ્રષ્ટીમાંથી જતું જોયું છે, મિત્રોએ હૃદયને વિશ્રામ જોયો છે, લોકોએ ચારિત્રનો ઉત્તમ નમુનો જોયો છે, પ્રિય વાંચક, મરનારના ચારિત્ર પરથી તને મદદ કરવા યોગ્ય કંઈપણ શિક્ષણ મળ્યું હોય અને તે પ્રમાણે ચાલી સમાજની સેવા કરવામાં ધ્રું શક્તિનુસાર બહુ નહીં તો થોડો પણ ભાગ લેશે, તો સદરહુ લેખની સાધકતા ગણાશે.

શેઠજીના મરણથી જે શોક થાય છે તે કરતાં તેમની જગ્યા પુરનાર કોઇ પુરૂષ નજરે નહીં આવવાથી વિશેષ શોક થાય છે.

ધર્મ તેમના આત્માને શાંતિ આપે અને તેમના કુટુંબમાં તેમનાથી પણ વિશેષ ઉન્નત મૂર્તિ પ્રાપ્ત કરનાર પુરૂષ પેદા થાઓ, એજ હૃદયની પ્રાર્થના છે.

શાંતિ ! શાંતિ ! ! શાંતિ ! ! !

D. S. Shah. (ગીરીડી, અંગાલ)

ઉપદેશકના ભ્રમણનો રિપોર્ટ.

મુંબાઇ દિગંધર જૈન પ્રાંતિક સભા તરફથી હાલ ધં. પીતામહદાસજી ઉપદેશક તરીકે ગુજરાત પ્રાંતમાં ભ્રમણ કરી રહેલા છે, જેમના ભ્રમણનો અંક્ષિપ્ત રિપોર્ટ નીચે મુજબ મળ્યો છે-

તા. ૨૪-૧-૧૪ના રોજ મુખાધી નીકળી અંકલેશ્વર આવ્યો. અત્રે દિ. નૈનોના ૫૦ ઘર, વસ્તી ૧૨૫ મનુષ્યની છે. રાતના ૭ા વાગ્યાથી મહાવીરસ્વામીના મંદીરમાં શેક અમ-રચંદ ખૂનચંદના પ્રમુખપણા નીચે સભા કરી, જેમાં પ્રથમ શા. છોટાસાલ ચેલાભાઈએ મ્હારો પરિચય કરાવ્યો. ત્યાર પછી ગૃહસ્થનાં 'પદ નિત્યકર્મ' વિષય ઉપર મ્હેં વ્યાખ્યાન-કયું. ચાર ભાઈઓએ સ્વાધ્યાયનો અને એક ભાઈએ મહિના સુધી જનપુજન કરવાનો નિયમ લીધો.

તા. ૨૭ મીએ અમદાવાદ આવ્યો અને શેક પ્રેમચંદ મોતીચંદ બોડિંગની ધર્મ-સાળામાં ઉતર્યો. ધર સંખ્યા ૧૨, મનુષ્ય સંખ્યા ૪૬ છે. રાત્રે બોડિંગના સેક્ટરી શાં મીમનભાઈભાઈના પ્રમુખપણા નીચે મિથ્યાત્વ, અન્યાય, અભક્ષના ભાગપર વ્યા-ખ્યાન આપ્યું, જેથી કેટલાક વિદ્યાર્થીઓએ પરમેશ્વરત્યાગ તથા શાસ્ત્ર સ્વાધ્યાય અને અષ્ટ દ્રવ્યથી પુજન કરવાના નિયમ લીધા. ચીમ-નસાલભાઈએ ઉપદેશક ભંડારમાં ર. ૨) આ-ખ્યા. તા. ૨૮ મીએ બોડિંગના વિદ્યાર્થીઓની પરીક્ષા લીધી. પરિક્ષાનું પરિણામ સાધારણ રૂપમાં ઠીક છે. એમને કંઈય કરવા વિશે કહેવામાં આવ્યું.

તા. ૨૯મીએ નરોડા આવ્યો. ધર સંખ્યા ૨૦, મનુષ્ય સંખ્યા ૮૦ છે. રાત્રે શેક તારચંદના પ્રમુખપણા નીચે જનપુજન, અને શાસ્ત્રસ્વાધ્યાયના વિષયમાં વ્યાખ્યાન કયું. જેથી ચાર માસ માટે એક ભાઈએ શાસ્ત્ર વાંચવું અને દસ ભાઈઓએ સંમિત્રગણનું સ્વીકાર કયું. શ. ૪ા ઉપદેશક ભંડારમાં આવ્યા. મંદિર એક છે. ભોતોમાં અગાનના અને ૧૬નો પ્રજાવ વખાટે છે. અહીં એક પ્રાંતજી પાસે જીતેન્દ્રનો અભિષેક કરવાના

બેવામાં આવ્યું, જેથી ખીજ બે શાસ્ત્ર સભાઓ કરી, પરંતુ કોઈ પણ ભાઈએ પ્રક્ષાલ અને અષ્ટ દ્રવ્યથી પુજન કરવાનું સ્વીકાર્યું નહીં !

તા. ૨ જુલાઈએ રખીયાળ આવ્યો. ધર સંખ્યા ૧૮ છે. તા. ૪-૭-૧૪ના દિવસે એક વ્યાખ્યાન મિથ્યાત્વત્યાગ અને સ્વાધ્યાય પ્રચાર ઉપર કયું, જેથી ૪ મહિના માટે પાંચ ભાઈઓએ સ્વાધ્યાય કરવાનું અને બે સ્ત્રી-ઓએ કુમ્મર, કુદેવ, કુધર્મપૂજનો ભાગ કયો તથા ન્હાઈને, જનદર્શન કર્યા પછીજ રસોઈ આદિ કરવાનું સ્વીકાર્યું.

તા. ૫મીએ પ્રાંતિજ આવ્યો. મંદિર એક, ધર સંખ્યા ૧૦, મનુષ્ય સંખ્યા ૨૫ છે. રાત્રે શ્રાવિકાથમમાં એક શાસ્ત્રસભા કરી. તા. ૬ મીએ શેક માણેચંદ ગુલાબચંદના પ્રમુખપણા નીચે 'સાચો ધર્મ' એ વિષયપર વ્યાખ્યાન થયું, જેથી ચાર ભાઈ એઓ સ્વાધ્યાય કરવા અને કેટલીક સ્ત્રીઓએ ન્હાઈ, જનદર્શન કર્યા પછી રાધવાનું સ્વીકાર્યું. પાંચ તરફથી ર. ૧) ઉપદેશક ભંડારમાં મળ્યો. અહિંના શ્રાવિકાથમમાં બહારગામની ૭ શ્રા-વિકાઓ, ૫ કન્યાઓ ધર્મશાસ્ત્ર ભણે છે તથા ત્રણ નાના છોકરા ભણે છે. અધ્યાપિકા છાર નિવાસી ઉગરોળાઈ છે. શ્રાવિકાઓ અષ્ટદ્રવ્યથી જનપુજન કરે છે, પરંતુ શેક છે કે અભિ-ગેક દરનાર એક વિધર્મી બાઈભણે છે. અહીંના ભાઈઓએ પ્રભાદ છોડવો વેંધ્યો. તા. ૭મીએ એક શાસ્ત્રસભા કરી તથા શ્રાવિકાથમમાં જનુનારી શ્રાવિકાઓની પરીક્ષા લીધી. પરીક્ષા-૧જ સતોનાનક છે અન્યાસ છરદાસા, પુજન, આલોચના પાઠ અને જાગ્યોદિ નૈન ધર્મનો યાવ છે.

તા. ૮ મીએ ઓરાણ આવ્યો. મંદિર એક, ધર ૫૦, મનુષ્ય સંખ્યા ૧૫૦ છે. રાતના ૮ વાગ્યાથી ચંદ ગવચંદ રતેદચંદના પ્રમુખ.

પણા નાચે મિથ્યાત્વ, અન્યાય અને અભક્ષ
લાગપર વ્યાખ્યાન થયું, જેથી ૩૦. સ્ત્રીઓએ
સ્નાન અને જનદર્શન કરી રસોષ કરવાનું
સ્વીકાર્યું તથા ૧૨ સ્ત્રી પુરોએ શીશ્વન લીધું.
તા. ૯ મીએ રાત્રે શાસ્ત્રસભા થયા પછી
એક વ્યાખ્યાન ૫૨ નિત્યકર્મ પર થયું,
જેથી ૬ ભાઈઓએ શાસ્ત્રસ્વાધ્યાય અને
૧૨ ભાઈઓએ ૪ મહીના માટે જનપૂજન કે-
રવાના નિયમ લીધા. પંચ તરફથી ૩.૫) ઉપ-
દેશક ભંડારમાં આપ્યા. અહીં એક જૈન
પાઠશાળા બે મહિનાથી સ્થપાઈ છે. રહવારે
૭ થી ૯ સુધી ૨૫ વિદ્યાર્થી ભણે છે અને
દિવસના બે થી ૫ સુધી ૧૨ સ્ત્રીઓ તથા
કન્યાઓ ભણે છે. અધ્યાપક લલુભાઈ છે.

તા. ૧૨મીએ સોનાસણ આવ્યો.
મંદિર ૧, ધર ૨૫, મનુષ્ય સંખ્યા ૧૦૦ છે.
આજે વરસાદ વધારે હોવાથી સભા થઇ શકી
નહીં. તા. ૧૨ મીએ રાત્રે ગાંધી જીવરાજ
ઉગરચંદના પ્રમુખપણા નીચે 'શાસ્ત્રસ્વાધ્યાય'
વિષયપર વ્યાખ્યાન આપ્યું જેથી એક ભાઈએ
શાસ્ત્ર વાંચવા અને દશ ભાઈઓએ તથા ૪ સ્ત્રી-
ઓએ સંભળવાનું સ્વીકાર કર્યું. અહીં પ-
હેલા જૈન પાઠશાળા સ્થપાઈ હતી, પરંતુ
અધ્યાપક યોગ્ય ન મળવાથી ટુટી ગઈ. પંચ
માસીક રૂ. ૨૦)ના પગારથી ખીજે શિક્ષક
છરે છે, આથી પ્રાતિક સભાએ શિક્ષક રો-
ધી તરારે મોકલી આપવો જોઈએ. શીખરા
ભાઈ ૨૫ છોકરા તથા ૧૦ સ્ત્રીઓ અને
કન્યાઓ પણ છે.

તા. ૧૩ મીએ નનાનપુર આવ્યો.
મંદિર ૧, ધર ૧૫, મનુષ્ય સંખ્યા ૧૦ છે.
રાત્રે શેઠ મોતીચંદ વેણીચંદના પ્રમુખપણા
નીચે એક વ્યાખ્યાન 'ગૃહસ્થના ૫૨ નિત્યકર્મ'
વિષયપર કર્યું, જેથી એક ભાઈએ શાસ્ત્ર વાંચ-
વાનું અને ૧૪ ભાઈઓએ સંભળવાના
નિયમ લીધા.

તા. ૧૫ મીએ દેતેહપુર આવ્યો.
મંદિર ૧, ધર ૨૬, મનુષ્ય સંખ્યા ૭૫ છે.
રાત્રે મહેતા રેવચંદ વીરચંદના પ્રમુખપણા
નીચે મિથ્યાત્વ, અન્યાય, અભક્ષ ત્યાગ વિષય
પર વ્યાખ્યાન આપ્યું. તા. ૧૬ ની રાત્રે
ખીજું વ્યાખ્યાન 'સ્વાધ્યાય પ્રચાર અને
જનપૂજન' પર આપ્યું, જેથી ૧૦ ભાઈઓએ
સ્વાધ્યાય કરવાનું તથા પ્રતિદીન રાત્રે એક
ભાઈએ શાસ્ત્ર વાંચવું અને ૫ ભાઈઓએ
સંભળવાનું સ્વીકાર્યું. ત્રણ વર્ષથી સ્થપાયેલી
જૈન પાઠશાળા યોગ્ય શિક્ષક ન મળવાથી બંધ
પડી છે. રૂ. ૧૫) ના પગારથી પંચ
એક શિક્ષક છરે છે. આથી પ્રાતિક
સભાએ તમજીજ કરી જલદી મોક-
લવો જોઈએ. અહીંના ભાઈઓ તથા સ્ત્રીઓ-
ની ધર્મરચી ખીજ સ્થાન કરતાં વિશેષ છે.
આથી ખીજ બે શાસ્ત્રસભાઓ વધારે
કરી, જેથી દરેક ધરના ભાઈએ પંદર પંદર
દિવસના વારે એક વર્ષ માટે અષ્ટ દ્રવ્યથી
જનપૂજન કરવા સ્વીકાર્યું. મહેતા ભાઈચંદ
જનભાઈ પ્રાતિક સભાના સભાસદ થવા કબુ-
લ્યું છે અને પંચ તરફથી રૂ. ૫) ઉપદેશક
ભંડારમાં આપ્યા.

તા. ૨ જાએ છરે આવ્યો. ભદારક
વિજયકિર્તીજીથી હૃદયદ્રાવક ખમર સંભળ-
વામાં આવી કે, જગપ્રસિદ્ધ અને જૈન સમા-
જેદારક શ્રીમાન શેઠ માણેકચંદજીનો
સ્વર્ગવાસ ૬ દાયા થોડાજ સમયમાં કેટલાક
લોક મારી પાસે આવ્યા અને શેઠની ખિમારી
આદિની વાતો પૂછવા લાગ્યા, પરંતુ મને
ખમર નહોતી કે શેઠજી મૃતે ધાર્મિક
જ્ઞેશના પગ વડે ઉભો કરી કદીપણ
દર્શન નહીં કરાવે. રાત્રે ભદારકજીના પ્રમુખ-
પણા નીચે શોકસભા કરી અને તે નામ
કુટુંબીઓ ઉપર શોકદર્શક તાર મોકલવાનો
દાવ કર્યો.

તા. ૨૨મી એ વડાલી અનિશયક્ષેત્ર પહોંચ્યો. અહીં દિગંબર જૈનનું એક પણ ઘર નથી, પરંતુ પાર્થનાથ સ્વામીનું મોટું દિગંબર મંદીર છે. બધી વ્યવસ્થા સ્વેતાંબરીના હાથમાં છે. કદી કદી આંગી પચ્ચ ચઢાવે છે અને દિગંબરી આગનાપ પ્રમાણે હમેશાં પૂજન પણ થતું નથી. તીર્થક્ષેત્ર કમીટી અને ધરના ભદ્રારકે વિશેષ ધ્યાન આપવું જોઈએ. તા. ૨૩ મીએ માણેકગાંધી જૈન પાઠશાળાની પરીક્ષા લીધી, જેમાં વિદ્યાર્થી ૨૦ અને કન્યાઓ ૨૫ હતી, પરીક્ષાદ્વય સંતોષજનક છે. અભ્યાસક્રમ ઉત્તમ છે. શિક્ષક ભાઈ નાયાલાલ છે અને અધ્યાપિકા મેનાગાંધી ઉદાસીન શતિવાળા છે.

તા. ૨૪ મીએ ભદ્રારકજીના પ્રમુખપણા નીચે સમ વ્યસન ત્યાગપર એક વ્યાખ્યાન થયું, પરંતુ કુટને લીધે કાંઈ સફળતા થઈ નહીં.

તા. ૨૬ મીએ તસોદ આવ્યો. મંદિર ૧ જીર્ણોદ્ધારમાં છે. ધર ૧૨, મનુષ્ય સંખ્યા ૩૫ છે. મિથ્યાત્વ ત્યાગ અને જનપૂજન માટે કહ્યું તો એક વર્ષ માટે પોતપોતાના વારે અષ્ટ દ્રવ્યથી પૂજન કરવા સ્વિકાર્યું.

તા. ૨૭ મીએ ઉજેડીઆ આવ્યો, રાત્રે શાસ્ત્રસભા કરી અને તા. ૨૮ મીએ 'સ્વાધ્યાય પ્રચાર' પર એક વ્યાખ્યાન આપ્યું. મંદીર ૧, ધર ૨૫, મનુષ્ય સંખ્યા ૮૦ છે. બીજી સભા તા. ૨૯મી રાત્રે 'મિથ્યાત્વત્યાગ અને જનપૂજન' વિષયપર કહ્યું તો ચાર ભાઈઓએ પોતપોતાના વારે એક વરસ માટે અષ્ટ દ્રવ્યથી પૂજન કરવા અને રાત્રે મંદિરમાં શાસ્ત્ર વાંચવા તથા સાંમનગવાનું સ્વીકાર્યું. શ્રેષ્ઠ કાગીદાસ સાકળચંદે (૧. ૧) અને ૫મ તરફથી (૧. ૨) ઉપદેશક લંડારમાં આવ્યા.

તા. ૩૦ મીએ અમદાવાદ આવ્યો અને તગોવન રીક ન દોત્રાથી રૂપામાણ આપ્યો.

પદ્માવપમાંથી દવા લીધી અને બે દિવસ રહ્યો. રાત્રે બોડિંગના વિદ્યાર્થીઓનું ધર્મશિક્ષણ તપાસ્યું. અધ્યાપક ૫. કાશીભાઈની શિક્ષણ પદ્ધતિ અત્યુત્કર્ણીય છે, પરંતુ જે અસરો રીતે ધ્યાન આપવું એ વિદ્યાર્થીની દરજ્જા છે.

તા. ૨૮ મીએ કલોલ પહોંચ્યો. મંદિર ૧, ધર રાખ્યા ૫૦, જૈન સંખ્યા ૩૦૦ છે. રાત્રે શાસ્ત્રસભા તથા તા. ૩ જીએ જાહેર સભા શ્રેષ્ઠ કેવળદાસના પ્રમુખપણા નીચે કરી ગૃહસ્થના યદુ નિત્ય કર્મપર વ્યાખ્યાન આપ્યું, જેથી ૨૦ ભાઈઓએ ૧૫ દિવસના વારાથી અષ્ટ દ્રવ્ય પૂજન નિલ કરવાના નિયમ લીધા. ૨૦ જન સ્વાધ્યાય કરે છે. અને ભણવા લાપક ૩૭ છોકરાઓ છે તે તથા સ્ત્રીઓ પણ ભણવાને ઉત્સાહી છે, માટે. શ્રેષ્ઠ પ્રાણલાલજી વગેરે ખટખટ કરી પંચદારા પાઠશાળા ખોલે તો કેવું સારું. શ્રેષ્ઠ અમયાસાતે (૧. ૩) ઉપદેશક લંડારમાં આવ્યા.

તા. ૫ મીએ અલુવા આવ્યો. મંદિર ૧, ધર સંખ્યા ૧૫ અને જન સંખ્યા ૪૦ છે. મંદિર બહાર જોડેર સભા કરી, તેમાં અન્યમતી ભાઈ પણ હાજર હતા. મહેતા મગનલાલના પ્રમુખપણા નીચે 'મનુષ્ય જનમતી સફળતા' ઉપર વ્યાખ્યાન કહ્યું જેથી ૧૫ ભાઈઓએ બે વર્ષ સુધી ૧૫ દિવસના વારાથી અષ્ટદ્રવ્ય પૂજન કરવાનું સ્વીકાર્યું. ૫મ તરફથી (૧. ૫) ઉપદેશક લંડારમાં આવ્યા. શા. નેમચંદ વેણીચંદ સભા સદ યથા. પીતામહદાસ ઉપદેશક.

નોટ—આ પ્રાંતમાં જનપૂજન અષ્ટદ્રવ્યથી રોજ થતું નથી તથા રાત્રે શાસ્ત્રસભા થતી નથી, જેથી દરેક જામની પાસે ખાસ દવા કરી પૂજન અને શાસ્ત્રસભાનો વિચાર હમેશાં માટે ચાલુ કરી પોતાના આત્માનું કલ્યાણ કરવું જોઈએ. વ્યવહાર ધર્મજન, નિમચ ધર્મને પ્રાપ્ત કરવાનું મુખ્ય કારણ છે, જે કે

अवस्थाना ७ नित्य. कर्म. ओ नामधी प्रसिद्ध
छे, परंतु हाथ गुजरातमां अवस्थाने धेर
जधने पुछीये छीये तो पदकर्म शु ? तेमां
प्रथम देवपूजने पछु तेमनामां सद्भाव नथी.
नानी नानी उभरना नहि, पछु ५० वर्षथी
पछु मोटी उभरना पछु वर्षभरमां लागेज
ओकाद वषत अर्धभत्र सदावता हसे । वडात्रा
जैन धंधुओ ! जहदी येतो अने कंधपछु न
करी शके तो देवपूजने तो कहीपछु न लूये।
ओज तभारा 'जैन' नामनी सायंकता छे,

डाक्टरदास सगवानदास अयेरी,
मंत्री, उपदेशक विभाग-भुंभाध

सनातनजैन ग्रंथमालाका छपना वंद !

करनाही पड़ा, क्यों कि हमारे प-
वित्र जैन धर्मका प्रचार करनेवाले विद्वान्
वा धर्मप्रचारके लिए लाखों रुपये खर्च
करनेवाले दानवीर महाशय इस ग्रंथमालाके
छपते रहनेमें कोई भी लाभ नहीं समझते।
न तो इस ग्रंथमालासे संस्कृत पाठशाला-
ओंमें पढ़नेवाले विद्यार्थियोंको ही विद्याध्य-
यनमें ग्रंथप्राप्तिकी सुगमता होती है, न इसके
जैन धर्मकी प्रभावना ही होती है और
न इसमें प्राचीन संस्कृत प्राकृत ग्रंथोंके
छपनेसे इतिहासादि कार्योंमें ही सहायता
पहुंचती है तथा न कलकत्तेकी यूनिवर्सिटीमें
दिगंबर जैनाचार्यकृत जैनद्र शाकटायन
व्याकरणकी ६ टीकायें और आसपरी-

क्षादि न्याय ग्रंथोंके भरती होनेसे वहांकी
परीक्षा देनेवाले विद्यार्थियोंको भी इन
ग्रंथोंके पढ़ने पढ़ानेकी ही जरूरत है,
क्योंकि कलकत्ता यूनिवर्सिटीमें अन्यमती
विद्यार्थी तो इन ग्रंथोंको सुगम समझ
पढ़ेंगे ही क्यों ? रहे जैनी विद्यार्थी सो वे
हाथसे लिख २ करही इन ग्रंथोंको पढ़
लेंगे और परीक्षा दे लेंगे, अर्थात् इस ग्रंथ-
मालाके छपनेसे कोई भी मतीन नहीं होता!!
यही कारण है कि २२ महिने तक इस
संस्थासे हजारों नोटिस बॉटनेपर व जैन-
हितैषी, जैनमित्र, सत्यवादी, दिगंबर जै-
नादि पत्रोंमें अनेकवार प्रार्थना, प्रेरणा,
उत्तेजना छपनेपर तथा अनेक धनपात्रों
सभा सोसाइटियोंके समक्ष वा पत्रद्वारा
वार२ प्रार्थना करनेपर भी किसीभी दान-
वीर व माईके लालने इस ग्रंथमालाको
द्रव्यसहायता नहीं दी है । यह हमारी
बड़ी भारी गल्ती और अदूरदर्शिताका
विचार था, जो हमने उसनावादनिवासी
एक मात्र श्रीमान् श्रेष्ठिवर्य गांधी नेमिचंद
बहालचंदजी वकीलकी २०००) मात्रकी
सहायता पाकर ही इस महान् कार्यको
प्रारंभ कर दिया तथा कमसेकम २००
ग्राहक ८) देने वाले और १५ ग्राहक
सौ २० रुपये देकर पंद्रह२ प्रतिके दानी
ग्राहक तो अवश्यही बन जायगा, ऐसा
अनुमान और आशा करनाभी हमारा
सर्वथा भूलभरा था क्योंकि आजतक

२२ महिनोसैं बारंबार रोजे पुकारनेपर भी आठ २ रुपयेके कुल ६० तथा सौ रुपयेके तीन ही महाशयोंको दानी ग्राहक बना पायें। हमें अत्यंत दुःख है कि इन ग्राहकोंसे प्राप्त हुए (९००) रुपये और मूल संस्थापक महाशयसे प्राप्त हुए (२०००) रुपये लगाकर केवल १० दश अंक ही छपाकर जैनैन्द्र प्रक्रिया उत्तरार्ध शब्दार्णव टीका सहित, जैनैन्द्र व्याकरण चिंतामणि टीका सहित, शाकटायन व्याकरण और राजवार्तिक जो अधूरे ही रखकर इस ग्रंथमालाको छपना बंद कर देना पड़ा।

पाठक महाशयों ! इस समय हमारे पास इतनाभी द्रव्य नहीं है कि आठवां अंक तैयार है वह तथा नववें दशवें अंकमें दोर फारम छपने चाकी है वे छपाकर और पोस्टेज लगाकर ग्राहकोंके पास भेज दें। यदि कमसे कम दो हजार रुपयोंकी सहायता किसी भूलेमटके जिनयाणी-मक्त धर्मात्मा महाशयसे इस माटो मासमें मिल जायगी तो उक्त अधूरे ग्रंथ (८ अंक छपाकर) तो अवश्य ही पूरे कर देना हमारा कर्तव्य है परंतु उसके पश्चात् फिर तो जैनी घनाइय महाशयोंकी सहायता मिल जानेकी आशापर ऐसे दुःसाहसका कार्य कदापि नहीं किया जायगा। क्यों-कि हमने आजतक बहुत कुछ साहस और आशा की है और की थी परंतु जहां तक बिचारते है हम किसीभी कार्यमें

सफल नहीं हुये तो अब इस अतिशय महान् कार्यमें, जिसमें कि एक २ अंक (३००) रुपयोंकी लागतसे कममें तैयार नहीं होता, कैसे सफलीभूत हो सकते है ?

इस ग्रंथमालाका वा इस धार्मिक संस्था-का हिसाब (२०००) देकर कार्य प्रारंभ करानेवाले महाशयके पास तो भेज दिया गया है। उनसे और भी सहायता मांगी गई है, यदि मिल गई तो शेष अंक पूर्ण करके इस संस्थाकी सविस्तर रिपोर्ट छपाकर प्रकट कर दी जायगी। इस बीचमें कोई महाशय हिसाब देखना चाहें तो उन्हें लिखकर भेज सकते हैं।

जैन समाजका दास-

पन्नालाल बालकीवाल

मंत्री-भारतवर्षीय जैन सिद्धान्त प्रकाशिनी संस्था।

टि, मदागिनी जैन मंदिर-बनारस सीट्री।

नोट-उपला लेखनी एम जणाय छे के बालब्रह्मचारी जैनसमाजसेवक पं. पन्नालालजी बाकलीवाल जे 'सनातन जैन ग्रंथमाला' द्वारा संस्कृत जैन शास्त्रो प्रकट करी रत्ता छे ते हवे मदद न मळबाथी तथा जोईता ग्राहक न भवाथी बंध भयानी तैयारीमां छे ! आ सांमझी क्या जैन बंधुने खेद नहि भाय ! अगो बारंबार हमारा बांचकोने जणाथी गया छीए के गांठना पैसाथी न बने, तो मंदिरना मंडारना पैसाथी पन ए 'ग्रंथमाला'ना ग्राहक

॥ श्री धीतरागाय नमः ॥

शेठ प्रेमचंद मोतीचंद दिगंबर जैन बोर्डिंग तरफथी प्रकट थतु मासिक

❀ दिगंबर जैन. ❀

👉 THE DIGAMBER JAIN. 👈

नमः श्री वर्द्धमानाय निद्रतकलिछात्मने ।

साशोकानां त्रिलोकानां यद्विया दर्पणायते ॥

वर्ष ७ सु.

वीर संवत् २४४०. भाद्रपद. विक्रम सं. १९७०.

अंक १२ मो.

संपादकीय चक्तव्य.

संग्रामि सत्य जीवन मध्ये जीवा समंतु मे ।

मिस्ति मे सत्य मुंदु वरं मज्जं न केवलि ॥

आपणो महान पर्व श्री दशलक्षण पर्व

यानि पर्युपण पर्व निविमि

उत्तम क्षमा. पूर्ण करी आज्ञे अमो सवें

वांचको समस्त उत्तम क्ष-

मानी वाचना करवा उपरिष्ठ यथा छीए.

अनेक स्नेहीओ, संबंधीओ अने ग्राहको तर-

फथी उत्तमक्षमावणीना पत्रो अमोने मळेलो

छे जे सवेंने बुदो बुदो उत्तर आपी न सकावाथी

आ सळेल अमो ते स्नेहीओनो उपकार मानी

उत्तमक्षमा चाहीए, छीए. बली एक पाहेर

पत्रकारणु कार्य स्वतंत्रताथी कोईनी पण राख-

रंखावट राख्या वगर निद्रस्पणे वजावणु पडे छे

अने तेम करता आ वर्षमां अमाराथी कोईने

करवण अव्यतीत एखामां आखुं होय, तो ते

माट अमो सवें वांचकवर्गनी क्षमा वाची एज

छीए छीए के सवें पणुओना हृदयमां उत्तम

क्षमा गुणनो अहंनिदा वात पाओ ।

❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

आ पत्रनो सातभा वर्षनो आ १२

मो अ'छे ओटले आ पत्र-

सातभा वर्षमां तुं सातयुं वर्ष आ अ'छथी

शुं भउयु? पूछुं थाय छे अने हवे

आयता नहीन भास अने

नहीन वर्धथी आ "दिगंबर जैन" पत्र पणु

आहुमा वर्षमां प्रवेश करशे. आ सातभा

वर्षना आहुओने "दिगंबर जैन" छेठलो

ग'नवर लाख आपेओ छे, तेनो हरेक

आहु छे सरवाणो करी जेशे, तो तेभने

ब'जुओ के आ वर्षमां ३. १) नो मनमोहक

ग'नवर सचित्र भास अ'छे अने जीज

अ'छे गणी ६०० पानां वांचन मासिक

द्वारा तथा ५ द्विती अने ५ गुजराती भाषा-

ना ओम ३. राजनी कि'मतना १० पुस्तका

द्वारा लगलग पणु आनायुं वांचन भणी

ચામડાનાં પોશાકો હંમેશને માટે પહેરાવો
 એ કેટલું સ્વેદજનક અને આશ્ચર્યકારક છે ?
 કપડાંના પૂઠાં પણ જેવા જોઈએ તેવા મજબૂત
 ચનાવી શકાય છે, માટે આ વાચક તરફ સર્વે
 માઈઓનું અમો લાસ લક્ષ્ય રાખીએ છીએ.

✱ ✱ ✱ ✱

પારસી, મુસલમાન, સ્ત્રીસ્ત્રી, હિંદુ વગેરે
 કોમ પોતપોતાના સંવતો

વીર નિર્વાણ માને છે અને પોતાના લગ્ન-
 સંવત. વાના કાર્યમાં તે

સંવતનો ઉપયોગ કરે છે,

પણ ઘણાસરા જૈનો વીર નિર્વાણ સંવત પોતાના
 કાર્યમાં હજી લેવાતા જણાતા નથી. વીર સંવત
 લલચાપી આપણા મહાવીર પ્રભૂને મોક્ષો
 ગયાને ફેટલાં વર્ષ વ્યતિત થયાં, તે હરદમેશ
 ચાદ રહેલા ઉપરાંત આપણો સંવત જગજાહેર
 થાય છે, માટે નર્વાન વર્ષના ચોપડાઓમાં તેવા
 પદ્મચંદ્રહારમાં વીર નિર્વાણ સંવત ૨૪૪૧
 લલવાનો અમો દરેક વાંચકને ત્યાં આપણે
 કરીએ છીએ. વીર સંવતની સાથે પોતાની મન્યવટ
 મુજબ વિક્રમ સંવત કે દસવીસન મળે લખવો,
 પણ મોખી પદલાં તો વીર સંવત લખવો જોઈ-
 એ, જેના નમુના તરીકે આપતા ચેલતાં નાં
 ચોપડાઓમાં નીચે મુજબ નમૂના મળાવેલો-
 વીર સંવત ૨૪૪૧ વિક્રમ મં. ૧૯૭૧ના કાર્તિક
 ગુરુ ૧ તાર મોગ તા. ૨૦-૧૦-૧૪.

✱ ✱ ✱ ✱ ✱

દિ. જૈન કોમ ઉપર આ વર્ષમાં ફોળ

જાણે કેવો અવદ-
 વિયોગ પર વિયોગ ગ્રાષેટી છેકેતમાંથી
 એક પછી એક ઓગ્રે-
 સરોનો વિયોગ થતાં જાય છે. એક સો
 આ વર્ષે કેટલીક વેંકો માંગવાથી આપણી

અનેક બોઈંગો તીર્થક્ષેત્ર કમીટી, શ્રાવિકા-
 શ્રમ વિગેરે સંસ્થાઓના કેટલાંક નાણાં
 તેમાં સંહોવાયાં છે, તે સાથે એવા અસહ્ય
 વિયોગો થયા છે કે જે લલતાં કંપારી આવે
 છે. પ્રથમ મહાસભાનાં મહામંત્રી મુન્શી
 ચંપતરાયજીનો વિયોગ થયો કે તેની પાછલ
 મહાસભાના પ્રમુખ અને દિ. જૈનોના રાજા
 તરીકે ગણાતા દાનવીર શેઠ માણેકચંદ્રજીનો
 ઓર્ચીતો વિયોગ થયો, તેને થોડાજ દિવસ થી-
 ત્યાં ઇટલામાં તીર્થરક્ષાના સ્તંભ શ્રીમાન્ વાઘુ
 ધનુલાલજી અઢાનીં સોલીસીટરની પણ વેજ
 દીવસની માંદગીમાં વિયોગ થયો અને આ
 વિયોગોની વેદના તો રજાઈ નહોતી, ઇટ-
 લામાં થોડાજ દિવસમાં કલકત્તાનિવાસી
 શ્રીમાન્ શેઠ પરમેષ્ઠીદાસજી (રાનીવાલા)
 નો શેઠ માણેકચંદ્રજીની માફક ઓર્ચીતો
 વિયોગ થવાથી હાલ દિગંવર જૈન કોમ
 શોકસાગરમાં નિમગ્ન થયેલી છે, અને તેજ
 કારણથી ' દિગંવર જૈન ' પત્રે વ્રણ માસ
 થયાં શોકમનક ચિદ્ધો ધારણ કરેલાં છે.
 અમો પણ ઈચ્છીએ કે આ વ્રણે શેટોના
 આત્માને શાંતિ અને તેમના કુટુંબીઓને
 ધર્મ માસ થાઓ અને હવે કોમમાં મુલેહ
 શાંતિ પથરાઈ જાવા વીરનો ઉમ્મત થાઓ.

✱ ✱ ✱ ✱ ✱

શ્રીમાન્ સ્વર્ગીય દાનવીર જૈનકુલમુખ

શેઠ માણેકચંદ્રજી
 યોગ્યની યોગ્ય ક- હિંદના તમામ દિ.
 દરશું નહિ થાય ? જૈનોની ઉમ્મત માટે
 એ તન, મન અને
 ધન વગેરેનાં પ્રકારસો અને અવદ મોગ

આપેલો હતો તેની કદર કરવાને તથા આવા દાની અને પુણ્યાત્મા પુરુષનું નામ અને યાદગીરી હંમેશ માટે જલ્લવાઈ રહેવાને આ શેઠના નામનું સ્મારક ફંડ જે આ પને ઉઘાડેલું છે, તેમાં હજુ ધારવા જેટલી રકમો ભરાતી નથી એ આશ્ચર્ય જેવું છે! જ્યારે શ્વેતાંવરી भाईઓ તથા વીજી કોમોમાં, કોમના યોગ્ય પુરુષોની યાદગારી માટે હજારો વસ્ત્રો લાલ્લોનાં ફંડો થાય છે ત્યારે શેઠ માણેકચંદજી જેવા નરરત્ન, કે જેણે કંઈપણ મિત્રભાવ રાહ્યા વગર આસ્તા હિંદુસ્તાનના જૈનોની જે સેવા બજાવી છે તેના બદલા તરીકે આ સ્મારકફંડમાં દશ પંદર હજારનું ફંડ પળ નહીં થાય? 'કાંકરે કાંકરે પાઠ્ઠ વંધાય અને ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય' એ કહેવત મુજબ જો દરેક દિ. જૈન ઘર દીઠ રૂપો વગેરે પળમોકલવામાં આવે તો દશ પંદર હજાર તો શું, ઘણું રૂપ્યા થતાં પળ વાર લાગે નહિ. આ સ્મારક ફંડ હવે ટુંક સમયમાં વંધ કરવામાં આવશે માટે જેમણે સ્મારક ફંડમાં કંઈ ન મોકલ્યું હોય તેમને કંઈને કંઈ રકમ મની-ઓર્ડરથી મોકલવાને અમો સ્વાસ્ત આપ્રદ કરીએ છીએ. આ ફંડની પહોંચ નામ સાથે દિગંબર જૈનમાં પ્રકટ થાય છે.

સ્વીકાર-સમાલોચના.

“સાંજવત્માન” પટ્ટી ખાસ અંક—ને મુંબઈ પ્રજામાં ટુંક સમયમાં એકદમ આગળ વધતું અને અતિ લોકપ્રિય

થતું કાષ્ઠપત્ર રોજનું વર્તમાન હોય તો તે મુંબઈનું “સાંજવત્માન” પત્ર છે. આ પત્ર કેટલાંક વર્ષોથી પારસીઓની પટ્ટી પ્રસંગે ખાસ અંક કાઢે છે, ત્યારથી એની લોકપ્રિયતામાં જબરો વધારો થતો જાય છે. આ સચિત્ર ખાસ અંક મોટા ૨૬૪ પાનાનો હોય, આશરે ૬૦ ચિત્રો અને ૩૬ મોટા અંગ્રેજી લેખો તેમજ ૮૬ ગુજરાતી લેખો અને કવિતાઓ મળી ૧૨૨ વિષયોવાળો ગંજવર પોથો છે. ચિત્રોમાં ટાઇટલનું તથા આખા પાનાની સાઇઝનાં ૧૩ ગંજવર ચિત્રો આટકળાની ઉત્તમ કારીગીરીના અને મનમોહક છે, તેમજ તેનું પ્રીન્ટીંગવર્ક પણ ઘણું જ સારું છે. આવા ગંજવર અંક પાછળ મહેનત અને દ્રવ્યની ગંજવર જહેમત ઉઠાવેલી છે, એમાં કાંઈ શક નથી. પારસી માણીકીના પત્રો કેટલા બધા આગળ વધતા જાય છે તેનો આ અંક સચોટ પુરાવો છે. દરેકે આ અંક ખાસ જોયા લાયક છે. કિં. મૂલ્ય રૂ. ૧૧ છે, જે “સાંજવત્માન” ઓફીસ, કોટ મુંબઈને લખવાથી મળી શકે છે.

“જૈન હિતેન્દ્રુ” નો પર્થુપત્ર ખાસ અંક—જૈનોના ત્રણે દિરકામાં સપને આહવાર અને ત્રણે શીરકાને લગતા ઉચ્ચ શૈલીના લેખો ચર્ચાવતું ને કાષ્ઠપત્ર ગુજરાતી માસિક પત્ર હોય, તો તે મુંબઈથી શ્રીયુત વાડીલાલ માતીલાલ શાહની દેખરેખ નીચે પ્રકટ થતું ‘જૈન હિતેન્દ્રુ’ પત્ર છે. પર્થુપત્ર પર્વ પ્રસંગે આ ખાસ અંક પ્રકટ કરેલો છે, જે લગભગ ૩૦૦ પૃષ્ઠનો હોય તેમાં, અંગ્રેજી, ગુજરાતી ભાષાની નાના મોટા ૧૮ લેખો છે, જેમાં જુગમંદરલાલ જૈની બેરીસ્ટરનો “Practical Jainism” નો અને શ્રીયુત વાડીલાલનો ‘પર્થુપત્ર પર્વ’ અધ્યાત્મવિત્ત જીવનનો પરીચય તેમજ ‘કાર્ત’ અને બનાવનાં પાંચ કારણ’ એ નામનો મુનિ રત્નચંદ્રજીનો સંવાદપે લેખ;

શાસ્ત્રોનું ઉત્તમ શિક્ષણ લઈ રહેલા છે. માસિક સર્ચ રૂ. ૫૦૦) છે જ્યારે સ્થાયી ફંડ તો રૂ. ૨૨૦૦૦) નુંજ છે, જેમાં (૮૦૦૦) તો સ્પીશી બેંકમાં સંડોવાયલા છે, માટે આ સંસ્થાને દરેકે વલ્લભવસ્ત મદદ મોકલવાની જરૂર છે. (૬) મી. ચ-વરેના પ્રયાસથી અકોલાની વોર્ડિંગ ઈક પાયાપર આવતી જાય છે. હાલ ૧૧ વિદ્યાર્થી છે. (૭) જવલપુર વોર્ડિંગને નારાયણ-દાસજી તરફથી રૂ. ૩૧૦૦૦) ની મદદ મળવાથી તે સ્થાયી થઈ છે. હાલ ૨૧ વિદ્યાર્થી લાભ લે છે. (૮) દિલ્હીના જૈન વિદ્યાલયમાં ૧૦૦ વિદ્યાર્થી ભળે છે. પ્રબંધ સારો છે. (૯) વ્યાવરની જીવ-રક્ષા કમીટી ગાય, વકરાં, મેંસ, વગેરેના જીવો મચાવવાને તથા તેને પાઠવાને સારો પ્રયાસ કરે છે. હાલ ૫૬૦ પશુઓ છે. આ સંસ્થા દરેક રીતે ઉત્તેજનને પાત્ર છે. (૧૦) કુંડલપુર (દમોદ) માં નવીન સ્થપાયેલ મહાવીર ઉદાસીનાશ્રમે છ માસમાં ઈક કાર્ય ચલાવ્યું છે. ૩ વ્રત્તચારીઓ હજુ ૫માં દાસલ થયા છે. ફંડ બાકારે રૂ. ૮૦૦૦) નું થયું છે. સદાયક મંત્રી વુલ-લાલ આવક છે.

(૧૧) મુંબાઈની મોદનગ્રામી જૈન લાયબ્રેરી યજ્ઞાન સાથે પાયા ઉપર આવતી જાય છે. ફંડ રૂ. પોણા લાખનું છે. એમાં ૭૦૮૬ ગ્રંથો અને ૭૮૦૦ તો દસ્તાવિજિત પુસ્તકો છે. ૧૭ નાનામાનવો આવે છે. આ લાયબ્રેરીને જૈનો ઉત્તમ લાભ લે છે.

આ સ્વ. જૈનોએ સ્થાપેલી ઉત્તમ સંસ્થાનું અનુકરણ કરી મુંબાઈના દિ. જૈનોએ હીરાબાગ જેવે સ્થળે દિગંબર જૈન લાયબ્રેરી સ્થાપવાની અત્યંત જરૂર છે. શેઠ માણેકચંદ્રજીના મુંબાઈના સમારક ફંડમાંથી જો તેમના નામની આવી લાયબ્રેરી સ્થપાય તો કેવું સારું! (૧૨) બોરસદનું નિરાશ્રીત ફંડ પણ સારું કાર્ય બનવે છે. એનો હાલ ૨૩ નિરાશ્રીતો લાભ લે છે. આ સંસ્થા પણ દરેક રીતે ઉત્તેજનને પાત્ર છે. (૧૩) સ્વ. જૈન ડોન્ટરે નવ વર્ષમાં પ્રથમ-ના વર્ષમાં જો કે ઈક કાર્ય બન્યું છે પણ હાલ કેટલાક વર્ષોથી કુસંપને લીધે કાર્યમાં શીથિલતા માત્રમ પડે છે, માટે અગ્રેસરોએ એકસંપમાં જોશદ શરૂઆતના જેવા ઉત્સાહથી કાર્ય કરવાની જરૂર છે.

જૈન સમાચાર સંગ્રહ

શોક ! શોક !! મહા શોક !!!

અમી શેઠ માણિકચંદ્રજી જે. પી. તથા વાઘૂ ધનૂલાલજી અટર્નીની મૃત્યુએ શોકનો દમલોગ મૂલે મી ન થે કિ ફિર અચાનક એક વજ્રપાત હો ગયા. ઘટના વહી હી દુઃસદાયક છે. સિલ્લે હૃદય કાંપતા છે કિ-તા. ૩૧-૮-૧૪કો કરીય ૧૧ વજે દિનકે ફલકતામે શેઠ પરમેશ્વીદાસજી રાનીવાલેકા કોઈ ૧૦ મિનટકી ગદવડમે દેહાન્ત હો ગયા. કોઈ ૧૦ વજે આપ અચ્છી તરફ નિવૃત્તિએ નિયમાનુસાર માન્દિરજીમે દર્શન કરને ગયે ઓર જ્યોદ્દી

દર્શન કરકે મારા ફેરને બેઠે કિ જી ઘવઢા-
ને લગા ઓર વૈહોસ હો ગયે । અસ્તુ, તુરન્ત
હી આપ અપની કોઠી પર લાયે ગયે ઓર
પ્રાયઃ ૧૦ મિનટમેં હી આંપકે પાળ પલેરુ
હઢ ગયે !!! ન જાને જૈન સમાજકા ભવિષ્ય
કિતના અંધકારમય હૈ કિ પ્રાયઃ ૨ મહાને
મેંહી હઢવલ રત્ન દેસતે ૨ હઢ ગયે ।

શાહરપાટનમેં શ્રી શાંતિનાથરથોત્સવઃ—
સંદાકી ભાંતિ આસોજ સુદ ૧૬ કો શાહ-
રપાટનમેં રથયાત્રા હોગી ઓર નસિયાંજી-
મેં રાત્રિકો શ્રી શાંતિ વિદ્યાલયકે છાત્ર
નાટક કરેંગે ઓર ધર્મોપદેશ સમા હોગી ।
વંદિ ૧ કો ચતુર્વિંશતિ જિનપૂજન અભિષે-
કાદિ હોકર કિરરથયાત્રાકા ઉત્સવ હોગા ।
ઈસ અવસર પર સર્વ ભાઈઓકો પધાર કર
ધર્મપ્રમાવના ઓર શ્રી શાંતિનાથસ્વામિકે
વૈરાગ્યમઈ બિશ્વકે દર્શન કર પુણ્યમંડાર
ભરના ચાહિયે । જાંનેકે લિયે બી. બી. સી.
આઈ. મેં શ્રી હતરપુરકા સાસ સ્ટેશન હૈ ।

દા૩ અને છવનો વધ અંધઃ-નાંકા-
નેરથી શા. પાનાયદ શુભાચયદ લખે છે કે
મઠિ (અમદાવાદ)માં શ્રાવણ વદ ૧૪ને દીને
હોકાર સાહેજ જસવંતસિંહજીના પ્રમુખપણા
નીચે સભા થઈ હતી તેમાં ધાર્મિક ચર્ચા
આશવાધી હોકાર સાહેબે યાવજીવ દા૩ ન
વાપરવાની અને પેતાને હાથે છવનો વધ
નહિ કરવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી છે. તેમજ સર-
દાર જીશીજીએ પણ તેવીજ પ્રતિજ્ઞા લીધી
છે. વળી કેટલાકે બીડી નહિ પીવાના પણ
નિયમો લીધા હતા આ હોકાર સાહેજ ક્ષત્રી
છે, તેપણુ તેમનો જૈન ધર્મપર સારો આવછે.

અલૌકિક હસ્તલેખન કોશલ્યઃ—શ્રી
શ્રવણબેલ્ગુલ (મૈસુર) નિવાસી વિજય-
ચન્દ્ર નામે એક દિ. જૈન મહાશય હસ્ત-
લેખન શૈલીમાં અલૌકિક શક્તિ ધરાવે છે.
તેમણે હાલમાં એક ચોસાના દાળાની એક
વાજુણ H. H. The Maharaja of
Mysore આટલું કોતરીને તે દાળો મૈ-
સુર સરકારને મેટ આપતાં સરકારે
તેથી સંતોષ પામીને રૂ. ૪૫) નું ઈનામ
આપ્યું હતું, તેમજ શ્રવણબેલ્ગુલના-
મદ્યારકે તેમને સોનાનો ચાંદ આપ્યો
છે ! આ મહસ્થને નાગરી, તામીલ, કાનઢી
વગેરે ભાષામાં પણ આવા સૂક્ષ્મ અક્ષરો
કોતરતા આવડે છે.

વિલક્ષણ સ્મરણ શક્તિઃ—શાહાપુર
(બેલગામ)માં વાઘૂ મલ્લપ્પા લેંગડે નામે
૧૭ વર્ષનો એક વિદ્યાર્થી છે તે એવી તો
અજવ સ્મરણશક્તિ હાલ ધરાવે છે કે
કોઈ દિવસનો માત્ર મહીનો અને તિથિ
ફહેતાની સાથે તે દિવસનું નક્ષત્ર, યાર,
તારીખ, માહે સન વગેરે પંચાંગ જોયા વગર
તે કહી શકે છે.

સાવધં રહેજોઃ—બ્ર. મહાવીરપ્રસાદજી
જણાવે છે કે હજનનો એક મીશ્રીલાલ નામે
પુજારી ગામેગામ ફરતો ફરે છે અને કહે
છે કે “હું તો બ્ર. મહાવીરપ્રસાદ છું, તેમજ
અમ પણ કહે છે કે તેમનો હું ચેલો છું
વગેરે.” અને કોઈએ દિક્ષા આપેલી નથી માટે
કોઈ સ્થળે એ આવે તો એનાથી ઠગાવું નહિ.
આ વ્રજ્જચારીજી હાલ કુંથલગીરી છે.

-માળવા દિ. જૈન કોન્દરસ-માળ-
વા દિ. જૈન પ્રા. સભાની વાર્ષિક બેઠક શ્રી
સિદ્ધવરકુટ ક્ષેત્રમાં ધૂળીપાનિવાસી શેઠ
શુભાખ્યદ હીરાલાલના પ્રમુખપણુ તીચે કાર-
તક વદ ૪-૫-૬ ને દીને ભારે હાથી થનાર છે.

મુદ્રાસણની પંચ બહેર કરે છે કે
અત્રેના મદિરની ટીપ માટે અત્રેથી ગોપાલ
દલાભારામ, રવચંદ પાનાચંદ, તલકચંદ હાથી-
ચંદ વગેરે પ્રાંચ જણ સોહજા તથા સુરત
છંદશાખા નીકળેલા છે, તેઓ જ્યાં આવે ત્યાં
તેમની ઓલખાણુ ન માંગતા મદદ આપવી.

પંડિતકી આવશ્યકતા:-પેલક પન્નાલા-
લજી દિ. જૈન પાઠશાળાકે લિયે પંડિતકી
આવશ્યકતા હૈ । इस वारेमें मंत्री राजगल
वाकलीवाल जैन, व्यावर (रजपुताना) के
साथ पत्रव्यहार करना चाहिये ।

મદદ મળી:-મુખાધના આધિકાર્યમને
ગયા ત્રણ માસમાં રૂ. ૫૪૩૩ ની મદદ મળી
છે. આ સંસ્થાને મદદની બદલ જરૂર છે
માટે દરેક વખતેવખત આ સંસ્થાને અવ-
રૂપ સહાયતા આપતા રહેવું જોઈએ.

વ્રત્તચર્યાશ્રમનો વાર્ષિક ઉત્સવ:-હસ્તી-
નાપુરમાં શ્રી સ્વમ વ્રત્તચર્યાશ્રમનો ત્રીજો
વાર્ષિક ઉત્સવ કાર્તિક સુદ ૮થી ૧૫ સુધી
મેટ્ટા પ્રસંગે ભારે ઠાઠથી થનાર છે.

પાઠશાળા સ્થપાઈ:-કુશલગઢમાં માદ-
રવા સુદ ૭ ને દીને પાઠશાળાની સ્થાપના
મદદ છે અને ૬૦ વિદ્યાર્થી દાસલ થયા છે.
સ્થાપનાના મેટ્ટાવડામાં માસ્ટર મોજીલાલ-
જી, પં. સોદનલાલજી વગેરેનાં માપનાં
થયાં હતાં તથા મીઠાઈ પેનાઈ હતી.

લગ્ન પ્રસંગે દાન:-લલિતપુરમાં જેઠ
માસમાં સીવનીનિવાસી શ્રીમાન્ રા. વા.
શેઠ પુરનશાહજીના પુત્રના લગ્ન જૈનવિ-
ધિથી સારી ધામધૂમથી થયાં હતાં તેમાં વે
સમા પળ મઠી હતી અને શેઠ પુરનશાહજી
આશરે રૂ. ૧૦૦૦) વિદ્યાદાન તથા તીર્થ-
રક્ષા માટે કાઢ્યા હતા.

તીર્થક્ષેત્ર કર્મીટીના પ્રમુખ અને મહામંત્રી-
મારત. દિ. જૈન તીર્થક્ષેત્ર કર્મીટીના પ્રમુખ
તરીકે દાનવીર શેઠ હુમચંદજી અને શેઠ
માળેકચંદજીની-જગ્યાએ મહામંત્રી તરીકે
લાલ પ્રમુદયાલજી (માગમલ પ્રમુદયાલ)
નીમાયા છે, અને સહાયક મહામંત્રી તરીકે
શા. લલ્લુમાઈ લક્ષ્મીચંદ ચોકશી છે.

મોટો શાસ્ત્રમંડાર:-નાગોર (મારવાડ)
માં પ્રાચીન શાસ્ત્રમંડાર છે, જે કેટલાંક
વર્ષોથી વંધ છે તેમાં આશરે સાત આઠ
હજાર પ્રાચીન ગ્રંથો છે. હાલ આ વર્ષે
ત્યાં મટારક કનકકીર્તિજીએ ચોમાસું
કરેલું છે તથા પં. પન્નાલાલ વાકલીવાલ
જી શાસ્ત્રમંડાર સોલાવી જોવાને તથા તેનું
સુચીપત્ર તૈયાર કરવાને હાલ નાગોરગયલા
છે. આ શાસ્ત્રમંડારનો જીર્ણોદ્ધાર થાય,
તો અનેક વાચતો અજવાળાનાં આથી
બાકશે. આ વાચત માટે પં. પન્નાલાલજીને
પુરતી મદદ મળવાની જરૂર છે.

કાર્તિક માસની વધવટ:-સનિવ્ર સ્વાસ
અંક માટે મંજાપર મોટવનો કરવાની છે
નેથી તે અંક અને પંચાંગ મળતાં, આવતા

માસમાં ઢીલ થાય, તો ઇથી જળાવીએ. છીએ કે કાર્તિક માસમાં સુદ ૧ નો ક્ષય છે. પુરુષે સુદ ૧-૨ મંગલવારે છે તેમ વદ ૨ (બુધ ને ગુરુ) વે છે અને વદ ૧૦નો ક્ષય છે.

વિનામૂલ્યવિતરણ-પર્યુપણ પર્વ કે હર્ષમે સમા, પાઠશાળા, લાયબ્રેરી, બોર્ડિંગકે લિયે 'હિન્દી વ્યાકરણરૂપી દૃષ્ટ' અનેકે મંત્રી-કા પત્ત તથા આધા અનેકા ટિકટ ઢાંક મહસૂલકે લિયે આનેસેમી વિનામૂલ્ય ઔર વિદ્યાર્થીઓંકો એક આનાંકી ટિકટ મેજનેસે મિલતા હૈ. અસીર સિતંબર તક ઈસ પતેસે મગા લિજિયે-ગોપીલાલ મોધા, ચંપાવાગ-લક્ષ્મી (ગ્વાલિયર) ।

વ્યાવરમાં ઈનામનો મેલાવડો-મંત્રી રા-જમલજી જળાવે છે કે અત્રે પાઠશાળા તો ૨૦ વર્ષથી સ્થપાયેલી છે, પણ સવા વર્ષથી એ પાઠશાળા, ને ત્યાગી પન્નાલાલજીનું નામ જોડાયલું છે. પમાં મળનાર છોકરા છોકરીઓની સંખ્યા ૪૦ થી ૫૦ રહે છે. માદરવા સુદ ૩ ને દીને ઈનામનો મેલાવડો કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં વ્યાસ પૂનેમ-ચંદ્રજી (સોલાપુરવાળા શેઠ વાલચંદ્રજીની પેઢીના મુનિમ) ને હાથે છોકરાઓને જરી કામની ટોપીઓ અને છોકરીઓને ઓઢ-ળીઓ વેંચાઈ હતી, તેમ પાઠશાળા માટે મકાન વાપરવા આપનાર રાય વહાદુર શેઠ ચમ્પાલાલજીને ધન્યવાદ આપવામાં આવ્યો હતો. વઘી પાઠશાળાની મદદ માટે સુદ ૧૪ને દીને ટીપ થઈ હતી તેમાં માસિક

રૂ. ૨૫)ની મદદ નક્કી થઈ છે. આ પાઠ-શાળા માટે એક અંગ્રેજી મીડલ પાસ અને બીજો હિન્દીનો તથા નામાનો સારો જાણ-કાર એ વે અધ્યાપકોની જરૂર છે.

અમદાવાદ બોર્ડિંગ પ્રકરણ-અ-મદાવાદની આપણી બોર્ડિંગમાં ભાદરવા સુદ ૫ મે સમેસરણ રચના સાથે પૂર્ણ લખાઈ હતી. તથા વદ ૧ ને દીને શેઠ પ્રેમચંદભાઈના વિધ-વા શ્રીમતી ચંપાલાલ તરફથી રૂ. ૧૦૦૦) ની ચાંદીની પાલખી ભેટ મોકલાઈ હતી, તેથી જ-લખાનાનો વરઘોડો પાલખી સાથે બોર્ડિંગથી નીકળ્યો હતો. વળી અત્રે કાર્લેકરનું સરકસ આશુ હડ તેના મેનેજર વિદ્યાર્થીને તથા વખત મફત ખેલ દેખાડી રૂ. ૨૫) મદદકર્તામાં લખાઈ છે. જે ચંદુલાલ નામે વિદ્યાર્થીને જોળીથી અકસ્માત થયો હતો તે હવે સાબે થઈ અવ્યાસમાં જોડાયો છે. એની કાળજીથી દવા કરનાર હોસ્પિટલના આ. સરજનને સાથે માનપાન આપાયું છે.

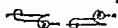
યજ્ઞોપવિત સંસ્કાર-અમારોહામાં દશ-લક્ષણ પર્વ મારે ઉત્સાહથી પઠાઈ ભાદરવા સુદ ૧૦ ને દીને ૨૨ વિદ્યાર્થીઓએ તથા કેટલાક પ્રહસ્યોએ વિધિપૂર્વક યજ્ઞોપવિત સંસ્કાર કર્યો હતો, જે વલ્લભના દેસાવનો આકર્ષણીય અને અનુકરણીય ફોટો અમોને પ્રાપ્ત થયો છે, જે આવતા અંકમાં પ્રકટ કરીશું.

મેલાવડાઓ-રતલામની દિ. જૈન બો-ર્ડિંગનો વાર્ષિક મેલાવડો આસો સુદ ૧૩ને દીને અને અમદાવાદની બોર્ડિંગનો મેલાવડો આસો સુદ ૧૫ને રવિવારે પ્રભાતે યનાર છે. આ મેલાવડામાં જનાર મેમ્બરો અને આહડો પોતાની મેમ્બર શી અથવા લવાજમ લાં ભરી શકે એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

महासभा:-भारत-दि. जैन महासभा-
नी वार्षिक बैठक मथुराजीमां चौरासीपर
मेळा प्रसंगे आसो वद १ धी ८ सुधी
मळनार छे.

मेळो:-श्री पावापुरीमां वार्षिक मेळो
आसो वद ०)) ने दीने भरानार छे.

‘दिगंबर जैन’ नी १० भेटो.

आ वर्षनी १० भेटो माटे अनेक
प्रकारनी मांगणीओ माटे पतव्यवहार
आवतो होवाथो आ वर्षे भेटनां क्यां १०
पुस्तको क्या क्या अंक साथे बेचवामां
आवेलां छे, ते अत्रे प्रकट करीए छीए.

धीजी भेट-“श्राविकायोध स्तवनावली”-
वैशाखना अंक साथे बेचाई छे.

पांचवी भेट “स्त्रोराक अने तंदुरस्ती”:-
ज्येष्ठना अंक साथे बेचाई छे.

प्रथम भेट “श्री कुंदकुंदचार्य चरित्र”,
चोथी श्री श्रीपाल चरित्र (हिंदी) अने
छठी भेट श्री जम्बूस्वामी चरित्र (हिंदी)
आ तण भेटो ज्येष्ठ मासमां जूदां बुकपोष्ट
द्वारा मोफटवामां आवी छे.

ग्रीजी भेट ‘आपणे आपणी स्थितिमां
गुं संतोष राखवो जोईए’-आ भेट अषा-
ढना अंक साथे बेचाई छे.

सातवी भेट “श्री प्रातःस्मरण मंगल-
पाठ,” आठवी भेट ‘उपदेशमाला’
अने नववी भेट ‘श्री दगलसग धर्म’-
आ गणे (हिंदी) भेटो भाद्रपदना अंक

साथे वधारा तरीके मोकलवामां आवी छे.
दशमी भेट:-‘त्रेपनक्रिया विवरण’:-
आ छेछो भेट आ अंक साथे खाना कर-
वामां आवी छे.

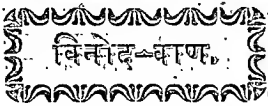
आ मुजव आ वर्षनां ग्राहकोने ५ हिं-
दी अने ५ गुजराती भाषानां मळी कुले १०
पुस्तको भेट तरीके मोकलाई चुकायां छे.
हिंदीने वदले गुजराती के गुजरातीने वदले
हिंदी पुस्तको आपवामां आवतां नथी.

हिंदी ग्राहकोंको निवेदन।

हमारे कितनेक हिन्दी ग्राहकोंकी तर्फसे
अनेक तरहकी शिकायतें आती रहती हैं,
इसलिये इस वर्षमें उनकों कितना लाभ
पहुंचाया गया है और आगामी वर्षमें भी
कैसा लाभ पहुंचाया जायगा वह प्रकट
किया जाता है:-

इस वर्षमें खास अंक और दोप ११
अंकों मिलकर अंदाजन २०० पृष्ठोंके
हिन्दी भाषाके लेखों और बहुतसे समाचारों
और लेखों हिन्दी (देवनागरी) लिपिमें ही
प्रकट किये गये थे, और इस वर्षमें जो
१० पुस्तकें उपहारमें दी गई हैं उसमें
पांच तो हिन्दी भाषाकी हैं और तीन
पुस्तकें गुजराती भाषामें होकर भी हिन्दी
लिपिमें हैं, जिससे उपहारकी १० पुस्तकोंके
अंदाजन ५७५ पृष्ठोंमें ४०० पृष्ठ तो
हिन्दी भाषाके ही हैं। किन्तुनेक ग्राहकों
(३५ या: ३५५५)

लुखी भक्ति !

मुश् बाँतको ! बरसना बरस अने महिनाना महिनाओ वायुपेगे चाल्या जाय छे. पर्युपण पर्व बरसमां व्रण फेराने बदले आपणे हाल एक बसत पाळीए छीए. ए मात्र दश दिवस पण स्थिरता अने भावपूर्वक धर्मसाधन कराय, तो आखा व्रणसो साठ दिवसना बांधेला पापना पोटेलांनीं काई बांधछोड थाय, परंतु ए दश दहाडा पण “धुधाना वारे मास सरखा.” हाय जंजालमां ने संवारी खटपटमां खलास करी दईए, तो पछी थईज चुस्तुं ! मने तो लागे छे के आ बरसने पर्युपण पर्व एवोज काई लुखलोलच पसार थई गयो छे, पण थायज तो ! लोको हाल लडाईनी अने बैंक मेन्थुआनी बातोमांथी परवारे, त्तारे मंदिरे जई भगवाननो भाव पूछे केनी ? होय वां होय ! पहेला पेटपूजा पछी देवपूजा ! आ काळमां वधाज भावथी भक्ति करे, तो पछी स्वर्गमां जग्वा क्वांथी थाय ? !!

✱ ✱ ✱ ✱

मारी नम्र माफी.

भला भाईओ ! गुस्से नहि लगाउथो हों ! ए तो मने एवी देवज छे के जेम आवे तेम अगडम बगडम भरंडीज मारं ! पण वषाते पर्युपण पर्व पछी तमारो पाछे सामटी माफी मांगी लउं, एटले खलास ! तमारो गुस्से सफाचट ! धार ! त्तारे आ आखा बरसमां में तमोने काई कडया मीठा, गळ्यां मोळा, तिला, पीका, गरम थंडा बचनो कक्षां होय, लख्यां

होय के लखाव्यां होय ते बदल तमोने काई गुस्सो लाग्यो होय के दिलमां बसवयो-उसन्न थयो होय, तो महेरवानी करी उत्तमक्षमा रूप थंडा आईसथी आगि रुपी क्रोधने थंडोगार बनावी देजो. हुं तो विचार विनानो खुचकर जेवो विनोदी, ते गमेतेम गांडुपेछं थोछं, पण तेनो जराए द्वेप तमारो कदि लाववोज नहि सदा उत्तमक्षमाज राखवी.

✱ ✱ ✱ ✱ ✱

अधिपतीनो अभखरो ने कोमनी कंदर !

वारं ! पण अधिपती साहेबने वळी शुं स्वाद पड्यो छे के दरं वषें मोटा मोटा खास अंको काढया मंडी पडे छे ? शुं तेओ, नयरा हशे ? के एमां पेट भरातुं हशे ? के चाहवा बोलाती हशे ? के आम तनतोड महेनत करी मन मोहक अने जैनोंमां पहेला नंबरनो अंक काढया गडमथल करे छे ? पण काई हशे तो खरंज तो ! लाभ विना लालच शानी ! लालच धर्म फेलाववानी अने ग्राहक बधाखानी ! बीजी शुं काई पेदा करी दोडीआं गांठे योडाज बांधवा छे ! जात तोडी काम करे छे ते कोमना भला अने उंचातिने खातरज तो. एवा निःस्वार्थी तो कोईकज नीकले. वाकी आज तो “पैसेो मारो परमेश्वर अने वाई-डी मारी गुरु” एवुं छे !

✱ ✱ ✱ ✱ ✱

खास अंकनो गंजावर पोथो !

भाईओ ! गमे तेम कहो, ए अभखरावा-ळा अधिपति साहेब खास अंक काढवामां पैदानो अने महेनतनो भोग आपी अवधिज करे छे. जैनोंमां सर्वथी पहेला नंबरज गणांय

छे, एमां तो फेर नहिं. देखो पण पांच छ मापाना तत्वथी भरपुर, चित्रो पण बळी अव-
नवां अने मनमोहक, तेम बळी भेटो पण दगटे
दगला, जाणे देवाळीओज धंधो !! पण ए
वधी छल्लकूद कोना उपर ? वांचकोनाज
आशारा उपर केनी ? काई गांठना गोपीचंदन
योडाकज कोई करवातुं हतुं. " भैंस जोर
करे ते खुंटा उपर " माटे कामनी कदर करो,
उत्साहने वधारी अने एकेक बपे ग्राहक वधारी
आपवा कोसीदा करो, तेमज व्हेला व्हेला लवा-
जमना रुपिया पोणावे मनीऑडर करी
दीवाळी पहेलां प्रयमयीज मोकली आपोके जल-
दीयी खास अंकनो गंजावर पोथो तमारा क्रोमळ
हत्तामां आर्याने-उमो रहे !! बाकी आळख
राखओ अने बी.पी.-नी राह जोड़ने बेसी
रेंदेयो, तो राख अंक मोडेत मळरो केमके
पोस्ट ऑफीस कई एक दहाटे एन्डम सामंटां
बी. पी. हेतीज नथी.

✱ ✱ ✱ ✱ ✱ ✱

आफततुं वादळ !

एक तरफ प्यारे अनेक प्रयत्ने अने अनेक
कष्टे आपणुं अपजातुं वधान पार उताग्या
क्रोममांभी परमाथी पुरयो महा मुर्दाबने नी-
कळी आवे छे, लारे बीजी तरफ आपणां दुर्मा-
ये " अकर्मिना दटीजा काणा " ते
महान् बीगे एक पळी एक पाळना नगरी
जई उमा रहे छे. चंपतरायजी गणेश योडा
गणेश गणेश के जबरजस्त रूपन मोटे माणिक-
चंदजी चालना यदा ! तेन एक नाम पण पुरो
नहीं यदा के आपनबीर कर्मचापला परमेश्वरी.
पमेने माटे तनपोट मंदन करनार याचू
पन्नुलाट सोटीसीटर ऑर्गनाकुन कच म-

ना ! तेओने पंदर बीस दिवस
नहिं थया के तीर्थरक्षाना महान् स्तंभ
याचू परमेष्टीदासजी रानीवाला कलकत्ता
निवासी मंदीरमांज नवकार मंत्रनो जाप करता
करताज आ अस्थिर संसार छोडी चालता यई
गवा. विचार करो भाईओ ! आ तमारां
दुर्भाग्य के बीजुं काई ? महा महेनते मळेलों
रत्नो एक पळी एक खोवाई जाय ए शुं ?
"जे गाममां रोज घाट आवे, ते गाम केम वंश ?"
हाय ! आपणे शुं छेकज दुर्भागी हईशुं ? के
वधानना नाविकोज चालवा मांडे छे ? हे प्रभु !
रहेम करो अने अमारी दुर्भागी कोमने आपत-
ना वादळमांभी बचायो.

✱ ✱ ✱ ✱ ✱

शुं छेकज नगुणा यईशुं ?

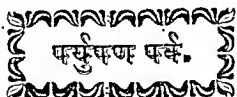
धर्म वंधुओ ! आपणा अधिपतीराज एक
दहाटो मारे मोटे कफडता हता के छेठ माणिक-
चंदजी जेवा बीर पुरपनी पण कोम कदर नहिं
करे ए केयुं कृतनीपणुं फदेवाय ? में कसुं-
"एम केम ? लोको स्मारक फंदमां नाणां तो
होरोप मरी मोकले छेने ? पांच दश हस्तार तो
रहे गया हसो ?" तेओ कहे-"शुं कफाळ माफं.
नी गुजरातमांभी तो कटके कटके करीने कईक
टीक आख्या ! पण हजी पना गामोमांभी तो
मोड़न छे, अने गरं पुछो तो उत्तर हिंदुस्तान,
मालवा, बामर, दक्षिण, बुंदेलखंड दंगरेना
मोड्या भाईओए तो यमराजाने राखी पारं पण
मोकली नथी. कदाच नगरी जण कई मोकयुं
होएली, पण एतुं बामन शुं हो, तेकाई समज
पडनी नथी. मेटनीए काई मामामांभीना कसी नथी.
मईने गमान हईथी मरद अने लाम धात्री
छे." में कसुं-"ना, ना. एम होन नहिं. कोको

काँई एवा छेकज नगुणा नथी. हजी मोकलवाना-
विचारमांज हरो के भूली गया हरो ते हवे
मोकलशे, पण जलदी मोकले तो सारं.” “ओण
मोई डोसी अने पहरोर काँई आवेआंसु?”

❖ ❖ ❖ ❖ ❖
विपत्तिना वमळमां.

આપણી પરમ હિતૈષી, ન્યાયમૂર્તિ, શાંતિ-
પ્રિય, ધર્મપ્રેમી બ્રીટીશ સરકાર હાલમાં
યુરોપમાં મહાન યુદ્ધની વિપત્તિના વાદળમાં
ધેરાઈ છે ! વિના મરજીઈ પણ રણસંગ્રામમાં
ક્ષીપલાવયું પડયું છે. ચગર તૈયારીઈ પણ હામ
'મીઠી' યાદોમ કરી કેશરીયાં કરવાં મંડી
પડ્યા છે. યોદ્ધાઓ જીવના જોશમે દુશ્મનોને
હંફાવે છે અને જીતનાં નગારાં ગગડાવે છે.
હે પ્રભુ ! દુશ્મનોની દુર્બુદ્ધિ ફેરવો, તેઓની
અંધંગ રાજ્યલોભની જિશાસા દુર કરાવો અને
શાંતિનું સામ્રાજ્ય જલદીથી સ્થાપન થાય એવી
નિર્મલ્લ બુદ્ધિ આપો, કે જેથી અસંખ્ય પ્રાણીઓ
જે હાલમાં વિના મોતે મરણને શરણ થાય છે
તે બચે, નાણાંનો હોમ થતો અટકે, અને વ્યા-
પાર રોજગાર આવાદ થાય.

विनोदी.

બોધિગાંવ—બળવંત બાપુરાવ લખે છે
કે, પધુપણ મોટા જ્ઞાનંદથી પસાર થયો હતો.
ભાદરવા સુદ ૫, ૧૫ અને વદ ૧ ને દીને શ્વારે
હાકમાઠથી વરયોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો. અહીં
હીંગામત લોશિનુ નેર ધણુ હોવાથી સરકારની
પરવાનગી મેળવી કાપ કરવામાં આવ્યું જેથી

તે લોકો ક્ષાપી શક્યા નહીં. આવીજ રીતે દરેક વર્ષે સંપત્તી કાપી ફરવાની જરૂર છે!

અમંડલેશ્વર—શા. છાટાલાલ ઘેશાભાઈ
લખે છે કે, અત્રે પશુપણ મળ્યા ઉત્સાહથી
પસાર થયા હતા. અનેક પ્રતો થયા હતા તેમજ
જળથાત્રાનો વરઘોડો પણ કાઢવામાં આ-
વ્યો હતા.

ઈંદર—શા. નાથાલાલ જણાવે છે કે, પશુપણ પર્વ સારી રીતે આનંદમાં પ્રસાર થયા છે. એક આખરે કાળીઆવ્રત તથા ત્રણ આખરો-એ પાંચ પાંચ અપવાસ કર્યા હતાં અને સાંજ રહવાર શાસ્ત્રસભા થતી હતી.

ચોરીવાડ—શા. વેણીચંદ મલુકચંદ
લખે છે કે, પર્યુપણપર્વામાં એક બાઇએ ૧૫
અપવાસ, તે બીજી એક બાઇએ ૧૦ અપવાસ
કર્ષાં હતા. ૧૩ ભાઇઓએ અનંતવ્રત અને
એકે દશલક્ષણુવ્રત કર્યું હતું. દરરોજ પુન્ય લાજ્ઞાતી
હતી. શાસ્ત્રસભા દિવસમાં બે વખત યતી હતી.
પંદર અપવાસવાળાની પાલખી દિવસ ૫ અને
દશ અપવાસવાળાની પાલખી દિવસ ૨ ફેર-
વાઇ હતી.

વસો—શાહ છોટાલાલ કાળીદાસ જન્મ્યાવે છે કે, પર્યુષણ પર્વ સારી રીતે પળાયો હતો તથા ભાદરવા સુદ ૬ અને ૧૫ ને દિવસે પાખી પળાઈ હતી અને પ્રભાવનાઓ પણ ચર્ચ હતી. ભાદરવા વદ ૧ દિવસે વરઘોડો નીકળ્યો હતો.

આજાંદ—મોતીચંદ રાવજી લખે છે
કે, અહીં દશકક્ષણી પર્વ મોટા કાઠમા-
ઠથી થયો છે અને પૂજનવિધાન તથા શાસ્ત્ર-
સ્વાધ્યાય, લગ્નનકિર્તન દરરોજ ચતાં હતાં.
અનુષાઠ્ઠમે ૧૦ અપવાસ કર્યાં હતાં અને
જળપાનાનો વરધોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો.

આપ્તુઆ—મોદી માણેકચંદ પનાલાલ
લખે છે કે, અહીં પર્યુયણુ પર્વ સારી રીતે

આનંદથી પસાર થયો હતો. શાસ્ત્રસભા બે વખત દરરોજ થતી હતી. બાઈ પત્રાલાલની સુપતિએ ૧૦ અપવાસ કર્યા, જેની ખુશાલીમાં નીચે પ્રમાણે દાન કરવામાં આવ્યું હતું:—

૩.૨૦) 'દિગંબર જૈન'ના આહુકોને એક પુસ્તક ભેટ બહેંચવા માટે, ૩. ૨૫) શ્રી દિગંબર જૈન મંદિર-આશુઆ. ૩. ૧૦) આવિકાશ્રમ-મુખાઈ ૩. ૧૦) સ્થા. મહાવિદ્યાલય-કાશી ૩. ૧૦) રૂપભાગ્યવર્ધનશ્રમ-દસ્તીનાપુર, એ મુળ્ય ૩. ૭૫) તું દાન કર્યું છે. તેમજ મેનાગ્રામએ ૧૦ અપવાસ કર્યા હતા.

કરમસદ—શા. પરબુદાસ હેમચંદ લખે છે કે, અત્રે પર્યુપણુ રીતે થયાં હતાં ૫૦ હેમસાગરજીએ દશ અપવાસ કર્યાં હતાં તેમ બે શ્રાવણે તેમાં કર્યાં હતાં. જીર્ણપણુ મતો થયાં હતાં.

અધુવા—શા. શ્રીકમલાલ નાનચંદ જણાવે છે કે, અત્રે પર્યુપણુ પર્વ સારી રીતે થયાં હતાં. તેમાં એક બાઈએ ત્રણ અપવાસ કર્યાં હતાં અને રોજ શાસ્ત્ર વંચાવું હતું.

લાકરોડ—કોટડીઆ રેવચંદ હેમચંદ લખે છે કે, અત્રે પર્યુપણુ પર્વ ધણજા આનંદથી પસાર થયાં હતાં. સુદ ૧૦ મે જાણુડી નિવાસી મહેતા ક્યારાબાઈ પદમરીનાજી દરેકે દેશ માણેકચંદ હીરાચંદ દિ. જૈન પુસ્તકાલય ખુલ્લું મુકવાની ક્ષિપા કરવામાં આવી હતી, જે વખતે એક સાંપ્રત્નિક સભા બંધવામાં આવી હતી, જેમાં જોરાજીવાળા શા. હજુભાઈ રાવચંદ સગમત ૧ દસક સુધી બાંધતુ કરવાથી કેટલાક બાઈઓએ સ્વાખ્યાપનો અને જેન વડે સકે એવાઓએ સંભળવાનો નિયમ લીધો હતો. સુદ ૫ થી સુદ ૧૪ સુધી દરરોજ શાસ્ત્રસભા થતી

હતી. વદ ૧તે દિવસે રાજેતા મુંગજ જળવાનાનો વરધોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો જેની તથા બીજી મળી રૂ. ૧૦૦) ની ઉપજ થઈ હતી. આજુ સાલે ૧૬ માણુસોએ ધોડશકારણુ અને ૪ માણુસોએ દશલક્ષીકમત કર્યાં હતાં.

વાસણાચોધરી—પર્યુપણુપર્વ સારી રીતે પળાયો હતો, બે સ્ત્રી અને એક છોકરી મળી ત્રણ જણે દશલક્ષીકમત કર્યું હતું તથા દરરોજ શાસ્ત્રસભા થતી હતી.

વાંચ—શા. મુંગચંદ હંશરદાસ લખે છે કે, અત્રે પર્યુપણુપર્વ સારી રીતે પસાર થયો છે. હાથીજણુવાળા બાઈ રામબાઈએ દશ અપવાસ કર્યાં હતાં, જેની ખુશાલીમાં રૂ. ૧૩) અમદાવાદની જોડિંગમાં વિદ્યાદાન માટે કાઢ્યા છે, તથા જળંગત્રાનો વરધોડો ધામધુમની નીકળ્યો હતો. 'પં. કાશી-લાલના ઉપદેશથી કેટલાકે સ્વાખ્યાપના અને સંભળવાના નિયમો લીધાં હતાં ત્રણ સ્વાખ્યાપસભા થયાં હતાં.

દેશરા—કેશવસાલ વીઠાયા જણાવે છે કે પર્યુપણુ પર્વ રીતે થયો હતો તથા અભિષેક, પુનર્ગમ્ય અને શાસ્ત્ર સભા દરરોજ થતી હતી. બાઈ માણેકબાઈએ સાત અપવાસ કર્યાં હતાં. દરરોજ પ્રભાતના થતી હતી. પાખી ૨ પળાઈ હતી,

ટંબુર્ણી—દોભાડા જાણુભાઈ રેવચંદ લખે છે કે, અત્રી પર્યુપણુ પર્વ આનંદથી થયો હતો, દરરોજ પુન પ્રભાતના તથા શાસ્ત્રસભા થતી હતી. બાઈ કેશવબાઈએ ૫ અપવાસ કર્યાં હતાં.

પંથાપુર—શા. મંજીલાલ જનનલાલ લખે છે કે, પર્યુપણુ પર્વ સારી રીતે થયો હતો, તેમાં પારેજ મનનલાલની પતિનીએ ૫ અપવાસ કર્યાં હતા તથા પુન જળુડી હતી. દસલક્ષીકમત કર્યું હતું.

પ્રભાવના તથા શાસ્ત્રસભા પણ દરરોજ થતી હતી.

વડોદરા—શાહ માણિકલાલ લખે છે કે, અત્રે પર્યુપણુ પર્વ નિર્વિધ્ને પસાર થયો છે, જેમાં પોડશકારણુ વ્રત ૬ જણે તથા શ્રી રત્નત્રય મતના તેજાં ૪ જણે કરેલાં તથા પૂજન, સ્વાધ્યાય, શાસ્ત્રસભા દરરોજ થતી હતી. ભાદરવા વદ ૧ ના દિવસે વાડીના મં. દિરનો જળજાત્રાનો વરઘોડો સરકારી હાથી ડંકા સાથે ભારે ઠાઠમાઈથી નીકળ્યો હતો અને નવી યોજના વરઘોડો બીજા દિવસે તેરીજ ધામધુમથી નીકળ્યો હતો. પર્યુપણુ પર્વની ખુશાલીમાં વદ ૧ ના દિવસે પાઠશાળાના હોલમાં એક બહેરે સભા શા. ઇશ્વરદાસ તુળશીદાસના પ્રમુખપણા હેઠળ ભરવામાં આવી હતી. તેમાં શા. ભોગીલાલ નાયાબાઈએ 'ભૈરવકૃતા' ઉપર અને શા. નાનચંદ પુ-નભાઈએ "કેળવણી" ઉપર ધણુંજ સારું વિવેચન કર્યું હતું. બાદ પાઠશાળાના વિદ્યાર્થીઓને અને શ્રાવિકા પાઠશાળાની શ્રાવિકાઓને ઈનામનાં પુસ્તકો વહેંચવામાં આવ્યાં હતાં.

સોજીત્રા—શેઠ ભગવાનદાસ ઝવેરદાસ જાણાવે છે કે અત્રે (નવા થયેલા) ભટારક સુરેન્દ્રમીર્તિજીએ આતુર્માંસ કરેલો હોવાથી પર્યુપણુ પર્વ ધણું ઉત્સાહથી ઉજવાયો હતો. રોજ વ્યાખ્યાન થતું હતું, જેમાં સારી સંખ્યા હાજર રહેતી હતી. શ્રી મુનિમુક્ત-નાથના પંચકલ્યાણુકની લીલા ઉજવવામાં આવી હતી, તેમાં સમોસરણી રચના થઈ હતી તથા ત્રણ કલ્યાણુક, શેઠ સુરચંદ બહેચ-રદાસ તરફથી ઉજવાઈ પાખી જગાડવામાં આવી હતી અને દીક્ષા કલ્યાણુક હાથીજશુત્રાળા શેઠ નાગરદાસ તરફથી અને મોક્ષકલ્યાણુક પંચ તરફથી ઉજવામાં હતાં અને પ્રભાવના-ઓ થઈ હતી. ઉપદેશની અસરથી કેટલાકે

શીશવ્રત અને રાત્રિભોજન સાગની પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી. આ પ્રસંગે પ્રાંતિક સભાના ઉપદેશક પં. ખીતામરદાસજી પધારેલા હતા, તેથી તેમનાં ઉત્તમ ભાષણો થયાં હતાં. કેમ્પેલન અને ચોવીસ છત્રપૂજનના સાથી આ-ઓ પણ ભરાયા હતા. શેઠ નરસીદાસ ગંગા-દાસ (ઇસલામ) તરફથી દશલક્ષણુ-પોડશ કારણુ-પુષ્પાંજલી વ્રતો કરનારને, તથા પાઠશાળાના વિદ્યાર્થીઓને શ્રીકૃષ્ણો વેચવામાં આવ્યાં હતાં. વળી લખતી આનંદ થાપ છે કે અત્રે કેટલાક સમયથી બંધ પડેલી પાઠશાળા ભાદરવા સુદ ૨ ને દીને શેઠ નરસીદાસ તરફથી પંચના એકત્ર મતથી પાછી રીફ કરવામાં આવી છે, જેમાં ૩૨ વિદ્યાર્થીઓ છે. પાઠશાળાના કુડમાં કેટલીક રકમો ભરાઈ હતી તથા અમોએ એક ઘડીઆળ ભેટ આપ્યું છે. વદ ૧ને દીને ભટારકજીએ ઉત્તમ-ક્ષમા યાચના સંબંધી વિવેચનો કર્યાં હતાં. એકંદરે આ વર્ષે અત્રે પર્યુપણુ પર્વ ધણું ઉત્સાહ અને ઉમંગથી ઉજવાયો હતો.

વલસંગ—શા. વાલચંદ શુલાખચંદ લખે છે કે અત્રે પર્યુપણુ પર્વ સારી રીતે ઉજવાયો હતો. રોજ શાસ્ત્રસભા તથા સુદ ૧૦ થી ૧૫ સુધી બહેરસભાઓ થઈ હતી જેમાં ઉત્તમક્ષમા, પાંચ અણમત, સમ્પદ્વ વગેરે વિષયો ઉપર વ્યાખ્યાનો થયાં હતાં તેમાં ૬૦-૭૦ લિંગાયતો પ. હાજર રહેતા હતા. તેમને કાનડી ભાષામાં સમજાવવામાં આવતું હતું. અત્રે શાસ્ત્રોની કડી હોવાથી શાસ્ત્રો માટે રૂ. ૧૦૦) ની દીપ તૈયાર છે, જેમાં રૂ. ૨૫) અમોલખ પદમશી, રૂ. ૨૧) રાખચંદ લીલાચંદ તથા બીજાઓએ પણ રકમો ભરી છે. વદ ૧ ને દીને જલ-શાત્રોની વરઘોડો ધામધુમથી નીકળ્યો હતો.

પરતાબગઢ—શા. અમરતલાલ શુલા-ખચંદ જાણાવે છે કે અત્રે પર્યુપણુ પર્વ સારી

ધામધુમથી ઉજવાયો હતો. ત્રણ બાઈઓએ દશ દશ અપવાસો કર્યા હતા, જેના વરધોડાઓ વખતો વખત નીકળતા હતા, તેમાં માણેકલાલની વહુએ અપવાસ કરવા નિમિત્તે ૩. ૮) નાં પુરતોડા પાઠશાળાના વિદ્યાર્થીઓએ વેંચ્યાં હતાં. વદ ૧ જુના મંદિરનો ૧ વદ ૨ નવા મંદિરનો રથયાત્રાનો વરધોડો નીકળ્યો હતો, જેની માલો ૩. ૯૩) થી તીલોકચંદ હુકમચંદ અને ૧૨૧) થી સાલમગદવાળા જડવચંદ છ તરફથી લેવાઈ હતી.

ખાનપુર—શા. હોટાલાલ વ્રજલાલ જણાવે છે કે અત્રે પચુપણ પર્વ સારી રીતે ઉજવાયો હતો. સાત વર્ષ યર્ષા અત્રે સોહ-ત્રાથી પ્રતિમા લાવેલા છીએ તેથી દરેકને દર્શનનો લાભ મળે છે. અત્રે ઉપદેશક આ-વવાની જરૂર છે. સ્મારકકુંડમાં ૩. ૧૦૧ બરાયા છે. અત્રે શા. સોમચંદ ધુલચંદનો ધર્મ ઉપર પશોજ ભાવ છે, ને તેમના ઉપદેશથી ઢોળી, શીતળાસાતેમ, વગેરે મિથ્યા તહેવારો પળાતા નથી, તેમ દુહા ખીડીનો પણ કેટલાકે ત્યાગ કર્યો છે. શાસ્ત્રસભા રોજ માપ છે.

જગદલપુર—જલજલાલ વિદ્યાર્થી જણા-વે છે કે અત્રે ૧૪ વર્ષ યર્ષા જેનોની વસ્તી થઈ છે. હાલ ૧૩ ની ધર ને ૪૦ ની સંખ્યા છે. પ્રથમ તો દંડન કરવાનું સાધન નહોતું પણ હાલ શ્રીમત કોરેલાલે ઘર હોરાસર રથાપન ન કર્યું છે. હાલ અત્રે ધાર્મિક પ્રેમ સારો છે. લગ્નજન ખર્ષા વર્તમાન પ્રતે ખરીદવામાં આવે છે. પુસ્તકલપ પણ થયેલું છે. દર ૧૦ વિદ્યાદાન માટે ૮૫ યજ્ઞ વિદ્યાદાનની સંસ્કૃતિ આને મદદ મોકલાય છે, તેમ આ વર્ષે દેવ-લક્ષ્મી પર્વમાં પુરુષાગા પરામાર્થજીના ઉપદેશથી અનેક મન નિયમે લેવાયા હતા તથા ૨૦ જુદી જુદી વિદ્યાદાનની સંસ્કૃતિને તેમ ૨. ૧૦) પં. અલુનયાલ મેડીની સદાપતા માટે મુંબાઈ, તેમજ મોરેના સિદ્ધાંત

પાઠશાળાના કુંડમાં ૩. ૫૦) ની રસીદ લખાઈ હતી. શેઠ માણેકચંદજીના અકસ્માત મૃત્યુ માટે દિલગીરી દર્શાવી પ્રભુસ્તુતિ કરવામાં આવી હતી, વગેરે.

ઉલેડીયા—શા. શુવરાજવીરચંદવગેરે જણા-વે છે કે અત્રે પચુપણ કીક ઉજવાયાં છે. એક બાઈએ ૧૦ અપવાસ તથા ૨૭ જણે જુદાં જુદાં મતો કર્યાં હતાં. ઉત્સાહ સારો હતો.

મુંગાવલી—ગોરેલાલજી જણાવે છે કે અત્રે પચુપણ પર્વ આનંદથી પળાયો હતો. રોજ શાસ્ત્રસંભા તથા શંકાસમાધાનો થતાં હતાં. પં. ગીરવરદાસજી ઉત્તમ ઉપદેશ આ-પતા હતા, જલયાત્રા મહોત્સવ પણ થયો હતો.

કુશલગઢ—શા. ધુલચંદ ધનરાજ જણાવે છે કે અત્રે આ પર્વ પૂર્વઠાથી ઉજ-વાયો હતો. પં. સોદનજાલજી રોજ શાસ્ત્ર વાંચતા હતા. સુદ ૧૪ ૫૨ જાંહેર સભા થઈ હતી, તેમાં ૨૦૦ની સંખ્યા હાજર હતી. કેટ-લાક નિયમે લેવાયા તથા મહીનામાં બે વખત સભા કરવાનું નહીં થયું છે. વાગેલના મંદીર માટે પુજનનો બદોખસ્ત થયો છે. ૭ બાઈઓએ ૪ થી ૬ અપવાસો કર્યાં હતા. જલયાત્રાનો વરધોડો નીકળ્યો હતો, વળી એક બાવસાર રંજરેજની પત્નિએ ૪ અપવાસ કર્યાં હતા જેને જનધર્મ ૫૨ થઈ થઈ છે.

આ મુજબ સુરત, વ્યાર, અ-જોર, પુળીઆ, હિંદોર, માંડવી, રતલામ, શેલાપુર, મોડી, અંબાલા, બડવાડ, મદવા, મુંગાઈ, અલાદાખાડ, જૈનમપુરા, ધોપા, નાર, કાંજીસા, બાકરોળ, લખનાં, દેલવાડ, મેંદરગી. લાપરસ, સેપુર, ખાનપુર, બીલોડા, જાલરા-ખાટન, ભેંસી, મોસાં, બાનપર, નવાવાસ, અમદાવાદ, ખુર્દ, જાલપુર, લાકર, કુંચલ-ગીરી, વિગેરે અનેક સ્થળોએ પચુપણ પર્વ

सारी रीते उग्रयानानी समाचार भव्या छे.
आ वर्षे पञ्च धरणी भडेनोअे दश दश आ-
पासो कया हुता तेमां मात्र आशुवावाणा तरक्षणी
३.७५) विद्यादान अने शास्त्रदानमां तथा पांयवाणा
सामयासअेअ ३. १३) विद्यादानमां कदापि छे.
भाटे आ भुगम दश उपवास करनार दरेके
क'छने क'छ रक्षम अे निमिते विद्यादान अने
शास्त्रदानमां कदायानी तो आस जर छे
भ'पादके.

॥ श्री ॥

शोकजन्मक मृत्यु और अपूर्वक दान ।

इस कराल कालकी गति अति विलक्षण है ।
यह बालक, वृद्ध, युवा, राजा व रंक धर्मा-
त्मा व अधर्मी सर्वपरही चक्र निरन्तर
चलाता रहता है । कहाँ तक कहा जाय ?
बड़े २ चक्रवर्ती, प्रतापी पुरुषों, नारायण,
बलभद्रादिको भी यह अपने दया रहित
मुखका भक्ष बनानेमें जरा भी संकुचित
नहीं होता । इस पर केवल उन्हींने ही
विजय प्राप्त की, जिन्होंने कि अष्ट कर्मोंके
दृढ़ बंधनोंको जड़मूलसे उखाड़ मोक्षरूपी
वधूको वरण कर ली ।

आज मुझे एक धर्मात्मा स्त्रीरत्नकी
मृत्यु और दो हजार मुद्राके दानका उल्लेख
करनेके लिये इस लेखनीको परिश्रम देनेका
साहस हुवा है । प्रथम ही आपको यहाँ
परिचय करा देना उचित होगा कि उक्त
सुशील महिला, बाबू लक्ष्मीचन्दजी सेठी

रेल्वे एजन्ट—नसीरावादकी धर्मपत्नी थी ।
आप पच्चीस वर्षसे दुःसाध्य श्वासकी व्याधिसे
पीड़ित थी, जो कि बड़े २ वैद्यों व डाक्टरोंके
उपाय करने पर भी शान्त नहीं हुई,
परन्तु दिन दूनी और रात चौगनी वृद्धिको
प्राप्त होती गई । मिय पाठकों ! इस पर
भी वृद्ध महिला यह स्मरण करके कि—“मनु-
ष्यका शरीर जलके बुदबुदेके सदृश अनित्य
और नाशमान है।” श्री जिनेन्द्र भगवानके
ध्यानमें काल बिताती थी । हमें यहां यह
लिखना अत्यन्त आवश्यक है कि वह
अकाम—निर्जराकी साक्षात् मूर्ति ही थी
अर्थात् यह चितवन करके यह व्याधि मेरे
पूर्वोपार्जित अशुभ कर्मोंका ही फल है,
समतापूर्वक कर्मोंके फलको भोगनेमें किञ्चित
भी नहीं अकुलाती थी । क्या जैन महि-
लायें इसका अनुकरण करके दूसरोंके लिये
इस ही तरह दृष्टान्त न बनेंगी ? इस प्रश्नके
करते ही चारों तरफसे कानोंमें एक ध्वनि
श्रवण पड़ती है, कि अवश्य ही ऐसा होगा,
क्योंकि जैन समाजको उन्नतिके शिखर पर
आरोहण होनेके लिये यह समय बहुत ही
समीप आ गया है, जब कि उसकी उन्नति-
का भार मुख्य करके ऐसी महिलाओं पर
ही निर्भर है ।

प्रिय सज्जनों ! पर शोककी वार्त्ता है—
कि उक्त स्त्रीरत्नको श्वासकी व्याधिने
प्रवज्वलित होकर अधिक ही अधिक बाधा
देनी आरम्भ की, जिसका यह फल

हुआ कि मिति वैशाख. कृष्ण . ११. की रात्रीके १० बजे आपका शरीर इस असार संसारको त्याग करके स्वर्गधामको प्राप्त हो गया । आपको यह श्रवण करके परम हर्ष होगा कि उक्त महिलारत्नने अपने जीवितकालमेंही रुपया १००५) एक हजार पांच मुद्रा एक थैलीमें अलहदा रखके उसमें अपने स्वहस्तसे ही एक लेख रख दिया था कि ये रूप्ये मेरे मरणकालके पश्चात् धर्मकार्यमें व्यय कर दीये जावें । उस पत्रको पढ़कर उसके धर्मात्मा और उदारचित्त पति बाबू लक्ष्मीचन्दजीने अपनी उदारताका उत्तम परीचय दिया अर्थात् उस रकमको, जो उनकी पत्नी धर्मार्थ व्यय करनेको संकल्प कर-गयी थी, द्विगुण कर-दी, जिसकी सूची नीचे प्रकाशित की जाती है ।

॥ फहरिस्त दान ॥

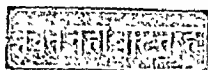
- ८०१) पंचामती मंदिर नसीराबादमें वेदी
 २३) नसीयांजी व चैत्यालय नसीराबाद।
 ९१) बाहिर ग्रामोंके श्री मंदिरोंजीमें ।
 २००) जैनसिद्धान्त पाठशाला—मुर्तेना।
 ५१) श्री अनाथालय—केकड़ी (अजमेर)।
 ५१) श्री रुपमग्रभनर्याश्रम—दुस्तनापुर।
 २५) श्री स्याद्वाद पाठशाला—कागी ।
 २५) श्री जैन औपपालय—नसीराबाद ।
 २५) श्री जैन अनाथालय—देहली ।
 २५) श्री जैन पाठशाला केकड़ी ।
 २५) श्री जैन सिद्धांत गवन—भारा ।

- २५) श्री श्राविकाश्रम—बम्बई ।
 २०) श्री जैन औपधालय—केकड़ी ।
 २०) श्री जैन औपधालय—अजमेर ।
 २०) जैनतत्त्वप्रकाशनी समा—ईटावा ।
 १५) श्री जैन बोर्डिंग—जवलपुर ।
 १५) श्री जैन पुस्तकें बांटी गई ।
 २०) घास, जवार वगैरः ।
 ३२२) अपने अनाथ कुटुम्बवर्गोंको दीये ।
 २०२) मिशन हीसपिटाल—नसीराबाद ।
 २००१)

मुझे पूर्ण आशा तथा दृढ़ विश्वास है कि और सी पुरुष भी इस दानका अनुकरण करेंगे और धार्मिक संस्थाको इसी तरह अपने बंचल व अधिर द्रव्यको अर्पण कर इस लोकमें यश और परलोकमें पुण्यका भंडार लटेंगे—

अब मैं यह लिखते हुए अपने लेखको समाप्त करता हूं कि श्री जिनेन्द्र भगवान बाबू साहबकी परलोकवासिनी पत्नीकी आत्माको शान्ति प्रदान करें ।

जातिहितैषी प्यारेलाल जाँहरी.

शोक समाधान

संसारकी असारता ।

(गतांकसे आगे)

(२०) आकाशमें जैसे मेघमन्दिर, इन्द्र-धनुष और दामिनीकी दमकको लुप्त होते देर नहीं लगती तैसेही गृहकुटम्ब, लक्ष्मी और विप्रयसुखोंको विनाश होते देर नहीं लगती है, फिर शोकातुर होनेसे प्रयोजन क्या सिद्ध होता है, सो तो बता ?

(२१) वास्तवमें प्राणियोंका संयोग वियोग बादलके टुकड़ोंके मिलने-बिछुड़ने के बराबर ही है, इस वास्ते उनके वियोगमें शोक करना किसीभी कार्यकी सिद्धी नहीं करता ।

(२२) मनुष्य समुद्र तैर सकता है, पर्वतोंको लंघ सकता है, नदी सागर तारा-गणोंकी संख्या कर सकता है, परन्तु अपनी मौतके समयको नहीं टाल सकता, फिर ऐसी हालतमें सर्वार्थसिद्धि करने-वाले धर्मको विसार कर अपने प्यारेके वियोगमें कौन ज्ञानवान शोक करे और करे तो उससे नतीजा भी क्या ?

(२३) जो अपने घरमें बच्चा पैदा होने पर तो हर्ष मनाता है और मरने पर शोक करता है उसको गुरु महाराज बाबला कह

गये हैं क्योंकि जामन मरण तो संसारका होता ही है, फिर इसमें हर्ष शोक काहेका ?

(२४) संसारी जीवोंकी बड़ी भयङ्कर भूल है कि दुःखोंसे भरपूर इस संसार घरमें बस कर दुःख अवस्थामें विलाप कर शोकवृद्धी करता है। यदि कोई ओघड़ ऐसे स्मशानमें जहां सदा चिता जला करती हैं, भूत नाचते हैं, गिद्ध पक्षी चकर काट रहे हैं, मुरदा पर मुरदा धर कर जला रहे हैं, वहां बस कर सदा भयसे रोता रहे तो बताओ, उस ओघड़ मनुष्यको शान्ति बंधानेवाला कौन है ? उसके बराबर मूरख कौन है ?

(२५) जैसे आकाशमें चन्द्रमा उदय होता है, अस्त होता है, अपनी कला बढ़ाता घटाता है उसही तरह संसारमें यह प्राणी अपने ज्ञानकी कलाको घटाता बढ़ाता है, सुख दुःख भोगता है, नफा नुकसान उठाता है, जन्ममरण करता है, फिर ऐसी बात विचार कर जन्म मरणमें कौन हर्ष शोक करे और करे तो लाम क्या ?

(२६) इस संसारमें जितने पदार्थ हैं उनमें उत्पाद व्यय प्रोव्यपना लगा हुआ है-पिता; माता, आता, प्रिय सहचरी, भगिनी स्वसा साला सभी होते हैं, रहते हैं और विलय जाते हैं फिर शोक किस बातका ?

(२७) वालकी भीति और ओसके मोती-का जलके बुदबुदको बिगड़ते कुछ देर

नहीं लगती उसही तरह शरीरको बिनाश होते कुछ समय नहीं लगता, जिनकी अन्तावस्थामें रक्षाका कोई उपाय नहीं, फिर उसका शोक क्या ?

(२८) जैसे विजलीकी चमक आंस फरकमें विलय जाती है तैसे ही संसारकी सर्व सामग्री समय समयमें पर्याय पलटती हैं, पर्याय पूरी कर अन्य पर्यायमें जानेका नाम ही मरण है तो इसमें शोक काहेका ? एक चोली बदलके दूसरी पहन ली—मैले कपड़ेको बदलनेमें रंज क्यों ?

(२९) मरनेवालेका शोक मनानेसे रिस्तेदारके दुःखका सागर बृद्धी होता है, जिसके मोहकी लहरोंसे ज्ञानका जहाज टकराकर भ्रमरूपी भवरमें गहरे गोते खाने लगता है और आखिरकार डूब जाता है अर्थात् आप भी मर जाता है ।

(३०) मृतकका शोक करनेसे कष्टका वृद्धी होता है और उसकी शाखायें इस कदर फैल जाती हैं कि फल खाते हुए बड़ा दुःख होता है। कहां जरासा चढ़का बीज और कहां बड़ा भारी बड़का बीज और कहां बड़ा भारी बड़का वृक्ष, यह विचार कर शोकको पाप और दुःखकी खान समझ कर त्यागना चाहिये ।

(३१) एक एक दममें जो आयुष्का अंश घटता चला जाता है उसको यमराजका मुंढ समझना चाहिये । उस मुंढमें गये हुएका रंज करना किन्तु है—हां,

जिसने यमराजको जीत लिया है उसका शरण ग्रहण करना चाहिये ।

(३२) लोहेके कितने ही कोट बनाओ और उनकी ओटमें वज्रका मकान बनाके कांगरेर पर तोप रखो, उसके भी नीचे जमीनमें भोंहरा बना लो, उसमें बैठ जाओ, इन्द्र चन्द्रादिका पहरा रख दो और कभी कोई तुमारा नाम लेकर पुकारे तो बोलो मत, तिसपर भी यमराज वैरी ऐसा प्रचल है कि वहांसे भी तुरत ले जायगा ।

(३३) राजा, रंक, फकीर, सम्राट, चक्रवर्ती, नारायण, बलभद्र, कामदेव, तीर्थंकर, पैगम्बर, बुद्ध, ओलिपा कोई भी नहीं बचे तो तेरे ही रिस्तेदार कैसे जीते बच सकेंगे ?

(३४) लोग असत्य कहते हैं कि यम (काल) जीवको खाता है, मारता है या देहमें से निकाल फेर ले जाता है क्यों कि मैंने यह निश्चय कर लिया है कि जीव स्वयं ही उस शरीरको अपने रहने योग्य न समझकर खुद छोड़ जाता है । काल (समय) तो जड़ है उसमें किसीको हिलाने चलाने की सामर्थ्य भी नहीं है ।

(३५) विचार करो कि घूटे घड़ेमें जल नहीं रहता, टूटे पीजरेमें पर्छा नहीं टहरता, तो दश तरफसे टूटी हुई देहमें जीवात्मा कैसे टहर सकता है ! फिर इसका शोक करनेसे भला क्या ?

(३६) मैं तुमसे यह पूछता हूं कि जिस मित्रके घास्ते तुम राते और पिया

करते हो उसकी देहको तुमने क्यों जला दी या गाड़ दी या जलमें बहा दी या मम्मी बना दी ?

(३७) क्या कभी तुमने सुना है कि मम्मी बनाकर रखनेवालों के मित्र मम्मी से उठकर मुलाकात करने आये तो फिर हे जलप्रवाह करनेवालों ! हे दफन करनेवालों ! और हे जलानेवालों ! तुमको तो कभी उन्मेष नहीं करना चाहिये कि यह शकल फिर तुमसे प्रेम करनेको कभी आवे ।

(३८) चक्रवर्ति अपना राज्य और सर्व विभव देनेको तैयार था परन्तु वह भी वर्ष, दो वर्ष, मास दो मास, दिन या प्रहर, घड़ी क्या एक पाव पल भी या एक समयके असंख्यातवें और अनन्तवें भाग भी नहीं बच सका तो प्रिय ! तुमारे मेरे मित्रों और इस देहकी कहाँतक स्थिति समजते हो ?

(३९) इस ही जन्ममें हम सब कितनी ही बार कितने ही रिस्तेदारों, मित्रों और पड़ोसियोंके वास्ते रो चुके, अब रोना बृथा है, होशमें आओ और आत्मस्वभावमें तिष्ठो ताकि फिर न रोना पड़े ।

(४०) हमने अपने इष्ट मित्र पुत्र कलत्रादि सज्जनोंकी देह मस्मीभूत कर दी; उनके तीसरे, बारहें, चहलम, छःमाही, वर्षी आदि कर दी और पिंड दिये, श्राद्ध किये

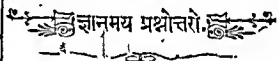
परन्तु कभी कोई मित्र वापिस कहनेको नहीं आया कि तुमारा मिजाज कैसा है तो फिर विलाप किसके वास्ते करते हो ? अपनी शक्ति सम्भालो और रास्ता सुधार कर चलनेको कमर कसो ।

फिक बुरा फाका भला, फिक फकीरां खाय ।
फिक करे सो मूर्ख है, दीनों सहज बताय १
पुद्गलके संग राचके, आपा दीना खोय ।
यातें ही रोते फिरो, निश्चय देखो जोय २
अपना रूप निहारके, रमिये आपा मांहि ।
रोना घोना भेट के, बसिये शिवपुर जाहि ३

“उरदू जैन प्रदीप”से अनुवादक—
सुन्दरलाल बैनाड़ा-झाकरापाटन सिंदी ।

शतावधानी श्रीमद् राजचंद्र अने कर्मवीर
श्रीयुक्त मोहनलाल गांधीना

(अंक १० थीं चालू.)

प्र-११ पशु आदिना यशस्वी जन्मपक्ष
पुण्य छे अइ ?

उ. जे पशुना पक्षी, होमथी के जन्म
तेने दुःख आपवाथी पापज लागे छे;—ते
पक्षी यशमां करे, के गमे तो ध्वस्तना धा-
भमां जेसीने करे, पशु यशमां जे क्षान्ति
दिया थाय छे ते, कष्टक पुण्य हेतु छे, तथा-
पि हिंसाभिधित होवाथी ते पशु अनु-
मोहन योग्य नथी.

प्र-१२ जे धर्म उत्तम छे ओम कहो,
तेना पुरावो भागी शक्य अरे के ?

• ઉ.—પુરાવો માગવામાં ન આવે, અને ઉત્તમ છે એમ, વગર પુરાવે પ્રતિપાદન કરવામાં આવે તો તો અર્થ, અનર્થ, ધર્મ, અધર્મ સૌ ઉત્તમજ હરે. પ્રમાણથીજ ઉત્તમ, અનુત્તમ જણાય છે, જે ધર્મ સંસાર પરિક્ષીણ કરવામાં સર્વથી ઉત્તમ હોય, અને નિઃસ્વભાવમાં સ્થિતિ કરાવવાને બળવાન હોય, તેજ ઉત્તમ અને તેજ બળવાન છે.

પ્ર-૧૩ પ્રીતિ ધર્મ વિષે આપ કંઈ જાણો છો? જે જાણના હો તો આપના વિચારો દર્શાવશો?

ઉ. પ્રીતિ ધર્મ વિષે સાધરણપણે દુ' જાણુ' છું. ભરતખંડના મહાત્માઓએ જેવો ધર્મ શોધ્યો છે—વિચાર્યો છે, તેવો ધર્મ બીજા દેશમાં વિચારાયો નથી, એમ તો એક અદ્ય અબ્બારો સમજી શકાય તેવું છે. છવતું સર્વદા પરવશપણું કહ્યું છે અને મોક્ષમાં પણ તે દશા તેવીજ રાખી છે; છવના અનાદિ સ્વરૂપનું વિવેચન જેમાં યથા યોગ્ય નથી, કર્મ સંબંધી વ્યવસ્થા અને તેની નિવૃત્તિ પણ યથાયોગ્ય કહી નથી, તે ધર્મ વિષે મોક્ષો અભિપ્રાય, “સર્વોત્તમ ધર્મ છે” એમ ધરાવો સંભવ નથી. પ્રીતિ ધર્મમાં મેં જે ઉપર દશા તેરા પ્રકારનું વર્ણવ્યું સમજાવ દેખવું નહીં. આ વાક્ય મતભેદપરો કહ્યું નથી. વધારે પૂછતા યોગ્ય લાગેતો પૂછશો, જેથી વિશેષ સમાધાન કરવાનું બની શકશે.

જે જન્મમરણથી મુક્ત થયા તે ઇશ્વર, અવતાર હો તે બંનવા યોગ્ય નથી, કેમકે રામદેવાદિ પરિણામજ જન્મનો હેતુ છે, તે જોને નથી એવો ઇશ્વર. અવતાર ધારણ કરે એ વાત વિચારતાં યથાર્થ લાગતી નથી. ઇશ્વરનો દિકરો છે—તે હતો, તે વાત પણ કોઈ રૂપક તરીકે વિચારીએ તો વખતે બંધ જોશે; નહિતો પ્રત્યક્ષ પ્રમાણથી બાપ પામતી છે. મુક્ત એવા ઇશ્વરનો દિકરો હોય તેમ શી રીતે કહેવાય? અને કહીએ તો તેની ઉત્પત્તિ શી રીતે કહી શકીએ? બંનેને અનાદિ માનીએ, તો પિતાપુત્રપણું શી રીતે બંધજોશે? એ વગેરે વાત વિચારવા યોગ્ય છે;—જે વિચાર્યેથી મને એમ લાગે છે કે તે વાત યથાયોગ્ય નહીં લાગે.

પ્ર-૧૪, જુના કરારમાં જે ભવિષ્ય લખ્યું છે, તે બધું ઇસામાં પણ પડ્યું છે.

ઉ.—એમ હોય તો પણ તેથી તે બંને શાસ્ત્ર વિષે વિચાર કરવો ધરે છે. તેમજ એવું ભવિષ્ય તે પણ ઇસુને ઇશ્વરાવતાર કહેવામાં જણવાન પ્રમાણ નથી, કેમકે જ્યોતિષાદિકથી પણ મહાત્માની ઉત્પત્તિ જણાવી સંભવે છે, અથવા ભણે કોઈએ જાનથી તેવી વાત જણાવી દોષ, પણ તેના ભવિષ્યવેત્તા સંપૂર્ણ એવા મોક્ષમાર્ગના જાણનાર હતા તે વાત, નવા સુધી વચારિયત પ્રમાણરૂપ ન થાય ત્યાં સુધી તે ભવિષ્ય વિગેરે એક અદામાત્ર પ્રમાણ છે, તેમ બીજા પ્રમાણથી તે નાનિ ન પામે એવું ધારણમાં નથી આવી શકતું.

પ્ર-૧૬ ઇસુપ્રીતિના સમતકાર વિષે લખ્યું છે ?

પણ નિષ્ક્રાંત યાય; બાકી યોગાદિની સિદ્ધિથી કેટલાક અમતકાર ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેના કેટલાક ઇચ્છુને હોય તો તેમાં તદ્દન જોડાઈ છે કે અસંભવિત છે એમ કહેવાય નહિ. તેની સિદ્ધિએ આત્માના ઐશ્વર્ય આગળ અલ્પ છે. આત્માના ઐશ્વર્યનું તેથી અનંતગણું મહત્ત્વ સંભવે છે. આ વિષયમાં સમાગમે પૂછવા યોગ્ય છે.

પ્ર. ૧૭-આગળ ઉપર શો વસ્તુ યશો તેની આં ભવમાં ખચર પડે? અથવા અગાઉ શું હતા તેની?

ઉ. તેમ બની. શકે. નિર્મળતાન જેનું થયું હોય તેને તેનું જનનું સંભવે છે. વાદળાં વિગેરેનાં ચિન્હોપરથી વર્ષાદિનું અનુમાન થાય છે, તેમ આ જીવની આ ભવની એટલા પરથી તેના પૂર્વ કારણો કેવાં હોવાં જોઈએ, તે પણ સમજી શકાય;—થોડે અંશે વખતે સમજાય તેમજ તે એટલા ભવિષ્યમાં કેવું પરિણામ પામશે, તે પણ તેના સંસ્કારપરથી જાણી શકાય અને તેને વિશેષ વિચારમાં કેવો ભવ થવો સંભવે છે, તેમજ કેવો ભવ હશે તે પણ વિચારમાં સારી રીતે આવી શકવા યોગ્ય છે.

પ્ર. ૧૮-પડી શકે તો કાને?

ઉ-ઉત્તર ઉપર આવી ગયો છે.

પ્ર. ૧૯-મોક્ષ પામેલાનાં નામ-આપ આપો છો તે શા આધાર ઉપર?

ઉ-મને, આ પ્રશ્ન સંજોગથી પૂછે તો તેના ઉત્તરમાં એમ કહી શકાય કે, અત્યંત સંસારદશા પરિક્ષીયુ જેની યદ છે તેનાં વચનો આવા હોય, આવી તેની એટલા હોય એ જાદિ અંશે પણ પોતાના આત્મામાં અનુભવ થાય છે, અને તેને આશ્રયે તેના મોક્ષપત્રવે કહેવાય; અને ધણું કરી તે યથાર્થ હોય એમ મોન વાનાં પ્રમાણો પણ સાચાદિથી જાણી શકાય.

પ્ર-૨૦.—શુદ્ધેવ પણ મોક્ષ નથી પામ્યા એ શા ઉપરથી આપ કહો છો?

ઉ.—તેના સાચાસિદ્ધાંતોના આશ્રયો જે પ્રમાણે તેમનાં શાસ્ત્રસિદ્ધાંતો છે, તેજ પ્રમાણે તેમનો અભિપ્રાય હોય તો તે અભિપ્રાય પૂર્વાપર વિશ્વ પણ દેખાય છે;—અને તે લક્ષણ સંપૂર્ણ જ્ઞાનનું નથી. સંપૂર્ણ જ્ઞાન જ્યાં ન હોય, ત્યાં સંપૂર્ણ રાંગદેવ નાંશ પામવા સંભવિત નથી. ત્યાં તેમ હોય ત્યાં સંસારનો સંભવ છે, એટલે કેવળ મોક્ષ તેને હોય એમ કહેવું બની શકે એવું નથી; અને તેમનાં કહેવાં શાસ્ત્રોમાં જે અભિપ્રાય છે, તે શિવાય. બીજે તેમનો અભિપ્રાય હોય, તે બીજી રીતે જાણવું, અમને તમને કંઈ પડે તેવું છે અને તેમ છતાં કંઈએ કે, શુદ્ધેવનો અભિપ્રાય હોય તે, કારણ પૂર્વક કહેવાથી પ્રમાણભૂત ન થાય એમ કંઈ નથી.

પ્ર. ૨૧-કુનીઆની છેવટ શી સ્થિતિ થશે?

ઉ.—કેવળ મોક્ષ રૂપે સર્વ જીવોની સ્થિતિ થાય, કે કેવળ આ કુનીઆનો નાશ થાય તેવું જનનું મને પ્રમાણરૂપ લાગતું નથી. આવાને આવા પ્રવાહમાં તેની સ્થિતિ સંભવે છે. કાંઈ ભાવ રૂપાંતર પામી ક્ષીણ થાય, તો કાંઈ વધ્ધિમાન થાય; તે એક ક્ષેત્રે વધે તો બીજે ક્ષેત્રે ઘટે એ આદિ આ સૃષ્ટિની સ્થિતિ છે, તે પરથી અને ધણુંજ ઉંડા વિચારમાં ગયા પછી એમ જાણવું સંભવિત લાગે છે કે કેવળ આ સૃષ્ટિનો નાશ થાય કે પ્રત્યક્ષ થાય એ ન જાનવા યોગ્ય છે. સૃષ્ટિ એટલે એક આજ પૃથ્વી એવો અર્થ નથી.

પ્ર. ૨૨—"આ અનીતિમાંથી સુનીતિ થશે ખરી?"

ઉ.—આ પ્રશ્નનો ઉત્તર સાંભળી જે જીવ અનીતિ ઇચ્છે તેને, તે (ઉત્તર) ઉપયોગી થાય એમ યત્ન રેવું યોગ્ય નથી. સર્વ ભાવ અનાદિ છે, નીતિ-અનીતિ. તથાપિ તમે અંમે અનીતિ ત્યાગી નીતિ સ્વીકારીએ, તો તે સ્વિકારી શકાય એવું છે અને એજ આત્માને કર્તવ્ય છે, સર્વ જીવઆત્મીત અનીતિ મટી નીતિ

સ્થપાય એવું વચન હકી શકતું નથી, કેમકે એકાંતે તેવી સ્થિતિ થઈ શકવા યોગ્ય નથી.

પ્ર૦ ૨૩—“દુનિયાનો પ્રસંગ છે?”

ઉ. પ્રસંગ એટલે જો ‘કેવળ નાશ’

એવો અર્થ કરવામાં આવે, તો તે વાત ઘટતી નથી; કેમકે સર્વ પદાર્થનો કેવળ નાશ થઈ જવો સંભવતો જ નથી. પ્રથમ એટલે સર્વ પદાર્થનું ઇશ્વરાદિને વિષે લીનપણું, તો કોઈ અભિપ્રાયમાં એ વાતનો સ્વિકાર છે, પણ મને તે સંભવિત લાગતું નથી, કેમકે સર્વ પદાર્થ-સર્વ જીવ એવાં સમપરિણામ શી રીતે પામે કે એવો યોગ બને? અને જો તેવા સમપરિણામનો પ્રસંગ આવે તો પછી ફરી વિપમપણું થયું બને નહીં. અવ્યક્તપણે જીવમાં વિપમપણું વ્યક્તપણે સમપણું એ રીતે પ્રસંગ સ્વિકારીએ તો પણ દેહાદિ સંબંધ વિના વિપમપણું શા આશ્રયે રહે? દેહાદિ સંબંધ માનીએ, તો સર્વને એકેદ્રવ્યપણું માનવાનો પ્રસંગ આવે, અને તેમ માનતાં તે વિના કારણે બીજી ગતિઓનો અસ્વીકાર કર્યો ગણાય, અર્થાત ઉચ્ચ ગતિના જીવને તેવા પરિણામનો પ્રસંગ મટવા આગ્યો હોય તે પ્રાપ્ત થવાને પ્રસંગ આવે; એ આદિ ધણા વિચારો ઉદ્ભવે છે. સર્વ જીવઆશ્રયી પ્રસંગ સંભવતો નથી.

પ્ર૦ ૨૪—અભજુને ભક્તિથીજ મોક્ષ મળે ખરું કે?

ઉ.—ભક્તિ જ્ઞાનનો હેતુ છે. જ્ઞાન મોક્ષનો હેતુ છે. અક્ષરજ્ઞાન ન હોય તેને અભજુ કહો હોય, તો તેને ભક્તિ પ્રાપ્ત થવી અસંભવિત છે એવું કંઈ છે નહીં. જીવમાત્ર જ્ઞાનસ્વભાવી છે. ભક્તિના બળે જ્ઞાન નિર્મળ થાય છે. નિર્મળ જ્ઞાન મોક્ષનો હેતુ થાય છે. સંપૂર્ણ જ્ઞાનની આરામ થયા વિના સર્વથા મોક્ષ દેખે એમ રહેને લાગતું નથી; અને ત્યાં સંપૂર્ણ જ્ઞાન હોય ત્યાં સર્વ ભાગ્ય (સિધ્ધિ) જ્ઞાન સમાપ્ત એમ રહેવાની પણ જરૂર નથી. ભાગ્યજ્ઞાન મોક્ષનો દેગુ છે. તે જોને નરોય તેને જ્ઞાન ન થાય એવો કંઈ નિયમ સંભવતો નથી.

પ્ર. ૨૫—કૃષ્ણાવતાર અને રામાવતાર એ ખરી વાત છે? એમ હોય તો તે શું? એ સાક્ષાત ઇશ્વર હતા, કે તેના અંશ હતા? તેમને માનીને મોક્ષ ખરો?

ઉ.—(૧) બન્ને મહાત્મા પુરુષ હતા એવો તો મને પણ નિશ્ચય છે. આત્મા હોવાથી તેઓ ઇશ્વર હતા; સર્વ આવરણ તેમને મટયાં હોય, તો તેનો મોક્ષ પણ સર્વથા માનવામાં વિવાદ નથી, ઇશ્વરનો અંશ કોઈ જીવ છે એમ મને લાગતું નથી; કેમકે તેમ વિરોધી આપત્તો એવાં હજારો પ્રમાણ દર્શિયાં આવે છે. ઇશ્વરનો અંશ જીવને માનવાથી બંધ, મોક્ષ ગંધાં બંધ થાય, કેમકે ઇશ્વરજ્ઞાનનાદિનો કર્તા થયો; એમ અજ્ઞાનાદિનો જે કર્તા થાય તે પછી સહેજે ઇશ્વર હોય તોય ઇશ્વર પણ ખોખો ખેરો; અર્થાત ઉદ્ધત જીવતા રવામો થયા જતાં ઇશ્વરને તુલ્યાન ખમવાનો પ્રસંગ આવે તેવું છે, તેમ જીવને ઇશ્વરનો અંશ માન્યા પછી પુરુષાર્થ કરવો યોગ્ય શી રીતે લાગે? કેમકે તે રીતે તો કોઈ કર્તા હતાં ફરી શકે નહીં; એ આદિ વિરોધથી ઇશ્વરના અંશ તરીકે કોઈ જીવને સ્વિકારવાની પણ મ્હારી શુદ્ધિ થતી નથી; તો પછી શ્રીકૃષ્ણ કે રામ જેવા મહાત્માને તેવા યોગમાં ગણવાની શુદ્ધિ કેમ થાય? તે બન્ને અવ્યક્ત-ઇશ્વર હતા, એમ માનવામાં અડચણ નથી; તથાપિ તેમને વિષે સંપૂર્ણ અશ્વય પ્રમટ્યું હતું કે કેમ? તે વાત વિચારવા યોગ્ય છે.

(૨) તેમને માનીને મોક્ષ ખરો કે? એનો ઉત્તર સદજ છે. જીવને સર્વ રાગ, દ્વેષ, અજ્ઞાનનો અભાવ અર્થાત તેથી શુદ્ધ થઈ તે મોક્ષ મે. તે જેના ઉપદેશ થઈ શકે તેને માન્યે, અને તેનું પરમાર્થ સ્વરૂપ વિચારી સ્વાત્માને વિષે પણ તેની જ નિષ્ઠા થઈ, તોજ મહાત્માના અત્માને (સ્વરૂપ) પ્રતિજ્ઞાન ન થાય ત્યારે મોક્ષ થવો સંભવે છે. ખારી બીજી ઉપાસના કેવળ મોક્ષનો દેગુ નથી.

તેનો સાધનનો હેતુ થાય છે, તે પણ નિશ્ચય થાયજ, એમ કહેવા ચે.અ નથી.

પ્ર૦ ૨૬-અહા, વિષ્ણુ અને મહેશ્વર તે કોણ ?

ઉ.-સંપ્રિતા હેતુરૂપ ત્રણ ગુણ ગણીને આશ્રયે રૂપ આશ્રયે હોય, તો તે વાત બધે બેસી શકે છે, તથા તેના બીજા કારણોથી તે અભાદિત્વ સ્વરૂપ સમજાય છે; પણ પુરાણમાં જે પ્રકારે તેમનું સ્વરૂપ કહેલું છે તે પ્રકારે સ્વરૂપ છે એમ માનવા વિષેમાં મારું વિશેષ વક્ષણ નથી, કેમકે તેમાં કેટલાંક ઉપદેશ અર્થે રૂપક કલાં હોય એમ પણ લાગે છે; તથાપિ આપણે પાણું તેનો ઉપદેશ તરીકે લાભ લેવો અને અભાદિતા સ્વરૂપનો સિદ્ધાંત કરવાની જગતમાં ન પડવું એ અને વિશેષ ઠીક લાગે છે.

પ્ર૦ ૨૭-મને સર્પ કરડવા આવે ત્યારે મારે તેને કરડવા દેવો કે મારી નાખવો ? તેને બીજી રીતે દૂર કરવાની મારામાં શક્તિ ન હોય એમ મારીએ છીએ.

ઉ.-સર્પ તમારે કરડવા દેવો એવું કામ બતાવતાં વિચારમાં પડાય.તેવું છે; તથાપિ તમે જે 'દેહ અનિત્ય' છે એમ જાણ્યું હોય, તો પછી અસારભૂત દેહના રક્ષણ અર્થે જેને તેમાં પ્રીતિ રહી છે એવા સર્પને, તમારે મારવો કેમ યોગ્ય હોય ? જેણે આત્મહિત ઇચ્છ્યું હોય તેણે ત્યાં પોતાના દેહને જતો કરવો એજ યોગ્ય છે. કદાપિ આત્મહિત ઇચ્છ્યું ન હોય તેણે કેમ કરવું ? તો તેનો ઉત્તર એજ અપાય કે તેણે નંરકાદિનું પરિણમણ કરવું અર્થાત્ સર્પને મારવો એવા ઉપદેશ ક્યાંથી કરી શકીએ ? અનાયત્વૃત્તિ હોય તો મારવાનો ઉપદેશ કરાય; તે તો અમને તમને સ્વપ્ને પણ ન હો, એજ ઇચ્છવા યોગ્ય છે.

હક્કારો વાલ્કોના પિત્તા.

અન્ય કોમોના મુકામએ આ હરીશાહનાં યુગમાં જૈન કોમ ધણી પાછળ છે. આ કોમની ઉત્તિ માટે તેર લાખ જૈનમાંથી માત્ર એક એ સુશક્તિ સંપન્ન નરવરો સમાજે તન મન ધનથી કોમની સેવા સ્વીકારી કતવ્ય ક્ષેત્રમાં માન અપમાનની દરકાર વિના કાવં કરવા મંડી પડ્યા છે, જે જૈન સમાજની ભવિષ્યોત્તતિની આશાનાં ચિન્હો બતાવે છે. જે જૈન કોમને જમાનાને અનુસરતી ઉત્તિનાં મધ્ય માર્ગે લાવી જૈન કોમની તન મન ધનથી સેવા કરનારો, હૃદયથી જૈન કોમની ઉત્તિ ઇચ્છનારો અને તે માર્ગે લગીરથ પ્રયાસ કરનારો સુલેહનો અમલદાર દાનવીર જૈનકુલભૂષણ શ્રીમાન શેઠ માણેકચંદ હીરાચંદ ઝવેરીના પાવન શરીરને ગર્ઈ તા. ૧૬ મી જુલાઈએ કૂંર કાળ-હજારો વિદ્યાર્થીના ભવિષ્યના કલ્યાણની દરકાર ક્યાં વિના-કોળીઓ કરી ગયો છે. એ પરોપકારી શરીર આ પૃથ્વી તલપરથી અદૃશ્ય થયું છે. એવા હૃદયવેધક અમંગળમય અશુભ સમાચાર "દિગંબર જૈન" માંથી વાંચી આ હૃદયને અકુશ્વ અનુપમ દિગંબરી થઈ છે.

સર્વ કોઈ પ્રભુલ કરશે કે-દરેક સમાજ, માતિ, કોમ અને દેશની ભવિષ્યની ઉનાતનો આધાર ઉક્ત શ્રેણીના આળોક-વિદ્યાર્થીઓપર અવલંબી રહેલો છે.

આળોક કિંવા વિદ્યાર્થીઓને કળવાયેલ અને ખરા મનુષ્યો જનજીવાને જૈન કોમમાં બોર્ડિંગ હાઉસો સ્થાપવાનો પ્રારંભ કરનાર નરવર છું આ પૃથ્વી તલપરથી આશ્વો ગયો.

છે ? અરે કુદરતી કૂર કાચદા તારા હૃદયમાંથી
અનુકંપા-દયાનું બળ નષ્ટ થયું છે ? સર્વને
અમળપણ મનુષ્ય-હોય, તો પણ નિર્દોષ જીવન
ગાળનારા બાળકો પ્રતિ પ્રેમ ઉદ્ભવે. છે.
અરે ! કુદરતી કૂર કાચદા ! તારા હૃદયમાંથી
પ્રેમનું નામ નિશાન પણ અદૃશ્ય થઈ ગયું
છે કે શું ? જો તારામાં પ્રેમની ભયોત હોય,
તું દયાનું નામ બલ્લુતો હોય, તો અમારા રંક
વિદ્યાર્થીઓનું જીવન-રતન હરી દેવાને અયોગ્ય
વર્તન ચલાવી શકે નહિ. ગૃહમાં શિક્ષણ
મેળવનારાઓ કરતાં બોર્ડિંગમાં રહી શિક્ષણ
મેળવનારાઓનું વર્તન ઉંચું અને છે, મજબૂત
ઉચ્ચ સંસ્કારી અને છે, અને તેવા મનુષ્યો
પોતે સુધરી પોતાના કુટુંબને-સાતિને અને
દેશને સુધારી શકે છે. એવા બોર્ડિંગ હાઉસો
આ નરવરે મુંબાઈ-અમદાવાદ-કોલકાતા-પુર
રતલામ વિગેરે રથો પોતાના અર્થે સ્થાપીત
ક્યાં છે. બીજા સ્થાપકો અને સ્થપાતા
બોર્ડિંગ હાઉસોમાં પણ તેમનો શોભા પ્રથમ
જડી આવશે. સનાતન અને અનાથ શ્રાવિકાઓ-
નાં દિનને અર્થે મુંબાઈમાં સ્થાપાયેલ શ્રાવિકા-
કાશ્રમ તેમના કર્તવ્ય પરાયણી, તેમનાં મુ-
મર્શના અનુકંપીય ગિરુની મહિલાસરભ-
બહેન-મગન બહેનના આશ્રય ભૂજે ગત
છે. કેટલીક પાઠશાળાઓ, સંસ્કૃત શાળાઓ
અને કન્યાશાળાઓ તેમના પોતાના અર્થેથી
કે મુખ્ય ફાળાથી ચલે છે, તે ઉપરાંત મુંબાઈ
સુરત-અમદાવાદ અને બીજાં અન્ય રથો
જેન બંધુઓના સમગ્ર અર્થે ધર્મશાળાઓ
પણજી આપન સાથે સ્થાપી છે. આ બધા
ખાતોના સ્થાપી પોતાના પ્રતિષ્ઠા ધર્મા
મજાપાવની સાથે પ્રાણિક દોષ-દૂર-રહી ઉત્ત-
મોત્તમ સ્વચર્યા રાખતા સાથે તેનાં રૂંદ યોગીજ
બારીક દેખરેખ લેઈ કોઈ અચર્યાકરણ
આશંકામાં લીન થયા વિના રહેતા નહિ, જેના
એક નમુનો-દુર્ગમ સાલમાં વિતાવ્યાસ
માટે મુંબાઈ મેમોરલ્સ સારે, સુરતની સ્થાપના સની

વખતે લાખોને અર્થે સર્વ લોકોને ઉપયોગી
હીરાખાગ ધર્મશાળા માટે વપરાય છે, ત્યાં
ઉતરવાના પ્રોગ્રામ સાથે રવાના થયો હતો,
પણ કોઈ કારણથી (કે જે બહેરમાં
ન મુદ્દી સકાય) મેનેજરે ઉતારો આપવા
આલાકની કરી હતી. આનું ખુલ્લું કારણ
“દિગંધર જૈન” પત્રના અધિપતિ શ્રીયુત
મુખ્યદલબંધને જણાવતા અને તે શ્રીમાન
શેઠ સાહેબના જણવામાં આવતાં મને બોલાવી
તેમણે દરેલી તપાસ તેમની એક સ્થાનકવાસી
જેન શ્રીરક્ષાના વિદ્યાર્થી તરફની સહાનુભૂતિ,
પ્રેમ, વર્તન અને વાર્તાલાપનો સમયનો વિચાર
કરતાં આ વખતે તે પરાપકારી પુત્ર્ય, શેઠની
મૃતિ ગદારા હૃદય સમક્ષ પડી યાય છે. તે
સમયને આજે યાદ કરતાં, તેમની અનુકરણીય
પ્રશ્નિ યાદ કરતાં યોગ્ય અશ્રુ બીંદુઓ મુકવા
સિવાય હૃદયનું યથેચ્છ શાન્તવન થઈ શકતું
નથી. તેમના સદ્ગુણમાં આવેલાં બાળકો
કિંવા જીવોને તેમના ઉચ્ચ ચરિત્ર, તેમની
માલાળુ જનિ-નિરભીમાની સ્વભાવશક્તિમાંથી
કંઈક ને કંઈક નવું શીખવાનું મુળ આવતું.
તેઓથી સાધારણ સ્થિતિમાંથી લક્ષ્યાધીપતિ
બન્યા હતા. નાગદાર સરકારે તેમને જરૂરીશ
ઓફી પી-પીસ બનાવી તેમની કાર્યોમાં વધારો
કર્યો, હવે છતાં તેઓ વર્તનમાં દુર્ગમ શ્રીમાન
હું કે મોટો છું એવું કશુંજો જણાતું નહિ.

આજકાલ નિર્ધન રિધનિમાંથી સામાન્ય
પૈસા પ્રાપ્ત થયેલી છે એવા કેટલાક પ્રશ્નોના
સદ્ગુણમાં આજના દેશ તો જણાઈ આવ્યું
દશે કે તેમની પ્રદૂનિમાં કેટલો કેરદાર થાય
છે ? તેઓ કોઈ ગામના નહિ, પણ જગતના
સ્વામી બન્યા હોય, તેમ જગતના પુરોહિત
નુરુદ્ધ કે તુલસીદાસના અભિમાનમાં અધિગા
બને છે ! વીરનર માણિક ! નહારી આતી
ઉભવ છડિએ યાદ કરતાં ખરેખર મજબૂત
નિમન રથ વધે છે.

ગયો ! વાર માણેક ! ગયો ! લવિષ્યના વિદ્યાર્થીઓ ! કેને શરણે જશે ? લવિષ્યની શ્રાવિકાએને કોણ સહાય કરશે ? ઉતારાએની સાચી સંભાળ કોણ લેશે ? પ્રાંતિક કોન્દાર-સની ઉત્તમોત્તમ વ્યવસ્થા કોણ સલાવશે ? તીર્થોની સંભાળ કોણ લેશે ? આ સર્વની ઉપેક્ષા કરી આપણને તેના માનવ શરીરે દેવના કાર્ય કરી જતાવી તેના સુશુણો-ઉચ્ચ વિચારોના યજ્ઞોગાનમાં અથડાતા મુકી તે તો સ્વર્ગપથે આહ્વા ગયો ! આપણા વારસામાં નામ તેનો નાશ છે. The rich the poor, the great the small are levelled death confounds them all. જે ખીચ્યું છે તે ખરવા માટે, જે જન્મ્યું છે તે મરવા માટે, એમ માની અહર્નિશ સતકાર્યો કરી આ મનાતા દુર્લભ મનુષ્યદેહનું 'સાર્થક' કરવું એ તેમનું હૃદયવેધક અવસાન-મૃત્યુ આપણને અમુલ્ય હૃદયમાં કોતરી રાખવાલાયક અમુલ્ય પાઠ શીખવતું ગયું છે. નરવર માણેકચંદ્ર શેઠે જૈન કોમની ઉન્નતિ અર્થે લગભગ દશ વાર લાખની ગંજવર સંખાવત-જેનો ઉપયોગ જેમ તેમ નહિ કરતા ઉત્તમોત્તમ ખાતાઓ રચાપી કૃતવ્યપરાયણી જની પરમ પુણ્ય મહાવીર પિતાએ બતાવેલા મોક્ષના ચાર માર્ગ દાન-શીલ-તપ-ભાવના એ ચારમાંથી પ્રથમ માર્ગે શુરવીર જની આત્મ-શ્રેય કરી પોતાના નરતનનું 'સાર્થક' કર્યું છે. આપણા જૈન સમાજ પ્રતિ તેમણે જે ઉપકારો કર્યા છે તેની કદર જૈન કોમ કેટલે દરજ્જે કરી શકે છે, તે આપણે જોવાનું છે. આ વીરનરનું નામ હરહમેશ કાયમ રહે તે માટે "દિગંધર જૈન" પત્ર જે દાનવીર-શેઠ, માણેકચંદ હીરાચંદ સમારક, ફેડ એલેવું છે તેમાં દરેક જૈન પોતાની શક્તિ મુજબનો ફાળો અવશ્ય મોકલવો જ

અંતમાં ગુણાપુજા સ્થાનં ગુણિપુ ન ચ હિજ્જમ્ ન ચ વંચઃ એ સુત્રને અનુસરી તેમનું અનુકરણ કરનારા નરવરો જૈન સમાજને પ્રાપ્ત થાય અને સ્વર્ગવાસી શેઠની ખોટ પુરી પડે એ હૃદયની શુભેચ્છા સાથે મહુમ શેઠ માણેકચંદ્રના પવિત્ર આત્માને શાંતિ ઇચ્છું છું.

ૐ શાંતિ ૐ શાંતિ ૐ શાંતિ

લઘુતમ વીરજાળ

સંઘવી વાડીલાલ મુળજીભાઈ.

જડ દેહનો ત્યાગ અને યશઃપીંડનું

અવતરણ.

અનાદિ કાળથી જડ દેહની લાણી-શુરતા સિદ્ધ થયેલ છે. "એ જડ દેહના નિકટ સંબંધમાં રહી અચાનકિભિર પડાને દૂર કરવા." એ સિદ્ધાંતને અનુસરવા ચૈતન્ય અને જડનો સંયોગ થાય છે.

વાસાંસિ જીર્ણાનિ યથા વિહાય નવાનિ

ગૃહ્ણતિ નરોઽપરાણિ

તથા શરીરાણિ વિહાય જીર્ણાન્યન્યાનિ

સંયાસિ નવાનિ દેહી ॥

ભગવદ્ગીતા.

"જેવી રીતે એક માણસ જુના લુગડાં કાઢી નાંખી ખીજાં નવાં લુગડાંને પહેરે છે. તે પ્રમાણે 'આત્મા' જુનાં અંગનો ત્યાગ કરી દર્દીનવા અંગ ધારણ કરે છે."

(વિદાંતનો આ સિદ્ધાંત જૈનદર્શનને મળતો છે. એ સરળ દૃષ્ટાંતથી આત્માની પ્રતિતિ સાધ છે; અને વ્યવહારીક દશામાં યતા શોકાદિ નિકરણે દુઃખાતી, આત્માનું અમરતા સાબિત કરે છે.

જે વ્યક્તિએ સંસારમાં રહી, પોતાના દેહને અનુસરતાં કર્તવ્ય બજાવ્યાં છે, જેણે મિથ્યાદષ્ટિ ટાળી સ્વતઃ પ્રકાશીત દૃષ્ટિથી વ્યવહારિક વર્તન ચલાવ્યું છે, જેણે ક્રોધાદિ મહાન શત્રુઓની સમિપમાં રહી, તેમના પાસમાં ન પડતાં તેમની સાથે અડગ યુદ્ધ ચલાવ્યું છે, જેણે સમયોચિત નિતિયુક્ત ક્ષયદક્ષતાવડે દેશી, વિદેશી બંધુઓનું હીત કરવા યાવજીવન કમર કસી છે, જેણે હૃદયશક્તિ કેળવી. હૃદયનું અપરિમિત સામર્થ્ય વ્યવહારિક અને પારમાર્થિક કાર્યોમાં બતાવી આપ્યું છે, આવી રીતે તન, મન અને ધનનું સંસાર યશમાં રહેવું કે બલીદાન આપનાર 'કર્મધીર' (દાનધીર શેઠ માલોડચંદ્ર)ના જડખોડનું અવશાન થાય, તેમાં શોક શેનો ?

સંસારની વિચિત્ર ઘટનાના બાર તળે દુઃખોદો આત્મા યોગ્ય સમયે તે બોલે આધો દેહી દુઃખ, નિરૂપાધિ યદ્ય સ્વધામમાં જન્મ રહે એમાં શોક શેનો ?

અનંત ચતુષ્ટયધારક આત્મા પોતાની મુખબીણાંદિ શક્તિઓને યોગ્ય આપિલાંન કરી સંસાર સમુદ્રની પાર જવા મથન કરે તેમાં શોક શેનો ?

બંધુઓ ! વ્યવહાર યોગીના જડદેહનું અવશાન શોકધારક હોખાતું નથી. ક્રોધ રનેડી સંજીવની ત્રમ ઉદાત્તવામાંથી બચેલા જોઇને આપણને હાં યાય કે શોક યાય ?

ક્રોધ રનેડી સંજીવની વિભાવતમાં ક્રિયા પ્રકારનો અધિકાર મળે, એથી આપણને હાં યાય કે શોક ?

જેશક, આપણી સ્વાયંભુદિથી નદિ, પરંતુ નિર્મળ વાસકામ્યભાવથી આપણે આપણા સંજીવનીની અધિકાર સારી રિધિને જોઇ આનંદીત થઇએ છીએ. કારણ—

“ભલે તે દરિયાપાર, દેશપાર કે પછી દેવદાસ દોઢ; પરંતુ તેના યશઃપીઠના પરમાણુઓ આપણા વાતવરજમાંજ પ્રસરી

રહે છે. તે પરમાણુઓના સ્કંધે બને છે અને તે સ્કંધો બીજા પ્રદુશણ સ્વાવામાં સાલ્-જૂત થઇ નવિન તેજથી પ્રકાશી નીકળે છે.”

આ સિદ્ધાંત સત્ય હો વા અસત્ય હો, પરંતુ એટલું તો સત્ય છે કે—અકિત ભાવથી દ્વિત થયેલા અંતઃકરણો તો આ યશપીઠના પરમાણુઓને ગ્રહણ કરશેજ કરશે.

હરિગીત છંદ.

જે દીવ્ય ન્યોતિ યશતણી વ્યાપી રહી જગ માનમાં, જે યાય તેજ પ્રતિતિએ સ્થાગણ અને સ્થાન્યારમમાં (જે કલ્પનામાં પણ હો આ સુધિમાં મૂર્તિ રહે, જે ધ્યાનને સંહલપથી પ્રતિમા સદા પ્રકટી રહે. ૧ તો શું ગયું ને શું રહ્યું..... ભારે વજન ભવબંધનું (ગયું) ને તેજપૂર્ણ પ્રકાશદં (રહ્યું.)

સ્થુલ પીઠ માટીનું ગયું યશપીઠ સૂક્ષ્મપણે રહ્યું, ગયું હો આ જન્મજનું અમૃત અહીં સચવાઈ રહ્યું. ૨ નદિ શોકના ઉદ્દેગને નદિ રોષ કંઈ ધરવા પડે, ઉત્સવ જયન્તિ હર્ષને આનંદ ત્યાં અધિકો દીસે! ઉંચા અનેક મુકામથી સ્મારક ફાં કરવા પડે, સ્થાપન કરેલા હાર્પની ઉદ્દેશતા રચવી પડે, ૩

માલનિવૃત્ત.

અચળ મતિ જણાતિ, ‘કાળ’ વિચિત્ર તારી; શશ મતિ વિસરાયી શોકમાં દે શુકાલી. સજન જન હરે ના ધર્મની સાથ પારી, ‘જન હીત’ નાગર એ મત્ત હસ્યાલુ હારી.

આ મુજબ શ્રીમાદ દાનવીર શેઠ માલોડચંદ્રના જડદેહનો જે કે ત્યાગ થયો છે, તો પણ તેમના યશપીઠનું અવતરણ થયેલું છે માટે તેમના યશ, કીર્તિ જાને મુકામો હાથે વળે મુઠી હાથની અને બનિયાની પ્રભમાં પા-દગાર રહી શકે તે માટે “દિગંબર જૈન” પત્રે જે શેઠ માલોડચંદ્ર હીરાચંદ સ્મારક ફંડ સ્થાપન કરેલું છે, તેમાં દરેક જોને પોતાનો બની શકેના ફાળો તરતજ મોકલી આપવો જોઇએ.

નાગરકાસ નરોત્તમદાસ કાંઠવી.

“દિગંવર જૈન” માટે

ઇટાલીયન વિદ્વાનો શું કહે છે?

આ વર્ષના ‘દિગંવર જૈન’ના સચિત્ર
ખાસ અંક સંબંધી જૈન, અજૈન અનેક વિ-
દ્વાનો અને પત્રકારોના ઉત્તમ અભિપ્રાયો
મળેલા છે, જે સ્થાનાભાવને લીધે અને
આત્મપ્રશંસાના દોષને લીધે અમો પ્રકટ
કરી શકતા નથી, પણ આ સચિત્ર ખાસ
અંક સંબંધી જૈન ધર્મના અભ્યાસી કે ઇટા-
લીયન વિદ્વાનો ડૉ. એલ. પી. ટેસીટોરી
અને ડૉ. વેલોની ફીલીપ્પી જે અભિપ્રાયો
ઇટાલીના જુદા જુદા પત્રોમાં ઇટાલીયન
ભાષામાં પ્રકટ કરેલા છે, તેમાં જૈનધર્મની
વધુ ઉન્નતિ થાય એવી સૂચનાઓ હોવાથી
તે ધને અભિપ્રાયોનું ઇંગ્લીશ અને ગુજરાતી
ભાષાંતર એ પ્રકટ કરવું યોગ્ય ધારીએ છીએ-

Digambara Jaina Virnirvana
Sachitra Khas Anka-Surat Vir-
samvat 2440, 160 pages, with
59 Photoes.

This special number of the
Digambara Jaina is published to
commemorate the 2440th anniversary
of Lord Munivira's Nirvana, which
event marks the beginning of
the Jain year. Another special
number not inferior in value, had
been issued an year ago, on the
same occasion. These publications
thus appear to be a sure sign that
the wonderful activity displayed by
the Jains in these last years, is still

in progress and as lively as ever.
If it will be continued, there can be
no doubt that a great revival will
follow. A noteworthy sign of progress
is the tendency towards unification

and collaboration, which the antagonist
septs of the Jain religion are now
beginning to feel. This is clear from
Manilaln H. Udani's article on "The
present conditions of the Jnins
and the ways to progress," in which
it is held that the chief reason of
the decline of Jainism in the past
centuries, has been the disagreement
between the three principal septs of
digambara, Shvetambarn and Sthanak-
vnsi, and it is suggested that the
best means for progress is union,
which can be brought about by the
instituting of a general committee,
formed by representatives of all the
three septs. This committee ought
to preside over the whole Jain com-
munity, and keep agents in all the
principal towns of India.

Most of the articles inserted in
the volume are in Gujarati, but there
are also some in Sanskrit, Hindi,
Marathi and English. Worthby of
special notice is a very diligent
summary of the Jain Logic by Moti-
Lala Jainn, and also an article by
Herbert Warren on "An interpreta-
tion of the Jain philosophy." The
Volume is further embellished by the
addition of quite a number of photoes
exhibiting most different subjects
such as, for instance the dreams of
of the Tirthakara's mother, Siddha-

kshetras, schools, photoes of monks European orientalist, etc. etc.

L. P. Tessitori-Udine (Italy)
(From "the Giornale della Societa
Asiatica Italiano," Volume venticesimo.
1913.]

‘દિગંબર જૈન’ વીરનિર્વાણ સચિત્ર
સ્વાસ અંક:-સુરત વીરસંવત ૨૪૪૦
૧૬૦ પૃષ્ઠ અને ૬૨ ફોટો.

મહાવીરપ્રમુખા નિર્વાણના પુણ્યોત્સવની
૨૪૪૦મા વર્ષની યાદગારીમાં આ “દિગં-
બર જૈન” નો સ્વાસ અંક પ્રસિદ્ધ કરવામાં
આવ્યો છે. ૫ દિવસથી વર્ષારંભ થાય છે.
૫૬ વર્ષ અગાઉ પવોજ ૫૬ સ્વાસ અંક
જે આના જેટલોજ કિંમતી છે તે આજ
વસંતે મહાર પાઢવામાં આવ્યો હતો. આ
પ્રમાણે ચોપાનીઆના આ અંકોમાં આ
વર્ષમાં જૈનો ૫૬ ચમત્કારી ચલવઠ્ઠ વતાવી
છે, તે હજી કાયમ છે ૫૬તુલંગ નદી પરંતુ
પહેલાના જેટલીજ ચટકદાર છે, ૫૬
જળાય છે. આ પ્રમાણે આગઠ ચલાવવામાં
આવશે, તો ધણો ફેરફાર થશે ૫૬માં ફાંદ
સંશય નથી.

પ્રણે ફિરકાઓને ૫૬ કરવા અને
તેમણે ૫૬ ચીજા સાથે હઠ્ઠીમઠ્ઠીને ચાલવા-
નું વઠળ દીઠામાં આવે છે, ૫ તેમની ડરા-
તિની નિશાની છે અને જૈને મોટ જૈન-
પંથના ફિરકાઓના મનમાં આવવા લાગ્યું
છે. આનું સ્પષ્ટીકરણ મળીલાલે ૫૬. હદા-
વીનો “જૈન હોકોની હાલની સ્થિતિ અને
વધારાતેના માર્ગ” ૫ હેરામાં સ્પષ્ટ રીતે
કરવામાં આવ્યું છે, તેમાં ૫૬ કહેવાનાં
આવ્યું છે કે પાછલા સેકાઓમાં જૈન

લોકોને જે ઉતરતી કઠ્ઠા માત્ર થઈ, તેનું
કારણ દિગંબર, શ્વેતાંબર અને સ્થાનકવાસી
૫૬ ત્રણ મુલ્ય ફિરકાની વચ્ચેનો મતભેદ
છે, અને તેમાં ૫૬ સૂચન કરવામાં આવ્યું
છે કે જો સન્નિવૃત્તિ કરવી હોય, તો તેનો
માર્ગ માત્ર ૫૬ કરવામાં જ છે અને સર્વે
જૈનો ૫૬ થાય તેને મોટ સારામાં સારો
ઉપાય ૫૬ વતાવવામાં આવ્યો છે કે ત્રણે
ફિરકાઓમાંથી પ્રતિનિધીઓની બનેલી ૫૬
જનરલ કમીટી બનાવવી. આવી કમીટી
સર્વ જૈનો તરફથી કારભાર કરે અને કમી-
ટી ૫૬ પોતાના ૫૬ટી હિંદુસ્તાનના મુલ્ય
મુલ્ય શહેરો સાથે રાખવા.

ઉપલા માસિક પત્રના અંકમાં ધણા-
સરા લેલો ગુજરાતી ભાષામાં લખેલા છે
પણ તેમાં વઠ્ઠી ફેટલાક સંસ્કૃત, હિંદી,
મરાઠી અને અંગ્રેજી ભાષામાં પણ લખાયેલા
છે. ૫૬ લેલોમાં જે મુલ્ય લેલો આપણું
ધ્યાન રાખે છે તે મી. મોતીલાલ જૈને
લખેલા લેખમાં જૈન ન્યાયશાસ્ત્રનો ટુંક
સાર આવ્યો છે તે છે. તેમજ મી. હરવર્ત
ચોરને લખેલો “જૈન તત્ત્વજ્ઞાનનો અનુવાદ”
૫૬ વિષય મુલ્ય છે; વઠ્ઠી ૫૬ પુસ્તકના
અંકમાં ધણીક વાચતોના ફોટાઓ આપી
તેને ધણમારવામાં આવ્યો છે. દાસલા
તરીકે તીર્થંકરની માતાનું સ્વપ્ન, સિદ્ધશેષો,
માત્રાઓ, મુનીઓના ફોટા, અને પૂર્વની
માપાના યુરોપીયન અભ્યાસીઓ વગેરે છે.
૫૬. પી. ટેમ્પેરોની, ડટ્ચન (ટાલી)
(દાહ કલકલા.)

"Digambara Jaina" VIIth year, No. 1, Surat Kartik, 2440.

In the 2440th anniversary of the demise of the "Triumphant One" The "Digambar Jain" of Surat has published the above special-number, adorned with coloured photoes, which contains about fifty articles in five different languages, to wit- English, Sanskrit, Hindi, Marathi and Gujarati. One might call it a New-year number as well, in as much as the Vira's Nirvan occurs on the 1st day of Kartik, the New-Year day of India. It is a nice Volume, comprising 160 pages 8 vo, which proposes to give an idea of the prosperity and power of the community and enhances the value of the informations given by exhibiting photoes of famous benefactors, Tyagis, Bhattarakas and of Jain Institutes founded or supported by the Digambar Community. The articles are on different subjects; literary, religious, philosophical, social. H. Warren president of the "Jain Literature Society" gives "An interpretation of the Jain philosophy," whereas Baboo Motilal Jain draws up a most useful sketch of the Jain Logic. Very interesting is also Knappswoni Shastri's article on "The High-water Mark of Jain Culture in Ancient India," in which is described the large contribution of the Jains to the increment of Tamil literature. Another article deserving particular notice, frank and tempestive as it seems to be, is that by Munilal H. Udani, bearing the title "The present

conditions of the Jains and the ways to progress." The best means of progress is, according to the last-mentioned contributor's views, the union of the Jain sects, which will bring out also an increase of wealth, to be spent in institutions of public utility, much more largely beneficial than the building of a temple or of an image, such as orphanages, schools, libraries etc. It is not very likely that such an union be effected, but it is something that similar questions are being taken into consideration.

The Divali edition of the Digambar Jain, exhibits a new proof of the great literary activity of the Jains, owing to which their renown has spread even in Europe. It is an awakening of which everybody ought to rejoice, for the Jain activity of the present day is being carried on in fields of universal benefit, such as education and beneficence.

F. Belloni-Filippi. (Italy)

(From "The Giornale Della Società Italiana" volume ventiseiesimo 1913.)

"दिगंबर जैन"—७ मुं वर्ष नं. १ सुरत
कार्तिक २४४०

महावीरना निर्वाण थया पछीना २४४०
ना वर्षमां सुरतना "दिगंबर जैन" पत्रे
उपला चौपानीआनो खास अंक बहार पा-
व्यो छे, जेमां रंगीन चित्रो आपेलां छे,
अने पांच जुदी जुदी भाषामां आशरे ५०

લેલો પ્રસિદ્ધ કર્યો છે, જેવી કે અંગ્રેજી, સંસ્કૃત, હિંદી, મરાઠી અને ગુજરાતી. હિંદુસ્થાનમાં વર્ષારંભ કાર્તિક માસના પહેલા દિવસથી ગણવામાં આવે છે તેથી તે અંકને નૂતન વર્ષનો અંક કહીએ તો ચાલે. એ અંક ઘણો સુંદર હોઈને અષ્ટમેજી કામળના ૧૬૦ પાનાં મરેલાં છે, તેમાં એ લોકોની ઉન્નતિ અને શક્તિનો સ્થાલ આપવાનો ઉદ્દેશ સમાવેલો છે. એટલુંજ નહીં, પરંતુ જે સ્વર્ગો આપેલી છે તે પ્રજાના પરોપકારી નરો, ત્યાગીઓ, મદ્યારકો અને દિગંબર પંથો-ઓએ સ્થાપન કરેલી અને તેમના સરચથી ચલાવવામાં આવતી જૈનસંસ્થાઓના ચિત્રો આપ્યાથી ઘણો કીર્તી થઈ પડે છે. તેમાંના લેલો જુદા જુદા વિષયોપર લખાયેલા છે, જેવા કે સાહિત્ય, ધર્મ, શાસ્ત્રજ્ઞાન, સામાજિક વિષયો છે, તેમાં જૈન સાહિત્ય મંદલના પ્રમુખ એચ. ચોરન સાહેબે “જૈન તત્ત્વજ્ઞાન” નો અનુવાદ આપેલો છે, તેમજ વાણી મોતીલાલ જૈને જૈન ન્યાયશાસ્ત્રનો એક ઘણોજ ઉપયોગી સાર આપેલો છે. મહત્તી “માર્ચાલ હિંદુસ્થાનમાં જૈનવિદ્યા કેટલી સંચારી થઈ રહી છે” એ વિષય ઉપર કુપ્પુસ્વામી શાસ્ત્રીનો લેસ ઘણોજ મનોરંજક છે, તેમાં તામિલભાષાના સાહિત્યમાં વપારો કરવાને જૈન લોકોએ કેટલો પ્રયાસ કર્યો છે તેનું પરિણામ આપેલું છે. બીજો એક લેસ, જે આપણું સામન્ય

સંબંધે છે તે મળીલાલ એચ. વડાણીનો “જૈન લોકોની હાલની સ્થિતિ અને ઉન્નતિ કરવાના ઉપાય” એલેસ છે. એમના વિચાર પ્રમાણે ઉન્નતિ થવાનો સર્વોચ્ચ ઉપાય જૈન ધર્મમાં જે જુદા જુદા પીરકાઓ છે તે એકત્ર થવા જોઈએ, અને તેમ થાય તો જૈનોની દ્રવ્યસમૃદ્ધિમાં વધારો થાય, જેથી મૂર્તિ અથવા મંદીરો બાંધવામાં સર્વ કરવા કરતાં વધારે ઉપયોગી કામો જેવા કે વાહ-રક્ષકમૃદો, શાળાઓ, પુસ્તકશાળાઓ વગેરેમાં સર્વ કરી શકાય. ત્રણે પીરકાના લોકો એક સંઘમાં મળી જાય એમતો ધનવંતી મુરકેલ લાગે છે, છતાં એવા વિષયો હોય તે ઉપર વિચાર ચલાવવામાં આવે છે એ કાંઈ નાનીસુની વાત નથી.

જૈનોની, સાહિત્યના વિષયોમાં કેટલી ચલ્લવલ્લ ચાલે છે તેનો પુરાવો આ ‘દિગંબર જૈન’નો દિવાળીનો અંક પુરો પાડે છે.

એવો માર્ગ ગ્રહણ કરવાથી જૈનલોકોની કીર્તિ આજીવન પ્રસરેલી છે, એક પ્રકારની જાગૃતિ છે, જેને જોવાથી દરેક જૈનને આનંદ થયો જોઈએ. કારણ હાલના જમાનાની જૈનલોકોની ચલ્લવલ્લ, વિદ્યા અને પરોપકાર જેવા સાર્વજનિક કલ્યાણના ક્ષેત્રમાં ચલાવવામાં આવે છે.

એક. ચેલેની પીટીપી (દિવાળી)

“દિગંબર જૈન”ના દરેક પ્રકારે ગણિત કરવાનું માર્ગિક નંબર ૧-૧૨-૦ મનીષ્ટ્રાલેખી તારીખે મોખાની ખાતરું, ઇસ ૧૯૦૦ નામ પ્રકારે મળ્યું.

शेष्ठ माणिक्यचंद्रजी यांचा निधनजन्य किलाफ!

(चाल-चन्द्रकांत राजाची)

खनिजोद्भिन्न (ज) तिर्यञ्च-मनुज हें कोटि-चतुष्टय की ।
असे तयां सकलांत श्रेष्ठ परि मानव इहलोकीं ॥ ध्रु० ॥

दुर्लभ ही मानव-तनु लाघे पुण्यवर्ले जीवां ।
कांत, सदय, अव्यंग असा नरदेह सौख्य-ठेवा ॥
उच्च वस्तु न्यूनत्व पावती नीच बहुत जगतीं ।
मनुज, रत्न, गुण, धर्म असो सकलांचि हीच रीति ॥

अखिल जीवसृष्टीस अभयकर श्रेष्ठ दयाधर्म ।
उच्चस्थानीं तया ठेवि जो धर्म मूर्त-शर्म ॥

सत्य सनातन अनुपम सुंदर परम धर्म ऐसा ।
असे अहिंसा प्रमुख जयामधि जैन धर्म खासा ॥

प्रासिद्ध थावक विशुद्ध विलसे भुवनीं इंदुपरी ।
निपजे “नर-माणिक्य” तयामधि वर्णवे न थोरी ॥

लक्ष्मीचें चिरनिवास-स्थानचि मुंवापुरि नगरी ।
भरतभूमि भूषण इहलोकीं मानव-इंद्रपुरी ॥

पूनीत केली सुरत भूमिका जन्मा येवोनी ।
विराजिती मुंवापुरिमाजी माणिक्य गुणखाणी ॥

दानवीर महशूर असति माणिक्यचन्द्र श्रेष्ठी ।
औदार्यें शृंगारिले अक्षय अखिल जैन-सृष्टि ॥

दिघली पुष्टी धर्म तरुले घनबल भक्ति जले ।
शांतिवायुनें आंगलराज्य तो स्वातंत्र्ये डोले ॥

अतिशय सिद्धक्षेत्रे तीर्थें तदीय शक्तीनें ।
विराजिती बहरांत फुललि कीं धर्म-द्रुम-सुमनें ॥

ठायीं ठायीं विद्यासदनें जैनशिशुस्तवती ।
स्थापुनि केली सकल भारतीं जिनविद्योन्नति ती ॥

चिरशिवदायक, भेषजमंदिर, विद्यार्थी-सदनें ।
रुग्णमंदिरें, चैत्य उठाविले, मूर्तिमंत पुण्ये ॥

अखिल हिंदु पांयस्थां सुंदर धार्मिक नव शाला ।
स्थापिल्या बहु प्रमुख शोभते ‘हिरावाग’ अतुला ॥

व्याख्यानालय, सभामंडपा, जिनकन्याशाला ।
 आविकाश्रमा स्थापुनि केल्या संस्कृत जिनवाला ॥
 विद्यार्जनार्थसाह्य देउनी तुष्टविलें छात्रां ।
 भाविक मुजनां सवें घेउनी भूपविल्या यात्रां ॥
 निखिल भारत जैन जनपद परिचय-ग्रंथाला ।
 श्रमुनी केलें पूर्ण ' दिगंबर जैन डिरेक्टोरिडा ' ॥
 स्थापियलें त्या विद्वद्-खचिता काशीपुरिमाजी ।
 ' स्याद्वाद महाविद्यालय ' जिनवाणी ती गाजी ॥
 प्रामाणिक माणिक आणिक या लोकिं न नर कोणी ।
 जे. पी. पदवी जैपिं तयातें अवनिपाल वाणी ॥
 शांत, सरल, अतिप्रेमळ सर्वप्रिय नच लव मानी ।
 आप्त, जाति, साधर्मि, देशजन स्वकीय स्वच मानी ॥
 करुनी स्वोन्नति, जात्युन्नति, धर्मोन्नति देशांची ।
 सेवा करुनी मेवा मिळवी ठेवचि पुण्याची ॥
 यापरि वेंचुनि कायावाचामनें धनं आयु ।
 विद्यादाराभयभेषजदानें हो चिर-आयु ॥
 शाले मुरवर माणिक स्वर्गी गेले वी मोक्षी ।
 शांत जाहला तदीय आत्मा सुकृतें तीं साक्षी ॥१॥

(चाल-अजि अश्रुर हा)

अजि अवाचित हा जैनसुकृतनिधि सरला ।

माणिक्यचंद्र मावळला ॥ध्रु०॥

तीं प्रेमाची धर्मचंद्रिका सार्ची ।

जाहली नष्ट कीं 'अमुची ॥

जिनवाणीचा मेघचि बोधमुधेचा ।

वितुळला जैनवृंदाचा ॥ चाल ॥

भरविल धर्मसभा कूणि आतां ।

होइल फण तयांचा नेता ।

मुलविल धर्मविभव तें आतां ॥

माळाकारचि तो धर्मतरूचा गेला ।

जनिं हाहाःकारचि पडला ॥२॥

शोकविकल-गणपत सोभाजी काळे-सिनावळकर.

પ્રયોગો, મટે, ઔષધોથી મહા દુષ્ટ રોગો;
શાસ્ત્રમાંથી, નથી મૂર્ખની ઔષધિ વાધ ! ક્યાંકિ.

આલેખ

ચિત્તલવાલઃ કસ્તૂરિકા કુંકુમ લિપ્ત દેહઃ !

વિચ્યમાનો, નિજં ગુણં મુચ્ચતિ કિં પલાંદુઃ ॥

ઉપગતિ.

હ્રિ રાગ

મ લેપ ઘાટે, કર્પૂર ક્યારે કરી માંકિ દાટે;

ચન કુંભ કોડે, દુર્ગંધ શું કુંગળી તોય છોડે ?

શારીર વિનાંધમૂઢ, લક્ષ્મીઃ સ્થિરા ન ભવતી તિ કિમત્ર ચિત્રમ્ ।

પીઞ્જિલપંચચક્રે, રિક્તા ભવન્તિ ભરિતા ભરિતાથરિક્તાઃ ॥

સંબધરા.

હુસે છે ? દ્રવિણ મહ વિષે અંધ યથ મૂઢ પ્રાણી,

કોઈ કાળે અવિચળ નહિ એ વાત કોને અનણી;

જો તું આ રેટમાળે નજર કરી જરા ખાંલી કુલો લારાય,

પાછો સહેલે ભરેલા પલક પછી વળી સાવ ખાલા જ ધાય.

(આહુ.)

સ્વાશ્રયી બનો.

(અનુસંધાન ગતારક ૫૪ ૯૦ થી)

(લેત—નિઃસ્વદામ મુશ્કેલીમાંથી..એ..)

સ્વશક્તિમાં અતુલ શ્રદ્ધા રાખનાર માણસો મહાન પરિવર્તનો કરી શકે છે. 'મીરાબોએ' એક વિખત પ્રશ્ન કર્યો હતો કે "પ્રત્યેક સ્થળે અને પ્રત્યેક વિષયમાં આપણું મનુષ્યત્વ વિનય પ્રાપ્ત કરવામાં સહાયમૂલ ન બને તો શું આપણે મનુષ્યનામ ધરાવવાને લાયક છીએ ?" તમારા ચોંતાનો અદ્વિત આંતરિક બળમાં શ્રદ્ધા રાખવાથી મહાન કાર્યો સાધવાનું જે સમર્થન તમને મળે છે તે અન્ય કોઈ પણ વસ્તુથી મળવું અશક્ય છે. જે કાર્ય કરવાનો તમે નિશ્ચયાત્મક સંકલ્પ કર્યો હોય છે તે કાર્ય કરવામાં તમારી શક્તિમાં રહેલી તમારી શ્રદ્ધા ન્યૂન કરવા અને તેના હાસ કરવા જે માણસ ઇચ્છે છે તેને શત્રુતુલ્ય લેખવામાં લેશ માત્ર અયોગ્યતા નથી, કારણ કે શ્રદ્ધાના હાસની સાથે જ શક્તિનો પણ ખસ ધાય છે. તમારી